docendi modum reddat, atque moderatio-
rem: verumetiam quia cœleſte regnum nō
ſuo nomine, ſed ſignum Abrahæ appella-
Luc. 16. c uit, quæ appellatio, etſi erat ignota illis, at
tamen non poterat non excitare, & quaſi
mordere Abrahæ nomine in medio alla-
to: qua de cauſa etiam Ioannes nō ſtatim
de gehenna quicquam dixit, ſed illud pro
Ioā. 8. e poſuit, quod Iudæos maxime contriſtabat
C ne videamini dicere, qm̄ pueri ſumus. A-
brahę: quanuis his verbis etiam efficiat, ne
diſciplinæ, ac religioni maiorum oppoſi-
tus quidem eſſe videatur: nulla enim talis
de ipſo poteſt haberi ſuſpicio: qui adeo pa
triarchas, & Abrahā admiratur, ac laudat,
vt ſinus eorum vltimū bonorum oīum fi-
nem arbitretur, ac prædicet. Sed duplicem
quendam, & Iudæis dolorem, & gentibus
lætitiam ex huiuſmodi ſaluatoris ſermo-
ne afferri perſpicio. Nam & illis, tum quia
deiecti ſunt, dolendū eſt: & his, tum quia
bonorū compotes facti ſunt, tū quia quæ
non ſperarunt cōſecuti, certe gaudendū.
His tertium quoq; adiici poſſet, q illi vi-
deāt negligentia ſibi ea excidiſſe, quæ iſti
ſtudio rapuerunt. Regni enim filios illos
vocauit: quibus regnum fuerat præparatū.
Quæ res maiorem poterat ipſis inferre do
lorem, quàm ſinus Abrahæ repromiſſione
ſuos quaſi manib. eorū extorqueat. Verū,
quia ſententiæ cuiuſdam, ac iudicii pro-
nuntiatio ſermo is erat, fidem verborum ſi
gno confirmat: ſic, & ſigna vere facta euen
tu prædictarum rerum creduntur. Quare
ſiquis verbo ſaluatoris ſalutem tunc puero
præſtitam dubitauerit, a prophetia Chri-
ſti, quæ iam ſicut dixerat, in finem exiit:
ad aliud quoq; credendum aīum inducat.
Sic enim propter prophetiā ante rerū euē-
tum in ſigno tunc merito non dubitatur:
idcirco antequā iacentem ſuſcitaret para
D lyticum, illa prædixit, vt a rebus præſenti-
bus fidem orationi acquireret, ac munus
a maiore cōfirmaret. Multo enim munus
eſt, quod ſtudioſi virtutis cultores fœlicē
finem conſequātur, & his oppoſiti finem
quoq; oppoſitū: iure nanque id ita euenire
nemo dubitat: quam membra corporis
conquaſſata roborare, mortuum ſuſcitare.
Id enim iam & naturam ipſam profecto
excedit, ad qđ ita ingens atq; mirabile nō
paruā rem Centurio cōtulit: ſic enim Chr̄s
dixit. [Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi,] Vi
deſne quemadmodū, & dn̄i omnipoten-
tiam, & Centurionis fidem ſalus pueri pa-
tefecit, ac etiam prophetiam omnino fore
confirmauit? immo vero hæc cuncta Chri
ſti omnipotentiam magna voce prædica-
bant, qui nō ſolum paralyticum pueri cor
pus confirmauit, ſed Centurionis quoque
animum in fidem magnitudine miraculo
rum attraxit. Tu vero non tantum fidem
vnius, & ſalutem alterius, verumetiam ce-
leritatem conſidera, quam ante oculos po
nit euangeliſta, cum dicat [Et ſanatus eſt
puer ex illa hora.] Quòd ſimiliter in lepro
ſo quoq; ſignificauit, dicens. Et confeſtim E
mundatus eſt. Non enim curatio, omnipo Supra. a
tentiā oſtendit. Ita ignis pariter, ac do-
ctrina, qua cœleſte regnū aperiebatur, oēs
homines ad ſeipſum trahere ſtudebat. Nā
etiā quibus minabatur Iudæis eiecturū ſe
eos è regno, non vt eiiciat minabatur, ſed
vt eiectionis timore ad ipſum cōuerſi nō
eiicerentur: q ſi etiā minis meliores ipſi fa
cti non ſunt, maius tum ad eos, quàm ad
omnes, qui pariter committūt, crimen re
dundat. Non enim Iudæis ſolum id acci-
dit, ſed multis quoq; fidelibus. Nam Iudas
filius regni erat, audiuitq; vna cum aliis
diſcipulis illud, In duodecim ſedes ſedebi Mat. 19.
tis: factus eſt autem gehennæ filius. At ve- d
ro Aethiops, quanuis Barbarus quidē eſſet
homo, vnus tamē eorum factus eſt, qui ab Act. 8. c
ortu, atque occaſu erant, ſuntq; venturi, vt
vnà cum Abraham Iſaac, & Iacob æternis
bonis fruantur. Idipſum in nobis quoque
Iudæis fit: nam multi erūt, ait, primi vlti- Mat. 10
mi, & vltimi primi. Vnde cauendum, ne b
aut illi quaſi non poſſint redire omnino
negligant: aut iſti quaſi iam ſtabiles ſint, F
confidentia corrumpātur. Ita Ioānes quo- Mat. 3.
que antequam hæc fierent, clamans dice- b
bat: poteſt Deus ex lapidibus his erigere
filios Abrahæ. Nam ne rei nouitate quiſ-
quam turbaretur, ſtatim ab ipſis euangelii
incunabulis id prædicitur. Verum Ioānes
quoniam primum prædicauit, quaſi poſſi-
bile futurum prædixit. Chriſtus vero, vel
operibus docuit, non aliter quàm prædi-
xit futurum. Non ergo nimium confidāt,
qui ſtant, ſecum crebo illud repetant. Qui 1. Co. 10
æſtimat ſe ſtare, videat ne cadat. Nec deſ-
perent, qui ceciderunt, ſed dicant ſecum.
Nunquid qui cadit, non reſurgit? No- Pſa. 40.
uimus enim multos ad ipſius cœli fere

verticem consendisse,oēs virtutes numero habuisse,deserta deuiaq; loca a vita homi num aliena coluisse, ac deniq; fœminam, neque in somnis quidem vidisse, & tñ negligentia lapsos ad vitiorum barathrū deuenisse. Contraq; nō ignoramus fuisse nōnullos, qui à vitiorum barathro cōmoti, cœlibem vitam acceperunt:tantumq; virtute potuerunt,vt dæmones deiicerēt,aliisque multis signis præfulgerent. Quorum omnium sic plenæ sunt scripturę,sic plena est vita hominum huiusmodi exemplorum,vt iam adulteri,& molles Manichæorum ora queant comprimere,qui cōmissa semel delicta, quibus animus maculatus est, abstergi amplius non posse affirmant,
G diabolo seruientes, ac hominum animos ne virtuti possint intendere, deiicientes, totamq; humanam vitam euertentes. Nā qui persuadere conantur,vt abiici no posse prauitatem credamus,hi non solum, vt futura perdamus efficiunt, sed præsentia quoque,quantum in ipsis est,omnino perturbant. Quomodo enim quispiam cum male vixerit, relictis vitiis virtuti se trade re studebit, si non esse reditum ad ipsam putabit? Nam si modò cum sint leges quibus pœnæ inferuntur,tum propositi honores, quibus plerique ad bene viuendum inuitantur, cum gehennam malè agentes timeamus, cum cœleste regnum ad nosmetipsos conuerit speremus: cum deniq; improbi dedecore, probi laudibus afficiatur, vix tamen pauci arduos virtutis labores, vitiorum spreta voluptate sequuntur, his omnibus sublatis, quid poterit homines detinere ne ruant? profecto nihil. Nō ignorantes igitur quanta sit fraus, & malitia diaboli, aperteque videntes secularių legum latoribus,Dei oraculis, rationi natura duce nobis insitæ, omnium gentium viris,Barbaris,Scythis,Thracibus, ac cunctis simul cæteris hominibus, tam Manichæos,quàm eos qui fato omnia,necessitate teque fieri arbitrantur, oppositos, atque
H repugantes: caueamus chariſſimi, ac per angustum iter illis contemptis ita pergamus, vt considere, & timere verè videamur. Timentes quoniam ex vtraque itineris parte, varia præcipitia sunt,confidentesque quoniam Iesus dux noster est, mature viam sobrii, atque vigiles pergamus. Nanque etiamsi minimum quid commiserimus, confestim delapsi in immensam præcipitii voraginē deferimur. Nō enim sumus stabiliores nos quàm Dauid qui parua negligentia in profundum peccati detrusus fuit:surrexit tamē velox, suscepitque seipsum admonitus. Non ergo delinquentem solum inspicias, sed etiā multò magis delictorum maculas abluentē.Non enim idcirco hæc tam exquisitè historia scripta est,vt eiectum tu illum videas, sed vt surgentem, recipientemque se admireris:sic profecto disces, siquando decides, quo pacto tibi surgendum sit.Non quēadmodum medici grauissimorum morborum causas, atque curam diligentius docent, vt in difficilioribus exercitati,qui discunt, facile quid sibi in aliis faciendū sit intelligant:sic diuinæ literę maxima delicta in medium posuerunt vt inde minora etiam commitentes, facilius rationem curationis inueniant. Consideremus igitur,quo pacto ægrotauit,quomodoq; citò curauit seipsum beatissimus ille vir. Quo igitur morbo detentus fuit? vxorem alienā seduxit, virum innocentē occidit.Nō enim vereor magna hac voce publicare. Nam cum spiritus sanctus nō in dedecus, sed in laudem vniuersam hanc historiam per scripturam exposuit:cur me subocculatare oportebit? propterea non solum facinus prædicare, sed facinoris appendices adiicere constitui. Qui enim ocultant,mihi videntur obscuriorem illius virtutem reddere: ac veluti qui certamen, quo Goliath illum obtruncauit,transeunt, nō parum de laudibus suis deducere conantur: non aliter oēs qui hanc rem taciti prætereunt, de gloria eius detrahere videntur. Admirabile forsan videtur esse, quod dico, sed si æquo animo in audiendo perstabitis, meritò nos ita sentire cognoscetis: ideo enim crimen magnum esse fateor, & lōgo amplificans vtor sermone,vt magnis quoque, ac mirabilibus ipsum curis, atque remediis vsum, non nequeam affirmare. Quæ igitur facinoris appendices? Virtus hominis, quæ intolerabile crimen faciebat. Non enim pariter commissa in omnibus accipienda. Potentes enim
K ait, potenter castigabuntur. Et, Qui noluit voluntatem domini sui, & non facit, vapulabit plagis multis. Ita plurimarum rerum cognitio acerbiores peccato-

2. Reg. 12.d

2. Reg. 11.

1.Re.17 g

Sap. 6.a Luc.12.f

rum

tum efficit pœnas. Ideo sacerdos si pariter cum cæteris peccat magis q̃ cæteri supplicio punieť. Sed forsan amplificatione criminis trepidatis de me, atq; timetis, quasi ad inuia periculosaq; loca delato. Ego autem tm̃ iusto illi tribuo, vt vlterius etiam audeam progredi. Non enim dubito, quin quanto magis delicti magnitudine extabat, tanto maiores Dauid laudes cõsequatur. At, inquies, quid cęde, ac adulterio magis excogitari potest? Potest profecto. Nã
Gen. 4.b sicut Cain non cædem solum commisit, sed multo ẽt cæde maius: cum nõ alienũ, sed germanum: non iniuriatum sed iniuriam perpessum occiderit: nec exemplo aliorum concitatus, sed primus inuentor sceleris, aliis se ad exemplum proposuit, similiter quoque & in hac, non cędes solũ commissa fuit, sed multo magis quam cædes: cum nõ vnus de multis Dauid fuerit, sed propheta eximius, nec iniuriãtem interfecerit, sed perpessum iniuriam. Non
L 2. Reg. 11 enim mediocris iniuria est stuprum vxoris, & tamen vxorem rapuit, & cum cuius vxor erat, trucidari curauit. Perpenditis nullo me pacto illi iusto peperciss̃e, nec quicquam delictis detraxisse: & tamen tãtum illi attribuo, vt post exquisitam omniũ criminum expositionẽ, Manichæos quoq; in his maxime illusos, & Marcionis morbo laborantes, adesse optarem, vt hinc eorum ora summopere obstruerem. Nec id iniuria. Nam cum isti adulterium, cędemq; simplicem factam asserant, non mõ minime nos id negamus, verumetiã multiplicia hæc crimina fuisse affirmamus: idq; tum ab eo, qui passus fuit iniuriam, tum a conditione peccatoris comprobamus. Nõ enim pariter ꝓfecto delinquitur, si quis cum spiritus sancti grãm sit consecutus, cui multa magnaq; beneficia diuinitus collata sint, qui vnicã authoritatem obtineat, qui denique ad senilem iã sit ætatem prouectus, ea commiserit, quæ alius horũ omnium expers ꝓpetrauit. Sed tamen idcirco maxime tam prudentiam,
M quàm robur illius animi admiramur: sed ad nequitiæ profundum delapsus, non decidit animo, non desperauit, non tantis vulneribus lætaliter a diabolo percussus, quasi victus humi se resupinum ꝓstrauit: sed velociter, immo certe continuo maiora quàm accepit intulit vulnera. Ita non aliter factũ est, quàm cũ a Barbaro quidã in acie fortis vir dimisso telo periculosẽ percussus, neq; id semel, sed iterũ, atq; grauius perpessus, non cesserit, sed vndiq; sanguine perfusus, magno in hostem impetu ruerit: confestimq; trucidauerit: sic ẽt Dauid, quanto magis fauciũ dices, tãto maioris illũ animi ostendes: qui postquam ita misere depressus fuit atque deiectus, velociter surgere, ac ante primã aciem stare, percussoremq; ipsum humi sternere potuit: quod quale, quãtumque sit: hi maxime non ignorãt, qui in summas peccatorum ærumnas deciderunt. Non enim ita magni excelsiq; animi ego iudicio, si cũ rectẽ vadas, iter tuũ felici cursu perficias: habes enim dũ curris spẽ optimã, quæ te hortatur, incitat, roborat, vires addit: quẽadmodũ si prope victoriã, & coronã, atq; trophæa grauiter lapsus, ad eundem cito cursum te recipiẽs victoriã consquaris. At vt vobis apertius pateat, quod dicitur, aliqua quoque similitudo ante oculos ponatur. Finge igitur gubernatorem quendam per mille maria incolumẽ nauigasse, deinde posteaquã magnas tẽpestates, & procellas horribiles, & fluctus insanos arte sagaci euaserit, cũ in ipso portus ostio mergeret, vix inde nudum effugisse, quem animum ad mare, & nauigationes, huiusmodique labores iste habebit? Putasne quòd vnquam voluerit, nisi animi sit ficti, vel littus ipsum, aut nauem aliquam, aut portum aspicere? Non equidem (arbitror) immo seipsum occultans, spe omni ad nauigandum destitutus, mallet mendicus vitam agere, quàm ad primos labores, periculaque redire. Sed nõ fuit huic similis ille, verum magno naufragio post multos bores penè submersus non desperauit: sed naui rursum in pelagus deducta, dare vela vẽtis post naufragium ausus, & clauo rursum vsus, & plures perpessus labores, maiores iterum accumulauit pecunias. Quòd si semper stare, ac nunquam cecidisse, diuinum est atque mirabile: quibus est laudibus dignus, qui se, & a casu recipit, & multa maiora perficit intrepidus? Et certe non erant pauca, quæ in desperationem detrudere ipsum potuissent. Primum delictorum inusitata magnitudo, deinde quòd in ipso aggressu vitæ, atque iuuenta, quæ spem solent nutrire,

sed in senectute iam constitutus labitur.
B Nec enim gubernator, qui nuper mare ingressus, naufragiū fecit: pariter dolet atq; ille, qui post multa annorū spatia domū, immensa, onustaq; gaza renauigās, in scopulos deuecta, cuncta momēto temporis pdidit. Ad hoc tertio, qm̄ paratas magnis laboribus ingentes virtutum, ac meritorū suorum diuitias his delictis subuertit. Nō enim paruus quidē, sed maximus, singularisque diuitiarum cumulus sibi depositus
1. Reg. 16.b erat: multa sibi a prima ętate qm̄ pascebat fuerunt congesta: multa quando gigantē
Ibi. 17.f illū, atque horribilē Goliath, superauit, atq; deiecit multu cū sæpius euangelica magnaminitate, atq; philosophica erga Saul vsus fuerit. Nam cū centies penè in manus suas incidisset inimicus, ignouit semper, maluitque patriam ipse libertatē,
1. Reg. 24.b,c vitamq;, si esset opus, amittere, quàm persequētē occidere inimicum, Neq; his minora regnū adeptus fecit. Præter hæc autē populi de ipso existimatio, cui se non respondisse videbat non parum poterat animum eius conturbare cum intelligeret, non tantum se purpura exornari, quantū potestate deformaretur. At hæc oīa, non ignoratis profecto quanta magnitudine animi opus sit, vt cum detegantur peccata, in publicum quoq; efferantur. vt multi iā capere, ac testes turpitudinis esse q̄nt,
C
2. Reg. 12.a non turbetur tū rex præsertim, neque decidat, sed meliori ipse præsumpta, seipsum recognoscat. His omnibus ex aīo pulsis, adeo post illa Dauid, refulsit, sic se a maculis abluit, ita mundum effecit aīum, vt vel mortuus peccantibus succurrerit: & quod de Abrahā, id quoque de Dauid Deum dixisse scriptura testatur, immo vero multo magis de Dauid. De Abrahā.n. scriptū est:
Exo. 6.a Recordatus sum testamēti mei, quod erat ad Abraham, hic vero non dicit testamenti, sed propter Dauid seruum meum protegam ciuitatem hanc. Salomonem etiā
4. Reg. 20.b qui nefaria crimina commisit, charitate pris placatus Deus a fastigio regni nō deiecit, sed tāta de illo apud Iudæos merito semp fuit opinio, ut apostolus Petrus post multos annos sic in concione dixerit. Li-
Act. 2.c. cet dicere ad uos libere de patriarcha Dauid, qnoniam & obiit & sepultus est. Sed Christus quoque tāta ipsum post hæc peccata spiritus sancti gratia fulsisse ostendit, ut rursus de diuinitate sua, ut ppheta potuerit præiudicare: per prophetiam enim eius Iudæorum comprimēs ora, Christus dicebat. Cur igitur Dauid in spiritu domi Mat. 22
num eum uocat, dicens: Dixit dominus D.
domino meo, sede a dextris meis? Scim9 Ps. 109.
etiam quemadmodum, uel nolenti Mosi a
dedit pœnas Maria, qñ contumeliosa in Nu. 12.
fratrem fuit: sic huic quoq; nolenti scelera- a
tus filius dedit pœnas Quæ quidem præcipuam dei beneuolentiam in illos uiros magis, quàm cætera omnia declarant. Nā cum Dei sniam habeas, quid te amplius oportet inquirere, Quòd si uelitis particularius philosophiam illius perdiscere, facile poteritis, si quæ post gesserit ab historia colligetis: quanta ei loquendi ad Deū libertas concessa, sit qua erga Deū charitate arserit, quomodo ad uirtutum in dies accesserit incremēta, quàm exacte, ac exquisite ad ultimum usque spiritum uixerit: hæc oīa facile inquam ex historia cognoscetis. Cum igitur exemplis moniti simus, inuigilandum nobis prouidendumque est, primum ne cadamus: deinde si forte ceciderimus, ne diutius iaceamus. Nō enim ut negligētiores uos faciam, Dauid delicta præ oculis posui: sed ut timore cadendi, maiore uos cura muniam. Nam si tantus vir, quia parum neglexit, tot, tātisque telis confectus penè fuit: quid de nobis erit, si recte uiuendi normam omnino contemp serimus? Quare nō quòd cecide E
rit solum consydera, ne forte pigrior inde fias: sed & diligenter cogita, quid post casum fecerit, quem fletum susceperit, qua pœnitentia die, ac nocte confectus fuerit, Psal. 6.
& quo cilicio indutus, lachrymis lectum suum rigauerit. Quòd si ille tanta cordis compūctione indiguit, quo nos pacto salutem acquiremus nullo post peccata dolore compuncti? Præsertim quoniam qui multa meruit prius, poterit forsan hinc ab imminētibus telis seipsum defendere: qui autem nudus omnino est, ac quancūque corporis par-ē telū peruenerit, mortale vulnus ingeritur, quod ne accidat uirtutibus nosipsos armem9: & siquid maculæ nos deformauerit, cōfestim lachrymis, & gemitu abluam9, ut ad Dei gliā hac uita pacta, bonis pfruamur futuris. Quib9 omnibus utinā potiamur, gratia, & misericordia domini nri Iesu Christi, cui gloria,
&

& imperium cum patre, & sancto spiritu in secula seculorum. Amen.

## Homilia.xxviii.cap.viii.

F

ET cũ venisset Iesus domũ Petri, vidit socrum eius iacentẽ, & febricitãtem: & tetigit manũ eius: & dimisit eam febris. Et surrexit, & ministrabat illis. ] At
Mar.1.c Marcus qm̃ tẽpus significare voluit, Statim, etiam adiecit: hic vero signum nobis tantum exposuit, tpe omnino neglecto: &
Luc.4.f alii quidem addunt, qm̃ & rogabat eum, quæ iacebat: hic vero etiã id prætermisit, quod certe non est discrepantium, sed alterum breuitatis, alterum narrationis exquisitæ. Sed cuius rei gratia domum Petri dominus petiit? Mihi quidẽ videtur, vt cibũ assumeret, qđ euangelista quoq; significauit, cũ dixit. Surrexit, & ministrabat illis. Non enim ignoramus discipulorũ diuersorium ipsum fuisse. Nam ad Matthæum diuertit, qm̃ eũ vocauit: qđ faciebat, vt hoc ab eo affecti honore diligentiores ad omnia fierent. Tu aũt etiam hic summam Petri in Christum reuerentiam cõsidera. Nã cum socrus sua domi iaceret, caloreq; febris arderet, non traxit eum, neq; cogere cogitauit: sed expectauit quousq; prædicationem absolueret, cæterosq; oẽs, qui tũc ad eum confugerãt curasset, & tunc demũ cum intrasset, per ipsam iacentem, rogauit: sic enim statim ab ipsis initiis, aliorũ commoda suis vt præponeret, institutus erat. Petiit autem domum eius non ab eo vocatus, sed sponte atq; a seipso, vt qui à Centurione audierãt, Dñe nõ sum dignus, vt intres sub tectum meum: hinc quanti faciebat discipulum possent intelligere.
G Et quãquã cogitatione assequimur, qualis quoque piscatorum domus fuerint: videmus tamẽ ipsum humiles sponte casas patere, vt his omnibus despiciendam esse humanam magnificentiam doceat: & alias quidem verbis solis affert curationẽ, nunc vero manus porrectione febricitantẽ sanauit, nonnunquam autem vtrisq; vtitur, vt multis modis præ oculis curatio adducatur. Nam cum adhuc deitatis suæ mysterium latere multos commodius fuerit, ac præcipuè discipulos, ne prægaudio exclamassent, ideo nolebat nimio semper humanę curationis modum excedere: quod inde patet: quoniam cum a monte descenderet, præcepit ne cui dicerent, quæ viderant. Tetigit ergo manum eius, nec febrium tantum ardores extinxit, aut certa incolumitatis signa reduxit: verum etiam pristinas corporũ vires recuperare illico fecit, vt qñ facilis curatu ægrotatio videbatur, curandi modo virtus curantis ostenderetur. Nam id certè medẽdi artificiũ homo facere non potest. Nemo quippe ignorat, quàm longo tẽpore, posteaquã febres cessauerunt, opus sit ad pristinum robur recuperandum. Cuncta igitur tunc simul facta sunt: quod & in mari pariter euenisse perpendere possumus. Nam & ibi nõ ventos solum, ac tempestates sedauit, sed qđ inaditum omnino erat fluctus etiã vndasque statim composuit: Nam & si vis ventorũ cessauerit, permanent tamen fluctus vndarum diuitius: sed non ita hic. Nõ enim natura duce, aut arte fiunt, quæ a Chro fiunt: sed simul omnia finem suum assequũtur, quod subostendit euangelista dicens. Surrexit, & ministrabat illis. Id certè tam virtutem Christi supra hominẽ significabat, quàm volũtatem mulieris, atque affectum ergo Christum aperiebat. Illud quoque hinc discimus, q nonnunquã aliorum fide alios dñs curat: pariter enim hic, & in Centurionis filio, aliis quoque modo credebant, alii curabantur. Nam etsi non curetur nisi credens, tamẽ si aut morbus, aut ætas impedimento erat, ne magna quædã posset de Christo quispiam cogitare, aliorũ hortatu ac fide adductus curabat. [ Vespere autem facto, obtulerunt ei multos dæmonia habentes, & eiiciebat spiritus verbo, & oẽs malè habentes curauit: vt adimpleretur, qđ dictum est per Esaiã prophetam dicentem. Ipse infirmitates nostras ac
I cepit, & ægrotationes nostras portauit. ] Vides iam multitudinis fidem adauctã, certe neq; tẽpore ita cogente decedere poterãt, nec importunos se putabant esse, si etiam vespere iam facto ægrotos ad eum adducerent: tu autem mihi perpendas quantam multitudinẽ hominum curatam fuisse asserant Euangelistæ, non per singulos minutim enarrantes, sed vnico verbo miraculorum pelagus exponentes. Deinde ne magnitudo rerum mirabilium incredulitatẽ cuipiam faciat, eum tantum populum ex tam variis, diuersisque morbis vno momento

Mat.17 & Mar. 9.b, & Luc.9.d

H Hic & Mar. 4. d & Luc. 8. d

Hic & Mat.15 d

Isa. 53.

mento temporis ab eo liberatos fidem ex
cedere videatur, propheta inducitur, qui
iã diu his rebus teſtimoniũ perhibuit, &
ſimul magnã conflauit de deitate Chri de
monſtrationem ſcripturæ, oſtendit euãge
lium, ſignisq; profecto non minorẽ: idcir
Ibid. co dr ab Eſaia prędictum fuiſſe: Quoniã
infirmitates nras accepit, & ægritudines
noſtras portauit. Non dixit, diſſoluit aut
curauit: ſed accepit atque portauit: qđ de
peccatis mihi dictũ a propheta vr, vt cum
Ioã. 1. d Ioanne conueniat dicẽte. Ecce agnus dei,
K ecce qui tollit peecata mũdi. Cur ergo, in-
ques, de morbis aut ægrotationibus id dic-
tum euangeliſta in hoc loco ſcripſit? Cer
tè aut hiſtoricè teſtimonium prophetæ
accepit, aut ſubaperire voluit plurimas
ægrotationes ab animi peccatis originem
trahere. Nã ſi mors, quæ morborũ oĩum
fons caputq; eſt, a radicibus peccati pullu
lauit: quid mirũ eſt, ſi ægrotationes quoq;
multæ inde naſcantur, vnde vel ipſa ægro
tandi poteſtas egreſſa eſt? [Videns aũt Ie-
ſus turbas multas circum ſeipſum, iuſſit vt
Mar. 1. c abirent in vlteriorem ripam.] Videſne ite
& Lucæ rum, immo creberrimè, quanto ſtudio fu-
4 f giat oſtentationem? Nam cæteri quidẽ di-
cunt dæmonibus eum præcepiſſe, ne dice
rent, qp ipſe eſſet. Matthæus aũt dicit, qp tur
bas remouebat: qp faciebat partim nos do-
cens humiliansq; partim ne Iudæi peſtife
ræ veneno inuidiæ tabeſcerent, monẽs ni-
hil prorſus ad oſtentationem a nobis eſſe
faciendum. Etenim non corporum inco
lumitas cuiæ ſibi tantummodo erat, ſed
multò magis aĩarum ſaluti, puidebat: ita
vtrinque ſupra hoĩem ſe eſſe oſtendebat,
& qp morbos verbo aut tactu curaret, & qp
L humanam gloriam non quæreret. Repel-
lebat igitur turbam, quoniam erant ei affi
xi non pauci amantes, admirantesque ip-
ſum, videreq; ipſum ſemper cupientes. Et
certè quis ab authore talium ſignorũ non
intuitus recederet? Aut quis, vel faciem ſo
lam aſpicere, oſque ipſum, ex quo diuina
præceptorum inſtituta perfluebant, ingen
ti deſiderio non arderet? Nam vt faciẽdis
ſignis erat mirabilis, ſic viſu gratioſiſſim⁹
traditur fuiſſe: idque ipſe propheta ſignifi
cans, multo ante clamauerat. Speciоſus
Pſ. 44. a pulchritudine ſuper filios hominum. Sic
Eſa. 53. autem dicit Eſaias. Non habebat ſpeciẽ,
a neque pulchritudinem: aut quoniam ad
deitatis ſuæ ineffabilem gloriã, aut quõ-
niam paſſionis cruentam deformationẽ,
& liquidos tumores reſpexit, id ita dixit:
vel ẽt quia tenui eum, & victu, & veſtitu
vſurum ſignificare voluit. Non aũt prius
iuſſit vltra adire, quàm morbos curauit.
Non enim æquo animo abire potuiſſent:
& cui in monte non concionanti ſolum,
ſed & ſilenti adhærebant, eodemq; nunc
modo etiam poſt miracula permanent, ex
ſolo aſpectu non paruam vtilitatem aſſe-
quentes. Nam ſi Moſi facies reſplendebat,
& Stephani vultus angelicus videbatur:
quid de ipſius domini facie debemus æſti M
mare? Sed forte nunc his verbis adeo non
nulli incenſi ſunt, vt deſiderent effigiem
eius videre: ſed dummodo velimus, mul
to illa venuſtiorẽ, ſi bene hic vixerimus,
tunc aſpiciemus, cum immortalitatem
adepti, obuiam in aera ipſi immortali in- 1. Theſ.
corruptibiliq; corpore rapiemur. Tu vero 4. d
illud etiam conſidera, quòd non dicitur re
puliſſe turbas, ne contemni videretur: nec
iuſſiſſe, vt omnino recederent, ſed vt abi-
rent in vlteriora: vt ſpe allecti, quòd illis
traiecturus eſſet, facilius obtemperarent.
Verum turbæ non parua charitate deuin-
cti, iuſſa continuo faciunt. Quidam autẽ
pecuniæ auidus, nimiumq; inflatus. [Se-
quar te, ] inquit, [magiſter quocunq; abie-
ris.] Perpendis quid ſupercilium, ceruices
que faciunt, non facilè patiuntur, ſe cum
multis inueniri. Nam hic, vt alios non pa-
rũ cedere videatur, admodũ importunus
eſt: huiuſmodi certè mores Iudęorũ ſunt,
quos aliena temporibus libertate ſæpius,
vti non ignoramus: ſic enim alius qui-
dam, cum cæteri omnes decenti taciturni
tate adſtarent, ipſe quaſi inſultans ait. Ma-
giſter, quod eſt præceptum primum? Nec Mat. 22
tamen moleſtè tulit dominus, nec impor- d
tunam libertatẽ corripuit, vt & nos feren-
dos eſſe huiuſmodi homines pdiſcamus:
& quanuis non arguit apertè tam peruer-
ſa cupientes, tamen ita voluntati eorum
reſponſum accommodat, vt & ipſi ſe iuſtè
reprehenſos cognoſcant, duplicem eis prę
parans utilitatem, & quia ſibi adaperuit, qp A
ſecreta cordium ſciret: & quia oſtentatio-
nem ſuam ineptam non protraxit in me-
dium, vt ſi vellent, facilè ſeipſos poſſent
emendare: quòd hic factum liquidò uide-
mus. Nam quæſtui ſeruiens ille, cum pro-

pter

pter multitudinem ſignorum multos undique affluere uideret, putauit dñm inde ditari, ac ideo ſequi cupiebat. Sed unde id nobis patebit, inquies? A reſponſione quæ non ad ſonum uerborum, ſed ad ſenſum interrogantis accommodata eſt. Quid.n. ait pecunias credis collecturũ, ſi me ſequaris? Nonne uides nec diuerſorium mihi eſſe, nec tñ pecuniæ, vt queam uitę neceſſaria comparare? [Vulpes.n.] inquit, [cauernas hñt, & volucres cœli habitationes, filius aũt hoĩs non habet vbi caput reclinet.] Hæc ſane nõ erãt repellẽtis, ſed eius qui & prauam illius opinionẽ carperet, & poteſtatẽ daret, ſi cum ſpe hmõi ſequi vellet. Tu vero ẽt vide improbos hoĩs mores, intellige q̃ cũ hæc audiſſet, nihil ex commodiſſima, perutiliq̃ reſponſione ſeipſo, melior factus eſt, nec referre ſaltẽ valuit paratum ſe eſſe Chr̃o auſcultare. Verũ inde alios quoque non paucos ita redarguiſſe inuenitur, vt a reſponſis eius ſenſum in terrogãtis ſubaperiret. Nam & illi qui magiſtrum bonum appellabat, quiq; hac aſſentatiuncula verborum tracturum ad ſe dñm ſperauit: cur me bonũ nominas, inquit, cum nemo ſit bonus ꝓter Deũ ſolũ? & qui ei dicebant: Ecce mater tua, & fratres tui te q̃runt, q̃m more hoĩum non vt aliquid boni perciperent, eum adierunt, ſed vt ſolum oſtenderent, quãto ſibi eſſent cæteris coniunctiores: quippe qui, & matrem, & fratres eius agnoſcerent, cõfeſtim audierunt. Quęnam eſt mater mea, vel qui ſunt fratres mei? Ad fratres quoque ipſos dicentes, declara teipſum quoniam hinc falſæ aliquod choragium gloriæ indagabant, audi qũo reſpondebat. Veſtrum tempus ſemper eſt paratũ, meum aũt nõdum adeſt. Sed per contrarium quoq; de ſe ipſis exiſtimationẽ nonnunquã aperit, vt de Nathanaele inquit. Ecce vere Iſraelita, in quo dolus non eſt. Illud quoq; ab his alienum non eſt, abeuntes annunciate quæ audiſtis, & vidiſtis. Nã hic quoq; non ad verba, ſed ad mentem eius, qui miſit reſpõſum eſſe videmus: & turbæ aũt mentis ſecreta tetigit, vbi dicit. Quid exiſtis videre in deſertum? Calamum? Nam quoniã mutabilem, quaſi Euripum eſſe credebant: iõ falſam eorum de Ioanne ſuſpicionem arguens, ait. Quid exiſtis in deſertum videre? Calamum a vẽto agitatum, aut hoĩem mollibus veſtimentis circumamictũ? Vtra que te ſignificans, neque a ſeipſo eſſe inſtabilem, nec quoniam deliciis corrumpatur, poſſe mutari. Non mireris ergo ẽt hic ad interrogantis mentem, non ad ſonum verborũ eſſe reſponſum. Quod q̃ moderatiſſimè protulit, inde patet, quoniam non dixit habere ſe quidem pecuniam, ſed deſpicere, ſed nihil ſe prorſus habere, vt tu hinc perpendas, q̃ mirabilis eſſet in eo humilitas. Nam & cum eſſet cũ publicanis, aut biberet, aut contra, quàm Ioannes aliquid facere videretur, propter Iudæorum, immo illud potius totius orbis terrarum ſalutem faciebat. Sic.n. & hęreticorum ora obſtruxit, & illos qui tunc ſecum viuebãt, ſummopere attraxit: ſed alius quidam ei dixiſſe ſcribitur [Dñe, ſine me prius abire & ſepelire patrẽ meum] Cõſidera quantũ inter hos diſcrimen eſt: ille imprudenter ſequar te, inquit, quocunq; abieris: hic verò etſi rem honeſtam peteret, nolebat tñ, niſi ei cõcederetur, abire: ſed non permittit ei. Dicit enim ſibi · [Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos, tu autem me ſequere.] Ita vbiq; voluntatem hoĩum inſpicit. Sed curnã, quiſpiã dicet, Noluit? Quoniã videlicet neque pater inſepult⁹ iacuiſſet, cum ſepeliendi munus etiam alius, quàm filius ſubire poſſet, & filius à rebus melioribus nõ euelleretur. Cum autẽ mortuos dixerit ſuos, oſtendit profectò non fuiſſe ſuum hunc mortuum: vnde mea quidem ſentẽtia infidelium quendam illius patrẽ fuiſſe ſignificatur. Si verò mirum tibi de adoleſcente videatur, quòd cum rem tam honeſtam, fereq; neceſſariam intendere, non ſtatim abiit, ſed Ieſum conſulere uoluit: illud mihi ſolet uideri mirabilius, q̃ cum ſibi negatum eſſet, quod petebat, nõ grauiter tulit, ſed æquo animo cum Ieſu veluti iubebatur, permanſit. Sed putaſne, aliquis dicet, non ingens impudentiæ crimen illum incurriſſe, qui in ſepeliẽdo parente non affuit? Ego verò ingratiſſimum hominem eum iudicarem, ſi negligentia id feciſſet. Cum autem ne rerum maiorum ſeriem turbaret, Ieſu obtemperans non abiit, non mediocri laude dignus, quoniam remanſit Dominus quoque ipſe, non quia deſpiciendi ſunt parentes, abire vetuit: ſed quia diſcere nos hinc voluit, nihil eſſe vtilius, magisq̃ neceſſarium

Mat. 12 d
& Mar. 3. d
Luc. 8. c
Ioã. 7. c
Ioã. 1. g
Luc. 7 d C
Ibid.
B
D
E

rium nobis doctrina cęlesti, quæ tanto stu
dio obeũda est, vt etsi magna sint, q̃ abire
vrgeant, incũbere tũ omni diligentia, atq;
inuigilare debeamus. Quid enim maius
videtur, quàm dum sepeliantur parentes,
adesse? Quid enim facilius, aut quid bre-
uiori tpe peragi potest: Quòd si nunc tam
breue tps propter sepeliẽdos parentes ab-
esse a spiritalibus vetitum est: ppende quo
supplicio digni sunt qui semper a doctri-
na Christi absunt, qui vilia nimium atq;
abiecta secularium rerum negocia neces-
sariis anteponunt nullo vrgente. Ego aũt
doctrinæ illius efficaciam, vehemẽter ad-
miror: nam cum adolescentem sibi perpe
tuò affixerit, a mille malis veluti ab im-
moderato fletu ac dolore, aliorumq;, quæ
hinc oriri solent, eripuit. Erat enim verisi
mile post parẽtis sepulturam ad testamen
ti, legatorisq; considerationem deuentu-
rum: deinde in aliud ex alio quasi vndarũ
fluctibus distractus procul a portu salutis
F iactaretur: quæ ne illi accideret, secum
esse ipsum iubet, eumq; suis volentem af-
figit ac coniungit. Si vero tu adhuc mira-
ris, nec æquo animo ferendum putas, q̃
iuberetur adolescens non adesse extremo
in parentum officio: illud tecum versa, sæ-
penumero a prudentibus viris, siquis mo-
lestius parentis aut filii mortem, q̃ opor-
teat, laturus videatur, non subito, neq; in
sepeliendi tpe, sed multo post opportuni-
tate data charissimorum interitum fuisse
nunciatũ: nec vllus vnquam illos carpsit,
neq; quasi inhumanos reprehendit. Iure
id quidem. Econtra autem crudeles ac in-
humani essent, si quos imbecilles aĩo co-
gnoscerent, illos ad rem asperam, atq; tur
bulentam protraherent. Quòd si propin-
quos ita lugere, vt deiectus mente esse vi-
dearis non laudatur: quàm magnum esse
Luc.9.g malum putandum est, a spiritali doctrina
huius vitæ curis abduci? Idcirco alibi etiã
ait neminẽ, qui aratro manu impositã, ad
posteriora reuersus est, rectè ad regnũ cœ-
lorum proficisci. Quid igitur hinc præci-
puè discimus, quid aliud, nisi q̃ nullo mo
mento tẽporis caduca hæc, etiamsi necessa
ria videantur, spiritalibus anteferẽda sunt,
& q̃ aliud longe vita est, aliud vero mors,
quàm vulgo æstimentur? Quippe cũ mul-
ti viuere credantur, qui nihil a mortuis
differant, qm̃ in peccatis miseram vitam
agentes, nil a mortuis differre dixi, immo
vero maximè differunt, cũ sint illis multo
deteriores. Nam qui moritur, ait, iustifica- G
tur a peccato: hic autẽ seruit peccato. Nec
enim mihi dices, non clausisse hunc ocu-
los, nec sepulchro iacere, nec institis liga-
tum detineri, nec postremò vermibus esse
proiectum, cum multo peioribus hic q̃,
qui obierunt vexetur. Non deuorant ver-
mes, sed perturbationes animi omni fero
ci bestia truculentius exagitant atque lace
rant. Clausi oculi sunt mortuorum, nihil
prorsus cernentes: hic vero mille sibi mor
bos oculis cernendo quotidie contrahit.
Ille iacet in monumento ad peccandum
iam immobilis, hic in sepulchro malo a
seipso intrusus, ingenti peccatorum mole
obruitur. Sed corpus, dicet quispiam, hu-
ius pingue ac floridum, nõ tabe corruptũ
videmus. Magna vero res, si corpore inte-
gro iampridem aĩa corrupta atq; deperdi
ta est: & ille post mortem malè olet, hic ve
rò per totã vitam os habens, vel ipsis cloa
cis spurcius, intolerabilem expirat fœto-
rem. Quare tanto ille discrimine hoc me
lior est, quanto naturali solũ corruptioni
subiectus, corruptionem omnibusq; debi
tam patitur: hic vero antequã ad illa per-
ueniat, q̃ non effugiet, peccatorum vndi-
que fędissimam sibi putredinem colligit, H
mille indies corruptionis vias excogitãs.
Sed phalerato, inquit, equo fertur magni-
ficè. Ego vero, inquam, meliorem illum
esse, qui in vrna quasi in lectulo quiescit:
quodq; decentius est, nemo putrescentem
cernit, sed tergitur vna dissolutũ corpus:
hic autem fœtentem animam in corpore,
quasi in sepulchro circũagit. Certè si pos-
ses, animam hominis peccatis inuolutam
oculis cernere, non dubitares multò me-
lius eẽ in sepulchro iacere, quàm delictis
irretitum detineri: & lapide potius, quàm
graui peccatorum põdere premi: qui quo-
niam quantis malis vexentur ignorant,
non dubitent tñ propinqui eorum veluti
Maria cum Iesu ad Lazarum faceret Iesum adi
re: tunc etiam si putridum oleat, etiamsi
quatriduanus sit, non desperes tamen, sed
adeas, & lapidem inde remoueas: primo
enim statim, vt in sepulchro iacentem in- Ioã.11.f
stitis ligatum inspicias. Sed producamus
in medium insignem quempiam atq; po-
tentem, vt in eo, q̃ diximus, apertius con-
spician-

UNIVERSIDAD DE MURCIA

ſpiciantur: nec vereamini. Nomino. n. neminem, quamuis ēt ſi nominarem, nihil oīno timendum eſſet: vtcunque. n. faciat, manet mortuus: mortuus cum ſit, cum viuo homini mortuus nocere nullo pacto
I poſſit. Cōſiderate igitur primò hmōi hoīs caput, quaſi ebrioſi caput opertoriis pluribus, atq; vinculis alligatū, ſic vndiq; obrutum, vt ſenſibus extinctis nihil audiat, nihil uideat, nihil prorſus ſentiat. Deinde ſi lubet ēt manus in ſpecie, videreque ventri annexas, ſicut mortuorum, nō quidem in ſtitis, verum q̄ turpius eſt, duriſſimis auaritiæ vinculis, q̄ uinctas non ſinit ad libera litatem porrigi, ſed inſenſibiles ad hmōi officia reddit: vultus & pedes ſimiliter irretitos uidete. Videte uariis eos curis alligatos, ac idcirco non poſſe Dei eccleſiā adire. Vidiſtis mortuum, nunc & pollinctorē videte. Quis igitur pollinctor ibi eſt? Nempe nullus alius, niſi diabolus, qui eos diligenter ita fingit, & polit, ut non homines, ſed ligna arida eſſe uideantur. Nam ubi non oculi, non manus, non pedes, nō alia membra ſuis officiis fungūtur: quomodo hunc hominem putabis, præſertim cum, anima etiā eius peccatorum fœditate obruta, idolum magis quàm anima eſſe uideatur? Quoniam ipſi quaſi mortui nihil ſentiunt, adeamus Ieſum pro ipſis orem⁹, ut ipſos excitet: lapidem tollamus, inſtitas diſſoluamus: nam ſi lapidem auferre pote
K ris, inſenſibilitatem eorum ſcilicet qua premuntur, uelociter profectò ipſos à monumento educes: & cum eduxeris, citius atq; facilius nexus eorum diſſolues: tunc eos Chriſtus cognoſcet, cum excitati fuerint, cum ſoluti, tunc ad cœnamq; ſuam uocabit. Quicunque igitur Chriſtum diligitis, accurrite ad Ieſum, atque orate. Nā quanto peius olent huiuſmodi mortui, tanto magis debemus, ſi eos amamus, pro eis intercedere: & ſicuti ſorores Lazari tūc feciſſe uidemus, non prius a precibus ac orationibus abſcedere, quàm uiuos recipiamus. Non enim dubito, quin, ſi & nos, & noſtra ſic diligenter gubernemus, futuræ uitæ beatitudinem conſequamur, ad quam omnes perueniamus, gratia & miſericordia Ieſu Chriſti. Amen.

## Homilia XXIX. Cap. VIII.

ET aſcendente eo in nauiculā, ſecuti ſunt eum diſcipuli eius. Et ecce mot⁹ magnus factus eſt in mari, ita ut nauicula operiret a fluctibus: ipſe uero dormiebat.] Lucas quidē nequis ab eo tēporum ordinem q̄rat: Et factum eſt, inq̄t, uno dierum, Luc. 8.
& ipſe aſcendit in nauigium, & diſcipuli d
eius. Marcus quoq; ſimiliter. Hic uerò cō Mar. 4.
ſequentiam quandam temporum obſer- d
uat. Hæc à me p̄dicta ſunt, nequis, q̄m non L
eodem modo ſcribunt oēs, diſcrepare ipſos arbitretur. Turbas igitur p̄miſiſſe, ac diſcipulos tantummodo ſecum retinuiſſe, illi ēt dicunt. Id autem non ſtuſtra, neq; caſu fecit, uerum ut futuri ſigni miraculo ipſos corroboraret. Nam ut Paleſtræ magiſter optimus ad utrumque eos exercebat, ne aut terrore uincerentur, aut honoribus efferrentur: ita ne magnum quid ſibi arrogent, quoniam aliis omiſſis ipſos tantum ſecum retinuit, ut in tempeſtatem incidant permittit, & ſimul in ferendis aduerſis fecit meliores. Nam certè priora quoque ſigna, quæ iam ab eo geſta erant, magna fuere: uerūm hoc neque parum eos exercebat, & antiquiſſimo illi ſimillimum erat. Idcirco igitur ſolos diſcipulos ſecum duxit, quoniam ut ſigna tantummodo demonſtrarentur, turbas quoque admittebat: ubi uerò ad ſigna timor quoque, ac tremor imminebat, eos ſolos recipiebat, quos ad prædicationem, & pericula erat miſſurus. Et Matthæus quidem dicit, quia dormiebat. Lucas † uero quia in ceruicali ſimpliciter, ut humilitatem ſuam patefaceret, & præſtantis piloſophiæ præceptis nos inſtrueret. Cum ergo fluctus uehementius inſurgerent, ac mare procellis inſaniret: tunc excitant ipſum, dicentes: [Domine ſalua nos, perimus.] Ipſe autem eos priuſquam mare ſedaret, reprehendit: ſicut enim diximus ad exercitationem eorum hæc fieri permittebantur, erantque quaſi figura tentationum, ad quas eſſent peruenturi. Maioribus enim eos certè rerum tempeſtatibus poſtea permiſit uexari: unde Paulus quoque dicebat. Nolo autem uos ignorare fratres, quod ualde grauari ſupra uires ſumus, ut de uita etiam deſperauerimus, qui ex tantis mortibus

† Vide num legendū, Marc. M

2. Cor. 1. b

nos

nos liberauit, vt hinc igitur eos doceret, quantum in eo confidere oporteret, cum insani fluctus insurgant: discerentq; q̃ ad melius cuncta dispensat, primum ipsos increpat: nec.n. incassum ad extremũ vsq; terrorem eos deuenire permisit, verũ vt signũ eis ingẽs videret & perpetua miraculi memoria resideret: Nã quoniam post rem factã obliuio solet ex negligentia hoĩes occupare: propterea priusquam signa fiant, multa fieri permittuntur, quæ diuturniorẽ
Exo. 4.a memoriã faciãt. Sic & Moses serpente primò perhorruit, neq; id leuiter: deinde rem illã mirando, haud tñ citra solicitudinem contẽplatur: & nunc discipuli cũ iam salutem ferè desperassent, tunc saluãtur. Ita ex periculorũ cõfessione, magnitudinem
A signi perdiscũt, hac de causa et dormiuit. Nam si vigilantẽ viderent, aut non adeò pertimuissent, aut petere ab eo salutẽ, qui pericula eorum videret, neglexissent, aut non posse ipsum fluctus sedare putassent: idcirco dormit, vt & timoris cã ipsis maior præberetur, & sensus eorũ apertior ad videnda miracula redderetur. Nam cùm non pariter aliquis sentiat quæ in alienis fiunt corporibus, & quæ in seipso, oportebat discipulos eius, qui plurimos in dies liberari videbant, vt magis obligarẽtur in seipsis omnipotẽtiã eius inspicere: cumq; nec claudi essent ipsi, nec cæci, nec alia ægrotatione laborarẽt, tempestatem fieri permittit, vt liberati ab ea, firmã beneficiorũ eius in se memoriã habeant. Propterea nec præsentibus turbis id faciẽt, sed solos ipsos corripit, ne modicæ fidei a multitudine damnarentur, & antequã undas aquarũ deprimeret, nimios animorum fluctus sedauit. Corripuit.n. eos, ac dixit. [Quid timidi estis modice fidei?] Ad hæc causam reddidit, non à tentationibus, sed ab infirmitate mentis timorem proficisci. Quòd si quis obiiciat, non fuisse formidinis, nec paruæ fidei, q̃ eum ad saluandos ipsos excitassent respondebimus. Quinimmò, illud profectò non conuenientem se de ipso habere opinionem declarabat, quòd vigilantem posse tempestati resistere nõ diffidebant, dormientem verò minimè. Nec mirum si parum adhuc credunt, qui vel post multa etiam alia signa imperfectiores fuisse videantur. Quocirca & increpantur sæpius, vt cùm ad eos dicit. Adhuc & vos
B
insipientes estis? Quòd si discipuli adhuc deficiebant, quid mirum est, si turbæ nihil magni, nec vltra hominem de ipso cogitabant? Admirabantur n. dicẽtes. [Qualis est hic homo, quoniam & mare & venti obediunt ei:] Chrs aũt non arguebat eos nudũ hominem ipsum putantes, sed sustinebat, signisque inducebat, vt viderent se non rectè opinari de ipso: hominem verò ipsum partim visu, partim quoniam dormiret et ac biberet, tum et quia nauigiis vtebatur, existimabant: propterea et admirabantur dicentes. Qualis est? Somnus n. & statura
qua vr, hominem ipsum declarat. At uerò Exo. 14.
maris tanta per eũ subito facta tranquillitas, Deum exclamat: quamquàm.n. & Moses tale, quid olim fecerat: sed ille quasi seruus, hic uerò quasi dominus operatur. Nõ enim virgam vt ille tetendit, non manus C
in cœlũ sustulit, non precibus indiguit: uerum vt dominus ancillæ imperans, & conditor suæ creaturæ, sic fluctus maris depressit, frenauitq; verbo solum atque præcepto. Omnis enim confestim soluta est tempestas, nec vestigium fuit ullum turbationis relictum: quod euangelista ostendens, inquit: [Et facta est tranquillitas magna.] Et quod de patre quasi res grãdis dictum est, & ipsum Christus effecit. Scriptũ est enim
de patre. Dixit, & stetit spiritus tempesta- Psl. 106.
tis: & de Christo hic scriptum est, q̃ uerbo c
solo facta est tranquillitas magna: propterea etiam mirabantur ipsum turbæ, quæ certè non adeò miratæ fuissent, si fecisset vt Moses. Verùm posteaquàm à naui descendit, mirabilius quoddam signum subsequitur: dæmonibus enim quidam repleti, quasi serui fugitiui, cum dñm uiderent clamabant. [Quid nobis ac tibi fili dei? Venisti huc ante tempus uexare nos?] Nam quoniam Iesum turbæ hominem appellabant, accesserunt dæmones, deitatem eius prædicantes: ita qui mare nec fluctuans, nec tranquillum audierunt, audiebant dæmones eadem ipsa clamantes, quæ mare tranquillitate subita prædicabat: uerũ ne assentatiuncula hæc dicere uideantur, rebus ipsis probant, dicentes. Venisti huc ante tẽpus torquere nos? Ideo se hostes antè D
profitẽtur, ne suspecta eorũ supplicatio videatur. Nã nemine videte flagellabantur, multoq; magis q̃ mare paulò antè, perpun
cti præsentia Christi atq; incensi vexaban
tur,

tur,nec ferre vllo modo poterant. Acceſſit enim Chriſtus ipſe ad eos, qñ nemo illos dæmonibus terribiles adducere ad Chrm audebat. Et Matthæus quidē ſcripſit illos dixiſſe,Veniſti huc ante tps torquere nos, cęteri verò illud ēt adiiciunt,ꝙ deprecabā tur eū, & adiurabant ne velit in abyſſum eos immittere:putarunt.n vltimi ſupplicii iam tps inſtare,ac ideo formidine cōmoti, Luc. 4.f talem pœnā deprecabant. Quòd ſi Lucas vnū fuiſſe ſcribit,hic aūt duos,neq; ſic diſſonantiā aliquā eſſe dicimus. Nam ſi vnū Lucas ſolum fuiſſe affirmaſſet,diſcreparet certè à Matthæo: nunc verò cùm alter de vno, alter de duobus verba faciat,non dicunt certè pugnantia, ſed aliter atq; aliter rem eandem exponunt. Mihi vr quidē duriori dęmone vexatū,Lucæ ſu eciſſe: quo E circa & tragico quaſi genere calamitatem enarrat,qđ nulla vincula, nullæ catenæ ipſum detinerent,ſed omnibus diſruptis miMar. 5. ſerè erraret per deſertum.Marcus autē lapi a dibus ſeipſum cædere ſolitum adiecit, ſed verba quoq; ſua ad ponendam præ oculis crudelitatē ac impudentiā ipſorum ſufficiunt [Veniſti.n.Jaiunt, [huc ante tempus torquere nos. ] Nam cùm non poſſent excuſare ſe ꝙ non peccaſſent, ne ante tps pœnas darent, formidare videntur.Quoniam enim iā ſe deprehenſos in perniciosis atq; iniquis factis arbitrabantur, quibus omni quo poterant modo creaturas Chri exagitabant:propterea putarunt nō expectaturū ipſum cōmodius punitionis tps,ſed acerbitate & magnitudine peccatorum commotum,tunc vltimis ſuppliciis puniturum:iō deprecabantur, rogabant, obteſtabantur. Ita qui ferreis teneri non poterant vinculis,vincti nunc ueniunt:qui montes ferocitate arripiebant,ad campos nunc humiles exeunt:qui aliorum itinera occupantes neminem tranſire ſinebant, cum eum vidiſſent qui vias ſuas facilè obſtruit, conſtiterunt. Sed curnam in ſepulchris verſantur? Quia uidelicet pernicioſam opinionē ingerere hominibus conantur,ꝙ hominum qui abierunt,animæ, dæmones fiant,quod F etiam a cogitatione nra vtinam abſit. Sed quid reſpondebis, obiiciet quiſpiam,cùm multi aruſpices aris infantes attulerint,atque immolauerint,ac animab.eorum quaſi dæmonibus uſi ſunt? Ego autem ꝙ hoīes a ſceleſtis aruſpicibus, atque magis occiſi ſint,nō negabo. Quòd verò immolatorum hoīum aīę ipſis cooperentur.vnde mihi pſuadebitur-An quia ipſos dæmoniacos clamare nonnunquàm audiſti, aīa talis ego ſum? Verum hæc quoq; oratio à fraude atque deceptione diabolica eſt. Non.n.aīa defuncti eſt q̄ iſta dicit, ſed dæmon qui hæc vt audiētes decipiat,defingit. Nam ſi poſſibile eſſet aīam hoīs in dæmonis ſubſtantiam tranſire, multò facilius poſſet in corpus ſuum redire. Præterea quæ rō inducet nos, ut credamus aīam cui illata iniuria eſt,illi ipſi patrocinari, qui ſibi iniuriā intulit:aut hominē poſſe facere,vt in corporea uirtus in aliam ſubſtantiam tranſmutetur? Nam ſi eſt de corporibus impoſſibile,ut unquam hominis corpus in aſini corpus tranſmutetur:quanto minus inuiſibilē animam in ſubſtantiam dæmonis tranſformare poſſibile erit? Quare uetularum hæc verba, immò deſipientium ducenda ſunt, & puerorum ludibria. Nec enim pōt anima è corpore ſeparata in his regionibus errare. Iuſtorum animæ. n.in manu G Dei ſunt. Infantium quoq; ſimiliter, nō.n. Sap. 3.a peccarunt. Peccatorum uerò poſt hunc exi Actualis tum cōtinuò abducunt, quod à Lazaro & ter. diuite planum efficit: ſed alibi quoq; dñs ait. Hodie animam tuam abs te repetent. Non igit pōt anima cum a corpore abſceſ Luc. 12. ſerit, apud nos hic errare. Nec id iniuria. c Nam ſi q̄ iter faciūt, cùm in ignotas regiones inciderint,neſciunt,quò ituri ſint,niſi ducē habent: quantò magis aīa relicto corpore,cùm nouam oīno ſibi uitam & uiam ingrediatur,quò itura ſit ignorabit,niſi ducem cōſequatur? Multis ē locis ſcripturæ intelligi cōprobari pōt, nō errare hic poſt mortem ge de iuſtorum hoīum aīas. Nam & Stephanus primaria talis ait. Suſcipe ſpiritum meum. Et Paulus re notitiæ ſolui,ac eſſe cum Chro deſiderabat. De pa cauſa ef triarcha quoque ſcriptura dicit. Et appoſi ficiente. tus eſt ad patres ſuos: mortuus eſt in ſeneAct 7.g ctute bona. Quòd verò nec peccatorum Phi. 1.c animæ hic cōmorari pint, diuitem audias Ge.25.a qđ dicat, perpendasque quid petit, & non impetrat. Quòd ſi poſſent animæ hominum hic cōuerſari, ueniſſet ipſe ut cupiebat, & ſuos de tormētis inferni feciſſet certiores: quo ex loco ſcripturæ illud etiam H apertè patet, ꝙ poſt exitum à corpore in locum quendam certum aīæ deducuntur. unde redire ſponte ſua non pōt, ſed terribilem

bilé illum iudicii diẽ ibi expectãt. Quòd siquis dicet, & cuius rei gratia dæmones petierunt, vt sad gregẽ porcorum possent proficiscí, idq; sibi Christus permisit certè non illorum gra id fecit, verum vt multa hinc dispensando doceret. Primũ. n. liberati à dęmonib. erant, facilè hac ex re intellexernnt, quantũ doloris indiatores sui dæmones habuerunt. Deinde & oẽs hinc discimus, ne in suos quidem impetum facere dæmones audere, nisi permittat. Tertiò docemur, nisi vel in ipsa calamitate dæmoniaci diuina prouidentia iuuarentur, multa peiora sibi à dæmonibus fierent, quã tunc in porcos illata sunt. Nam q; maiori hoíes odio habeãt, quã expertes rõnis animãtes, nullꝰ vnquã dubitauit Quare qui porcis nõ pepercerunt, sed cõfestim cum sibi concessum est in præcipitia cõpulerunt: multò magis homines quos incoluissent, in desertũ abegissent, I nisi diuinitus retinerent. Vñ manifestum est neminẽ esse, qui absq; diuina gra viuat. Quòd si nõ eodem mõ cuncti eam pcipiamus, hoc ipsum certè prouidẽtiæ, q̃dam species est nõ minima, cùm ad id quod vnicuique confert gratia prouidentiæ accõmodetur Ad hæc ẽt illud discimus, nõ cõiter solum oĩbus Deum prouidere, verùm ẽt vnicuiq; separatim: quod Luc. 12. a etsi discipulis ẽt adaperuit, cũ dicit, pilos quoq; capitis sui enumeratos esse, tñ & ab his dæmoniacis planè id perficitur de qbus iã oĩno in actũ fuisset, nisi a diuina cura conseruaretur. His igitur de causis concessit in porcorũ gregem abire, vt simul oẽs qui regionem illam habitabãt, quanta esset virtus eius non ignorarent. Nam vbi magna fama de ipso erat, ibi nõ minimũ se ostendebat: vbi verò minus cõgnoscebatur, nec quicquam de eo ferebatur, ibi miraculis, ideo magis effulgebat, vt eos ad cognoscendum deitatẽ eius attraheret. Ipsi verò sic in insensibiles fuerunt, sicut euentus rerum docuit, vt cum admirari, adoratque virtutem ipsius deberent, repellerent potius hortarenturque à finibus eorum recedere. Sed quare à dæmonibus porci interempti sunt? Semper in deiectionem animos hominum intrudere dæmones studerunt, semperque gaudent cæde ac vastitate, qđ & princeps eorum diabolus aduersus Iob fecit: cum sibi Deus petenti cõcesserit, nõ sui grã, verum vt seruũ suum faceret clariorem, & impudentiam diaboli deprimeret, ac in caput suũ cuncta, q̃ aduersus iustum excogitarat, conuerteret. Nã & hic oppositum certè factũ est, quàm dęmones optauissent, cum & Chri virtus pclarè pdicaret, & eorum malitia, & durities, ac impotẽtia manifestius appareret: ita vt nec in porcos hẽro potestarẽ videantur, nisi creator omnium Deus cõcesserit Hæc siquis ẽt anagogicè velit acciperet, nõ prohibemꝰ, dũ rerum veritatẽ ita sc̃dm historiã habuisse se credat, vt euãgelista præscripsit. Scire tñ licet, multos hoíes, qui porcorum more nõ hoĩum viuant, facilè à dæmonibus inuadi solere: qui quousq; aliquid hoís sapiunt, forsan effugere poterint: Si verò porci oĩno fiẽt, nõ à dęmonibus solùm exagitabuntur, verum etiã per pcipitia deferentur. Sed ne fictã fabulã hoc esse putes, sed firmiter credas expulsos ab hominib. dæmones fuisse porcorũ, interitus efficit. Tu verò nõ oĩpotentiã eius solum, sed ẽt clementiã cõsidera. Nã cum à regione sua, qui hæc miracula viderunt eum ingrati abigerẽt, nõ repugnauit, sed cessit: ac ipsos L qui se sua doctrina indignos faciebant, reliquit. Illi tñ qui à dæmonibus liberati erãt, remãserunt miraculi expositores, vt ab eis q̃ facta erant omnes percipere possent: ipse autẽ etsi recessit, timorem tamẽ ab eis non abstulit. Magnitudo. n. dãni atque iactura porcorum signi famã augebat, & vndique miraculi nouitas pdicabatur, ab his qui liberati erant, à porcorum dñis, ac ẽt à pastoribus ipsis. Hæc si altius consideras, ẽt nunc fieri videbis, multosque inuenies in sepulchris dæmoniacos, quos ab insania sua non ferrum, nõ catenæ, nõ multitudo hominum, nõ exhortatio, non terror, non minę, non aliud quid huiusmodi adducere potest. Quid enim luxuria corruptus atq; petulãs, qui ad omnem corporis formam hiscit, à dæmoniaco differt? Non videtur nudus ambulare, ad corporeis quidẽ vestibus amictas est, vetis autem vestimentis priuatus, summa hominis gloria caret: non lapidibus seipsum cædit, sed sceleribus, quæ lapidibus duriora asperioraque sunt. Quis igitur hunc hominem iuuare poterit? Quis eum a petulantia remouebit? Quis ei persuadebit, K Iob. 1. b c

M bit,ut lasciuiã aspernetur? Quo fit,ut nun quã sit in seipso, sed semper in sepulchris uersẽ.Sepulchra enim ꝓfecto sunt mere tricũ diuersoria, cũ multo fœtore, multa putredine,multa immũditia sunt repleta. Ac auarus,nõne talis est? Quid.n.ipsum ligare poterit? Certè non timor,non quotidianæ minæ,non exhortationes,non consilia:oĩa enim hæc uincula spernit, adiuratq; oẽs,qui eũ a cupiditate auri remouere uolunt ne faciant, supplicium putans esse maximum non uiuere in supplicio. Quid enim miserius auaro? Nam dæmoniacus uerbo Chri abactis dæmonibus liberatus est,pecuniæ autem seruus Christo non auscultat:nã & si quotidie Christũ audit prædicantem, Non potestis Deo seruire ac mammonę: & si gehennę error incutitur,ac inferni pęnę imminere dicuntur,nõ credit tñ,nec Christi uerbo credit, nõ quia robustior ipso sit, sed quia nolentes nos ad uirtutem Chrs, non adducit: idcirco ẽt quãuis celebres habitet urbes, desolatus tñ est. Quis.n.mẽtis compos cũ hmõi hominibus conuersabitur? Nã mea quidem sñia,cum mille dæmoniacis habitandum poti⁹ esset, quàm cum uno, qui A hoc morbo laboraret:quę quidẽ sñia mea ab his,q̃ utrique patiuntur, probari facilè põt. Nam æris qdem auidi benuolos,nisi utiles sibi sint, inimicos dicunt:& liberũ hominem, si possent, libenter in seruitutem suam redigerent: dæmoniaci uero nihil hmõi faciunt, sed ipsi soli suo malo laborant.Et illi quidem multas domos euertunt,nomenq; Dei pp ipsas blasphemant, cõis ærumna ciuitatum, atq; orbis totius: dæmonibus aũt exagitati lachrymas nobis ita mouẽt, ut eorũ facilè misereamur, & isti non sentiunt plerunq; quod agunt, illi præmeditari omnia faciunt in mediis urbibus bacchãtes, ac nouam insanientes insaniam.Qñ enim oẽs simul dęmoniaci tantum facinoris committent, quantum Iudas solum cõmisit? Qui ad extremam iniquitatem turpi pecuniarum ardore deuectus est, pariterq; omnes qui auaritiam illius imitantur,quasi ferę bestię a catenis solutę, cunctos homines nullo resistente perturbant ac lacerant:& uincula quidem etiam his undique coniecta sunt,iudicii, timor,legum terror,multorum odia,cęteraq; huiusmodi:sed his ruptis omnia perturbant: quòd si quis hos nexus omnino ab eis auferet,tunc uideres peiore hos dæmone,quàm dæmoniacos, ac fortiore uexari. Verum qñ id facere non possumus, saltem oratione ita fingamus,ut cum omnes catenas ab eo mente abstulerimus,clare insaniam eius perspiciamus.Sed nolite atrocitatem bestię cum adaperta fuerit formidare: nã hæc non ueritate rerum facimus,sed sola oõne cõfingimus.Fingite ergo uidere tetrum quẽdã hoĩem, qui ab oculis ignẽ emittat,cui ex utroque humero dracones pro manibus dependeant,cuius os cauernæ instar magnitudine sit, in quo pro dentibus acuti enses stent,ex lingua uenenosus fons scaturiat.Venter omni fornace sit ardẽtior,cuncta quæ immittuntur subito consumens,pedes alati uentis quoque ipsis uelociores,facies canis,ac lupi simul faciem ostendat,nec hoĩs uocẽ emittat,sed insuaue quiddam atq; terribile mugiat, is ad hæc oĩa faces ardentes in manibus teneat.Mira hæc forsan uobis uidentur,sed nondum dignè ipsum descripsimus sequi etiã debent horum instrũorum effectus:itaq; imaginemur eum obuiã factos ingulare carnes eorum lacerare ac deuorare.Sed quid facio? Nam & hoc descripto, multo truculẽtior est auarus, in C omnes,vt mors insiliens, oẽs ut infernus deglutiẽs, cõis generis hominum hostis quippe qui uellet res omnium sibi arrogare,nec finẽ hic facit, uerũ cũ undiq; cupiditate cuncta collegerit, ipsius etiã terræ substantiã in aurũ cõmutari,uellet fontes ac fluuios argento optat defluere. Verum, vt uideatis nõdũ,nos insaniã illius oõne assecutos, fingamus à nemine ipsũ accusari,nullum sibi terrorẽ imminere: nõ a iudiciis,nõ a consuetudine hoĩum, nõ a legibus, & tũc uidebis ipsum arrepto ense oẽs interimere,nulli parcere,nõ amico,nõ cognato, nõ ipsis parẽtibus. Sed qd plura? Interrogate auarũ si hæc secum quotidie uersat,si oẽs cogitatione inuadat amicos, cognatos, parẽtes. At nec interrogare qdẽ ipsos opus est. Scitis.n. oẽs, quòd qui hoc morbo premunt,& uitã parentum.senum grauiter ei ferũt & dulce illud natura suauissimum liberorum donũ aspernant: unde factum est, ut multi sterilitatẽ uxorum herbis excogitarint,ac naturam orbam effecerint, qui & si filios natos non interfe-

Auarorum detestatio.

Ecc. 10.

Mat. 6. c & Lu. 6.

cerunt, attñ ne oño nascerẽtur eccerũt. Quare nolite admirari, si sic auaros desceri pimus, cum videatis non potuisse nos pra uitatem eorum oõne assequi, sed conside
D rate qũo poterunt ab hoc acerbissimo dæmone liberari. Quo pacto igitur liberabũ tur? Si persuaderi sibi certè poterit impedimento auaritiam esse maximo ad conqui rendam grandem pecuniam. Quæstus. n. cupidi, parui spe lucri magnas plerunque faciunt iactutas. Nam multi cum magnis locare pecuniam studeant vsuris, cupidita te lucri minus diligenter conditionẽ eorum examinauerunt, quibus pecuniã c rediderunt, atq; ita sortis quoq; ipsius iactu ram fecerunt. Multi cum in magna pericu la deuenissent, quia parua se pecunia redimere noluerunt, vitã vnã cum opibus amiserunt: multi cũ aut dignitates, aut hmõi aliquid adipisci pecunia potuissent, ppter auaritiam oĩa perdiderunt. Nec mirum. Nam qui seminare negligunt, ac semper ad messem se præparãt, ipsius ẽt messis expertes plerunq; remanserunt. Nemo est qp pe, qui semper metere, aut semper emolumenta consequi possit: ita cum velint impẽsas fugere, nec lucrari sciunt, qđ vna in re facilè perspicere potestis. Nam si vxorẽ ducere volũt, aut decepti inopem pro opulenta eligunt, aut pp diuitem ductam ma
E iora dãna suscipiunt. Non. n. vxores, opes, sed virtus diuitias præparat. Nam q̃ vtilitas maximæ dotis est, cũ inepta, prodiga vxor sit, cũ vt ventus oĩa dissipet? Quid porrò si lasciua, petulansq; sit, quã mille consequãtur amantes? Quod si ẽt ebriosa, nonne citius in summam maritum depellet paupertatem? Hæc oĩa vobiscum, oro sæpius versate. Nam a rebus futuris siue gehenna, siue regno cælorũ nõ possum vobis prodesse. Si. n auari estis, non rectè sermonẽ de illis rebus accipietis: si ergo damna, & iacturas, quas sæpe cupiditate quæstus feciſtis, vel in mutuo dando, vel in emendo, vel in vxorẽ ducẽdo, vel in tutelis, ac aliis huiuscemodi, præoculis semp habebitis, facilè pp hoc ipsum quod æris pauidi estis, auariã contenitis, & sic tam pſentem vitam tutius agetis, quã animi oculis aliq̃n adapertis solem perspicere, ac supremæ philosophiæ poteritis institutа percipere: quibus efficietur, vt vitam æternam cõsequamur, ad quã omnes perueniamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen.

Homilia xxx. ex cap. ix.

ET ascendens in nauiculã trãsfretauit, F
& venit in ciuitatẽ suã. Et ecce offerebant ei paralyticũ iacentẽ in lecto. Videns aũt Iesus fidem illorũ, dixit paralytico. Cõfide fili, remittuntur tibi peccata tua. Propriã hic ciuitatẽ eius Capernaum appellauit. Bethlehẽ. n. ipsum tulit, Nazareth educauit, sed Capernaũ perpetuum ipsius erat habitaculum. Paralyticus certè hic nõ est Ioã. 5.d
ille, de quo Ioannes fecit mentionẽ. Nam ille apud piscinam Hierosolymis iacebat, hic in Capernaũ: & ille triginta, & octo annis laborauit, de hoc verò nihil tale adscriptum est: pterea nullos ille habuit ministros, hunc afferri ad Iesum ministris videmus. Ad hæc confide fili dixit huic, remittuntur tibi peccata tua, illum vero interrogauit, an vellet sanus fieri. Accedit qđ in sabbato illũ curauit, hunc verò nõ in sabbato. Nihil. n. tale hic accusare Iudæi videtur. Postremò post hoc signũ tacuerunt Iudæi, post illud importuni persequebantur. Hæc nõ ociosè dixi, sed nequis vnum eundẽq; putãs esse, dissonantiæ miracula euãgelio afferat. Tu vero, q̃ clemens, quamq; humilis sit dñs considera. Nã & antea turbas miti aĩo remouit, & a Gadarenis pulsus non restitit, sed recessit, non procul tñ: rursusq; cũ ẽt posset pedes trãsire, nauigio Supr. 8. d
se ad discipulos traiecit. Non. n. semper signa facere volebat, ne humanitatis suæ Ibid. c
mysterio derogaret. Matthæus igitur, Attu G
lerunt eũ, inquit: alii aũt per tectum demiſ Mar. 2. a & Lu. 5. d
sum fuisse descripserunt, ac ita Christo propositum, vt nihil a ministris, qui fide addu cti rem totam ei reddiderunt, diceret. Nã etsi in principio prædicationis nõ tantam ab adeuntibus fidem postulabat, postea tñ non a laborantibus solũ, verumetiã a ministris flagitari fidẽ nonnunquã videmus, ac maximè q̃n ægrotantes morbo impediti, non rectè sapiunt: sed hic ẽt qui paralyticum dimiserunt, crediderunt. Videns. n. inquit, fidem eorũ: & paralyticus ipse nisi credidisset, demiti profectò nõ voluisset, q̃n ergo tãta illi fide aduenerũt, pp ea dñs quoq; virtutem suam magis ostẽdit, summa cũ potestate delictorũ vinculis ipsum dissoluẽs, vt ex oĩbus hic patri se demonstraret

straret æqualem: quæ quidē altius mihi re
petenda esse videntur. Manifesta igit̄ fecit
potestatem suam, cum ad leprosum dixit,
Supra. 8 a Mundus esto: cum Centurionem, dic ver-
bo solū, & sanabit̄ puer meus, dicentē ma
Ibidem gnis laudibus extulit, cum mari frēnū ver-
Ibid. c bis imposuerit, cum dæmones, qui iudicii
H potestatē eum habere confitebantur, quasi
Supra. 8. d dñs ejecerit: nunc rursus alio quodā, mul-
toq; maiori mō inimicos suos cogit: æqua
lem se patri verbis suis confiteri: nam ipse
oēm ambitionē fugiens, qm̄ magna erat
multitudo circunfusa adeo, vt oī obstruso
introitu a tecto paralyticum demiserint,
noluit statim corpus curare, verum vt ab
inimicis sibi occasio traderetur, latentē at
que abditā curam aīæ contulit, cum pecca
ta dimisit. Quod quidē, & paralytico neces
sarium erat, & ipsi nimium gloriosum nō
erat: hæc Iudæi cū prauitate animi vexati
reprehenderunt, maiora videri inuiti oīa
perfecerunt. Sapientia n. eius factum est, vt
ex inuidia eorum multo magis signa appa
rerent. Videamus igit̄ posteaquam illi tur
bati dixerunt: [Hic blasphemat.] Quis pōt
peccata dimittere nisi solus Deus, videa-
mus, inquā, quid ipse ait, vtrum opinionē
eorum improbauerit, an potius cōproba-
uerit. Nisi n. æqualis esset patri, dixisset. Cer
tē rectē sapitis, procul ego absum a tanta
prāte. Nunc vero nihil horum dixit, sed cō
tra tam verbo, ac signo affirmauit. Ita qm̄
solet esse audiētibus molestum, vt aliquis
de seipso apertius dicat aliorum uerbis, &
signo Deū se, patriq; æqualē esse ostendit:
& quod mirabilius est non per amicos io-
I lum: verumēt per inimicos hoc peragit, vt
& virtutis, & sapientiæ suæ pelagus pateat.
Per amicos quidē qm̄ dixit, Mundus esto:
Ibid. f & Luc. 5. c &, Qm̄ neq; in Israel tantam fidē inueni,
per inimicos vero nunc. Cum. n illi dixis-
sent, nemine posse peccata dimittere, nisi
Sup. 8. b solum mō Deum, intulit: [Vt videatis quia
potestatem hēt filius hoīs dimittere pecca
ta in terra, tunc dixit paralytico. Surgēs tol
Ioā. 10. le grabbatum tuum, & vade in domum
g tuam.] Non autē hic solum id facit, sed ali
bi ēt cum inimici sui dicerent. Non de bo
no opere, sed de blasphemia lapidamus te,
& qm̄ cum sis hō, Deum teipsum facis, nō
refutauit opinionē illorum, sed approba-
uit dicens. Si non facio opera patris mei,
nolite credere mihi: sin autē facio, si mi-
hi non creditis, saltem operibus credite.
Verum hic aliud signum deitatis suę, & q̄
prī æqualis esset, non paruum ostendit. Illi
enim murmurantes, secum dicebant: Pec-
catorum dimissionē esse solius Dei, ipse ve
rò non solum peccata dimisit, sed occulta
ēt cordium, q̄ nosse solius Dei est, manife
stauit. Non. n. aperte secum, hic blasphe-
mat dixerunt. Iesus autem motus animo-
rum non ignorans: [Cur, inquit, mala co-
gitatis in cordib⁹ vestris?] Quòd vero Dei
solius sit secreta cordium nosse, audi pro- K
phetā dicentem. Tu noscis corda solus. & 3. Reg.
rursus: Scrutās corda, & renes Deus. & Hie 8. d. & 2
remias Graue cor est super oīa, & hō est, & Paralip.
quis noscet eum? &, Hō videbit in faciem, 6. f
Deus autē videbit in cor. Multis quoque Psal. 7. c
aliis percipere possumus solius esse Dei Hie. 17
mentē ac aīos hoīum cognoscere. Quare b
æqualē patri se ostendit, qui q̄ inimici sui 1. Reg.
secum cogitabant, nec audebant multitu- 16. b
dinē timentes, pferre, hæc oībus summa
eis clementia reuelauit. Quòd si turbatio-
nis aliquid ferre quēpiam oportebat, ęgro
tum magis oportebat, qui quasi deceptus
potuisset exclamare. Ego ad curandum
corpus veni, hic vero ad curandum aīam
refugit. vnde nanq; manifestum est, dimit
sa mihi esse peccata mea? Nunc vero ille
nihil hmōi dicit, sed seipsum curantis po
testati syncere atq; integre tradit: Scribæ
aūt puersitate atq; inuidia beneficiis alio-
rum insidiantur, idcirco ēt clementissime
ipsos increpat, re potius q̄ verbis, vt dicere
videat. Si nō creditis posse me peccata di-
mittere, & tumoris quodam afflatu id me
arripere putatis, quod non habeam: ecce L
ad illud hoc quoq; adiicio, quod secreta
vestræ mentis reuelabo, & ad hæc tertium
rursum addo, paralytici corpus, firmum il
lico, atq; robustum constituens. Illud verò
non ptermittēdum, q̄ qm̄ peccata paralyti
ci dimisit, nō apertè potestatem suam ma
nifestauit Non. n. dixit, dimitto tibi pecca
ta tua: sed dimittunt̄ tibi peccata tua. Ini-
micis aūt vrgentibus manifestius suam
potestatem ostendit. Ait. n. vt sciatis, quia
potestatem hēt filius hoīs in terra peccata
dimittere. Perpendisne quam longè abest,
vt nolit æqualis putari patri? Non. n. dixit
potestatem habere a Deo filium hominis,
aut quia dedit sibi deus potestatem, sed po
testatem habet filius hominis. Nec ad glo

ctam dico, ait, sed vt vobis persuadeã, quia nõ blasphemo, cum meipsum patri æqualẽ faciã. Sed & alibi, certa firmaq; signorũ vult argumẽta præbere: veluti qñ dixit, Vade & ostende teipsum sacerdoti: qñ socrũ
Sup. 8 a Petri ad ministrationem vsq; cõfirmauit:
Ibid. b qñ deniq; in præcipitia porcos abire per-
Ibid. d misit: sed in hoc loco q̃ peccata verè dimissa essẽt, subita curatione corporis, quasi certo quodam argumento è vestigio cõ-
M firmauit. Quòd vero corpus curarũ erat: qm̃ grabbatum tulit, ac aliis, dubitari nõ poterat. Hæc itaq; facta sunt, nequis putaret ficta phãtasmata videre, nec tñ prius eum curauit, quàm ipsos interrogauerit. [Quid sit facilius dicere, dimittuntur tibi peccata, an tolle grabbatũ tuũ, & vade in domum tuam.] Hoc vero huiusmodi est, vtrum vobis facilius videtur dissolutum corpus confirmare, an animæ peccata dimittere. Nec est dubium quin confirmatio imbecillis corporis facilior sit. Nã quanto anima corpore præstantior, tanto curatio eius curatione corporis maior ac difficilior. Verum qm̃ alterum latet, alterum patet, minus quoq; ac manifestius adiicio, vt illud maius ac inuisibile confirmatius, certiusq; adhuc manifestè reddatur: sic opere
Ioã. 1. d ipso iam illud subaperiebat, qd̃ Ioã. dixit. Ipse tollit peccata mundi. Mittit aũt eum cum sanasset in domum suã, partum vt humilitatẽ ostenderet, qd̃ eum nõ retinuerit: partim ne multi non signum verum, sed phantasmate factum dicere auderẽt: q̃. n. morbi testes erant, hos & sanitatis testes esse volebat: vt dicere videatur. Ego quidẽ obtassem pñtes oẽs, qui cum corpore sani sint aĩa, tñ vehementius ęgrotant, his quæ inter vos facta sunt, ad sanam mentẽ reduci potuisse: sed qm̃ nolunt, vade in domum
A tuã, vt saltem tuorum mentes ab ægrotatione reuoces. Videsne quemadmodum tã corporum, quàm animarum conditorem se esse ostendat? Nam vtriusq; substantiæ morborum curauit, & occultum manifestè patefecit. Sed nihilominus etiã humi turbæ adhuc iacent? miratæ nanq; fuerant, cum hoc vidissent, & glorificauerunt Deũ, qui tantã dedit hoĩbus potestatẽ: sed mentes eorum assiduis operib⁹ excitabat, & ad sublimius sapiẽdum adducebat. Nõ enim paruum videbatur, q̃ cæteris homĩnibus maiorem, & a Deo ipsum venisse arbitrarentur: quæ si firmo animo tenuissẽt, hac via a maioribus ad maiora procedẽtes, cognouissent profectò Dei filium fuisse: sed non seruauerunt hæc tenaciter, propterea ad excellentiora ꝓgredi nõ potuerunt, sed mutato animo rursus dicebant. Hic homo non est a Deo. Et qũo ipse a Deo est? Quæ assiduè vertebant secum, qñ perturbationi bus animi victi, huc & illuc inconstanter ferebantur: qã etiã nunc multi faciunt, cũ æquo animo oporteat perferre, suis perturbationibus incitati, Deũ ipsum vt credãt, vlciscuntur: qui cum posset in blasphemãtes fulmina iacere, Solem tñ suum oriri su B
per eõs facit, imbres demittit, cæteraq; oĩa Matt. 5.
clementissimè præstat. Ipsum igitur imite g
mur, vt oportet exhortemur cæteros ad virtutẽ, quieto animo admoneamus, nulla ira, nulla ferocitate moueamur. Nec enim Deo nocuisti, si blasphemasti iratus, sed gladium in te ipsum conuertisti: quare ingemisce, lachryma: lachrymis enim dign⁹ est qui peccat: præterea nullum lachrymis melius remedium est ad hæc peccatorum vulnera: humilitas enim atq; cõtritio cordis oẽm vim superat. Et cõsidera qm̃ ipse De⁹ nobis tã ueteri, q̃ noua scriptura tunc loquitur, cum uideatur contumeliis fuisse iratus. In ueteri enim scribit, Populе me⁹ quid feci tibi. In noua uerò: Saule Saule Mic 6.a
quid me persequeris. Paulus enim cum oĩ Act. 9.a
mansuetudine iubet aduersarios alloqui: sed & ipse Chr̃s cum accessissent discipuli, rogassentq; uti ignem de cęlo dimitteret, uehemẽter ipsos increpauit dicens. Nescitis cuius spiritus estis uos. Hic quoq; non Luc. 9.g
dixit, quid cogitatis scelesti, inuidi, & salutis humanæ hostes: sed, [cur mala in cordibus uestris cogitatis?] Oportet ergo clementer ægritudines animi remouere. Nã qui humano timore melior factus est, ad prauitatem rursus citò redit: propterea zizania iussit mitti, ut pœnitentiæ tps præ- C
beretur. Multi certè tanta pœnitentia cõ- Mat. 3.
puncti sunt, ut cum antea puerſi essent, ele d
ctissimi postea inuenient: ut Paul⁹, ut publicanus, ut latro; qui cum prius zizania essent, ĩ oprimũ triticũ mutati sunt: q̃ quidem mutatio in seminib⁹ impossibilis est, at in uoluntate facilis, atq; ꝓcliua. Nõ em naturæ terminis ad bonum aut ad malum uoluntas dissipatur, sed libero honoratur arbitrio. Quare cum inimicum ueritatis

aliquem

aliquem videris, omni studio atq; cura conare ad virtutē reducere, primum viuendi exēplis, deinde orationis grauitate, ac postremum patrocinii, & auxilii copia. Non graueris omnia emendationis genera percurrere. Imitandi sunt n boni medici, qui non vno curationis modo vtuntur: sed cū viderint primis remedijs non esse depressum morbum, alia atq; alia rursus excogitant: & aliquando quidem ligantes membra doloribus dolores excutiūt, aliqñ vero incidunt, ita multi variisq; medendi generibus tandem corpus ad sanitatē reducūt. Quare pariter ēt tu animarum medicus factus oī curationis modo ſm leges Christi vtaris, vt & operū tuorum, & aliorum salutis mercedē accipias. Nā qui hæc in gloriā Dei facit, ipse quoq; gloriam consequetur. Glorificabo. n. inquit, eos qui me glorificant. Quare oīa ad gloria Dei agamus, vt æternā requiem adipiscamur. Ad quā oēs vtinā perueniamus, gratia & misericordia dñi nostri Iesu Christi, cui cū patre, simul atq; spiritusancto gloria, imperiū, honor nunc, & semp: & in secula seculorū. Amen.

D Ioā. 12. d

## Homilia xxxj. ex cap. ix.

ET cum transisset inde Iesus, vidit hominem sedentē in teloneo, Matthæū noīe, & ait illi. Sequere me, &c ] Cū ingens signū mirabili curatione paralytici fecisset, nullā ibi morā contraxit, ne scribæ maiori videntes ipsum arderent inuidia: sed recessit, vt turbationē eorū mitigaret: quod nobis quoq; faciendum est. Non n. debemus cominus in aduersarios insurgere, sed vlceribus eorū mederi cedentes, vt dolor eorum mitigetur Sed cuius rei gratia non cū Petro, simul ac Ioanne, & aliis discipulis ipsum vocauit? Certē quemadmodū tūc ad illos accessit, vocauitq; qñ ob temperaturos sciebat, sic Matthæum quoq; nūc vocauit, qñ miraculorū fama perdomitū, minimē reluctaturum videbat. Qua de causa ēt Paulum post resurrectionē piscatus est. Nam qui corda scrutatur, & occulta mentiū perspicit, is ēt qñ vnusquisq; ad obediē dum paratus erat, non ignorauit: propterea non continuo incipiens quando durior fuit, sed post mille miracula, & insignem atq; prouulgatam famam, aptiorem iam ad obtemperandum vocauit. Sed non est abre grandem euangelistæ philosophiam admirari, quia anteactam vitam suam nō celauit, & nomen suum adscripsit: quod alij mutata appellatione occultauerant. Sed cur dixit, in teloneo sediſſe? Virtutem vocantis voluit ostendere, qui non imposito adhuc fine prauę publicanorum conuersationis, ē medio malorum pelago ipsum abstraxit, sicut beatum Paulū quoq; furentem, ac omni rabie ardentem, & ignē ecclesiæ inferentem, reduxit Quam vocantis virtutem, ad Galatas scribens expressit, cum dicat. Audistis fratres aliquando conuersationem meam in Iudaismo, quia supra modum persequebar ecclesiam Dei, & expugnabam ipsam. Piscatores quoque a mediis operibus suis vocauit. Sed piscatura quoddam artificium est, quod quanuis rudiorum hominum sit, nihilominus non vituperatur: publicanorum autem studia, & exercitatio, impudentiæ ac crudelitatis plena sunt, quæstus, nota illiberalis, turpis quædam mercatura, immò rapina lege seculari concessa, quæ omnia non erubuit dominus, si sibi amicum fecit publicanū: nec mirum, quando nec meretricem erubuit, quam non a fornicatione solum eripuit, verumetiam pedes osculari permisit. Venit enim non vt corpora solum curaret, verumetiam multo magis, vt ægrotis animis incolumitatem præstaret: quod planum in paralytico fecit cuius cum peccata dimiserit, tunc ad Matthæum accessit, ne turbarentur si publicanum viderent in discipulorum consortio collocatum. Nam qui potest delictorum dissoluere vincula, cur mirum est si peccatorem, apostolum fecit? Vidisti virtutem vocantis, disce nunc vocati obedientiam. Non enim repugnauit, nec ambigendo secum dixit: putasne publicanum peccatoremque me rectè absque fraude vocauerit, non est enim huiuscemodi humilitas laudabilis: sed confestim ita obtemperauit, vt nec domū quidem ad communicandum rem cum suis profectius sit, verum sicut piscatores pius retibus vnam cum nauigio, atque patre relictis: sic iste publico officio, & quæstu relicto sequebatur, sic præparatum animum atq; præmeditatum ostendens, sic ab omni seculari negocio seipsum eripiēs, mirabili hac obedientia testimonium vocanti perhibuit, quòd opportunè ipsum

Gala. 1.

F Piscatura nō vituperat. Luc. 7. f

H

Supra. a

Accipe sanè ut supra. G



Semper præsuppositō

E Dei misericordia, & præueniente, & adiuuāte ad sic obediendū. Act. 9. a Ro. 8. c

vocauerit. Sed cur iam, inquies, non omnibus scripsit quomodo vocati sunt, sed de Petro, Iacobo, Ioanne, atq; Philippo solũ, de cæteris vero nihil? Quia isti maximè in humili artificio, atque turpi quæstu versabantur. Quid enim publicano peius, aut piscatura humilius? Philippum etiam nõ fuisse insignem, a patria eius planum fieri potest, idcirco de his maximè scribũt. Quade causa cũ laudabilia narrant, suspectos habebis? Præsertim cũ multa signa & miracula breuiter transcurrant, crucis vero patibulũ, quod approbrii plenum esse videbatur, exactissimè prosecuti sunt, discipulorumq; studia, artificia, quæstus, contẽptum, & ipsius magistri progenitores, qui turpitudine aliqua detinebantur, magna voce in mediũ proferunt. Patet ergo quanta sibi esset cura veritatis, cum nihil ad gratiam, nihil ad ostẽtationẽ ambitiose conscripserint. Verum Matthæus vocatus, honorem quoq; non minimum consecutus
H est. Mensa enim dñi continuo dignatus, poterat facilè maiora quoq; sperare, qui videbat iam se liberè cum dño cõuersari, quamuis Iesus nõ cũ illo solum ad mensam accubuerit, sed aliis quoq; cũ multis, quod sibi crimini a nobilioribus dabatur, qui peccatores depellẽdos esse cẽsebãt: sed nec hoc ipsum celarunt euangelistę, quod ab improbis atq; inuidis ad infamiam dicebatur. Concurrunt aũt quasi ad consortem artificii multi publicani, quos Matthęus lętitia non parua pp accessum Chri inuitauit dño ita disponente, qui oẽ genus curationis animorum exhibuit, nec disputando solum, aut ægrotos curando, aut inimicos redarguendo: verumẽt comẽdendo atq; bibendo, multos a vitiis ad virtutem reduxit, vt nos doctiores his omnibus efficeret. Nõ enim tps, nec opus ex quo non possimus vtilitatẽ subducere. Et quãuis, quæ tunc apposita erant, iniustè atq; rapaciter fuerunt acquisita, nõ repulit tñ ea dñs, sed assumpsit ex illis. Magnũ enim lucrum oriebatur quinimo eodem tecto, eademq; mensa cum peccatoribus vtitur. Hæc certè bonum medicum decent, qui
I nisi laborantiũ putredinẽ ferat, nõ potest eos doloribus liberare: sed dñs malã multorũ de se existimationem ad quã deuenerũt, qm̃ cũ publicanis in domo publicani comederet, non timuit. Illi aũt exprobrabãt dicentes. Ecce hõ edax, & vini potator Mat. 11. c
publicanorum amicus, & peccatorum. Audiant hæc qui magnam sibi per ieiuninm gloriam adipisci student, discantq; dominum edacem, viniq́ue potatorum appellatum, non erubuisse. Omnia enim hæc despiciebat, vt ad finem optatũ perueniret, sicut & factum est. Nam & conuertit omnino, & multò meliorem publicanum effecit. Et vt discas quãtũ aliis quoq; ꝓfuit, qm̃ in domo Matthæi cũ publicanis accubuit: audi quid Zacchęus dicit, alius quidem publicanus, qui cũ Chri verba percepisset dicentis, Hodie in domo tua oportet me manere: summa iucunditate perfusus, medietatẽ substantiæ pauperibus tribuit, & si cuiquã aliquid calumniosè abstulit, reddidit quadruplum. Ad quẽ Iesus. Hodie salus huic domui facta est. rectè.n. diximus, oĩ ex re meliores hoĩes posse fieri. Sed qũo (inquit) Paulus prȩcepit; siquis cũ frater nominetur, sit fornicator vel rapax, cũ eo non comedere? Primũ quidẽ nõ patet, si magistris etiam hæc a Paulo præcepta sunt, sed non fratribus solum: deinde nondum erant omnino facti fratres, quos vitandos dixit. Ad hæc, ad comortium fratrum iam ascitos, tũc vitare iubet, cum in malis perseuerent. Publicani autẽ illi ab illicitis conuersi, iam meliora prosequebantur: verum nihil horum Pharisęos meliores fecit, sed discipulos aggrediũtur dicentes. [Cur cũ publicanis & peccatoribus magister comedit vester?] Ita qm̃ discipuli deliquisse ĩ aliquo videbant Christũ alloquuntur. Ecce, inquiunt, discipuli Mat. 12.
tui faciunt qd̃ nõ licet in sabbato facere. a
Hic vero ad omnes discipulos Christo detrahunt: quæ omnia malitiosè agebant, volentes a magistro discipulorum multitudinem subducere. Quid autem immensa sapientia domini ad hæc? [Non indignet, inquit, valentes medico, sed qui male habẽt] Perpẽdis quomodo ad propositũ maledicta eorum conuertit. Illi culpæ dabãt quoniam cum huiusmodi hominibus cõuersabatur, ipse vero contra non indignũ esse, aiebat, conuersari cum his, qui medici misericordia indigebant. Quare non proculà culpa tantum hæc esse ostendebat, sed principale propositum suum, & laude maxima dignum. Sed ne videãtur turpitudinem vocantis annectere, cum dicat ma-
L lè agen-

lè agentes medico indigere: illud adiecit increpans ipsos ac dicens. [Euntes discite quid est misericordiam uolo, & non sacrificium] Quod dicebat, ut paruam eos scripturarum habere ostenderet peritiã: quapropter acriori quoq; oratione usus est, nõ cõmotus ipse, nequaquam, sed ut illos commoueret: & quanuis potuisset dicere, Supra.a Non uidistis me paralytici mẽbra firmasse peccatorũ nexus dissoluisse, nihil tamen horum, sed cõibus, & probabilibus primo utitur. Denique scripturas in medium adducit: cum enim dixerit, non eis, qui rectè ualent, medico opus esse: sed eis qui malè ualent, & hinc occultè seipsum esse medicum declarauerit: tunc adiecit Euntes discite quid est, misericordiã uolo, & nõ sacrificiũ. 1.Co.9.b Hoc & Paulus facit. Nã a cõibus primum, & probabilibus re cõfirmata ubi Deu 25 a dicit: Quis pascit gregem, ac ex lacte eius 1.Co.9.b non comedit, tunc scripturarum testimonium adduxit, In lege nãq; Mosi scriptum est, inquit: Nõ frẽnabis bouem triturãtem: M sic dominus euãgelium annunciaturis cõ Mat.16 b cessit ex euangelio uiuere. At uero ad & Mar. discipulos aliter dicit in signorum mẽ- 8.b moriam reducit dicens. Obliti estis panum, & hoĩum quinq; millium, & corbium quos tulistis? Non sic autem ad istos nunc ait, sed cõis imbecillitatis meminisse facit, ut ex ipsorum numero eos etiã esse ostendat, quippe qui nec scripturarum peritiã habebãt, & omnem uirtutem negligentes, plurimum in sacrificiis cõfidebãt: id enim occultius significans, breuiter tetigit, quod Osc.6.c passim ab omnibus dicit prophetis, cum dicat, Discite quid est, misericordiam uolo, & non sacrificium. Quibus uerbis probat illos esse, qui iniquiter agant, non se. Quasi dicat, cuius rei gratia incusatis me, qui peccatores ad uirtutẽ reduco? Aut cur Patrem propter idipsum non incusatis. Quemadmodum igitur alibi simili argumento utens, dicebat: Pater meus usque Ioã.5.c modo operatur: & ego operor: sic in hoc Diuinã uolũtas præfert misericordiæ opera sacrificiis. loco, Euntes, inquit, discite quid est, misericordiam uolo, & nõ sacrificium: ut enim ille hoc uult, inquit, sic & ego. Vides illa quidem superflua, hãc uero necessariam. Neque enim misericordiam uolo, inquit, & sacrificium, sed misericordiam uolo, & non sacrificium. Alterum.n. comprobauit, alterum reprobauit, ostenditq; nõ modo nõ esse prohibitum, ꝙ illi uituperabãt sed lõge multo quàm sacrificia cautum. Cum igitur, & a cõibus, ac probabilibus sententiis, & a scripturis ipsos compressisset, adiecit. [Non ueni uocare iustos, sed A peccatores ad pœnitentiam] Quæ ironicè dicere uĩ, sicut illud. Ecce Adam factus est Ge.3.d quasi unus ex nobis. Et iterum. Si esuriero d non tibi dicam. Nam neminem in terris iu Ps.49.b stum fuisse aperuit Paulus, ubi dicit. Om- Rom.3. nes enim peccauerunt, & egent gratia Dei. Verum quod hoc hic dicitur, uocatorum cõciliationem respicere uidet: adeo enim procul abest, ne peccatores abominetur, ut eorum causa solum aduenisse testetur: & ne his uerbis resupinos, ac desides faceret, quia peccatores appellauit, ad pœnitentiam cõfestim adduxit. Non.n. ut in peccato permaneremus aduenit, sed ut commutati, meliora eligeremus, uerum cum undique ora eorum partim a scripturis, partim a rerum probabilitate obstructa fuerint, cumq; ipsi rei tam uiderentur, ac peccato subiecti, quia legibus, & scripturis se opponebant: omiserunt ipsum, ac ad discipulos iterum crimen trãstulerunt. Et Lucas qui- Luc.5.f dem Pharisæos, hic uero Ioannis discipu- g los fecisse dicit. Verisimile autem est ab utrisque simul factum fuisse. Pharisæi.n. confusionem suam intelligentes, Ioannis B discipulos, mea quidem sententia, ueluti in Herodianis postea fecerunt, secum acceperunt. Inuidebant.n. semper Ioannis discipuli Christo, & multi ipsi se opponebant, tunc solum ad humilitatem redacti, cum Ioãnes in carcerem fuit adductus. Modestius.n. tunc accesserunt ad Iesum, ipsique nunciauerunt, quãuis postea ad primum inuidiæ uitium fuerint reuersi. Quid igit dicunt? Propter quid nos, & Pharisæi ieiunamus multum, discipuli autem tui non ieiunant? Et ecce hæc illa est ęgritudo, quã Christus iam pridem depellebat, dicens. Quando ieiunas, unge caput tuum, & fa- Mat.6.c ciem tuam laua: prouidebat enim quot, quãtaque uitia hinc oriantur. Christus uero nõ increpat eos acriter, tanquã inanem quærentes gloriam, & incasum sese ostentantes: sed maxima cum clementia respondet, dicens. [Non possunt filii spõsi ieiunare donec cum ipsis est sponsus.] Ita qñ publicanis dicebat, ut aĩos eorum uulneratos curaret, acrius in exprobratores insurrexit.

rexit. Nunc verò cum ipsum atq; discipulos suos carperent, humillimè succurrit. Quod autem dixerunt, huiusmodi est: Cõcedatur tibi quasi medico ad curationem
C ægritudinũ cum ægrotis comedere, discipuli autem tui cur ieiunio spreto, comessationibus inhiãt? & vt crimen in maius efferatur, primũ se deinde Pharisæos, posuerunt, comparatione peccatum amplificare studentes. Nos enim, inquiunt, & Pharisęi multũ ieiunamus: quod alteri a Ioanne dicerũt, alteri a lege, veluti & Pharisæus ille dicebat: Ieiunio bis in hebdomada.
Lu. 18. b Quid igitur Iesus ad hæc? Non possunt filii sponsi ieiunare, donec cum eis sponsus est. Se prius quidem medicum, nunc verò sponsum appellauit, ineffabilia q̃dã mysteria his nominibus adaperiẽs, & quanq̃ cũ acrimonia potuisset sic in eos inuehi, vñ potestis vos huiusce modi ieiunãdi legem condere, aut quã vtilitatem vobis ieiunia afferunt, eum mens vestra sceleribus repleta sit, cum alios accusetis, criminum non paruas ipsi trabes gerentes in oculis, cum ad aucupandam horum gloriã omnia faciatis, cũ deniq; potius inanis gloria esset eiicienda, & omnes virtutes adhibendæ, fratrum dilectio charitas, mansuetudo; nihil tamen horum dicit, sed humillimè, ac animo æquissimo, Non possunt, inquit, filii sponsi ieiunare, donec cum ipsis sponsus est. In memoriam illorum Ioannis ver
Ioã. 3. d ba reducens, quibus ille dicebat. Qui habet sponsam sponsus est, amicus autem sponso assistens, & audiens sponsum, gau-
D dio gaudet propter vocem sponsi. Id verò huiusmodi est: gaudii atq; lætitiæ præsens est tempus, nolite igitur adhibere mœsta: mœstum autem quid ieiunium est, nõ natura sui, sed cõparatione illorum, qui adhuc infirmiores sunt. Nã prouectioribus qui ad sublimioris philosophiæ fastigiũ peruenire volunt, iucunda quædã res est, & valde amabilis: & quẽadmodum ex bona corporis habitudine lętitia consequitur: sic multo maior ẽ animi voluptas, qñ virtuti deditus est: sed ad mentẽ eorũ, suspiciones q̃; respondit. Esaias vero de ieiunio verba faciens humilitatẽ animi ieiu-
Esa. 58. a, b niũ appellat. Moses quoq; pariter. Dominus autẽ nõ ex his quæ dicta sunt, tantũ-
Nu. 30. c mõ ipsos retrudit, verũẽt quia dicit: [Veniet dies qñ auferetur ab eis sponsus, & tũc ieiunabunt.] Vñ patefecit non ventris cã discipulos non ieiunasse, sed quadam eius dispensatione mirabili: & simul cum his passionis mentionem in rñdendo aduersariis fecit, vt assuescãt discipuli grauiora hęc audire, & dolorẽ non aspernari:
E nã ad eos ipsos de passione apertius dicere, arduũ nimiũ adhuc erat, quippe quod multo post ad exercitationes dictũ ipsos cõturbauit. Ad alios igitur dr, vt mitius deat, & quadã præmeditatione discipulos cõfirmet. Verũ quoniã passione Ioãnis superbum quiddã, meo iudicio, sapere, atq; sublime videbant, hunc quoq; tumorẽ ipsorum deprimit: de resurrectione tñ nõdũ fecit mẽtionẽ, nec erat adhuc opportunũ de tanto mysterio dicere. Nam secũdum naturã fit, vt qui natus homo est moriat, illud omnino supra naturam est. Deinde quod in superioribus faciebat, id etiã conficit hic. Nam sicut cum inuidi conarentur nefanda in eũ cogitare crimina, quoniam cum peccatoribus comederet: cõtra ipse persuasit, non modo crimen id nõ esse, sed laude quoq; dignissimũ: sic in hoc loco cum ipsi vellent ostendere nescire ipsum vti discipulis, facilè ꝓbat eos potius qui hæc dicunt ignorare sequentibus vti, & frustra sine causa cæteros culpare. [Nullus. n. inmittit, ait, commissurã pãni rudis
F inuestimẽto ueteri.] Vide quomodo a probabilibus confirmat orationẽ. Tale nãq; est quod dicit, nondum discipuli mei ad maiora cõscenderunt, nõdum spiritu renouati sunt, propterea huiusmodi indulgentia adhuc egent, vt maiora sibi ponderа imponenda non sint: hoc autem dicebat, leges iam discipulis atq; regulas præbens, vt cum etiam ipsi ab errore gentium discipulos ascisc̃at, mites erga eos, & suaues sint. [Neq; immittũt vinũ, ait nouum, in utres veteres.] Perpendis hęc exẽpla similia esse priscis, vestimẽtũ. s. atq; vtres. Nam & Hieremias cingulum populum Hie. 13. dixit, & tam de utribus, quam de vino mẽ a, b tionem fecit: a quibus nunc exempla accepit, quoniam, & de mensa, & de ventris vitio sermo erat. Lucas autem addit, quo- Luc. 5. g niam & nouum scinditur, si veteri illud immiseris: ita non solum nullum commodum sequitur, verumetiam damnum consequetur. Sic eisdem verbis, & præsentia primo, & futura prędicuntur, quę antequam

tequam veniant, non oportere, inquit, austerum quoddam, aut asperum discipulis præcipere. Nã qui opportunitate non expectata; altiora hoĩbus dogmata ꝓponit, is nec cum occasio fuerit, aptos ad audiendum inueniet, cum iam semel eos corruperit. Quod nec susceptibilis rei cã, nec suscipientium culpa cõtigerit, sed pp imponentium, atq; docentium festinationẽ importunã. Hinc ẽt causam docemur, quare humilioribus verbis ad ipsos sæpe disseruit, cum intelligamus pp infirmitatẽ audientium multa fuisse ab ipso humilius, q̃ dignitas sua pateretur de ipso disputata: quod & apud Ioannem apertius exprimitur. Multa vobis habeo dicere, inquit, sed non potestis ferre mõ. Nam nè putarent illa solum fuisse, sed multa maiora præstare crederent; infirmitatem eorum in mediũ protulit, quasi promittens tunc illa ẽt ipsos audituros cũ robustiores fuerint: qđ pariter hic quoque facit. [Venient.n. dies, inquit, cũ sponsus ab eis auferetur, & tunc ieiunabunt. Quas ob res nõ debemus cuncta in principio rerũ exposcere, sed ea solum, quę incipientibus facilia gradus sunt ad futura: ꝙ si curris atq; festinas, velociusque rem agere cupis ideo noli festinare, quia quãto velocius perficere festinas, tanto tardius perages: ideo ergo noli festinare, quia festinas. Sed ne tibi obscuritate sermonis ænigma dicere videamur, ipsam rerum naturam considera, & non latebit te nostræ orationis sĩa, nec te quisq; eorum qui te importune criminantur, cõturbet. Nam & tunc Pharisæi erant, qui criminabantur, & discipuli, qui opprobriis vrgebantur: sed nihil horum fecit, vt Christus immutaret sĩam, nec concessit dedecus esse, non ieiunare hos, cum illi ieiunarẽt. Verũ vt gubernator optimus non cofunditur fluctibus, cum artificio suo cõfidat: sic Iesus fecit. Dedecus quippe non erat, si non ieiunabant, sed qm̃ pp ieiunium magis fastus vlceribus exacerbati dirumpebantur. Quæ nos intelligentes his institutis nostros gubernemus. Vxorem habes ornatum corporis nimium adamãtem, quæ fuco perfusa, quotidie lasciua, deliciis, loquacitate diffunditur. Nam etsi hæc oĩa in mulierem vnam concidere nequeunt, fingamus tñ oratione omnia concurrisse. Sed cur, inquies, de fœminis potius q̃ de viris dicere voluisti? Sũt certe viri tali mulieres corruptiores. Verum qm̃ maribus gubernatior natura conceditur, idcirco mulierem nunc describimus, non quia plura in mulieribus, quam in viris vitia reperiãtur. Multa.n. apud viros sępe inuenies, quę apud mulieres nunquam, aut certe rarius reperientur: vt cædem, vt sepulchrorũ euersionem, vt inutilẽ aduersus feroces bestias pugnã, cæteraq; hmõi. Nolite ergo putare sexus contemptu nos ista facere, sed ꝙa commodius nunc est de fœminis dicere. Sit ergo talis mulier quam describimus, eamque velit vir eius omni cura & studio ad meliorem mentem reducere. Quonam igitur mõ id peraget? Si non vniuersa. s. simul imperabit, sed faciliora, eaq̃ prius, quibus illa minus studere videatur. Nam si cuncta ab initio in melius vertere volueris, nihil facies. Non ergo statim aureis ornamentis ipsam priuabis: habeat interim, atq; vtatur. Nã id minus esse malum vĩ, q̃ depicta fucataq; facies. Picturã ergo prius auferas, idque non terrore, nec minis facias, sed miti iucundãq; suasione, partim alias accusando partim tuo iudicio atque authoritate improbando, fac vt à te sæpe audiat non placere tibi fucatas facies mulierum, abominationem atque fastidium inde tibi tantum innasci solere, vt ferre non possis: cui tuæ sententiæ, aliorum quoque opinionem accommoda, quòd nullam formosam communiter putent, quæ non suo, sed alieno colore coloretur. Interea nihil adhuc de gehenna dixeris, nihil de regno cœlorum: sed persuade ipsi magna te affici voluptate, cum talem eius faciem videas, qualis à Deo creata est: faciem verò corruptam & alienam à natura sua rubrica vel cerusa plenam, apud homines bonos vulgo improbari. Prius igitur his tritis rationibus, & communi sententia, morbum ab anima eius extermina. Et postquam his verbis permulseris, de inferno etiam ac cœlo dicito, nec semel, sed iterum atque iterum hæc dissere nõ graueris, non odio aut ira, sed cum amore & lætitia, nunc adulando, nunc quasi ex fastidio oculos auertendo, nunc colendo. Nonne vides pictores modo hos, modo illos colores prioribus abrasis imponere, cum formosam faciem pingunt? Noli tu pictoribus indoctior fieri. Illi corpo-

Facies fucata notatur.

ris.

ris effigiem tabulis pingẽtes, tanto ſtudio atq; cura vtuntur: nos cum meliores aïas facere volumus, ſedebimus ocioſi nihil cogitantes? Nam ſic cum faciem vxoris tuæ probè formaueris, nõ videbis corporis ſui faciem figmentis deformatam, non labia quaſi colore ptincta, non os vrſæ oti cruẽtato ſimillimam, non atra ſupercilia quaſi ad ollam attriuerit, non puluerulentas genas, ceu ſepulchri parietes: quæ oïa, cum calx, & cinis, & puluis ſint, ſummam deformitatem efficiunt. Sed quonam mõ ad hæc verba dilapſus ſum, vt qui alios moneã cum humilitate docere, ipſe ad irã videar deuolutus? Redeamus igitur ad mi-
L tiorem admonitionem, feramus (inquam) ita nr̃orum delicta, vt interea indulgendo emendemus. An non vides fieri ab oïbus infantium matribus, cũ vehementius plorent qñ ablactentur? Non vides oïa nos æquo aïo pati, dummõ facimus ne priorem menſam repoſcans? Similiter incorrigendo quoq; agamus. Sufferamus interim cætera, vt vnum ſolum conſequamur: qđ cũ habebimus, ad aliud hac via pgrediemur, ac ita pariter, ſimiliq; mõ de aureis ornamentis diſputabis: ſi paulatim ſic aïum vxoris tuæ formaueris, pictor eris optimus, ſeruus fidelis, probus agricola. Cum his ſimul illuſtrium quoq; mulierum, q̃ forma
Gen. 17 & Tob. 10. 12. & 1. Pe. 3. a Gen. 24 & 25. & Gen. 29 d præſtiterunt, mentionem crebrò facito, Saræ videlicet, Rebeccæ, atq; ſimiliũ, quas oẽs conſtat hmõi vanitatem cõtempſiſſe, qđ inde patet, qm̃ Lia Patriarchæ Iacob vxor, etſi formoſa non erat, nihil tñ hmõi excogitauit, nec faciem a natura ſua traduxit: ſed permanebat integra naturæ conſeruans lineamenta: nec ei offuit a Gentibus educatam fuiſſe. Tu verò cuius caput Chriſtus eſt, quæ fidelis es, inuentiones ſatanæ cõprobabis: nec recordaberis (inquã) faciem Chriſti, nec ſacri quod labia tua orrauit, nec ſanguinis, qui linguã tuã cocci neam effecit? Quę oïa ſi memoria teneres,
M ẽt ſi valde ornatum amares, non auderes tñ, nec ferre poſſes puluerem, aut cinerem aliquẽ ſuper faciem tuam imponere. Memento Chriſto te adopratã fuiſſe, & hanc deformitatem abominaberis. Non n. gaudet hic coloribus, ſed ſublimiorẽ pulchritudinem flagitat, animæ. ſ. quam ẽt valde diligit, quam & propheta nõ parui facien
Pſ. 44. c dam ducit, vbi ait. Et concupiſcet rex pulchritudinem tuã. Non ergo inane quid, atq; ſuperfluũ nobis imponamus. Nulli. n. ex operibus Dei aliquid deeſt, nec quicq̃ eſt quod emẽdatione tua indigeat, nemo imagini, quæ ad ſimilitudinẽ regis alicuius facta eſt, apponere quicquã audet: & ſi audebit, non faciet impunè. Hoïum igit̃ operi nihil addis, q̃ verò Deus operatus eſt, id emẽdare conaris? Nec gehẽnæ ignis tibi venit in mentẽ, nec aïæ periculũ perti meſcis, q̃ tunc oïno neglecta iacet, cũ totam mentem, curã, ſtudium q̃, tuũ ad corpus contuliſti. Cur dico aïam negligi, cũ ipſi corpori contraria contingant, q̃ tu optaris? Quod inde patet, qm̃ cum hac re formoſa videri ſtudeas, hac certè diformis appares: hac re marito placere credis, hac non paruus ipſi dolor adducitur, nec ipſi ſolum, verum ẽt alieni te culpant: hac A
re quaſi formoſam gloriari te poſſe putas, hac tibi non paruũ dedecus affertur. Non ſolum æquales, atq; amicas, ſed conſcias ancillas, & ſcientes ſeruos cum vides erubeſcis, & multo plus cum te in ſpeculo videas. Sed cur hęc tam multa connecto, maiora illa præteriens, q̃ Deum offendis, mo deſtiam ſuffodis, ſuſpitionum flammam incendis, proſtituta ſcorta imitaris. Quæ oïa cogitantes, contẽnite diabolicos hos ornatus, & inutiles artes, ac formoſitate hac, immo deformitate omiſſa, illam pulchritudinẽ in aïs comparate, quam angeli concupiſcunt, quã Deus diligit, quæ maritis iucunda eſt: vt honorificè vita hic peracta, futuram quoq; gloriã conſequamur. Ad quã vtinã perueniamus, gratia, & miſericordia dñi noſtri Ieſu Chriſti. Amen.

## Homilia xxxii. ex cap. ix.

HÆc illo loquẽte ad eos, ecce princeps vnus acceſſit, & adorabat eũ dicens. Dñe, filia mea mõ defuncta eſt, ſed veni impone manũ tuam ſuper eã, & viuet, &c.] Opus iam ſermonibus adiungitur, & Phariſæi magis cõfundunt̃: nã & qui acceſſit, B
ſynagogę princeps erat, & luctu magno p̃mebatur. Vnica. n puella erat, & duodecimum annũ, ipſum ferè florem ætatis attigerat. Quam ob rem maxime cõfeſtim eã voluit ſuſcitari, q̃ ſi Lucas ſcribit veniſſe quoſdam, qui dixerant, Noli vexare magiſtrum, mortua n. mõ puella eſt: dicemus Luc. 8. g
quòd,

UNIVERSIDAD DE MURCIA

quòd, modo illud a tẽpore itineris coniicientis erat, modo mortuam esse, aut forsan calamitatem amplificantis. Nam qui re aliqua indigent, solent ærumnas suas augere & maiores facere, vt exorent. Sed vide ruditatem principis eius Duo quędã à Christo postulat: vt veniat, & vt manũ imponat, quod erat sperare adhuc puellã, qũ ab ea pater decesserat. Id Syrus quoque Naamam a propheta postulabat, cum di-
4. Re. 5. c ceret: Exhibit, & manum suam imponet.
Mar. 5. d, & Luc. 8. g Visu n. & sensu indigẽt, qui rudiores sunt. Et Marcus quidem, & Lucas tres eum accepisse discipulos dicunt, hic vero simpliciter discipulos scripsit. Sed cuius rei grã Matthæum, qui modo accesserat, non ac
C cepit? Partim vt maiori desiderio arderet, partim qm̃ adhuc imperfectior erat. Hac enim de causa illos honorat, vt alii ad sublimiora imitatione illorum conscendere conẽtur. Matthęo autẽ satis erat, quòd sanguinis fluxu laborantem sanari viderat: quòd eadem dignatus, quòd aliorum consortio assumptus fuerat. Euntem vero eum sequebantur multi, tum vt tm̃ viderent miraculum, tum propter dignitatem personæ, cuius filia laborabat. Et ad hæc quoniam cũ rudiores plurimi essent, nõ ita integritatẽ aĩæ, vt corporis curationem quærebant, eapp confluebant: alii suis morbis cõpulsi, alii nouas inauditasque res desiderantes videre: doctrinæ aũt, p̃dicationisq; gratia pauci adhuc ad ipsum concurrebant, & nihilominus nõ dimisit eos domum intrare, sed nec discipulos quidẽ oẽs: eruditores nos faciẽs, paratioresq; ad omnẽ ostentationẽ depellendã [Et ecce mulier quæ sanguinis, fluxũ patiebat duodecim annis, accessit retro, & tetigit fimbriam vestimenti eius, dicebat enim intra se: Si tetigero tm̃ vestimentum eius salua ero ] Quam ob rẽ non liberatq; aperte ad Iesum accessit? Propter ægrotationis genus immũdã se putabat, ac ideo erubescebat. Nam si mẽstruorum tpe immũdæ putabantur, multo magis, quæ nõ natura, sed præter naturã fluxũ sanguinis patiebãtur, immũdã se nõ immerito æstimabat: propterea ergo abdit se atq; occultat, quia ægritudo hęc, immũdicies ẽm le
D gẽ iudicabat. Nõdũ enim etiam ipsa recte Christo sentiebat: ac ideo arbitrata est facile ipsum posse celare. Prima vero hæc mulier publice accedere ausa est, quoniã fœminas quoque ipsum curare iam audiuit: & quoniã ad filiolã archisynagogi proficisci conspiciebat: & ad domũ quidem suam quãuis opulenta esset, nihilominus non est ausa vocare: nec aperte accessit, sed occulte cũ fide vestẽ ipsius tetigit. Cũ fide, dixi: quoniam non dixit: liberabo, ne ab hac ęgritudine, si vestem eius tetigero, an non, sed non dubitans sanitatem se ab huiusmodi tactu consecuturam, accessit. [Dicebat enim, inquit, in seipsa. Si solum tetigero vestimentum eius, saluabor.] Per spexit antea vnde Christus exiuit, è domo videlicet publicani, a quibus oĩbus firmã, dubiam spem capiebat. Quis autem Christus? Non passus est eam latere, sed produxit in mediũ, & omnibus rem multis de causis fecit manifestã: quanuis nonnulli stolidi ambitione ipsum commotũ id fecisse, autument. Cur enim, aiunt, non passus est eã latere? Quid ais tu omni scelere sceleſtior homo, Qui mille signa trãscurrit, ambitione laborat. Sed cur, ais, in me E
dium duxit? Primum, vt ab omni formidine fœminã liberaret, nec cõscientiæ stimulis quasi furata sanitatẽ exagitaretur. Deinde vt quæque ipsius curaret, quę putauit latere potuisse: denique vt fidẽ eius manifestam faceret, vt alii possent imitari. Præterea non est minus signum secreta cordium scire, quàm flumina sanguinis coercere. Postremo principem synagogæ voluit emendare, ne incredulitate oĩa corrumperet. Venerunt enim qui dicerẽt, Noli molestus esse magistro, mortua iã puella est: qui erant in domo, deridebant ipsum dicentem. Quoniam dormit, quod ne pater similiter pateretur, fidem aperit mulieris. Id inde quoque patet, quoniam dixit ad eum: Noli timere, crede solum & salutabitur. Data enim opera commorabatur, vt post mortem puellæ veniret, & hinc resurrectionis mysterium pateface-
ret, id circo tardius incedit, & mulierem pluribus alloquitur, & vt puella moriat, vt diximus, & peruenirent qui dicerent. Luc. 8. g
Noli negocium facessere magistro. Quod & Lucas aperte ostendens, signanter dixit. Adhuc ipso loquente, venerunt aliqui de domo dicentes. Mortua est filia tua, noli exhibere negocium magistro. Mor- F
tẽ ergo eius vulgari voluit, ne resurrectio

foret

Ioã. 11. a foret ſuſpecta,quod in omnibus facit.Ná ad Lazarum non poſt primam,aut alterã, ſed poſt tertiam diem acceſſit. His igitur de cauſis in medium adduxit, & ait.[Confide filia.]Perterrita enim erat mulier, idcirco & cõfide,dixit,& filiã appellauit, & certè fides eius filiã eam Chri effecit. Lucas autem multo plura de muliere nobis narrauit. Scribit enim poſteaquàm acceſſerit,& curata fuerit, non prius à Chriſto vocatam fuiſſe,quàm quęſitum ſic fuerit: Quis eſt qui tetigit me,Petrus autẽ,& alii reſpondebant:Præceptor, turbæ te continent,& comprimunt: & tu dicis, quis eſt qui tetigit me. Id non paruum erat ſignũ & veram ipſum carnẽ indutũ eſſe, & omnem ſuperbiam conculcare. Nõ enim ꝓſequebantur, ſed vndique ipſum comprimebant:perſeuerabat autem dicens, Tetigit me aliquis: cognoui enim virtutem a me exiſſe. Quod reſponſum ruditati audientium accommodatum,facile fecit,vt mulier quoq; ad confeſſionem aĩum induceret. Ideo ipſam nõ ſtatim redarguit, vt cum oſtendiſſet oĩa ſe ſcire, ſponte accederet ipſa, & factũ prædicaret: quod ſi priꝰ ipſe dixiſſet:ſuſpectus videret. Vides G mulierem ſõge archiſynagogo præſtãtiorem: non apprehendit,nõ quicquam detinuit,digitis ſolum tetigit, & ideo cũ vltima veniſsẽt,prima curata receſſit: & ille quidem medicum ipſum ducebat ad domum,huic vero ſolus tactus ſuffecit.Nam etſi ægritudine tardabatur,fidei tamen voluntate volabat.Perpende autem quomodo ipſi rem attribuit,dicens. [Fides tua ſalũa te fecit.] Si ambitionis oſtẽtationisq; gratia in medium produxiſſet,vt inſani dicunt,nequaquam id adieciſſet, quo & archiſynagogum ad fidem reduxit, & non minor vtilitas corporis curatione,& voluptas mulieri præſtita eſt. Quod autem ad mulieris honorem,atque gloriam,emendationem quoque aliorum, non ambitionem facta ſunt:inde patet, quod abſq; hoc ſigo non minus ipſe mirabilis eſſet futurus, cum guttarum pluuiæ copiam multitudo ſuparet, & multo maiora hoc & poſtea fecerit.Mulier vero niſi Chriſtus factum ſuum manifeſtaſſet, tam magnis laudibus caruiſſet: ideo eam in medium produxit,factum illius ꝓdicauit, metum eiecit(tremens enim acceſſit)cõfidere iuſ-

Luc. 8. f

ſit, & ad reparationem ſanitatis alia quoque præbuit quietis viatica,dicens [Vade in pace.] Veniẽs autem in domum principis,& videns tibicines, ac turbam tumultuantem,dixit [Diſcedite, non eſt.n. mor H tua puella,ſed dormit.] A mara hinc archi ſynagogo facta eſt coniectura, tibiæ nãq; cæteraq; inſtra huiuſmodi, qm̃ mortua erat puella,ad cõcitandum fletum adhibita fuerunt.Quid autem Chriſtus? Cęteros quidem hoies eiecit, parẽtes autem puellæ dimiſit,vt teſtimonium ꝑberẽt,à Chriſto non ab alio ſuſcitatam fuiſſe:quamuis antequã ſurrexiſſet, verbo illam ſanaſſet, dicendo. Non eſt mortua, ſed dormit. Et veluti antequã fluctus maris ſedaſſet, diſcipulos ipſos,increpauit, pariter quoque in hoc loco turbationẽ mentis eorum, q̃ aderant adiecit,oſtendẽs quaſi a ſomno facile ſibi eſſe mortuos excitare. Id alibi quoq; fecit,dicẽs. Lazarus amicus nr̃ dormit.His ẽt docet, non eſſe timẽdam mortem, cum ad conditionem ſomni iam re- Ioã. 11. dacta ſit.Deinde quoniam ipſe quoq; mo b ritur⁹ erat,aliorum morte,ac reſurrectione faciebat, vt diſcipuli cõſiderent, ac æquiſſimo animo mortem ipſius ferrẽt,cuius aduentu mors in ſomni conditionem deueniſſet. Deridebant autem ipſum: ipſe I vero etſi viderat, nullã eos de verbis ſuis fidem facere,nihilominus nõ moleſtè ferebat,ac increpauit deridentes,vt tam deriſio,quã tibiæ,atq; luctus mirabili teſtantia nouitati in maius illud efferrent.Nam quoniam ſolẽt homines facta, præteritaque ſigna nõ credere, ſuis ipſorum verbis & riſu eos præoccupat: quod & in Lazaro & in Moſe ſimiliter factum eſt. Dixit enim,Quid eſt quod in manu tua eſt,vt cũ Exo. 4. vidiſſet ſerpẽtẽ ex virga factum,nulla obli a uione teneret virgam prius fuiſſe, ſed vocis propriæ memoriam habens vehementer miraretur.In Lazaro quoq; interrogauit vbi eum poſuerunt:vt qui dixerũt,Veni & vide:& quòd fętet,qm̃ quatriduanus Ioã. 11. eſt:nullo pacto negare poſſent mortuum e ab eo excitatum fuiſſe. Cum ergo inſtrumenta fletus,& turbas vidiſſet, eiecit oẽs, & in præſentia parẽtum ſignum operatus eſt, non aliam in corpus introducẽdo animam,ſed eãdem ipſam aĩam ita facile reducẽdo,vt quaſi a ſomno excitaſſe videretur:manu aũt ipſã accepit,vt viſo ipſo cer-

tiore

tiores fierent, qui cernebant a mortem ipsam, quasi a somno excitatã: & pater quidẽ dicebat, manum impone. Ipse vero maius quid fecit. Non n imponit manum, neq; orat, sed omnia sibi patere ostendens, non
K suscitauit solum, sed ne phantasma suscitatio videretur, cibum iubet dare puellæ: nec dedit ipse, sed alii: sic ẽt in Lazaro fecit. Soluite (dixit) eũ, & dimitte abire. Deinde mensæ suæ particem accepit: vtrunq; certe simul comprobare solebat, mortem atq; resurrectionem veram fuisse exquisitissime vndiq; confirmans. Tu vero nõ resurrectione solum puellæ mirari velis, verumetiam, quia parentibus præcepit nulli dicere, qua ex re discere potes, ac firmiter credere, nihil vnquam ab illo ambitiosè, aut cupiditate glorię factum fuisse. Simul ẽt considera, flentes atq; plorãtes, quasi tã magna videre miracula indignos, oẽs ejectos fuisse: nec velis tu cum lugẽtibus exire, sed cum Petro, Ioanne, & Iacobo vnà remaneas. Nã si tunc eos, qui flebãt eiecit, qñ non erat ita planum, quasi in somnũ iã mortem esse redactam: quid nunc faciet, cum id luce ipsa iam clarius sit? Sed nõ suscitauit filiam tuam nunc: sed suscitabit omnino longe maiori cum gloria. Puella nãq; illa mortua rursus fuit: tua vero posteaquã resurrexit, nunq̃ in posterum mortem videbit. Nemo ergo defunctos ploret, nemo lugeat, nemo mortẽ Chri qua mors superata est, calumnietur. Quid frustra fles, si mortem in somnum redactã esse credis?
L Quid te cædis, & luges? Gentes id faciunt, qui non credunt: si aũt fidelis pariter atq; infidelis hac in re peccat, quid rñdebit? Quomodo veniam petere audebit præsertim longis tpibus postea, cum iam nemo Christianus de resurrectione ambigat? Tu vero sedule studes delictum hoc casu amplificare, & incitatrices fletus mulieres cõuocas, quarum flebili cantu incendat, atq;
1. Co. 6. a infiammetur vehementius ægritudo tua, nec Paulo dicenti auscultas. Quę cõsonantia est Christo ab Belial, vel quæ ꝓportio fideli? cum infideli? Cumq; gẽtiles, qui nihil de resurrectione acceperunt, consolandi rõnes inueniant, magno aõ dicentes: nec.n. facere poteris, vt quod factum sit nõ esse factum videatur: nec lugendo charissima pignora excitabis: tu, q sublimioris philosophiæ præcepta quotidie audis, nõ erubescis grauius illis in tuo casu exagitari. Non enim dr tibi fortiter feras: non potes facta infecta facere, sed æquo aõ feras. Dormit enim puella tua, non est mortua: quiescit, non est perdita: resurget, ac æterna in posterum, atq; immortali vita viuet. Non audis prophetam dicentem: Conuertere aĩa mea in requiem tuam, qm̃ dñs benefecit tibi? Beneficium Deus hãc rem vocat, & tu ploras? Et quidnam faceres, si hostis, si inuidus, si inimicus esses defuncti: Nã si quempiam flere oportet, atq; lugere, diabolum certe oportet. Ille igitur pectus pugnis cædat, ille grauiter ferat, quoniã ad immortalitatem mortui tendunt: illum hi clamores, & fletus decent, non te qui ad requiẽ proficiscĕris: & certe harum turbationum oĩum tranquillus quidam portus in morte est. Examina quot quantaq; mala sunt in hac vita, tecum ipse recense quoties præsentibus rebus maledixisti, cum semper in peius, & videris, & videas oĩa ruere: quanuis, & ab initio non parua pœna huic vitæ sit attributa. In doloribus, inquit, paries filios: & in sudore vultus tui comedes panem tuum: &, in mundo tribulationem habebis. Nihil autem hmõi de futuris rebus scribitur, quinimmo totum oppositũ. Effugit, inquit, dolor, tristitia, gemitus, & rursum: Ab Oriente atque Occidente venient, & recumbent in sinu Abrahæ, Isaac, & Iacob, & alibi, thalamus sunt, quę illic sunt, spiritalis, inextinguibiles fulgidæq; lucernæ, cœlestis vita. Cur ergo defunctũ exagitas? Cur committis, vt timeant mortem alii, atque formident? Cur causam præbes, vt nonnulli Deum incusare audeant, quòd mala nobis tãta inuexit? Immo vero cur post mortem tuorum pauperes cõuocas? Cur præsbiteros, vt pro eo velint orare, obsecras? Non ignoro te responsurum, vt defunctus requiem adipiscatur, vt propitiũ iudicem inueniat, his ergo de rebus flendum atq; vlulandum arbitraris? Nonne vides quàm maxime ubiipse repugnas? Nã cum illum abisse in prata florentia putes, ingentes tũ aduersus teipsum fluctus suscitas tempestatis. Sed quid faciam, inquies? Talis quædam res natura parentum est. Non est naturæ ista culpa, non est rei ipsius: sed nos, qui oĩa huc atque illuc impellimus, molles nimium, atq; deiectos nostros animos

Pſ. 114. b
M
Gen. 3. e
Ibidẽ. d
Io. 16. g
Eſa. 35. d
Marc. 8. b
Eze. 40. A

effici-

efficimus, & diuinam noſtram perdimus nobilitatem, & ſimul infideles facimus du
riores. Quo enim de immortalitate animę ſecum diſputabimus? Qua ratione reſurre
cturos nos illis perſuadebimus, cum lon
ge magis q̃ illi mortem formidemus? Mul
ti enim apud eos cum nihil de immortali
tate animæ crederent, nihilominus mor
tuis filiis, vt inanem quandam gloriã cõ
ſequerentur, corona ornati, & candidam
induti veſtem, in publicum prodierunt:
oro, vt futura illa quidem, & vera gloria
B moueat, vt effœminatos hos, eneruosq́ue
mores contemnere velis. Sed hæredẽ non
habeo, inquies, nec quem rerum mearum
ſucceſſorem cõſtituam. Ego vero te liben
ter interrogarẽ, tuarumne rerum, an cę
lorum malis filios tuos eſſe hæredes, & vtrũ
magis deſideres caduca hæc, & corruptibi
lia poſſideri ab illis, quæ tũ poſt omnino
eſſent relicturi, an ſtabilia illa, & æterna,
non habes hæredes filios, ſed habet ipſos
pro te Deus: non hæredes facti fratrũ ſuo
rum, ſed facti ſunt Chriſti cohæredes. Sed cui
Rom. 8. pretioſas, inquies, veſtes noſtras, cui ma
gnificas ædes, cui ſeruos, cui agros relin
quemus? Illis ipſis profecto, & multo tutius
quàm ſi viueret: nihil enim prohibet Nã
ſi multæ barbaræ gentes vnà cũ defunctis
res eorum cremare ſolent, quanto æquius
defuncto tu filio tua tradere potes: non vt
in cinerem redigantur, ſed vt glorioſum
magis illum reddant? Putas eum maculis
inquinatum abiiſſe, da ſibi ſua, vt illis ſe a
maculis detergat: putas in iuſtitia ipſum
deceſſiſſe, præbe ſibi tua ad mercedis, & re
tributionis adiectionem. Sed videre, in
quies ipſum cupio. Certe igitur viues, ne
dubita cito te ad ipſum profecturum: illud
C etiam tecum verſa, q̃m ſi hac oratione ne
quaquam tibi perſuadebimus, natura ip
ſa temporis tibi perſuadebit. Nam multi
tudine dierũ abſque aliqua mercede con
ſolaberis, q̃ ſi ſtatim in tuorum morte phi
loſophari volueris, duas res maximas cõſe
queris. Nã & interea tranquilliori animo
viues, & a diuina retributione fulgentiſſi
mam habebis coronam. Omnes enim cæ
teras virtutes excelſum animi robur, quo
calamitates & ærumnas minui facimus,
meo quidem iudicio, ſuperat. Tu autem
tecum ipſe continue cogita, filium Dei
Ididem ipſum quoq; obiiſſe: ſed ille quidẽ pp te,
tu vero tui ipſius cauſa, & illũ dixiſſe qui
dẽ ſcribitur. Tranſeat à me calix iſte: & tri- Mar. 26
ſtitia, agoniaq́; affectus, noluit tamen mor d, & Lu
tẽ non amittere, ſed pluribus maioribusq́; cæ. 22. c
doloribus corporis vexatus, quàm tragœ
di oẽs ſcribere poſſent, expirauit. Non. n.
ſimpliciter mortuus eſt, ſed turpiſſimum
atq; acerbiſſimum genus mortis ſuſtinuit
& antequam moreretur, flagellis atq; con
tumeliis cæſus, ꝓpter te omnia perpeſſus
eſt, vt ad ferẽda omnia ſuo exemplo te in
ſtitueret: quin & mortuus corpus reliquit,
ac rurſus ipſum cum maiori gloria ſuſce
pit, vt & tu certam reſurrectionis ſpem re
tineas. Si hęc igitur non putas fabulã eſſe,
noli plorare: ſi hæc vera credis, noli flere: D
ſin vero ploras, & fles, qua ratione in fideli
perſuadebis, q̃ hæc credas? Sed intolerabi
lis tibi caſus tuus videtur. Propterea ergo
defuncti gratia plorandũ non eſt, quoniã
a multis huiuſmodi caſibus liberatus eſt.
Noli ergo facere, vt inuidere videaris: nam
qui mortem ſibi optat q̃m ante tẽpus ali
quis ſuorũ ereptus eſt, ploratq́; pp illum,
quia nõ viuit, vt multa huiuſmodi ſubeat,
inuidere magis quàm amare illum vide
tur. Noli ergo cogitare, q̃ nõ redibit vn
quã domum tuã filius, ſed quia & tu pau
lò poſt ad ipſum gradieris: noli cogitare il
lum huc poſtea minime reuerſurum, ſed
quia hæc, quæ videmus, oĩa cum ſint cadu
ca, & inſtabilia, nunq̃ eadẽ permanent: oĩa Apo. 21
enim transfigurabuntur, & cœlum, & ter Iſa. 65.
ra, & maria, & tũc ſuſcipies filios tuos ma
iori cum gloria. Quòd ſi in peccato mor
tui ſunt, finem tñ peccãdi habuerunt. Nã
ſi pœnitentiam eſſent acturi, Deus cui oĩa
patent, non antequam eam egiſſent, ipſos
rapuiſſet: ſin vero iuſti deceſſerunt, euaſe Suo tpe
rũt iam a periculis, & tuti ſupremam beati purgati.
tudinẽ poſſident. His rebus omnibus pla
num factum eſt, non eſſe amoris has la
chrymas, ſed turbationis, & animi parum E
ſapiẽtis. Nam ſi defunctum diligeres, gau
deres profecto, exultaresq́;: quia fluctus p̃
ſentis vitæ pernauigauit. Quid enim mira
bile, aut nouum, atq; inauditum factũ eſt?
An nõ eadem ipſa quotidie reuolui vide
mus? Diem nox, noctem dies: hyemem æ
ſtas, æſtatẽ hyems modo præcedit, modo
ſequitur, nec plus quicquã eſt: & hæc qui
dem eadẽ ſemper: mala vero alia atq; alia
in dies, q̃ filiũ tuũ hẽ quotidie, & tecum
eſſe

esse velles omni verbo subiectum, omni luctui, cum sua formidine, ac horrore vitam misere agere, & alia quidem mala iã subeuntem, alia vero timentem ne subeat. Nõ enim poteris vnquam dicere, q̃ potuisset longum istius vitæ pelagus absq; dolore, mœstitia, cura, nauigare: ad hæc etiã illius tibi rationis memoria veniat, nõ immortalem te genuisse: sed si nunc diem suum nõ obiisset, paulò post certè ad hoc ipsum peruenisset. Sed non saturasti te amore illius. Sed ibi omnino perfrueris. At vellem, inquies, hic quoq; ipsum videre. Et quid prohibet? licet tibi eum certè hic quoque videre, si sapis. Certa enim spes futurorũ, & F iucundior visu, & clarior est. Tu vero si ad imperandum, regnãdumq; hoc caduco, mortaliq; regno filius tuus abiisset, nolles eum inde redire, vt ipsum videres: nunc vero cum ad meliora, maioraq; regna processerit, parui temporis absentiam ferre non poteris, præsertim cum loco illius cõiugem habeas. Sed nõ est mihi coniux, inquies. Habes patrem orphanorum, & viduarum iudicem in consolatorem. Audi Paulũ talem viduitatem extollentẽ, atque dicentem: Quæ aũt verè vidua est, ac solitaria, sperauit in domino: præstantior enim hæc videbitur, cũ maiori patientia 1. Ti. 5. a fulgeat. Noli ergo plorare, aut dolere ea de re, qua tibi corona præparatur, pro qua tibi merces debetur: reddidisti enim depositũ, qđ tibi creditũ erat, non sis ergo solicita, si vides in inuiolabili ærario thesaurum tuum esse depositũ. Quòd si etiam tã præsentis vitæ, quàm futurę conditionem intellexeris: & hanc quidẽ aranearum esse telam, atq; vmbrã, illã verò immobilẽ, ac æternam esse firmiter credideris, non indigebis vlla alia ratione. Nunc enim filius tuus ab omni mutatione rerum ereptus est: si vero hic esset, probus ne, an reprobus futurus esset, in ambiguo versaretur. Nonne vides quotidie multos a parentibus abdicari, multos tamen, licet abdicatis longe peiores sint, coactis parentibus nihilo G minus detineri? Hæc igitur nobiscum cogitantes, sublimiori vtamur philosophia. Nã hoc modo, & defunctis gratiores erimus, & in hac vita non paruas laudes consequemur, & a Deo ipso magna præmia, magnasq; retributiones suscipiemus, futurorum scilicet bonorũ firmã stabilemq; possessionem, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia xxxiii. ex cap. ix.

ET transeunte inde Iesu, secuti sunt eũ duo cæci, clamantes, & dicentes: Miserere nostri fili Dauid. Et cũ uenisset in domũ, accesserunt ad eũ cæci, & dixit eis Iesus. Creditis quia hoc possum facere vobis? Dicunt ei. Vtiq; dñe. Tunc tetigit oculos eorũ dicens. Secundũ fidẽ vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorũ ] Quã ob rẽ clamãtes sequi permittit? Docet rursus ambitionẽ esse fugiendã, & inanem hanc gloriam non conquirendam. Nã cum propè domũ esset, distulit curationẽ eorũ, vt occultius eos ibi curaret, ac ideo nulli ẽt hac de re quicquam dicere præcepit: non paruo autem dedecori cæci Judæis sunt, quoniam erutis oculis nihil videntes, auditu solum crediderunt, cũ illi signa oculis cernentes, & optimum visus secum habentes testimonium, contra quàm cæci & dicant, & faciant. Ego vero animi eorum H ardorem, & a clamore, & à verbis intelligo. Non enim simpliciter accesserunt, sed cum magno clamore: nec aliud quicquã petebant, quàm misericordiã: filium autẽ Dauid appellabant, quoniam id nomen magni erat honoris: vñ prophetæ quoque sæpius reges quos honorare ↄ, & magnos ostendere volebant, sic appellabant. Cum vero in domum ipsos adduxisset, ideo rursum interrogauit, quoniam sæpius nequis ambitione ad miraculorum actionem sponte ipsum accurere putaret, rogatus curabat. Præterea nequis obiicere queat, si misericordia sola saluos faciebat, cur omnes saluos non fecit, habet enim profecto ipsa misericordia quãdã rationem: qm̃ in Cautè eorum fide qui saluantur, radices agere solet: nec his de causis tantummodo fidẽ ab lege. eis petit, verumetiam qm̃ filium Dauid eũ appellabant, ad altius, atq; sublimius reducere volens, vt dignam de ipso existimationem, rectumq; iudicium facerent, interrogauit [Creditis qa possũ hæc facere?[ Nõ dixit certe, qm̃ possum ꝑcibus id a patre meo impetrare, sed qm̃ possum hoc facere. Quid ãt illi? [Vtiq; domine.] Nõ filiũ I iam Dauid appellãt, sed ad sublimiora volantes, dñm ipsum tã magnæ ptãtis attributione profitentur. Et tunc demũ manũ

imposuit,

UNIVERSIDAD DE MURCIA

impoſuit,dicens.[Secundum fidē veſtram fiant vobis.] Quod fecit,vt & fidē eorū firmiorem redderet, ac ſimul oſtenderet nō nullam ad ſalutem ſum ipſos quoq; partē contuliſſe,id ſp penè faciebat, cum antequam corpora curaret,aīæ fidem manifeſtare ſtuderet. Qua ex re non ſolum ipſos, qui ſalutem acceperant, præſtantiores reddebat, verumēt cæteros eorum exemplo conficiebat, ſic antequam paralytici corpus diſſolutum conſolidaſſet animū eius excitauit,dicens.Confide fili,dimittuntur tibi peccata tua. Puellā vero cum a morte excitaſſet, per cibum quem ſibi afferri iuſſit,a quo eſſe ſuſcitata inſtruxit, eodēque modo Centurionis fidei totum attribuit. nec diſcipulos a furore maris ante liberauit,q̄ de parua eorum fide queſtus fuiſſet: pariter ēt hic,quanquam vel antequam ipſe quicquam proferret, mentes eorum nō ignorauit, nihilominus tñ ad gloriā aperuit:deinde poſtquam curauit,nulli eos dicere iuſſit,nec ſimpliciter,ſed magna cum vehementia iuſſit:acriter.n.ipſis infremuit dicens [Cauete nequis reſciat. Illi aūt euntes, diffamauerunt eum in tota terra illa.

K Non potuerunt tñ illi adeo eſſe ingrati,vt conticerent,ſed tantæ rei prædicatores,ac euangeliſtæ facti,quod celare iubebantur, magna uoce reclamabant: nec repugnat hoc illi quod alibi dictum eſſe non ſumus neſcij: Vade,& enarra gloriam Dei: quinimmo inter ſe,mea quidem ſentētia,ſum mopere conueniunt. His enim nos monet,vt quę laudi ſunt,non modo ipſi tacea mus, verumetiam aliis prædicare non permittamus.Quæ vero ad gloriam Dei pertinent, ea nec ipſi prætereamus ſilentio,ſed & alios, vt efferant exhortemur.[Ipſis autem egreſſis,ecce attullerunt ei hominem mutum dęmonium habētem.]Non.n.naturali curſu ægrotatio,ſed dęmonis īſidiis illi accidit.Quapp ipſe per ſe venire,orate q̄ Ieſum non potuit ligataq̄ lingua ſibi vna cum anima vi dæmonis ab aliis affertur, quas ob res,nec fidem eorum efflagitauit,ſed illico laborantem curauit [Ejecto enim dæmone, ait,locutus eſt mutus, turbę autem admiratæ ſunt,dicentes. Nūquam apparuit ſic in Iſrael.] Qua ex re maximum dolorem Phariſæi contrahebant,quòd cunctis ſimul non præſentibus ſolum,ac uiuis,uerumetiam defunctis,ac priſcis ipſum anteponebant: quod.ſ.non quia curabat,ſed quia quamprimum uolebat,innumeros atq; arte hoīum incurabiles facillime curabat. Et vulgus quidē ita dicebat, Phariſæi uero contra non mō calumniis obfuſcare fulgorē ſignorum cōātur,ſed ipſum ipſis oppugnare non erubeſcunt, ita pernicioſum malum;ac ſibiipſi contrarium,atq; repugnans inuidia.Quid enim dicunt? [In principe dæmoniorum eiicit dæmones, Quid dementius hoc dici,aut excogitari poſſet? Nam ut progrediens aſſerit, impoſſibile eſt a dęmone dæmonia eiici. Solent.n.dæmones iuuare,cō firmareq́; ſuos,non debilitare,aut deſtruere. Præterea ipſe non dæmonia eiecit tm̄, uerumēt leproſos mundauit,mortuosque dormientes excitauit,marisq́; fluctus fræno compeſcuit, peccata hoīum poteſtate propria dimiſit, aternam immortalitatis beatitudinem prædicauit, ac denique ad patrem conuerſos adduxit: q̄ oīa nec uellent,nec poſſent dæmones facere. Ad idola enim ut opera manuum dęmones hoīum adducunt,a Deo abducunt, nullam fuiſſe futuram uitam,omnibus perſuadere cōātur:p̄terea dęmones ſi cōtumeliaueris,quā ab ipſis ſperabis ueniam, qui uel cultorib. ſuis exitio ſunt?Chriſtum autem uidemus M his aliisq́ue contumeliis, & iniuriis affectum,non modo ultum nō fuiſſe, ſed nec commotum quidem, quippe qui ēt poſt hæc maledicta, urbes,& uillas Iudææ circumiret, ut ſcribitur,prædicans in ſynagogis euangelium regni cœlorum,& curans omnem morbum omnemq́; languorem: qua quidem manſuetudine animi accuſationes illorum facile refellebantur. Nam ſignorum cōtinua ſerie confirmationem prius hominum de ſe exiſtimantium reddere uolebat,deinde rationibus quoq; ipſos redarguere. Circumibat ergo urbes,& uniuerſam Iudææ regionem,docens in ſynagogis: ut nos diſcamus non maledictis maledicta, ſed beneficiis atq; meritis eſſe referenda: & certe qui non gratia hominum, ſed propter Deum bene de cōſeruis ſuis mereri ſtudet,etſi maleficia pro beneficiis referantur, minime tamen ſolitum benignitatē omittet:non enim latet eum, maiorem ſibi propter hoc mercedem eſſe repoſitam. Qui uero maledictis atque iniuriis laceſſitus,benefaciendi ſtudium neglexerit,

Supra.a Mar. 5. b & Luc.8.f Mat. 8. b. & Luc. 7.b

Luc.8

L

Mat.15 g. & Luc. 4.c.

UNIVERSIDAD DE MURCIA

glexerit,is non propter Deū, sed vt ab hominibus laudetur, beneficus fuit in proximum:quapropter Christus,vt luce clarius videremus, sola ipsum benignitate atque misericordia illa oīa fecisse, non expectabat semper ægrotos afferri, sed ipse quoq; ad laborantes,ac sua ope indigentes, vltro
A profectus est, duo eis maxima beneficia conferens.Primum æterniregni euāgeliū, deinde omnis morbi atq; languoris repulsionem. Nullam ergo ciuitatem prætereibat,nullum vicum negligebat, sed ad oīa loca libēter accedebat:nec id sibi suffecit, sed alio quoque modo prouidere voluit. Nam cum vidisset turbas,misertus est, qa erant vexati,& iacentes sicut oues non habentes pastorem:tunc dicit discipulis suis. [Messis quidem multa, operarii aūt pauci:rogate ergo dominum messis,vt mittat operarios in messem suam.] Vide rursus quàm fugiat inanem hominum gloriā, quantumq; ostentationem contemnat:nā ne oēs ad ipsum confluāt, discipulos emisit,nec ista solū de causa id fecit, sed etiā, vt quasi in palæstra quadā, in Iudæa exercitati,totius orbis terrarum curam subire possent. Idcirco ingentes, si paruas vires eorum consideras, laboris atq; operis causas proponit, & quasi teneras è nido auiculas protrahit ad volandū,vt facilius postea maiora capessant certamina: & in prę senti quidem corporum solummodo,postea vero animarum curationis, quæ natura prima est, potestatē sibi elargitus est.
Tu autem considera qualiter & facilem,& necessariam simul rem ostendit. Quid.n. dicit? Messis quidē multa,operarii autem pauci. Non mitto,inquit,vos ad arandi seminandiq; laborē,sed ad segetis iam præ-
Ioā. 4.c paratam messem. Idipsum Ioannes quoque aliis verbis scripsit. Alii nanq;,inquit, laborauerūt, & vos in laborem eorum introistis. His dictis simul ne sibiipsis attribuerent,atq; arrogarent quæ faciebant,& cum magnos labores iā præcessisse ostenderet, prompriores eos reddebat. Illud ēt perspice, quemadmodū a misericordia quadā, & retributione exorsus est: viscera enim expandit misericordiæ,qm̄ vexatos, & deiectos,quasi oues, quæ pastorem non habeant, turbas videbat. Qđ quidē dictū, principium atq; pontificum accusationē habet, qui cum essent pastores, luporum officio fungebantur:qm̄ nō modo nō studebant reducere multitudinē ad virtutē, verumetiam progressus ipsius ad meliora impediebant.Nam vulgus quidē admirabatur, & clamabat. [Nunquā sic apparuit in Israel. Illi vero contra. In principe dæmoniorū dæmonia eiicit.] Sed quosnam hic operarios vocat? Duodecim certe discipulos. Cur igitur cum dixisset, [operarii autē pauci,] numero discipulorū alios C
non adiecit,sed ipsos solos emisit? Aut cuius rei gratia dicebat,[Orate dñm messis, ut mittat operarios in messem suam:]cum neminem eis adiecerit? Quia uidelicet,& si numero personarum nō addiderit, uirtutē tn̄,ac gratiā cōtulit. Orate autē,inquit, dñm messis, hic signanter magnitudinē doni ostēdit,& occultius se esse dñm messis patefecit:nam etsi neq; orauerint,neq; obsecrauerint quēpiā: ipse tn̄ cōtinuo eos ordinauit, atq; cōsecrauit, ut hinc ipsum esse dñm intelligerent, & verba Ioannis memoria recolligerent, nec obliuiscerentur areæ,aut ventilabri,aut paleæ,aut tritici. Vnde clarum fit,ipsum esse agricolam, ipsum esse messis,& prophetarum, qui semina messis iecerūt, dñm. Nā si ad messē suā operarios misit, metebāt autē operarii segetē,q̄ ꝓphetarū seminib⁹ pullalauit:certe sicut messores, ita ipsi quoq; qui seminauerunt,operarii ei⁹ fuerunt:neq; uerbis solū eos ad messis hortatus est mysterium, sed multo magis, qm̄ mirabilē eis metēdi potestatē p̄stitit. [Vocās em̄ ait, duodecim apostolos suos dedit eis potestatē immun- Cap.10.
dorū spirituū, ut eos eiicerēt, & curarent oēm infirmitatē,& oēm languorem.] Atqui nondum spiritus erat datus: nondum D
enim inquit,spiritus erat datus, qm̄ Iesus Ioan. 7.
nōdū erat glorificatus. Quo igitur spiritus eiiciebant? Imperio certe ipsius,atq; potestate. Tu uero diligenter perpende, q̄ opportuno congruoq; tpe ipsos miserit,& q̄ non confestim incipiens: sed posteaquam non oīno paruo tpis spatio ipsum secuti, defunctum uiderūt ab inferis rediisse,mare sibi paruisse,dæmones extrusos,paralytici membra consolidata,peccatorum nexus solutos:cum sufficienter omnipotentiam ipsius,& uerbis,& operibus percepissent,tunc eos mittit, non ad periculorum negocia plena cum adhuc nullum his immineret in Iudæa periculum, nisi quòd

ad verba, maledictaq; pertineret. & tamen quoq; sibi futura prædicit, vt ab initio ipsos statim confirmet, & maioris animi faciat, assidua veraciq; de periculis diuinatione: deniq; quoniam binas apostolorū
Mar. 6. a coniugatione, Petri atq; Ioannis nomine vocatas euāgelista iā docuit, & cum illis Matthæum quoq; adiunxit, nullamq; adhuc aliorum fecit mentionē, necessarium hic catalogum, & numerum ipsorum, atq; nomina manifestauit. Dicit enim [Duode
E cim autē apostolorum nemina sunt hęc: Primus, Simō qui dr̄ Petrus.] Erat enim alter etiā Simō, qui Cananæus dicebat: similiter Iudas alter Iscariotes, alter Iacobi. Iacobus etiam eodem modo alter Alphæi,
Mar. 3. b alter Zebedæi. Et Marc⁹ quidem ex dignitate ipsos numero collocauit. Post duos enim qui apicem apostolatus tenuerunt, Andreā posuit: hic vero haud ita, sed diuersimodē: magis enim adeo Thomā, se quidem multo inferiorem, priore loco, & ante se numerauit. Sed inspiciamus a principio apostolorum catalogum. [Primus, Simō qui dr̄ Petrus, & Andreas frater eius.] Nō paruam laudē his attribuit, cum alterum a uirtute, alterum a nobilitate morum appellauerit. [Deinde, inquit, Iacob⁹ Zebedæi, & Ioānes frater eius.] Vides non ex dignitate ipsos numerari: nā mea quidē sniа, Ioānes nō solum illis, qui post illū numerantur, uerumetiā fratre maior erat. Adiecit deinde Philippum, atq; Bartholomæum: & post eos tulit Tomas atq; Mat
Luc. 6. b,c thæus publicanus. Lucas uero non sic, sed Thomæ istum anteponit. Iacobus deinde (inquit) Alphæi, qm̄ erat (ut iā dixi) Iacobus Zebedæi. Lebbæum postea nominat,
F qui Thaddæus uocatus est, & Simonē Zelotē, quē & Cananæum nuncupat ad prodi torem vltimo uenit, non ut inimicus, atq; hostis, sed ut historiam conscribens, ita locutus est: nec dixit sceleſtus ille Iudas, sed a patria ipsum apellauit Iscariotem. Erat enim alter Iudas Lebbæus, quem Thaddæum uocauerunt, quem Iacobi esse Lucas dicit: ab hoc igitur illum diuidens, Iudas, inquit, Iscariotes, qui & prodidit ipsum: nec pudebat ipsum ita scribere, cum
Ibid. nihil unquam, nec eorum quidem, quæ ui tuperari posse uidebantur occultant: sed apostolorum omnium quasi uertex indoctus ille erat, ac rudis. Animaduertamus autem quo, & quos misit Istos, inquit, duo decim misit Iesus. Quos istos dicis? Piscatores s. & publicanos. Quatuor enim erāt piscatores, duo publicani, Matthæus, & Iacobus, unus etiam proditor. Quid igitur ipsis præcepit? [In uiā gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite: ite autem magis ad oues, quę perierunt domus Israel.] Ita ipsis apertē dicere uidetur, nō puretis odio mihi hos esse: nec animum meum ab ipsis auersum esse, quia cōtumelias mihi ingerunt, & dæmoniacum appellant. Videtis n. tantā me curam horum habere, ut non ad
G alios, sed ad istos uos mittam, ut & doctores, & medici eis sitis: nec prius his quàm cæteris prædicare denuncio solum, sed ne uiam facere incipiatis, quæ ad illos ducat iubeo, nec in ciuitatem Samaritanorum intrare, qm̄ nō bono in Iudæos animo erāt Samaritani: & quanquā faciliores ad credendum essent Samaritani, ad difficiliores tn̄ Iudæos mittit, ut qm̄ tantam sui curam gereret, non ignorarent: & sic ora ipsorum obstrueret, ut ad doctrinam apostolorum præpararet, ne rursus criminari audeant, ad præputium habentes Christi abiisse discipulos: ac ideo iure uiderenē ipsos odisse, atq; abominari. Oues autē, quæ periere ipsos appellat, non quæ fugam spote ceperunt: ut undiq; paratam eis ueniā esse ostendo, mentes eorum permulceret [Euntes autem, ait, prædicate, dicentes. Appropinquauit, regnum cœlorum.] Vides diuini mysterii magnitudinem, uides sublimē apostolorum dignitatem, nihil qđ ad corpus, nihil qđ ad hos sensus pertineat: nec Deu. 2 5
similia Mosi, & prophetarum doctrinę, sed Isa. 1.
noua quædā, atq; inaudita, qualia priores
H nō docuerunt, quia terrena hęc bona promittebant: sed cœlorum regnum, & totam illam beatitudinem prædicare iubentur, nec tn̄ hac ratione solum maiores isti atque præstantiores sunt, uerumetiā, quia cō festim obtemperarunt. Nō enim recusant, quemadmodum nonnulli ueteres: sed pericula quoque ipsa, & bella, cæterasque intolerabiles afflictiones audiendo, singulari obedientia iussa capessunt, gaudentes, quòd regni cœlorum facti essent prædicatores. Sed cur miraris, quispiam obiiciat, si non ad durum, atque arduum aliquid, sed ad prædicandum missi, continuo

paruerunt?

paruerunt? Quid dicis, non ad ardua miſſos fuiſſe? Non audis carceres, non vincula, non inteſtina bella, non inimicitias omniũ hoĩum, quæ omnia paulò poſt ſubituros eſſe prædixit? Nã aliis quidẽ p̃dicatores,& mille bonorũ artifices cõſtituit, ipſis aũt afflictiones corporis multitudine ferè infinitas, magnitudine intolerabiles, pronunciauit. Deinde vt fide dignos prædicatores regni efficeret. [Infirmo curate, mortuos ſuſcitate,leproſos mundate, dæmones eiicite: gratis accepiſtis,gratis date.] Cõſidera qualiter non minorẽ curã habet, vt mores eorum in melius reducat, quàm vt ſignorũ præbeat poteſtatẽ. Nã vt
I oſtẽdat abſq; nobilitate morum nihil ſigna valere,vtq; nullum faſtum animi, atque tumorem inciderent,gratis accepiſtis inquit.Deinde ne cupiditate pecuniarum mouerentur:intulit,gratis date. Nam ne quaſi ſua ipſorum poteſtate miracula faciẽtes inde ſuperbirent: gratis dixit, accepiſtis:ſic aliis quoq; hæc beneficia,quorum nullũ poteſt condignum pretiũ inueniri, gratis date.Poſt hæc cũ radicem malorum oĩum voluerit euellere,vitiorum fundamẽtum diruere: [Nõ poſſideatis aurum, neq; argentum, dixit, neque pecunias in zonis uris,nõ perã in via,nec duas tunicas, neq; calceamenta, neque uirgam.] Non dixit, non accipiatis vobiſcum, ſed nõ poſſideatis:vt ſi & aliunde ſumere poſſent, recuſarent tamen,ac pernicioſam hanc ęgritudinem fugerent.Quo quidem recepto, multa p̃fecto præparant,atq; comparãtur.Primũ nulla de diſcipulis p̃t eſſe ſuſpitio, deinde ab omni ſeculari cura ſic ipſos liberos reddit, vt prædicationi ſolum vacare poſſint:ad hęc immenſam eius potentiam ipſis patefacit,quod & poſtea commemorauit,dicẽs. Nũquid vobis tũc aliquid defuit,q̃n vos nudos,& abſq; calceis miſi? Illud ẽt conſideratione dignũ eſt,quod non incipiens ſtatim dixit, Non poſſideatis aurum neq; argentum: ſed cum prius mundandi leproſos,eiiciendi dæmonia poteſta
K tem eis dederit,tunc intulit Non poſſideatis:gratis accepiſtis,gratis date. Sic rebus ipſis docuit vtilia ſimul, & honeſta, & facilia facta eis præcipere Sed in quies,cætera quidẽ non abſq; ratione certa dicta eſſe. Quid aũt, vt peram non habeant in viam,nec duas tunicas,nec virgã,nec calceos quanam de cauſa eis iniunxit? Exactiſſime certe ſublimioris vitæ fundamenta voluit iacere: ſic & in ſuperioribus nullã de craſtino die curã ipſos habere hortatur. Nam cum ad vniuerſi terrarum orbis magiſterium ipſos miſſurus eſſet,non iniuria ad angelicam, vt ita dixerim, diſciplinã ex humana vita traducit, ab omni cura rerũ ſecularium liberos reddens, vt vni rei,p̃dicationi videlicet euangelii, ſolummõ vacarent: immo vero ẽt ab ea ſolicitudine,atq; cura eos liberauit, cũ dixerit:Ne ſoliciti ſitis qualiter, vel quid lo- Infra.10
quamini:ita quod videbaẽ horroris, laborisq; plenũ facile ſibi atque procliue fecit. Nulla.n. res tranquillitatem animi magis gaudiumq; ſolet efficere,quàm ſi oẽm ſolicitã curã, & languorẽ animi depoſueris, p̃ſertim cũ ſine ſtudio atq; opa tua,ope ac auxilio,Deus qui tibi adſit in oĩbus,a nemine poſſit ſuperari. Sed ne vniuerſis co- L
gitationis exagitarentur,ſecum ipſi dicẽtes:vñ igiẽ, quæ ad vitam neceſſaria ſunt, conſequemur, non adduxit in medium, quod aliàs eis dixerat. Inſpicite volucres cęli,nondũ.n. poterant re ipſa hoc p̃ceptũ p̃ſtare,ſed multo fortis eſt illud,quod adiecit dicẽs. [Dignus eſt enim operarius cibo ſuo.] Vnde p̃ſpicuũ fit,a diſcipulis eẽ alendos,ne aũt ipſi aduerſus eos quos docebãt, quaſi oĩa præbentes,& nihil viciſſim accipientes, inſurgerẽt, aut illi, qui audirent, quaſi neglecti atq; ſpreti decederẽt, ac ne eos pudeat, qui quaſi mendicando viuere ipſos volebat,operarios uocauit: & quod eis dabatur, mercedẽ appellauit, vt rẽ debitam dari ſibi oſtenderet.Nam etſi verbis ſolum operari videbantur, res tñ erat non parui laboris,& beneficia collata non parua. Quare non apoſtolis dabatur, non gratis offerebatur:ſed ad retributionem beneficiorum reddebatur. Dignus eſt.n.operarius cibi ſuo: non quia tanti ſolummodo labores illi apoſtolici fuerũt: nequaquam enim hoc cogitandum eſt, ſed ne apoſtoli plus aliquid quærant,& qui ſibi neceſſaria miniſtrabãt, nulla iactatione liberalitatis tumerẽt,ſi debitum p̃ſoluebãt.[In quãcun M
que aũt ciuitatẽ, uel caſtellum introieritis,exquirite quis dignus in ipſa eſt:& illic manete donec exieritis.] Hic q̃m dignos eſſe dixit operarios cibo ſuo:ne opinarentur, oĩum domos hoc uerbo ſibi patere,

ſed magnam quoq; in hoc moderationem ſcirent eſſe habẽdam: hoc adiecit, quod & laudi eſſe poterat, & ad neceſſariorum præparationẽ conferebat: nam ſi dignũ inueni rent, dediſſet certe illi cibaria non inuitus præſertim cum nihil vltra neceſſaria peterent. Non aũt ſolum dignos q̃rẽdos iubet, verumẽt ne de domo in domũ tranſeãt, vt neq; qui ſuſcepit, turbaretur, nec ipſi aut le ues, aut vẽtri dediti viderẽtur: quod ſignãter expreſſit cum dicat. [Ibi manete donec
Mar. 6. b. & Lucæ. 10. a b exieritis.] Quod clarius ab aliis euangeliſtis diſcere poſſumus. Perſpicis qualiter iã ipſos grauiores maturioresq; reddidit: & eos qui ſuſcepturi erant diligentiores, cum oſtenderit magnã hinc illos vtilitatem, magnamq; gloriam conſecuturos. Deinde idipſum rurſus cõfirmare volẽs, dixit. [Intrantes aũt in domũ: ſalutate eam dicẽtes. Pax huic domui. Et ſi quidẽ domus fuerit digna, veniet pax veſtra ſuper ipſam: ſi aũt nõ fuerit digna pax, veſtra ad vos reuertetur.] Vides q̃ vſque ad minima non recuſat deA ſcendere, nec iniuria: athletas eos pietatis, & prædicatores veritatis ad vniuerſum orbem erat miſſurus, ac ideo ẽt vt moderatores, ſimul & iucundiores eos faceret, adie cit. [Quicunq; nõ receperit vos, neq; audierit ſermones veſtros, exeuntes domum, vel ciuitatẽ illam, excutite puluerẽ de pedibus veſtris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum, & Gomorrhæ in die iudicii, q̃ ciuitati illi.] Nolite, inquit, cogitare qm̃ doctores eſtis idcirco expectandũ vobis eſſe, donec illic ſalutatio ab illis vobis afferatur, ſed præcedite vos honore, primiq; ſalutate. Volens aũtẽ oſtendere non eſſe ſalutationem hãc nudam, atq; inanẽ, ſed benedictionis vires retinere, Si erit, inquit, digna domus veniet ſuper ipſam: ſin vero ſuperba atq; contumelioſa, primum quidem pace veſtra non perfruetur, deinde nõ minori ſupplicio punietur, q̃ Sodoma. Sed quid ad vos, inquient, ſupplia eorum, cum domos dignorũ habeatis? Quid aũt ſibi vult, cum dicit: Excutite puluerem, pedum veſtrorum? Certe vt oſtendãt nihil penitus ab illis habuiſſe, vel vt teſtimonium perhibeant longi itineris, quo ad eos peruenerunt. Tu vero conſidera nondum ipB ſis oĩa eſſe donata, non. n. præſcientiam ip ſis adhuc largitus eſt, vt proſpicere poſſent quis dignus, quiſq; indignus ſit, ſed inueſtigãdi cura, & periculo rerum id intelligẽdum commiſit: ita ipſe apud publicanum manſit, qm̃ dignum ſe per pœnitentiã præ Mat. 9.
buit publicanus. Sed illud non prætermittẽ a dũ, quod cum oĩbus eos priuaſſe videatur, cũcta conceſſit. Permiſit n. vt in eorum domos intrarent, qui diſciplinã ſuã ſuſciperent, vt ibi diutius manerent: hoc pacto, & ab omni apoſtolos cura liberat & cæteris perſuadebat, pp ſalutẽ eorum a ſe miſſos apoſtolos fuiſſe. Perſuadebat aũt facile, vel qm̃ nihil plus, quàm neceſſaria doctores, & medici petebant: vel qm̃ non ad oẽs ſimpliciter, & ſine inquiſitione introibãt: ita nõ ſignis ſolum, ſed multo magis propria illorum virtute fieri claros apoſtolos volebat. Nam nihil ita ſublimitatem philoſophię oſtendit quẽadmodũ ſi nihil ſuperfluum poſſideas, & magnitudine animi nulla re indigeas, quam etiam illi, qui falſo appellati apoſtoli fuerant, non ignorãt: idcirco Paulus quoque dicebat, vt in eo quo gloriantur, inueniantur ſicut & nos. Quòd ſi alienas regiones petentibus, & ad ignotos proficiſcẽtibus nihil plus quæC rendum ſit, quàm quotidianus cibus: quanto minora quærenda ſunt ab his, qui domi ſuæ morantur? Hæc (quæſo) non audiamus ſolum, ſed diligenter etiam imitemur. Non enim ſolis Apoſtolis dicta ſunt, ſed omnibus, qui cum ſanctis connumerari volunt. Faciamus ergo nos dignos a quibus apoſtoli ſuſcipiantur. Ex animo enim & bona ſuſcipientium voluntate pax iſta in domum venit, & ex mala rurſus euolat: non enim docentium præſentia ſolũ, ſed dignitate ſuſcipiẽtium id fieri ſcimus. Nolite ergo paruam putare iacturam, ſi quis hãc pacem amiſerit, quam propheta quoq; pronunciabat, dicens. Quam pul- Eſa. 52.
chri ſunt pedes euangelizantium pacem. Cuius pacis dignitatem atq; præſtantiam explicans, intulit. Euangelizantium bona. Cuius etiam Chriſtus magnitudinem atq; ſublimitatem oſtendens, dicit. Pacem dimitto vobis, pacem meam do vobis. Quare Io. 14. d
omnia nobis facienda ſunt, vt ea pace, & domi, & in eccleſia potiamur. Nam & in eccleſia præſul pacem præſtat, & hoc illius figura eſt, & oportet omni ſtudio ipſum ante menſam libenter recipere. Nam ſi turpe eſt menſæ communionem non offerre, quanto turpius hic faciet, qui pacem

cem offerentem depellet? Causa tui præs-
D byter sedet, causa tui rectus stat doctor, la-
boribus, & afflictione affectus. Quia igitur
te excusabis ratione, si ne ad audiendum
quidem paratum animum ei præbueris?
Communis certe domus ecclesia omniū
est, quam vos priores, nos ad illorum figu
ram posteriores, intramus: atq; ideo com-
muniter omnibus cōfestim cum intraue-
rimus, pacem secundum illam legem offe
rimus. Nemo ergo desidia veniēdi studio
supersedeat, nemo secularibus suspensum
animum rebus habeat, cum iam ad prędi
candum sacerdotes intrauerint: non enim
parua imminet punitio. Vnde ipse optarē
millies domi nostræ contēptus esse, quàm
in hoc loco prædicans, semel tantummo-
do non auditus: tanto certe mihi hoc quā
illud molestius esse videtur, quāto hæc do
mus quàm vestra excellentior est. Nā hic
magnę nobis sunt possessiones, hic omnis
spes nostra sita est, omnia quæ hic sunt, su
bilimia certe sunt atq; fulgentia: hæc mē-
sa pretiosior multo est atque iucundior,
quàm tua: hæc lucerna magna, fidei oleo
hic peruncti, a morbo liberati sunt. Arca
etiam hæc melior quàm tua est, magisq;
necessaria: non enim pretiosas vestes, sed
misericordiam inclusam cōtinet, qua qui
E priuantur, culpa sua priuantur. Hic & le-
ctulus est valde tuo præstantior: diuinarū
enim scripturarū lectio oī magnifico le-
cto suauior est: & certe bene nobiscū age-
retur, si nullā aliā domum prærer hanc
possideremus: qđ dictum ne graue vobis
videatur, recte dictū tria millia hominū,
& quinque millia illi testantur, qui domū
vnam, & mensam vnam, & animam vnā
habuerūt. Totius enim multitudinis cre-
Act. 4. f dentiū, inquit, vnū cor erat, & anima vna.
Verum, qm nimium lōge a virtute illorū
absumus, & dissipati per proprias domos
sumus, saltem qm huc cōueniemus, omni
studio faciamus. Nam & si in aliis rebus
pauperes, & inopes nos sumus, nihilomi-
nus cum huc ad vos intramus, cum chari
tate nos, oro, suscipiatis, cumq; pax vobis
dicimus: & spiritui tuo, non voce solum,
sed animo quoq; respondeatis, non ore
magis q̄ mente id proferētes. Quòd si qui-
dē spiritui tuo pax hic respondeas: cū vero
exieris impugnas, despicis, maledicis, mil
le opprobriis laceras, qualisnam hæc pax
est? Sed ego quidem etiam si centies mihi
coram maledixeris, toto studio tibi mēte
syncera, & animo integro pacem præbeo,
nihil vnquam de te maledicens, aut cogi- F
tans: habeo enim viscera paterna, & si ali-
qm increpauero, cura tui permotus id fa-
cio. Tu aūt occulte mordes, & cum me in
hac dominica domo mente non recipis,
vehemēter timeo ne rursus maiore mihi
mœrorem inferas: non quia contumelia-
tus, nec quia ex animo me eiecisti, sed qm
ita pacem repulisti, vt acerrima illa tibi at
traxeris supplicia. Nam & si ipse pulueē
aduersus te non excutiā, etiamsi nō auer-
tam animum meum abs te, permanent tm
immota, quæ tibi Christus minatus est: ita
ego quidem crebro pax vobis dicam, ne-
que vnquam id dicens finem faciā. Si vero
vos contemptui, & contumeliæ me habe-
bitis, neq; sic pulverem in vos excutiam:
non quia nolim auscultare, obtemperare-
q̄ domino, sed qa charitate vestri vehe-
mentius ardeo. Nam nihil prorsus aliud
vestri effeci causa, neq; longam peregrina
tionem accepi, nec in illo habitu ita ve-
ni, vt nihil prorsus haberē. Quapropter
nosipsos prius accusemus, nec sine cal-
ceis, nec absq; secūda tunica veni, ac ideo
forsan vos quoq; negligētiores facti estis.
Verumtm non est id satis ad vestram ex-
cusationem: sed quāuis iudicium nobis
maius ipsi prępparauimus, nulla tm hinc vo
bis venia concederetur. Domus priscis tem- G
poribus ecclesiæ erant, nunc ipsa etiā ec-
clesia in domum redacta est. Nihil autem
in priuata domo carnale loquebantur, ni-
hil nunc in ecclesia spiritale meditatur:
sed huc etiam fori, & iudicii negotia in-
troducitis. Cumque Deus loquatur, non
modo ipsum silentio non auditis, verum-
etiam contraria inferentes inculcatis: at-
que vtinam ad hanc vitā saltē vtilia, & ad
vosipsos pertinentia, & non illa, quæ nihil
ad vos pertinēt & diceretis, & audiretis,
quas ob res acerbe fleo, & nunquā flendi
finē faciā. Nunquā enim possum ab hac
domo in aliā proficisci, sed necesse est mi
hi donec a præsenti vita in aliā traducar, Ro. 15.
hic habitare. Suscipite igit nos sicut Pau- b
lus quoq; iussit. Nec em hæc de mensa di
xit, sed de aīo, atq; mēte. Hoc ipsum ergo
nos etiā a vobis quærimus, charitatē, & di-
lectionemque feruentem illam propriā.

Quòd si hoc ẽt recusatis, saltẽ oĩ languore animi deposito, vosipsos diligite, ad melio ra progredientes. Qua rõne maiorẽ ẽt ipse potero ostendere charitatem? Nolite igitur facere, vt quanto magis vos amem, tan to minus a vobis diligar. Multa enim nos coniungunt, ac cupulant, vna mensa om
H nibus nobis proposita est, vnus nos omnes
Mala 2. genuit pater, eosdem oẽs dolores partus in
1. Cor. tulimus parenti, idem potus oĩbus, quid di
10. co, idem ac vnus potus, cũ et ex vno, & eo-dẽ calice detur? Pater enim noster magno charitatis vinculo studẽs nos vnire, vt etiã ex vno calice biberem⁹ effecit: quæ res ma xima nos charitate copulat. Sed longe, inquies, a dignitate apostolorum tu abes. Fa teor, nec vnquam negabo non solum non illis, sed ne vmbra quidem eorũ me dignũ esse: sed tñ si nostrũ officium vos conserua bitis, nulla iacturam hinc facietis, immo magnã etiã vtilitatẽ cõsequemini. Nã cũ vel erga indignos magna litis affecti charitate, cum singularem præstetis eis obediẽ tiam, maiora tunc præmia, maiorque vo-
Mat. 23. bis debetur retributio. Non enim nostra
Isa. 48. prædicamus, quoniam est nobis doctor in cœlis: sed quæ recepimus, ea tradimus, & tradẽtes ea, nihil aliud a vobis flagitamus, quàm vt diligamur. Quòd si etiam diligi sumus indigni, sed nos dilectione ac charitate vestra dignos cito facietis: quanuis mandatum sit non amicos solum, verum-
Matt. 5. etiam inimicos diligere. Quis ergo sic dũ-
I rus atq; agrestis est, vt cum huiusmodi mã data sibi tradita sint, nihilominus amicos auersetur, atque oderit, etiam si mille vi tiis mentem irretitam atq; oppressam habeat? Communicamus eadem mensa spi ritali; cõmunicemus, & spiritali charita te. Nam si latrones cum alteri alteris sale communicauerint, latrocinandi ferocita tem deponant: quibus nos rationibus ex cusabimus, domini corpore communican tes, & latronum consuetudinem atrocita te superantes? Præsertim cum multis gen tilibus, non quoniam vna mensa vterentur, sed quoniam vnius essent ciuitatis, sa tis ad amicitiã fuerit: nos autem qui ciusdẽ sumus ciuitatis, vna nobis domus est, eadẽ mẽsa, eadẽ via, ianua, radix, vita qui bus idẽ caput est, idẽ pastor, idẽ rex, vnus, & idem magister, iudex, conditor, pater quæ omnia nobis æquali quadam insunt communitate, qua erimus ita digni si mẽ te diuisi alter alterum non diligimus? Sed signa forsan quæritis, quæ Apostoli facie bant: velletis videre mundari lepro sos, dæ moniacos curari, defunctos è sepulchris exilire. Sed maximum vobiscum, & arden tis illud charitatis signum est, si absque pi gnoribus firmiter Deo credatis. Qua de cã iam cessasse credideri m, quamuis ẽt aliam cessationis causam habeã. Nam si qui do ctrina aut virtute aliqua præstant, seipsos extollunt, paruiq; cæteros facientes, dis-
K parant se ab illis atq; seiungunt quot quãtasq; diuisiones, ac schismata esse putare tis, si miraculo signorum aliqui præfulge rẽt? Hæc non cõiectura mihi inani dicta
1. Co. 1. sunt, sed attestanẽ mihi Corinthii qui mul
c.d ta perpessi dissidia sunt qm̃ valde signis at tendebant. Non ergo signa, sed animi in columitatem quæras: noli defunctum ali quem ex mortuis suscitari desiderare, cum didiceris vniuersos hoĩes resurrecturos. Nõ quæras cæci curationẽ, qui oẽs nũc videas acutissime aspicientes sublimiori atq; vti liori aspectu. Quare discas tu quoq; cõti nentissime aspicere, vt in columitatẽ ocu lorum possideas. Nam certe si talis vita no stra esset, qualem scripturæ instituunt: mul to magis de nobis quàm de signa facienti bus gentiles admirarentur. Signa. n. nõ ve re, sed phantastice hõnunquam apparuisse homines suspicati sunt, & a dæmonibus plerumq; fieri credita, quamuis nostra sem per verissima fuerint: vita vero integra nul lam vnquam patitur suspicionem, sed om nium hominum, qui detrahunt ora facile obstruit virtutis possessio. Virtutis igitur, quæso, cura & studio exardescamus: ingen
L tes in ea opes depositæ sunt, omnes eam admirantur: hæc homines: vel dum ser uiunt liberos esse ostendit, non seruitutem depellendo, sed liberis multo præstantio res seruos faciendo: quæ res ipsa libertate multo excellentior est. Hæc non facit qui dem ex paupere diuitem, verum vt paucio ribus pauper, quã dives egeat facile facit. Quòd si velis etiã signa videre, extermina abs te oẽ delictũ, & vidisti, quod cubiebas. Magnus. n. dæmon pctm̃ est, quod si abs te abiecer is, mihi crede, q̃ qui dæmonia eijciunt. Audi Paulum dicẽ-
1. Co. 12 tem, & miraculis longe virtutem antepo-
d neatem. Aemulamini, ait, charisma me liora,

liora,& adhuc excellentiorem vobis viam
ostendo: quam viam deinceps expouens,
nullam facit mentionem de mortuorum
resurrectione, nihil dixit de leprosorum
mundatione, nihil, inquam, omnino harū
rerum, sed charitatem in medio posuit Au
Luc.10. di Christum etiam ipsum dicentem Non
lætamini qm̄ dæmonia vobis obediunt:
sed qm̄ nomina vestra scripta in cęlis sunt.
Et iterum. Multi dicent in illa die dñe do
Mat. 7. d mine, nonne in nomine tuo prophetauimus,& dæmonia eiecimus & uirtutes mul
M tas fecimus? Tunc respondebo illis, qm̄ nō
noui vos. Ad crucem etiam iturus vocauit
discipulos,& dixit eis. In hoc cognoscent
omnes, qm̄ mei discipuli estis, non si dæmonia eiciatis, sed si charitatem habeatis
Ioā.13. d inter uos. Et alibi. In hoc cognoscent qm̄
Io.17.a b tu me misisti, non si mortuos hi suscitauerint, sed si unum fuerint. Nam signa sæpe
profectò utilitati cæteris fuerunt: eum uero, qui fecit, cum in tumorem inanemque
gloriam impulerunt, plurimū nocuerunt.
Virtutis autem opus, tum aliis, tum uel maximè eis, qui operantur profuerit. Virtutis
igitur, uirtutis inquam, curam oro habeatis. Si ex auaritia in liberalitatem trāsieris,
siccam,& mancam manum recuperasti. Si
Theatralibus ludis spretis, atque relictis,
ecclesiam petieris, claudicanti pedi incolumitatem restituisti. Si oculos tuos ab aliena forma, & a meretricio aspectu reuocaueris, cæcum te illuminasti. Si diabolicos
cantus despexeris, ut eorum loco spiritales
psalmos didiceris, iam loqueris, cum antea mutus esses. Hæc maxima miracula
sunt, hæc signa eximia, hæc si faciemus,
nosipsi præclari erimus, atque illustris, &
multos a fœditate uitiorum in uirtutis fulgorem reuocabimus, & uitā demum ęternæ beatitudinis consequemur. Ad quam
utinam perueniamus, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia xxxiiij. ex capite x.

A ECce ego mitto vos sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.
Cauere autem ab hoibus: tradent. n. &c.]
Cum magno animo esse, & de necessariis
ad uitā confidere, fecerit oīum hominum
domos patefaciendo, & honestissimam in
gressus causam ostendendo. Non enim, ut
errantes quosdam, & mendicos, sed ut ipsis
etiam suscipientibus excellentiores adire Supra.b
alios iussit, quod ostendit dicendo. Dignus
est operarius cibo suo. Et quoniam præce- Ibid.
pit dignos esse quærendos,& suscipientes
esse salutandos, & quoniam intolerabilia
non suscipientibus imminere supplicia dixit, cum igitur his omnibus omnem solicitam curam ab ipsis eorum cordibus eicerit, & signorum armauerit miraculis, oīque sæculari negocio liberos, ferreos quasi, atque adamantinos fecerit: tunc euentura sibi aduersa prædicit, non ea solum, quę
paulò post futura erant, uerumetiam illa,
quæ post longa temporum spatia, ut ab initio, & antequam duri labores accideren t,
aduersus diaboli bellum ipsos instrueret. B
Multa enim ex hac prædicatione futurarum rerum in melius rediguntur. Primum
ut summam eius uirtutem, atque potentiam, qua etiam futura nouerat, non ignorarent. Deinde nemo poterat suspicari de
imbecillitate ipsius, qui misit, in tantas ip
sos afflictiones incidisse. Præterea ne si repente atrocitate malorum præmerentur,
quia præter spem,& cōtra opinionem aliquid accidisset, turbarentur. Denique ne
passionis tempore stuperent nimium, &
vltra quàm oporteret mouerentur: quod
certè fugere dominicæ tempore passionis
non potuerunt: vnde & increpabat ipsos, Ioā.16.
dicens: Quoniam hæc locutus sum vobis,
tristitia impleuit cor vestrum, & nullus ex
vobis interrogat me, quo vadis. Nondum
tamen de se quicquam dicit, quòd scilicet
vinciretur, flagellis cæderetur, & demum
crudeliter, & iniquè interficeretur. Magis enim hæc mentes eorum profectò exagitassent, quàm quæ sibiipsis futura prædicabantur. Deinde, vt videant nouum
quendam, atque inauditum bellandi modum imminere, ac mirabilem hanc aciē
militum futuram, qui nudi una induti
tunica, sine calceis, atque virga, sine
cingulo, absque proprio cibo in prælia C
descendebant. Non fecit hic dicendi finem, sed inexpugnabilem virtutem suam
ostendens, quanuis aduersus lupos essent iturі: nec simpliciter aduersus lupos, sed in medium luporum, omnem
tamen mansuetudinem eos habere iubet:

nec id ſolum, ſed columbæ quoq; ſimplicitate: ſic.n virtus eius maxime patere pt, ſi lupi ſuperabuntur ab ouibus, q cum in medio luporũ ſint,& hinc atq; illinc morſibus luporũ laceraretur,non mõ non deficerent, ſed lupus in naturã ouium tranſmutaretur. Maius certe atq; admirabilius eſt mentem atq; aĩum aduerſariorum cõmutare,quam gladio ipſos ſuperare:preſertim cum duodecim numero ibi eſſent,aduerſus cæteros oẽs hoĩes, qui lupos atrocitate vincebant mitterentur erubeſcant igitur,qui contrafacientes,quaſi lupi aduerſarios ſuos perſequuntur,cum videant innumeros lupos ab ouibus vinci pauciſſimis. Et certe quouſq; ſumus oues,facile hoſtes vincimus: cum vero in naturam luporum tranſimus tunc ſuperamur: tunc.n.nullum nobis a paſtore patrocinium adeſt, qui nõ lupos,ſed oues paſcit:atq; ideo cum in lupum te conuerteris,abit confeſtim,& relinquit te, qui non permittis virtutem ipſius in te clareſcere. Qñ iniuria vexatus, æquo mitiq, animo cuncta pateris, ipſi ſolitro:hæum attribuis Si vero exieris aduerſus hoſtes atq; pugnaueris, victoriã illius obfuſcas. Tu autem etiam diligenter conſidera,qui ſunt,qui hæc ardua, & laborioſa adeunt,formidoloſi videlicet, & indocti,illiterati,rudes,obſcuri quidem homines,& ignoti,qui nunquam philoſophorum perceperunt inſtituta,nunquam in forum deſcenderunt,piſcatores,& publicani,multis repleti rebus, quæ iure animo eorum poſſent deiicere.Nam ſi magnos, & claros viros tanta difficultas rerum potuiſſet commouere, qũo non potuiſſet imperitos homines, quibus nullius rei magni aliquid venit in mentem?Sed non deiecit,neq; turbauit:nec id iniuria,dicet quiſpiam, cum ſe intelligerent poſſe leproſos mundare, dæmonia eiicere Ego autem dicere nõ dubitarim,quia videlicet idipſum iure debebat ipſos conturbare:qñ qui tantam potestatem haberent, ut defunctos etã a morte poſſent excitare,hi tanta pericula eſſent ſubituri,tanta bella geſturi,ad iudices vincti deducendi,cõis denique totius orbis abominatio futuri. Quæ igitur in omnibus his erat conſolatio? Sola mitteatis virtus. Quocirca ita ſignanter incepit. Ecce ego mitto uos Sufficiat hoc uobis ad oẽm cõ ſolationem,ſatis ſit ad confidẽdum. Vides quanta eius eſt authoritas, intelligis quoniam maxima ſit ptãs,percipis inexpugnabilem eius eſſe virtutem, ſic n. dicere vr, nolite turbari,ſi quaſi oues in medio luporum vos verſari, & columbas eſſe iubeo. Nam & ſi poſſum contrarium quoq; præſtare, vt nihil laboris atque doloris ad vos perueniat, neque ut tanquam oues lupos timeatis,ſed quaſi leones terrorem inferatis omnibus, tamẽ confert ita fieri quemadmodum iubeo: id enim illuſtriores vos facit,id meam facile declarabit virtutem. Sic enim poſtea dixit Paulo. Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitatibus perficitur Ipſe igitur Apoſtolos oues manſuetudine fecit Id enim ſignificatur, cum dicitur Ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. Nolite igitur aĩo eſſe deiecto, mittenti mihi credite hac re præcipue inuictos vos eſſe futuros. Deinde vt etiã aliquid a ſeipſis conferant,nec oĩa videantur eſſe a gratia,nec fruſtra, & aliena ſolũ virtute coronari æſtimentur,adiecit [Efficiamini ergo prudentes,ut ſerpentes,& ſimplices ſicut colũbæ. ] Sed quid poterit noſtra prudentia in te tantisq; periculis efficere? Aut qualiter poterimus tantis agitati fluctibus prudenter quippiã prouidere Quid enim ſibi poſſe poterit ouis, etiam ſi omnem ouium ſenſum accumulauerit, cum in medio tam multorum conuerſetur luporum? Aut quid emolumenti columba conſequetur,etiam ſi fuerit ſimpliciſſima, cum eam vndique truculentiſſimi accipitres inuadant? Certe rationis experientia, nec ſenſu ſuo,nec ſimplicitate noſtra præcipua quædam,ac eximia conſequemini: ſed inſpiciamus quãdo prudentiam quærit,ſerpentis certe prudentiam imitari cohortatur. Nam quemadmodum ſerpens totum ſeipſum tradit, nec minimum curat,ſi corpus inciditur, dum caput ſuum integrum ſeruet: eodem tu quoq; modo, præter fidem cætera perdere non cures: profundas vniuerſam tuam pecuniam,tradas corpus:uitæ ipſius,ſi opus eſt, minimè parcas, dummodo fidem ſerues quæ caput & radix eſt:qua ſeruata, etia ſi omnia perdas, omnia tamen rurſus maiore cum magnificentia recuperabis: ideirco nec ſimplices ſolum iuſſit eſſe, nec prudentes ſolum,ſed ambo hęc in unum commiſcuit, ut in præcipuã uirtutem ſimul uertantur.

2.Co.12 b

Obſequẽdo.

Serpẽtis aſtutia.

Et

Et prudentiam quidem serpentis adhibere te iubet, ne velis vulneribus atq; periculis principalissima membra obiicere. Simplicitatem vero columbæ, ne iniuriatus ulciscaris, aut ad punitionem insidiātes abducas: nihil.n. tibi prudēcia proderit, nisi hæc simplicitas sibi adiiciatur. Quid ergo magis arduum atq; difficilius his, inquies, poterit unquam inueniri præceptis? Nō sufficit q̄ male uexer, uerumetiam oēs animi molestiam eiiciendam imperas. Id.n per simplicitatem columbæ significans, quod simile est, siquis fœnū in ignem imponens non cremari ab igne illud velit, sed ꝫ ignē a fœno extingui. Sed nihil uobis, quæso, conturbationis oriatur: hæc enim quæ imposita vñr, exitum suū iam, & finem consecuta sunt, & re ipsa atq; opere, non mutata natura, sed in eadem humanitatis natura persistentes, serpentis prudentiā, & simplicitatem columbę habuerunt Apostoli. Nemo igitur imposibilia quædam data putet illis mandata. Scit.n. ipse naturam rerum ante oēs alios, scit non audaciam audacia, neq; temeritatē temeritate, sed mansuetudine extingui solere. Quòd si rebus ipsis id ita fieri videre desideras Actus Apostolorum diligenter lectitato: perspicies profectò cum sæpe Iudæorum populus in Apostolos insurrexerit, ac dentes in eos acuerit, columbæ simplicitatem nunquā ipsos perdidisse: sed mansuetudine ac moderatione respondendi iram ipsorum superasse, furorē incitatum extinxisse, impetū retardasse. Nā cum illi dicerent, Nonne ēt atq; ēt præcepimus uobis ne doceretis in noīe isto, nihil tñ asperum, nihil acre, neq; dixerunt, neq; fecerunt, sed mansuetè rñdentes dicebant. Si iustum est uos audire magis quam Deum, iudicate. Perspexisti simplicitatem columbæ, uide nunc serpentis prudentiam. Non.n. possumus, inquiunt, nos quæ uidimus, & audimus non loqui. Perpēde qualiter exactè nos admonet, quia perfectos undique esse oportet, ut neq; periculis aīus deiiciatur, neque ab ira efferatur: idcirco dicebat. ¶ Cauete ab hoībus, tradunt enim uos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt uos, & ad reges atq; præsides ducemini pp me, in testimonium illis, & gentibus ] Ita ubiq; ad uigilandū eos aīo præparat, afflictiones quidem ipsis tribuendo, affligere autē posse cęteris permittendo, ut tu ex hoc discas in afflictionibus esse victoriam, & præclara hinc statui trophæa. Non n dixit, luctamini cum illis, & concertate, & ꝫ iusidiantes insurgite: sed, ad ultimas afflictiones atq; pericula uenietis. O admirabilem dicētis uirtutem, ò sublimem audientium philosophiam. Valde nanq; mirandum est, quòd non statim hæc audientes fugam cœperūt formidolosi hoīes, atq; imperiti, qui nihil ultra stagnum illud, in quo piscabantur, nouerant. Quō aūt non cogitarunt neque hæc secum dixerūt: quo igitur fugiemus, si omnia iudicia hoīum in nos præparantur, si reges aduersus nos futuri sunt, si Iudæorum synagogæ, si duces, si populi gentium, si principes deniq;, & subditi? Nō.n. in Iudæa solum hæc futura prædixit, sed in toto terrarum orbe. Ad reges.n inquit, & ad duces ducemini: ut ostenderet ad gentes quoq, ipsas suo iussu illos destinari. Omnem orbem in nos concitasti, oēs terrarum habitatores aduersus nos armasti, populos, duces, reges. Sed longe horribilius est, quod sequitur, cū & fratricidas, & patricidas propter nostram doctrinam hoīes futuros pronuncies. ¶ Tradet enim frater fratrem in mortem, & pater filium, & insurgent filii in parentes, & morte eos afficient. ] Quo igitur cæteri credent, qui propter nos uiderint filios interimi a parentibus, fratres a fratribus, cum sceleribus cuncta repleri senserint? Nōne ut seducto res dæmones, nonne ut sceleſtos latrones, & totus orbis corruptores undiq; nos expellent, cum uiderint cognatorum atq; affinium sanguine omnia repleri? Hancne igitur pacē ita optabilem quæ tot tantasque cædes illis inferat, domi suscipientib⁹ retribuemus? Quòd si non duodecim, sed mille millia essemus: si non rudes, atque indocti, sed sagaces, & peritissimi ad dicēdum oratores: si non inopes atq; mendici, sed reges magnos exercitus, magnas opes possidentes, non possemus adhuc profecto terrarum orbi persuadere, cū ad interstina, ciuiliaq; bella, immo ciuilibus multo peiora inflammare uidemur. Nam & si parum, ut præcipis, de salute nostra curabimus, quis tamen nobis mentem adhibebit? Nihil certè horum cogitauerunt, nihil dixerunt, nec præceptorum temeraria curiositate rationes quæsierunt, sed cedebant

UNIVERSIDAD DE MURCIA

debant libenter imperanti, atq; obsequebantur: quod non suæ erat virtutis, sed prę cipientis immensæ sapientiæ. Examinemus enim diligentius qualiter vnicuique afflictioni consolationem adiunxit. Denon suscipientibus enim dixit: Tolerabilius erit terræ Sodomorum, & Gomorrhæ in die iudicii, quàm ciuitati illi: & hic rursus, quia dixit, ad duces & reges ducemini: statim intulit, gratia mei in testimonium ipsis, & gentibus. Non est profecto parua
L hæc consolatio, vt propter Christum patiaris, & in redarguitionem illorum qui tibi molesti erat. Nam Deus etiam si nullus attendat, vbiq; tñ quæ sua sunt, ineffabili virtute operatur. Hæc ipsos non ideo consolabatur, qñ punitionis aduersariorũ cupidi essent, sed partim quia cõsidere poterãt vbique seipsum habituros præsentẽ, qui hæc prouideret: partim, quia non quasi pernicioſi, & perditi homines, sed altioris dispensatione mysterii hæc patererentur. Quibus etiam aliam addidit præcipuam, meo iudicio, afflictionis mitigationem, dicit enim. [Cum aũt tradiderint vos nolite cogitare quõ, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora, quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus pris vestri qui loquitur in vobis.] Ne dicere possent, qualiter, cũ tã crudeliter atq; acerbe in nos inuehantur, persuadere ipsis poterimus: summopere iubet, &
Lu. 21.c defensione cõsidere. Et alibi quidem ait. Ego vobis os, & sapientiã dabo. In hoc autem loco, spiritus patris vestri est, qui loquitur in vobis. Sic ad dignitatem prophetarũ, qui spiritu loquebantur eos adducit. Ac ideo cũ virtutẽ eis datã exposuerit, tũc
M ẽt consecutura mala coniunxit, cædes scilicet atque interitus. [Tradet enim frater fratrẽ ad mortẽ ait, & pater filiũ, & insurgent in parentes filii, & mortificabũt eos.] Nec finem hic fecit, sed aliud quoq; multo horribilius addidit, vel qđ lapidea corda posset exagitare atq; concutere. [Oĩbus enim odio eritis.] & cõfestim cõsolationẽ adiunxit, cũ dicit. [Propter nomen meũ.] cui alterã copulauit. [Qui aũt pseuerauerit usq; in finẽ,] dices, [hic salu⁹ erit.] Hæc ẽt alioquin animos eorũ extollere possẽt, atq; confimare, quoniam tantam prædicationis suæ virtutem audiebãt futuram, vt omnis sanguinis coniunctio virtute illius contemneretur, omnis affinitas spernereretur, omnia illi cederent aduersa, omnis potestas vndiq; pelleretur. Nam si nulla naturæ vis aduersus sermonem vestrum potest reluctari, sed vniuersa deprimit atque resoluitur, quidnã aliud vincere vos poterit? Nec tñ quoniam tãta potestas vobis data est, idcirco in ocio vitã agetis, sed oes communiter hoſes, qui terrarũ orbẽ habitãt, hostili odio vos aggrediẽtur. Vbi nunc Plato, vbi nũc Pythagoras, ubi Stoicorum turba? Plato certè, quãquã magnã gloriã fuerit consecutus, sic tamẽ à nõnullis contemptus fuit, & vt videtur nihil ea- A
rum rerum quas optauerat in finẽ perduxit, neq; vni solummodo principi psuadere potuit, sed perditis auditoribus nõ parua cũ miseria naturæ concessit. Cynicorũ aũt durissima vita quasi vmbra atq; somniũ ab omnibus iamdiu cõtempta est: atqui nullos in labores, nulla in odia hominum inciderunt, sed contra clari atq; illustres pp seculares has literas, & inanẽ mundi philosophiã videbantur, adeo vt Athenienſes Dionis epistolas, quas ille Platoni scripserat, publicè proposuisse ferantur. Et tamen solutam vitam semper viuebant, & opibus non paruis affluebant. Vnde Aristippus quidem magni pretii scorta conduxit. Alius vero testamenta condidit, non contemnendam pecuniã hæredibus relinquens: alius cũ discipuli seipsos substrauissent, desuper ambulauit. Sinopen spem aũtẽ Diogenẽ scribunt in foro turpitudinẽ publice peregisse. Talia certè omnia præclara illorũ sunt: nihil vero hic hmõi cernimus. Sed omnia cũ exquisita modestia, & honestate suprema, & bellum etiã aduersus terrarum orbem pro veritate, & pietate susceptum: quo fiebat, vt quo tidie cæsi, & neci traditi, fulgentissima tñ
B
postea trophæa erigerent. Sed fuerũt apud gẽtiles etiam, obiicies, illustrissimi duces, qualis Themistocles ille, qualis Pericles, fuerat. Puerorum ludos, & ineptorum studia res gestas iudicabis, si cum his, quæ piscatores gesserunt conferre uolueris. Quid enim magni de Themistocle dices? An quoniam persuasit Athenienſibus naues conscendere, cum ingenti exercitu Græciam Xerses aggrederetur: Sed hic nõ Xerses inuadit Græciã, sed diabolus cum uniuerso terrarum orbe innumeris dæmonibus,

A Platonis interitus. Cynici.

Dion.

Arist̃p.

Diogenes Sinopẽſis.

UNIVERSIDAD DE MURCIA

monibus, aduersus duodecim homines nō breui tpe, sed per totam eorum vitam insurrexit. Superarunt tñ atq; vicerūt duodecim illi homunculi: quodq; mirabilius est, non fuderunt aduersarios, nec trucidarunt, sed mentes atq; animos ipsorum in melius reduxerunt. Illud verò obseruādū vbiq; est, ꝙ non fugarunt atq; interfecerūt insidiantes sibi Apostoli hostes, sed cum fœdiores atq; immaniores dæmonibus inuenissent, ad angelicam vitā traduxerunt. Sic humanæ naturæ libertate donata, ne pernicioso simulachrorum cultui seruirēt, seductores illos, & corruptores hoīum demones, non solum a domibus ac ciuita
C tibus, verumēt ab eremo exterminarunt. Testantur id chori, & multitudo monachorum, quibus vbiq; plātatis habitata simul loca, & deserta oī ab īquinatione mūdata perlucēt: & quod nemo vnquā cogitasset, nulla hæc legione, nullis armis, sed passionibus solum Apostolorum perfecta sunt Habebāt in medio sui ciuitates, synagogæ, reges ac principes, duodecim hoīes: vinculis, flagellis, carceribus, quibuscunq; poterant, vt silerent comminabantur, nec potuerunt ora eorum obstruere: sed velut nemo solares radios vincere pōt, sic nullus linguam eorum potuit compescere. Quæres ea de causa sic fiebat, qm̄ nō hoīes, sed spiritus sancti virtus loquebatur: qua etiā Paulus Agrippam, & Agrippæ ministros, Neronem quoq; oīum hoīum pernicioſſimum facilè superauit. Dñs. n. mihi adstitit, ait, & cōfortauit, & eruit me ab ore leo-
Lu. 12 b nis. Tu verò de ipsis ēt Apostolis mecum admirare, qui cum audierint, ne soliciti sitis: & crediderunt, & obsecuti sunt, & nihil ex terribilibus horrorem potuit illis inferre. Si vero quispiam obiiciet, satis illos in-
Mat. 10 c de corroboratos fuisse, qm̄ audiuerint: Spiritus patris vestri loquetur, ego certe ēt pp hoc stupeo, ꝙ nulla ambiguitate detenti
D fuerunt, nullam liberationē ab his malis quæsierunt præsertim cum non per duos vel tres annos, sed per totam vitā hoc impendere sibi perciperent. Hoc. n ipsum signanter expressit, cum dixit. Qui aūt in finem perseuerauerit, hic saluus erit. Vult quippe non solum gratia sui ipsos esse munitos, sed a seipsis etiam nonnihil conferre. Quod ita esse videbis, si altius consideraueris, alia omnino ad eum, alia etiam ad discipulos posse referri. Nam quòd signa facere queant, Christi est, ꝙ autem nihil possideant, Apostolorum. Similiter, quòd domus alienæ ipsis paterent, gratia Christi faciebat: quòd verò nihil vltra necessaria peterent, ad perfectionem ipsorum pertinere videtur. Dignus est. n. operarius cibo suo. Propterea, quòd possent pacem suscipientibus donare, cœlestis liberalitate muneris præstabatur: quòd autem dignos quærerent, neq; omnes indiscretè adirent, grauitatis erat hoc suæ, atque maturitatis. Adhuc, quòd pœnas daturi essent, qui non susceperint, omnipotentiæ Christi: quòd vero clementer abirent, nullam iniuriam, nullam reddentes contumeliam, ad mansuetudinem illorum spectabat. Quòd etiā spiritus eis daretur, & ab omni solicitudine liberarentur, Christi erit mittentis spiritum: qnòd verò mites, vt oues fierent, & columbæ simplicitatem imitarentur, ac omnia magno animo ferrent, robur Apostolorum profecto, ac prudentiam respicit. Quòd etiam odio haberentur, neque tamen mentem atq; animum deiicerent, ipsorum erat: quòd uerò perseuerantes salua rentur, mittētis spiritum proprium est: ideo dicebat. Qui perseuerauerit in finē, hic saluus erit. Nam quoniam plerique consueuerunt magnam diligentiam incipientes adhibere, ac postea resolui, & deiici: idcirco finem, ait, ego summopere considero. Nā quam vtilitatē pullulatio seminum poteſt habere, si cum vsque ad flores creuerint postea exaruerint? Continuam ergo patientiam quærit. Nam nequis nihil Apostolis, sed totū Christo attribuat, nequis nihil mali pertulisse Apostolos putet, atque ideo de præsentia ipsorum non admiretur, idcirco patientia quoque nostra opus est, ait. Nam & si primo vos a periculis eruam, grauiora tamen alia atque alia deinde succedent, nec exitus vnquam
F illorū erit in hac vita. [Qui. n. perseuerauerit in finem, hic saluus erit.] Hic ēt de causa hic idem dicit. Ne soliciti sitis quid loquamini. Alibi verò. Parati sitis ad respōdēdum omni petenti vos rationem de spe vestra: ita quando certamen quoddam, & luctatio ad amicos est, nobis quoq; nōnullam curam reliquit. Quando autem terribilis iudex sedet, & populus rabie furit, & horror vndique circumstat: sua ope facit, vt

Mat. 10 & Luc. 10. b & 1. Ti. 5. c

E

Mat. 13 b

1 Pet. 3. e

Apostolos aliqd posse a ipsis gratia puētis, cooperando.

eit,vt cõfidamus, vt omni trepidatione ab animis pulsa non prodamus veritatem. Incredibile profectò est hominem in stagnis exercitatum circa pelles & publicanorum officia educatum, audere os aperire, cum reges satrapæque studeant, satellites cum euaginatis assistant ensibus, vinctũ catenis atq; oppressum cunctis vndiq; prementibus Incredibile est, inq̃, audere os aperire, & verbum aliquod proferre posse. Neq; n excusationem aliquam audire patiebant, sed dogmatis nouitate perculsi, ceu cõmunem orbis pestiferum hostẽ ad cruciatũ atque tormenta rapiebant. Qui n orbem terrarum pturbãt, hi sunt, dicebãt, & hic adsunt. Et rursus aduersus edicta Cæsaris isti
Act.16. d pdicãt, cum Iesum Chrm regem appellãt. Iudices ergo vbiq; iam aduersus eos erant
Ibi.17.b pstati, & absq; superiori auxilio nulla humana virtus vera eos pdicare potuisset ostẽdere, & q̃ communi hominum legi non aduersarentur. Nam si de ueritate dogmatis sui non perterriti exclamarent, mandata legum euertere videbantur: si vero perterriti cõem disciplinam suscipere fatere
G tur, veri dogmatis synceritatem confundebant: quæ tñ omnia tam a Petro, & Paulo, quàm cæteris omnibus prudenter atq; decẽter facta esse nõ ignoramus. Nã cũ quasi factiosi, nouarumq; rerum cupidi accusarentur, non solũ hãc suspicionem tanquã falsam refutarunt, verumetiam cõtrariam de se animis hominum existimationẽ immiserunt: vt vbiq; quasi saluatores, & præcipui benefactores, & quasi patres curam de omnibus gerentes, facilè prædicarẽtur, quæ omnia inaudita incredibiliq; patientia faciebant: quod Paulus ostendit, dicẽs. Quotidie morior: & tamen ad finem in periculis patienter perseuerabat. Qua igitur venia nos erimus digni in omni tranquilitate, & securitate rerum molliter ac deiectè viuentes? Nam cuu nemo nos hostiliter persequatur, cedimus: cum nemo nos fuget, fundimur atq; dissipamur, nec in pace ipsa salui possumus viuere. Et illi quidem cum totus orbis cremaretur, cumque in tota terra vnus quasi rogus flagraret, in medias flammas insilientes, multos eripiebant. Tu vero nec tibi soli saluti
H spondendi potestas erit, quæ venia concedetur, quos non exagitant flagella, non vrgent carceres, quibus non principes, non synagogæ minantur, nec aliquid huiusmodi malorum impendeat, immo vero oĩa se in ꝟrium habeant? Dominamur enim, & regna possidemus: quippe qui fideles reges habemus, vnde Christiani honoribus affluunt, præfecturas regionum adipiscuntur, honore, securitate, ac pace potiuntur, neque sic tñ vincimus. Etilli quidem cum ad cruciatum quotidie ducerentur, & tam magistri, quam discipuli, mille tormentis atq; flagellis cæderentur, bonorum tñ paradisi aĩo & cogitatione fruebantur. Nos vero, qui nec in somnis quidem cruciatũ aliquem sustinuimus, multo molliores, q̃cera sumus. Sed illi, dices, miraculis, atq; ignis fulgebant. An fortasis idcirco nõ cædebantur? An ideo vndique non pelleban tur? Immo vero etiam id præter spem, cõtraque opinionẽ sibi accidebat: vt vel ab his de quibus bene meriti fuerant, sæpenumero vexarẽtur. Nulla tamẽ molestia mouebantur, maleficia p̃ beneficiis recipientes. Tu vero sicut nõ magnum beneficium I
contuleris, ac deinde aĩ eo pro gratia malum susceperis, pœnitet illico te beneficii, ac omni tribulatione, furoreque plenus pati non potes. Quòd si acciderit, quod Deus auertat, neque permittat vnquam venire, bellum ecclesiæ ac persecutio: cogita quantus oritur risus, quàm magna erunt nostra opprobria. Merito id quidẽ. Nam cũ nemo in arena seipsum exerceat, quo aliquis ĩ certamine insignis erit, atq; conspicuus? Quis vnquã athleta non ab ineunte adolescentia in palestra corroboratus, potuit in Olympicis, excelso ac magno animo aduersariũ aggredi? An nõ oportet quotidie luctari atq; currere? Nõne videtis eos quos quinque certaminum athletas appellant, cum nullum fortè reluctatorem repererint, ad saccum arena plenum, vires suas excitare: iuniores verò his cum iunioribus quasi cum aduersariis pugnam ad exercitationem inire? Hos imitari studę, ac ipse tecum altioris philosophiæ instituta meditare, ac re ipsa plerunque confirma. Sunt enim multi, qui ad iræ nos rabiem incitant, multi qui concupiscentiæ flammam incendunt. Insurge igitur contra passiones, vincas animi labores, ut corporis quoque labores possis perferre. Nam & beatus Iob ille, nisi antea

præmedi-

K præmeditatus fuisset, non ita in certamine refulsisse, nisi certè crebro cogitasset, qua ratione mœrorem oẽm superaret: dixisset oĩno aliquid mœstum, cũ repentè
Iob. 1.c obiisse filios resciſſet: Nunc vero ita præ
& seq. meditatus, exercitatusq; fuerat, vt ad oĩa ingenti animo perstiterit, ad totius substãtiæ, & tam multarum rerum iacturam, ad filiorum amarissimum obitum, ad vxoris affectum, ad acerba corporis vlcera, ad iniusta amicorum opprobria, ad ancillarũ contemptum atq; seruorum. Quòd si eius mirabilia gesta cupis inspicere, ipsum audi, ac ab eo ipso disce qualiter vniuersam spernebat pecuniã. Si lætatus sum, inquit,
Io. 31.c multis mihi affluentibus vndiq; diuitiis, si recondidi aurum in puluerem, si spẽ in pretiosis lapidibus habui. Hæc ille. Propterea nec cũ erepta quidẽ oĩa subito essent, turbatus est, quippe qui pũtibus non delectabatur. Tu vero ẽt animaduerte quõ filiorum rẽ gubernabat, & admiraberis ipsum nulla negligentia vnquã, quẽadmodum nos, retardatum, sed exactissima cura quæ facienda essent, illis proposuisse. Nã qui pro occultis filiorũ delictis sacrificabat, quanta eos solicitudine in manifestis debebat cortipere? Quòd si continentiæ quoq; certamina videre cupis, audi ipsum
L dicentem. Legẽ posui oculis meis, ne aspi-
Io. 31.a cerent virginem alienam. Hac de causa non fregit animã eius vxor: diligebat.n. profecto, sed nõ magis, quàm debebat, sed sicut prudens vir atque fortis vxorem modestã. Quas oẽs ob res mecũ ipse plerunq; admirari soleo, quare in mentẽ diabolo venit, exercitationes istius nõ ignoranti, tot tantosq; aduersus ipsum cogitasse labores. Cur igit illi venit in mentem? Truculentissima certè bestia nũquã solet desperare victoriam, quod ad condemnationem nostram spectat: nã ille nũquàm, vt dixit, nostrã desperat perditionem, nos de salute nostra sæpius desperamus. Sed perpende etiam quo modo corporis dolores, & membrorũ absciſionem, antequam pateretur, cura & cogitatione ferebat. Nã qm̃ nihil tale vnquàm pertulit, sed in diuitiarum viuebat deliciis, alienas calamitates præ oculis in dies sibi proponebat. Id
Iob. 3.d enim significat, dicens. Timor quem for
Ibi. 31.c midabam, peruenit ad me, & quem trepidabã, offendit me. Et rursus. Ego vero super oĩ imbecillo ploraui, & ingemui in necessitate hominem videns. His igitur de M
causis nulla rerũ acerbitas, nullus calamitatũ impetus eum perturbauit. Nec solũ substantiæ iacturam considera, nec immaturũ filiorũ obitum, nec vlcera illa procul ab oĩ curatione remota, nec vxoris astutas insidias, verumetiam ea, quæ his, & omnibus longè grauiora fuerunt. At quid grauius, obijcies, his passus vnquam Iob est? Nihil enim præter hæc ab historia discere possumus. Rectè dicis: nam quoniam sedemus dormitantes, & oscitantes, non discimus, nam qui diligenti cura, & solerti studio margaritas quærit, multo plura innenit. Grauiora quippe alia erant, quæ turbare magis animam hominis poterant, q̃ ea quæ dicta sunt, Ac primum, quoniam non ita clare de regno cœlorum, & resurrectione nostra quicquã perceperat, vnde lugens quoq; ipse dicebat. Non enim in
Ibi. 7.c æternum viuam, & longanimus sum. Deinde, quoniam multorum bonorum sibi conscius erat. Tertium, quoniam nullius delicti cõscientia eum remordebat. Quar
Iob. 2.c tum, quoniã a Deo hæc sibi putabat illata: quòd si etiam a diabolo, idipsum satis erat ad perturbandum. Quintũ, qm̃ audiebat amicos tanquã perditum hoĩem vitu-
Ibidẽ 4. perantes. Non.n. condigna dicebãt, neq; vt peccata tua flagitant percussus es. Sextũ, qm̃ iniquè viuẽtes in fœlicitate viuere cõspiciebat, qui ẽt, quod acerbius est, ipsi illu- A
debãt. Septimum, qm̃ non habebat, cuius exemplo posset consolari. Hæc quàm maxima sunt, facilè intelliges, si cõsiderabis, quòd quãuis firma spe cœlorum regnũ, & beatitudo illa suprema expectetur: quãuis multorum homines sibi ac atrocium peccatorum conscii sunt: quanuis exempla sublimis philosophiæ plena non desint, si tamen parum quid auri quispiam amiserit, nec id forsan suũ, sed quod aliũ de vi rapuit, nec molestia vxoris incumbẽte, nec liberis suis defunctis, non insultantibus seruis cum multi verbis, multi rebus consolentur, vitam sibi acerbam putat. Quibus igitur ille laudibus dignus non erit, qui videbat, quæ iustis laboribus sibi ac liberis collegerat, repentè absque causa eripi: qui posteaquam omnia perdidit: quasi vim pluuiæ tentationum multitudinem pertulit, nec commotus vnquã fuit,

sed gra-

sed gratias semper dño decentes peregit. Sed vt alia omittamus, nõne solius vxoris
B verba durissimos silices cõmouissent? Animaduerte q̃ verisimè atq; maliciosè ipsum inuadit Nullam de diuitiis fecit mentionem, nullam de camelis, nullam de gregibus atq; armentis. Sciebat n quanta philosophia mariti aĩus in cõtemnendis rebus hmõi muniretur Sed, quod erat durius atque acerbius, liberorum obitum ante oculos ponit, hanc rem tragicis verbis amplificat, cui ẽt vexationem suam adiunxit. Quòd si multi cũ fœlici ẽt in statu essent, cum nihil mali sibi accideret, vxoris tũ verbis deliniti peccarunt: quanti roboris illi animum fuisse credendum, qui tantã vxoris vim atque arma facile repulit, qui duas acerrimas passiones depressit, cupiditatem. satq; misericordiã? Multi enim cupiditatis victores misericordia fracti sunt.
Ge. 39. b Nam glorioſus ille Ioseph ardentissimas quidem cupiditates, atq; tyrannicas flammas extinxit, & formosam mulierem, quę mille in dies machinas ad capiẽdum excogitabat, robore animi repulit, lachrymas vero idem continere non potuit: sed
Ibi. 37. f Ib. 45. a cum vidisset fratres quorũ iniuria venundatus fuit, flagrauit affectu, & velamine
C abiecto rem totam patefecit. Quando autem vxor, quæ possunt ad misericordiam commouere flebiliter dicit, cui etiam opportunitas tẽporis opitulet, vlcera quoq; atq; liuores, milleq; alii ærumnarum fluctus: quonam modo adamantis etiam naturam superasse illum animum non dicemus, qui a magnæ tempestatis impetu, atque procellis commotus non est? Dare veniam libere loquenti. Si non fuit maior
Iob nõ minor Apostolis beatissimus ille Iob, certè nec
Apostolis. minor, meo iudicio, fuit. Nam Apostolis non parua erat consolatio, cum se scirent causa Christi tormẽtis vexari: quod remedium tanti erat, tantamque vim ad subleuandos a passionibus quotidie Apostolos retinebat, vt vbique firme id positum esse a domino videamus. Crebro enim scriptũ
Hic author (mihi videtur) excedit. inuenies, propter me, & gratia mei. Ille autem tali cõsolatione oĩno carebat, sed nec signorum miraculis iuuabatur, nec gratię causa confirmabatur. Non enim gratia spiritus tanta vi temporibus illis fusa erat, &, quòd maius est in diuitiarũ educatus deliciis, non piscator, nec publicanus fuit, nec tenuiter vitam peregit, sed qui antea honorificentissime vixit, multa postea indigne perpessus est. Quodq; in Apostolis grauius videtur, id ipsum ille quoque fusti nuit, ab ancillis & seruis, ab inimicis, ab amicis, ab his ipsis de quibus bene meritus fuerat, acerbissimo vexatus odio: nec sacratissima illa muniebatur ancora, nec tranquillissimo portu illo quiescebat, qui
D Apostolis erat donat⁹, gratia mei scilicet, & propter nomen meum. Mirabiles esse dico tres illos pueros, q̃ ardentẽ fornacem contẽpserunt: sed audi quid dicunt, Deos tuos non colimus, & imaginem quam statuisti, non adoramus. Id ipsum certe magnum illis robur præbebat, quoniam non ignorabant propter Deum omnia esse sufferenda. Iob autem nesciebat, q̃ certamen quoddam in his erat atq; luctatio. Nam si resciuisset, nullo penè sensu pcepisset dolorem. Vnde quando audiuit: alia me ratione putas tibi respondisse, quàm vt iustus prædiceris, animaduerte qualiter confestim hoc verbo respirauit, qualiter seipsum humiliorem fecit, qualiter nihil se passum statim æstimauit, dicens. Quid adhuc iudicor admonitus, & correctus a domino, cum hæc audiam qui nihil sum? Et
Io. 42. a rursus. Auditu quidem auris audiebam te prius, nunc autẽ & oculus meus videt te: quapp nihil me facio, & liquefactus sum, ducoq; me ipsum terram esse ac cinerem. Hanc igitur animi fortitudinem, hãc incredibilem mansuetudinem imitemur, q
E post legem, qui post gr̃am sumus. Illius exemplo viuamus, qui ante legẽ, & gr̃am vixit, vt in ęternа tabernacula ad eũ peruc niamus. Quod vtinam oĩbus nobis contingat, gratia, & misericordia Dñi nostri Iesu Christi, cui cum patre, simul ac Spiritu sancto gloria imperium, & honor, nunc, & in secula seculorum. Amen.

## Homilia xxxv. ex cap. x.

CVm autem persequentur vos in ciuitate hac, fugite in aliam. Amen dico vobis, nõ consummabitis ciuitates Israel, donec veniat filius hominis ] Cum illa terroris, atque horroris plena absoluerit, quæ vel adamantinos animos frangere potuissent: q̃ post crucem, & resurrectionem, & ascensionem domini eis erant euentura: ad fœliciora rursus orationem deducit,

vt

Mihi (nisi fallor) oppositum vr. cap. 25.

Dan. 5. b, c

vt milites videlicet illi reſpicere poſſent, atq; aliqua tranquillitate prænunciatam duriciē rerū mitigare. Non.n.iuſſit cominus aggredi perſecutores, ſed fugere. Nam qm̄ adhuc in principiis atq; in ipſa origine res erat, mitiori vtitur oratione. Non.n. de his perſecutionibus dicit, quæ poſt crucem fuerunt, ſed de his quas ante crucem, & paſſionem habuerūt: quod ſignificanter expreſſit, dicens. Nō.n.explebitis ciuitates
F Iſrael, donec venerit filius hominis. Nam ne dicerent, ſi ab alia ciuitate, in aliam fugerimus, quid faciendum nobis eſt, ſi illuc vſque perſecutores peruenerint, ab hoc timore ipſos liberans, Non poteritis, inquit Paleſtinam prius circuire, quàm ego ad vos veniā. Tu verò perpende qualiter ēt in hoc loco nō penitus imminētia mala repellit, ſed adeſt in periculis atq; leuat. Nō .n.dicit, eripiā vos a pſecutoribus, ac perſecutiones cunctas diſſoluam: ſed nequaquam explebitis ciuitates Iſrael, donec filius hoīs venerit. Sufficiebat certè ad ſedā dos labores ſuos ſolus aſpectus Chri. Tu vero hic cōſidera non oīa ſibi per gratiam concedi, ſed nonnihil ēt ipſos conferre iubet, qđ ſignificauit, dicens. Si timetis, fugite: nec antequam pellerentur fugere permittit ſibi nec magna ſpatia locorum, cū Paleſtinæ ciuitates ſolum circumeundas dicit. Deinde rurſus ad aliam partem philoſophiæ traducit. Nam primum quidem
Hic, & a ſolicitudine ciborum liberauit, deinde
Lu.10.b periculorū terrorem expulit, nunc aūt de-
& 1. Ti. tractionis atque infamię abiicit timorem.
5.b Primū illis verbis docuit: Dignus eſt ope-
Mat.13 rarius cibo ſuo. Quibus ſignificauit multos eorū doctrinam eſſe ſuſcipientes. Alterum cum dicit, Non ſitis ſoliciti, qualiter
Hic, & aut quid loquamini. Et, Qui perſeuerauerit
infr. 24. rit in finē, hic ſaluus erit. Verum qm̄ time
b re poterant, ne infamiæ maculis laborarēt, qđ moleſtius multis plerunq; ſolet videri:
G attende qūo ipſos hac quoque in re conſolatur a ſeipſo, & ab aliis dictis ſuis conſolatione diligenter contexta, quo quidem cō ſolandi modo nihil melius, nihil ipſis gratius inueniri poterat. Sicut igitur prius di-
Hic, & xit, Omnes vos odio habebunt: & ſtatim
Lu.12.d adiecit, propter nomen meum: ita etiam in hoc loco, quamuis alteram quoque afferat conſolationem, cum dicat [Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, nec ſeruus ſuper dm̄m ſuū.] Satis certe diſcipulo eſt, ſi rectè poterit imitari magiſtrū: ſatis etiam ſeruo, ſi domini authoritatem conſequetur. [Quòd ſi dm̄n, Beelzebub appellare auſi ſunt: qđ domeſticis ſuis facient?] Perpende quemadmodū Deum dm̄m, conditoremq; oīum ſeipſum eſſe oſtēdit. Quid igitur, inquies? Nequaquam ne diſcipulus ſuper magiſtrum, & ſeruus ſuper dm̄m reperiri poteſt? Nempe quou ſq; diſcipulus, aut ſeruus eſt, magiſtro, & domino nunquam excellentior erit honore ac dignitate. Noli enim ea quæ rariſſima ſunt in medium producere, ſed ab his, q̄ ſæpe ſolent
H fieri, orationem conſidera. Non aūt dicit, quanto magis ſeruos: ſed, quāto magis domeſticos eius, vt magna ſe illi charitate cō
Ioā.15. iunctos cognoſcerent: ſic etiam alibi. Vos
b amici mei eſtis, & nō dico ſeruos vos. Nec generaliter ſolum contumeliis, atque maledictis patrem familias petitum dixit, verumetiam contumeliæ modum expreſſit, dicens. Beelzebub vocarunt. Tertiam quoq; ad hæc addidit conſolationē, vt qm̄ altiorem philoſophiam adhuc non attigerunt, rationum vi eos recreet. At ſermo quidem vniuerſalem de omnibus annunciationē continere videtur: non tñ ad oīa, ſed ad propoſita ſolū pertinet. Quid enim ait? [Nihil eſt opertum, quod non reuelabitur: nec occultum, quod nō cognoſcetur] Hoc autē hmōi eſt: ſufficere vobis debet illa conſolatio, q̄ me quoque magiſtrū ſimilibus iniuriis, ac cōtumeliis lacerarūt. Si vero adhuc dolore vexamini, qm̄ malè audituri propter me ſitis: illud dolorem veſtrum ſedet, q̄ non multò poſtea ab omni ſuſpicione liberabimini. Cuius enim rei gratia grauiter contumelias fertis? An grauis iniuria eſt, quia magos, & ſeductores vos vocant? Certe non multo poſt ſaluatores vos benefactoresque totius orbis
I terrarū prædicabunt. Tempus enim quod obumbrata omnia declarat, ac detegit, & illorum aduerſus vos emētita verba redarguet, & virtutis veſtræ ſplendorem accendet. Nam quando reipſa benefactores eſſe cognoſcemini, quando videbunt omnes veræ cultores virtutis vos eſſe, tunc aduerſariorum veſtrorum ſermonem contemnent, veritati rerum adhærentes. Sic illi mendaces, maledici, falſiq; aliorum accuſatores videbunt, vos autem vel ſole ipſo cla-

so clariores eritis, atque illustriores: longa enim spacia tpis oẽm tubarum clãgorem in prædicandis meritis vestris superabũt, testesque claritatis vestræ vniuersos simul habebitis hoẽs. [Nequaquam verò præsenti labore aĩus uester deiiciatur, aut inimicorum calumnia, aut uestræ uirtutis latebra. Deinde qm̃ ab omni terrore, & solicitudine ipsos eripuit, atque acriores omni calumnia effecit, opportunè nũc de libertate prædicationis disserit. Quid enim ait? [Quod in tenebris vobis dico, dicite in lumine: & quod in aure auditis prædicate super tecta.] Quanquam.n.nõ fuerint tenebræ, qm̃ hæc illis cõmittebat, nec in aure clam sibi loquebatur, superlatione quadam tm̃ sermonis vtitur. Solis enim ipsis, & in angulo Palæstinæ dicebat, idcirco quasi ad futurum vbiq; ingentem euangelii sonitum hæc conferendo ita dixit: non
K enim vni, aut duobus, aut omnino paucis ciuitatibus, sed toti orbi terrarum, maria, terras, loca inuia trãseuntes ostendit. Nec pauperibus solũ, aut rudibus, sed regibus opulentis, potentibus populis, acutissimis philosophis, facundissimis oratoribꝰ aperto ac nudo capite liberè ac fidenter hęc dicturos prænunciat. Propterea dixit, in domibus, & in lumine, ne aliquid subticendum, aut celandum putent. Sed, nonne satis erat, forsan quispiam obiiciet, in domibus, atque in lumine dicere: sed adiecit, qđ in tenebris uobis dico, & quod in aure auditis? Non erat certè satis maiores ipsorũ aĩos reddere volenti: nam ueluti qm̃ dice-
Io. 14. b bat, Qui credit in me, opera quæ ego facio, ille quoq; faciet, & maiora his faciet: sic etiam in hoc loco, ut ostendat totum aut certè multò maiorem partem p illos, quàm per se facturum, id posuit. Principia enim ait, horum exorsus per me: quæ verò post principia sequuntur, per uos conficere statui. Hæc autem non imperando solummodo dicit, verumetiam multò ante futura prædicendo. His enim dictis, & omnium illos uictores fore, & occultè contumeliarum molestiam sedauit. Nam veluti hoc euãgelium in lucem ex tenebris prosi-
L liuit, sic malitiosa Iudæorum, ac pernicio sa de Apostolis existimatio citò cecidit. Verum cum extulisset aĩos eorum, atque sublimius reduxisset, pericula rursus pronũciat. Quid enim dicitur? [Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autẽ non possunt occidere: sed potius timete eum, qui põt & corpus, & aĩam perdere in gehennam.] Crebro id facit: sæpe enim ad oppositum cunctatione detorquet. Nam quid pertimescitis, inquit? Mortemne, aut eius terrore pulsi tardiores eritis ad prædicandum? At hac de causa potius uobis prędicandum est, qm̃ mortem perhorrescitis. Nihil.n. aliud a uera morte uos eripiet, q̃ salutaris euangelii prædicatio. Nam etsi interempturi uos sunt, meliorem tamen partem uestram nullo modo attingẽt: idcirco: discrtè non dixit, animam non interficientibus, sed non potentibus animã interficere, ut intelligamus nõ posse ipsos, etiam si voluerint. Quare si ultima suppli cia timetis, illa perhorrescite, quæ multo graviora sunt. Vides, quòd non promittit ipsius huius uitæ perpetuitatem, mori autem promittit, vt maiora sublimioraque conferat, quàm si nunquam morti traderentur. Et certè multo melius est mortem
M omnino despicere, quàm eam effugere. Quocirca non in periculum mortis cum nati essent homines ipsos introducit, sed terrore moriendi morte superiores facit. Ita breui oratione duobus, vel tribus verbis absoluta, salutarem de immortalitate opinionẽ in aĩs eorum fixit, atq; locauit. Postea ne putarẽtur quasi se derelictos ab eo, ad cædem & uiolentum peruenturos interitum, de prouidentia Dei disputat, decens. [Nonne duo passeres asse uenduntur, & unus ex ipsis non cadit in laqueum sine patre uestro, qui est in cœlis? Vestri autem, & capilli capitis oẽs numerati sunt.] Quid.n. uilius passeribus ait? Sed tamen nunquam ignorante Deo capiuntur. Non enim cooperante Deo incidere in laqueũ passeres ait, quod diuinæ maiestati indignum est, sed nõ esse clam Deo, ẽt vilissimarum auium cãm ostendit. Quod si nihil penitus Deus ignorat: at uos paterna charitate prosequitur, & ita amat, vt pilos capitis quoq; uestri non negligat: quid timendum vobis est? Hoc aũt dicebat, non quia Deus aliquo humano more numerat, sed quia perfectam cognitionem rerũ oĩum, & summam de omnibus Dei prouidentiam ostendere uoluit. Si ergo cuncta nouit, quæ fiunt, si vult potestque simul seruare uos: nolite cum tribulationes vo-

Quatenus captio indecens est.

bis

UNIVERSIDAD DE MURCIA

bis acciderint, derelictos vos cē a Deo exi-
A stimare. Non n. ab incommodis corporis liberare vos vult, sed ad eam perfectionē adducere studet, vt incōmoda corporis cō tēnatis. Id. n. est quod maximè a corporis liberat incommodis. [Nullus ergo timor aīos uestros perturbet, cū multis passerib⁹ vos ūris pstantiores.] Vides quō timorem corū depressit. Sciebat n. arcana mentis, ac ideo attulit. [Nolite ipsos timere.] Nam si uos vincent, inferiorē partē vestri, corpus videlicet, sed summō vincent: quod ēt si ab istis trucidatū non fuerit, natura tñ duce obruet: nam nihil isti a se vobis faciēt, sed quod duce natura fit, id ferocitate cōpulsi. Quòd si hos timetis, quanto magis ille timēdus est, qui tā aīam quàm corpus in gehennam perdere potest? Non expressit tñ apertè se illū esse, sed per ea, quæ iam dicta sunt, neminem fugiet, q̄ de ęipso dicit, cū iam ipsum iudicē fore significauerit. Nos verò cōtrarium omnino facimus: nam eū qui potest animam perdere, id est, æternis suppliciis punire, nequaquam timemus: eos autem qui corpus interimunt, perhor rescimus: atqui cum anima puniatur, corpus quoque simul cruciatur. Hi verò quos
B nimium metuimus, non solum animam, sed ne corpus quidem punire possunt. Nā quæ pœna hæc est, quæ quanto maior fuerit, tantò illustriorem reddit patientem? Percipis qualiter hæc certamina faciliora facit: valde nanque adhuc terribilis mors videbatur, nondum contempta, ac spreta erat. Nec qui eā neglecturi erant spiritus sancti gratia potiebantur. Terrore igitur mortis, quo mouebantur repulso: timore iterum timorem eiicit, & spe præmiorum corroborat. Magna igitur cōminatur eis potestate, atque licentia. Ita vtrinq; timore peiorum, & certa spe meliorum, ad liberam veritatis prædicationem impellit, dicēs. [Quicunq; igitur cōfitebitur in me cora hominibus, cōfitebor eū & ego corā patre meo, qui est in cęlis. Qui aūt negauerit me corā hominibus, negabo & ego ipsum corā patre meo q̄ est in cęlis.] Ita non spe meliorum solum, sed ab oppositis ēt hortatur, & in acerbiora tandem desinit. Tu autem diligenter scriptum considera. Non enim dixit, qui cōfitebitur me, sed in me: vt tibi ostenderet non propria virtute, sed gratia superiore adiutum confiteri eum, qui confitetur. Qua etiam de causa non si-
C militer dixit de negante, qui in me negauerit, sed qui me negauerit. Nam qui negat, superioris patrocinio gratiæ priuatus negat. Sed cuius rei gra, inquies, si priuat⁹ q̄s gratia derelictusq; negat quasi criminose egisset accusat⁹? Quia videlicet, qui derelinquitur, culpa sua derelinquit. Sed quamobrē, quispiam obiiciet, non sufficit animus solus, atque volūtas, verumēt oris confessio flagitatur? Liberā certè petit cōfessionē, ad maiorem q̄ charitatē nos adducit, & sublimes, atq; inuictos esse desiderat. Quapp omnibus hæc præcipit: non n. ad personam solūmodo spectant discipulorum, sed discipulorum quoq; discipulis robur adiiciunt. Nam qui hæc rectè intellexerit, ac crediderit: is non libere solum prædicabit, verumetiam cuncta pericula magno, & æquo aīo perferet. Id certe firma creditum fide multos fecit confluere ad Apostolos. Nam vt in malis maiora suppli
D cia sequūtur: sic in bonis maior erit retributio. Etenim quoniam, qui confitetur in Christo, tēpore primus est, & quia tarditate supplicii nonnihil se lucrari peccator putat: idcirco parem, immo verò multò maiorem tā mali quàm boni retributionē habent: videlicet prior tu, ait, tempore me hic confessus es, sed maiora tibi referā, & tanto maiora, vt omnem ad hæc, quæ tu fecisti, comparationem effugiāt, ibi enim te confitebor. Vides ibi nobis tam bona, quàm mala reseruata fore? Cur ergo festinas, cur properas, cur in hac vita retributiones quæris, qui ad spem regeneratus es? His de causis siquid boni hic feceris, cuius retributionem non receperis, forti tranquilloque animo sis: maiora enim præmia in futura vita tibi reseruata sunt. Quòd si quicquam perperam gesseris, neque pœnā vnquam propter id dederis, noli credere iam te effugisse, futura enim te ibi, ęternaque pœna expectat, nisi pœnitentia meliorem te feceris. Si verò parum mihi credis, saltem a præsentibus futura coniicias. Nā si in certaminis laborisq; tempore sic sunt illustres, qui confitentur: quales in coronæ retributionisq; tempore futuros credis? Si hostes hic superant te, atque deprimunt, qui te magis diligit, quàm parens tuus dilexit: admirabitur te ibi, & laudabit, vbi tam bonorum præmia, quàm malorum

ſupplicia reſeruantur. Quare qui Chriſtũ negant,& nunc vexantur, & tunc in æternum punientur.Nunc quidẽ qm̃ cõſcientiæ ſtimulis exagitãtur,nec vitam negatione conſecuti ſunt,qui paulò poſt morituri ſunt: tunc autem ẽt ipſi non dubitant vltimos ſe cruciatus perpetuosq; ſubituros. Qui vero Chriſtum confitentur, magnos, & in hac vita,& in illa quæſtus, & magna lucra inueniẽt. Cumq; bene mortui ſunt, & hic viui clariores ſunt,& ibi bonis inefabilibus perfruent. Non enim ad puniendum ſolum,verumetiam multo magis ad bona largiendum paratus eſt Deus. Sed curnam,inquies,alterum ſemel, alterũ bis poſuit? Nouit pœnarum timore magis, quam bonorum ſpe hoĩes caſtigari,idcirco cum dixiſſet, Timete magis eum,qui poteſt,& animam,& corpus in gehennam perdere:iterum intulit.Negabo,& ego ipſum.Hac ratione Paulus quoque aſſiduæ pœnarum meminit. Verum omni ex parte audientes communiuit: cœlos.n.nobis aperuit, terribile iudicium monſtrauit futurum,vbi angelici pręconis tuba athletarum coronæ prædicantur, quibus magna incentiua nobis præbentur ad ſeruandam facile pietatem,ac fidem. Nam ne timiditate Apoſtolorum euangelium retardari queat ad armatas quoq;,expeditasq; legiones paratos eſſe iubet:vt diſcamus infideles hoĩes non ſolum ſuæ perfidiæ, verumetiã inſidiarum, quas aduerſus fideles cogitant,acriores pœnas daturos.Cum ſimus igitur certiores ad meliorem vitam nos morte traiecturos,antequam tps moriendi aduenerit,mortem contemnamus. Sed dolendũ eſt,quiſpiam dicet, qm̃ corpus poſt mortem omnino corrumpitur. Ego vero ideo gaudendũ nobis magis cenſeo, quoniam corruptione corporis mors ipſa corrumpitur,mortalitas deſtruitur, non ſubſtantia corporis: nam vt quando æs funditur, vt inde ſtatua confletur, nullam æris perditionẽ tunc eſſe dicimus, cum ad meliorem vſum traducatur: ſimiliter de corpore quoq; tuo futurum eſt.Nullis ergo lachrymis,nullo mœrore, quoniam moriturus es,te lacera.Tunc enim flendum eſſet, quando in huiuſcemodi cõditione, ac pœna perpetuo corpus tuum permanſurum ſcires.Sed melius eſſet,inquies,ſi nulla putredine corpora tabeſcerent, ſi integritatẽ ſuam ſemper conſeruarent. Ego vero non video, quam hoc aut defunctis, aut viuis vtilitatem afferre poſſet.Quouſq; hæc fœtida corpora diligetis? Quouſq; terræ affixam mentẽ habebitis?Quouſq; huius vmbræ ardenti amore laborabitis?Non enim intelligo quid emolumenti ſi corpora integra permanerent, cõſequeremur, immo vero è contra magna pernicies nos inde inuaderet.Nam ſi corpora nullo fœtore inquinata conſeruarentur,primum pernicioſiſſimum ſuperbiæ malum magis vigeret. Nam ſi ẽt cum putredine tabeſcant, cum vermibus poſt mortem ſcaturiãt: multi tñ deorum honoribus coli voluerunt: quàm plures huiuſcemodi hoĩes futuros credis, niſi fœdiſſimo corporis fœtore ab hac inſania deterrerentur? Deinde non facile ali qui ſibi perſuaderent terrena eſſe corpora noſtra.Nam ſi cum in terram modo reſoluuntur, nonnulli tñ an terrena ſint ambigunt:quod non ſuſpicarentur, niſi hoc ita fieret? Tertium, magis ab oĩbus corpora diligerentur,& carnales magis,rudioresq; multi hominum efficerentur. Nam ſi aliqui etiã fœtentibus ſepulchris ſtulto ſuorum amore coniunguntur: quid facerent ſi corpus integrũ detinere poſſent? Quartum, non valde homines futuræ vitæ ſtatum deſiderarent. Quintum,qui perpetuũ fore mundum opinãtur,quaſi certior conſeruatione corporis eſſet ſua opinio, eſſe conditorem mundi aliquem pernegarent. Sextum, quanta ſit virtus animi non facile cognoſceretur, nec quantum ipſi corpori affert,cum ei coniuncta ſit. Septimum, multi amore ſuorum cœtibus hominum ſpretis, continue vt ſuos viderent, ſepulchra mortuorum habitare non erubeſcerent. Etenim chariſſimorũ effigies pleriq; depingentes,quoniam defluens corpus ſe cum detinere non poſſunt, tabulis affixi vitam peragunt:quid non auderent excogitare,ſyncerum, ac integrum corpus ſuſpicientes? Facile mihi videtur ad condenda corporibus templa multos conſpiraturos fuiſſe,& cultu dæmonum ariolos, qui talibus rebus dediti ſunt efficere, vt mortui ſui quaſi viui loquerentur, quando etiam nunc hi quos necromantas Græce appellamus, multa huiuſcemodi ſolent excogitare. Quanta vero idololatriæ cultus ſæuitia fureret, quis ignorat,cum impulserem,

E

F

G

H

Arioli, & Necromantici,qui.

uerem, ac cinerē corporibus redactis nonnulli contendere audeant, idololatriæ cultum restituere? Ne igitur oīa hæc mala cæteraq; huiuscemodi locum habeant, ac vt discamus non esse mentem in terrenis rebus retinendam, nostra ante oculos nr̄os corpora oēm fœtorē ex halantia tabescūt: sic qui nimium corporis formam admiratur, muliebri ardore perflagrans, si ratione deformitatem nostri corporis intelligere nollet, ipsis oculis cernere posset, cū multę
I pares, atq; æquales eius quam ardet, ditiores ēt plerunq; ac delicatiores morte præuentæ, post vnum, vel alterum diem fętida sanie fluentes, vermiū materia factæ sunt. Qua ex re percipere debes, quali forma occupatus es, & quæ te peruertit cupiditas. Quòd si corruptionem corpora oēm effugerent, vnde id aliquis rectè perdisceret? Nonne quemadmodum ad sepulchra dæmones concurrere vīr, sic morbo cupidinis laborantes, sepulchris continuè affixi, dęmonum suas aīas efficerent habitacula, atq; hoc sæuissimo insaniæ furore animā emitterent? Nunc verò ad hæc oīa id etiā aīum cupientis consolatur, qm̄ cum nullibi veram desideratæ imaginem rei videre licet, in obliuionem facilē labitur: ego verò arbitror, nec sepulchra quidem fuisse, si corpora illæsa remanerent: vrbes quippe non statuis, sed mortuorū corporibus plenas videres, cum singuli suos apud se retinerent. Qua ex re, magna quædam, & detestanda fieret confusio: Paucissimi animæ curam haberent, cum plures nihil de immortalitate animi audire paterentur. Multa prætereo fœdiora: quæ silentio transeunda iudico. Ea ergo de cā cōfestim tabescāt, vt tu pulchritudinem animi nudam perspicere queas: nam si talem formam, & talem vitam anima corpori præbet, qua ipsa
K in se pulchritudine, ac vita viuit? Si corpus ita deforme, ad fœtulentum ipsa cōtinet, & conseruat, quanto magis seipsam conseruabit? Nulla. n. alia corporis nostri pulchritudo est, nisi statuæ compositio, & flos qui ab aīa corpori conceditur. Animam ergo dilige tuam, quæ corpus tuum in pulchritudine, ac in flore conseruat. Sed nescio cur dixi, in morte quāta sit vis animæ facilē videri, cum in ipsa vita facilius hoc perspiciatur. Lætitia. n. animus perfusus, roseo genas conspersit colore, dolore autē vexatus, omnem oris pulchritudinem statim deformauit: vnde qui assidua lætitia gaudent, in bonam corpora sua reducunt habitudinem: qui verò semper dolent, imbecilliora telis araneatum, atq; subtiliora reddiderunt. Ita perterritus animus, furibundum vultum efficit, tranquillitate autem stabilitus, iucundā constituti faciem. Si laborauit inuidia, tabidū pallorem per corpus effudit: honesto amore, ac moderato captus, formositatem corpori mirabilē largitus est. Qua ratione multæ deformes non paruam gratiam ab anima ad corpus traduxerunt, nonnullæ præcipuam corporis formam animi vitiositate corruperūt. Veniat in mentem tibi, quomodo candida facies interiore rubro pertincta, cum pudoris affectus animā inuasit, varietate coloris suauissimam reddit faciem: sicut etiā L
ē contra, impudens animus coruinum uisum efficit, atq; inanē. Nihil enim est formoso animo formosus, nihil iucundius: nam corpora quidem absq; dolore amari non possunt, animi autem pura synceraq; voluptate amantur. Cur igitur regem omittis animum, & ad prœconia corporis refugis? Cur philosopho spreto interpretem nimia cupidine ardes? Oculos perspexisti formosos, quære quo aīo reguntur, quem si turpem inueneris, oculos quoque despicies. Nam si mulierem deformem speciosō velamine adopertā conspiceres, nullo affectu mouereris: sic è cōtra pati non possēs, vt speciosa, & pulchra velamine tegeretur. Idipsum igitur in anima etiam facias, cui quasi velamē corporis pōdus circumpositum est: quod quidem vim sensitiuam omnino deponere non potest: animus autem citò a deformitate ad pulchritudinē transibit, dum velit. Nam cum deformem, asperum, atq; durum habuerit oculum facilē potest eum in formosum, mitem, serenum, iucūdumq; reformare. Animi ergo nostri pulchritudinem quæramus, oro, huius decore gloriemur, vt Deus, qui
hunc decorem concupiscit, æ- M
ternam beatitudinem nobis largiatur, gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia. xxxvi. ex capite x.

NOlite arbitrari, quia veni mittere pacem in terram: nõ veni mittere pacẽ, sed gladiũ. ] Iterũ difficiliora, magisq; ardua, & quidẽ affatim, atq; copiosè proponit, quodq; ipsi obiecturi erant, id præueniẽdo prædicit. Nã ne superioribus auditis in talẽ sermonẽ erumperent, idcirco ergo aduenisti, vt tam nos, qui te secuti sumus, quàm eos qui sermonẽ nr̃m nõ repudiabũt interimas, ac orbem terrarũ bellis, & cædibus repleas: præuenit ipse, atq; ait: Non veni pacem in terram mittere. Quõ igitur præcipit, cum ad suscipientium domos ingrederentur pacem omnibus dicere? Aut quõ angeli clamabant: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis? Quõ etiam oẽs prophetæ pacem tempore ipsius futuram prænũciarunt? Quia videlicet præcipua, singulaq; pax tunc præstatur, qñ quod tabo, vel sanie corruptũ est, abscinditur, atq; proiicitur: quãdo factiosa, & improba pars repellitur, aut omnino destruitur: sic certè cælis terra cõiungi potest. Nam & medicus hoc modo reliquum corpus conseruat facilè, si qd̃ reduci ad sanitatẽ non põt, ceciderit, atque abiecerit: & militiç dux ad soluendam militum, conspirationem alterũ in alterum concitat. Sic in turre factum videmus, quando pernicioſa illa pax per diserepantiam dissoluta, tranquillam, atque laudabilem pacem reddidit. Sic etiã Paulus eos, qui aduersus se conspirabant, diuidebat, atque dissipabat. In bello vero Nabuthæ, nonne improba multorum cõcordia pernicioſissima fuit? Nec enim semper cõcordia laudanda, cum etiã latrones magna inter se concordia cõspirare sciamus. Non igitur ex proposito Christi, sed ex mente, animoque hominum vitioso bellum erumpit. Nam ipse certè vellet, vt omnes vno consensu veritatem amplecterentur: verum quoniam resistunt, atque reluctantur, bellum prorumpit. Quid igitur, ait, non veni mittere pacem? Nolite, ait, existimare harum rerum causam vos futuros. Ego sum, qui quoniam homines ad vitia, infidelitatemque procliues sunt, hæc præparo. Non ergo quaſi præter expectationem vestram quicquam acciderit, turbatione aliqua mouemini, cum ideo venerim, vt bellum committã. Hæc voluntas mea est, nulla vos inuadat turbatio, quaſi bello, atque insidiis orbe terrarum ferocius exagitato. Nam si hoc modo priorem partem conciderimus, tunc pars melior cœlo copulabitur. His etiam verbis aduersus malam multorum existimationem ipsos facit firmiores. Non autem dixit, bellum, sed quod atrocius est, gladium: quod si acerbius hæc, & minus compositè dicta tibi videantur, nequaquam mireris. Nam ne suspicari quis possit verborum lenociniis allectos a Christo fuisse Apostolos, ac etiam, vt asperitate verborum ad iniustas contumelias auditum præparet, non iucundè rem asperam, sed asperrimè, atque durissimè protulit. Nec ista sibi suffecerũt, sed latius naturam istius belli, ac singulas partes amplificans, omni bello intestino, atque ciuili multo magis pestiferũ ostendit, dicens. [ Veni enim separare hominẽ aduersus patrem suum, et filiam aduersus matrem suam, & nurum aduersus socrum suam. ] Non enim ciues solum, aut inimici, sed affines, atq; cognati alter in alterũ insurgent, & natura ipsa dissepatata, nunc semetipsam impugnabit. Separare nãque hominẽ veni, vt filius patrẽ, & nurus socrum inuadat: ita non solũ inter domesticos bellũ oriri prædicabat, uerũetiã inter ipsos, qui necessariis naturæ vinculis proximè colligati sunt: quæ res uirtutẽ ipsius magnopere declarat. Magnũ enim oĩno, ac super hominem est, qd̃ qui primi hæc audierint, libẽter susciperẽ, & aliis persuadere potuerunt. Er quanquam non ipse, sed hominũ improbitas horũ oĩum causa futura esset, se tñ facturum oĩa dicit. Talis quippe scripturarũ est cõsuetudo: ut enim etiã alibi dicitur, Dedit ipsis Deus oculos ne uideãt: sic etiam in hoc loco, ut quemadmodum diximus, hæc omnia præmeditati; atque his uerbis stabiliti, cum opprobriis, & contumeliis peterẽtur, minus turbari possent. Si autem grauiora hæc cuipiam uideãtur, priscam historiam animo uerset. Hoc enim ipsum, & superioribus temporibus contigit: quod maximo argumẽto est, cognata esse uetera nouis, & eundem esse, qui hæc dicat, & illa imperauit. Iudæis enim tunc pepercit, cum singuli proximos suos interemissent, sic etiã quãdo uitulum cõfecerarunt, & quando Beelphegor

Luc. 10. b
Ibidẽ 2.
A
Act. 9. c & 23. c, d
B
C
Eze. 12. a & Ioan. 9. g
Exo. 32. e f 25. Nu. b c

UNIVERSIDAD DE MURCIA

phegor dedicarunt. Vbi ergo sunt, qui dicere audent, pestifer est ille Deus, hic ppitius atque mitis? Ecce nanque cognatis vidimus sanguinibus orbem redundasse, &
D tamen magnam, in hoc opere misericordiam, ac mansuetudinem Dei fuisse asseri mus. Quapropter, vt ostendat seipsum esse, cui etiam illa grata fuerunt, prophetiæ mentionem fecit: quę quamuis ad hoc ppositum dicta non sit, hoc ipsum tamen
Mic. 7. b signanter expressit. Sed quænam hæc est prophetia? Inimici hominis domestici eius. Nam cum pariter temporibus Iudæorum accideret, vt populus propter prophetas, & pseudoprophetas scinderetur, & om
Ibid. a nes diuisi, istos alii, alii illos sequerentur, monebat populum propheta, dicens. Nolite credere amicis, nec sperate in principibus. A coniuge quoq; tua te custodias, nec quicq̃ sibi committas. Inimici.n. hominis sunt, qui in domo eius sunt. His verbis propheta omnibus rebus superiorem facere conatur eum, qui dicta eius esset suscepturus. Nec enim mori, sed male mori malum est ideo dicebat. Ignem veni mittere in terrã. Quibus verbis vult significa re magnitudinem, ac ardorem charitatis, quam flagitat. Nam quoniam ipse nos mirum in modũ dilexit, ideo singulari a nobis quoque charitate diligi desiderat. His quippe monitionibus Apostolos simul, &
E muniebat, & sublimiores faciebat. Nam si a posterioribus vxores vna & liberi, & parentes propter me contemnentur: quales oportet vos esse, a quibus illi quasi magistris fidẽ suscipient? Nec n. hæc, quæ prędi xi dura, & ardua, vobiscum finẽ habebũt, sed in posteriores quoque transfundẽtur. Sicut.n. summam vobis attuli beatitudinẽ, sic singularem obedientiam affectuũ a vobis postulo. [Qui amat patrem, aut matrem plus quã me nõ est me dignus: & qui amat filiũ, aut filiã sup me, non est me dignus. Et qui nõ accipit crucẽ suã, & sequit me, nõ est me dignus.] Vidisti præcipuã docentis authoritatem: intellexisti quomodo patris Dei filium se esse ostendit, cũ iubet omnibus rebus charitatem suam anteponere? Sed quid de amicis, atque cognatis disputo, cum etiam si animam tuã meæ charitati anteposueris, procul a discipulorum meorum numero, ait, te separaueris? Quid igitur, obiiciet quispiam, an hæc veteribus contraria non sunt? Nequaquam, immo verò, & valde consona, omninoq; coniuncta. Sic enim etiam nõ odio solum, verumetiam lapidibus cultores idolorum persequendos iussit: & in Deuteronomio veritatis cultores admirandos, ait. Qui dicit patri, aut matri, non vidi te, & fratres suos non cognouit, & filios ignorauit, is custodiuit eloquia mea. Deu. 33 b F

Si autem Paulus multa disputat de parentibus summam eis obedientiã voluens prę beri, non admiretis. In omnibus.n. obtem parandum parentibus est, præterquam in his, quæ pietatis veritatem spectant. Ita cũ sanctum sit omnem honorem parentibus afferre, cum plus quam oporteat, quærunt veritati reluctantes resiliendum est: sic Lucas quoque scribit. Siquis venit ad me, & non habet odio patrem suum, & matrem, & vxorem, & liberos, & fratres, & adhuc animam suam, nõ potest meus esse discipulus. Non simpliciter iussit te coniũctos tibi homines insequi: id enim iniquum, omnino, atq; pestiferum est, sed quando plus me petit aliquis diligi, odio ipsum habeas, ait. Hoc enim tam diligẽti, quam ei qui diligitur, perniciosissimum est: hac doctrina, & credẽtes filios maiores animi fecit, & patres, ne ab amore Christi liberos deturbent admonuit, videntes tantas esse ipsius vires, vt facilè posset a parentibus filios eripere: quare ea tentare non debent, quæ ad finem deducere non possunt. Deinde ne molestè, aut grauiter ferant fideles animaduerte quo sermonem deducit: cũ enim dixerit, Qui non odit patrẽ, & matrem: confestim intulit, & animam suam. Quid.n. parentes, fratres, sorores, vxorem, pro me solum abiiciendos putas? Nihil est homini anima sua coniunctius, & tamen nisi hanc etiam oderis, non ea, quæ diligenti, sed ea quæ odio habenti tibi retribuentur. Nec simpliciter odisse animam iubet, sed adeo, vt ad bellum, ad pugnas, ad cædem, ad sanguinẽ prodas. [Nã qui nõ portat crucẽ suã, & venit post me, nõ potest meus esse discipulus.] Ita non ad mortem simpliciter paratos esse iubet, sed ad mortem etiam violentam: nec ad violentam solum, verumetiam ad maximè omnium exprobabilem. Nec tamen aliquid adhuc de sua passione disseruit, vt istis interea castigati, æquiori animo de Col. 3. c & 1. Th. 5. a Luc. 14. f G

passione ipsius verba facturum audiãt. An non est dignum vehemẽter admirari atq; stupere, quomodo anima a corpore illorũ non euolauit, qui hæc audiebant, qui dura, & tristia omnia iam sentire poterant, iucunda vero, atq; fœlicia spe sola consequebantur? Quomodo igitur nõ euolabit? Maxima erat, ac ineffabilis virtus dicentis audientium ergo charitas ẽt non parua: hac de causa cum grauiora multo, & duriora, q̃ magni illi viri, Moses atq; Hieremias perpessi fuerant, audirent, ferebant æquo animo, immo persuasi nihil penitus
H obiecerunt. [Qui inuenit aĩam suam, ait, perdet eam: & qui perdet aĩam suam propter me, inueniet eã.] Perspicis quantã iacturam faciãt, qui aĩam suam plus quàm oporteat, diligant? Perspicis quã vtilitatẽ consequantur, qui oderint? Nã cum amantissima quædam illis, atq; ardua præcipueret, cum aduersus parentes, aduersus liberos, aduersus naturalem cognationem, cõtra vniuersum orbem terrarũ, contra ẽt ipsam animam pugnam indiceret, atq; aciẽ esse instruendam, magnitudinem quoque vtilitatis ostendit. Non enim magna hæc, atq; aspera, quæ multis detestanda videntur solum modo non obsunt, sed summã quoque afferunt vtilitatem: horum autẽ contraria sunt, quæ maximè obsunt: sic ab his, quæ ipsi desiderant, quod sæpe facit, sibi persuadet. Cur enim ait, tuam despicere aĩam non vis? An quia ipsam amas? Ideo ergo, quia ipsam diligis, despice, vt summopere ipsi prosis. Animaduerte autem qũo ineffabili prudẽtia hęc disposita sunt. Nam posteaquam de parentibus, & liberis dixit, tunc ad animam apportunissimè trã sit: vt ab hoc vltimo illa priora minora animo videantur, ac etiam, vt discant sic
I se parẽtibus maximè proficuos fore, quẽadmodum animæ suæ prodesse possunt. Quæ omnia satis poterãt homines ad cultum Apostolorum inducere. Quis enim tã generosos aĩos, tam fortes vires, qui ceu leones cursu orbem circumibant, qui cuncta spreuerunt sua, vt alios saluos facerẽt, libenti, ac prompto animo, non susciperet? Sed aliam quoque mercedem proponit, vt videant non minorem sibi de susciẽtibus hospitio curam esse, quàm de hospicio susceptis. Et primũ quidẽ maximũ honorem præbet, cum dicit. [Qui recipit uos, me recipit: & qui me recipit, recipit eũ qui me misit.] Cui quidã rei quid vnquã æquale poterit inueniri? Aut quid cõferri oĩno huic poterit? Patrem enim ac filiũ vnà susceptos esse vides, promittit tñ etiã alteram retributionẽ nõ paruam [Qui recipit, ait, prophetã in noĩe prophetæ, mercedem prophetæ accipiet: & qui recipit iustum in noĩe iusti, mercedẽ iusti accipiet.] In superioribus quidẽ nõ parua supplicia non susciẽtibus minatus est: hic verò bonorum requie, ac fœlicitate ipsos condonat. Et vt discas maiori se habere curæ susciẽtes, nõ dixit solum, qui prophetã aut iustum susciẽt: sed adiecit, in noĩe prophetæ, & in noĩe iusti; quod significat, ne alia quidem de causa seculari, neq; propter has caducas, mortalesq; res: sed solũ quia propheta sit, vel iustus sit, susciẽt: tunc enim prophetæ, vel iusti mercedem capiet illam videlicet, quam decens est, vt is capiat, qui prophetam, aut iustum recipit, vel certè qualem ipse propheta, aut iustus consequetur. Quod & Paulus dicebat. Vestra abundantia illorum inopiã suppleat, vt & illorum abundantiæ vestræ inopiæ sint supplementum. Deinde nequis inopia se possit excusare, ait. [Quicunq; potũ dederit vni ex minimis istis calicem aquę frigidæ tñ in nomine discipuli, amẽ dico vobis, nequaquã perdet mercedem suam.] Etiam si frigidæ aquæ calicẽ dabis, quam rem nullo impendio facillimè facies, erit tibi merces oĩno reposita. Hæc enim vniuersa gratia eorũ, qui recipiunt. Animaduertis quot, quibusq; causis persuadet, & domos totius orbis Apostolis aperit, cum planè his omnibus significet vniuersos sibi homines debitores futuros. Primũ quia dixit, dignus est operarius cibo suo. Dein de quia nudos nihil habentes emisit. Tertiò, quia in bella, & pugnas pro susciẽtibus eos emisit. Quartò, qa mirabilib⁹, atq; L inauditis signis eos illustrauit. Quintò, quia quod omnium bonorum causa, pacẽ ipsorum ore ad domos recipiẽtium addu cit. Sexto, quia grauiora non susciẽtibus minatur supplicia, quã Sodoma mereantur. Septimò, quia ipsum etiam cum patre apud recipientes hospitari asseruit. Octauò, quia prophetæ mercedẽ, ac iusti futuram recipiẽti pollicetur. Nono, quòd aquæ frigidæ calicem præbenter, non par-

K

2. Co. 8. c

uas

nas sint retributiones habituri. Quorum vnumquodque per seipsum satis magnas vires ad attrahendum possidet. Quis enim militiæ ducem, quanuis vulneribus sanguinolentum videat, non magno gaudio tamen domi recipiat, cum ab acie redeuntem magnis trophæis, & singulari victoria videat? Sed quisnam talis modo est, inquies, & recipiemus ipsum? Propterea discipuli, prophetæ, ac iusti denique nomẽ adiecit, vt discas non ex dignitate recepti, sed est voluntate recipientis mercedẽ omnem esse constitutam. Nam quod in hoc loco de prophetis, discipulis, ac iustis dicit: id alibi de recipientibus abiectos, ac minimos homines protulit. In quantum enim, inquit, vni minimorum feciſtis, mihi feciſtis, & contra rursus, si nulli horum,
M nec mihi. Nam etsi nihil habent magni,
M at. 25 qui ad te refugit, homo tamen est, qui eũdem quẽ tu terrarum orbem habitat, eisdem radiis Solis illustratur: immortalem sicut tu habet animam, eundem adorat conditorem, ad eandem mysteriorum cõmunicationem crebro accessit, ad eosdem vocatus est cœlos: & quod negligendum non est, iuste ideo petit, qui paupertate oppressu, necessariis eget viuendi alimentis. Nunc verò, qui te à somno hyemis tẽpore tibiæ sonitu, atque fistularum excitant: quanquam ea res plerunque tibi molesta sit, multis tamen onerati muneribus abeunt, histriones prestigiatoresque, & qui fuligine obliti ne noscãtur, turpia in omnes iaciũt scommata: & qui sagaciori versutia prodigia facere videntur, omnes harum rerum abs te, non paruam mercedem accipiunt. Si autem mẽdicus, ac pauper, ipsius etiam panis indigens te adierit, quibus tu non vteris maledictis, quæ crimina, quas contumelias, quæ conuitia, quas desidias nõ obiicies cum nec tecum ipse reputas, quanta etiam tu desidia vitã trahas, & cũ Deus multa tibi bona in dies
A præbet? Nec volo mihi respondeas, nonnihil te quotidie facere. Sed illud mihi ostende, si earum rerum aliquid tractas, ac facis, quæ necessariæ sunt. Sin vero pecuniarum quæstus quasi diligentissimus cupo, & iugem quam de accumulandis opibus habes, curam mihi proponis: non verebor ipse tibi respondere, non esse opera hæc quippe, cum illa (mea sententia, & quidem certè) magnaque opera sint, misericordia erga pauperes, oratio iugis, cæteraque huiusmodi, eorumque protectio qui maioris alicuius iniuria vexantur. Quæ omnia nullum apud nos habent locum, sed in maxima desidia, ocioque viuimus semper, nec tamen vobis vnquam adeo dictum est, Ociosus es, atque desses. Nolo ergo tibi solem accendere, nihil quod sit necessarium operaris, lunam ergo tibi extinguo, in sterilitatem gremium vertam terrarum, retinebo stagna, fontes recondam, flumina exiccabo, aerem in nihilum redigam, pluuias retrudam: sed omnia nobis affatim, atque copiose proponit. Quid quod multis, non solum ocio corruptis, verumetiam, non parua peccatorum illuuie mersis, eorum omnium, quæ diximus, vsum præstet? Quare cum inopem videris, nulla dedignatione mouearis, si iuuenis, atque saluus abs te alimenta petat, ne siquidem B
sicut seruus sit fugitiuus: sed ea, quæ diximus, tecum versa, immo vero illi ad hæc dicenda libertatem concede, & clamabit ad te iustus magna se turbari dedignatione: quoniam cum sanus fœlixque iudicio tuo sis, nihil eorum agas, quæ à Deo nobis mandata sunt: sed quasi seruus à communi omnium domino arrepta fuga in alienis, id est, in omni vitio versaris, temulentia, furto rapina, cæterisque vitiis inquinatus aliorum domos subuertis. Deinde audes ocium cæteris obiicere, qui tot delicta tibi non obiicis, non insidias, non periuria, non mendacia, non latrocinia, non alia mille tua huiusce modi facinora, & flagitia recordaris. Hæc autem dico, non quia velim legem pro ociosis cõdere, sed quia valde desidero bonis vos esse operibus occupatos. Omnium enim vitiorum quasi magistra quẽdã, atq; origo est ociositas. Itaque oro vos atq; obsecro, ne misericordiam contemnatis, ne duri & illiberales sitis. Nam & Paulus cum multum conqueſtus fuerat, dicens: Si quis operari non vult, non comedat: nõ facit hic c
finem, sed ad hęc addidit. Bonum faciẽtes, C
non deficiatis; q̃ certè contraria esse videtur. Nam si iussisti ne comedamus, quomodo aliis dare ociosis mones? Itaque, inquit, iussi: remouere enim volens vos ab illis, & non conuersari cum illis: ac 1. Th. 3.

rursus monui ne inimicos eos putetis, sed continuè, ac diligenter admoneatis, nõ di
screpantia, sed consona nimium, atq; con
uenientia ad vnius legis seriem deducens.
Nam si ad misericordiã ambos procliues
faciam, citò, & ille ab ocio, & tu a mente il
liberali recedes. Sed multa, inquies, menda
cia, multas fabulas pauperes fingunt. Ego
verò hac ẽt de cã maiori misericordia mo
uear, cum in earn necessitatem incidisse
hoïes videam, vt impudentissimè menda
ciis viuere cogantur: quorum nos non mõ
non miseret, sed verbis ẽt asperis eos lace
ramus. Non accepistis dicẽtes semel iam,
atq; bis? An ergo cibo rursus nõ indigent,
quia semel, atq; bis acceperunt? Cur non
tuo quoq; ventri eãdem legem imponis?
cur ad eũ non dicis, repletus hesterno die,
atq; nudiustertius fuisti, quid amplius q̃
ris? Sed ventrem quidẽ tuum ẽt ultra men
suram replendo disrumpis, a paupere aũt
modica petenti, faciem auertis, cuius, uel
hac de cã misereri debes, q̃m quotidie te
adire nõ parua premitur necessitate. Nam
si nulla esset alia rõ, quæ ad misericordiã
D flecteret: propterea tñ misericors erga pau
perem esse deberes, q̃m necessitate coactus
ad te venit. Tu verò non modo benigno
aïo non es, q̃m illum impudentem uides,
qui paupertate superatus est, nec solum te
illius non miseret, verumetiam paupertatem multis præsentibus exprobras. Cumq;
Deus iubeat occulte, atq; in abdito præbe
re: audes tu publicè pauperem afficere op
probriis, qui a te misericordia esset subleuandus. Dare misericorditer nõ uis? Quid
igitur criminaris? Quid tribulas calamito
sum, atq; miserã aïam? Refugit ille ad ma
nus tuas ceu in tranquillum portum. Cur
tu oẽm fluctuum vim in illum concitas,
& maioris hyemis sibi reddis procellas? Cur
miseriæ ipsum condemnas? Credis, quia si
talia se putasset abs te percipere, ueniisset
ad te? Quòd si talia se auditurum abs te pu
tauit, & tamen uenit: multo magis tamen
eius miserandum est, quàm tuam liberalitatem pertimescendum, qui cum ita inui
ctã necessitatem imminere illi uideas, mi
tior factus non es, nec opinaris satis ipsi es
se ad excusationem impudentiæ ingentes
famis uires: sed impudentiam ei obiicis,
qui maioribus in rebus impudentissimus
sæpe fuisti. Quippe pauperum impudentię
venia iure conceditur. Non autem plerun- E
que tanta impudentia seruemus, vt nõ mo
do veniam non mereamur, uerumetiam
acerbis suppliciis simus puniendi. Hæc,
quæso, ita in memoria teneamus, ut humi
liores facti non irrideamus miseros, nec
vulneremus eos, qui remedium a nobis
quærunt. Nam si præbere nos uis, cur cæ
dis? Non est tibi animus largiendi, quid
contumeliaris? Sed non vult aliter abire.
inquies. Sic ergo fac, quemadmodum vir
quidam sapiens iussit: pacifice, ac mansue
te pauperi respondeto, qui certè inuitus
ita impudens est: non enim est oïno, non
est (inquam) homo, qui non inuitus impru
dentiæ crimine velit confundi. Nam si ẽt
mille quispiam afferat rationes, quibus op
positum probare contendat: nunquam ta
men mihi persuadere poterit, eum qui vi
ctum facilè habeat, malle se ab aliis turpi
ter mendicare, quàm honestissimè suis ve
sci. Nemo ergo vos falsis rationibus decipiat. Si autem Paulus scripsit, Siquis ope- 2. Ti. 1. c
rari non uelit, non manducet, pauperibus
non diuitibus, scripsit. Nam potentibus
quidem contrarium dicit: bonum facientes nõ deficiatis. Etenim quemadmodum Ibid. F
nos sæpe facimus, qui, quando viderimus
duos amicos, alterum in alterum acerbè
insurgere, seorsum alterum deducentes, v-
trunq; admonendo culpamus: sic non Mo
ses solum verumetiam ipse Deus fecit. Nã Exo. 32 g
Moses quidem ad Deum dicebat. Nisi di
mittis ipsis peccatum, me quoq; vna cum
ipsis destruas. Ipsos autem iussit seueriśi
mè puniri, cognatosque a cognatis interi
mi. Quæ quanuis opposita uideantur, ad
unum tamen finem concurrebant. Deus
autem ad Mosen quidem Iudæis audien
tibus dicebat. Dimitte me, & conteram po Ibi. 32 b
pulum hunc. Nam etsi tunc non aderant
Iudæi, quãdo hæc Deus Mosi dicebat, po
stea tamen hæc audituri erant: seorsum au
tem, atq; priuatim contraria his Mosi cõ
mittit: vnde Moses coactus exclamabat, Nu. 11.
dicens. Nunquid ego ipsos in vtero conce c
pi, quia dicis mihi, Leua eos, sicut leuat nu
trix lactantem in sinum suum? Similia in
magnis familiis quoq; fiunt. Nam crebro
paterfamilias pædagogum seorsum incre
pat, dicens. Nimium es acerbus in adole
scentulum, atque durus. Adolescentem au
tem, quasi iure cæsum criminatur. Sic a
contra-

contrariis eandem vtilitatem educãdi honeſte filii collegit, Pariter igit̃ Paulus quoque ſanis quidẽ, ac inopibus ſcribit, vt ad operãdum eos excitet: Siquis nolit operari, non comedat: his autẽ qui poſſunt liberalitate vti non ſic, ſed aliter ſcribit, Bonũ facientes non deficiatis: vt eos ad benigne dandum impellat. Eodem quoque mõ in epiſtola ad Romanos his qui à gẽtib⁹ erãt, cõſuluit, ne ceruices in Iudeos extollãt, & oleaſtri ſimilitudinem adduxit in mediũ, ita vt alia his, alia illis dicere videatur. Nõ ergo in tenacitatem incidamus, ſed pareamus Paulo dicenti. Bonum facientes non deficiatis. Audiamus etiam dñm, qui iubet omni petenti dare & alibi ait. Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter. Ita cum pleraq; alia dixit, de nullo id præter quàm de miſericordia dixit. Sitis miſericordes ſicut pater veſter. Nihil.n. certè nos vſq; ad ſimilitudinẽ Dei ſic effert, atq; extollit quemadmodum libera, benefica & copioſa collatio. Sed nihil eſt impudentius paupere, ais Cur quæſo? Quoniam huc atq; illuc percurrens, aduerſus oẽs inuehitur, atque obrectat. Vis ergo, vt facilè tibi oſtendam multo impudentiores, moleſtioresq; nos illis eſſe? veniat tibi (oro) in mentem quoties ieiunii tempore menſa veſperi appoſita, ſi miniſter uocatus tardiuſculè acceſſerit, omnia euertiſti contumeliando, calcitrando, atrociter miſerum miniſtrum verbis ac pugnis mulctaſti: quæ omnia parua mora incitatus feciſti, cum tamen certior eſſes paulò poſt uariis poſſe uentrem tuũ cibariis explere. Deinde non vocas teipſum, qui nulla de cauſa uel certe minima in beſtiarum ferocitatem exciſti, impudẽtem atque importunum: pauperem vero, qui magno pondere premitur, qui nõ moram edendi, ſed inopiam perhorreſcit, importunum atque impudentem cæteriſque conuiciis audes petere. Et quomodo, dic mihi, non maximæ impudentiæ hoc eſt? Sed hæc nec cogitare quidem uolumus, ac ideo moleſtos eſſe illos arbitramur. Nam ſi noſtra quoque diligentius examinaremus, & cum factis eorum iuſtius conferremus, non putaremus illos eſſe importunos. Noli igitur iudex eſſe iniuſtus. Nam etſi ab omni delicto liber eſſes, nec tamen etiam ſic lex diuina tibi commiſit temeraria curioſitate aliorum crimina rimari. Nam ſi Phariſæus hac de cauſa ſeipſum perdidit, quam nos excuſationem inueniemus? Si reſtè uiuentes nõ patitur aliorum crimina indagare, quanto minus peccatores patietur? Nolite igitur duras atq; inexorabiles pauperibus aures præbere. Nolite ferarum immanitatem ſuperare. Non enim ſum neſcius ad tãtam crudelitatem nonnullos deueniſſe, ut ex deſidia fame pereuntes neglexerint, & ad hæc verba impudenter eruperint, nullus imprę ſentiarum hic famulus mihi adeſt, procul ab ædibus meis abſum: nullus hic mihi argentarius cognitus eſt. O immanitatem ab humanitate omni alienam. Maius facile perfeciſti, & quod minus eſt non abſoluis? Ne paululum itineris defatigeris labore inedia mendicus peribit. O cõtumeliæ nouum genus, ò ſuperbiam inauditam. Nam ſi per decem milia paſſuum eundem eſſet, nonnihil rationis hæc excuſatio habere forſan uideretur. Nec cogitas tanto maiorem mercedem tibi eſſe repoſitam, quanto magis laboras. Nam quãdo de tuo ſolum modo præbes, pro eo ſolum quod dediſti, quando uero ipſe quoque ad dandum profectus es, huius etiam laboris retributio tibi debetur. Sic & Patriarcham ideo magis admiramur, quoniam cum trecentos & decem & octo uernas haberet, non alium miſit, ſed curſu ad boues contendit, ac vitulum attulit. Nunc uero ita inflati nonnulli ſunt, vt non vereantur per famulos miſericordiæ vti uirtute. Sed nõne ſi per me faciam, ut tu iubes, inquies, inanis gloriæ crimine captus uidebor? Immo uero nunc hoc crimine laborare mihi uideris, cum te fruſtra pudeat ad pauperem uenire, ac eum alloqui. Sed hæc nunc nõ diſputo, tantum modo per te tua præbeas, idque uel per te, uel per alium facere tui arbitrii ſit: illud obſecro, atque obteſtor, ne contumeliis atq; criminibus inopem turpiter cædas: remedio indiget, qui te adiit, non vulneribus, miſericordiæ ope, non acuto gladio. Nam ſiquis lapide percuſſus, cæteris omnibus neglectis ad genua tua ſanguinolentus refugerit alione tu iterum lapide caput eius percuteres, & vulnus vulneri adderes? Neq; quam certè id faceres, ſed priori vulneri mederi conareris. Cur igitur in paupere oppoſitum facis? An ignoras quantum

prodeſſe

G 2. Theſ. 3. c. Ro. 11. c

Lucæ 6. e

H

I

K

Ge. 18.

prodesse iucũda, & quãtum obesse amata potest oratio? Melius est, inqt, sermo pius q̃ datio. Nõ putas aduersum teipsum ense abuti, grauioreq; ictu confossum iacere, cũ dolore paup commotus, gemẽs atq; lachrymãs, silentio abs te discesserit, nempe a Deo ad te missus fuerat? Quare cogita nũc, quo ille cõtumeliæ, atq; iniuriæ puenerũt: cũ Deus quidẽ ad te pauperẽ miserit, quia dãdi potentẽ fecit, p̃bere illi iussit: tu aũt non mõ non dederis, sed conuicijs turpiter expueris: huius delicti magnitudinẽ si facile p̃cipere nõ potes, consi dera id in his tẽporalibus rebus, & tũc vltro intelliges, quàm atrox facinus cõmisisti. Nã si famulus tuus ad aliũ famulũ simi liter tuũ argentũ repetiturus, quod illi dederis, iussu tuo p̃fectus sit, nec inde solum inanis verumẽt omni conuicio, atq; contumelia pulsus redierit: dic, quo supplicio famulũ tuũ punires, cũ teipsum ab eo cõtemptum, atq; spretum cẽseres? Pariter ergo de Deo etiam cogita. Ipse.n. est, qui ad nos pauperes mittit, nec nostra, sed Dei damus, sic quicquam dederimus: quòd si nõ dederimus, verumetiam iniuria lacessitos repulerimus, ipse tecũ animo volue, quibus supplicijs, quo fulmine rem dignam egerimus. Hæc omnia (quæso) cogitantes, & linguã domitam, quasi fræno teneatis, & omnem illiberalitatẽ eiiciatis, manusq́ue vestras ad misericordiæ munera porrigatis. Nec pecuniis solũ, & rebus nostris, verũetiam suauitate sermonis cõsolemur pauperes: hoc.n. modo tam æterna, quę cõtumeliosis hominibus impendentur, supplicia fugiem⁹, quã beatissima illa regna, quæ misericordibus, & benignis conferentur, adipiscemur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen.

L

M

## Homilia. xxxvij. ex cap xi.

ET factũ est cũ cõsummasset Iesus præcipiẽs duodecim, discipulis ] Cũ Apostolos dñs miserat, tunc seipsum data opera subtraxit ab ipsis, vt oportunitatem, occasionemque haberent mandata efficere. Nemo enim profecto præsente magistro, morbumque omnem repellente, discipulos adire nouisset [ Cũ aũt audisset, Ioãnes in uinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis, interrogabat eũ dicens. Tu es qui uẽturus es, an aliũ expectamus? ] Lucas autem dicit ipsos Ioãnis discipulos signa Iesu ad Ioannem detulisse, ac tum demum ad Iesum missos fuisse: quod tamen nullam prorsus habet ambiguitatem, sed alteriorem quandam solum cõsiderationẽ. Hinc etenim etiam, quàm acerbo inuidię flagrarent ardore, occultius suboste̅ditur. Quod autem sequitur, ambiguum valde perplexumque esse videtur. Quid enim sibi voluit illa interrogatione, Tu es, qui venturus es, an alium expectamus? Quomodo enim, qui vel antea, quàm signa Iesus fecisset, ipsum cognouit, qui a spiritu hæc didicerat, qui a patre ipso audierat, qui in omnibus ipsum esse agnũ Dei prædicauerat: quomodo (inquam) interrogatum nunc mittit, vtrum ipse, an alius venturus sit? Nam si dubitas, an ipse sit Christus, cur ei tantam fidem præbes, vt de reconditis rebus credere paratissimus sis? Summę nanque fidei dignitatem oportet cum habere, qui testimonii, sui põdere tãtam rem sit approbaturus. An nõ es tu qui dicebas, Nõ sum sufficiens corrigiam calciamenti eius soluere, qui dicebas: quoniã non noueram ipsum, sed ille, qui misit me baptizare in aqua, ille dixit: Super quem videris descendentem spiritum, & permanentem in ipso, hic est, qui baptizat, in Spiritu sancto? An non vidisti spiritũ in specie columbæ? Non audisti vocem? Nõne tu prohibebas ipsum, dicens. Mihi est opus a te baptizari? Nonne discipulis quoque tuis dicebas, illum extolli ad maius in dies oportere, te verò ad minus deprimi? Nonne vniuersæ prædicabas plebi ipsum esse, qui baptizabat in spiritu sancto, & igne: & quòd ipse est filius Dei, qui tollit peccata mundi? Hæc certè tu omnia, ante quàm ille signorum miraculis coruscaret, magna voce prædicasti. Quomodo ergo nunc, quãdo iam omnibus sua virtus manifestior est, quando per totam Palæstinã celeberrima eius fama præfulget, quando mortui ab eo excitati sunt, dæmones depulsi, multaque alia perlucent miracula, tunc mittis, ac interrogas ipsum? Quidnam hoc est? An per fraudem illa priora quasi longas fabulas confixisti? Et quis mentis compos talia fecisset? Nõ dico de Ioanne, qui exultauit in vtero, qui priusquàm nasceretur, Christum prædicauit, qui

Luc. 7.c

A

Lucæ. 3. & Ioan. 1. d

Ioan. 1. c

Mat. 3. d

Ioã. 3. d

Mat. 3. c

Ioã. 1. d

B

Luc. 1. c

UNIVERSIDAD DE MURCIA

qui eremum habitauit, qui angelicam viuendi perfectionem in corpore adhibuit: sed de quouis homine non insano. Nam si etiã abiectissimum quendam dicas, certe tñ post tot tantaq; tam sua q̃ aliorum testimonia nullo modo dubitasset. Ex his oĩbus apertissime patet non ambigentem, nec vlla ignorãtia ductũ misisse, qui quærerent. Sed nec illud dicere quisquam poterit, sciuisse quidẽ ipsum, terrore aũt carceris, ac vinculorum timidiorẽ fuisse. Nũ liberationem sibi hæc interrogatio affert? Nec si etiam hanc speraſſet, quicquam aduersus veritatẽ simulasset vir ille, qui pietatis gratia, vel mille mortes obiisset. Nam nisi excelso robore animi, atque inuicto fuisset, nunquam profecto ad vniuersum Iudaicum populũm iam diu exercitatum
C effusione prophetici sanguinis tam fortis extitisset. Nunquam ferocissimum illum tyrannum tãta fiducia sui sic redarguisset, vt in media vrbe, ac foro cunctis audientibus, tanquam infantem, aut adolescentulũ increpasset. Quòd si timidiorem quispiam suspicatur factum fuisse, quo discipulos suos non fuerit veritus, quibus audientibus tot, tantaq; de Iesu attestatus fuit: sed eos interrogatum misit, cum alios mittere potuisset, quamuis non ignoraret inuidia quadã illos in Christum commoueri, & ansas reprehendendi semper quæsisse. Quomodo autẽ plebis etiã cum Iudaice non puduit, cui multa de Christo, ac magnifica prædicauerit? Quid autẽ ipsi ad effugienda vincula, & carceres hoc profuisset, q̃ nec Christi causa vinctus fuerit, nec quia diuinã virtutem Christi prædicauerit: verum quia iniquitatis Herodis coniugia accusauit? Patet igitur non dubitasse Ioannem ea de re, de qua nec infans quidem, aut mente captus dubitasset. Quare oportet resp̃sum adinuenire, cuiusnã rei gratia interrogatum Ioannes misit. Alieniores erant a Christo discipuli eius, & inuidiæ cuiusdam stimulis semper agitabantur, magistrum suum pluris esse cupientes, quæ res maxime verbis ipsorum
D comprobatur. Dicebant ad Ioannem: qui tecum erat trans Iordanem, cui & testimonium perhibuisti, ecce is baptizat, & omnes ad eum veniunt: ac rursus de mundatione facta est quæstio inter Ioannis discipulos, & Iudæos: præterea Iesum aggredientes dicebant. Cur nos, & Pharisæi ieiunamus, discipuli autem tui nõ ieiunãt?
Nã cum nihil adhuc altius, ac super homi Mac. 9.
nem de Christo cogitarent: Ioannem au- b
tem plusquã hominem arbitrarentur, nõ poterant æquo aĩo ferre, crescere in dies Iesum videntes, Ioannem vero quotidie minoris æstimari: quæ tñ turbatio faciebat, vt meliori Iesum mente audirent: ad quod Ioannes donec cum ipsis erat, tam precibus, quàm rationibus hortabatur. Verum cum nõ persuaserit, mortem licet propinquã fore videret, timens ne perniciosæ materiã opinionis relinqueret, si maiorem se Chro putantes, discipuli nullo pacto illi cõiũgerent, hoc modo Chro ipsos offerre curauit. Nã si aperte ipsis consuluisset, vt Christo tanquam meliori adhærerent, nullo pacto ei credidissent, sed præcipua Ioannis modestia id dictum putantes, magis ipsum colerent, silentio autem tantam rem pertransire non potuit.
Quid igitur facit? vt ab illis ipsis quanta E
miraculorum splenderet gloria Christus, posset audire, non omnes, sed duos, quos forsan faciliores ad credendum cæteris putabat, & qui simpliciter absq; suspicione interrogare possent, ac rebus ipsis discere, quantum interest inter Ioannem, & Iesum mittere studuit. Ite igitur (inquit) atq; ab eo quærite. Tu es Christus, an alium expectamus? Iesus autem q̃ mentem Ioãnis non ignorabat, non dicit: Respondete Ioanni, quia ego sum: sed quamuis ad interrogationem consequens erat, tamen quoniam poterat turbare auditores, vt ab ipsis rebus possent quod quærebant perdiscere, sedulo facit. Scribitur enim multos ipsum tunc curasse cum aduenissent, & certe non erat consequens cum interrogatus esset, tunc Christus es, ad quæsitum quidem nihil respondisse, sed confestim multos ægrotantes curasse, nisi hoc facere voluisset, quod diximus: cum nemo ignoret testimonium, quod à rebus trahitur, certius esse, quàm verborum, & absque vlla suspicione. Quia ergo sicut Deus qua mente misit Ioannes, non erat nescius: cæcos, claudos, aliisque morbis plurimis laborantes illico curauit, non vt Ioannes hæc disceret: non indigebat enim his ille qui credebat: sed vt discipulos eius ambigentes attraheret, ideo post curationem
F

nem multorũ,ait ad eos. [ Ite & renuntiate Ioanni,quæ audistis,& uidistis, cæci respiciũt,claudi recte ambulant,leprosi mũdantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euãgelizantur.] Quibus adiecit, [& beatus est, qui nõ scandalizatur ĩ me.] Ex quo illis ostendit, nõ esse sibi occultas cogitationes eorũ, q̃ si respondisset, ego sum, & offendisset nempe ipsos responsum hoc & dixissent, aut certè cogitassent, q̃d Iudæi crebro more solent dicere, tu de te ipso testimonium perhibes:idcirco nõ ita dicit,sed signis ipsos ad fidem adducit, vt & omni suspicione doctrina sua careat, & hac luce dilucidior sit.Quapp æque occulte ipsos arguendo momordit Nam eũ illi scandalum propter ipsum paterẽtur,passionem mentis eorum ita detexit, vt nullus huius rei testis esse posset, sed cõscientiæ ipsorum,qui sibiipsis conscii erãt,res tota relicta sit, quantum in ipso scandalũ paterẽtur,ac ideo attraxit eos,dicens Beatus est qui non scandalizatur in me. Verum vt veritas vndiq; colluceſcat,illa etiã,quæ ab aliis hoc in loco dicuntur, in medium protrahamus Negant igitur nonnulli,ea
G de causa,quæ iam dicta est,ad interrogandum misisse Ioannẽ, sed quia ignorabat: ignorabat aũt,aiunt,non totum mysteriũ, sed ipsum quidem esse Christum non ambigebat: vtrum vero ab hominibus mortũ traderetur,an non,id dubitabat: præterea etiam interrogabat dicens:tune es venturus, id est, tune ipse ad inferos descendes, sed nulla prorsus hic sermo ratione cõpro
Ioã.1.d bari potest.Non enim ignorabat hoc Ioannes, qui hoc ante alios maxime prædicauit.Ecce nãq;,inquit,agnus Dei,qui tollit peccata mũdi.Agnũ quippe vocauit, quia in crucis patibulo suspendendũ sciebat. Cũ etiã dixerit,qui tollit peccata mundi, idipsum significauit:Nõ enim alia,quàm per crucẽ, via peccatũ mundi abstulit, vt Paulus etiã delcarat,dicens. Quod aduer-
Col.2.c sus nos erat,chirographũ de medio abstu-
Ioã.1.c lit, cruci ipsum affigens. Q̃n aũt dicebat, hic est, qui vos in spiritu baptizabit, ea quæ post resurrectionem futura erant,prædixit.Sed resurrecturum quidem ipsum,& spiritum daturum,inquiunt,sanctum, nõ ignorabat, sed cruci affigẽdum nesciebat. Q̃uo igitur resurgere poterat, nisi passus crucifixusq; fuisset? Aut qũo maior prophetis Ioannes, qui vel ipsa, q̃uæ prophetæ dixerunt,nesciebat? Quòd vero maior erat,quàm propheta,ipse Christus attestatus est.Quòd aũt prophetæ passionẽ Christi præuiderunt, nemo vnquam inficiabitur.Esaias enim clamat.Sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se,obmutescet.Et rursus.Erit radix Iesse, & qui exurget principati gentibus, in ipso gentes sperabunt. Passionem deinde significans passionisq; gloriã adiecit:Et erit requies eius honor.Nec solum, quia crucifigetur Esaias prædixit: verumetiã cum quibus crucifigetur. Reputatus est enim,inquit,cum iniquis. Neque id solum,sed etiam quod nulla se defensione liberabit,hic nanq; ait. Nõ aperiet os eius. Iniquitatem etiam condemnantiũ significat,cum dicit. In humilitate eius iudicatio sua ablata est. Sed Dauid quoque ante Isaiam totum prædixit,& iudicium simul descripsit.Quare,inquit,fremuerunt gentes,& populi meditati sunt inania? Adstiterunt reges terræ, & principes cõgregati sunt in vnum, aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Alibi autem, modum quoque ipsum crucifigendi expressit, dicens. Foderunt manus meas, & pedes meos, & ipsa, quæ milites facere ausi sunt, exquisitissimè expressit. Partiti sunt, inquit, vestimenta mea, & in vestem meam miserunt sortem.Nec de aceto siluit, quod Christo allatum in cruce est. Dederunt, inquit, in escam meam fel, & in siti mea potauerũt me aceto. Deinde prophetæ quidem ante multos annos iudicium, & condemnationem crucifigendorum cum ipso, vestimentorum distributionem, vestis sortem aliaq; huiusmodi plura præscierunt: nec enim omnia dicere necesse est,ne prolixa nobis nimium fiat oratio. Hic verò, qui maior illis omnibus fuerat, etiam hæc ab aliis prædicta ignorabat? Quonam rationis colore hic sermo sustentari poterit? Aut eur illo modo non interrogauit Ioannes, tu es, qui ad inferos venturus es, sed simpliciter, tu es venturus? Multo autem illud ridiculosius est: asserunt enim ideo a Ioanne quæsitum fuisse, vt cum ad inferos deueniisset ibi quoque prædicaret: aduersus quos nõ erit absq; re ita dicere.No
1.Co.14 lite fratres ad infantium mentem descendere,

H
M.11.b & Lucæ 7.d
Esa. 53. c
Ibid. 11
Ibi. 53.
Ibidem
Psal. 2.a
I
Ps. 21.d
Ibid.
Ps. 68.e

dere, sed vitio, ac malitia infantes sitis: præsens enim hæc vita tam recte, q̃ ꝯriam tibi viuendi potestatem dat: postquam vero
K diem tuum obieris, iudicium, & pœna cõ
Psal. 6. b sequitur. In inferno enim Psalmista dicit, quis confitebitur? Quo igitur æneæ portæ confractæ sunt, & vectes contriti? Per corpus eius: tunc enim primo immortale corpus hoïs apparuit, quod ẽt mortis ipsius tyrannicam dissoluit potestatem oĩbusq; ostendit vires mortis iam esse destructas, non eorũ qui ante ipsum mortui fuerant, peccata dissoluta. Quòd si ita non est, sed oẽs ab initio defunctos a gehenna liberauit: quo ipse, inquit, tolerabilius erit Sodomis, & Gomorrhæ? Quod certe significat puniendos quidem illos omnino, quamuis remissius. Nam si hac quoq; in vita pœnas dederunt, non tamen idcirco punitio nẽ in vita illa effugerunt. Quòd si illi qui tam grauiter hic puniti sunt, ibi quoque puniuntur, quanto magis qui nullum hic perpessi sunt supplicium? Sed magna, inquies, iniuria illis hac ratione fit, qui ante aduentum Christi naturæ concesserunt.
Nõ confessi: proculdubio confessione necessaria ad salutẽ tpe reuelatę gratiæ. Minime, inquã, poterant enim hoïes tũc, etiam ipsum non confessi, saluari. Non enim Christi, qui nondum venerat, ab illis cultus petebatur, sed vt idolorum cultu spreto, vnum solum Deum conditorem omnium noscerent. Dominus enim, inquit, Deus tuus, dominus vnus est: idcirco
L Machabæi, qui ne legem traderent, mori
Deut. 6. Vide Iosephum & 1. Machabæorum 1. g Io. 15. d maluerunt. Valde admiramur pueros quo que illos, aliosq; complures apud Iudæos, qui bene, & optime vixerunt, & hanc cognitionis mensuram inuiolatam conseruarũt, a quibus nil aliud certum petitum est. Nunc autem non ita est, sed necessaria est ad salutem Christi cognitio: propterea dicebat Si non venissem, & locutus eis nõ fuissem, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Pariter etiam maiora in viuendi disciplina petuntur a nobis. Nam cum illis temporibus cædis pernicies, nunc etiã irasci satis est, vt pereas. Et tunc quidem alie
Exo. 21 b næ vxori commisceri, atq; adulterati, supplicium afferebat: nunc autem etiam incõtinenter oculis cernere, punitionem non fugit. Nã sicut cognitio ad perfectius, atq; sublimius peruenit, sic certe disciplina quoque viuendi ab melius nunc progressa est.

Non igitur præcursore apud inferos opus erat. Præterea si post mortem infideles reduci ad fidem possunt, atq; saluari: nullus vnquam peribit, poterunt hoïes tunc pœnitentiã agere, & Christum adorare, quod Paulus testatur, dicens. Omnis lingua con Phi. 2. b fitebitur, & omne genu flectetur, cœlestiũ, terrestrium, & inferorum. & iterũ. Vltima M inimica destruetur mors. Sed nullam utili 1. Cor. tatem ex ista subiectione consequent. Nõ 15. e enim voluntatis gratæ, ac bonæ opus erit, sed rerum ipsarum (vt ita dicam) necessitatis. Fugiamus ergo tales opiniones: fabulas certe aniles, atq; inualidas. Ipsum audiamus Paulum de his differentem. Quicun- Ro. 2. b que enim ait, sine lege peccauerunt, sine lege ẽt peribunt. Quod de his, qui ante legem fuerunt protulit. Et quicunq; in lege peccauerunt per legem iudicabuntur. Id iam de his, qui post Mosen fuerunt, oĩbus dicit. Et q̃m reuelatur ira Dei de cœlo in oẽm impietatem, & iniustitiam hoïum, furor, & ira, & tribulatio, & angustia, in oẽm Ibid. animam hominis operantis malum, Iudęi primũ atq; Græci. Et certe mille afflictiones, vt historia sua prædicat, & scriptura quoque nostra, gentes in hac uita passæ sunt. Quis enim narrare poterit exquisite, quęcunq; Babylonij passi sunt mala omni tragœdia digna? Aut quis Aegyptiorum exponet calamitates? Quòd autem qui ante Christum obierunt, ac ideo ipsum non Fide implicita tãtũ, in meditatorem, Chr̃m. A cognouerunt, si ab idolorum cultu recesserunt, ac Deum solum adorarunt: si præterea honeste vitam peregerunt, æterna bona, & beatitudinem adipiscentur, Paulum rursus audi. Gloria, inquit, & honor, & pax omni operanti bonum, Iudæo primum, & Gentili. Vides aperte retributiones bonorum ijsti repositas, contra supplicia, & pœnas illis, qui cuncta opposita effecerunt. Vbi ergo, ubi sunt (inquam) qui gehennam fore non credunt? Nam si qui ante aduentum Christi uixerunt, qui nunquam gehennę, aut resurrectionis nomen audierunt, qui hac in uita graues pœnas dederunt, etiam ibi puniuntur: quid de nobis erit, qui tam sublimis philosophiæ præceptis educati sumus? Sed quænam ratio persuadebit, inquies, eos qui nunquam aliquid de gehenna perceperunt ad ipsam esse venturos? Poterunt enim facile seipsos excusare, ac dicere. Si gehennã

nobis

nobis excudisses, metu pterriti, modestius vitã egisse mus: nec sicut illi, qui etsi quoti die tãta malè viuẽtibus imminere supplicia p̃dicantes audiunt, minimè tñ attẽdũt. Sed nemo vnquam dubitabit, si quis huius vitæ suppliciis nõ corrigitur, eum multo minus futuris punitionibus emendatè victurũ. Rudiores enim hoïes præsentia magis, quàm futura mala phorteſcunt. Sed
B cur, inquit, cum maiore formidine nos a male agẽdo deterreamur, non iniuria illis facta est, qui tanto timore castigati non sunt? Primũ quidem non iidem labores nobis, atq; illis ꝓpositi sunt, sed multo maiores nobis. Qui aũt maiore onere laboris præmuntur, eis maiore patrocinio opus est. Nõ est autem paruũ patrocinium, atq; tutela, formidinis incremẽtũ. Quòd si nos illis potiores sumus, quia futura non ignoramus, in hoc etiam illi nos superãt, quoniam vehementius, ac fere confestim puniebantur. Sed aduersus hæc nonnulli dicunt. Et quomodo iustus est Deus, si quis cũ hic peccarit, hic atque ibi puniat? Vultis igitur in memoriam eius rationis vos redigam, quam in ore habere soletis, vt nullum nobis afferatis laborem, cum satisfactionem à vobis ipsis habeatis. Multos vestrum ego sæpe audiui, cum latro, aut fur, pœnas dederit, ex dedignatione huiusmodi verba dicere. Mile cædes scelestus ille, mille furta commisit, & vnica solũ morte morietur. Vbi ergo iustitia? Vosipsi ergo confitemini, non satisfeciſſe ad iustitiã, quod morte mille mulctatus est.
C Cur igitur nunc cõtraria sententia iudicatis? Quia videlicet vobisipsis, nõ aliis modo iudices estis. Impeditur certè, qui seipsum nimium amat, ne possit quod iustum sit, prospicere. Propterea quãdoquidem de aliis iudicamus, diligẽter omnia perscrutamur: quando vero de nobisipsis sententiam laturi sumus, tenebris obducti parũ intelligimus. Nam si tam acri cura nostra examinaremus, quemadmodum aliorum, syncera integraque sentẽtia iudicaremus. Sunt enim, & vobis certè peccata non duabus, aut tribus, sed mille dignissima mortibus. Et vt alia prætermittã, recordemur quoties indigne corpus Christi suscepimus, cum non ignoremus huiusmodi ho
1.Co.11. mines corporis, atque sanguinis Christi
f reos esse. Ita cum de homicida quicquam dicis: tui ipsius veniat in mentem. Et cõsidera illum quidem hominem nudum interfeciſſe, te autem cædis dominicæ reum esse, et illum quidem tantorum participationem mysteriorum non habuisse, nos aũt ad sanctissimam mensam sæpius accesſisse. Quid de his dicam, qui proximos assi duè mordent, atq; deuorant, magnum illis venenum immittẽtes: aut de his, qui cibum inopum rapiunt? Nam si qui retinet, nec p̃bet pauperi de suo, quasi cibum eripiat ab eo, peccare videtur: quam multis latronibus peiores hi sunt, qui auaritia inducti per fraudem aliena retinent, quàm multis D homicidis hi qui rapiunt, fœdiores? Quod autem inueniuntur, qui spoliis hominum non satiati, sanguinem eorum etiam concupiscũt? Minimè minimè, inquies. Nũc quidem minimè dicis, sed vellem tunc potius diceres, quando inimicum tuũ perse queris: tunc (quæso) hæc verba memoria habebas, vt cũ exquisitè vixeris, Sodomorum supplicia fugias, ne Gomorrhæ mala in te veniant, ne Tyriorum afflictiones Sodomorumque patiaris, ne denique Christum male viuendo offendas: quod mihi cęteris oĩbus magis pertimeſcendum videtur. Nam etsi multi gehennam omnium malorum supremum atq; vltimũ putant: ego tñ sic censeo, sic assiduè p̃dicabo, multo acerbius esse Christũ offendere, quàm gehennæ malis vexari. Hortor vos, atque oro, vt mecum hac in re sentire velitis. Hoc enim modo, & gehennam fugiemus, & Christi gloria perfruemur. Quam vtinam omnes consequamur, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia. xxxviij. ex cap. xj.

E

ILlis aũt abeũtibus cępit Iesus dicere ad turbas de Ioãne. Quid existis ĩ desertũ uidere? Arundinẽ uẽto agitatã? Sed quid existis uidere? Prophetã? ẽt dico vobis, & plusquã prophetã. Bene confecta fuisse a Iesu, quæ ad discipulos Ioannis spectabãt, iam vidimus. Signis enim, atque miraculis illiço factis confirmati redierunt. Restabat autem, vt multitudinem etiam ad meliora reduceret. Nam etsi discipuli quidem Ioannis nullum leuitatis crimen de magi-

magistro suo cogitassent, vulgus tamen, & turbæ, cum qua mente Ioannes interroga ret scire nequirent, ad absurda multa pote rant deuenire, secumq; ipsis cogitare: nonne Ioannes multa de isto testimonia per hibuit, quo igitur nunc dissuasus ambigit, vtrum iste an alius venturus sit, num dissi dia forsan iter ipsum, & Iesum sunt, an for tasse afflictione carceris timidior est, an potius illa testimonia vera nõ erant, hæc igitur, aliaq; huiusmodi, quę illi ex imbe cillitate poterant suspicari, vide quo de struit Euntibus aũt illis, inquit, cœpit di cere turbis. Cur ita illis abeuntibus? Ne multitudo putaret assentatiunculis gra tiam Ioannis Christum colligere. Nec tñ
F in medium cogitationes eorũ produxit, sed responsum solum proponit, vt etiam istis ostendat non ignorare sę arcana men
Matt. 9. a & Mar. 2. b tis eorũ. Nec dicit quẽadmodũ ad Iudęos, quid cogitatis praua in cordibus vestris, nam quicquid illi cogitarunt, non ex ma litia, sed ex ignorantia eorum, quæ dicta erant agitabantur: ideo non acriter illis lo quitur, sed suauiter ab oĩ falsa suspicione ipsos remouet, & pro Ioanne respondet, ostendens, non ipsum esse mutatũ ab illa priore sua opinione. Nõ esse leuem quen dam hominem, qui huc, atq; illuc Euripi modo iactetur: sed stabilem, atq; constan tem, ita vt nullo modo proditã ab eo veri tatem fuisse suspicari possitis. Hæc autem, non statim sua sententia, sed ab eorum prius opinione probat, ostendens eos non verbis solum, verumetiam factis stabilita tem Ioannis attestatos fuisse. Dixit enim. Quid existis in desertum? Id est, cur omis sis ciuitatibus, atque domibus vestris ad desertum vna omnes concurristis, vt mise rum quendam, atque mobilem hominem videretis? Non potuissetis certè tanto stu dio in desertum impelli, tot tantarumque ciuitatum populi, nec ita facile omnes ex vniuersa Iudæa effusi in Ioannem fuis
G setis, nisi magnum quendam, & mirabi lem virum, & adamantinis lapidibus fir miorem Ioannem putassetis. Nec enim, ad videndum arundinem existis. Istis ma ximè sunt similes illi, qui nunquam idem dicunt, sed huc, atque illuc facilè pulsi, modo hæc, modo illa soliciti sunt assere re. Considera autem, quomodo cæteris omnibus omissis hãc solam suspicionem posuit, quia tunc illi turbabantur. [Sed quid existis uidere? hoiem mollib uestimẽ tis amictũ? Ecce qui mollibus induti sunt, in domibus regũ sunt.] Quod quidem hu iusmodi est A seipso mutabilẽ, atque incõ stantem nõ fuisse Ioannem, totius Iudææ ad ipsum effusio demonstrauit. Nec tñ il lud poterit quispiam dicere, stabilem qui dem illũ potius fuisse, sed emollitum vitę delicris, mobilitatis macula deturbari. Nã hominũ alii natura procliues ad aliquid sunt, alii vitæ institutione, ac casu procli ues fiunt: quemadmodum iracundi multi sunt natura, nonnulli longa ægrotatione ad huiusmodi vitium lapsi fuerunt. Et rur sus alii leues natura, & inconstantes, alii deliciis effœminati, enerues, & instabiles facti sunt. Sed Ioannes, nec natura instabi lis est: non enim quasi ad videndum arun dinem in Iordanem ad ipsum Iudæa fuit H effusa. Nec deliciis corruptus robur animi sui perdidit: probat hoc amictus suus, pro bat eremus, probant carceres. Nam si de liciis ille caperetur, non eremum, non carceres, sed regias domos habitasset, po terat enim profecto, si tantum modo sile re voluisset, magnis ab Herode affici ho noribus. Nam si vinctum mirum in mo- Mar. 6.
dum Herodes verebatur, multo magis ta centem coluisset. Quare, qui gestis suis, tantam constantiam ostendit, quomodo poterit in suspicionem incidere leuitatis? Ita partim a loco, partim a vestimentis, partim a concursu populi, Ioannis mori bus laudatis, maius quid adduxit, dicens. [Sed quid existis videre? Prophetam? vtiq; dico vobis, & plus quã pphetã. Hic enim est de quo scribitur. Ecce mitto angelum meũ ante faciem tuam, qui præparabit viã tuam coram te.] Primum Iudæorum de Ioanne adduxit existimationem, quod quidem testimonium, quoniam ab inimicis ipsis ferebatur, maximas vires ha bebat. Deinde arduam viri vitam, præ oculis posuit. Tertio, sententiam suam protulit. Quarto, authoritate prophetica ora ipsorum obstruit: & ne dicere, aut co gitare possent, magnum quidem illum prius virum fuisse, nunc autem muta tum, vestimentis, atque carcere in oppo I
situm induxit. Tandem, cum dixisset prophetis illum esse maiorem, quare maior sit ostendit. Cur igitur maior

prophetis

prophetis Ioannes? Qm propinquior erat Christo venturo. Mittam enim inquit, angelum meum ante faciem tuam: qui aũt ante faciem est, is proximus est. Nam quẽadmodum maiore dignitate hi sunt, qui proximè regibus deambulãtibus ordinantur: sic & Ioannes in ipso aduentu constitutus, maiore gratia fulsit. Nec tñ testimonium prophetæ ad ostendendam excellentiam ipsius suffecit, sed sniam quoq; suam attulit [Amen dico uobis, non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista.] Id est, non peperit mulier Ioanne vnquam maiorem. Quæ snia, quanuis per seipsam sufficiat, tñ si uelis a rebus ipsis ueritatem inspicere, ueniat in mentem tibi mensa illius, educatioq;, & mentis altitudo: ita enim in terris quasi in cœlo uersabatur. Naturæ nanq; omni necessitate superata, mirabile quoddã peregit iter. Semper in hymnis, semper in orationibus fuit. Nulli hoium antequam ad baptizandum accederet, Deo autem soli sua semper offe
K rebat colloquia: neminem uidit unquam conseruorum, nec ab aliquo horum visus fuit: non lacte nutritus, nõ lecto susceptus, non tecto, non foro, non alia re humana vsus erat: tñ mitis simul, & acer, quorum alterum ex conseruatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Iudæos, atque ad regem libera, facile perdisces. Ita docebat. Nõ surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista. Verum ne his Ioannis laudibus ab aliis, q̃ audiebant priora exciderent, ac Christo Ioannem præponerent, perpende qua rõne ipsos detinet. Nam quemadmodum unde firmabantur discipuli, inde multitudo conturbatur uiliorem Ioannem suspicando: sic vñ multitudo ad meliora reducta est, inde maior pestis sequi cæteris potuisset, maiorem propter hæc dicta de Ioanne, q̃ de Christo existimationem facientibus: id ergo apertè corrigit, dicens. [Qui autem minor est, in regno cœlorũ maior est illo.] Minor quippe ætate, minor multorum opinione. Eadem enim Christum appellabant, & uini potatorem: & nonne hic est fabrilius, & ubiq; ipsum minoris faciebant. Quid igitur, inquies? Comparatus Ioanni maior erat? Minimè. Nec enim ipse Ioannes cum de Christo dicat, Quia fortior me est, comparando se illi dicit: nec Paulus cum de Mose scribat: Ampliori gloria hic, quam L
Moses dignus est, comparando id scribit: ipse et Christus cum dicat: Ecce plus Salomone hic, non comparat se Salomoni. Q si siquis per comparationem id dictum contẽdat, dicemus accommodatè hoc factũ, pp audientes: qui & semper ante procliuiores ad Ioannem erant, & tunc partim propter carceres, partim pp fiduciam, qua liberè regibus loquebatur, clariorem existimabant, satisq; erat, si ita dictum etiam p comparationem accepissent. Cõsueuit profecto et uetus scriptura per comparationem introducens ea, quæ inter se comparari non possent, ab erroribus homines liberare: vt quando dicit. Non est similis tibi Psa. 85. b
in diis domine & rursus. Non est Deus, si- Exo. 8. d
cut Deus noster. Dicunt autem aliqui de Apostolis id dictum fuisse, aliqui de angelis. Nam qui à veritate semel aberrauerũt, ad multas uariasque fraudes deducuntur. Et quænam consequẽtia rerum seruari poterit si aut de apostolis, aut de angelis dictum accipiamus? Præterea quid prohibet nominatim discipulos dicere? Nã seipso minorem nominatim, non dicit propter
M suspicionem hominum, & ne multum arrogare sibi videretur: quod in aliis quoq; locis factitat. Quid aũt est, quod dicit, in regno cœlorum? In spiritualibus. s. omnibusq; cœlestibus. Verum etiam cum dixerit, in natis mulierum, distinguebat diseparabatq; se ab hac comparatione. Nam si ex muliere natus est, sed non sicut Ioannes, nec oĩno naturæ hoium lege, sed inaudito quodam atq; mirabili partu. [A diebus autem Ioannis Baptistę, ait, usq; nunc regnum cœlorum vim patitur, & uiolenti rapiunt illud.] Et quamnam consequentiam, inquies, hoc habet ad ea, quę iam dicta sunt? Magnam certè, valdeq; illis conci nentem. Hinc enim audientes impellit iã ad fidem ac ea, quæ pridem dixit Ioannes, uehementius comprobat. Nam si usq; ad Ioannem omnia completa sunt, ego ille sum, qui uenturus sum. [Omnes enim, inquit, prophetæ & lex usq; ad Ioãnem prophetarunt.] Non enim cessassent prophetæ, nisi ego uenissem. Quare nemo expectandus ulterius uobis est, cum inde apertè pateat, quia ego sum: quoniã prophetæ iam cessarunt, & quoniam multi quotidie fidem rapiunt. Sic enim iam manifesta,

atque

atque illustris est, vt ad ipsam multi cursu contendant. Et quis vnquam rapuit? Obiicies. Omnes si qui magno studio properantes Christo adhæserũt. Aliud deinde signũ ponit, dicẽs: [Si uultis recipere, ipse est Helias qui vẽturus est.] Mittã n. ait, vobis Heliã Thesbitẽ, qui conuertat corda patrum ad filios. Hic est (ait) Helias, si attendere diligenter volueritis. Mittam. n. ait, angelum meum ante faciẽ tuã. Rectè aũt apposuit, si vultis recipere: non veni cogere aliquẽ, vt gratam ab omnibus petere mentem videretur. Significauit autem Ioannem Heliã esse, & Heliã Ioannẽ: vtriq; enim vnã administrationẽ susceperunt, & præcursores ambo cõstituti sunt. Quapp non dixit, hic est profecto Helias: sed si vultis suscipere, hic est: si mente uidelicet attenta utriusq; gesta, & animo facili, nõ contentioso considerare uolueritis. Nec finẽ hic fecit: sed ut ostenda, quanta solertia opus sit cum dixisset, Helias qui uenturus est confestim adiecit. [Qui hẽt aures audiendi, audiat.] Multa uero huiusmodi, ut ad interrogandum eos incenderet, ænigmata proferebat. Qui si non excitabantur, sed quasi dormitantes negligebant, multo grauiores certè fuissent, si apertè planeq; omnia dixisset. Nemo enim obiicere audebit, ita difficilem Iesum fuisse, ut interrogãdi fiduciam difficultate illius amitterent. Nam qui de paruis rebus per tentationem interrogabant, quive subdole quærere, quanuis sæpius refutati fuerint, nũquam cessauerũt, quomodo non quæsissent de necessariis, si discendi cupiditate incẽsi fuissent? Et qui de legalibus quærebant, & quodnam esset mandatum primum nulla opportunitate inducti sciscitabãtur: quomodo dictorum suorum de quibus rationem reddere, si dubia erant, tenebatur, sensum non inuestigarent, præsertim cum ipse ad hoc incitare uideretur? Nã cum dixerit, uiolenti rapiunt illud: & qui habet aures ad audiendum, audiat: ad interrogandum eos impelebat. [Cui autem assimilabo generationẽ hanc? Similis est pueris sedentibus in foro, & dicẽtibus: Tibia cecinimus uobis, & nõ saltastis: lamẽtati sumus, & non planxistis.] Hæc rursus, quanuis suspendi, separaríque a superioribus uideantur, ualde tñ illis coniuncta sunt, & ad illum locũ pertinent, quo sibiipsi consona Ioãnem face-

A Mala. 4. b Mal. 3. a B C D Esai. 5. e Luc. 5. g Ioan. 10. g Ibi. 11. f

re, & non contraria, ut illi æstimarũt, ostẽdebat. Probat igit' nihil spectare ad salutẽ ipsorum, quod iam diligenter adhibitum nõ sit, & in mediũ illud quasi adducit propheticum. Quid oportebat facere huic uineæ, & non feci? Cui aũt similẽ existimabo hanc generationem? Similis est pueris sedentibus in foro, qui clamãtes cũ æqualibus dicunt: Cecinimus uobis, & non saltastis: lamentati sumus, & nõ planxistis. [Venit n. Ioannes, neq; mãducãs, neque bibẽs, & dicunt. Dæmonium habet: uenit filius hominis mãducans, atq; bibens, & dicunt. Ecce homo uorax, & uini potator, publicanorũ amicus, & peccatorum.] Huiusmodi aũt est quod dicit'. Oppositis quibusdam itineribus ego, & Ioãnes ad uos uenimus, idemq; fecimus, quod uenatores solent facere, qui qñ fugacissima captuq; difficillima insectantur animalia, non una uia, sed diuersis, & nõ diuersis solũ, sed per contraria plerunq; aggrediuntur, ut si alterum effugerint, in alterũ incidant. Nã qñ uniuersum penè genus hoĩum maximè ieiunantes solet admirari, & duriciem uiuendi nimium approbare: idcirco statim a teneris unguiculis dispensatione diuina duriter uixit Ioannes, ad hoc ut ad credẽdum uerbis suis populi ducerentur. Sed cuiusnã rei grã, inquies, hoc ipse iter uiuendi ingressus nõ est? Immo uero hanc quoq; uiã ipse confecit, cum quadraginta diebus ieiunauerit, & circumierit ita docẽs, ut nõ haberet ubi caput declinaret, sed tñ etiã aliter ad ipsum ꝓparauit, ut facilius omnes lucrifaceret. Multo. n. maius erat testimonium eius qui durissima disciplina uiuendi fuerat usus approbari, quàm ipsum ieiunare, atq; duriter uiuere. Præterea ꝑter uitę sanctimoniã nihil aliud magni Ioannes ostendit. Nullum. n. ait, signum Ioannes fecit: Chrs uero signorum, atq; miraculorum testimonio claruit, illã aũtẽ aliã uiuẽdi uiã Ioãni oĩno postea dimisit: ipse uero publicanorum atq; peccatorũ mensas elegit, ut publicanos, & peccatores saluaret. Interrogabimus ergo Iudęos si ieiuniũ admiratur, atq; collaudant: cur Ioanni ieiunãti nõ crediderunt, cuius uerba ad Iesum apertissimè illos reducebant? Quòd si grauis quædam res, atque tristis ieiunium sibi uidetur: cur Iesum comedentem atq; bibentem repulerunt? Vtraq; enim uia siue

Ioannē,siue Ieſum recipiſſent,ſalutē conſequebantur. Illi aūt quaſi crudelis quædā beſtia contumeliis vtrunq; lacerarunt.Prę terea nemo non inſanus p̄ria ſimul vituperare,ac laudare ſtudet. Quòd aūt dico huiuſmodi eſt. Qui remiſſos,lętosq; hoīes laudant,hi ſeueros atq; triſtes ferre nō poſ
E ſunt:& qui ſeueros laudant,hi lætos repudiant,Non.n. poſſumus vtroſq; ſimul iudicio nr̄o approbare. Propterea ēt ipſe ait: Tibia cecinimus vobis,& non ſaltaſtis, id eſt, remiſſiore viuēdi diſciplina volui vos attrahere,& noluiſtis: lamentati ſumus, & non planxiſtis, id eſt, noluiſtis attentam Ioanni mentem adhibere, qui duriſſima diſciplina viuendi ad vos venit. Nō.n. ad aliud Ioannes, ad aliud ego vos induco. Quippe vnum eſt vtriſq; cōſilium,ēt ſi viuendi ſtudia contraria videantur. Quapp ea quæ ab vtriſque facta ſunt, communia ſunt. Non.n.a diſcrepantia, ſed a ſumma cōcordia contrarias vias elegimus,quę tn̄ ad vnum exitū omnino perducunt. Qua igit excuſatione vti poteritis?[Et iuſtificata eſt,inquit,ſapiētia a filiis ſuis.]Id eſt nulla vos potui attrahere via, quare iure me iam incuſare nunquam poteritis:quod de
Pſ.50.a. patre pariter dixit propheta.Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis. Deus enim quanuis ſciat nihil boni vos facturos, cura tamen ac prouidentia ſumma erga vos vtitur: ita vt etiam his,qui impudentiſſimi ſunt,
F nec vmbram quidem dubiæ atq; ingratæ excuſationis relinquat Si vero exēpla,quibus vtitur, tenuia quidem tibi videtur, ac compſito orationis contextu,non moueris. Ad fragilitatē enim audientiū ſermo
Eze.4.a. ſemper accommodandus eſt.Sic Ezechiel
&16.c. multis ſimilitudinibus,quæ Iudæis cōueniebant vtitur:quāuis nō ignoraret,a diuina maieſtate alienas fuiſſe.Id enim maxime dignum atq; gratum deo eſt,quod imbecillitati humanæ accōmodatum, ad ſalutem nr̄am ptinet. Tu vero aduerte quēadmodū repugnantibus Iudæi ſeipſos implicabant.Nanq; de Ioanne ieiunante dixerunt, quod dæmonium haberet. Iidem ipſi rurſus hoc ipſum de Chriſto cōtrario quodam modo viuente affirmarunt.Sibi ipſis ſemper repugnantes,nunquā cōſtanter idem ſenſerunt. Lucas aūt ad ea quæ dicta ſunt,aliud ēt addit, quo multo magis Iudæi accuſandi eſſe vīr: dicit enim:

Quoniam publicani iuſtificarunt Deum ſuſcipientes baptiſma Ioannis.Tunc incepit exprobrare ciuitatibus, cū iuſtificatā eſſe ſapientiā a filiis ſuis plenè oſtēdiſſet. Nam quæ docendo perſuadere nō potuit, quæ ſignis atq; miraculis nō effecit,vt duriciem cordis deponerent, ad exprobrandum iam accedit, quod multo maius mihi vīr,q̄ ſi formidinem atq; timorem incuteret [Tunc igitur,ait,Ieſus cœpit exprobrare ciuitatibus,in quibus factæ ſunt plu G
rimæ uirtutes eius, quia non egiſſent pœnitentiā.Væ tibi Chorazin,væ tibi Bethſaida ] Et videas non natura illos tales fuiſſe, nomen illius verbis poſuit, vnde quinque emicuerunt apoſtoli.Nā Philippus,& duo illa paria, q̄ apoſtolatus verticē tenuerūt, inde fuiſſe dīr [Q̄m ſi in Tyro,atq; Sidone factæ eſſent, ait, uirtutes, quæ in uobis factæ ſunt, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egiſſent.Veruntn̄ dico uobis.Tyro & Sidoni remiſſius erit in die iudicii, quàm uobis. Et tu capernaum quæ uſque ad cœlum exaltata es, vſq; in infernū deſcendēs: quia ſi in Sodomis factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, manſiſſent vtiq; vſq; in hanc diem : veruntn̄ dico vobis, quia terræ Sodomorum remiſsus erit in die iudicii, quàm tibi.] Non ſimpliciter neque otioſe Sodomorū fecit mentionem,ſed vt oſtendat, q̄ maxima ſit prauitas eorum qui non ſolum p̄ntes,verumēr præteritos p̄ēs uitiis ſuperaſſe vīr. Sic etiā alibi modo ad Niniuitas,modo ad reginā Auſtri cōferens,ipſos condēnat.Verū eorū ibi,qui recte,hic eorū exemplo,qui perperā fecerunt. Quod mō grauius eſt,eos ac-
Eze.16.f cuſat Hanc condemnandi legē ac rōnem
H Ezechiel quoq; non ignorauit.Dicit.n.ad Hieruſalē. Iuſtificaſti ſorores tuas in omnibus peccatis tuis. Ita ubique veteri teſtamento doctrina ſua conſimilis eſt: nec tamen orationem adhucuſque ſolum produxit, ſed maiorem incutit metum dicendo,grauiora incredulos Iudęos,quàm Tyrios atq; Sodomitas expectare ſupplicia: ita ipſos partim quoniam vt miſeros luget,partim quoniam terret, elicere ſtudet. Hæc nos cum audiamus, non incredulis ſolum grauiores pœnas imminere, quàm Sodomitis, ſed nobis quoque ipſis,credamus.Nam cum uenientes ad nos aduenas atq; peregrinos puluerem excutere iuſſerit,

rit,eadem ſupplicia, niſi ſuſcipiamus,minarur.Nec id iniuria.Nam Sodomitę quãuis iniquiſſimè vixerint,ſed tamen ante legem, & gratiam peccarunt:nos autẽ poſt legis,& gratiæ tam diligentem curam,qua venia digni erimus,aduenas atq; peregrinos, odio tam magno perſequentes,& ianuas noſtras,immo vero multo magis aures pauperibus claudentes?Quid dico pauperibus, cum apoſtolis ipſis id faciamus? Nam quando publicè legitur Paulus,& tu non animaduertis: quãdo Ioannes tonat, & tu nõ audis:inopem tu audies,qui apoſtolum non audis? Vt igitur pauperibus domus noſtræ, & apoſtolis aures pateant, omnem ſorditiem ab auribus animi expurgemus. Nam quemadmodum ſordes, & limus aures corporis obſtruere ſolent: ſic meretricii cantus, huius ſeculi fabulæ, debitorũ onus,creditorumq; ac fœnorum ratio,aures mentis ſolent obſtruere, atque immundas facere: quaſi enim ſtercus auribus veſtris immittunt huiuſmodi colloquia:& qđ Barbaris ille minabatur dicẽs: Comedetis ſtercus veſtrum:id nunc multi non verbo,ſed re in vobis faciunt, immo vero etiam multo peius,ac fœdius. Nam fornicatorii cantus multo magis,q̃ ſtercora ſunt abominabiles. Quodq; ægrius ferendum eſt, non ſolũ nullã audientes moleſtiam capitis,verumetiam ridetis, atque lætamini. Cumq; vitare iſta, abominariq̃ue deberetis,ſuſcipitis ac laudatis. Deſcẽde igitur tu quoq; in ludum ſimilem,imitare quod laudas cum his qui huiuſmodi commouẽt riſum, ſocietatem atq; cõmertium: ſed ſi in illo ipſo cõſortio cõiungi nolles, cur tm̃ ei honorẽ tribuis? Et leges quidem gẽtilium infames eos eſſe volũt, tu vero quaſi ad legatos,aut duces militiæ cum vniuerſa ciuitate oĩbus conuocatis effunderis,vt vnà cum oĩbus ſtercus in aures tuas immittas: & qui ſeruum cædis, ſi K coram te turpe quicquam protulit,qui filio id non permittis, qui domi tuæ quaſi turpitudinem quandam iſta fieri non pateris,cum verberones quidam, & ſeruiles abiectiq; homines,ut hæc audias,uocent, non modo moleſtè nõ fers,ſed lætaris etiã atque laudas, & gratias agis. Et quid hac amentia maius vnquam poterit inueniri? Sed ego turpia hæc, & incentiua voluptatum nec dixi, nec cecini vnquam, dicis. Et quænam utilitas eſt, ſi cum non dicas, libenter audis?Immo uero unde idipſum planum facies,quod non dicas,cum libenter hæc cum riſu audias, & ad percipiendum magno curſu contendas? Dic mihi oro,cum blaſphemantes audis,gaudes atque exultas,aut potius perhorreſcis,aures obſtruis?Nõ dubito qm̃ phorreſcas. Quãobrem?Quia uidelicet nunquã tu blaſphemare ſoleas: pariter ergo in turpiloquio etiam facito, ſi perſuadere nobis omnino vis, non libenter turpiſſima te uerba proferre,tunc tibi credimus, cum nec audire quidem perſpeximus. Nã quo virtutem colis,qui hæc audiendo corrũperis? Quo caſtimoniæ arduos poteris proferre labores, qui riſu defluis, & cantu meretricio caperis?Nã ſi uix, quæ lõgè ab huiuſcemodi cantibus remota eſt,anima,caſtimonię L honeſtatem amplectitur,quomodo continenter uiuere poterit, qui in his uiuit?An ignoratis ꝓcliuiores nos eſſe ad uitia? Cũ igitur etiam arte & ſtudio ad ea curamus, quomodo fornacem æterni ignis fugiemus?Non audiſtis Paulum dicentem,Gau Phili.3. dete in domino? In domino dixit, non & 4. in diabolo. Quando igitur audire Paulum poteris? Quando peccaſſe te ſentiet, cum ſemper ridiculis iſtis atque ſpectaculis quaſi ebrius efficiaris? Quòd enim huc modo perueniſti, non miror, immo uero,& ualde miror. Nam huc quaſi ſimpliciter, ac ferè ſine cauſa ueniſti:illuc uero omni ſtudio,curſu, alacritate quotidie ruis: quod inde patet, quia fœtulentiſſimum limum, qui in animas ueſtras uiſu, & auditu infuſus fuit, indea theatris domos ueſtras cõducitis,immo uero in mẽtibus ipſis, atque animis collocatis, ac ſumitis: & ea quæ digna abominatione non ſunt, auerteris, abominanda uero admiraris ac amas. Multi enim a ſepeliendi officio redeuntes, balneum confeſtim intrarunt:à theatris autem recedentes, nec gemuerunt, nec lachrymam illam effuderunt. At certe nullam immunditiam cadauer habet, peccatum, autem M ita maculat: ut nulli fontes,nulla flumina, ſed lachrymæ ſolum atque confeſſio mundare queant. Sed nemo eſt, qui peccati ſordes,quàm magnæ ſint,ſentiat. Nã quoniam non timemus timenda,ideireo formidamus,quæ nullã in ſe cauſam for-

midinis habent. Quis autem est ille theatraliū hoīum adeo magnus sonitus? Quis tantus tumultus? Qui diabolici clamores? Qui vestitus satanicus? Alius cū adolescēs sit crinem nutrit, & naturam aspectu, vestitu, incessu, cæterisq; hmōi effœminando, ad teneriusculæ imaginem puellæ deducere contendit: alius econtra cum sit senex, nouacula pilos pudorē oēm abrasus, cinctus assistens, ad dicendum ac faciendum oīa paratus est. Mulieres autem nudo atq; aperto capite populum absq; rubore alloquuntur, tantaq; p̄meditatione impudentiam asciscunt, tantamq; lasciuiam in audientium atq; videntium aīos infundunt, vt vno oēs animo radicitus modestiam è mētibus suis euellere, dedecore muliebrē naturam afficere, pernicioſa uoluptate cupiditates suas implere conari videantur. Cuncta. n. simpliciter, quæ ibi fiunt turpissima sunt, verba, vestitus, tonsura, incessus, voces, cantus, modulationes, oculorū euer
A siones, ac motus, tibiæ, fistulæ, & ipsa fabularum argumenta, oīa (inquam) turpi lasciuia plena sunt. Dic ergo, qñ a tanta fornicationis immunda cupidine, quā tibi diabolus infudit, teipsum recipies, atq; resipisces? Non enim ignoramus quot tibi fornicationes peragantur, quot adulteriis matrimonia maculētur, quot uiri muliebria patiantur, quot iuuenes effœminentur, cūcta iniquitatis summæ, cuncta prodigiorum, cuncta impudentiæ plena sunt. Quas ob res nō cachinnis diffluere ridentes, sed lachrymis gemere ac dolere oportet. quid igitur vis, inquies, an vt ludorum oīum locum claudamus, & tibi obtemperātes oīa euertamus? Quid euertamus dixisti? Nōne cuncta iam euersa sunt? Nam unde credis nuptiarum insidiatores proficisci? Nonne ab huiusce modi scenis? Vnde illos qui domos ac thalamos aliorū effodiunt? Nonne ab orchestra illa? An non hinc vxoribus viri molestissimi, & viris mulieres contēnendæ fiunt? Itaq; is mihi vī oīa euertere, qui theatra petit, qui tyrannicæ cupiditatis vitos nimis nutrit fauore. Minimè, inquies, mulieres a viris suis disseparare, puerorū pudicitiam rapere, domos euertere: hæc oīa eorum tyrannorum sunt, qui arcem occuparunt, & ciuitatem vi premunt. Quæ
B ve ro nos facimus, legibus approbata sunt, & adulteriis nunquām hæc spectacula opportunitatem præbuere. Immo vero quis non adulter mō factus est? Nam si possem noīe oēs appellare, citò tibi ostenderem. Quot quasi captiuos scorta inde abduxerunt, quot aut ab vxoribus abstraxerunt, aut ad legitimum oīno thorum peruenire non dimiserunt? Quid igitur, inquies, an leges oēs euertemus, quibus hæc cōstituta sunt? Imo vero his theatralibus ludis euersis, non leges, sed iniquitatem euerteris, ac oēm ciuitatis pestem extinguetis. Hinc. n. seditiones excitantur, hinc tumultus oriuntur. Qui enim his ludis aluntur, oēs vocem uentris cā collocant, qui dicere, facere omnia promptissimi sunt, hi maximè solent rumoribus populos inflāmare, & tumultum in ciuitates immittere. Ociosa. n. inuentus impudenter educata, oī ferocissima bestia immanior est. Malesi ci aūt nōne a theatralibus ludis multi cōstituuntur? Nam vt vniuersum populum ad hæc possint inflammare, vt tripudiātes suas consequantur voluptates, vt modestas mulieres mererricibus cōmistas corrumpant, ad tm̄ maleficii genus perueniunt, vt nec ab ossibus quidem mortuorum absti- C neant Quid dicam q̄ ad diabolicas has solalitates innumeras multi consumunt pecunias? Quid de lasciuia? Quid de aliis malis? Animaduertis te illum esse qui vniuersam vitā hoīum euertis, cū ad hæc cæteros horteris, non me qui huiuscemodi oēs ludos omittendos censeo? Diruemus igitur oīum loca ludorum, inquies? Vtinā iā dirupta essent, quanuis, quantum ad nos attinet, iampridem desolata iacent. Nihil tū facere horum vos iubeo, quippe cum ædificiorum magnificentia permanere possit, & ludi & tripudia oīno cessare: quod maiori vobis laudi erit, q̄ si cuncta funditus euerteris. Sumite saltem exemplum vobis a Barbaris, qui oīum hmōi spectaculorum turpitudine carent: quam rōnem pro vobis afferetis, si, qui adscripti estis in cœlis, angelorum atq; archangelorum socii ac cohæredes, multo peiores hac in re Barbaris ipsis inueniamini? Præsertim cū queas multa aliunde tibi solatia cōparare. Nam cum recreare aīum volueris, poteris hortos petere, fluentes riuos conspicere, ingentes lacus considerare, amœna cernere loca, cicadas audire canētes, in templis martyrum conuersari: vnde præcipua tibi corporis

D poris ſuauitas tribuetur, ac ad animam tuam eximia perueniet vtilitas, vnde ſingularem capies voluptatem: quoniam nullus dolor, nulla mœſtitia conſequitur. Habes vxorem, nõ cares liberis, abundas amicis quæ omnia ad dilectionem honeſtam, & emolumenta nonnunquam ſolent præbere. Quid enim liberis ſuauius? Quid vxore caſta, moderatoq; marito dulcius? Barbari quidem ipſi cum de theatralibus his ludis, & importuna delectatione fabularum audiſſent, dixiſſe feruntur verba omnibus inſtitutis philoſophiæ digniſſima. Prudenter enim Romanos, dixerunt, quaſi liberis atque vxoribus careant, tales ſibi excogitaſſe voluptates. Quibus verbis oſtẽdabant nihil vxore modeſta, nihil liberis eſſe poſſe ſuauius. Sed ego, inquies, eſtendã nihil multis huiuſmodi ludos obfuiſſe: immo vero id maxime nocet, quod fruſtra, & incaſſum tempus cõſummis, & ſcãdalum aliis offers. Nam etſi tu quodam excelſi animi robore, nihil inde tibi mali contraxiſti: attamen quoniam alios imbecilliores exemplo tui ſpectaculorũ ſtudioſos feciſti, quomodo non ipſe commiſiſti, qui cauſam committendi aliis præbuiſti? Qui enim ibi corrumpuntur, tam viri quàm mulieres, omnes corruptionis crimina, & cauſam in caput tuum transfe
E runt. Nam quemadmodum ſi non eſſent qui luderent, ſic quoniam vterque, ſunt cauſa peccatorum, quæ committuntur, ignem patiuntur. Quare quamuis animi tui modeſtia effeciſti, vt nihil tibi inde offuerit, quod ego fieri poſſe non arbitror: quoniam tamen alii cauſa ludorum multa peccarunt, graues propter hoc pœnas lues, quamuis etiam multo modeſtior eſſes, ſi nullo modo eo pergeres. Non ergo inutiliter contendamus, nec vanas excuſationes excogitemus, cum vna nobis ſufficiat excuſatio, longe a fornace Babylonia fugere: procul ab Aegyptio ſcorto abeſſe, atque ſi neceſſe ſit nudos a manibus eius elabi: ſic enim ingentes voluptates capiemus, cum ſtimulis conſcientiæ minimè pungamur. Sic & in hac vita moderate viuemus, & futura bona conſequemur, gratia, & miſericordia Domini noſtri Ieſu Chriſti. Amen.

## Homilia xxxix. ex cap. xi.

IN illo tempore reſpondens Ieſus dixit. Confitebor tibi pater domine cœli, & terræ, quia abſcondiſti hæc a ſapientibus, F & prudẽtibus, & reuelaſti ea paruulis. Perpendis quot, quibusq; modis ad fidem ipſos inducit? Primũ præcipuis Ioannis laudibus: nã cum eum magnũ atq; mirabilẽ, & plus quàm prophetã oſtenderet, ad præbendam illi fidem impellebat, qui apertiſſimè ipſum eſſe Chriſtum atteſtabatur. Deinde, quia dixit, regnũ cœlorũ vim pa- Supra. b titur: hoc enim nõ hortantis magis ad fidem, quàm impellẽtis eſſe videtur. Tertio, qm̃ oĩum prophetarũ prædicationẽ adimpletam iam eſſe docebat, quo ſignificabat ſeipſum eſſe, quem illi prædixerunt venturum. Quarto qm̃ oĩa iam facta eſſe monſtrauit, quę ab ipſo fieri oportebat, qđ ſimilitudine puerorum ante oculos poſuit. Quinto, exprobrãdo ac miſerando incredulos, & terrore ac minis reuocando Sexto, qm̃ gratias modo pro credẽtibus agit. Quòd enim hic, confitebor dixit: idem valet q; gratias ago. Gratias, inquit, tibi ago, qm̃ a prudentibus, & ſapientibus hæc celaſti. An igitur perditione illorum gaudere ipſo dicemus, & qm̃ illi hæc non didicere? Minimè. Sed hæc eſt via ſalutis optima, vt qui reſpuunt, quæ dicuntur, & nolunt ſuſcipere, nullo pacto cogantur: vt qm̃ vocati non obtemperarunt, nec meliores hic facti ſunt, ſed ſpreuerunt atque contemſerunt ſalutem, qm̃ electi ſunt, reſipiſcere cogantur: ſic certè diligentiores etiã fient, G qui crediderunt, quibus quoniam reuelata myſteria ſunt, lætari atq; gaudere dignum eſt. Qm̃ quod ab illis occulta ſunt, nõ gaudere, ſed lachrymarum fontes emittere digniſſimũ: quod profectò facit lachrymans atq; cõmiſerans ciuitates. Non ergo quia ſapientes non cognouerunt, gaudet: ſed quia paruuli perceperunt, lætatur. Ita & Paulus dicit: Gratias ago Deo meo, quo- Ro. 6.c niam fuiſtis ſerui peccati: obediſtis autem ex corde in quam traditi eſtis formam doctrinæ. Non ergo itaq; Paulus propterea gaudet, qui erant ſerui peccati: ſed quia cum eſſent hmõi, veritatis cultores facti ſunt. Prudentes autem hic ſcribas, & Phariſæos appellat: quibus verbis alacriores reddit diſcipulos, cũ intelligãt illa ſe pi-

ſcatores eſſe conſecutos a quibus illi ſum
mi,ut uidebantur,uiri exciderunt.Cũ aũt,
ſapientes,dixerit:nõ illam ueram laudabi
lem ſapientiam intelligit, ſed hanc,quæ
ſeculari doctrina præſtatur:idcirco ẽt non
dixit,ſtultis reuelaſti, ſed paruulis: qua ſit
non formatis adhuc, ſed ſimplicibus. Ita
oſtendit non indignè illos, ſed iure his re
bus fuiſſe priuatos: ac per oĩa nos docet
H fiatũ ſuperbiæ oĩno eſſe fugiendũ, ac ſim-
1.Co. 3. plicitatem admirãdam.Quòd Paulus am-
d plioribus uerbis ſcribit dicens. Si quis in
uobis uidetur in hoc ſeculo ſapiẽs eſſe, is
fiat ſtultus, ut ſapiens efficiatur. Sic enim
Rom 8. gratia Dei monſtratur. Cur uero gratias
Hæb. 9. agit patri,cũ ipſe illud fecerit? Sicut orat,
& intercedit pro nobis ad Deũ ex magna
erga nos charitate,ſic etiam & hoc ex cha
ritatis feruore peragit:& ſimul oſtẽdit nõ
a ſeipſo ſolum, uerumetiam a patre illos
excidiſſe. Vt enim ſuum eſt gratias agere,
atq; gaudere q̃ paruuli recepti ſunt:ſic pa
tris eſt ne precibus flexus,ſed ſponte ſua
commotus id feciſſe uideatur. Sic enim
inquit, facta eſt acceptatio corã te.i.ſic ti
bi patri omnium placuit.Sed cur tandem,
inquies,occultata ab illis ſunt? Audi Pau-
Ro.10.a lum dicentem. Q̃m quærentes propriam
iuſtitiam ſtatuere iuſtitiæ Dei ſubiecti nõ
fuerant.Perpende igitur qualiter affici di-
ſcipuli dicebant, cum audirent, quia ſa-
pientes non nouerunt, quæ ipſi cognoue-
runt,paruuli permanentes, cognouerunt
Lu.10.c ipſius dei reuelatione.Lucas autem dicit,
I ea hora q̃ ſeptuaginta redierunt de dæ-
monibus nunciantes, tunc gaudẽtem iſta
dixiſſe,quæ tam diligentiores, quàm mo-
deratiores ipſos faciebant.Etat enim mo-
derante doctrina certè illis opus, ne ma-
gnum quid de ſe crederent, atq; inflaren-
tur, q̃m dæmonia eis obtemperarent. Re-
uelatio enim magnarum ſibi rerum non
ſtudio, nec merito ſuo conceſſa fuit: qua-
propter ſcribæ ac Phariſæi qui ſe ſua ope-
ra ſapientes eſſe arbitrabantur,elati tumo
re ceciderunt. Quare ſi arrogantia illis of-
fuit:formidate uos,inquit,ut paruulorum
ſtatum conſeruetis, non ignorantes id il-
lud eſſe, q̃d uobis hæc reuelari effecit:cu-
ius cõtrarium illos hac reuelatione priua
uit. Non enim q̃m dicitur,occultaſti hæc
a ſapientibus, rem totã Deo attribuit:ſed
Ioã.1.c ſicut cum Paulus dicit, Quia tradidit eos
in reprobum ſenſum,& exæcauit intelli
gentiã ipſorum: non operatum hæc Deũ
fuiſſe aſſerit, ſed illos qui cauſam præbue-
runt: ſic etiam hic dictum eſt, reuelaſti.
Deinde q̃m prædixit, Confitebor tibi pa-
ter,quia occultaſti ab illis & reuelaſti pa-
uulis:ne putes hac reuelandi poteſtate ip-
ſum eſſe priuatum, ac ideo gratias agere,
[Omnia mihi tradita ſunt a patre meo]
Adiecit hæc ad eos qui lætabantur,q̃m de
mones ſibi parerẽt. Quid ita gaudetis fru-
ſtra,inquit? Mea oĩa ſũt mihi a patre meo
tradita.Cum aũt audis, tradita: nihil hu- K
mano more factũ ſuſpiceris, quæ dictio,
ne duos ingenitos arbitrari quis poſſit,po-
ſita eſt.Filius autẽ dñs oĩum,naſcit, quod
alibi multis in locis ſignificat.Mai⁹ quid-
dam deinde adducit,ut mentẽ tuã ad ſub-
limius erigat.[Et nemo nouit filium,niſi
pater:neq; patrem quis nouit, niſi filius.]
Et uidetur quidẽ id multis,qui hæc altius
nõ examinant, ſeparatum atque alienum
a ſuperioribus eſſe: quod certè plurimum
illis conuenit,atq; cohæret. Nã q̃m dixit,
Tradita ſunt mihi omnia:quid miramini
intulit,ſi omnium ego ſum dominus,qui
& aliud quid multo maius poſſideo, patrẽ
nouerim, q̃ eiuſdẽ cum eo ſubſtãtię ſim?
Id enim occultius ſignificatur ſolum ſe
nouiſſe patrẽ dicit,idipſum (inquã) ſignifi
catur q̃n dicitur: Nullus cognoſcit patrẽ,
niſi filius. Tu autem diligẽter perſpice q̃n
hæc dixit,quando videlicet, quanta eſſet
potentia ipſius operibus cognouerunt,q̃n
non ſolum abipſo ſigna uidiſſent fieri,ſed
ipſi quoq; in nomine ipſius miracula per
petrarunt:deinde quoniam,& reuelaſti ea
paruulis dixit,oſtendit etiam ipſum feciſ-
ſe.Nemo enim inquit,cognouit patrẽ,niſi L
filius.[Et cui uoluerit filius reuelare.] Nõ
inquit,cuicunq; iniunctum ſit,nec cuicũ-
que iuſſum ſit,ſed cuicunq; uelit reuelare.
Quòd ſi patrẽ reuelat, & ſeipſũ uidelicet,
q̃d tanquã manifeſtum, & tanquã conſe-
quens,reliquit,quod & alibi facit:ut quan
do dicit, Nemo poteſt uenire ad patrem, Ioã. 14
niſi per me.Hinc etiam monſtratur unius a
eſſe uoluntatis cum patre. Ita.n.inquit,,p-
cul abſum ne repugnare deo patri uidear,
aut illi aliquo modo reluctari, ut nemo
ad ipſum aliter, quàm per me poſſit acce-
dere. Nam quoniam multi turbabantur,
antitheum appellantes: propterea tam ſi-

gnis,

gnis, quàm doctrina hanc eorum opinionem. Cum aũt dicit a nemine patrẽ, niſi a filio cognoſci: non dicit ab oĩbus Deum ignorari, ſed nõ cognoſci ea cognitione ab alio, qua ipſe cognoſcit: quod pariter de filio quoq; dicendũ eſt. Nõ. n. de ignoto quodã Deo, cuius nulla vnq̃ habita ſit cognitio, hæc dicit, vt quod Marcio aſſerit: ſed exquiſitã, pfectamq; cognitionem hic intelligit. Nã nos quidem nec filiũ perfectè cognoſcimus, quod Paulus ſcribit dicẽs. Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Cum igitur per ea, q̃ dicta ſunt, confirmaſſet, ipſos, atq; in deſiderium ſui attraxiſſet, omnipotẽtia ipſius aliqualiter monſtrata, tunc ad ſe vocat, dicens [Venite ad me oẽs qui laboratis, & oneratr eſtis, & ego reficiã vos.] Nõ hic aut ille, ſed o ẽs qui curis, qui doloribus, qui peccatis laboratis, venite ad me, nõ vt pœnas luatis, verum vt dolores peccataq̃e veſtra reſoluantur: venite ad me, non quia glorificari me a vobis opus eſt mihi, ſed quia ſalutem veſtram maximè ſitio. Ego, inquit, requiem vobis tribuam: non dixit ſaluos faciã, ſed quod maius eſt, in oĩ quiete cõſtituã. [Tollite iugũ meum ſuper uos, & diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiẽ animabus ueſtris, Iugũ enim meũ ſuaue eſt, & onus meum leue] Nolite igitur onus pertimeſcere, ſuauitatis enim eximiæ plenum. Quomodo autem in ſuperioribus dicebat anguſtam eſſe ianuam, & arduam tribulationibus viam? Quando videlicet deſidia, quando ignauia diſſolutus es. Nã quando quæ dicta ſunt perfeceris leue tunc erit onus, quapropter magnitudiue retributionis etiam nunc leue appellatur. Quomodo autem, inquies, quæ dicta ſunt perficiam animo? Si humilitate ſyncera, ſi manſuetudine vera, ſi moderatione integra te communies. Humilitas quippe virtus eſt, & ſublimioris philoſophiæ mater eſt atque origo. Propterea etiã cum nobis diuina traderet inſtituta, ab humilitate initiũ fecit. Et in hoc loco ab eo iterum exorſus magnã pollicetur mercedem. Nõ enim aliis, inquit, ſolum accommodus, atque vtilis fueris, ſed tibiipſi firmam ſtabilemq; requiem compræſtabis. Inuenietis enim animabus veſtris requiẽ, inquit. Sic antequam futura veniant, hic quoq; retribuit, & victoria præmium præbet, nõ ſolum (vt dictum eſt) verumetiam quia ſeipſum exemplum nobis poſuit, vt acceptior doctrina hæc ſua, & gratior eſſet. Quid. n. dubitas, inquit, ne minor atq; deſpectior propter humilitatem videaris? In me igitur reſpice, meaq; oĩa hæc præcepta non ab alio, ſed a memetipſo diſcas: ita enim & luce clarius patebit tibi, quàm maximũ bonum humilitas ſit. Conſidera qũo his oĩbus, vt humilitatem præcipuè colãt, ipſis perſuadet. Primo in his, quæ ipſe peregit. Diſcite (inquit) a me, qm̃ mitis ſum. Deinde magnitudine retributionis: Inuenietis enim requiem animabus veſtris. Prẽterea his, quę ipſe gratis affert. Ego enim inquit, requiem vobis compręſtabo. Ad hæc, quia facilẽ rem, atq; ſuauem eſſe approbauit. Suaue nanque iugum eſt, inquit, & onus meũ leue. Sic & Paulus perſuadet, dicẽs. Quod. n. momentaneum, & leue tribulationis noſtræ eſt, per ſuperabũdantiam æternæ pondus gloriæ operatur. Sed quomodo inquies, leue hoc onus eſt, cum dicatur. Niſi quis odio habuerit patrẽ ac matrẽ: &, niſi quis tollat crucẽ ſũa, & ſequatur me nõ eſt me dignus, & niſi q̃s omnibus rebus ſuis renunciauerit, non poteſt meus eſſe diſcipulus: cum iubeat ipſam quoque aĩam eſſe tradendam, qũo (inquam) leue eſt? Doceat te Paulus, dicens. Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti? tribulatio, an anguſtia, an perſecutio, an fames, an nuditas, an periculum, aut gladius? Et quoniam non ſunt condignæ paſſiones præſentis huius temporis ad reuelãdam in nobis gloriam. Doceant te illi, qui a ſynagogis Iudæorum poſt mille flagella ac verbera, ſummo gaudio affecti redibãt, quia videlicet digni, ſunt inuenti qui pro Chriſti nomine vexarẽtur. Quòd ſi adhuc iugum ac onus audiẽdo formidas nimiũ, atque per horreſcis non naturæ rerum huiuſmodi timorem, ſed ignauiæ totum attribuas. Nam ſi accinctus, & præparatus eris, & nulla deſidia effœminatus, cuncta tibi facilia, leuiſſima q̃ue videbuntur. Quapropter eos etiam Chriſtus, vt quanta cura vigilãdum eſſet certiores nos redderet, non ſiluit onera, nec ſuauia tacuit: ſed vtrunque complexus, & iugum dixit, & ſuaue appellauit: onus appoſuit, & leue adiecit: & ne aut tanquam laborioſa nimium fugeres, aut tanquam nimium facilia

1.Co.13 c

M

A

B 2.Co.4. d

Lu.14.f Ibidem Ibid.g

Act.8.g

Ibidẽ. d

Act.5.g

C

cilia cõtemptu perſequeris. Quòd ſi poſt hæc oĩa vehementer ardua, difficilisq; tibi virtus vr̃, veniat in mentẽ tibi quanto difficilior vitioſitas eſt: quod ipſe occultius ſignificat, cum antequam de iugo ſuo aliquid dixerit. Venite ad me omnes, exclamauerit, q laboratis, & onerati eſtis. Hinc enim oſtendere voluit, quãtum laborem, quantum grauamen intolerabile, peccatũ hominibus afferat: idcirco nõ, qui laboratis ſolummodo ait, ſed etiam qui onerati eſtis: quod Pſalmiſta ſignificauit apertius, & naturam ipſius peccati deſcripſit, dicẽs. Sicut onus graue grauatæ ſunt ſuper me.
Pſ. 37. a Zacharias quoque ſimiliter plumbi talen-
Zac. 5. c tum eſſe ait. Id ẽt rerum experientia facilè intelligimus. Nullo enim põdere grauius premitur aĩa, nihil tam vehementer mẽtis reſtringit oculos, nihil magis deiicit atque proſternit, quàm malæ actæ vitæ, ac peccatorum conſcientia, & recordatio. Nihil ecõtra ſublimiorem atq; altiorẽ men
D tem hominis reddit, ſicut iuſtitiæ atq; virtutis poſſeſſio. Quid. n. intolerabilius eſſe vr̃, quàm nihil penitus poſſidere? Quid difficilius, quàm ſi vapules, nõ ſolum, non vices reddere, verumẽt alteram vertere maxillam? Quid grauius, quam mortem violentia obire? Sed tñ hæc omnia, ſi recte petiamur, leuia & facilia, & honeſtæ voluptatis efficacia cõſtituuntur. Sed nulla turbatione moueamini. Inquirere nanq; ſingula diligenter, ac exactè tractare animus eſt, & ſi ita vultis, quod primum dictũ eſt, quodq; multis difficillimum eſſe videtur, iam perſcrutemur. Vtrum igitur graue atque moleſtum eſt, vnius habere ventris, cu ram, an de mille ſolicitum eſſe, vnico veſtimẽto indui, nec plura deſiderare, an plura, & pretioſa poſſidẽtem, die ac noctu cruciari de cõſeruatione ipſorum, atq; cuſtodia metuentẽ, & ſola memoria dolentẽ, ne fortè attineis corrodantur, ne ſeruus furto auferat. veruntamen quantumcunque dixero, nunquam tãtum oratione aſſequar, quanto vos periculo rerum cognoſcitis. Quare optarem aliquem eorum, qui ad ſummum philoſophiæ apicem peruenerunt nobis adeſſe, vt facilè aſpiceres, quan
E ta res iſta voluptate potiatur: propterea nemo eorum vnquam, qui paupertatem amplectuntur diuitias optat. Sed ne diuites quidem, inquies, paupertãtem eligerent, vt a multarum rerum curis perſoluerẽtur. Et quid iſtud eſt? Mentis. n. ipſorum ac ægroti animi, non iucũditatis rerum hoc ſignũ eſt. Nec alios huius rei teſtes citare volumus, q̃ voſipſos, qui quotidie curis preſſi, acerbam hanc vitã vobis putatis: non autem illi ſic, ſed gaudentes ſemp, ſed exultãtes ſemper, non minus paupertate, quàm reges diademate gloriantur. Maxillã autẽ vertere multò facilius vapulanti, quàm repercutere, ſi attenditis. Hinc n. bella & diſſidia originem trahunt, inde bellorũ omnium atq; inimicitiarum cãuſæ ſoluũtur. Et altero quidem mõ maiorẽ flammã, ſuſcitaſti, altero aũt vtriuſq; incendium extinxiſti. Quòd vero nullo incendio labora re ſuauius eſt, quàm igne peruri, nullus vnquã ſi de corporibus dicitur, dubitabit. Quanto aũt animus corpori præſtat, tanto & incendiũ eius periculoſius eſt, & ſuauitas certè iucundior. Præterea quid leuius F
atque facilius, in luctamine cõcertare, aut corona donari: curere in ſtadium, vel bratium iã obtinuiſſe: fluctibus agitari, aut in portu deuehi? Quare mori etiã melius, quàm viuere cenſeo. A procellis enim atq; periculis per mortem liberamur, vita vero & laborum cumulos exaggerat, & plurimorum peccatorum reos facit, & inſidiis quotidie implicat, quibus efficitur, vt mori melius, quã viuere mihi videatur. Quòd ſi mihi non credis, ab his audias, qui vultus martyrum in tempore certaminis conſpexerunt. Quando flagellis cæſi, vncis ferreis laniati, in ſartagine immiſſi lætabantur, gaudebant, & ceu in roſario conſtituti geſtiebant. Quare Paulus quoque hinc Phil. 3. c
abiturus, & violenta morte obiturus, Gaudeo, inquit, & congaudeo vobis omnibus, & vos pariter gaudete, & mihi congaudete. Vides qnanto conatu vniuerſum orbẽ terrarum ad cognitionem gaudii conuocat? Ita in magnam beatitudinem hinc abire putabat, ita mortem illam terribilẽ atque violentam deſiderandam exiſtimabat. Verum quòd ſuaue leueque ſit virtutis iugum, multis aliis etiam poſſet cõprobari: ſed nos ad vltimum iam veniamus, & moleſta onera peccati conſideremus, ac ex omnibus maximè auaritiam in medium educamus, qua turpiſſima multi peccata doloſè cauponantur recauponanturque. Quid igitur moleſtius

hac

G hac re vnquam inuenitur? Quot dolores, quæ magnæ curæ, quot rerū offensiones, quanta pericula, insidiæ, pugnæ, hmōi homines quotidie aggrediuntur? Quæ turbationes, qui tumultus eos exagitant? Nam quemadmodum sine fluctibus mare nunquam conspicitur, sic aīos eorum absq; solicitudine, terrore, turbatione nunquā reperies: sed antequam priora componant, alia inuaserunt: & ad hæc rursus alia subingressa, ingentem cumulum montium instar erexerunt. Sed iracundi aīum atq; cōtumelioſi forte velles videre, quo quidem cruciatu quid peius? Quid intestinis vlceribus asperius? Quid fornace qua vruntur quotidie, & flamma qua semper incenduntur, ardentius? At vero vita eorum qui corporum formas admirantur, & pulchritudine aliorum tabescūt, quid miserius? Quid hac deiectione animi formidolosi? Quia vitam gementes atq; trementes isti mihi viuere vīr. Quid porrò turbulētius superbia, & cruciatibus? Aut qd tumore hoc animi furiosius? Discite, inquit, a me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem aīabus vestris. Omnium.n. bonorū
H fons atq; origo innocentia est. Non ergo pertimescas onus, nec ab eo iugo resilias, quo te Christus ab omnibus istis vēdicat: sed oī alacritate animi iugū hoc subeas, & tunc quàm suaue sit, facilè cognosces. Nec enim teret ceruicem tuam, sed ornatus gratia imponitur, & vt discas ordine ad regiam viam procedere, & præcipitia vtrinque vitare, ac facile per angustam viā lætus incedere. Quoniam ergo tot tātaq; bona hoc iugum præbet, quoniam tanta securitate valatum est, quoniam tāto gaudio replet: omni cura, studio, operaque ipsum trahamus, vt & hic requiem animarum inueniamus, & futura beatitudine potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen

## Homilia xl. ex capite xij.

IN illo tempore: abiit Iesus sabbato per sata: discipuli autem eius esurientes, cœperunt euellere spicas, & manducare.] Lucas vero in sabbato secundo, primo. Quid igitur est, in sabbato secundo primo? Qñ festum duplex erat, tam sabbati dñi, quàm solemnitatis alterius succedentis, sabbatū enim quietem, atque ocium appellabant. Curnam per ea loca illos ducebat, cum sciret oīa, nisi soluere quietem sabbati vellet? Et volebat quidem, sed non absq; cā soluere: quapropter nūquam nisi data occasione soluit, vt & legi satisfaciat, & obtrectatores non offendat. Est autem qñ principaliter, ēt nulla re cogente sabbatum soluit: & cum luto cæci oculos perunxit: & cum dicit, Pater meus vsq; mō operatur, & ego operor. Quæ oīa sic gerit, tum vt patrēglo Io. 5 c
rificent suum: tum vt imbecillitati consulat iudæorum: quod hic ēt factum videamus, cum esuriētium naturalis necessitas ad excusationem adhibeatur. In his autē, quæ peccata omnino sunt, nulla certe vnquam excusatio inueniri potest. Nam neque homicida, si homicidium se fecisse dicet, neque adulter, si cupiditatem commisisse asseuerabit, nunquam satisfaciet: nec alia vlla excogitari causa poterit, quin hęc quæ peccata sunt, non esse peccata videantur: hic autem cum famis necessitatem ad satisfactionem attulerit, ab omni crimine illos vindicauit. Tu uero abstinentiam discipulorum mecum admirare: admirare, inquam, quomodo nullam corpori curā, nullum studium habeant: sed sine præmeditatione aliqua, ac præparatione mēsam sibi sic constituunt, ut continua fere cogantur inedia premi, neque tamen a Chri K
sto abscedant: nam nisi malo inediæ nimium vexarētur, nunquam certe illud in sabbato fecissent. Quid igitur Pharisæi? Cum vidissent, ait, dixerunt ei. [Ecce discipuli tui faciunt, qđ non licet facere in sabbatis.] Non vehemēter quidē hoc in loco, quāuis consequentia rerū id petere videatur, incēsi sunt, sed simpliciter atq; oratione quieta criminantur. Qñ autem siccam, detentamque manum curauit, atque restituit, tanta tunc exarserunt immanitate, vt etiam de interimendo ipso consilia agitarēt. Cum enim nil magnum atq; sublime fit, quietiores sunt: cum autem sanitatem hominibus solo verbo pstari conspiciunt, quasi feroces bestiæ perturbati vehementius in illum insiliunt. Sic inuidiæ veneno suffecti salutem hominum persequuntur. Quomodo autem discipulos excusat Christus? [Non legistis, ait, quid fecit Dauid in templo quando esuriuit, & ipse, 1. Re. 21
& qui erant cum eo, qualiter intrauit in b
domum

domũ Dei, & panes propositionis comedit, quos non licebat ei comedere, neque his qui cum ipso erant, nisi solis sacerdotibus? ] Ita qñ pro discipulis causam dicit, prophetam aliquem: qñ aũt pro semetipso, patrem in medium solet adducere. Et
L aĩaduerte q̃ acriter: non legistis, inquit, qd Dauid fecit? Magna enim erat de prophe ta illo horum existimatio, atq; opinio, & ita singularis, vt Petrus ẽt postea cũ ad Iudæos faceret verba, sic dixerit. Licet ad vos libere de patriarcha Dauid dicere, qm̃ &
Act. 2. c obiit, & sepultus est. Cur autẽ cum Dauid mentionem faciat, neq; hic, neq; alibi adiecta dignitate vnquam nominauit? Ideo forsan, quoniam ſm seriem generis ab illo trahebat originem. Si Pharisæi autem indulgere, atq; veniam opportune scirent concedere, inediæ causam pro integra satisfactione solam potuisset adducere: verũ quoniam iniqui, atq; inhumani sunt, historiæ quoq; recitatione comprimuntur.
Mar. 2. c Marcus autem sub Eleazaro sacerdote illud factum fuisse asserit: neq; dissona hinc dicit, sed primo diuersis nominibus illũ appellatum fuisse ostẽdit: deinde cum ab eo datos fuisse panes Dauid, atq; suis asseueret magnos defensioni campos asserit. Siquidem etiam sacerdos ipse id fieri permisit, neq; permisit solum, verumetiam diligentius administrauit. Nec modo mihi illud opponas, quia Dauid propheta erat.
M Nam nõ prophetis quidem id licebat, sed soli sacerdoti hic honor conferebatur: vnde & adiecit. Nisi solis sacerdotibus. Quãuis enim propheta non erat sacerdos, & ille quidem tantummodo, non autẽ, & qui secum erant, quibus pariter de propositionum panibus concessum fuit, prophetæ fuerunt. Quid igitur? Aequalesne Dauid prophetæ isti sunt, quispiam obiiciet? Cur dignitatem quæris, vbi legis transgressio fieri videtur? Quid si naturalis necessitas vrget? Hac rõne maxime crimen criminatum est, præsertim cum qui maior fuerat, similiter fecerit. Sed quid ad propositũ inquies? Non diem sabbati Dauid cõtempsit. Maius certè, quid dicis, quo præcipuè sapientia Christi demõstratur, qui die sabbati prætermisso aliud quoddam exemplum protulit, ipso sabbato maius Nõ est profecto æquale diei solemnitatẽ non obseruare, & sacram illam mensam, ad quam tibi accedere nephas sit, manibus contrectare. Sabbatum quippe sæpe solutum fuerat, immo vero, & in circuncisione, & in aliis compluribus sp̃ soluitur. Et in Hieri cho autẽ hoc ipsum esse factum licet conspicere, quare a pluribus victoria præstãtur. Quomodo igitur hac de re Dauid nõ
Iosue 5. b criminatus est: præsertim cum maior hinc culpa cædis sacerdotũ, atq; interitus exor-
1. Re. 21 b dium sumpserit? Quam rem ideo non posuit, quoniam ea sibi sola sufficiunt, quæ
A ad propositum spectant: sed aliter quoq; respondere voluit. Nam cum arrogantiam, elationemq́; ipsorum Dauid dignitate, atque authoritate compresserit, tunc maiorem subiungit ambiguitatis illorum solutionem. Et quænam hæc est? [Nescitis, inquit, qm̃ in templo sacerdotes sabbatum violant, & sine crimine sunt?] In superioribus quippe necessitatis cã, hic autẽ nulla ex causa satisfactio affertur: itaq; primum confessione, deinde per negationem respõdit: & (quod vehementius est) vltimum vt oportuit collocauit, quanuis ẽt prius sua recte considerantibus satisfeciſſet. Noli. n. mihi obiicere non esse idoneam excusationem, cum alium idẽ impunè fecisse in mediũ adducimus. Nam qñ qui fecit, nullius criminis accusatur, tunc quod factum est, quasi lege lata cõprobari videtur. Non tamen illo solo contentus fuit, sed uehemẽtius ẽt, ac maius attulit, cum aperrè neget culpam esse quicquam in sabbatis operari, qd̃ clarè, ac indubitatè uictoriæ proprium est. Sic a seipso sabbatum iam solutum ostendit, nec esse nefas id facere, dupliciter, partim a loco, partim ab ipso sabbati die cõprobat: immo uero tripliciter
B quoniam, & duplicatum opus attulit, & aliud de sacerdotibus subiungit, quod mirabilius, ac maius est, absq; culpa ipsos ẽt tunc fuisse aſseruit. Perpendis quot argumenta induxit? Locum, quia in templo: psonã, quia sacerdotis: tempus, quia in sabbato: rem ipsam, quia sacerdotes ipsi contaminant: nec dixit, quia sabbatum soluunt, sed contaminant. Et cũ illi, qui maius faciunt, quia contaminant, non modo pœnas non luant, uerumetiam culpa careãt: qui inculpabiles sunt, nõ debebant, qui similiter soluũt, accusari. Quod certè nullo modo illi priori simile putare debemus: nã illud semel duntaxat propter necessita-

ceſſitatem, nec a ſacerdote factum, veniã non iniuria conſecutum eſt: hoc autẽ oĩ ſabbato,& in tẽplo,& ſecundum legem ſacerdotes factitant. Quapropter ẽt non conceſſionis atq; veniæ iure, ſed authoritate legis longe ab omni culpa, inquit, remoti ſunt. Nec.n. criminando hæc dixi, ait, neq, vt venia dignos oſtendam: ſed vt iuſtitiæ dignitate defendam. Ita illorum quidem cauſam dicere videtur, & diſcipulos innocentes eſſe oſtendit. Nam quando de illis
C dicit, quòd inculpabiles ſunt: relinquitur, q̃ iſti multomagis inculpabiles ſint. At nõ fuiſſe hos ſacerdotes, forte obiicies. Ego autem non verebor rñdere multo maiores ſacerdotibus illos fuiſſe, præſertim cum ipſe dominus templi, ipſa veritas, ſecum affuerit: quapropter etiam dicebat [Dico autem vobis, quia tẽplo maior eſt is.] Quam rem ita magnam, atq; mirabilem illi audientes, nihil dixerunt, forſan quia nõ de ſalute hominis agebatur, cui tamen quia moleſta videri poterat, cito medetur, ad veniam cum quadam acrimonia traducens
Oſeæ. 6 c orationẽ. Dicit enim [Si autẽ ſciretis, quid eſt, miſericordiam volo,& nõ ſacrificium, nunquã condẽnaſſetis innocentes.] Aĩaduertis quomodo veniæ innititur, & quomõ rurſus præſtantiores oſtendit, q̃ qui ad veniam debeant confugere? Nõ enim cõdẽnaſſetis inquit, inculpabiles. Et prius quidem a ſacerdotum facto idẽ inferebat, quòd inculpabiles eſſent, hoc autem à ſeipſo, immo vero etiam hoc à ſcriptura cõcludit, propheticum etiam dictum recitauit. Demum poſt hæc omnia aliam etiam cauſam adiecit. [Dñs enim eſt ſabbati filiꝰ
Mar. 2. d hominis.] Quod de ſeipſo dictum accipimus, quanuis Marcus de natura cõiter hominum id dictum ſcribat. Dicit enim ſab
D batum propter hominem factum eſt, non autem homo propter ſabbatum. Sed ſi ita eſt, inquies, cuius rei gratia, qui ligna colligebat, puniebatur? Certe quoniam ſi ſtatim a principio, quando feruntur leges, ac fere in promulgationẽ ipſa contemnerentur, nullo modo poſſent poſtea cuſtodiri. Sabbati autem obſeruatio, magnas vtilitates contulit populo: mites enim atque humanos alterum ad alterum reddidit, prouidentiam Dei atque creationem rerum, vt ait Ezechiel, docuit, caſtigauit pauliſper & a malignitate ſemouit, ac ſpiritualibus rebus attentiores effecit. Nam q̃n lex de ſabbatho dabatur, ſi ſcriptũ fuiſſet, bona quidem oĩa in ſabbato faciatis, mala vero non faciatis, non cõſeruaſſent legẽ Iudæi: quocirca neceſſe fuit ab oĩbus eodem modo compeſcere: nihil enim in die ſabbati faciatis, inquit, neq; tamen ſic detineri potuerunt. Ipſe autem occultius ſignificauit, quoniam à malignitate ſolummodo legis compeſcat authoritas: nihil faciatis, inquit, præterquam ea, quæ facit aĩa: cum autem in templo die ſabbati, & quidem ſtudio atq; opera multo maiore fierent omnia, per ipſam certe legis vmbram veritatẽ his ſubaperiebat. Sed cur, inquies, tantam vtilitatem, quantam ſabbato conſequebãtur, abſtulit Chriſtus? Immo non abſtulit, E
ſed fœlicia illi addidit incrementa. Tẽpus enim iam aderat altiore ſublimioreq; rerum omnium intelligentia erudiri: quare non oportebat manus hominis, qui prauitatem odiſſet, virtutis ardore ſublimius volare, vinctas coerceri. Nec docebat authoritate legis ſolum à deo creata eſſe oĩa credere, nec terrore p̃cepti humanos eos eſſe, qui ad imitationem dei conuocãtur. Luc. 6. c
Sitis enim, ait miſericordes, ſicut & pater veſter: nec vnum diem ſolemnem agere ipſos, quibus tota vita ſolemnitas eſt, Celebremus enim ait, non in fermento veteri, 1. Co. 5. c
nec in fermento malitiæ,& nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis,& veritatis. Nec iuxta Dei arcam aſſiſtere atq; altare aureum, eos qui creatorẽ oĩum in ſeipſis habebant habitantem, multisq; modis, immo vero modis omnibus ipſos alloquentem: alloquitur enim certe fideles, orantes, offerentes, per ſcripturas, per miſericordiæ officia,& quod omnia continet, quia in ipſis habitat. Cur igitur ſabbato illi opus eſt qui per totam vitam ſuam agit ſolemnitatem, qui cœleſti viuit diſciplina, qui peccatorum immunis, virtutes obſeruat, & colit? Soleniter igitur viuamus continue, nihil omnino malignitatis committentes. F
Nam tunc ſolum veram ſolemnitatem peragimus, cum ſpiritualis vitæ cõtinue cultum augemus, cum ab alienis manus abſtinemus, cũ in laboribus ſuperfluis atq; manibus quos propter hanc vitam ſuſtinemus, legẽ ſabbati conſeruamus. Seruitutis.n. ſunt extremæ hi labores, illisq; ꝑfecto ſimiles ſunt q̃bus ĩ Aegypto Iudæorũ popu-

populus vexabatur. Nullum enim inter auri solicitos collectores, & cœni atq; laterũ operarios discrimen oino est. Nã vt tunc
Exod. 1. c Pharao atrocissimus ille tyrannus, flagellis ad colligẽdas paleas cõpellebat Hebræos:
ibi. 5. b sic etiam nunc diabolus ad officium laterum flagellis cupiditatũ multos incendit. Quid n. aliud aurum est, quã cœnum? & argentum quid aliud, q̃ palea? Sicut ergo palea ignẽ, sic pecunię cupiditas auaritiæ flã mã incendit, & quasi cœnũ inquinat possi dentes: sed missus est nobis liberator, non Moses à deserto, sed Dei filius de cœlo. Quare si post aduentum eius ẽt in Aegypto permanebis, Aegyptiorũ ẽt suppliciis cruciaberis: sin vero Aegypto spreto Israel spiritalem sequeris, miraculorum omniũ eris spectator. Nec tñ id solum ad salutem sufficit: non enim ab Aegypto tantum mmo
G do recedendum est, sed in repromissionis quoque terram omnino veniẽdum. Nam
Heb. 11. f. & Exodi. 14. ff Iudæi, sicut Paulus attestatur, & si per mare rubrum facto itinere transierint, & si manna comederint, & si spiritalem biberint potum, omnia tamen hæc perierunt.
Exo. 16 d Ne igitur etiam nos similia patiamur, om
ibi. 17. b nem desidiam, omnem torporem proiicia mus. Cumq; audiuerimus malignos quosdam præfectos, qui per angustum, & labo
Iosue. 14. & 15 ris plenum iter quẽadmodum isti, ire con tendant, non vulgus, sed Iesum Caleb fi
Ecc. 46. f lium omni animo persequamur, nec à latere ipsius aureo recedamus, quàm repromissionis terram, & cœlos ipsos adipiscamur. Itineris autem difficultatem cur quis que timebit? Nam si hostes, atque inimici
Ro. 5. b Dei reconciliati cũ Deo sumus, multo facilius post reconciliationem saluabimur. Sed angusta est, inquies, via hæc, & ardua nimis: illa vero prior, quam faciebas, non angusta solum, & ardua, verumetiam inuia, & atrocissimis plena bestijs fuit. Et quemadmodum impossibile omnino erat per mare rubrum pertransire, nisi miraculo facta via fuisset: sic à priore vita ad cœlos conscendere sine meditatione baptismi non possumus. Et si quod factu impossibile erat, factum est posibile: quanto magis angustum hoc atque arduum iter faci le fiet? Ita, inquies, sed diuina potestate, atque gratia solum transitus tunc Iudæis cõcessus fuit. Idcirco tu debes confidere. Nã si gratiæ opera solum illi transierunt, cum tu ad gratiam laboribus quoq; tuis niteris: nonne securior es? Si enim ociosos saluauit, quanto magis solerti laborantibus studio certissimam feret opem? Sed quid ab impossibilibus diuina potestate confectis, vt in difficili re confidas te hortor, cum illud liceat dicere, q̃ si iugiter vigilamus, non est angustum, neq; difficile hoc iter? Considera enim diligenter, quæ facta sunt, mos iam ipsa conculcata est, diaboli crudele imperiũ cecidit, atrox peccati lex extincta est, spiritus gratia diffusa, via in compendium redacta, onera legis ablata. At si velis ita esse, vt dico perdiscere, cogita q̃ iã viri sancti maiora, quàm Christus præcipiat, effecerunt: tu vero mediocriter, quæ scripta sunt, reformidas. Quam igitur satisfactionem habebis, cum alijs etiã vltra metam currentibus, tu vel ad constitutum terminum peruenire graueris? Tibi I quippe, vt partem tuarum rerum pauperibus offeras præcipitur, qui alios vides omnia sua contempsisse. Tu rogaris cum vxore modeste viuere, qui alios videas ne legitimo quidem coniugio copulari voluisse. Et quotidie quidem nostrorũ hortatu impelleris, ne venenosę inuidię vitio labores, ne crudelis in peccatores sis, cum ab aliis percussus, alteram quoq; maxillam verteris. Quid igitur (quæso) respondebimus, aut quomodo defendemus, qui nec iussa quidem suscipimus: cum alii multa maiora, quam iuberentur, perfecerint, qui certe nequaquam præcepta ipsa superassent, nisi mirum in modum res ipsa facilis esse cõprobaretur? Respondeq, quæso. Quis tabescit, & quasi cera continue liquat? Vtrum qui bonis aliorum insidiatur, ac inuidet, an qui gaudet ac congratulatur? Quis atroci suspicione semper vexatur, ac eremit? Vtrum qui moderate viuens, castitatẽ colit, ac seruat, an qui alienis vitiis plagas tendit? Quis optima spe munitus, gaudet? Vtrum qui rapto viuit, an qui sua indigentibus partitur? Hæc igitur cogitantes non cunctemur, nec ignauia virtutis cursum relinquamus: sed cum omni alacritate animi suaues hoc amplos labores paruo tempore collucremur, vt coronas semper florentes adipiscamur. Quibus vtinam omnes potiamur, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi. Amen.

Quodãmodo.

Homilia

Homilia xli. ex cap. xii.

K

ET trãsiens inde venit in ſynagogã eorum: & ecce hõ habens manũ aridã.] Iterum vtre quoq; ipſa ꝓp diſcipulis ſatisfactionẽ redderet, in ſabbato curat. Et alii quidẽ ſcribunt in medio hoĩe cõſtituto ĩterrogaſſe, an bñ agere liceret in ſabbatis. Mar. 3. a. & Luc. 6. b Vide igitur mĩæ viſcera, conſtituit hoĩem in medio, vt videntes viderent, vt oculis cernentes miſericordia fracti, malignitatẽ deponerent, aut ſaltem ita ægroti hoĩs eos puderet, vt ab immanitate ferarum ceſſarent: illi autẽ non in humani ſolũ, verum etiam hominum oĩno inimici malebant glorię Chriſti officere, quàm ęgroti homĩnis ſalutem videre: ita vtrinq; prauitatem animi oſtendebant, & quia Chriſto data opera repugnabat: & quia id ſic obſtinato animo faciebant, vt compeſcere atq; prohibere ipſum, necui benefaceret, conarentur. Et alii quidẽ, vt diximus, ipſum Chriſtum interrogaſſe ſcripſerunt, hic aũt interrogatũ fuiſſe aſſerunt. [Et interrogauerunt ipſum, inquit, dicẽtes. Licet in ſabbatis curare?] Vtrunq; aũt factum eſſe creden

L

dum eſt. Sceleſti. n illi atq; aſtuti, qm̃ non ad eurationem hominis tandem ipſum peruenturum dubitant, interrogando prę uenire ſtuduerũt, vt hoc pacto ipſum à benefaciendo remouerent. Non ergo interrogabant ſi licet in ſabbatis curare, vt diſcerẽt, ſed vt accuſandi reprehẽdẽdiq; materiam nanciſcerentur. Cumq; operatio ipſa ad accuſandum malignis animis poſſet ſatisfacere, verbis, tñ etiam irretitum ideo capere conabantur, vt magnam ſibi argumentorum copiam inde conſtituerent. Ipſe autem, & humaniter curat, & reſpõdet, quã mitis ſit facile oĩbus aperiens, ac inſidiat inimicorum in ipſos conuertens, ac

Mar. 3. a. & Luc. 6. b

inhumanitatem atq; atrocitatem ipſorũ oĩbus manifeſtans. Statuit, inquit, hoĩem in medio: nõ quia ipſos metueret, ſed qm̃ ad miſericordiam eos trahere cupiebat. Cum aũt nullo mõ illi flexi ſunt, tunc cõtriſtatus ait, atq; iratus ipſis pp duritiem cordis eorum. [Quis erit hõ, inquit, ex vobis, qui habet ouem unam, & ſi ſabbatis in foueam hæc ceciderit, nonne tenebit, & leuabit eam? Quanto melius eſt hõ oue? Itaque licet ſabbatis benefacere.] Nam ne rurſus impudẽter inuehãtur, nec trãſgreſſionis crimine iterum incuſent, hac ſimĩlitudine prius ad eos ratiocinatur. Tu vero diligẽter perpende, qualiter variis modis, & vbiq; conuenienter, ac conſequenter ſatisfactiones de ſabbati ſolutione intulit. Et quãuis pariter cæci miraculum, quando lutum fecit ab eis reprehenderetur; tñ tacuit tunc, qm̃ res ipſa dñm legis per ſe prædicabat. At vero in paralytico qui lectulum portauit, mõ vt Deus mõ vt hõ rñdere voluit. Vt hõ quidẽ cum dicat circunciſionẽ ſumit homo in ſabbato, nec lex Moſaica ſoluitur: qm̃ hominem ſaluum feci, iraſcimini, Deus autem, quoniam dicit: Pater meus vſq; modo operat, & ego operor. Pro diſcipulis autem ſatisfaciens, dicit. Non legiſtis, quid fecit Dauid, & qui cum eo erant, quõ introiuit in domum Dei, & panes propoſitionis comedit, ſacerdotes quoque in medium detulit, hic vero interrogauit vtrum liceret in ſabbato benefacere, aut malefacere, & quis ex vobis eum habeat ouem, &c. Non erat enim neſcius quanta æris cupiditate vexarentur, & quod auri multo magis, quã humanitatis eſſent cultores: Alius autem euangelius ſcribit: quòd circunſpexit etiam eos cum hæc interrogaret, vt etiam aſpectu atque oculorum motu ad miſericordiam ipſos flecteret: ſed nequaquam illi facti ſunt meliores, & hic quidem verbo tantũ modo, alibi autem manus quoque impoſitione curauit, ſed nihil horum ipſos reddidit miſericordiores. Homo igitur ægrotus ſanitatem adeptus eſt, ipſi autem curatione illius ad peius fuerant deuoluti. Et quidẽ præ cæteris illos curare volebat, & multis modis remedium afferebat, tum re ipſa, & ſignis, tum verbis, & argumentis. Cum aũt oẽm illi rõuem retruderent, tunc homini dixit [Extende manum tuã: & extendit, & reſtituta, eſt ſanitati, ſicut altera.] Quid autem illi? [Phariſæi exeuntes, conſilium ceperunt aduerſus eum, quomodo eum perderẽt.] Ita nulla iniuria vexati de interitu meditabantur, adeo pernicioſum malum inuidia eſt: nec enim alienis ſolum, ſed domeſticis, & illis ipſis, qui inuident peſtifera eſt. Marcus autem, inquit, quoniam cum Herodianis tale conſilium capiebant. Quid autem ille mitis atque manſuetus, quem omnia nequaquam fugiebant, quid inquam fecit? [Ieſus autem, inquit,

M

Ioã. 9. c

Matt. 9. a

Ioã. 7. c

Ibi. 5. c hic ſupra & 1. Reg. 21.

Mar. 3. a

A

Mat. 9. c. & Mar. 7. d

Mar. 3. a

inquit,cum cogitationes eorũ cognoscerẽt,recessit inde.] Vbi sunt ergo,qui clamare audẽt signa,fieri oportere? Etiã eis planè monstrat,nec signis quidẽ aïo ingrato posse persuaderi. Obseruare autẽ diligẽter oportet,tunc maxime illos efferatos,cum
B iuuari hoïes perspexissent:tũc enim incusabant,tunc vehementi furore incitati insaniebant, qñ ægrotum aliquem repentè incolumitati restitutum cernebant, qñ ẽt a prauitate, corruptisq; moribus reuocatos ad virtutem nonnullos intelligebant.
Ioã.8.b Nam qñ meretricem erat seruaturus, &
Lucæ 7. quando cum publicanis comedebat,quasi
c atrox facinus cõmisisset, criminabantur: nunc & qñ manum siccam restituit, ferre non possunt. Tu verò illud mecum admirare,qualiter, & ægrotorum præcipuã hẽt curam,& inuidiam illorum multis mitigat modis. [Et secuti sunt ipsum multi,& curauit eos oẽs,& præcepit eis ne manifestum eum facerent.] Turbæ quidem nimium admirantur, nimium ẽt diligenter sequuntur. Illi autẽ à mente mala,maloq; aïo non recedunt:verum nequis conturbetur,inauditum illorum furorẽ considerãs, prophetæ prædicentis hæc testimonia affert. Tãta enim fuit prophetarũ diligẽtia, vt ne tã minutiora quidẽ reliquerint: sed tam itinera eius,quàm migrationes prędixerint, quaque mente fecerit non conticuerint,vt tu credas spiritusſancti potesta
C te cuncta fuisse prædicta. Nam si nudi cuiusdam hominis impossibile est arcana cognoscere, multominus certè Christi animus,atq; voluntas, non reuelante spiritu, à prophetis cognita fuisset. Quid autẽ ꝓpheta dixit? [Vt impleatur qđ dictum est
Esa. 42. per prophetam Esaiam. Ecce puer meus:
a quem elegi:dilectus meus, in quo bñ cõplacuit aïæ meæ:ponã spiritum meũ super ipsum,& iudicium gẽtibus nunciabit. Nõ cõtẽdet,neq; clamabit,neq; audiet aliquis in plateis uocẽ eius arundinẽ quassatam nõ cõfringet: & linum fumigãs nõ extinguet,donec emittat in victoriã iudicium: & in noïe ipsius gentes sperabunt.] Clementiam,atq; mansuetudinem eius,& ineffabilem potentiã huius effert, & ianuam gentibus latam adapertam ostẽdit, & futuros Iudæorum labores prædicit & æqualitatem honoris cum patre non occultat Ecce,inquit,puer meus quem elegi dilectus meus,ĩ quo complacuit aïa mea. Qui autem electus est,is nõ vti inimicus, atq; hostis legum,latoris legem soluit:sed vt consentiens,eaque agens, quæ a legum latore similiter coprobantur. Clementiam autem ipsius mirabilem, inauditam mansuetudinem, incredibilem humanitatem prædicẽdo,inquit:Non litigabit,neq; clamabit. Nam ipse quidem optabat cum eis esse,atq; eos curare:renuentibus autem ipsis,atq; adeo repellentibus resistere,atq; re D luctari noluit. Deinde propheta,vt virtutẽ Christi,& illorum imbecillitatem ostẽderet:Arundinem,inquit,contritam nõ frãget. Sic certè ipse oẽs frangere facilè poterant,vt arundinem? nec vt arundinem simpliciter, sed vt arundinem iam contritã. Et linum fumigans nõ extinguet. Hic accensam illorum irã,atq; furorem prę oculis ponit: & virtutem Christi tantam esse confirmat, vt comprimere, ac extinguere facile possit:quod cum non fecerit,immensa humilitate,ac mansuetudine fecisse cõprehenditur. An igitur semper hæc ita erunt,semperq; feret eos,qui singulari furore concitati,hęc insidiantur? Nequaquam: sed cum sua omnia optatum exitũ fuerint consecuta, tunc etiam illos castigabit, qđ inde significatur. Donec,inquit, emittet ĩ victoriam iudicium eius:& in nomine eiꝰ gentes sperabunt,vt & Paulus quoq; dicit:
Parati sumus,inquit, omnem inobedien- 2.Co.10
tiam vlcisci: cum completa fuerit vestra b
obedientia. Quid autem est,cum emiserit in victoriã iudicium eius? Cum sua oĩa ĩplebit,videlicet, tunc vltionem cõsummabit,tunc grauia nimis,duraq; aderunt oĩa, cum ipse clarum trophęum statuerit,cum E iustificationes suæ victoriã nactæ fuerint, cum deniq; nullam, etiam si impudẽtissimi sint, responsionem sibi relictam viderint. Nouit.n.iudicium,& iustitiam dicere,verum non in supplicio seductorum dispensatio finietur, sed orbem quoque vniuersum ad se attracturus est, ideo subiunxit. Et in nomine ipsius gentes sperabunt. Et vt certior sis, hoc etiam voluntate patris factum, ideo statim propheta cum cæteris hoc quoque confirmauit, dicens. Dilectus meus in quem complacuit anima mea. Qui.n.dilectus est,is cũcta ex sententia diligentis peragit. [Túc oblatus est ei dæmoniorum habens,cæcus,& mutus,

& cura-

& curauit eũ, ita vt loqueretur, & uideret.] O pestiferam dæmonis astutiã, vtranq; viã occupauit atque obtruxit quibus erat ille crediturus, visum. ſatq; auditum, quas tñ ambas vias Christus reſerauit. ℣ Et ſtupebãt turbæ dicẽtes. Nũquid hic eſt filius Dauid? Phariſæi audientes dixerunt. Iſte non eiicit dæmones, niſi in Belzebub principe dæmoniorũ. Et certe nihil magni turbæ dixerũt, & tñ nec illlud pati potuerunt, adeo F quemadmodũ iã dixiſſe nemini, bñficiis aliorum ceu acerbo morſu exagitantur. Nec qnicquam eſt, quod eos tanto dolore cruciet, ſicut indubitata hoĩum certaq; ſalus Nam quamuis, & receſſerit, occaſionemq; ipſis ſedandi perturbationes dederit, inflammabatur tñ rurſus illorũ animus, quoniam iterum beneficio illius incolumẽ hominem videbant. Qua ex re dęmone quoq; ipſo magis dolebant: quippe dæmon ab homine citõ recedens, ac nihil dicens, fugam arripuit: illi vero modo interficiendi agitabant cõſilia, modo quoniam illud ſibi non proceſſit, calumniis exiſtimationem hominum de eo retunde re conabantur. Tale certe malum inuidia eſt, quæ nulla vnquã malignitas peĩor in- Inuidia uenitur. Nam adulterio inquinati, voluptatis ſaltem iniquæ fructum, vt putant aliquem capiunt, & breui tempore peccatũ committunt. Inuidi autem & multo ante ſeipſos, quàm quibus inuident perturbãt, & cruciant, & ita in agendo ſemper, inuidendoq; ſunt, vt nunquam peccandi afferant finem: ſed quemadmodum ſues lutoſa immunditia, & dæmones noſtris damnis lætantur, ſic inuidi calamitate proximorum exultant. Cumq; aliquid triſte, ac doloris efficiens proximo acciderit, tunc aliquantulum acquieſcit, atq; reſpirat: alienas enim iacturas ſuos quæſtos exiſtimat, G & aliorum fœlicitatem miſeriam ſuam arbitratur: nec magis conſiderat quid ipſe ſuaue conſequatur, quàm quid proximo calamitoſum inferatur. Nonne igitur tales homines lapidibus petendi? Nonne omni cruciatu torquendi ſunt? Nõ aliter profecto q̃ rabie concitati, canesq; pernicioſi, dæmonesq; atrocis furiæ. Nam quẽadmodum ſcarabæi alieno ſtercore, ſic inuidi aduerſa aliorum fortuna nutriuntur, cum ſint cões humano generi hoſtes atq; inimici. Et alii quidem homines ſi animantes rationis expertes crudeliter cædi, ac dilaniari viderint, aliquantulum cõmiſerantur: tu vero cum ſalutis beneficium cõferri homini cernas, expalles, & tremis, & inferocitatem cædendi benefactoris cõſpiras. Et qd hac inſania furioſius vnq̃ reperietur? His profecto de cauſis fornicatores, ac publicani ad cęlos conſcendere potuerunt, obſcœno aũt vitio laborantes, a b regno cœlorum exciderunt; filii autẽ, inquit, regni eiicientur foras: præterea omni prauitate illi ex animis expulſa, ea quæ nũ quam ſperarunt, facile nacti ſunt. Phariſæi aũt, vel ea quæ retinebant bona penitus amiſerunt: neq; id iniuria. Nam inuidia peſtiferum malum hominem H ĩ diaboli conditionem, ac in dæmonem immaniſſimum conuertit. Inuidia prima hominis cædes apparuit. Inuidia fraterna charitas contempta eſt. Inuidia ſanguine hoĩs terra primo maculata. Inuidia denique factũ eſt, vt hiatu ſuo terra Dathã, Chore, Abyron, vniuerſumq; illũ populũ viuos, abſorpſerit. Sed facillimũ eſt inuidos accuſare, difficillimum aũt talem ęgrotationem omnino euitare. Qũo igitur ne veneno ſuo nos inficiat faciemus? Si dabimus operã, vt quemadmodũ fornicatori nephas eſt eccleſiã ingredi, ſic inuido quoq;: immo uero multo magis inuidus, quàm fornicator a cœtu fideliũ exterminandus eſt. Si. n. nũc, cum id malũ indifferẽs pene videat, a nõnullis ſupernitur: profecto ſi atrocitas malignitatis eius omnibus patuerit, facile ab ea reſiliemus. Lachrymarum igitur fontes in fletibus manere deberent ex oculis Deus orandus, perdiſcendumq; tibi eſt turpiſſimum flagitium eſſe inuidiam: ſic enim affectus celeriter tanquam a periculoſo morbo fugies, ac pœnitentiam ages:: Sed quis ignorat, inquies, vitium eſſe inuidiam? Ignorat q idem, ut dicis, nemo: nõ tamen ſicuti fornicationem, aut adulteriũ I abominandam ducunt. Quod vt credas, quæſo, dic mihi, quando quiſpiam amare fleuit, quoniam in inuidiam lapſus eſſet? Quãdo Deum aliquis propitium eſſe ſibi orauit, qm̃ inuidia peccaſſet? Nemo certe unquam. Sed quamuis omnibus inuidentior hominibus ſit, ieiunio tamen aliquo, aut paruo argento pauperibus dato, effeciſſe credit, ut nihil mali cõmiſiſſe videatur, cum tamen omni peſſima atque

Mat 8.

Sapientiæ 2.
Ge. 4 a. b
Nu. 16. & 26 a

ſcele-

Ge. 4. b scelestissima passione vexetur. Nam vnde
Ibi. 27. Cain fratricida effectus est? Vnde vero E-
g sau fratrē insectabatur? Vnde Labam: vn-
Gen. 31. de Iacob filii: vnde Chore, Dathan, & Aby
Ibi. 37. ron: vnde Maria atq; Aaron inquinati fue
Nu. 16. runt? Vnde ipse diabolus calumniæ nomē
& 26. sortius est? Ad hæc illud etiam tecum sem
Ibi. 12. per verte, quia non maiorem illi cui inui-
Gen. 3. des, quàm tibi ipsi facis iniuriam, cum te-
ipsum versus mucronem impellas. Quam
enim Abel ipsi Cain iniuriam intulit? Nōne illum quidem inuitus ad meliorem vitam citius transmisit, ac seipsum erumnis inuoluit? Esau vero qua in re mansueto Iacob obfuit, cum ipse etiam matrimonia consumpsit: Iacob vero cū multis bonis, atque diuitiis abundauit? Qua in re fratres sui Ioseph peiorem reddiderunt? Nonne quanquam vsque ad sanguinem fere venissent inediæ malo in extremis periculis
K fuerunt, cum ille regia potestate in Aegypto potiretur? Nam quanto maiore inuidia laboras, tanto maiora illi offers bona, cui inuides. Deus enim qui oīa perspicit, cùm viderit innocentem iniuria circumuentum, extollit multo magis, clarumq; illum facit, inuidentem aūt deprimit. Nā si lætitia inimicorum in commodis affectos, impune id committere non patitur, (Non lætare, inquit, casu inimicorum tuo
Prou. b rum, ne qū videat Deus, & nō placebis ei)
24. c multo maioribus profecto eos, a quibus innocētes per inuidiam exagitantur, supplicijs tradet. Interimamus ergo pestiferā hanc bestiam, ac multa eius capita detruncemus. Multæ quippe inuidiæ sunt species. Quòd si qui amantem se diligit, nihil maius publicanis adipiscitur: qui odio innocentem insectatur, quid patietur? Quo autem gehennam effugietis, qui gentibus atque infidelibus deteriores estis? Quibus de causis fit, vt vehementius doleam atque crucier, cum video nos qui angelos, atque archangelorum dominū imitari ex præcepto debemus, diabolum obnixa æmulatione zelare. Magna enim etiam in ecclesia, & in clero, multoque maior quàm in laicis est inuidia: propterea de nobis quoque
L ipsis dicēdum est aliquid. Cuius enim rei gratia proximum inuidendo persequeris? An quia in honore, ac dignitate viuit? Nō cogitas igitur, quantam honores perniciē ignauis, ac indiligentibus solent afferre? Extollunt enim ad inanem facile gloriā, in tumorem atque superbiam, & contemptum aliorum impellunt, desidiam augēt: & ad hæc oīa ipsi etiam parua cōmoti aura defloresc unt: quodq; acerbi⁹ est, malorum præcipitia, in quæ honores detrudūt, perpetua sunt atq; prærupta. Voluptas vero, quę ab eis capitur, vix sēsum deliniuit, ac repente vniuersa deuolauit. Istis ergo de causis inuides. Respondeq; quæso. Ita, inquis: sed plurimū ille apud pontificē potest. Ducit, fert, vexatq; oīa, quæ quomodo velit, & offendentes atque inimicos persequi potest: adulatores, assentatoresque suos in maius euehit, magnaq; vsus fœlicitate, potestateq; simul lætatur. Seculariū, perditorumq; hominum hæc verba sunt: Nam spiritalem hominem nulla res pōt dolore vexare. Quid enim malefaciat, si etiā a dignitate te deponeret? Nam si iuste id fecerit, maxima certe contulit. Nulla enim re magis Deus offenditur, q̄ si quis M indignus sacerdotii dignitate præfulgeat. Sin vero iniuria, oīs culpa nō te tenet irretitum: nā qui iniuriā passus æquo animo perfert, maiorē hac re apud Deū acquirit fiduciam: quare nolimus, obsecro, excogitare qūo in honoribus atque dignitatibus, sed quomodo in virtute, atque recta philosophia viuemus. Nā dignitates profecto ad multa obscœna hominem inducunt. Quapropter et valde magno animo, sublimique opus ingenio est, vt dignitate vti, non abuti possis: ita qui ea caret, volens nolensque philosophatur. Qui vero dignitate, ac potestate floret, ei similis est, qui cum puella formosa cohabitans, legē atque præceptum suscepit, ne inique lasciuientibus ipsam oculis videat. Talis quippe res dignitas, atque potestas est. Quocirca multos etiam inuitos ad contumeliandum intrusit, iram plerunque accendit, linguæ frænum abstulit, & ianuam morti reserauit, quasi magna procellarum vi animum subuertens, & ad profundum malorum omnium nauiculam submergens. Cur igitur virum tu admiraris, eique inuidendum esse putas, qui tot, tantisque periculis concutitur? Sed ad hæc, quæ dicta sunt, tecum illud etiam versa, quot inimicis, quot accusatoribus, quot assentatoribus, qui in dignitatibus est, obsideatur. Hæc igitur (respōde quæso) beatificatione

digna

A digna opinaris? Quisnã insanus id diceret? Sed apud populum, inquies, magna de ipso existimatio est. Quidnam hoc sibi vult? Non enim certe populus, sed Deus iudex est, cui vitæ rationes redditurus es. Quare quando populum dicis, caue promontoria, scopulos, atque latentia saxa. Approbatio enim vulgi quanto clariorem quempiam facit, tanto maioribus curis, solicitudine atque periculis vexat. Nec enim respirare qui dominatui populi seruit, nec in re aliqua firmiter stare potest. Cur autẽ nec respirare, nec firmiter stare diximus? Difficile (inquam) huiusmodi homines, etiamsi mille virtutibus muniantur, in regnum Dei peruenient. Nihil enim magis e iugo iustitiæ subducere collum solet, q̃ hic inanis cõflatus gloriæ, quæ tumidos remissos adulatores, simulatores hoïes reddit. Cur autem putas Christum à Pharisæis dæmoniacum fuisse appellatum? Nonne, quia gloriam a multis aucupari cupiebãt? Vnde aũt vulgus rectius de Christo sentiebat? Nonne quia procul ab hmõi ægritudine aberat? Nihil certe ita iniquos, atque amẽtes facit, quemadmodum si ad inanẽ multorũ gloriam inhiare cupiditate coga

B ris: nihil ita probos, fortes, ac adamãtis instar infractos constituit hoïes quemadmodum inanis huius gloriæ, ac existimationis multorum contemptus. Quare excelso quodã robore animi opus est, vt possimus tot, tãtosq; vndarum fluctus euadere, tot ventorum flatibus reluctari, atq; resistere. Nam qui multitudinis existimationẽ, & famã sequitur, quando aspirauerit fortuna, omnibus seipsum fluctibus proponit: quando vero respirauerit in profundum vellet seipsum submergere. Etenim cũ hac passione quispiam victus fuerit, sicut populari aura extolli regnum cœlorum ducit: ita deprimi, atque exibilari gehennam arbitratur. Hęc igitur, obsecro, digna runt, quibus inuideas, an potius fletu atque lachrymis copiosis? Tali ergo tu homini cum inuideas, ei similes es, qui cum vinctum, afflictumque videris, atque cæsum vulneribus, ac flagellis, commotus ipsi nimium inuidet. Nam certe quot homines in populo sunt, tot vinculis constringitur, tot dominis subiicitur, qui vulgi laude gaudet: quodque indignius est, quamuis diuersis vtantur sententiis: qui cum incommoda accidunt: ea omnia seruienti attribuunt, nullum negocium examinantes, sed quæ huic, vel illi visa in cõcione fuerint affirmantes. Hæc igitur qua C tempestate, quibus procellit peiora non sunt? Inflantur enim voluptate tales homines, ac extolluntur, & in profundum rursus facile demerguntur, semper vexati animo, nunquam in tranquillitate viuũt. Nam antequam dies concionis, & orandi facultas aduenerit, tremunt, ac de exitu nimium reformidant: post concionem vero, atque comitia, aut repulsi mœrore repulsæ iacent, aut quod mœstitia turbulentius est, immoderata lætitia inflantur. Quòd enim voluptas non minus, malum, quàm dolor est, facile credes, si quomodo animum nostrum afficit, diligentius considerabis. Leuem enim, atque quasi alatum faciens ventis secundis committit: quod a prioribus illis viris facile discere possumus. Quando igitur probum fuisse Dauid legimus? Vtrum cum secunda afflaret fortuna, an quando aduersa premebat? Et quando Iudæorum populus virtutem colebat, vtrum cum angustis rebus perdomiti, gemitibus atque lachrymis Deum inuocabant, an quando lætitia corrupti vitulum adorabant? Quas ob Exo. 32 b res etiam Salomon, qui maxime omnium quidnam voluptas sit percepisse videtur: Melius est, inquit, ire in domum luctus, Ecc. 7. a quàm in domum risus. Idcirco dominus quoque alteros beatificat, Beati, qui lugẽt, dicens, alteros quasi misericors deflet: Væ Mat. 5. vobis, qui ridetis, quoniam flebitis. Nec a iniuria. Nam in deliciis mollior flexibilior Lu. 6. d que est animus, in luctu vero quasi cõ D tractus, atque in se reuersus moderationem colit, & a congerie passionum liberatus, robustior atque sublimior efficitur. Hæc igitur omnia probe scientes inanem gloriã, & voluptatem, quæ ab ipsa capitur celeriter fugiamus, vt veram atque permanentem consequamur. Qua potiri, vt omnes possimus deprecemur, gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi. Amen.

Homilia xlii. ex capite xii.

SCiens aũt Ieſus cogitationes eorum, dixit eis. Omne regnum ꝫ ſe diuiſum deſolabitur, & oĩs ciuitas diuiſa ꝫ ſe non ſtabit, & ſi ſatanas ſatanam eiiciet, aduerſus ſatanam diuiſus eſt: qũo ergo ſtabit regnũ eius?] Calumniati iam phariſæi fuerant, ꝙ in Beelzebub dæmonia eiiceret: ſed tunc quidem non increpauit, nec quicquã oĩno ad hoc rñdit: ſed partim a multitudine ſignorũ, partim a dignitate doctrinæ, ad cognoſcendam oĩpotentiam ſuã inducebat. Verum qm̃ in nequitia eorum perſeuerantes eadem dictitabant, rñdit nunc, vt deitatem ſuã oſtendat. Primum qñ arcana cordium ipſorum, queq; inter eos ſecretè agitabant, proferret: deinde q̃ facillimè dæmones proiiceret, & quanuis valde impudens illa calumnia erat, cum inuidentes nõ cõſiderent quid dicant, ſed quicquid in buccam venerit, proferant: nõ neglexit tamen Chriſtus, ſed pp vtilitatẽ ipſorum clementer, atq; vtiliter rñdet: vt nos doceat ita mites eſſe erga inimicos, vt ẽt ſi aduerſus nos ea dicant, quæ nulla rõne nitant, quorumque ipſi nequaquam conſcii ſimus: non cõturbemur tñ, neq; commoueamur, ſed æquo aĩo ipſis oĩum rerum rõnem referamus. Quod ideo maximè, tunc peregit, vt vel hoc ſigno mẽtitos eſſe aduerſus ipſum eos cõfirmaret, qm̃ non ſit dæmoniaci tanta clementia, manſuetudine, humanitateq; vti, nec eſt arcana hoĩum noſſe. Nam quia impudentiſſima erat talis excogitatio, rñdeo ẽt timore multorum perterriti, non auſi fuerant in publicum afferre, ſed mente ſecum aſſiduè verſabant. Chriſtus vero, vt viderent qm̃ hæc ipſum non fugiunt, arcanas eorum cogitationes atque calumnias non publicauit, nec verſutam malignitatem eorum affert, ſed occultorũ incuſatione ſolutionem adducit, cõſcientiæ ipſorum redargutione ptermiſſa. Vni enim ſolummodo rei maximè ſtudebat, vtilitati peccantium, non vt in vulgus eos traduceret. Et quanquam ſi voluiſſet rõnibus eos quaſi nequam hoĩes conuincere, ac pœnas ab eis petere facilè potuiſſet, hac re tñ prætermiſſa ad illud ſolummodo reſpiciebat, vt moderatiores eos redderet, aut ſaltẽ a praua cogitatione ſubduceret, ac aptiores ad emendandũ redderet. Qm̃ igitur rñdet, non a ſcriptura certè, cui minimè ipſi probè vacabant, falſis eam expoſitionibus ſubuertentes, verum ab his quæ cõiter ſolent fieri arguit, dicens. [Oẽ regnũ in ſeipſum diuiſum non ſtabit.] Ciuitas. n. ac domus ſi fuerit ſciſſa, diſſoluet. Non. n. adeo externa quantũ inteſtina, atq; ciuilia bella proſternunt: idipſum in corporibus quoq; fieri ſolet, id in cæteris, ac ẽt oĩbus rebus: ſed a manifeſtioribus ſimilitudines ſumpſit. Nam etſi nihil regno in terris eſt firmius, facilè tñ deſtruitur ſeditione diſſipatum. Quòd ſi multitudine, ac magnitudine rerum regni, q̃ in ſe aduerſę corruẽt, fieri quiſpiam cõtendit: quid de ciuitate, aut domo vna dici põt? Ita ſiue paruũ, ſiue magnum ſit, quod ſecum ipſum diſſidet: ꝓſterni, atq; cadere neceſſe eſt. Si ergo dæmonium ipſe habeo, quo dęmones eiicio, ſeditio iã, & pugna inter dæmones eſt, cũ alter in alterũ inſurgat: ꝙ ſi dabitis, diſſoluta eſt iam oĩs vis ipſorum, atq; corrupta. [Si ſatanas ſatanam proiiciet.] Nõ dixit, ſi ſatanas dæmonia, ſed ſi ſatanas ſatanã, vt magnam inter eos concordiã oſtenderet. In ſeipſum aũt regnum diuiſum, ait, qm̃ qđ diuiſum eſt, imbecillius factũ diſpergitur: diſperſum aũt, atq; diſſolutum, q̃ vim hẽbit, vt alios poſſit eiicere? Vides quãto riſu digna eſt hæc accuſatio, q̃ furioſa, q̃ repugnãs. Impoſſibile. n. eſt, vt ſimilis quiſq; magna potentia munitus dæmones expellat, & pp hoc ipm poſſit. pp qđ deſtructas iã eſſe vires ipſius oporteret: & hæc quidẽ vna ſolo eſt. Altera vero illa, quæ de diſcipulis dr: non. n. vno ſolo argumento, ſed altero, atq; tertio nonnunq̃ futiles rõnes diſſoluit, multis modis volens impudentiã eorum retundere: ſic & de die ſabbati feciſſe ipſum videmus. Cum & Dauid regẽ in medium produxerit, & ſacerdotũ factum, non tacuerit, & ſcripturarum teſtem citauerit, dicentẽ: Miſericordiã volo, & nõ ſacrificium: ac deniq; cãm ſabbati adduxit, qũo hoĩs cã factum fuit: pariter igitur etiã hic ſedam ſatisfactionẽ multo, q̃ primam clariorẽ ſubiunxit, dicens [Si ego in Beelzebub dęmonia eiicio, filii vr̃i in quo eiiciunt?] Perſpicis ẽt hic, q̃ mitis ſit ſermo. Nõ. n. dixit diſcipuli mei, aut apoſtoli, ſed filii veſtri, vt ſiquidem ad eandem cũ illis aĩ nobilitatẽ venire velint, magnam hinc opportunitatem, atq; occaſionem nanciſcantur.

1. Reg. 21. b
H
Nu. 28. a
Oſeæ. 6. c
& Mat. hic, & ſupra. 9. b

scătur. Si aũt ingratitudine, ac sopore mentis in nequitia permaneãt, nulla sibi rõ ad excusationem relinquat. Tale igitur est, quod dr̃. Si ego in Beelzebub eiicio, apostoli ac discipuli mei in quo eiiciunt? Expulerunt.n. iã & discipuli dæmonia, ptãte illis a Christo data, nec ipsos criminabantur: non.n. rem, sed personam persequebãtur. Vt igitur ostenderet ea, quæ aduersus ipsum, aut dicebant, aut cogitabant, ex sola inuidia proficisci, apostolos in medium produxit. Nã si ego ea rõne dæmonia expello, qua suspicamini, multo magis illi, q̃ a me ptãtem proiiciendi acceperunt: de
I quibus cum nihil tale vnquam suspicati sitis, qũo mihi, a quo illi hãc gr̃am habuerunt, molesti estis, nihil tale in ipsos conferentes? Qua de re nõ euadetis suppliciũ, sed cruciatu maiori torquebimini. Ac iõ subiunxit. Ipsi vestri erunt iudices. Nam qm̃ a vobis sunt eiusdem legis atq; disciplinæ, & tñ mihi paruerunt: nõ est dubiũ, quin condemnabunt vos a quibus ꝺ̃, & dictum, & factum est. [Si autem ego in spiritu Dei dæmones eiicio: igitur peruenit in vos regnum Dei.] Quid est regnum Dei? Aduentus.s. Christi. Tu vero diligẽter rursus considera, qũo ipsos attrahit, mitigat, & ad cognitionem allicit suam ostendens eis, q̃ bona propria, & f̃licitatem propriã contemnant. Nam cum gaudere, & exultare debeatis, inquit, qm̃ ingentia, & ineffabilia illa, quæ prophetæ cecinerunt largiturus vobis veni: qm̃q; beatitudinis vestræ iam tps adest, vos ꝺ̃ facitis, non solum hęc bona repellentes, verumetiam calumniantes, & falsas aduersus me cãs confingentes.
Luc. 11. e Et Matthæus quidẽ, Si ego in spiritu Dei: Lucas aũt, Si ego in digito Dei scriptũ reliquit. Qua ex re monstratur maximæ virtutis, nec contemnendæ gratiæ, pp dæmonũ expulsionem. Vnde ratiocinando concludi potest: qm̃ si hoc est, certe peruenit ad
K vos filius Dei. Sed id quidem non apertè infert, adumbrare autem, & occultius, vt æquiori animo ferant, illud ipsum significauit, dicens Peruenit ad vos profecto regnum Dei. Vides excellentiam sapientiæ, atq; præstantiam: per ea quibus incusabãt monstrabat aduentus sui fulgorem. Deinde vt alliciat, non dixit solum, peruenit regnum Dei: sed, ad vos, inquit, hæc bona iugiter maneant. Cur ergo in beatitudine vestra tanto mœrore turbamini? Cur aduersus vestram salutem arma confertis? Hoc tempus est, quod prophetæ futurum prędixerunt, hoc signum aduentus mei dederunt, q̃ hæc diuinitus fierent. Nam quia hæc aguntur, vosipsi videtis: quia diuinitus, magna voce res ipsæ prædicant. Non.n. possibile est, cum hæc in salutem hominum fiant, fortiorem esse q̃ prius satanam, sed imbecillior est necessario. Qui vero imbecillior est, nõ potest quasi robustus robustum dæmonem eiicere. His verbis charitatis vires, & dissidii, atq; litigationis imbecillitatẽ patefacit: idcirco assidue sursum atq; deorsum ad charitatem hortatur, vt diaboli robur deiiciat, qui omni conatu aduersus nos incumbit. Ad secundam autem satisfactionem subiunxit, dicens. [Quomodo potest aliquis intrare L
in domũ fortis, & vasa illius diripere, nisi prius ligauerit fortem, & tunc domũ illius diripiat?] Nam quoniam nõ potest satanas satanam pellere, a dictis manifestum est. Quoniã autẽ nemo extrudere fortẽ potest, nisi prius illum superet: nullus vnquam dubitauit. Quid igitur ex his conficitur? Maiori robore confirmatur, quod dictum est. Adeo.n. procul absum, ne socio, atq; coadiutore diabolo vtar, quod bellũ mihi perpetuum cum eo est, & victum vincio, atq; spolio, cuius rei certum illud vestigiũ est, quia vasa eius direpta videtis. Animaduerte qualiter in oppositũ quàm argumẽtantur, concluditur. Illi enim inferre volebant, non propria ipsum potestate dæmones eiicere, ipse autem ostendit, nõ solum dęmones eiicere, sed principẽ quoq; dęmonũ vinculis cõplicatum detinere, atq; illũ sua propria ptãte vicisse: quod a rebus factis cõprobat. Nam si diabolus quidẽ princeps est, cæteri vero dæmones illi subiciiũtur: qũo illo nõ victo, atq; ꝑdomito satellites vinterent? Mihi aũt, pphetice id dici vr̃. Nõ.n. solũ dæmones vasa diaboli sunt, sed vniuersi certè hoĩes, qui male viuendo illi adhærent. Quare nõ dæmonia solũ eiici ab eo cõfirmat, verũetiã totius orbis ter- M
rarũ tenebras illuminaturũ, & seducentes dæmonũ artes destructurũ prædicit. Nec dixit rapiet, sed diripiet, vt cum ptãte fieri hæc ab ipso significaret: fortem aũt diabolum appellauit, non quia vt natura talis sit, sed vt tyrannicas eius vires, quas ex na-

tura sumpsit,ignauas ostanderet [Qui nō est mecū cōtra me est: & qui nō cōgregat mecum,spargit.] Ecce quarta ad idē solutio.Quid enim ego quæro,aut quid volo, inquit? Vniuersos ad Deū reducere, vera ipsis virtutum tradere documenta, regnū cœlorum cunctis annunciare. Quid autē diabolus,atque dæmones quærunt?Quippe omnia,quæ eis opposita sunt.Quomodo igitur,qui mecum non colligit, neq; mecum omnino est, sua me operationē iuuat? Cur non iuuare ipsum dixi solum, qui etiam spargere,atque dissipare, atque dissipare mea desiderat? Quoniā qui non iungit solum,verumetiam cuncta mea dispergit,qūo adeo mihi assentiret,vt meecū vellet dæmonia eiicere? Hoc aūt non de diabolo tantummodo,verumetiā de seipso dictum non iniuria posset quispiam opinari. Hostis quippe diaboli Christus est,& omnia,quæ diaboli sunt ipse dispergit.Quomodo autem qui non est secum,
A aduersus eū est? Hac ipsa re scilicet, quia non colligit,neq; congregat secum:quod si verum est,multo magis ipse aduersatur, qui aduersus eum est.Nā si ille est, inimicus,qui non iuuat,quanto magis erit,qui bella suscitat? Hæc ab ipso dicta sunt oīa, vt magnas interse,ac diabolū inimicitias esse ostenderet. Respōde enim,obsecro, si aliquis cum bellū geras,nullo tibi est auxilio: nōne idcirco aduersus teipsum esse iudicabis?Quod si alibi scribitur,qui non est aduersus nos,p nobis est, non est profecto illud huic contrarium.Nam hic aduersarium eum ostendit, qui secū aliqua
Matt. 7. c non approbauit. In nomine quoque tuo, inquit,dæmonia propellit.Quamuis mea quidē sententia Iudæos hic occultius denotasse videat. Qui enim aduersus ipsum inuigilabant,& quæ ipse congregasset,dispergere conabantur,cum diabolo consti tuti sunt,quod significauit dicens.[Oē,inquit,peccatum & blasphemia dimittetur hominibus, blasphemia vero spiritus nō dimittetur. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis,remittetur ei:quicunque autem dixerit contra spiritū sanctum, non remittetur ei, nec in præsenti seculo,neq; in futuro.]Quid igitur est, qđ
B dicit? Multa iā aduersus me calumniati estis, qm̄ seductor, qm̄ Deo aduersarius, aliaq; plura quæ oīa vobis si pœnitentiam gesseritis, penitus dimitto, nulla supplicia sumā Spiritus sne,inquies,blasphemia non dimittetur pœnitentibus? Quod oīno falsum esse patet. Nā & hoc peccatum dimissum scimus,cum multis eorum, qui talia in spiritum dixerant, quia postea eius rei pertæsum fuit,ignotum fuisse cōstet.Quid igitur est qđ dicit? Significare voluit multo minus cæteris hoc esse ignoscibile,ac veniale Quamnam ob rē?Quia videlicet quisnā esset Christus ignorabāt. Spiritus autē sancti gratia multis, & magnis, & paruulis signis seipsam manifesta uerat.Nā & prophetæ per spiritum oīa locuti sunt, & oēs illi veteres multa de ipso acceperant documenta.Tale igitur est,qđ dicitur. Sedulo in me offenditis pp hanc mihi assumptā carnē An igitur etiā de spiritu potestis dicere,qm̄ ipsum quoq; ignoretis?Minime.Ideo cum veniale vobis nō sit hoc peccatum tā in p̄senti vita, quàm in futura, pœna luctis ingentes. Multi.n. hic solum puniti sunt:vt ille,qui fornicatus est,& qui sacramentis indigne cōmunicarunt,vos autē tā hic, quàm ibi vexa- C bimini. Nā quæcunq; aduersus me antea blasphemastis,æquo animo vobis dimitto: pariter etiā facinus illud atrox crucis, qđ in me cōmittetis dimittam, & solius infidelitatis supplicia patiemini. Id ideo fecit,qm̄ qui ante cruce ceciderunt,plenā in oībus fidē nō habebant. Qua de causa crebro admonet, ne ante passionē ipsum manifestum faciant: & in ipsa cruce pro eis orauit,vt illud sibi peccatū dimitteretur.Quæ autem de spiritu dixistis, nullā pro eis veniam impetrabitis, quæ autem de his, quæ aduersus ipsum ante crucem fecerunt, vel cogitarunt,vel dicta sunt,significauit dicēs.Quicunq; dixerit sermonem aduersus filium hominis,dimittetur ei:quicunq; autem aduersus spiritum sanctum dixerit,minime.Quare sic? Quoniā cum spiritus iam vobis notus esse debeat, rem claram atque manifestam oppugnatis.Nam si me ignoratis, ignorare tamen non potestis expulsionem dęmonum,curationesq;,hoīum mirificas spiritus sancti esse operationes. Nō ergo mihi,sed spiri tui sancto contumelius exaggerare conamini: quapropter nisi pœnitentiam agatis,nec in presenti vita,nec in futura puni tionē effugietis.Vniuersorum enim ho-

Peccatū in spiritum sanctum.

minum

minum alii & hic, & ibi ſupplicia dabũt,
D alii in præſenti ſolummõ uita, alii in futu
ra tm̃: alii nec in preſenti, nec in futura,
ut illi ipſi de quibus nunc agitur, nam &
hic ipſos ultus eſt, qm̃ intolerabilia paſſi
ſunt, urbe ipſorum ui à Romanis expu-
gnata: ibi aũt acerbiſſima eos expectant
tormẽta, ut Gomorrhæ, ac Sodomorum ci
ues, aliiq; complures. Ibi uero ſolummõ,
ut diues ille qui nec gutte unius aquæ dn̄s
Luc. 11. f eſt Hic aũt tm̃, ut qui apud Corinthios
fornicabatur, neq; hic uero, neq; ibi ſicut
1. Co. 5. a. b apoſtoli, prophetæ: ſic beatus ille Iob, cæte
riq; hmõi. Non. n. ad punitionem aliquas
paſſiones hic ſuſceperunt, ſed ut clarius in
luctamine uiciſſe cognoſcerẽtur. Diligen-
ter igitur demus operã oro, ut in portione
iſtorum inueniamur. Quòd ſi iſtorum aſ-
ſequi portionem pp negligentiã non pote
rimus, ſaltẽ partẽ eorum conſequi ſtudea-
mus, qui hic in uita commiſſa deponunt.
Terribile nanq; illud iudicium eſt, ineuita
bilis pœna, intolerabilia tormenta: ſed ſi
uis, quod ego conſulo, nec hic quoque ali
qua pœna cruciari, tu ipſe tibi iuſtus ſis iu
dex, referas tibiipſi rõnes uiuendi. Audi
1. Cor. 11. f Paulum dicentem, qm̃ ſi noſmetipſos iu-
dicauerimus, non utiq; iudicemur. Si id fa
E cies ordine paulatim progrediens, ad coro
nam quoq; peruenies. Et quoniam mõ, in-
quies, mihiipſi rationes uiuendi referam?
Largos lachrymarum effunde fluuios, in-
gẽtes cõpunctionis gemitus redde, humil
limus ſis, laboribus, ac uigiliis teipſum af
flige peccata tua p ſingulas ſpẽs recole. Nõ
paruus eſt hic cruciatus animæ, nec quan-
tus ſit ab alio cognoſcitur, niſi ab eo, qui
compunctus eſt, qui non ignorat hac re
aĩam in hac uita maxime torqueri, nec eſt
neſcius quãtus dolor ex memoria peccato
rum naſcatur. Quas ob res iuſtitiam Deus
Eſa. 43. d huic pœnitentiæ, ꝓpoſuit, dicens. Dic tu
prius peccata, ut iuſtificaueris. Nõ eſt ꝓfec-
to, nõ eſt inſufficiẽs ad emendãdum uia,
ſi cum omnia ẽm ſpeciem in unum pecca
ta collegeris, aſsidue aĩo deinde ipſa uer-
ſes, ac de ipſis continue mediteris, & cogi-
tes. Nam qui hoc faciet, his adeo compun-
getur, ut neque hac uita ſeipſum dignum
exiſtimet. Quòd qui de ſeipſo iudicabit
omni cera tenerior, humilius uiuet in
dies, nec fornicationes ſolum, & adulteria
atq; ſi illa, quæ oẽs perhorreſcunt, college-
ris: uerumẽt occulta inſidiarum conſilia,
& calumnias, obtrectationes arcanas, ina-
nem gloriã, inuidiã, cæteraq; huiuſmodi F
diligentius euitabit. Non autẽ effugient,
qui hæc delinquunt, extremos ſupplicio-
rum dolores, nã & conuinciatores in ge-
hennam incident: & qui uino inebriatur,
nihil cum regno Dei habet commune. Et
qui ꝓximum non diligit, ſic Deum offen
dit, vt neq; martyrio iuuetur. Et qui ꝓpin
quos negligit, fidem negat: & qui pauper-
es deſpicit, atq; contemnit ad ignẽ mitti
tur. Noli ergo tãquã parua hæc negligere,
ſed collige, ac in mẽte puide, ac ſi in libro
cõſcriberes. Cũ. n. nõ cõſcripſeris, Deus
& diligẽtius ſcripſit, & poſtulabit. Quare
multo melius eſt a nobis iſta conſcribi,
vt a Deo deleãtur, quã horũ nobis oĩum
oblitis præ oculis nr̃is in die iudici hæc a
Deo proponi. Quod ne ita fiat, exquiſite
oĩa recolamus, & inueniemus multis nos
eẽ obnoxios. Quis. n. ab auaritiæ crimine
mundus? Noli. n. mihi dicere, moderare
aliena atq; timide tetigiſſe: ſed cogita pp
hãc rem paruã, quam rapuiſti, nõ paruo te
cruciatu in æternum eſſe puniendum. Id
inquam cogita, & pœnitentiam age. Quis
a conuicio atq; obtrectatione liber eſt? Id
autem proculdubio in gehennam intru-
dit. Quis occulte proximum calumniatus
nõ eſt? Hic etiã ceteris omnibus immun- G
dior eſt. Quis oculos a laſciuo aſpectu cõ-
tinuit? Quem adulterio deliquiſſe non du
bitamus? Quis fruſtra fratri ſuo iratus, nõ
concilio atq; reatui reus eſt? Quis non iu
rauit? Qui a malo eſſe cognoſcitur. Quis
non periurauit? De quo quid poſſum dice
re uidetis, cum qui iurauit eum a malo eſ
ſe contendam. Quis aliquãdo mammonæ
ſeruus non fuit? Qui ꝓfecto fecit ne Chri- Mat. 6.
ſti ſeruus ſit. Et cum videantur, plura ma
ioraq; mihi reſtant: ſed hæc ſufficientia
duxi ad compunctionem vos inducere,
niſi qs valde lapideus atq; inſenſatus eſt.
Nam ſi ſingula iſtorum ad gehennam de-
ducunt, quid futurum eſt, ſi ad unum oĩa
coeunt. Quõ igitur inquies, ſaluari poſſi-
bile eſt? Si oppoſita his adhibeamus reme
dia, miſericordiam in pauperes, orationẽ,
compunctionem, pœnitentiam, humilita
tem, contritum cor apprimè, contemptũ
rerum præſentium. Mille nanque ſalutis
vias Deꝰ nobis propoſuit, dummodo dili-

genter velimus attendere. Aīaduertamus igitur nos, ita medicinā recipiamus, vt p omnia remedia vulnera nr̄a curemus, & maculas detergamus: qđ facile facimus, si nobis miserescimur, si his qui nobis dolori fuerant, nequaquā irascimur: si gr̄as in oībus Deo agimus, ieiunātes pro viribus,
H orantes assiduè, amicos nobis ex mammona iniquitatis facientis. Sic enim certe poterimus, & delictorum veniam impetrare, & futura bona consequi. Ad quæ vtinā omnes perueniamus, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia xliii. ex capite xii.

AVt facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. Ex fructu n arbor cognoscitur ] Rursus aliter ipsos cō fundit, nec sibi satis superiores sunt redarguationes, quod non facit, vt seipsum a culpa defendat: sufficiissent n. quæ iam dicta sunt, sed emēdationē eorum sedulo facit. Tale igitur est, quod dicit. Nemo vestrum curatos reprehendit, nec malum esse ausus est eis dicere a dæmone liberari. Nam etsi valde temerarii erant, non fuerant tn̄ id dicere ausi. Qm̄ ergo operibus quidem non detrahebant, operum autem authorē diabolum nuncupant: ostendere voluit, quia & præter cōes hominum cogitationes, & p̄ consequentiam rerum, calumnia, & obtrectatio illa est. Et certe inauditæ vr̄ esse impudentiæ, q̄ non maligne solum cogi-
I tarent, sed ea ēt cogitarent, quæ cōiter homines concipere, atq; cogitare non soleāt. Tu vero perpende quàm procul a contentione sit. Non enim dixit, arbitremini arborem bonam, qm̄ fructus eius bonus est: sed vltra quàm dici possit, ora eorum obstruit, tam mansuetudinem suam, quàm impudentiam eorum aperiēs. Dicit enim. Si opera mea reprehendere vultis, nihil prohibeo, dummō constanter, nec inconsequenter id faciatis. Sic enim manifestius quasi compediri teneri poterant, si ostenderentur clara nimium impudenter confundere. Nam & maligne agitis, inquit, nec cōsequentia, ac cohærentia sibiipsis, & cogitatis, & dicitis. Arbor enim a fructu, fructus vero ab arbore dignoscitur: vos autē p̄rium omnino facitis. Nam cum arbor fructus sui causa sit, & fructus arboris præbeat cognitionem, consequens erat aut ēt opera reprehendere qm̄ nos accusatis: aut si opera laudatis, nos quoq; operū authores immunes criminis ducere. Nunc autē p̄ omnino facitis. Nam cum nullo modo fructui, id est, operibus, cōuiciari possitis, dæmoniacum me appellatis, qui arboris locum in hac similitudine teneo: quod extremæ dementiæ est. Hoc iam etiam in su K perioribus approbauit, dicens: Quoniam non potest arbor bona fructus malos facere, nec econtra. Quare præter oēm rerum consequentiam, atque naturam huiusmodi criminatione vsi sunt Deinde, quia nō pro se, sed pro spiritu verba facit acrius inuehitur, dicens. [Progenies viperarū, quomodo poteritis bona loqui, cum sitis mali? Id iam & accusantis est, & superiora cō firmantis. Ecce nanq;, inquit, cum deprauatæ vos arbores sitis, bonū fructum producere non potestis. Quare non mirandū, si male loquimini, quia cum a malis parētibus male educati sitis, mētem quoq; malum possidetis. Tu autem diligenter perspice, quomodo crimina tam clare illata sunt, vt negari non possint. Nec. n. dixit, quonam pacto bona loqui poteritis, cum progenies sitis viperarum, cum hæc ab illo aperte consequantur: sed qualiter potestis bona loqui, cum sitis malt. A viperis autē eos productos dixit, quoniam de maioribus nimirum gloriabantur. Vt igitur ostendat nihil eos a progenitoribus lucratos fuisse, ab Abrahę quidem coniunctione ipsos abscindit, similium vero malorū progenitores ipsis attribuit, & a nobilitate Abrahæ denudauit. [In superabundan L tia n. cordis os loquitur. ] Hic rursus Deū se ostendit, qm̄ secretas cogitationes eorū pernosceret: & docet, quia non de uerbis solum, verumetiam de cogitationibus pœnas luent. Quia Deus est, nequaquā ignorat, quamuis & omnibus posse scire concedat, cum malignitate intus ebulliente, verba foris per os effundantur. Quare cū hominem audias turpiter loquentem, noli tanta putare in animo ipsius prauitatem esse sitam, quanta impudenter nimium os hæc agere, & suspicari manifestauit. [ Bonus autem homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala ] Noli putare, inquit, id in

vitiis

vitiis ita fieri solummodo, cum etiam in uirtute pariter contingat. Proba n. uerba multo probatiorē uirtutem intus esse significant: ita & illos peiores esse, quā uerba significarent, & se meliorem, quàm uerbis confirmaretur: thesaurū aūt, ait, ut stupēdam multitudinem ante oculos ponat: deinde rursus timorem intulit. Nec n putare debetis, inquit, ad hæc usq; cōdemnationē uestrā progressam esse, ut prauę cogitationes uestræ oībus notę factæ sint: sed
M ad ultima tormenta deuenietis, quicunq; talia perpetratis: nec uos puniemini, ait, partim, ut cōmunius oratione plata uniuersum genus hoīum cōmoneat, partim ut minus onerosior sermo esse uideat. [ Dico aūt uobis, omne uerbū ociosum quodcunque loquentur homines, reddēt de eo rōnem in die iudicii. ] Ociosum est uerbum, quod nulla de re profertur, quod mē dacio inquinat, quod ad calumniam dicitur. Quidā autem ociosa etiam asserunt uerba, q uana sunt: ut quæ profusum mouent risum, aut turpia, impudica, illiberalia. [ Ex uerbis n. tuis iustificaberis, & ex uerbis tuis cōdemnaberis ] Perpendis non esse molestum, aut crudele hoc iudiciū. Vides qūo hæ reuelationes rationum trāquillæ sunt. Nō n aliorum uerbis, aut testimonio aduersus te, sed uerbis, ac testimonio tuo ad ferendā sn̄iam iudex utitur, quod oīum certè iustissimū est. Tu n. qui iudicaris, dicendi malè, & nō dicendi quoq; potestatem habes: quare non hi quorū aures iniuriis pcussę sunt, sed hi qui cōuiciant, perhorrescere debent. Nō n. qui male audierunt, sed qui male dixerūt, iudicio subiecti sunt: his pericula imminent, hos cruciatus expectāt. Quare qui malè audierūt, cum nullā eius rei reddituri sunt rōnem, trāquillo aīo esse oportet. Qui autem non dubitāt ad iudicium se hac de re esse puen
A turos, diabolicos certè hic malè dicēdi laqueus est, nullā escā uoluptatis, sed sobrio dānum afferēs, & magnum delictorū acerbum efficiens: quòd si quis pernicioſis humoribus plenus, ægrotationis laborē non effugiet: multò magis qui hanc omni chalera amariorem malignitatē in seipso recondit, atq; conseruat, ultimi, atq; ppetui doloribus morbi laborabit. Quod planū a uerbis suis est, quę cum aliis dolorem inferant, quanto magis animā prorumpentis interimentē? Nam insidiator, & calumniator non aliter seipsum prius interficit, quā qui accendit ignem prius concalescit: vt q duros silices manu cædit, ipse non lapides vapulat: qui ad stimulos calcitrat, seipsum ferit: contra vero, qui magno animo iniuriam perfert, ceu silex ignis, & stimulos ad uersarium vlciscitur, præsertim cū nullas vires iniuriātes habeant, sed ceu lutum facilè dissoluantur. Non ergo iniuriam pati, sed iniuriam facere, aut nescire pati, malū est. Quot, quantasq; iniurias ferebat Dauid? Quot quantasq; faciebat Saul? vter n. istorum fortior, ac beatior fuit: & vter miserior, aut miserabilior? Nōne qui iniurio se faciebat? Præcepit certè Saul, si a Dauid superatus alienigena fuerit, affinitate sibi eum coniungere, ac filiā illi in vxorē libē B
ter tradere. Interemptus a Dauid fuit alie 1.Re.18
nigena, neglexit conuentiones, atq; pacta d
Saul, nec solū filiam illi non tradebat, sed 1.Re.17
necē quoq; machinabatur. Vter igitur illo f
rū clarior, atq; illustrior? nōne alter tñ mœ Ibi. 19.a
rore, tñ pernicioso dæmone angebatur, alter fulgorē solis trophæis, atq; victoriis superabat, qđq; maiº est, grām diuinā consequebatur? In mulierū verò choro, nōne alter inuidia tabescebat, alter silētio cuncta ferēdo ad se vniuersos attraxit, atq; cōiunxit? Cūq; illū in manibus habuerit Dauid, 1.Re.24
atq; pepercerit, vter miserior, ac imbecillior, aut beatior, atq; fortior? Nōne ille, q ne iuste qdē inimicū aīaduertit? Merito, inquā, ille fortior. Nā Saul armatº, erat cōstipatus militibus: Dauid aūt iustitia muniebat, q multis exercitibus robustior est: idcirco iniuria vexatus, nec iuste qdē perimere inimicū voluit, nō qa fugiebat ipsum, admonēs nequaq; nos inferēdo iniuriā, sed æquo aīo patiēdo fortiores fieri: q & in corporibus, & arboribus perspicere licet. Quid porro Iacob? Nōne a Labā iniu Ge. 31.
riā accepit? Vter igitur fortior, atq; robu- d
stior, q cū alterū in manu habuerit, nec tā-
gere vnquā ausus fuerit, sed sp eū timuerit, C
an qui sine turba militum oī exercitus ductori illi terribilior fuerit? Verum vt nobis cōfirmatior hęc oīo fiat, in ipso rursus Dauid in cōtrariā partē verso sermone rē cōsiderabimus. Nā qui cum magno animo 2.Re.16
ferebat iniurias, inuictus erat: is postea in- b
iuriatus, imbecillis factus ē. Nā ordo ille tūc pmutatus fuerat, cū Vrię iniuriā intu-

lit,& imbecillitas quidē iniurianti, robur
a. Reg. autem iniuriā perpessō cōiungebat: quippe
11.d Vrias, vel mortuus domum illius vniuersam depopulabatur, ita vt Dauid, quāuis & rex esset, & uiueret, nihil tñ posset. Ille aūt gregarius miles,& occisus oīa illi⁹ intus forisq; confudit. Vultis quoq; alia ratione,ac loco muniamus orationē? Perscrutemur diligenter quid his eueniret, qui iuste uindictam peregerunt. Nā quàm iniuriantes uiliores cæteris sint, animam suam oppugnantes,nullus unquam negabit. Sed quisnam,inquies,iustam expetens ultionem mille incēdit mala, & multis calamitatibus fuit confossus? Ductor exercitus Dauid. Nam & hic bellum graue concitauit, & non pauca pericula subiit,quorum nihil accidisset, si philosophari uo-
D luisset. Fugiamus igitur, fugiamus huiusmodi delicta, studeamusq; ut nec uerbo, nec re iniuriam inferamus. Nō enim dixit si accusabis publice, si ad iudicē deferas, sed simpliciter, si maledixeris etiā si tecū id feceris, etiā si uere, nō falsō dixeris, non effugies tñ extremas pœnas, nec sic persuasus quidem dixeris: non enim a factis illius, sed a uerbis tuis aduersus te diuinitus sententia feretur. Ex uerbis enim tuis cōdemnaberis, ait. Non animaduertis, quia & pharisæus, quanquam & uera, & manifesta dixerit, nec tectum aliquid retexerit, condemnatus tñ est? Quòd si & aperta in dedecus aliorum dicenda non sunt, quanto magis silentio tradenda, quæ ambigua sunt? Est enim cōstitutus iudex peccatori: noli tu dignitatem unigeniti temerario impetu rapere, illi iudici solum conseruatur. Quòd si cupiditate iudicandi iudex esse uelis, sedē ego tibi ostendam, quæ magnum quæstum tibi conferet, & nulla criminis sorde maculabit. Sedeat mens, atq; cogitatio tua iudex in animā atq; cōscientiam tuam, adducas oīa delicta tua in mediū scrutare, quæ anima cōmisisti, & pone dignas singulorum pœnas, dicas tecum
E assidue. Quare hoc, atq; hoc ausus es? Quare illud, & illud perpetrasti? Quòd si ab his quidē conscientia tua refugit, aliena uero curiosè rimatur, dic ad ipsam. Non ego iudex in alios, nec tu alios defensura iudicium subisti. Quid enim ad te, si hic, uel ille male uiuat? Tu cuius rei gratia hoc atq; illud deliquisti nō defende: accusa tua uestigia, non aliena. Sic assidue ipsam ad hunc terrorem reuoca, deinde si causam suam dicere non possit, sed balbutiat atq; stupescat: quasi superbā ancillā, & fornicatione corruptā, cæde, uerberibus, ac flagellis dilania. Hoc iudicium quotidie tibi diligenter constituatur. Venenosum uermē propone, cæteraq; tormenta oīa ostende, neq; dimittas in posterum cum diabolo fornicari, neq; patiaris si impudenter dicit, diabolum ad ipsam uenire, insidias sibi ab eo strui: sed dic ad eam, Superflua sunt hæc oīa, si tu uelis. Quòd si rursus dicit, corpori colligata sum, carne induta, cū hoībus habito, in terris cōuersor, dicas quia hæc oīa inanes causæ sunt, peccandi oportunitatem uolenti præstātes. Nam & alii corpori coniuncti, carnemq; habētes cū hoībus habitantes, & in terra cōuersati recte uixerunt, tu quoq; ipsa carne induta
F nullo a benefaciendo impedimento nonnunquam uetaris. Quòd si hæc audiens doleat, non subtrahas manum: nō.n. morietur percussa, sed mortem effugiet: & si rursus dicit, ille me irritauit, respōde, quia in potestate tua est non irritari: cuius certissimum argm̄ est, quia nonnunquam irā superasti. Si dixerit, formositate mulieris incensam se, atq; inflammatā fuisse, respōde ad eā. Poteras profecto teipsam continere: afferas exemplā multorum memēto mulieris primæ, quæ dixit, serpēs decepit me, & non effugit. Hæc oīa cum inquiras, nemo assit, nemo perturbet. Sed quēadmodum iudices semotis arbitris sniam cōscribunt, pariter tu quoq; ad occasionē tranquillitatis secretiora loca require. Itaq; loctum, atq; quietē petiturus, hoc iudicium incas: idoneum.n. ad hanc rem hoc tēpus est, & consentaneus locus, camera & lectulus: qđ ꝓpheta quoq; denotauit dicēs. Quę dicitis in cordibus uestris, in cubilibus uestris cōpungimini. Nec res paruas cōtēne, sed magnas & earū rōnes repete. Hoc mō magna facilius euitabis delicta. Id si quotidie diligenter facies terribili futuri iudicis tribunali lætus assistes. Hoc mō Paulus seipsum mūdauit, ac ideo dicebat. Si nosmetipsos iudicauerimus, nō utiq; iudicaremur. Sic, & Iob liberos suos mundauit: nā qui ꝓ scelere hostias assidue offerebat,
G multo magis certorū illā atq; manifestorū rationes repetisse credēdū est. Nos autē

Gen. 7.d

Psal. 4.b

1.Cor. 11

non

non ita faciamus, sed cõtra: quoniam quã primum recumbimus, secularia nobis cũ negocia vertimus, ac aliis spurcissimis cogitationib⁹ inquinamur: alii quid mutuo dedimus, aut accepimus, cęteraq; huiusce modi caduca, & instabilia cogitamus. Et filias quidẽ virgines diligenter obseruamus, aiam vero, quæ oĩ hac vita præstantior ẽ, fornicari atq; deturpari mille spurcissimis cogitationibus sinimus. Nã siue deliciarũ, siue formosi corporis, siue odii, siue alia quæcunque cogitatio nobis inciderit: ianuis continuo apertis inuitamus, & trahimus, & cum oĩ securitate fornicari cũ aĩa nostra permittimus. Quare quid ineptius, aut stultius fieri potest? Aiam nostram qua nihil habemus pretiosius, tot tantisq; sordidissimis adulteris quasi despectam tradere, vt cum illis tandiu corrũpatur, ꝙdiu satietate illi fessi decesserint. Quod nunquã certè fit, nisi cũ iam somnus defatigatos inuaserit, immo vero ne tunc quidem tantum. Somnia enim, atq; H nocturna earundẽ rerũ simulachra nobiscum pernoctant, ita illucescente iam die, somnia plerunque in rem veram exeunt. Et pupillam quidem oculorum tuorum, ne minimo lędatur puluere, diligenter custodis: animam autem tuam tanta malorum congerie pressam negligis. Quando igitur ab his sordibus animam detergemus? Quando huiusmodi veprium radices amputabimus? Quando virtutem semina spargemus? nescitis tempus messis iam instare? Nos vero nec nouales quidẽ adhuc prędicidimus. Si ergo agri dominus venerit, & rationes petat, quid dicemus? Quid respõdebimus? An quia semina nobis adhuc tradita non sunt? Atqui quotidie ĩ animis nostris disseminatur. An quia scientes incidere nullus docuit? Atqui assiduè acutas nobis falces præbemus. An quia secularium curę rerum illi ciũt? Quare igitur nõ eruis? Verbis declarantur, sed multo maiorem fontẽ, quàm riuulos iudico. Quod enim extra profertur, ex illo profluit: eiusq; superfluum est, quod intus est. Vides quanta eos acrimonia percussit. Nã I si dicta eorum praua sunt, & ab ipso diabolo sensu scatent, cõiice qualis est ille fons ex quo ista deriuantur, quæ res certè natura duce ita fit. Nam lingua quodam rubore impedita, non potest uniuersum mẽtis furorem effundere: pectus autem cum nullum huiusmodi testem habeat, intrepide quæcunq; uult excogitat, si mens ad Deũ cõuersa non sit. Q̃n igitur, quæ dicimus, trutinæ audientiũ subiecta esse: quæ uero in pectore sunt, uelaminibus obducta penitus obfuscari non ignoramus, idcirco parua uerborum turpitudo magnã intus receptã esse testatur. Cum uero magn⁹ obscœnarum cumulus cogitationum intus ebulliat, tunc magno impetu obducta exiliunt. Et quemadmodum uomitu laborãtes, in principio quidẽ detinere intus egredientes humores nituntur: cum uero fastidio victi succubuerint, magnis singulibus oĩa è profundo eructant: sic qui praua cõsilia in proximos versant, cum malignitatẽ mẽtis ferre nequeant, obtrectationis sanię euomunt: à quo præcipuè nobis cauendum rogitemus, gratia & misericordia, &c.

## Homilia xliiii. ex cap. xii.

TVnc respondentes ei quidẽ de scribis, & Pharisæis dicentes. Magister, uolumus à te signum uidere. Qui respondens, ait. &c. ]Poterit ne quicquã, nõ dico impium magis, sed stolidius istis iueniri, qui ẽt post tot tantaq; signa, quasi nullum K signum esset factũ, dicere audẽt, uolum⁹ abs te signum uidere? Cuius igit rei gratia ita stultè loquunt? Profectò ut rursus carpant. Nam quoniam non semel, sed bis atque sæpius inuerecundorum linguã argumentis compescuit, opera rursus quęrunt ac ideo quasi admirans euãgelista scribit. Tunc respõderunt ei quidam scribarum & pharisæorum signum petentes. Tunc istud qñ significat? Quando. s. flexos iam esse oporteret, quando admirari atq; obstupescere, qñ saltem cõfusi decedere debebant, tunc in malignitate atque pertinacia sua ptinaciter perseuerãt. Tu uero ipsa etiam uerba considera, quõ adulatione, ac derisione plena sunt. Putarũt enim assentatiuncula ipsum allicere, qui modò adulãtur, modo conuiciantur, modo illudunt, modo dæmoniacum, modo magistrum appellant. Quæ quanquam inter se opposita reperiãtur, à malo tamen animo atque mẽte procedunt, quapropter ualde ipsos carpere uoluit. Ita cum illi aspere, atque contumeliose interrogant, iucundius

dius atq; humilius rñdet: cum vero assententur, & derideant, tunc non mediocri
L vtitur acrimonia, oĩ se perturbatione superiorem ostendens. Veluti enim tunc nulla ira concitantur, eodem nunc mõ adulationibus non delinitur. Aduerte autem quia ita conuiciando respondere videtur, vt nõ solum conuicietur, sed vestigia illorum ẽt malignitatis afferat. Quid enim ait? [Generatio mala & adultera signum quærit.] Tale igitur est, quod dicit. Quid mirum est, si ita perperã me tractatis, quem nondũ cognouistis, cum etiam patrem quem plurimis & maximis periculis noscere, deberetis, pariter offendatis: quem crebro delinquentes dæmonum cultus secuti estis, ma-
Eze. 16. d, & 23. c, d los vobis (veluti Ezechiel assiduè carpere solebat) amatores allicientes. Quibus verbis & se consonum atq; concordem esse patri ostendit, & eos nihil alienum maioribus suis facere. Arcanaq; mẽtis ipsorum reuelat, quòd simulantes, & ceu inimici miracula petebant, propterea & generationem malam nuncupauit, tum quia semp ingrati benefactoribus extiterunt, tũ quia susceptis beneficiis, quod extremè vitiositatis est, ad malignitatẽ incitantur. Adulteram porro generationem appellauit, tam priorem quàm præsentem ipsorum deformitatem
M designans. Vnde rursus patri seipsum æqualem esse demõstrat. Siquidem pariter qui sibi, quemadmodum qui patri non credunt, adulterii crimine notantur: infert enim. [Nec dabit ei signũ, nisi signũ Ionæ ꝓphetæ.] Resurrectionis iam mẽtionem facit, & à figura Ionæ rem ipsam confirmat. Quid igitur inquies? Nonne data sunt tibi signa petenti? Sed non ut eos induceret, sciebat n. obstinatos esse, verum vt alios alliceret, signa faciebat. Aut ita igitur respõdere possumus, aut quia non habebunt signum, quale illud erat, quo vexati, quanta esset uirtus illius cognouerunt. Et hic quidem cõminationibus terrenis occultius id tangit: ut quasi dicere uideatur. Mille enim uobis beneficia contuli, & nihil horum uos mihi conciliauit, neque fecit, ut omnipotentiam meam uelitis cognoscere: sed cognoscetis tunc a contrariis, quando urbem uestram prostratam uidebitis, quando mœnia eius deiecta, quando templum subuersum, quando libertate, priscaque uiuẽdi disciplina priuati, errantes ac profugi per uniuersum orbẽ dispergemini. Hæc igitur omnia, quæ post passionem meam euenient, in signum uobis maximum sint. Et certè maximũ uideri debet, sicuti & est, quòd afflictiones eorum nec auferentur, nec remittantur, neq; quamuis multi conati sint, nullus tñ potuerit ærumnis, atque miseriis Iudæorum A
mederi. Nec hæc expressit, sed futuris tpibus manifestanda reliquit. Nunc aũt resurrectionis sermonem quem futuris calamitatibus cognituri erãt, ꝓbat atq; adstruit. [Sicut enim fuit Ionas, ait, in uentre ceti tri- Ion. 2. a
bus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hoĩs in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.] Liquido ne uerba ei⁹ illuderẽt, nõ dixit, quia resurget: eos autẽ occultius tetigit, ut p̃scientiã eius non ignorarent, Mat. 27
q̃ ipsos adeo non fugit, ut ad Pilatum po- b
stea astutiam, quia ille seductor dixit, post tres dies resurrecturum: quod certe discipuli eius tanquã rudiores non intellexerunt. Quocirca pharisęi, & scribę sua ipsorum sñia cõdemnati esse videntur. Aduerte autem qũo, quãuis occultè, significãter tamen dixit. Non enim ait, in terra, sed in corde terræ: ut & sepulchrum denotet, & suspicionem effugiat. Tribus autem dieb⁹ mortuus esse uoluit, ut nemo mortuum esse ambigeret. Nõ. n cruce solũ, & uisu omnium, qui tunc aderãt, uerum etiã dierum
numero mortem confirmat. Nam etsi uni B
uersa futura tempora resurrectioni testatura erant, tamen si tunc non multa mortis attestata fuissent, potuisset dubitari: mortem aũt non credita, resurrectionis etiã mysterium omnino uacillabat. Idcirco signũ etiam mortem uocauit: quare nisi crucifixus fuisset, signum datum non esset: hac etiam de causa in medium adduxit, ut præteritis signis præsentium ueritas crederetur. Die mihi, quæso, fictone sermone putans in uentre ceti Ionã fuisse? Nec potes id quidem dicere: quare nec Christum in corde terræ fuisse negandum tibi est. Non enim fieri potest, ut ueritatis figura procul a figmento sit. ueritas autem ipsa falsa imagine inuoluatur: idcirco ubique, & mysteriis, & in baptismate, & in cæteris omnibus mortem ipsius annunciamus. Ideo Paulus magna, & clara uoce clamat dicens. Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Vnde

apertis-

Gal. 6.d apertissimè patet, diaboli discipulos esse oēs, qui Marcionis morbo laborant, cum hæc non credant: quæ ne obliuioni traderentur, mille sacramētis effectum a Chro
C est, & quæ maximè diabolus delere obli
Ioan. 2. uione conatur. Ita & alibi dicit. Soluite templum hoc, & in tribus erigam ipsum diebus. Et erunt dies qñ auferetur ab ipsis sponsus: hic aũt, Non dabitur signum, inquit, nisi signũ Ionæ prophetæ, quia ipsi nihil inde lucrabuntur ostendens, quod paulò post significauit. Et tñ quanquã sciret nihil se ipsis profuturum, tanta eius misericordia est, quod pro ipsis mortuus est. Sed ne quis putet tales Iudæorum exitus futuros, quales Niniuitarum fuerunt, quorum vrbem, qñ pœnitentiam egerũt, ab irruentibus Barbaris eripuit, ne igitur quis putet pœnitẽtiam Iudæos hanc quoque acturos, audias quemadmodũ contrarium designatur. Nam q̃ nihil fructus ex tot tantisq; beneficiis consequãtur, immo etiã econtra, intolerabiles ærumnas patiẽtur, similitudine dæmonis denotauit, ac futurum afflictionum cãm reddidit, quia merito in ipsos incident, quod antiquissimis etiã fecit tẽporibus Sodomorũ enim
Ge. 18.c vrbem vastaturus, causam Abrahæ prius exposuit, declarauitq; quatenus virtutum contemptus Sodomis esset, vbi in tã magnis, populosisq; vrbibus, ne decem quidẽ
Ibid. 19 viri moderatè viuentes poterant reperiri. Ipsi quoq; Loth inhospitalitatẽ ipsorũ antea, & amores monstrauit turpissimos, & postea ignẽ immisit. Pariter etiam in di-
Gen. 6.c luuio rebus ipsis ad Noc cãm detulisse vi-
Eze. 5. b detur: sed Ezechieli ẽt cum apud Babylo-
D nios degeret, quæ Hierosolymis mala fiebant, ante oculos perspiciẽda proposuit.
Hie. 7.d & 11. c & 14. b Cumq; Hieremiæ dicebat: Noli pro ipsis orare, an nõ vides quid isti faciũt, causam profecto dicebat. Quod igitur vbiq; ferè factitauit, id etiam hic conseruat. Quid enim ait? [Viri Niniuitæ surgent, & condemnabunt generationẽ hanc, quia pœnitentiã egerũt in prædicatione: & ecce plus quàm Iona hic.] Nã cũ ille seruus fuerit, ego dominus sum: ille a certe exiliit, ego a morte resurgã. Subuersionẽ ille vrbi futurã prædicauit, ego regni cœlorũ euangelia vobis enuncio. Et Niniuitæ quidẽ absque signo aliquo timuerũt, cũ vos multa miraculorum signa videatis, nec quicquã ante Ionæ verba illi audierunt, cũ vos per diuersa gña philosophię ego educarim. Præterea Ionas quasi minister ad Niniuitas accessit, ego aũt ad vos dñs atq; creator deueni, nihil intentans, nullas viuendi rationes exigens, sed peccatorum remissorum estis alumni. Accedit quod de Iona nemo illis prædixit, cum de me plurimi prædixerint, & opera p rædicationi consonare perspiciatis. Ionam etiam ne deideretur fugisse nõ ignoratis, cum ego & cru E
cis patibulum subiturus, & oēs illi usiones vestras laturus vltro aduenerim. Itaq; cũ ille nullũ pro Niniuitis opprobrium tulerit, ego vel mortis acerbitatẽ libenter sufferã. Et ille aduena quidẽ atq; peregrinus erat, & hominibus illis omnino ignotus: ego vero vobis coniunctus secundum carnem ab eisdem sum oriundus progenitoribus. Multa huiusmodi relinquo, quæ ab exẽplo Ionæ atq; Niniuitarũ facilè quis potest excogitare. Dñs uero aliud subiunxit, dicens. [Qñ & regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, & condemnabit eam, quia uenit a finibus terræ audire sapientiam Salomonis. & ecce plus quàm Salomõ hic.] Hoc priore maius atque mirabilius est. Ionas enim ipse ad Ni Ion. 4.a
niuitas abiit: Regina uero austri non expectauit oscitando, vt Salomõ illã requireret: sed ipsa, & mulier barbara, & tãto interuallo locorum remota, studuit ad Salomonẽ venire, non minis aut terrore aliquo impulsa, sed sõlo sapiẽtiæ amore incẽsa. [Sed ecce plꝰ Salomone hic.] Tũc ad Salomonẽ regina mulier accessit, nũc ipse rex oĩum ad vos aduenio. Et illa ab extremis orbis terrarũ partibus ac essit: vos in vrbibus atque vicis vestris sedentes oĩa me lustrantẽ videtis. Et Salomõ quidẽ de arboribus, & plantis peritè disserebat, vnde non præcipuã vtilitatẽ audiens cõsequi poterat: ego aũt ineffabiles quasdã res, & mirabilia sacramẽta vobis annuncio. Cum igitur oratione ipsos corripuerit, ac quasi futurarũ afflictionũ causam dixerit, ostẽderitq; ingratitudini atque pertinaciæ suæ inobe- F
dientiam eorum, non imbecillitati dicentis esse attribuẽdam, idq; tam aliis multis, quàm Niniuitarum ac reginæ exẽplo cõmuniuerit: tunc futuros quoque labores prænunciat, & quanuis occultè, & ænigmaticè, ita tamen, vt nõ paruum narrationis

nis ſeries terrorem inferre videatur.[Cum enim,ait,exierit immũdus ſpiritus ab homine,ambulat per loca arida requiẽ quęrens,& non inueniẽs dicit, reuertar in domum meam vnde exiui. Et veniens inuenit eam vacantem,ſcopis mundatã, & ornatam:& tunc vadit, & aſſumit ſecũ alios ſeptem nequiores ſe,& intrantes habitant ibi:& fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus.Sic erit gñationi huic.] Hinc dilucidius oſtendit,nõ in futuro ſeculo ſolum,verumẽt hic grauiora durioraq́ ipſos paſſuros. Nam qm̃ Niniuitas dicebat reſurrecturos in iudicio, & condemnaturos gñrationem hanc: ne prolixitate temporis ad iniuriam deuoluãtur, hac in vita
G futuras ſibi afflictiones ſubtexit:quas Oſee
Oſe.9.b propheta minando dicebat,qm̃ erant (veluti mente captus propheta,homo habens ſpiritum)videlicet ſicnti furioſi atque bacchãtes,falſi prophetæ,qui malis ſpiritib.exagitantur.Mente. n. captum hic prophetã, falſum prophetam appellauit:quales arioli & gentium vates fuerunt. Quod ſignificanter expreſſit,dicens:quia peiora priori bus erunt Aduerte quo pacto vndiq; attẽtiores faciat: a præſentibus,a futuris,a cõprobatis atq; laudatis.Niniuitis dico, Auſtri tegina,& Tyri ac Sodomorũ ciuibus,q̃ vehementius offenderunt. Pariter ẽt pro-
Hie.3 4 phetæ ac ſimili doctrina vtebantur,qui fi-
a b lios Rachabin adducunt:& ſponſam,q̃ or-
Oſe.2.c natus proprii, atq; monilis non obliuiſci
Eſa. 1.a tur,& bouẽ qui cognouit poſſidentem, ac aſinum qui præſepe domini ſui non ignorauit Hac ergo trita ꝓphetarũ doctrina ꝓgrediẽs, cum per comparationẽ ingratitudinẽ eorum,atq; malignitatem præ oculis poſuerit,tunc futuras calamitates prænunciat Quid igitur dicit? Quemadmodũ dæmoniaci,ait,cum ab infeſto dæmone ſunt liberati,ſi negligẽtia corrumpãtur,grauiores aduerſus ſe attrahunt imaginationes: ſic vobis accidet.Dæmonio enim tunc vexabamini,quando idola colebatis, & dæ-
H moniis filios veſtros occiſos offerebatis, ingentem hac ex re inſaniam oſtendẽtes. nec tamẽ dereliqui vos, ſed per prophetas dæmonem eieci, & nũc per memetipſum curare penitus vos conſtitui. Verum,quoniam aduertere non vultis, ſed ad maiorem prauitatum ſponte ruitis:quippe cum multo deterius ſit in meũ,quã in prophetarũ interitum ſęuire: idcirco multo grauiora nobis imminent, quàm Babylonis, quam Aegypti,quàm Antiochi male fuere. Nã q̃ veſpaſiano duce a Tito ipſis acciderunt, multo magis oĩbus illis aſperiora durioraq́; fuerunt.Quapp dicebat.Erit tri Mat.24
bulatio magna,qualis nunquam erit, vel b
fuit. Nõ autem hoc ſolum ſimilitudo deſignar, verumetiam quia omnium uirtutum numero contempto, facilius a prauis ſpiritibus,quàm prius occupabantur. Nã quamuis olim aſſiduè peccarent, habebãt tñ emendãtem doctoris diſciplinam,aderat illis ipſa Dei prouidẽtia,non oĩno dereliquerat eos ſpiritus gratia,cura,caſtigatione,omniumq́; remedio iuuans: nunc vero penitus a diligenti cura ſpiritus deſolatos fore prædicit.Quare cum virtutis pe I
nuria ſit,crimina intenduntur, dæmones acrius in eos inſurgunt.Nemo.n.veſtrum ignorat memoria noſtra,qñ Iulianus [qui Iulianus.
omnes hoĩes impietate ſuperauit, quo furore contra veritatem bacchabatur,quem admodum gentibus adhærebat, & cultus idolorum præferebat.Quare ſi aliquo modo modeſtius nunc degere videntur formidine principum id ſi ſimulant: quæ ſi nulla eſſet, crudeliora quã antea vnq̃ facere auderẽt,cum omni prauitate atq; malitia priſcos nimium antecedãt, maleficas artes atq; magicas petulantiam,audaciã, cæteraq́ue vitia ſupra modum colentes: & quamuis tanto fræno coerceantur,ſępe numero tamen in principes cõſpirarunt, & in extremas inde calamitates incideruntVbi ergo nunc, vbi(inquam) ſunt, qui ſigna, & miracula curioſè inquirunt? Audiant,& intelligant mente, atque animo grato nobis opus eſſe: quæ res ſi non adeſt,nihil utilitatis a ſignis adipiſcimur. Nam & Niniuitæ abſque aliquo penitus ſigno animo crediderunt:Iudæi uero etiã poſt tot, & tanta miracula in pcius deuoluti,domicilium dæmonum facti ſunt, & innumeras contraxerunt ærumnas Neque id iniuria. Nam quando quiſpiam ab afflictionibus liberatus non modeſtior fit, multo grauiora,quàm prius patietur: idcirco enim dixit.Nõ inuenit requiem; vt K
oſtendat neceſſario, ad hmõi hominem inſidias dæmonum peruenturas.Nam uni duabus,aut præcipuis cauſis caſtigatus nõ eſt, a præcedentibus videlicet calamitatibus,

tibus,& à liberatione secuta,quibus tertiã quoq; addere possumus,cõminationes scilicet peioris:nisi resipuerit, qua rõne spera re de illo poteris amplius, ꝙ melior futurus sit? Hæc nõ ad illos solum verumẽt ad
Ion. 5.c nosipsos dicta esse credamus. Nã si diuina luce illuminati, & prima delictorum miseria erepti,rursus ad eandem malignitatẽ reuertimur, grauior punitio nos profecto expectabit Ideo Christus quoq;paralyticũ admonebat dicens.Sanus iam factus es,noli ergo amplius peccare, ne quid peius tibi eueniat.Sed quid peius,inquies, illi accidere poterat,qui triginta, & octo annos ægrotus iacuit? Multa profecto peiora,& grauiora diuturno illo morbo possent excogitari.Vtinãq; tot tantaq; nobis nõ accidant, quot quantaq; pati possumus. Magna.n.suppliciorum atq; punitionũ apud Deum copia est, quamuis per ineffabilem misericordiã eius iusta ipsius ira clemẽter
L mitigẽt,quod ad Hierusalem per Ezechie
Eze. 16. ab lẽ dicit. Vidi.n. te pollutam sanguine, & ablui,atq; vnxi, & factum est tibi nomen in pulchritudine tua, & fornicata es cum finitimis tuis:iõ nunc grauiora illi peccãti minatur. Qua ex re non supplicia tantummodo,verumetiã infinitã Dei lõganimitatem,atq;misericordiam admirari debemus.Quories. n. ad eadem peccata lapsi sumus,& vsq; adhuc in clementia,& misericordia sua perseuerat Non tamẽ propter misericordiam suam nobis confidendum est magis,quàm pertimescẽdum. Nam & Pharao,si cõfestim prima percussione fuisset admonitus,neq; posteriores plagas habuisset, neq; tandem cum ec tantus exercitus demersus periisset. Hæc ideo dico, quia non ignoto multos etiã nunc in Pharaonis impietatem viuere, & luto ac lateribus sibi obnoxios affligere. Quandoque etiam Deus minas esse inferẽdas proximo iubeat, illi ne labores quidem remittunt, nõ in rubro mari demergent, sed in ignis fluuium,atq; pelagus intrudentur,pelagus impertransibile, atque magnitudine acerbissimum, in quo ignei fluctus montium
M instar eriguntur: ignei dico, non huius ignis,sed ignis certẽ multo,quàm hic horribilioris,cuius flamma maximam conficit abyssum, ita vt vndique ignis immanissimę similis feræ transcurrere videatur. Quòd si sensibilis iste, atque materialis, eos qui extra fornacem erant absorpsit, quid iste ignis faciet peccatoribus? Et audi quid prophetæ de illo die præcinerunt: Isa. 13.
Dies dñi mirabilis, furore ac ira plenus. Nullus enim erat qui assistat,nemo qui iuuare possit, nunquam iucundam, & tranquillam Christi faciem perspicere poteris. Verum quemadmodum qui ad metalla destinantur, acerbis ita traduntur hominibus, vt nullos amicorum postea, sed solos eos,qui præsunt videant: simile quid tunc etiam erit,immo vero asperius atque truculentius. Nam hinc quidem accedere nonnunquam ad principes, atque rogare pro condemnatis possumus, ibi autem nõ amplius licet, sed perseuerabunt in tanto dolore,atq; molestia, quantum nec dicere homini possibile est. Nam si acerimos, quos iste ignis, & hæc flamma dolores infert oratione assequi non possumus: quid de illo dicemus? Præsertim cum hinc vno tẽporis momento in ignem positus homo expirat,ibi autẽ cremat quidẽ ac dolet, sed nequaquam, qui crematur, consumitur. Quid ergo ibi faciemus? Nam hæc etiã de meipso dico. Sed tu qui magister es,de teipso hæc dicis, quispiam obiiciet. Nulla A
mihi ergo cura est, nec etiã supplicia illa euitare potero.Noli,obsecro,his cogitationibus deprauari Dic n.quæso,nõ ne naturæ incorporeæ diabolus est? Nõ ne multo melior hominibus erat?Hic tñ in tenebras Esa. 14.
ex luce conuersus est. Putasne igitur consolationẽ inde tibi futurã, si vnà cum illo punieris?Minimè certè. Quid porro Aegyptii? Nõne magistratus ẽt suos,& singulas pricipũ domos eisdẽ ulceribꝰ vexari videbãt?An igit putas ea de re illos respirasse? Nequaq;.Quod a factis eorũ patuit. Nã vt quasi flagello igneo cõpulsi,ad regẽ irruerũt, & Hæbreorũ populũ emittere coegerũt.Friuola n.atq; facilis hæc rõ, nec credas,si cũ aliis puniaris, ꝙ solari te posse.Pogricos tibi añ oculos pone, q̃ qñ acutis cõpungunt dolorum stimulis, & si mille offeres vehementius dolẽtes, ne respicere quidem dignantur. Non.n.patitur intensus dolor,vt quasi otiosi de cęteris cogitẽt, ac inde consolentur. Minimè igitur nos hmõi spes alat: nam consolatio quæ a malis aliorum originem trahit, in mediocri afflictione locum habet Qñ autẽ magnus est cruciatus, & anima uexata nimium,

adeo

Talis loquẽdi modꝰ ad fugiẽ dũ peccata,tanquàm à facie colubri. Exod.7. & seq. Exo.14

adeo fluctuatur, vt se ipsam quoque ignorare videatur: vnde fructum consolationis
B excerpere poterit? Ridicula ergo sunt huiusmodi verba, & puerorum incompositę fabulæ, mœrori atque luctui, & huic moderato hæc solēt remedia decantari. Quiescimus enim aliquantulum, quamuis plerunque ipse quoque luctus hac ratione nō mitigetur. Quid ergo erit in cruciatu pœnarum, quem stridor dentium ingeret? Ideo molestus forsan vobis sum, & dolorē his verbis infero. Sed quid faciam? Vellem ita mihi, & vobis conscius esse virtutis, vt hęc dicenda non viderentur. Verum quam plurimi nostrum in peccatis vitam trahimus, vtinam possem verè ad dolorem vos inducere, vtinam mentem atq, animum vestrū possem cōmouere: quo facto, exitum orationi tunc optatum facerem. Nunc autem vereor, ne quidam hæc dicta mea contemnant, & maiores hac de causa pœnas mereantur. Nec enim cum dominus quispiā seruis suis comminetur, siquis verba eius contemnat, impunè id faciet, sed huius quoque rei supplicium luet. Quare oro atque obsecro, qñ de gehenna quicquam audimus, compungamur. Nihil enim certè
C hoc sermone iucūdius est, nihil his rebus amarius. Et quomō, inquies, de gehenna audire quicquam, ac dicere iucundum esse asseris? Quippe quoniam res tristis est, idcirco qui ab ea procul se amouent, sermones suauissimi sunt. Ptæterea hæc audiendo anima ad se conuertitur, & cautior facta effertur altius, volatq; sublimius, malignæ cupiditatis expulsa tyrānide. Ita hęc de gehenna verba, ne in gehennam deuenias efficiunt. Quare date mihi veniam, vt
Hic, & Luc. 11. d verecundiam etiā atq; dedecus futurū adiiciam. Nā quemadmodū Niniuitæ Iudęos tunc condemnabunt, sic multi qui modo inferiores videntur, nos condemnabūt. Veniat ergo in mentem quanta erit illa derisio, quātus despectus: veniat ita (inquā) in mentē, vt incipiamus aliquando ad veram accedere pœnitentiæ ianuam. Mihi hæc ipsi dico, meipsū primo exhortor, nemo mihi quasi cōtemptus atque condemnatus irascatur. Capiamus iter angustum. Vsque quo deliciabimur; vsq; quo degemus ociosę, ridentes ac oscitantes? Nō sumus adhuc satiati desidia, quod quasi noua quęrimus? Nonne eadem semper erunt, eadem iterum mensa, eadem saturitas, idem sumptus, eædem pecuniæ, possessiones, constructiones ædium, quarum rerum omniū quis erit demum finis? Inquam cinis vermes puluis. Aliam ergo viuamus vitam, fa D cianus de terra cœlum, monstremus rectè viuēdo gētilibus, quibus bonis carebūt: nā qñ laudabiliter nos viuere videbunt, quasi faciē regni cœlorum aspicient. Qñ quippe cernēt modestos, iusto, ab ira inuidia, auaritia, atq; ab omni praua cupiditate: qñ cernent omnes virtutis numeros in nobis, admirabuntur ac dicent. Si angeli nunc facti sunt Christiani, quales postea futuri sunt? Si vehementer hinc splendent, vbi se peregrinos arbitrantur, quo fulgore, rutilabūt, cum patriam recipient? Sic illos etiam meliores faciemus, sic religionis nostrę sermo non minus, quàm tpe apostolorū mirabilis admodum gentibus videbitur. Nā si duodecim illi viri, ciuitates ac nationes integrè conuerterunt: quid erit, si vitam illorum omnes imitabimur? Cogita tecū ipse, quo sublimitatis religio nostra cōuolabit: non enim ita resurrectionem a morte hominis, quemadmodum philosophiā viuentium admirantur, ab hac vero magnam vtilitatem consequuntur. Præterea resurrectio a mortuis semel facta, facilè obliuioni committitur: philosophia vero viuendi perpetuo manet, & viuentium animos sedulo excolit atque nutrit. Ex- E colamus igitur nosmetipsos, vt etiam illos lucrifaciamus: nihil dico arduum, nihil difficile. Non præcipio ne vxorem ducas, non iubeo vt urbem derelinquas, vt seculária negocia negligas: sed vt in his ipsis viuendo virtute præfulgeas. Volo enim maiori gloria virtutis coruscare vos, qui i medio urbis uersamini, quàm illos q̄ montes, & eremum petierunt. Quare sic? Quia magnam hic utilitatem cæteri consequūtur. Nemo enim accensa lucerna sub mo- Matt. 5. dio ipsam ponit. Hac de causa hortor, ut b & Lu. supra ornata candelabra cunctas impona 11. c tis lucernas, ut amplissima inde luce hunc ignem accendamus, cuius lumine sedentes in tenebris ab errore liberabimus. Nec mihi dicas (quæso) uxorem te duxisse, liberos procreasse, magnarum ædium gubernationem habere, ac ideo nō posse ista perficere. Nam quemadmodum etiam si nihil harum rerum haberes, nihil tamen

acere

facere posses pigrescendo: sic his oĩbus circunuẽtus, diligentia, studio curaq; superabis. Vna certè res quæritur, magnitudo, & F generositas animi: quam non ætas, non inopia, non diuitiæ, non aliquid aliud ne ad virtutem peruenias coercebit. Quippe tã senes, quàm inuenes, quàm vxores habentes, liberos educantes, artes professi præceptis dñi rectè paruerũt. Iuuenis atq; adeo Dan. 1. adolescẽs Daniel erat: Ioseph in Aegypto Gen. 39. & se. seruiebat: Aquila artem profitebatur: & Act. 18. a purpurã quædã vendens, officinæ præerat: Ibi. 16. c alius carceris custos: alius Centurio, vt Cor Ibid. 16 neli⁹: alius imbecillis ac æger, vt Timo- e, f thẽus: alius non solum seruus, sed & fugi- Ibi. 10. tiuus, vt Onesimus: sed nihil horum ob- a; c, d fuit, ne omnes viri, mulieres, iuuens, senes, Ibi. 16. a serui, liberi, tam priuati, quàm cum pote- Ad Phi- state virtute coruscẽt. Non ergo vanis nos lemonẽ causis excusemus, sed optimo vsi consilio, per totũ meliora capessamus, vt rectè viuendo futura bona consequamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia xlv. ex cap. xii.

ADhuc eo loquente ad turbas, ecce mater eius, & fratres eius stabant foris, quærentes ei loqui. Dixit aũt quidã ei: Ecce mater tua, & fratres tui foris stant quærentes te. Ipse aũt respondens dicẽti sibi, ait. Quæ est mr̃ mea, & q̃ sunt fratres mei? Et extendens manũ in discipulos suos dixit. Ecce mater mea, & fratres mei.] Quod pridie dicebam inania. s. esse cuncta, atq; superflua, cum virtus nõ assit: id nunc, im G mo multò magis etiã ostẽditur. Nam ego quidẽ dicebã, nec ætatẽ, nec sexũ, nec eremi habitationem, nec cætera huiusmodi quicquam nobis conferre, si mens atq; animus probus nõ sit: hodierno vero die maius aliquid, quàm hoc, ab euãgelio discimus. Nã neq; si Christũ cõcepisti, & mirabile illi festũ dedicasti, nihil magnũ tibi aliquid affert, nisi virtutẽ colas. Adhuc. n. ipso loquente, ait, dixit quidã ei, quia mater tua, & fratres tui, quærunt te: cui Christus respõdet Quænã est mater mea, aut qui sunt fratres mei? Hoc aũt dicebat, non quia de matre sua verecũdaretur, aut quia natum se negaret ab illa, non enim profecto ille vterus eum concepisset, si ab ea matre nasci noluisset, verum vt significanter exprimeret, nullã etiã esse matri, q̃m pepe rit, futurã vtilitatẽ, nisi (vt decet) vitã peragat. Quanuis, & ex facto matris nõ nihil importunitatis quoq; accessit. Considera Hic au- igitur tã matris, quàm fratrum importuni thor ex tatẽ: nã cum debuissent intrare, atq; cum cedit turbis simul audire, aut saltẽ expectare foris sermonis finẽ, ac demum accedere, ambitione quadã ac ostentatione commoti, foris eum in præsentia oĩum euocarunt, vt viderẽtur facilè ac magna cum potesta te Christo imperare. Hoc enim ipsum oc H cultius significãs euangelista dicit Adhuc ipso loquente turbis: ac si diceret. An non erat alia opportunitas? An non poteratis seorsum atq; secretius colloqui? Quid porrò alloqui Christum volebãt? Si enim de dogmatibus veritatis, publicè atq; in medium cunctis audientibus proponere debebant, vt communiter oĩbus fieret vtilitati: sin vero de rebus quibusdam priuatis atq; suis, non licebat tanta festinatione vrgere. Nam si ad sepeliendum patrem, ne consequentia disciplinæ inscinderetur, non abire permisit: quãto minus prędicationem absoluisset pro re aliqua priuata? Vnde patet inani quadã gloria illos commotos fuisse, nihil adhuc magni de ipso cogitantes, quod apertius significauit Ioã nes, dicens: quia neq; fratres eius credebãt in eum. Verba quoq; ipsorũ nõ recitat, nõ paruæ plena dementiæ quia magno studio Hierosolymã ipsum trahebant, no alia de re, nisi vt a signis illius aliquod choragiũ gloriæ consequerentur. Nã tu qui hæc facis, aiebant, ostendas teipsum mundo. Nemo enim talia faceret in occulto, sed quæreret oĩbus esse manifest⁹. Ipse aũt tũc eos increpauit, carnales eorũ accusans cogitationes. Nã q̃m Iudęi cõuiciantes dicebãt. I Nõne hic est fabri filius cuius & parrem, Mar. 6. & matrẽ nouimus, & fratres eius apud nos a & Ioã. sunt ignobilitati generis detrahentes, pro 6. c pterea ipsum ad ostendenda miracula prouocabant. Chr̃s autẽ ipsos depellebat, vt ab hac ægritudine animos ipsorũ liberaret. Nã si matrẽ voluisset negare, tunc opportunè profectò negasset, q̃n sibi opprobrio mater a Iudæis dabatur. Nunc autem tantam curam de ipsa facere videtur, vt cum vel in cruce penderet, amantissimo eam discipulo commendaret: nunc vero non tantum ei honoris conferre videtur.

tur,quoniam fratrum qui nudum hoīem illum cenſebant,inanem ambitionem eijcere ſtudebat. Itaque acerbius non ad cōtumeliam, ſed ad emendationem reſpondit. Tu uerò noli uerba tantum perpendere,quæ mediocrē acrimoniā cōtinent, verumētimportunitatem, atq; audaciā fratrum cōſidera. Et ad hæc, quanta eſſet maieſtas illius,qui increpat;in aīo tuo verſeť, quia non nudus hō,ſed vnigenitus Dei filius: quem ēt ad finem verba illa tendant cogita. Non enim vilipendendo, ſed vta tyrannica paſſione ipſos liberaret,& paulatim ad rectā opinionem traduceret, pſuaſerat:quia non ſolummodo filius erat matris ſuæ,verumetiam dñs atq; curator: tūc videbis increpationem illam decentem, atque vtilem, admodumque manſuetam. Non enim reſpondet, habeas, & dic mulieri huic,quia mater mea non eſt: ſed adicentem directo ſermone dicit. Quæ eſt mater mea? Præterea illud etiam probat, nec matrem,nec fratres ſuos,nec quoſcunque alios ſua fretos neceſſitudine, virtutē negligere oportere. Nam ſi nullam mater etiam,inquantum mater, vtilitatem conſequitur niſi virtutem colat: multo minus alii neceſſitudine ſaluabuntur. Vna enim ſola,& vera,& communis nobilitas atque neceſſitudo cum Chriſto eſt, vt voluntatē Dei facias:hic propinquitatis modus multo melior illo eſt atque vberior. Quæ omnia probè tenentes, nec de filiorum geſtis gloriemur,niſi virtutes eorum imitemur: nec de parētum nobilitate quicquam nobis arrogemus,niſi probam eorum vitam ſequamur. Poteſt quippe etiam, qui non genuit pater eſſe,& qui genuit eodem modo non eſſe. Idcirco alibi cum mulier quæ
Lu.11.d dam dixiſſet, Beatus venter, qui te porta-
L uit, & vbera quæ ſuxiſti: non reſpondit, nullus me portauit,vēter,nec vlla ipſe vbera ſuxi:ſed, beati qui faciunt voluntatem patris mei. Vides quemadmodum nullibi coniunctionem hanc naturæ hominum negat,ſed addit ſemper illam,quæ à virtutibus eſt. Præcurſor etiam Ioannes cum di
Matt.3. b cit: Genimina viperarum, ne videamini dicere,patrem habemus Abraham,noluit oſtendere quia nō eſſent ex Abraham, ſed quia nihil ipſis proderat eſſe filios Abrahæ, niſi etiam virtute illi coniungerentur
Ioan.8. quod & Chriſtus denotat dicens. Si filii eſtis Abrahæ, opera vtiq; Abrahæ facietis. Nec. n carnis coniunctione ab Abraham eos ſeparare volebat, ſed admonebat, vt nobiliorem hac atq; veriorē inueſtigarent propinquitatem. Quod & hic diligēter facit,q̄uis aliquantulum grauius atq; acrius videatur,quia de matre ſermo hī. Nec dixit,nō eſt mater mea hæc, nec illi fratres mei,qm̄ nō faciunt voluntatem pris mei: non n. condemnare fratres ſuos, ſed emendare voluit,ac ideo manſuetè,vt ipſum docebat,rīdens. [Qui facit voluntatem pris mei,inquit,hic frater, ſoror & mater eſt.] Quare ſi iſti etiam eſſe volunt,hanc viam peragant,in hac perſeuerent. Quando autem mulier illa exclamauit dicens, Beatus Luc.11. venter, qui te portauit: non dixit ſe non habere matrem, ſed inde matrem quoque ſuam beatitudinem conſecuturam aſſeruit,ſi patris eius faceret voluntatem: quā qui diligenter ſequuntur, & fratris,& ſororis,& matris retinent locum. O admirabilem honorem, ò virtutis incredibiles vires,quo ducitis bene viuentes homines? Mulieres ſanctiſſimā illam virginem beatificarunt, quotquot vterum illum admirantur, quotquot optarunt tales fuiſſe matres, & cætera contemnere omnia. Quid igitur prohibet? Ecce nanque rectam, atque facilem viam nobis propoſuit,vt non fœminis ſolum, verumetiā viris ad hunc ordinem peruenire liceat,immo vero etiā ad maiorem. Multo enim propinquiores Deo ſunt,qui uoluntatem eius faciūt, quām qui ſumma carnis neceſſitudine cō iunguntur. Non ergo ſimpliciter propinquitatem illam deſidera, verumetiam viā capeſſe,magnoque ſtudio confice,quæ ad hoc deſiderium te perducat. Hoc cum dixiſſet,exiuit è domo. Ita & increpauit, & cito fecit quod poſtulabant. Pariter in nuptiis quoq; factum ab eo videamus. Nam & ibi increpauit importunè petentem, nō tamen contradixit,et imbecillitati mederetur, & beneuolentiam erga parentem A oſtenderet: hic vero, & ægritudine inanis gloriæ repulit,& matrem vt decebat,quāuis nō in tempore petierit,honorauit. [In Excelſ. illo.n.die,ait,exiēs Ieſus ē domo, ſedebat ſecus mare.] Ac ſi diceret,ſi videre me, ac audire vultis, iā exeo vt diſſeram. Et quoniam mxltis coruſcauit ſignis, prædicando rurſus prodeſſe hominibus vult. Et p-

pe

pè mare ſedens, eos qui in terris erant piſcabatur. Sediſſe autem in littore ſecus mare, non ſimpliciter poſitum ab euãgeliſta eſt, ſed vt intelligam⁹ ne quiſpiã a tergo Chriſtus eſſet, ſed omnes contra faciem eius aſpicerent. [Et congregaræ ſunt, inquit, ad ipſum turbæ multæ, ita vt in nauiculam aſcendẽs ſederet, & omnis turba in littore ſtabat, & locutus eſt eis multa in parabolis.] Non ita certe in monte, neque per tot parabolas ſermonem contexuit: tunc enim ibi q̃dã turba erat, & plebs incompoſita, hic verò, & ſcribæ, & phariſæi plerique aſſunt. Sed aduertamus (quæſo) diligenter quam primo parabolam attulit, & quomodo ex conſequẽtia Matthæus omnia nobis propoſuit. Quam ergo primum dixit? Certè quã primam eſſe oportebat, quæq; auditores mirum in modum attentiores faciebat: nam quia ænigmatice prædicaturus erat, exuſcitandæ vehementius primum erant audientium mentes. Hac ratione increpaſſe quoque ipſum alius euangeliſta ſcribit, quaſi non intelligentibus, dicentem. Quomodo non percepiſtis parabolam? Neque hac ratione in parabolis ſolũmodo loquitur, ſed etiam, vt tenacius memoriæ, quæ dicuntur commendari poſſint, & expreſſior pp ſimilitudines ſermo res ipſas ante oculos apponat: qui dicẽdi modus propheticus etiã tritus eſt. Quæ igitur parabola eſt? [Exiit qui ſeminat ſeminare,] inquit. Vnde exiit, qui vbique præſens eſt, qui omnia replet, Aut qualiternam exiit? Certè non loco, ſed habitudine, atq; incarnationis diſpẽſatione propinquior nobis factus. Nã quia nos venire ad ipſum nõ poteramus, peccatorũ maceria ingreſſum, atq; aditum prohibente, ipſe ad nos egredit̃. Ad quid igit̃ exiuit? An vt terram vepribus plenam perderet, & ignauos agricolas puniret? Minimè. Verũ vt optimo cultu terrã arandi fertilem faceret, religionis, ac pietatis ſeminibus diligẽtius iactis. Nã ſemen hic doctrinã ſuam, arua verò, & campos animos hominum, ſeminatorem autem ſeipſum appellat. Quid igitur de iſto ſemine fit? Tribus perditis partibus, vna tantummodo ſaluatur. [Inſeminando n. ipſum, inquit, quædã ſecus viã ceciderunt, & venerũt volucres cœli, & comederũt ea.] Nec dixit ſeipſum in viã proiciſſe, ſed quia ceciderunt ſecus viam. [Quædam vero ſupra lapidẽ vbi nõ habebant terrã multam, & cõtinuo exorta ſunt, quia nõ habebant altitudinẽ terræ: Sole autem orto æſtuauerunt, & quia nõ habebant radicem aruerunt. Quædã autem ceciderũt inter ſpinas, & creuerunt ſpinæ, & ſuffocauerunt ea. Quædã vero ceciderunt in terram bonã, & dabant fructũ, aliud centeſimũ, aliud ſexageſimum, aliud triceſimũ. Qui habet aures audiendi, audiat.] Quarta pars ſola ſaluata eſt, nec vniuerſa æqualiter, ſed magno quodã interiecto diſcrimine. His verbis copioſiſſimè oĩbus pietatis doctrinã propoſitam eſſe oſtendit. Nã quemadmodũ agricola ſeminans non diſcernit campum vt in altera parte ſeminet, in altera vero minimè, ſed vbiq; proiicit ſemina: eodẽ ipſe modo ſaluator noſter non diuitem, non pauperem, non ingenioſum, aut rudẽ, aut fortem, aut ignauum, aut diligentem, aut deſidem diſcernit: ſed oĩbus, quamuis non ignoret futurum exitũ, pietatis doctrinã cõmendat. Sic certè licebit ei dicere. Quid oportuit me facere, nec feci? Et prophetę quidem tãquam de vinea, de populo loquũtur. Vinea enim facta eſt, ait, dilecto: &, vineã de Aegypto tranſtuliſti. Ipſe autem tanquã de ſemine: vnde ſignificat facilius, atque maturius nunc homines obtemperaturos, & fructũ confeſtim daturos. Quando autem audis exiiſſe ſeminantem, vt ſeminet, non idem iterari putes. Sæpius enim egreditur ſeminans ad aliam quoque rem, quam ad ſeminandum: puta vt nouales ſcindat, vt pernicioſas herbas amputet, vt vepres cuellat, aut tale quid aliud faciat. Ipſe autem ad ſeminandum egreſſus eſt. Cuius igitur cauſa dic (quæſo) maior pars ſeminis amiſſa eſt? Non ſeminantis quippe cauſa, ſed ſuſcipientis culpa terræ, hoc eſt propter reluctãtem, atque repugnantem animam. Sed cuius rei gratia non dixit, quòd inertes, ac deſides ocio ſemina corruperunt, diuites deliciis merſerunt, molles, atque ignaui perdiderunt? Noluit nimirum reprehendere, ne in deſperationem immittat: ſed conſcientię audientium⁹, atque prudentiæ huiuſcemodi examinationem reliquit: non autem ſemen ſolummodo, verumetiam ſagenam hoc paſſam eſſe inuenies. Multa enim quoque incommoda tulit. Hac parabola diſcipulos docuit, & exercuit, vt etſi plures eorum, qui prædicationem apoſtolorum ſuſcepturi erant, perderentur, non

Matt 1. a

B

Marc. 4. b

C

D Eſa. 5. b Ibidẽ. a Pſ. 79. b

caderent animis, cum id ēt in dño, atque magistro pariter factum recordarentur: neque tñ ipse, quāuis ita id futurum nō ignoraret, semina proiicere neglexit. Sed quō, inquies, credendum est in vepribus, & in lapide, & in via prudentem hominem seminare? In agris certè, & in seminibus, quæ terræ traduntur stultè factum videretur: in animis aūt, atq; doctrina probè, atq; laudabiliter. Non enim absque crimine agricola illud faceret cum non sit possibile lapidem, aut viam, vt fertilem terram producere: in animis autem hominum non ita. Possibile enim est, vt lapis in terram fertilem conuertatur, & vt via non conculcetur, nec prætereuntibus cunctis proposita iaceat: sed in vberes agros traducta, nec vepres emittat, & semina foueat. Nam nisi hoc possibile, immo verò facilè esset, nec certè seminasset. Quòd si hæc præterea mutatio in omnibus facta non est, non seminantis culpa, sed audientium inobedientia id contigit. Nam ipse quidem diligenter eis semina tradidit. Si vero illi corruperunt accepta, inculpabilis omnino est, qui tanta benignitate in omnes æqualiter vtitur. Nos vero illud etiam intelligimus, quia non est vna perditionis via, sed multæ, magnoque inter se disiunctæ interuallo. Nam qui via significantur hi negligentes sunt, atque ocioſi. Qui lapidi conferuntur, hi sunt, qui instabilitate, atque ignauia non perseuerant. Quod in lapide cecidit, hic est, inquit, qui verbum audit, & accipit cum gaudio: sed quoniam non habet radicem, in tempore credidit, & persecutione veniēte scandalum passus est. Oēs audientes veritatis verbum, & non intelligētes, quoniam à cordibus eorum pernicioſus diabolus rapit, quod seminatum est: hi omnes viæ conferuntur. Non est autem æquale nulla tribulatione, atque vexatione deficere, & tentationibus victum succumbere. Qui autem vepribus, atque spinis similes sunt, multo magis cęteris omnibus peccare videntur. Quare ne quid tale nos patiamur, diligentia, magnitudine animi, & iugi memoria semina obducamus. Rapere ipsa diabolus potest, sed nos possumus facere ne rapiantur. Arescunt plerunque semina, sed non exusta calore. Non enim æstibus calefacta exaruisse dixit, sed quia radicem habebant. Suffocantur spinis, quæ auAd Phi. vlt.
Eze. 36.
F

diuimus: non quidem ipsarum spinarum culpa, sed eius qui crescere ipsas permittit. Potes enim dummodo velis, pernicioſa hæc germina sentium incidere, ac diuitiis laudabiliter vti. Ideo nec sęculum dixit solicitudinem sęculi, nec diuitias, sed diuitiarum fraudem, non ergo rebus causam, sed menti corruptę, atque animo attribuamus. Possumus enim ita ditari, vt non decipiamur: & in hoc sęculo sic conuersari, vt harum rerum curis non submergamur. Duo quippe vitia inter se opposita in diuitiis sunt. Alterum quod incēdit solicitudinem, & obfuscat curis: alterum quod molliores deliciis reddit. Rectè autem dixit fraus, atque deceptio diuitiarum: quippe cum nihil aliud in deliciis sit præter deceptionē: nomina enim sola sunt in illis de rebus posita. Nam cum voluptas, & gloria, tum ornatus, & pompa horumque similia, phātasmata quædam sunt, nullam virtutem rerum continentia. Quādo igitur perditionis modum primo exposuit, de agro feraci postremo mentionem facit, docens, quòd desperandum non sit, sed spem salutis per pœnitentiam esse retinendam: hoc enim possibile est a dictis perditionū modis ad hunc salutiferum modum traduci. Sed cur, si fertile territorium est, & agricola vnus, & eadē semina, alius centum, alius sexaginta, alius triginta producit? Certè hoc quoquē propter ipsam terræ naturam, cum discrimine, ac differentia hæc prodennt. Ita non agricolæ, neque seminum causa: sed terræ conditione non naturaliter insita, sed voluntate constituta, maior atque minor progressio fit. Misericordia vero eius, atque benignitas hic quoque apparet, cum non vnam ab omnibus mensuram efflagitet: sed primos ita libenter recipiat, vt secundos non eiiciat, & terris locum præbeat. Quę omnia dixit, ne sequentes ipsum putarent sortem audientiam ad salutem sufficere. Sed cur nam, inquies, nullam aliarum malignitatum mentionem facit? Nihil de amoribus, nihil de vana gloria, nihil de aliis cō pluribus dixit. Omnia comprehendit, omnia enim hæc huius sęculi, & diuitiarum sunt. Viā aūt, & lapidem adiecit, vt ostēdat non esse satis pecuniam contemnere, sed oportere aliis etiam virtutibus operam dare. Quid enim prodest, si diuitiis nō seruis, ignauus autem, atque mollis sis? Quid ēt, si cum
G
H

UNIVERSIDAD DE MURCIA

si cum si generosus, pigritia, & contemptu
I nihil audeas, nihil opereris? Non enim vna
re ad salutem opus est, sed primùm oportet
exquisitè audire, atque perdiscere, deinde
magnitudinem animi adhibere. Accedit,
quod oĩs pecunia contemnenda sit, & secu-
larium cura rerum eiiciendæ: ac ideo audiẽ
Ro. 10. tiam primo posuit. Quo autem credent, si
c non audient? Nos quoque ipsi, quo quæ fa-
cienda sunt perdiscemus, nisi prędicanti-
bus diligenter attendamus? Fortitudinem
animi, ac diuitiarum contemptum subiun
xit. Hæc attentè audientes, vndique nosip-
sos diligenter muniamus, firmas in profun
dum radices iacientes, ac seculares res om-
nes paruifacientes. Quòd si illa faciemus,
alia negligemus, nihil nobis confert ad sa-
lutẽ. Quid enim refert, vtrum hoc, vel illo
mõ perdaris? Quid interest si non diuitia-
rum fraude, sed ocio: aut nun ocio, sed pusil
lanimitate corrumparis? Sic & agricola
quocunque modo semina peritura pariter
luget. Non ergo consolatur te magis, quia
hoc modo, quàm illo perdaris: sed acerbè
dolendum est, quocunque modo deprima-
ris. Crememus vepres, quæ prædicationem
suffocant. Sciunt id probè diuites, quoniã
non hæc solum: sed nihil etiam ad aliud
valent: nam cum voluptatibus seruiant,
vel ad rem ciuilem inutiles facti, vilipen-
duntur: multo ergo minus cœlestia respi-
K cere possunt. Duplex enim pestis cogitatio
nes suas inuadit: deliciarum putredo, &
curarum magnitudo: quorum vnumquod-
que ad subigendum nauigium sufficit. Si
vero ambo concurrant, atque conueniant,
quanti (proh dolor) fluctus, quanta tempe-
stas concitatur? Nec mireris, si nomine spi
narum delicias appellauit. Tu enim harum
turbatione superatus, non sentis: sed q̃ peul
inde absunt, non ignorant, quàm vehemen
tius omnibus stimulis pungant ciborum
deliciæ, ac multo magis, quàm vlla solicitu
do tabefaciant, animam, acerbissimos do
lores tam animæ, quàm corpori inferen-
tes. Non ita certe curis homo sauciatur, vt
voracitate. Itaque quando aurium, quan-
do capitis dolores, atque tinnitus, quando
stomachi subuersio, cæteraque huiusmodi
hominem occuparunt: nonne omnium sti
mulorum punctura hæc suppetunt? &
quemadmodum acuti uepres undecunque
capiuntur, atque constringuntur, manus
cruentant: eodem modo deli ciæ pedibus,
manibus, capiti, oculis, omnibus similiter
membris officiunt. Steriles etiam sunt, nul- L
lum quemadmodum uepres fructum pro-
ducentes, ac multò magis quã cætera penè
oĩa hominem conficiunt. Deliciis enim se-
nectus citius surrepit, deliciis sensus obtun
duntur deliciis cogitatio retardatur, citius
mens tenebris obducitur, corpus dissoluí-
tur, maior stercoris copia reconditur quasi
atque reponitur: ita ex ingenti afflictio-
num aceruo, nauigio nimium oneribus
oppressio, crebra cõtingũt naufragia. Quid
enim respõde quæso, ita pingue corpus effi
cere studes? An ut te ad immolandum du-
camus, an ut mensæ immolatum apponamus Aues certè pingues ad saniorem diẽ
tam inutiles sunt. Adeò mala deliciarum
lasciuia est, irrationalibus quoque pestifera
sit. Nam & volucres saturitate nimia, & sibi
& nobis inutiles efficiuntur: superfluitates
enim indigestę, ac putredo humidior à pin
guedine oriuntur: quæ vero animalia non
copiosè aluntur, sed quasi ieiunantia me-
diocri uictu simul & labore exercẽtur, hęc
animalia tam sibi sanitatem seruant, quàm
nobis accommodiora sunt. Quare qui his
uescuntur, sani uiuunt: quia uero illis pin-
guioribus uentres uoraciter replent, illis si
miles efficiuntur, tardi, & ad egrotandum M
aptiores, facti, & strictioria sibi uincula cõ-
parantes. Nihil certè ita corpori nostro re-
pugnat & obest, ut satietas: nihil ita rescin-
dit, & suffodit ipsum, atque corrumpit, ut
luxuria. Quare amentiam atquæ stoliditatem ipsorum inde maximè quispiam admi
rabitur: quia nec ita sibi parcere uolunt, si-
cut utribus cæteri. Nam qui uina huc & il
luc traducunt, nolunt nimium utres imple
re, ne distenti rumpantur: isti uerò ærum-
nosum uentrem nec utris quidem digni-
tate condonant, sed distentant, & replent,
usque ad fauces duplices, non ut animalia
sibi facientes angustias. An ideo tibi fau-
ces factæ sunt, ut usque ad os uino, atque
cibo, & aliis corruptionibus te impleas?
Non idcir co mihi, sed principaliter ut o-
rando canas ad Deum, & diuinas scriptu-
ras sacro ore perlegas, & proximis oratio-
ne consulas. Tu uerò ad hoc ministerium
nũquam aut rarissimè faucibus uteris, sed
p totum uitæ spaciũ uoraciratis ĩsanæ sub-
iicis seruituti. Et quẽadmodum siqs citha-

ram aureis fidibus coaptatam in manus sumeret,& cum pulsare deberet,stercore,atq; cœno ipsam indigne deturparet: similiter hi quoque faciunt. Stercus autem non alimentum,sed delicias à voracitate appellaui. Quod enim necessitatem in comedendo excedit,id non alimentū, sed pestis est. Et os enim,& fauces, & lingua non ad comedendum solum,sed ad quoque maiora
A creara sunt. Venter autem,atq; stomachus non ad recipiendū similiter cibum,sed moderatè recipiendum factus est, quod manifestat, cum vehementer repletione grauatur,non mō reclamando nobis,sed vlci scendo,& vltima supplicia inferendo. Nā primum pedes acrius punit, quibus ad prava sympoſia,& ad incontinentes epulas reducimur. Deinde manus,quæ superflua minisſrarunt, acrius ligat: in plerisq; autem distorsione os, oculi & caput dolore vexati sunt. Et quemadmodum seruus,quando supra vires quicquam impositum est, domino impudentius maledicit: sic & venter nimium plenus,mentem,& cogitationem plerunq; corrumpit. Quod mirifica dispēsatione dixerim diuinitus factum: vt si spōte moderatiorem viuendi contemnis normam, saltem inuitus, quoniam videas tm̄ ex saturitate tibi imminere periculū, modestius viuere coneris Hæc igitur probè tenentes, fugiamus delicatas ciborum apparationes,quæ in voracitatem inducunt.Cure nobis moderatio magna fit, vt & corpore bene valeamus, & animam ab omni languore liberemus, & futuram beatitudinē consequamur gratia & misericordia domi
B ni nostri Iesu Christi, &c.

## Homilia xlvi. ex cap. xiii.

ET accedētes discipuli dixerūt ei. Quare in parabolis loqueris eis? Ipse aūt rn̄dens,dixit eis: Quia vobis datum est nosse mysterium regni cœlorum, illis aūt nō est datum. ¶ Dignum certè est de discipulorū admirari prudentia,qui etsi magna discendi cupiditate arderent,opportunitatem tamen interrogationis expectant.Non.n. coram omnibus id faciunt. Quod Matthæus vno verbo designauit, dicens. & accedentes.Nec a verbo hoc solum quasi coniiciēs id assero, sed à Marco apertius scriptum, non ignoro, dicente, quoniam seorsum. Sic matrem quoq;,ac fratres fecisse doeuisset:nunc autem palam est, ostentationis cā foras euocasse.Sed charitatem eorum diligenter perpende, quō non mediocri curæ oēs,qui Iesum sequebātur,sibi erant. Prius enim aliorum commoda,deinde sua quærere videntur.In parabolis eis loqueris?Nō dixerunt.Cur in parabolis nobis loqueris? Nam & alibi sæpius nimium se proximis affectos esse omnibus ostendunt: vt cum dicunt,absolue turbas,& qm̄ nouisti,quòd scandalizati sunt.Quid igitur Christus?Vobis datum est nosse mysteria regni cœlorū, C
illis autem datum non est. Hoc autem di- Infra.14
xit non necessitatem quampiam ostendēs, b
nec certam ad aliquos doctrinæ attributio Infra.15
nem,à casu,& vt contingit,illatam: sed vt b
in ipsis omnium causam esse, ac gratiam superius esse malorum significaret,ac aperiret donum quoddam hoc esse, ac gratiā infusam, quæ nullo pacto libertatem humanæ tollit naturæ: quod a sequentibus liquidius efficitur. Et attende quomodo ne, aut illi desperent, aut isti torpore tabescāt, datum,& non datum esse audientes,in nobis harum esse principiū rerum asseruit. [Quicunq; aūt habet,& dabitur ei, & abūdabit:quicunq; aūt non habet, & quod habet,auferetur ab ipso. ¶ Is locus non parua caligine obductus est, & ineffabilem diuinæ maiestatis iustitiam aperit. Tale nanq; est,quod dicitur. Cum enim quispiam desiderat,ait,& magno studio, atq; cura virtutem inquirit, tunc ei ex Deo cūcta præstabuntur:cum autem nullo studio, atque voluntate ad rectè faciendum pronus est, tunc ei diuinum auxilium non conceditur:& quod etiam habet, auferetur ab ipso.Non aufert certè Deus, sed non præbet Ro. 11.
indignis fauorem, & patrocinium suum. Hoc ipsi quoq; nos factitamus.Cum.n.negligentem quenquam ad audiendum perspexerimus,adhortamur, & admonemus, vt diligentius attendat: & si crebro id fa- D
cientes non persuademus, silentio vtimur, præsertim cum videamus ex maiori cura, in maiorem illum deuolui desidiam. Attentiores autem, discendique cupidos attrahimus libenter, & complura docemus. Recte autem dixit, quod habere videtur: neq;.n. habet,quod æstimatur habere. Deinde aperiens quid sibi vult illud:ei qui habet,dabitur:ab eo vero,qui non habet, auferetur:

feretur: [Idcirco', ait, in parabolis eis loquor, vt videntes non videant, & audientes non audiant, neq; intelligãt.] Aperire igitur oculos eorum oportebat, inquies, qm̃ non videbant. Oportebat quippe, si natura cæci non vident. Verum qm̃ volentes oculos claudebant, ideo non simpliciter dixit, non uident, sed, videntes non uident, ut à praua illorum mente cæcitatis originem esse intelligeremus. Nã cùm videant Sup. 12. b dæmonia eiici, dicunt, in Beelzebub Principe dæmoniorum dæmonia eiicit. Cùm audiant, q̃ ad Deum eos adducam, & magnam ipsorũ habeo curã, nõ esse me à Deo contendunt. Qm̃ igitur contra ueritatem, quam viderunt, & audierunt, iudicant: ideo etiã ipsam audiendi facultatẽ ab eis au
E fero, cùm nihil ipsis utile inde, sed maius peccatũ accidere, rerũ periculo pateat. Nõ enim solùm incredulitatis crimine tenebantur, verùm etiã qm̃ accusabant, & increpabant, & insidiabantur, & maioré sibi delictorum cumulum exaggerabant. Non autẽ dixit hęc apertè, ne accusando molestus esset: sed ab initio quidẽ non sic locutus est, sed enodatius atq; apertius: postea uerò, quia seipsos peruertebant, in parabolis loquitur. Sed nequis eorum putet odio, atq; calumnia ad dedecus ipsorũ dicta, p̃phetam in mediũ adduxit. [Cõpletur enim
Esa. 6. c ait, prophetia, quæ dicit: Auditu audietis, & non intelligetis: & videntes uidebitis, & non uidebitis. Incrassatũ enim est cor populi huius, & auribus suis grauiter audierunt, & oculos suos clauserunt: nequando uideant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant: & conuertant', & sanẽ eos.] Vides quàm exquisitè propheta iste prędixit? Vides q̃ palàm ipsos accusauit? Nec. n. dixit, non uidebitis: sed, uidebitis & non uidebitis: nec scriptũ reliquit, quia nõ audietis: sed, audietis, & nõ intelligetis. Quare ipsi seipsos intelligentia uera priuarũt, qui aures obstruunt, qui oculos clauserũt, corda obdurarunt, qui non modò audie-
F bant: nequando igitur conuertantur, & sanabo eos. Intrusam nimirum nequitiam eorum significat, & studiosè ipsos auerti ostendit: quamuis etiã his uerbis incitet ipsos, atq; attrahat, cùm ostẽdat, quia si cõuertantur, sanabit eos. Ac si quidẽ diceret, noluisti me uidere, & gratiam habeo: nam si dignum me putasses, statim flexus tibi affuissem: qui. n. his uerbis utitur, reconciliationis uiã affert. Sic igitur etiã hic qm̃ ait, cõuertantur, & sanabo eos: ita utrunq; ostendit esse possibile, & cõuersionem uidelicet hominum, & salutẽ conuersorum: & q̃ non ad gloriam suam, sed ad salutem illorum oĩa faciebat. Nisi enim uoluisset eos conuerti, ac saluos esse, tacuisset profectò, neq; in parabolis quicquàm locutus esset, nunc uerò hac ipsa re, quia tenebris obfuscatur oratio, ad quærendum eos monet. Deus. n. non uult mortẽ peccatoris, sed Eze. 18. g ut conuertatur, & uiuat. Nam q̃ nec à natura, nec à necessitate, atq; ui delicta oriuntur, audi quid ait Apostolis. [Vestri autem beati sunt oculi, qm̃ uident: & aures, qm̃ audiunt.] Non dicit quippe de uisu hoc, neq; de auditu corporis, sed de uisu, atq; auditu mẽtis. Iudæi etiã illi erant, ad quos hæc scribit, in eisdem legibus, atq; moribus educati, nec tñ ipsis quicquã obfuit G prophetia, quia bona fundamenta, bonas radices uoluntatis, atq; mentis possidebãt. Vides non significate necessitatem, quod dr̃ nobis datum est? Nõ. n beatificarentur, si coacti ui quicquàm rectè fecissent. Nec obiicere potes, obscurè illis hæc dicta fuisse: potuissent enim oportunè accedere ac interrogare, sicut & discipuli fecerunt: sed torpore, atque negligentia corrupti noluerunt. Cur dixi, noluerunt? Imò etiam aduersus eum studiosè nitebantur: nec. n. solùm non credebant, aut audiebant, uerumetiam impugnabant, & persequebantur prædicantem: quod propheta illis uerbis denotauit, dicens. Grauiter audierunt. Discipuli quia tales non fuerunt, beatificantur. & alibi rursus beatitudinẽ eorum confirmando, dicit. [Amen amen dico uobis, quia multi prophetæ & iusti cupierunt uidere quæ uideris, & non uiderunt: & audire q̃ auditis, & nõ audierunt.] Aduẽtum. s. meum, præsentiam, miracula, uocem, prædicationem. Hic. n. non solùm perditis illis eos anteponit, uerumetiã prophetis ac iustis p̃stãtiores esse asserit, atq; beatiores. Quare ita? Qm̃ nõ solũ ista aspiciũt, q̃ illi nõ uiderunt, uerũetiã q̃ illi uidere cupierunt, isti oculis cernunt. Nã fide illi etiam H intuiti hæc fuerunt, sed isti multò clarius oĩa perspexerunt. Perpẽdis qũo rursus uetera nouis conglutinat? Cùm enim non solùm præcisè illos futura non uidisse, sed

desideraſſe quoq; oſtendat: ſi alienus quidē à Deo eſſet, aut Deo cōtrarius, profectò nō desideraſſent. Vos igitur, inquit quibus datum eſt, audiatis parabolam. Expoſuit deinde quæ nobis dicta pridem ſunt de negligentia & ſtudio, de ignauia & fortitudine, de conſequendis & abiiciēdis pecuniis, vt quantū altera noceant, tantū altera prodeſſe intelligamus. Virtutis quoq; ipſius nō vnā dedit viam: neq; dixit, niſi qui centum faciet, eiicietur, ſed ſaluabit ēt ſi ſexaginta reddet, ſi ad triginta ſolū modo peruenier: ita facilè nobis p omnia ſalutis iter conſtituit. Quas ob res etiā ſi virginitatis arduū iter ingredi non potes, viuas moderatè cum vxore. Non potes omni ex parte pe-
Luc. 3. b cuniam eiicere, offeras partem egentibus: graue videtur onus æqualiter cum Chriſto partiri, quæ habes, veſtem vnam petenti tradas: & quoniam ad medietatem præſtare grauaris, tertiam ſaltem partem con-
I cedas. Frater tuus eſt, atque cohæres in regno cœlorum, fac eum etiam hic cohæredem, præſertim cum omnia, quæ ei præſtas, ad teipſum redundent, atque refun-
Eſa. 58. b dantur. Non audis Prophetam dicētem: propinquos ſeminis tui non deſpicias? Quòd ſi coniunctos ſanguine minimè oportet negligere, quanto magis Deus negligendus non eſt, qui cùm ſit dominus, ſumma etiam tecum neceſſitudine iungitur, qui etſi nihil abs te acceperit, vltrò tamen ineffabili ſua commotus miſericordia cohæredem te ſuum conſtituit? Quomodo igitur non eſt extremæ tuæ dementiæ ad nullam te benignitatem tanto munere moueri, nec retributionem aliquam pro gratia, nec minima pro maximis red-
Rom: 8. dere? Ipſe te cœlorum hęredē ſtatuit, tu nec
ibid. 5. ex iſtis terrenis quicq ipſi concedis? Ipſe nullius te boni authorē, ſed hoſtē atq; inimicum Dei reconciliauit: tu nec ēt amico & benefactori quippiam retribues? Quāuis certè ēt antequàm regnum adiſpicaris, antequàm cæteta conſequaris quæ tibi promittuntur, pp idipſum, quoniam das, gratiam ei referre par eſt: ſic.n. etiam liberti, atq; clientes, cum dominos, atq; patronos in conuiuiū inuitarunt, non obtuliſſe illis aliquid, ſed accepiſſe ab illis arbitrantur: hic aūt contra factum eſſe videmus. Non n ſeruus dñm, ſed dñs ſeruum ad menſam ſuam primus inuitauit, primus ad tecta ſua ſubduxit: tu verò ēt nec K
poſt hæc, nec ſecundo loco inuitare ſuſtines. Nudū te induit, nec peregrinū cōducis: primus tibi calicem ſuum obtulit, tu vel aquā frigidā ei negas: potauit te Spiritu ſancto, quauuis indignus eſſes, tu ne corporalē hāc ſitim ſuā mitigare ſtudes, præſertim cū omnia hæc nō à tuo, ſed à ſuo proueniant. Nō ne magnū ducis, p calicē illū tenere potes, vnde Chriſtus bibit, atq; ori tuo adducere? Nōne vides, quia ſoli ſacerdoti fas eſt ſanguinē huius calicis tibi tradere? Ego verò, Chriſtus inquit, nō ad vnguē iſta perſcrutor: ſed cùm præbueris, accipiam, etiamſi ſecularis ſis, nō recuſabo, nec tantū poſtulo, quantū dedi: nō.n. ſanguinē ſed aquā flagito. Cogita igitur cui potū præbes, & perhorreſcas: cogita quia ſacerdos Chriſti tu fias, cùm propria manu ei offeras, nō carnem, ſed panem: non ſanguinis, ſed aquæ frigidæ calicem. Ve- Mat. 10
ſtimentum te induit ſalutare, & hoc per ſeipſum, atque vltrò perfecit: tu ſaltem ipſum per puerum, atq; famulū indue. Glorioſum te fecit in cœlis: tu nuditate, deformitate, frigore ipſum eripe. Angelorum L
te conciuem effecit, tu in tecto ſaltem ſuſcipias, & ſicut vnum famulorum domo tua contegas. Non renuo, inquit, hoc ego diuerſoriuru, qui tibi ad cœlum viam conſtruxi: qui te à duriſſimo erui carcere, peto nunc abs te, ſi liberare me à carceribus non potes, non paruum mihi ſolamen eſt, ſi modò vinctum viſites. Ego te mortuum ſuſcitaui, nec tale quid abs te requiro, ſed ad videndum ægrotum ſolummodo venias. Quando igitur ita ſe res habeant, & magna nobis largitus ſit, pro quibus minima quædam repetat: negligentes iure ad ignem intrudemur, ad quem ſponte ruimus, diabolo & angelis eius præparatum, cùm vel lapides ipſos, ac duros ſilices inſenſibilitate ſuperemus. Dic.n. quæſo, quanta tibi hæc mentis videtur tarditas, ſi qui tot tantaq; accepiſti, qui tot tantaq; accepturus es, pecuniæ ſeruies, quam paulò poſt ēt inuitus relinques? Quandoq; multi vel vitam ipſam neglexerint, ſanguinem ſuum effuderint: tu nec iſta quidem ſuperflua, vt cœlo potiaris, promere velis: qua dignus eris venia? Aut quā ſatisfactionem inuenies, qui ſemina terræ ſpe inducta tradis, qui magnas fœnore pecunias locas,

M locas, & in dño alendo durus atq; inflexibilis oīno esse videris? Quæ oīa, iugiter aīo versantes, ac recolētes quæ accepimus, quæ accepturi sumus, quæ à nobis repetuntur: oī studio, cura, opera spiritualibus rebus incumbamus, humiles atq; misericordes simus, ne intolerabiles cruciatus nobis attrahamus. Cui nō putas sufficere ad condemnādos nos, q̄ magna consecuti, parua nō reddimus, ibi; ea repetantur, quæ inutiliter reliquimus? Quorum singula ad condemnationē nr̄am certè sufficiunt. Si verò vniuersa cōfluant atq; cōcurrāt, quæ nobis spes reliqua salutis erit? Ne igitur condemnati cruciemur, benignè inopes pertractemus, vt hic honestè, & ibi gloriosè in ęternum viuamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia xlvii. cap. xiij.

ALiam parabolam proposuit eis dicēs. Simile factum est regnum cœlorū homini, qui seminauit bonum semen in agro suo: cum autem dormiret, &c. vsque simile est regnum cęlorum fermento. Qui interest inter hanc & superiorem parabolam? illud certè: nam ibi eos, qui nullo modo eum audire voluerunt, sed confestim resilientes semina omnino perdiderunt: hic
A hæreticorum cōciliabula significauit. Prædixit enim etiam hoc, ne hac de re discipuli postea turbarentur. Illa igitur parabola nō suspectum, aut abiectum Chr̄m esse
Cautè, ac scitè applica. ostenditur: hac verò corruptorem etiam simul demonstrat suspectum. Illud profectò diaboli artibus astutè fieri scire debemus, vt veritati semper errores connexi atque inserti, per similitudines facilè decipiant leuiores. Propterea non alia semine, sed zizania immista dixit, quæ tritico simillima sunt. Modum quoque insidiarum proposuit: dum enim homines dormirent, ait, Non paruum periculum præruptæ præcipitii præsulibus hinc imminere videtur, quibus ægrorum custodia commissa est, nec p̄sulibus modò, verum etiam oībus. Liquidò autem hinc apparet, post veritatis semina iam collecta erroris fraudem pullulasse, quod euentus quoque rerum cōfirmauit. Falsi enim prophetæ post propheras apparuerunt, & fallaces apostoli post apostolos, & post Christum Antichristus. Nam diabolus nisi prius videat, qd sibi sequēdum sit, aut quibus insidiandum, cum quid faciēdum sit nesciat, nec conatur quidē. Sic ergo etiam nūc, posteaquàm intellexit ab alio centum, alio sexaginta, ab alio triginta fuisse producta, fraudem excogitauit. Nam qm̄ euellere nō potuit, qd actis radicibus iam propagatum fuit, nec suffogare, nec vtere: fraudulēter vi sus est sua disseminare. Et quonam discrimine dissęparantur dormientes hi, & illi, qui per viam significati fuerant? Quòd videlicet ibi continuo rapuit, antequàm radices emitterentur. Vnde maiori artificio, & non paruo conatu hoc sibi opus fuisse vidēmus: ita oībus istis semper vigilandum esse admonet. Nam si illas pestes effugies, nonadhuc tutus es, inquit, atq; securus: sed quēadmodū ibi alios via, alios lapide, alios vepribus, sic multos hic somno salutē cōmittere videmus. Iugit ergo, atq; perpetua nobis custodia opus est. Ideo alibi dicebat. Qui ad finē vsq; perseuerauerit, hic saluus erit. Principium autem mali fuit, qa multi ex præsulibus dormitātes, prauos & hæresim occultātes viros, ad gubernacula ecclesiarū promouerunt: qua ex re tanta facultas diabolo data est, vt iam illis in medio prælatis multò minus laboret. Er qūo inquies, non dormire poterimus. Corporis certè somno penitus impossibile, vo- C
luntatis aūt oīno possibile. Quare Paulus 1.Cor.
quoq; dicebat. Vigilate, state in fide. Nec 16. c
noxiam solū, sed superfluā rem ostendit. cum posteaquàm cultus seminatusque sic aget fuerit, vt nulla re opus esse videretur: tunc tādē diabolus per hæreticos seminat, qui non alia de re, q̄ inani cōmoti gloria, pernicioſum venenū effuderūt, non autem his verbis solum, sed per sequētia ēt diligēter eorum figmenta descripsit. Qū enim germinauit, ait, fœnum, & fructum fecit, tunc apparuerunt zizania. Id certè moris est apud hæreticos, vt obumbrent seipsos atq; occultent in principiis, quousq; maiorē fiduciā capiant, & quodā fauore multitudinis iuuentur: tunc.n. contagiosa venena intrepidi effundunt. Sed cuius rei gratia seruos introduxit, factum narrantes vt s non esse timendos hæreticos ostenderet. Hominem verò inimicum ipsum diabolum, quia semper omnibus obesse conetur, meritò appellauit. Conatus enim

ipsius oīs aduersus nos est, causa vero atque origo, vt nos impugnet, ab odio quo in ma ieſtatem diuinā fertur profecta eſt. Vnde pa tet quia maiore charitate nos à Deo, quā à nobiſipſis diligimur, Verum inimici malignitas ēt inde perſpicitur, quia non præpa rauit ſeminare tunc cum nihil poterat inte rimere, ſed cū alia ſata diligenter vidiſſet, tunc ſeminauit, vt vniuerſo ſimul labori agricolæ, ſtudioq; efficeret, quæ omnia pp teſtatas erga agricolam inimicitias fecit. Vi de aūt & ipſorum ſeruorum diligentiam. Nā etſi nō prudenter, ſedulò tū ad euellēda zizania feſtinant, quæ rēs ſolicitudinē ipſo rū ac diligentiā erga ſatanā oſtēdit, quodq; ad vnum ſolummodo reſpiciant, non vt pœnas inimicus luat, ſed vt iacta ſemina non depereant. Quare qūo morbum depel lant, inquirunt: nec ſibi confidunt, ſed dñi ſuiam expectant, ac ideo interrogant, dicē tes. [Vis igitur abeuntes colligimus ea.] Do minus aūt prohibet, ne forte ſimul cum zizaniis herbam ēt tritici euellant, quod dice bat, vt bella & effuſionem ſanguinis prohi beret. Nam ſi trucidarentur hæretici, abſ que fœdere pacis atque induciis bellum or bi inferretur. Duab⁹ igitur rationibus pro hibuit: Altera, quia frumentis parum noce rent: altera, quia niſi ſanarentur, extrema ſupplicia non euaderent. Quare ſi & pu niri eos vultis, & frumentis nequaquam of ficere, opportunitas temporis congrua ex pectanda vobis eſt. Quid autem eſt quòd eradicabitis ſimul cum ipſis etiā frumenta? Certè aut quia ſi arma capietis, inquit, neceſſe eſt, cum hæreticos trucidatis, multos ſanctorum ſimul interimere: aut quia ab ipſis zizaniis multa commutata, in frumen ti conditionem ſeipſa conuerterent. Si er go præuenientes euelletis, ea frumenta de peribunt, quæ à commutatis zizaniis pro uenirent. Non prohibet autem conciliabu la hæreticorum diſſipare, ora obſtruere, li bertatem loquendi cōcidere: verūm inter ficere ac trucidare. Idque pro prudenti fi dei ædificatione. Quid autem ſi perſeuera bunt ad finem vſque zizania? [Tunc dicam meſſoribus,] inquit, [colligite primum zizania, & in faſciculos ea alligate ad combu rendum.] Rurſus eos verbo Ioannis com monefacit, quibus iudicem ipſum fore aſ ſerebat, dicens parcēdum eſſe zizaniis quou ſque vnà cum frumentis in agro ſunt: quia poſſunt in frumenti ſtatum commu tari. Si verò nihil hac longanimitate domi ni lucrabuntur, & receſſerint, tunc ineuita bilis pœna neceſſario eos ſuſcipiet. Dicam enim meſſoribus, ait, colligite zizania pri mum. Cur ita primū? Ne ſuſpicentur ſerui, quaſi vna cum zizaniis frumenta incidan tur. Cremētu r, inquit, primò zizania, & tūc triticū in horreis recōdatur. [Aliā parabolā poſuit eis, dicens. Simile eſt regnum cœlo rum grano ſinapis.] Nam qm̄ dictū eſt tres partes feminis amitti, ac vnam ſolummō cōſeruari, ipſi quoq; conſeruatæ portioni tot tantaque pterea imminere pericula: ne occaſionem interrogandi habeant, quot & qui fideles erūt, vltrō ipſorum ſolicitudinē tollit, per ipſius grani ſinapis parabolā ad ſynceram fidem conducens. Hac quippe imagine prædicit prædicationem per vniuerſum orbem omnino coruſcaturam: idcirco huius oleris ſimilitudinē propoſuit, quia his rebus apprimè accommodetur. [Cæteris enim ſeminibus minus eſt, ſed in herbam reſolutum, omnibus magis oleri bus creſcit, adeò vt ad arboris conditionem perueniat, ac volucres cœli venientes in ra mis eius habitent.] Quod ēt in prædicatio ne futurum dicit imbecilliores cæteris om nibus, atque minores erāt Apoſtoli, verum quia in ipſis magna erat virtus, fama eorū ubique terrarum claruit. Deinde fermenti ponit imaginem. [Simile eſt regnum cœlo rum fermento, quod accipiens mulier abſ condit in farinæ ſatis tribus, donec fermen tatum eſt totum. Nam ſicut fermentum magnam farinæ copiam in vires ſuas, quā uis modicum ſit, conuertit: ſic quoque vos vniuerſum terrarum orbem conuertetis. Prudentiſſimè autem ex natura rerum ima gines conduxit, vt oſtendat quòd ſicut illa natura duce impoſſibile eſt nō fieri pariter hæc quoque naturæ domino conducente neceſſariò fient. Non igitur opponetis. Et quid poterimus ad tantam duodecim ho mines multitudinem? Id enim ipſum ma ximè virtutis veſtræ ſplendorem oſtendet, q̄ multitudini orbis immiſti non cōfunde mini. Nam & fermentum cum farinæ ap propinquauerit, non ſolum appoſitum, ſed immiſtum penitus totam maſſam fer mentat: propterea non dixit, appoſuit: ſed, abſcondit. Sic igitur & vos cū vniti atq; cō miſti impugnationibus fueritis, tunc tro-

phæa

D

Diligen ter ad uerte. Toties enim maxi me licet interfice re ac tru cidare hæreti cos, quo ties fi dei, reli gioni paci chriſtia næ expe dit. Id que pro arbitra tu, & sē tentia Eccleſię catholi cæ Ro manæ.

E

Sanè (vt dixim⁹) intelli ge. Ecce qđ aduerti

mus, id authorē & ſenti re, & do cere.

F

G

UNIVERSIDAD DE MURCIA

phæa consequemini: & quēadmodū fermē tū in farina submersum nō deperditur, sed in naturā suā farinā trāsmutat: pariter in prædicatione hoc Euāgelii fiet. Nolite igitur timere, si magna pericula futura prædixi: non. n. extinguetur fulgor vester, sed oīa superabit. Tria vero pro multis hic posuit. Consueuit enim hoc numero pro multitudine abuti scriptura. Nec mireris, si de regno cœlorū differens, sinapis & fermenti fecit mentionē: homines n. alloquebatur quasi agrestes, atq; imperitos, qui maximè his rebus cōmoneri solent, quiq; sic erant agrestes, vt harū rerū ēt sæpius interpretationē requirerent. Vbi nūc gētiliū alumni sunt? Intelligant saltem nunc à rerū ipsarū euētu, q̄ ineffabilis sit Christi uirtus, & vtraq; rōne ipsum adorandum credant: vel quia incredibilē futurā rem prædixit, vel quia quod prædixit, non aliter quā prædixerat, adimpleuit. Ipse nanq; est qui tantā fermento virtutē imposuit, & multitudini hominum ita credentes immiscuit, vt infideles fidei credentiū adhærerēt. Nemo ergo paucitatem vestram, inquit, deploret: magna enim est prędicationis virtus. Et qđ semel fermentatum est, fermentum rursus ad reliqua efficitur. Et quemadmodū fauilla cum in arida ligna inciderit, in flammā ipsa conuertit, quæ vi sua deinde vel viridia ligna facilè incēdit: eodem quoque modo prædicatio. Sed curnam non dixit ignis, sed fermentum? Quoniam nō ignis virtute totum fit, sed lignorum quoq, ariditate: fermentū verò per seipsum omnia conficit. Si aūt duodecim homines totam penè farinam orbis fermentarunt, diligenter animo uersa, quæso, quanta sit nostra malignitas atq; ignauia, qui cū iam innumeri simus, has gentiū reliquias conuertere non possumus, qui vel mille mundis satisfacere deberemus. Sed Apostolos illos fuisse, inquies. Quid ad rem? Nōnè tecum eiusdem naturæ fuerunt? Nonne cū hominibus etiam ipsi conuersabantur, artes professi, eisdem rebus nutriti? An fosan credis illos angelos natura, aut de cœlo lapsos fuisse? Non, inquies, sed signis illi rutilabant. Non propter signa certè illi claruerunt. Vsquequo negligentia ita ignauiam nostram miraculorum fulgore, quæ tunc coruscarunt, quasi velaamine quodam obducimus? Multi eiicientes dæmones punientur. Quid igitur, inquies, fuit, quod præcipuè illos magnos effecit? Certè verus ac non simulatus gloriæ atq; pecuniæ contemptus, & quoniam nullam seculariū harū rerū omnino curam habebant. Nam nisi hoc habuissent, si passionibus veluti nos seruissent, etiam si de morte ĩnumeros homines suscitassent, nō solum nihil vtilitatis fecissent, verumetiam seductorum atq; deceptorum nomē nō effugissent. Viuendi ergo disciplina est, quæ vbique fulget, quæ ipsūs etiam gratiam attrahit. Quod n. signum Ioannes fecit, qui tot tantasq; ciuitates erudiuit? Nā nihil miraculosè ipsum egisse testatur Euangelista, dicēs: Ioānes quidē nullū signum fecit. Vnde autem Helias mirabilis factus? Nonnè quia regem libere alloquebatur? Nonne quia nihil possidebat, clarius q̄ per signa quoq; p̄fecit? Iob autē illum, quibus lignit diabolus admiratus est? Certè signo quidē nullo, vitæ autem mirabili disciplina, & robore animi excelso atque inuictio. Quæ signa Dauid adhuc adolescens effecit, vt Deus diceret? Inueni Dauid filium Iesse, virum ſm cor meum? Abraham porrò, Isaac & Iacob quos mortuos suscitarunt? Quē te ipsum mundarunt? An ignoras quia miracula nisi iugiter vigilemus, plerunque nocent? Multi enim è Corinthiis alter ab altero scissi miraculis fuerunt, multi Romanorum resilierunt. Simō quoq; Magus hac ratione fuit eiectus: quia etiam ille qui sequi Christum desiderauit, quasi reprobus audiuit, foueas esse vulpeculis. Nam horū oīum alius pecuniam, alius gloriam à signis accumulare cupiens, eiiciebantur, & deperibant: cura verò rectè viuendi, & syncerus virtutis amor, non modò tales cupiditates non parit, sed natas etiam radicitus euellit. Ipse autem dominus quando leges discipulis ferebat, quid eis prēcipiebat? Nō certè vt signa facerent, vt videntes homines glorificarent patrem. Sed quid porro? Luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videant bona opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Petro quoque non dixit: si me amas, signa fac: sed, pasce oues meas. Cumque ipsum cæteris præponeret, cum Iacobo simul atque Ioanne propter signa forsan præponebat. Ab omnibus certe pariter leprosi mundabantur, mortui suscitabantur:

H

I

Supr. 7.

mō suo. Io. 10. g 3. Reg. 18. c K Iob. 1. & 2. Act. 13. d 1. Cor. 2 & 3. Acto. 8. d Supra. 8 c & Lucæ. 9. g Supra. 5 c L Ioan 10 d

ſcitabantur: omnibus.n.æqaaliter poteſtas fuit conceſſa. Vnde igitur tres illi antepone bantur? Non profectò prę terquam a virtute ac magnitudine animi. Vides qui i bene viuendi norma,& rectis operibus opus eſt. A fructu nanq; ipſorum cognoſcetis eos, inquit Vitam autem noſtram quid eſt quod maximè commendat? Putaſne quia ſignorum oſtentatio, an viuendi exquiſita diſciplina? Illud videlicet vltimũ, a quo ẽt ſigna originem trahunt, & ad quod tandem deuenire ſolent. Nam & qui rectè viuit, ſignorum grã impetrauit: & qui gratiam impetrauit, iõ ſuſcepit, vt aliorum vitã facilè poſſit emendare. Nam & Chriſtus ppea miracula fecit, vt cum fide dignus videretur, ad ſe homines attraheret, & virtuosè viuere perſuaderet. Quocirca magnam curã, magnumq;
M ſibi ſtudium virtutis fuiſſe videmus. Non enim ſignis vtitur ſolum, verumetiam gehennę atrocitatem intentat, regnum cœlorum pollicetur, mirabilia præcepta ac leges poſuit, cęteraq; omnia pertractauit, vt in angelorum beatitudinem homines adduceret. Cur dixi a Chriſto omnia virtutis gratia facta fuiſſe, cum tu ſiquis optionem tibi daret, vtrum ſuſcitare in nomine Chriſti mortuum velles, an pp nomen ipſius mortem oppetere: hoc vltimũ proculdubio eligeres? Alterum enim ſignum eſt, alterum opus. Siquis autem vt alterutrum optares, tibi poteſtatem daret, lapides in aurum verterę, aut auri cupiditatem nullã habere, nonne hoc fm capeſſeres? Neq; id iniuria. Hac enim re homines maximè alliciuntur. Nã ſi alias res in aurum verteres, augeretur certè pecuniæ cupiditas, cunctis optantibus talem virtutem poſſidere, atq; inuidentibus: ſin verò aduerterint te, quaſi fœnum contemnere aurum, hoc exemplo cõmoti, morbo huic meritò mederentur. Vides quia vita recta magis cæteris omnibus iuuat. Rectam autem vitam appello, non ieiunandi laborem, nec cilicii ac cineris lectulum: ſed ſi pecuniam non aliter quàm oporteat deſpicias, ſi charitate ardeas, fameſcentes pane tuo nutrias, ſi ſuperior ira ſis, ſi gloriam inanem non concupiſcas, ſi inuidia non
A detineatis. Hæc enim ipſius documenta ſunt. Non enim dicit ieiunium ſuum eſſe imitãdum, quanuis quadraginta illos dies
Sup. 11. poſſet proponere: ſed, Diſcite, à me, quoniam mitis ſum, & humilis corde. Immo verò contra. Omne quod apponitur vobis comedite, inquit. De pecuniis autem quam exactiſſimè mandauit, dicens. Non poſſideatis aurum, neque argentum, nec æs in zonis veſtris. Hæc dixi, non quia ieiunium mihi non placeat, quod magnis ſoleo effere laudibus, ſed quia doleo, ſi cæteris negle ctis, ſatis ad ſalutem vobis ieiunium exiſtimetis, quod in choro virtutum vltimũ certè ſortitur locum. Præcipue nanque virtutes ſunt charitas, humilitas, miſericordia, quæ vel virginitatem ſuperant. Quare ſi voluerit apoſtolorum virtutes allequi nihil te prohibebit: ſola enim voluntas, ac feruentiſſimus virtutum amor tibi ſufficiet: nullũ igitur expectatio ſignorum retardet. Multò enim magis dæmon dolet, ſi peccato ſuperiorem animam perſpexerit, quàm ſi ab homine fuerit eiectus: maxima enim eius virtus eſt peccati amplificatio, quam vt extinguat Chriſtus in patibulo pependit. Peccatum enim mortem induxit, peccata quæ ſuperiora fuerant, ad inferos depreſſa ſunt Id igitur ſi deſtruxeris, neruos diaboli omnes incidiſti, caput eius contriuiſti, vires reſoluiſti, ac vniuerſum eius exercitum fudiſti atque fugaſti: ſignum omnibus miraculis maius effeciſti. Nec a me id, ſed a beato Paulo dictum putes, qui cum dixerit: Zelamini gratias ſpiritales, & viam ſupra modum vobis oſtendo: non dixit ſigna, ſed charitatem, quæ omnium bonorum radix & fundamentum eſt Hanc igitur ſi retinebimus, & omnem quæ ab hac oritur philoſophiam, non erit nobis oqus ſignis: ſin verò negligemus, nihil nobis proderunt ſigna Hæc igitur ſcientes, illa faciamus, quibus Apoſtoli perfulſerunt. Vnde igitur illi tales facti ſunt? Petrum audi, rogo. Ecce nos dereliquimus omnia, inquit, & ſecuti ſumus te Quid ergo erit nobis? Audi & Chriſtum reſpondentem. Super duodecim ſedes ſedebitis. & alibi. Quicunque reliquerit domum, aut fratres, aut patrem, aut mattem, centuplum accipiet, & vitam æternã poſſidebit. Quas ob res omnibus ſeculi negociis poſtpoſitis, Chriſto noſipſos tradamus. Ex ſententia ipſius ad Apoſtolorum æqualitatem aſcendemus, & vita æterna perfruemur, gratia & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti Amen.

Luc. 10. b, & 1. Co. 10. f Sup. 10. b

B 1 Co. 12 d

Infra 19 d Ibidem Ibidem

Nec mirum infra 22.

Homilia

C Homilia XLVIII. ex cap. XIII.

HAec oĩa Iesu in parabolis locutus est ad turbas: & sine parabolis non loquebatur eis, ut impleret quod dictũ est per ꝓphetã, dicentẽ: Aperiã in parabolis os meũ: & eructabo abscõdita à cõstitutione mũdi.] Pſ. 77. a

Mar. 4. Marcus autẽ asseruit, nõ aliter ipsum in parabolis fuisse locutum q̃ ferre poterãt. Sed nequid in noua rẽ ꝓter veteris scripturę doctrinã dicere videret, prophetã introduxit, huius ꝓdicationis modũ magnis antea temporibus ꝓcinentem. Deinde ostẽdẽs ea mẽte Chr̃m ita prędicasse, nõ vt ignorarẽt, sed vt ad suscitandum incitarentur, subiunxit [Et absq; parabola nihil loquebat eis.] Dixit quippe multa etiã absque parabola, sed non illo tempore, nec vllus ab eo quicquam scisciatus est. Et prophetas quidẽ sępius interrogabant, vt Ezechielem, aliosq; complures: à Christo autẽ nihil prorsus de his parabolis quæsierunt. Nã quanuis quæ dicta erant, sufficerent ad incendẽdũ eorũ animum ad quæstionem, maximè quia supplicia plerunq; comminari parabolis videbatur, nullo tamen pacto illi commoti fuerunt. Quocirca reliquit ipsos, atque abiit. [Tunc enim] ait, [dimittẽs turbas, venit in domum.] & nemo ipsum scribarũ sequebatur. Vnde clarum fit, nõ alia de causa ipsos D secutos fuisse, quàm vt capiendi causas reperirent: reliquit ergo eos, & abiit. [Et accesserunt ad eum discipuli eius, dicẽtes. Edissere nobis parabolam zizaniorum agri.] Cũq; eos trepidantes plerunque aliàs quicquã ab eo quærere non ignoremus, vnde nunc ipSuprà. b & Mar. 7. & Lu. 8. b sis tanta fiducia est? Quia audierunt: Vobis datum est nosse mysteria, & audentiores facti seorsum scisciantur, non quia inuidebãt multitudini, sed quia dominum audierunt: Istis autem datum nõ est. De fermẽto autem, & sinapi parabolas, tanquã liquidiores prætermerunt: hac verò vt coniunctam illi de semine, & maius aliquid afferentem exponi maluerunt, quam bis dixit, quia discendi cupidos illos videbat: cupidi autem erant, quia sibi comminari hęc parabola videbatur. Præterea nec carpit quasi parum intelligentes, sed explanauit apertius parabolam: & ita explanauit, vt sæpius me dixisse memini, non ad verbum exponendas, esse parabolas, ne multa sequantur absurda. Id diligẽter ad nostram doctrinam subseruit. Non.n dixit, quia essent serui qui accesserunt, sed vt ostendat consequentiæ cuiusdam cã, ac ferè ac duplicationem imaginis eos positos esse. In hac relicta particula, ne- E cessaria & pp. quæ parabola hæc dicta est, interpretat: seipsum & iudicẽ, & dominum oĩum rerum declarãs. [Et respõdens n. (inquit) dixit eis Qui seminat bonum semen, est filius hominis: ager autem est mundus. Bonum autem semẽ hi sunt filii regni: zizania aut, filii sunt nequam: inimicus verò qui ea seminauit, diabolus est: messis verò, cõsummatio seculi est: messores autem, angeli sunt. Sicut ergo colliguntr zizania, & igni comburunt: ita erit in consummatione seculi. Mittet.n. angelos suos filius hominis, & colligent de regno eius oĩa scandala, & eos qui faciebant iniquitatem, & mittẽt eos in caminum ignis, ibi erit fletus & stridor dentium. Tunc fulgebunt iusti sicut Sol in regno patris eorum.] Nam qm̃ qui semi- nat agrum suum, quiq; ex regno suo cõgregat, nõ est clam, qa & hic mundus suus est. Tu vero considera ineffabilẽ eius misericordiam, & ꝙ ad bene faciẽdum qdẽ pronus est, à desiderio autẽ puniendi alienus: nam qñ seminat, per seipsum id peragit, supplicia vero per alios infert. Mittet.n. inquit, angelos suos. Tũc, ait, iusti fulgebunt: vt sol in regno pris sui: non quia Solis etiã splendorem non superabunt, sed qñ nihil fulgentius Sole videmus, propterea re aper F tissima nobis ad exprimẽdum vsus est. Cum autem alibi messem iam adesse dixerit, vt cum de Samaritanis dicat: Leuate oculos vestros, & considerate regiones quoniam iam albæ sunt ad messem, & rursus, [Messis Ioã. 4. c quidem multa, operarii autem pauci: quare Sup. 9. d & Luc. hic futuram esse ostendit? Aliam certè ibi, 10. a aliam hìc verbi huius potestatem esse videmus. Quare etiam, inquies, cũ alibi dixerit, ꝙ alius est qui seminat? Profectò ibi non simpliciter, sed ad prophetarum atque apostolorũ distinctionem illud dicebat, quod de Iudæis quoque ac de Samaritanis dicebat. Ipse enim est qui per propheta semina uit: quanuis nonnunquam messem & semẽ eandem rem, ad aliud tamen atque aliud referens nuncupauit: nam quando credulitatem atque obedientiam audientium designat, vt rei consummationem ostendat, messis uero uocabulo denotat: quando autem fructum prædicationis ab auchoribus.

bus q̄rit, tam ſemen q̄ meſſem ipſam conſummationem appellat. Et quo ēt alibi ſcribitur, qm̄ primi iuſti rapiuntur? Rapiuntur quidem primi, poſt autem Chriſti aduentum, pœnis traduntur iniqui: & tunc ad regnum cœlorum iuſti proficiſcuntur. Nam qm̄ in cœlo iuſtos oportet conuerſari, iudiciū verò à terris peragitur: cū alteros condēnarit, tunc à iudicio abiens, alteros quaſi rex amicos ſuos in vltimā beatitudinem illā traducet. Ita duplicem futurā punitionē videre licet: alteram qm̄ igni æterno ardebunt, alteram qm̄ ab ineffabili gloria excident. Sed cuius rei gr̄a, inquies, cū multitudo iam receſſit, in parabolis etiam diſcipulos alloquitur? Sapientiores iam p̄cedentibus facti, facilius atq; melius intelligebāt: ppea etiam cum ad eos dixiſſet, intellexiſtis hæc oīa, Vtiq; dn̄e rn̄derunt. Sic ad alia quæ dicta ſunt, hoc etiam parabolis effectum eſt, vt perſpicaciore diſcipuli redderentur. Quid igitur rurſus ait, [Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcōdito in agro; quem qui inuenit hō, abſcondit, & p̄ gaudio illius vadit, & vendit oīa quæ hēt, & emit agrum illum, item, ſimile eſt regnū cœlorum hoī negociatori, bonas q̄renti margaritas: qui inuenta vna precioſa margarita, abiit, & vendit oīa quæ habet, & emit eam.] Sicut granum ſinapis & fermentum, ſic duæ parabolæ iſtæ theſauri atque margaritæ parum inter ſe differunt: illud enim ambabus his denotatur, quoniam oporteat prædicationem Euangelii omnibus cæteris anteponere. Et illis quidem fermenti dico, atq; ſinapis, magna euangelii virtus oſtendebatur, quæ omnino totum orbem terrarum erat ſuperatura: hæ verò poſteriores ſummi eſſe precii ſignificant: ſicut. n. ceu ſinapis extenditur, atque propagatur, & ceu fermentū ſuperat, ſic quaſi margarita precioſiſſimum eſt. Nec illud ſolùm diſcimus, quia cætera abiicienda ſunt omnia, & ſola prædicatio euangelii retinenda, verumetiam magno id eſſe cū gaudio faciendū. Sanè qui renuntiationē bonorū facit, is nullam iacturam, ſed quæſtuoſiſſimam facit mercaturam. Perpendis quomodo in mundo abdita atq; celata prædicatio eſt, & in prædicatione ſumma fœlicitas recondita? Niſi ergo cuncta res tuas venundabis, non emes: niſi curioſè quæras, nō inuenies. Duo hæc quippe nobis ad ſalutem neceſſaria ſunt, ſeculariū rerum cōtemptus, & iugis vigilātia. Quærebat. n. inquit, bonas margaritas: & cum inueniſſet vnam precioſiſſimam, vendidit quæcunque habebat, ac emit. Vna quippe veritas eſt, nec in multas ſcinditur partes: ac veluti qui margaritam habet, nouit ſe diuitem eſſe, etiam ſi ignotum nonnunquam illud ſit, cum paruo in loculo margarita recondatur: ſic & in prædicatione veritatis, qui ei adhærent, totoq; animo illam amplectuntur, opulentos ſeſe non ignorant, quāuis infideles theſauri vim nō cognoſcentes, fidelium opes contemnant. Deinde ne confidamus plurimum quoniā euangelium ſuſcepimus, neq; opinemur ſufficere ſolùm nobis fidem ad ſalutem, horroris plenam affert parabolam. Quænam eſt illa? [Simile eſt (inquit) regnum cœlorum ſagenæ miſſæ in mare, ac ex omni genere piſcium cōgreganti, quā cum impleta eſſet educentes, & ſecus littus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa ſua, malos aūt foras miſerunt] Sed q̄d intereſt hæc ab illa, quæ de zizaniis eſt? Eodē. n. modo etiam ibi alii ſaluantur, alii perduntur. Verū ibi hæreſi, atq; prauis dogmatibus, & qui ante illam parabolam ſunt, qm̄ prædicationi non adhæſerunt: iſti verò malè viuendo pereunt, & cæteris ſunt inferiores, quoniā veritatem quidem cognouerunt, & in iaculum piſcatorum inciderunt, & tamē malè viuēdo periere. Et certè alibi ait: Quia ipſe ſegregabit eos, vt paſtor oues ſegregat: hic verò & in parabola de zizaniis Angelos iſtud facturos dixit. [Sic. n. (inquit) erit in cōſummatione ſeculi: exibunt Angeli, & ſegregabunt malos de medio iuſtorū, & mittent eos in fornacem ignis, ibi erit fletus & ſtridor dentiū.] Quid igitur hoc eſt? Nonnunquā cōdeſcendēs ipſis craſſius, vt ita dixerim, nonnunquā vt repetit, ſublimius loquitur. Hanc autē parabolam non interrogatus, ſed ſpontè atq; a ſeipſo ex parte interpretatur, & formidinem magis amplificat. Nā ne cum aduertis, putrida foras eiecta eſſe, nullum aut paruum eiectionis periculū credas, iterpretādo ſubiunxit: ea in fornacē immittent. Et ſtridore dentium, doloris magnitudinem expreſſit. Animaduertis quod perditionis viæ? Vides quòd alii vepribus, alii veneno, alii lapidibus, alii zizaniis conteruntur,

Luc. 13 & 1. The. 4. 4

G

H

Sup. 7.

I

Inf. 25. c

K

Supra.7 b teruntur,alii in ſagena, atq; iaculo pereũt? Non igitur iniuria dictũ eſt,latam eſſe viã illã,quæ in perditionem adducit, ac multos eſſe, qui per eam ingrediuntur: hæc.n. cum dixiſſet, & ad horrorem terminaſset ſermonẽ,atq; ĩmoratus amplificaſset adiecit [Intellexiſtis hæc oĩa?Dicunt ei. Vtiq; dñe.]Deinde qm̃ intellexerunt, laudat dicens [Propterea oĩs ſcriba doctus in regno cęlorum ſimilis eſt hoí patrifamilias, qui profert de theſauro ſuo noua, & vetera] Ideo alibi ait. Mittam vobis ſapientes, & Mar.23 d ſcribas.Vides qũo vetus teſtamentum non eiecit,ſed laudibus effert,& theſaurum appellat?Quare qui diuinarũ ſcripturarũ imperiti ſunt,non erunt hi certè patresfamilias,qui cum nec à ſeipſis habent,quærere indignum putant, ſed negligenter viuendo inedia depereunt.Non autem hi ſolum verumetiam hæretici expertes ſunt huius beatificationis, quia non poſſunt emittere noua,& vetera:nã cum vetera non teneant, noua credere non poſſunt:ſicut ecõtra,qui noua non habent, hi veteribus penitus carent:hæc.n.inter ſe magno iuncta, & connexa vinculo ſunt. Audiamus igitur, audiamus quicunq; ſcripturarũ lectionẽ negligimus,quantũ damnum, quantam inopiã patiamur.Qñ.n.bona viuendi opera faciemus,qui etiam præcepta,& inſtituta ipſa,quibus viuendum eſt, ignoramus? Et opulenti quidem,qui cupiditate pecuniarum inſaniunt,aſſiduè veſtes ſuas,ne tineis borrodãtur, excutiũt:tu vero cũm obliuione oĩbus tineis peior,ac maior peſtis animam tuam deuoret,non accedes ad libros, non excuties tineas, non ordinabis animam tuam,non aſpicies cõtinuè imaginem virtutis,nec membra eius,& caput conſiderabis?Habet enim certè caput, & membra omni muliere formoſa multa venuſtiora, ac pulchriora. Quod igitur caput virtutis eſt?Humilitas certe:quapropter ab ipſa incipit Chriſtus, dicens Beati pauperes ſpiritu.Hoc cap t,etſi nec cæſariem, nec crines habeat:ſic tamen pulchrum eſt, vt deũ ad ſeipſum attrahat.Ad quem enim inſpiciam,ait,niſi ad mitem,& quietum,& humilem,& trementem ſermones meos? Et, oculi mei ſuper mites terræ: & propè Dominus eſt tribulatis corde. Hoc caput pro crinibus, atque comis hoſtias offert Deo gratiſſimas,hoc aureũ certè altare eſt, hæc ara ſpiritalis.Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, hæc ſapientiæ mr̃ eſt: qui hoc hẽt,is membra etiam conſequetur.Perſpexiſti caput quod nunquã vidiſti,vide nunc ẽt faciem,ac primum attende qualis color eius ſit,q̃ rubicundus,quàm floridus,quã gratioſus,& diſce vnde conſtat.Vnde igitur conſtat? Ab erubeſcentia certè atq; pudore:propterea quidam dicebat,ante verecundum gratia procedit. Hæc,& alia quoque membra magnam vim formoſitatis effundunt, nec ſi mille comminiſceas colores, talem ſpeciem cõficies.Quòd ſi oculos quoque velis aſpicere, conſidera modeſtiam, quanto decore,quanta diligentia depingãtur:vnde non ſolum ſpecioſiſsimi, verumetiam tam acri acumine pollent, vt vel do minum ipſum aſpiciant. Beati.n.inquit, mũdo corde, quoniã ipſi Deum videbunt. Huic capiti eſt ſapientia, & intellectus, & ſpiritalium cantuum perpetua vox.Cor autem magna ſcripturarum peritia,veri dogmatis cõſeruatio,miſericordia,& benignitas. Et quemadmodum non eſt poſsibile aĩal ſine capite viuere, ſic ſine hoc capite ſalus haberi non põt: hinc enim oĩa bona originem trahunt.Pedes,ac manus habet, quibus recta opera oſtendat: aĩata eſt pietatis,& rectæ fidei aĩa:pectus aureum, ac adamante robuſtius ipſi eſt fortitudo, per quã efficitur, ne vnquam pectus hoc queat infringi. Spiritus autem qui aĩalium corda, & cerebrum continet,charitas eſt. Vis re ipſa tibi hãc imaginem oſtẽdamus? Hunc ipſum euangeliſtam conſidera, cuius etſi conſcriptam vniuerſam non habeamus uitam,poſſumus etiam ex paucis coruſcantem effigiem eius uidere.Quãta enim humilitate, quantaque contritione rutilaret,inde cognoſces, quia uel poſteaquam præeſt euangelio,publicanum ſeipſum nominat.Miſericordiam uero eius inde percipies, quia cunctis exutus Ieſum ſequebatur.Synceram fidem de dogmatibus percipies, & prudentiam, & charitatem ab euangelii compoſitione facile intelliges. Vide quantam peritiam, quantamq; uniuerſi orbis curam gerebat, perſpicies:fortitudinem eius cognoſcimus,quia cum gaudio cœtui conuerſabatur:bonorum autem operum oſtentationem, quia in ſublimi ſede oĩno ſeſsurus eſt. Imitemur ergo oẽs eius uirtutes, ac maxime oĩum humilitatem,

Pſ. 50.d

Eccl.32 b

A Matt. 5 a

Supr. 9. b

B

Supra.5 a

Eſa.66. a

Pſ.33.d

Infr.25.a tem,& misericordiam, sine quibus salutē consequi nō possumus: vt quinq; illæ virLuc.18.b gines, & Pharisæus post illas ostendunt: quippe absq; virginitate multi beatitudine illa potientur,quam nemo absq; misericordia consequetur. Vna enim res ex necessariis,quibus salus ipsa continetur,misericordia est. Quare merito in corde virtutis ipsam collocauimꝰ, & cor ipsum esse censemus: quod quidem cor nisi cæteris oībus spiritū præbeat, velociter extinguitur. Nā quemadmodum fons si aquarum flumina ī seipso quasi stagnū quoddam retineat facile putrescit: eodem certè modo diuites,cum in seipsis opes suas detineant,marcescūt: idcirco trito ꝓuerbio fertur: Multa diuitiarū putredo apud hominem est, nec dr magna copia ingēs thesaurus:putredo enim ꝓfectò est, nō possiC dentiū, sed opum ipsarum. Nā reconditæ vestes corrumpuntur, aurū ærugine decoloratur,frumenta marcescunt. Quid plura? Cor possidentis hæc, atq; conseruantis maioribus in dies curis, quā ærugine decoloratur,atq; tabescit. Nā si animū auari nudum absq; corpore cogitatione pspexeris,inuenies sicut vestem mille tineis corrosam:sic vtiq; à curis perforatum, à peccatis putrefactum, & habēdi solicitudine tabescentem. Non talis profecto animus inopis est Inopis dico,vltro,ac sponte sua: sed fulget ille quidem,vt aurum, splendet sicut gemma, floret quasi rosa:nulla tinea ibi est nullus fur, nulla cura secularis, sed viuit angelica vita. Vis huius animi pulchritudinē aspicere? vis paupertatis opes quantæ sint discere? Non imperat hæc viris,sed imperat dęmonibus, non affistit regi,sed assistit Deo:non homini,sed Angelorum cōmilito est. Non habet duos, tres, vel viginti loculos rerū plenos: sed sic abū dat,vt vniuersum mundū paruipendat, & thesaurū habet in cœlo. Non indiget mācipiis,sed habet loco seruorum passiones, habet seruos appetitus,qui regibus dominantur,vt nec respicere audeant: regnum porrò,atq; aurum, & omnia huius generis hæc, de qua dicimus paupertas, quasi pueriles ludos,trochos dico, pilos, turboD nes,aspernatur,atq; contēnit. Habet enim ornamenta,& instrumenta ludorum, quæ videre,atq; sentire nequeūt opulēti. Quid igitur hoc paupere melius excogitari poterit? Hic in cœlo tanquā in pauimento ambulat. Quod si tale pauimentū domus eius est, cogita per teipsum qualiter tectū sit. Sed non habet,inquies, equos, neq; vehicula. Certè nec harum rerum opus est ei,qui nubibus vectatur, & cum Iesu conuersatur. Hoc igitur tā viri, quàm mulieres diligenter intelligentes,diuitiarum copiam inconsumptibilium inquiramus,vt & regno Dei perfruamur,gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi,Amen.

Homilia xlix. ex cap. xiii. & xiiii.

ET factum est, cum cōsummasset Iesus parabolas istas,transiuit inde,vsq; ibi: & accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius,& sepelierūt illud.] Cuius rei gratia has parabolas dixit? quoniā, & alias videlicet dicturus erat. Qua porrò de causa inde recedit? vt certè verbū Euāgelii vbiq; seminaret. [Et cum venisset,inquit, in patriam suam, docebat eos in synagogis eorum.] Quamnā patriā eius modo appellat? meo quidē iudicio,Nazareth: nō.n.fecit ibi, ait, virtutes multas:in Capernaum aūt fecit:vnde dictū est. Et tu Capernaum, quæ vsq; ad cęlos exaltata es, vsq; ad inferos descendas: qm̄ si in Sodomis factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in te, mansissent vtiq; vsq; hodie. Cum igitur iuissiet illuc,signa quidem multa non ostendit, ne maiore vi Iudæi exardescerent, ne ꝓpter incredulitatē ad detrahendum magis conarentur. Doctrinā autem proponit,non minoris,quam signa admirationis: illi vero cum mirari, ac stupere propter docēdi virtutem debuissent, ex vecordia vilipendunt eum, qui Ioseph filius videbatur. Et cum exemplis priscorum potuissent commoneri, qui à parentibus parum notis insignes filios ꝓcreatos nouissent:nā & Dauid agricolæ ignoti filius erat, & Amos caprarii,& ipse caprarū custos,Moses quoq; ille multo inferiorē seipso parērē habuit, cum igitur eo maximè admirari deberēt, quod à tali natus, ita diuinitus loquebat vt clarum esset,non humana doctrina,sed Dei virtute ipsum ita prædicare: unde admirari, ac colere debebant, inde ad spernendum concitantur. Assiduè autem ad synagogas ibat, ne si continuo in eremo versaretur, tanquam uerū inimicum impugnarent. Stupentes igitur, & ambigentes dicebāt:[Vnde huic sapiētia hæc,& virtutes,

Sup.11.c

E

1.Par.2.b

Amos.1.a

Exo.2.a b

Vide Iosephum de natiuitate Mosi libro 2. an t.

F

tutes,aut signa?] Virtutes nominabant, aut etiã sapientiã, atq; doctrinã ipsã [Nonne hic est fabri filius?]Quare miraculũ maius: & stupor multo amplior.[Nõne mater eius dicit̃ Maria,frater eius Iacobus,& Iudas?& sorores eius, nonne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur in eo.] Vides in Nazareth ista dicta fuisse. Nõne fratres eius, inquiunt,ille atq; ille sunt?Quid hoc sibi vult? Hinc n.magis in fidẽ induci deberetis. Sed pessima certè res inuidia est, & sibiipsi sæpe repugnat.Nã quæ inaudita,& mirabilia erãt,ac sufficiẽtia ipsos ad Iesũ attrahere,ea illos magis scandalizabant.Quid igit̃ dicit ad eos?[Non est propheta sine honore, nisi in patria sua ,& in domo sua. Et nõ fecit ibi,ait,multas virLuc.4.c tutes ꝓpter incredulitatẽ eorũ.]Lucas autẽ, inquit, & non fecit ibi signa multa Atqui, quispiã obiiciet, facere debuisset. Nam si mirabant eũ, atq; stupebant, quamobrem multa nõ fecit signa? Quia videlicet non seipsum ostentare, sed aliorũ vtilitatẽ quærebat Quia igitur incredulos eos esse videbat, ne maiori culpæ obnoxii essent, non
G multa signa operatur. Quanquam n. multo tempore post, cum iam miraculorũ fama vniuersã Iudæam impleuisset, patriã repetiisset, non potuerunt tamen ferre, sed magno igne liuoris inflammabantur. Sed cur etiam pauca fecit signa? Ne dicere possent ad eum,medice, cura teipsum , ne hostem,atque inimicum putarent,neq; despici se ab eo arbitrarentur, ne deniq; sic excusare se auderent, dicentes. Si facta signa fuissent, credidissemus: idcirco igitur pauca, non multa fecit, partim ne, quod doceret, ipsi prætermitterent, partim ne maioris illi criminis rei fierent. Quanta igitur illius esset sapientia, tecum tu ipse cogita, quippe ,vel cum inuidiæ malo vehementius laborantes ipsum admirentur. Verum quemadmodum in operibus, atque signis, Sup.12. non accusant, quæ facta sunt, sed falsas cõb fingunt causas , dicentes: In Beelzebub & Lucæ principe dæmoniorum dæmonia eiicit: sic 11.b etiam hinc non vilipendunt doctrinã, sed ignobilitatem generis respuunt. Doctor, atque magister non conuitiatus est,sed mirabili quadam mansuetudine respondet. Non est, inquit, propheta sine honore, nisi in patria sua. Nec hinc sermonem terminauit, sed illud subiunxit. Et in domo sua.

Vt (mea quidem sententia)hac adiecta par H
ticula, fratres quoq; sui intelligerentur. A- Luc.4.c
pud Lucã vero exẽpla quoq; ponunt̃, quia d
nec Helias ad suos venit,sed ad viduã alie- 3.Re.17
nigenã: nec ab Heliæo quisquã leprosus a,b
alius mundatus est, ꝓter alienigenã Naa- 4.Re.5.
man. Iudæi autem non receperunt quic- d
quã boni,ab illis,neq; fecerunt,sed peregri
ni solummõ, atque aduenæ.Quibus dictis
prauos eorũ mores, ac ꝑprobã cõsuetudinẽ
a priscis defluxã tpibus reprehendit, ostendens nihil in ipso noui ab eis fieri. [In illo Cap.14.
tpe,audiuit Herodes tetrarcha famã Iesu.]
Rex n.Herodes,pr̃ huius,q̃ pueros in Bethlehẽ crudelissimè necauit,ferè iam pridem expirauit.Non autem ociosè tps euangelista denotauit,verum , vt ceruices tyranni, quibus cæteros despiceret,omnes intellige re possemus.Nõ enim ab ipsis statim miraculorum exordiis famã Iesu, sed post multum tẽpus percepit. Huiusmodi certè sunt qui in principatibus viuunt. Nam qm̃ fastu rerum plurimum sibi arrogẽt, paruifacientes cætera raro ea perdiscunt. Tu autẽ etiam hic animaduerte, quàm ingentes virtus habeat vires.Nã hic Herodes adeo Ioãnem perhorruit,vt à nimia formidine, vel de resurrectione philosopharetur. [Dixit I
aũt pueris suis; hic est Ioannes , quem ego interfeci,ipse resurrexit,à mortuis, & ideo virtutes operant̃ in eo.]Vides nimiũ ipsum timuisse, nec etiam hæc verba ad alienos efferre audet, sed vernas suos alloquitur. Sed tamen hæc sua opinio irrationabilis, & violenta,&(vt ita dicã) militaris est. Multi enim surrexerũt à mortuis, nec vllus eorum huiusmodi quid unquã cõfecit, quanuis ambitionis simul, atq; timoris hæc uerba mihi plena videantur. Solet quippe uesanus animus repugnantia sæpe simul recipere. Lucas autem ait, quia turbæ dice- Luc.9.a
bant,hic est Helias,aut Hieremias,uel priscorum unus prophetarum:quare hic quasi prudentius quicquam,atq; uerius allaturus hoc dixit Verisimile autem mihi uidetur,aduersus eos, qui Ioannem esse dicebant, multi. n. etiã id de Iesu arbitrati fuerunt,illud primo Herodem dixisse quasi amentiæ cæteros accusantẽ, Ego Ioannem interfeci. Quomodo dicitis Ioãnẽ hic esse? Solebat enim dicere,ut a Marco, & à Luca subintelligere possumus,Ego Ioannem decollaui, fama uero signorũ iam corobora-

ta

Luc. 9. & Mar. 6. c

ta ſurrexiſſe Ioannem ſuſpicatur. Deinde hiſtoriam nobis euangeliſta contexit, nō quidem principaliter: omnis enim intentio eius, atq; ſtudium eſt, doctrinam, &

K

ſigna Chriſti deſcribere; quare nihil aliud niſi quod ad hoc negociū cōducat, exponit: ſed hanc hiſtoriā non induxit, niſi pp

Mar. 6. g

Chriſtum, & qm̄ Herodes, dicebat ſurrexiſſe Ioannē. Marcus aūt, ait, quia Herodes quanuis à Ioanne reprehenderetur, valde tm̄ ipſum honorabat ita inuicta res virtus eſt. Narrando deinde, inquit. [Herodes. n. cū tenniſſet Ioannē, ligauit eum, & poſuit in carcere pp Herodiadem uxorē Philippi fratris ſui, dicebat. n. illi Ioannes, non licet tibi habere eam. Et uolēs eum interficere, timuit populū, qa ſicut prophetā eū habebāt] Et curnā nihil Ioannes hac de re mulierem, ſed virum alloquitur? Quia & principalior vir eſt, & poteſtas in illo erat. Animaduerte aūt qūo hanc accuſationē minus oneroſam facit, quaſi hiſtoriam deſcribit, dicens. [Cum aūt natalitia Herodis agerentur, ſaltauit filia Herodiadis in medio, & placuit Herodi.] O conuiuiū diabolicum. O ſatanæ ſpectaculū. O iniquū tripudium, & mercedē tripudii multo iniquiorē. Cædes. n. oīum ſceleſtiſſima cædiū excogitabat. Et qui coronari, ac laudibus in cę ſum efferri merebatur, percuſſus ſecuri iacebat.

L

Qui dæmones deuicit, eius caput poſt cædem ad meſam afferebat. [Saltauit, inquit, Herodiadis filia in medio, & placuit Herodi: nū iureiurādo affirmauit qdcunq; petierit ſe illi daturū: illa uero à matre pmonita: Da mihi, ait, caput Ioānis Baptiſtę.] Duplex hic crimē eſt, qm̄ īpudēter ſaltauit, & qm̄ adeo placuit, ut cædē loco mercedis acceperit. Vides q̄ atrox, q̄ inſenſatus, quam vecors eſt, qui iurando ſe obnoxium facit, & illi petēdi poteſtatem cōcedit, & poſteaquam vidit ad quantū mali res prorupit, mœrore cōfectus eſt. Atqui timuiſſe ipſum a principio ſcribitur. Cur igitur mœret? Quia videlicet talis res virtus eſt, ut nequā etiam homines, & admirentur ipſam, & laudent. Sed ò furioſam mulierem, quæ cum adorare admiratiq́ue deberet Ioannē, quoniam ab iniuria eam vindicabat, cædem conſtruit, laqueum ponit, & gratiam petit diabolicā. [Ipſe aūt timuit, inquit, propter iuſiurādum, & ſimul recumbentes.] Et quamobrem, quod gratuius erat non timuiſti? Nam ſi teſtes piurii habere formidabas, multo te magis metuere oportuit, tot tantosq́; iniquiſſimæ cę dis teſtes habere. Verum qm̄ multos opinor criminis cām, vnde cædes oborta eſt, ignorare, operæpretium duco id nūc diſcere, vt legumlatoris prudētiā videatis. Quę nam erat ergo priſca illa lex, quā Herodes conculcabat, & Ioannes vlciſcebatur? Siquis abſq; liberis obierit, fratri eius vxor ſua detur. An qm̄ nullo ſolatio mors mitigabatur, & pro vita oīa facere licebat? Lex promulgata fuit ut frater viuens mortui fratris vxorem ducat, & fœtus inde creatus defuncti nomine appellaretur, ne domus. ſ illius omnino corrueret: niſi. n. liberos defunctus reliquiſſet, quę rex maximè mortis cōſolatio eſt, intolerabilis luctus, atq; inextinguibilis fuiſſet: idcirco tale ſolamē conditor legum excogitauit, & naſciturum illius noīe uocari præcepit. Cum uero liberi erant defuncti, nullo mō tale matrimonium procedebat. Sed curnā ita, inquies? Nam ſi alii uxorem defuncti ducere licebat, nonne multo magis fratri? Minimè. Voluit enim latius affinitates euagari, ut multis modis inter ſe homines vincirentur. Quare igitur non alius, quàm frater ſine liberis defuncti uxorem ducebat. Quia eo pacto nequaquam defuncti fœtus putaretur. Nunc autem ſi frater generaret, probabilis aīos hominum occuparet cautio, q̄uis & alioqui nulla neceſſitate alius urgebatur defuncti domum reſtituere, qd a fratre iure propinquitatis poſtulabatur.

Deu. 25 a

A

Quoniam igitur Herodes uxorem fratris cuius filia uiuebat, duxit: hac de cauſa Ioānes criminatur, moderatè id, & cum fiducia manſuetudine miſta faciens. Tu uero perſpice quomodo totum illud ſpectaculum ſatanæ erat. Nam primum temulentia, & deliciis conſtabat, unde nihil unquā probe factum eſt. Deinde ſpectatores omnes erant corrupti, & ille qui cōuiuio præerat omnium iniquiſſimus. Tertio, uoluptas, atque licentia omnia dicendi, audiēdi, faciendi, maxima in ipſis erat. Quarto puella propter quam matrimonium fieri non poterat, quæ abdi, atq; occultari propter contemptum matris debebat, ingreditur, omnia palam faciens, & omnes meretrices uirgo impudētia ſuperās. Tpis quoque ipſius inopportunitas ſcelus Herodis

mirum

mirum in modũ amplificat. Nam qñ gratias Deo agere oportebat, qui eum illo die in lucem produxit, tũc nefandissimã cędẽ cõmittit: qñ vinctũ ex gaudio soluere debebat, tunc ad vincula iniquissima iussu mors suo accessit. Audiatis hæc virgines, immo verò ẽt nuptæ, quæ in aliorũ nuptijs
B saltare, ac tripudiare, & cõem fœminarum sexũ deturpare nõ veremini. Audiatis etiã hæc viri, qui magnifica conuiuia ebrietate plena consectamini: audiatis, inquã, & diaboli barathrũ perhorrescite: sic enim oĩno miserũ illũ hæc conuiuiorum pompa op-
Mar. 6. c pressit, vt quemadmodum Marcus dicit, ẽt iurauerit, quicquid puella peteret, & ad dimidium vsque regni sui se libenter daturum. Tantu scilicet principatum suum faciebat, adeo voluptate captus erat, vt tripudiis regna concederet. Miraris forsan, si hæc tunc fiebant, cum etiam nunc post tãtam religionis nostræ philosophiam, multi iuuenum adeo molles eneruesq; sint, vt nulla iusiurandi necessitate vrgẽte, vel animas suas tripudij gratia largiantur? Nam à voluptate semel victi quasi pecudes quo lupus trahit, concurrunt: quod etiam tunc vesanus ille patiebatur, qui duo maxima
C la contexuit, & quasi architectus magna versutia totam rem fabricata est: quam maximas habere gratias Ioanni oportebat, hæc ad impudentissima tripudia filiã impulit, hæc cędẽ Baptistæ flagitauit, ab hac Herodes irretitus deperiit. Vides quàm p-
Sup. 10. bẽ illud à Christo dictum est. Qui patrem aut matrem super me diligit, non est me dignus. Nã si hæc illa cõseruasset, non tot tantasq; leges transgressa corruisset, non ita sceleſtam cædem perpetrasset. Quid em hac immanitate pĩus excogitari poterit? Cædem in gratiam petis, & cædem scelestissimam, & hoc inter cœnandum publicè atq; impudentissimè? Nec enim seorsum accessit, ac collocuta de istis est, sed coram cunctis audientibus, velamine abiecto, nudo capite, diaboli vsa patrocinio, petitionẽ peregit: ille cõparari petitionẽs eius fecit, illa mentẽ Herodis eripuit. Vbi em saltus lasciuus, ibi diabolus certè adest. Non n. ad tripudia hæc nobis pbuit Deus, sed vt modestè incedamus, nõ vt impudẽter camelorũ modo saliemus: nec em solũ fœminę, verumetiã cameli turpiter saliunt: sed vt in angelorũ choris consistamus. Quod si corpus deforme sit impudenter saliendo. quãto magis animã fœdari credendũ est? His tripudiis diabolus saltat, his à dæmonũ ministris homines decipiuntur. Sed petitionẽ D
ipsam cõsideremus. [Da mihi, ait, in disco caput Ioannis Baptistę.] Vides impudentiã puellæ, vides à diabolo penitus ipsam detineri? Non dignitatis etiã meminit, neque vultum dimittit: sed quasi de lapidibus loqueretur, sic sacrum illud atque beatum caput in disco afferri postulat: nec causam petitionis vllam affert, quippe nulla excogitari poterat: sed absque ratione aliorum calamitatibus honorari contendit: nec postulat, vt coram producatur atque interficiatur. Nec enim ẽt ad mortem euntis libertatem ferre potuisset, sed exhorruisset, etiam dum necaretur, vocem illius. Non enim in extremo tempore vitæ filuisset: ideo ea mihi ait, in disco. Magna enim inflammata cupiditate sum videndi illam linguam silentem. Non enim effugere solum illas redargutiones cupiebat, sed insultare quoque ac illudere iacenti. Deus autem sustinuit, nec fulgure à cœlo vibrata impudẽtissima facies illa est, nec terræ hiatu turpissimum illud est absorptum cõuiuium: vt & iustus ille fulgentiores coronas consequeretur, & qui postea iniuriam passuri essent, hoc exẽplo corroborati, æquio- E
ri animo cuncta perferrent. Intelligamus hæc omnes, qui studiosè viuentes à prauis vexamur hominibus: intelligamus hęc omnes, inquam, Deum tunc sustinuisse illum, qui in eremo, qui in zona pellicea, qui in cilicio vixerat, qui propheta fuit, & pro- Sup. 21.
phetis omnibus maior: quo nemo maior in natis mulierum surrexit, à petulantissima puella, & impudentissimo scorto iugulari, præsertim cum leges diuinas defenderit. Hæc cogitantes, magno feramus animo quæcunque patiamur: nam & tunc polluta illa homicida tantum efficere potuit, quantum voluit, & animum suum superq; expleuit. Deus autem permittebat, quanuis nihil prorsus in illam, sed in illũ

crimina Ioannes coniecit: sed habebat accusantem conscientiam suam, cuius morsibus tanquam stimulis concitata, magis bacchabatur, & in summum dedecus oēs detrusit, seipsam, filiam suā, defunctū maritum, viuētem, adulterum, & priora superare certabat. Nam si doles, inquit, qm̄ adulterii crimine a Ioanne accuseris, ego te homicidam etiam faciam, & interfectorem
F accusantis conscium. Audiatis quicunque de re incerta iusiurādū præstatis: nā & aliis perditionis vestræ potestatem tribuitis, & profundissimum vobis barathrū effoditis: sic enim etiam Herodes periit. Putauit n. puellam in solēnitate, & conuiuio, in tanta celebritate gratiolam quandam festiuā, & sibi nihilominus conuenientem, non autē caput Ioannis, petituram. Sed tū nihil horum à supplicio illum defenderet. Nā licet illa atrocissimi animi fuerit, non tū ita facile ille decipi debebat, vt in tyrannico imperio mulieris omnia subire vellet. Nam primum quis non abhortuisset, sacrum illud in cœna caput propositum videns sanguinem stillare? Sed non fuit commotus Herodes, nec illo sceleratior illa mulier. Tales quippe sunt mulieres omnes, quæ mercede corpus prostituunt, pertinacissimæ omnium atque truculentissimæ. Quòd si nos modo hæc audientes perhorrescimus: quanta illos turbatione tunc commotos esse credimus, qui simul in conuiuio recūbebant, nup interfecti caput hominis cruētatum videntes? Sed nihil illa truculentissima, furiis quoq; ipsis immanior hoc aspectu passa est, verumetiam exultabat ac lætabatur. Et quanuis ipsius aspectus flexisse ipsam debuisset, nihil tū sceleste, & sanguinem propheticum sitiēs commota est. Talis certè res luxuria est, non petulantes solum, verum homicidas facit. Nec dubitandum est adulterii cupidas, ad maritorum
cædem, quibus iniuriam afferre meditan-
G tur, paratas esse atq; accinctas: nec ad vnius hominis interitum solum, verumetiam ad omniū, ad quos sui dedecoris infamia pertinet: cuius rei multi passim testes inueniuntur. Quod & illa tunc fecit, putās nullum amplius quicquam de fornicatione sua dicturum. Euenit aūt totum oppositū, quia maiore ac clariora voce postea Ioannes exclamauit. Verum malignitas quemadmodum febricitantes, quando frigidam aquam expetunt, non futura, sed præsentia solum considerat. Nam nisi accusantem iugulasset, non ita prædicata esset petulantia sua: discipuli enim eius, qñ in carcerem fuit coniectus, nolentes aliorum publicare flagitia, nihil oīno dixerunt: cū vero iniuria interfectum doctorem vidissent, tunc coacti rem oēm exposuerunt, causam etiā ipsius cædis, nequis fortè iustiorem putaret, sicut in Theuda, & Iuda, impelluntur Acto. 5. f
explicare. Vnde patet quanto magis, quis g
hoc modo peccata obumbrare atque offuscare voluerit, tanto magis in lucem oīa venire. Sic delicta non adiectione delictorū, sed pœnitentia, & confessione celantur. Tu autem perpende quēadmodum simpliciter oīa, & absq; molestia ita narrat, vt quasi defendere videatur Herodem. De ipso em H
dicit, q tristatus fuit, sed tū propter iusiurādum, ac simul recumbentes: de puella vero, quòniā a matre fuit inducta, cui etiam postea caput attulit: mulierem illam omnia hæc facinora perpetrasse. Oēs enim iusti, non quia quispiam deceptus patiatur, sed quia faciunt iniuriam, dolent: quem profecto verè iniuriam pati dicere possumus. Nullam enim Ioannes, sed qui mortem sibi machinati sunt, iniuriam patiebantur. Ita & nos, oro, faciamus. Non insultemus proximorum peccatis, sed quātum possumus, occultare conemur: susciptamus animum philosophia dignum, imitemur euāgelistam, qui etsi de muliere fornicatrice, & homicida diceret, quantum potuit tamē absq; vlla reprehensione narrauit: nō enim dixit a scelerata, & vesana, sed a matre puellam admonitam atq; inductam fuisse. Ille honestissimo vocabulo matrē appellauit tu maledicis, & conuiciaris proximum. Nec ita mansuete si frater vnquam te irritauerit, de ipso loqueris, vt ipse de corrupta muliere, sed quasi fera bestia ita tumescens, malignum diceres illum fraudulentum, amentem, cæteraq; huiusce modi. In ferarū enim crudelitatem prorumpentes, quasi de alienagena loquimur, contume I
liantes atq; vituperantes. Non ita certè sancti viri faciunt, sed lachrymas potius pro peccatorib. faciunt q eis maledicant. Hoc nos quoque, obsecro, faciamus: lachrymis dignam putemus Herodiadem, & omnes illius imitatores. Multa enim etiam nunc huius sympolia celebrantur, in quibus etsi

Ioannes

Ioannes non interficitur, Christi tamen membra dilaniantur, multoque grauiora committuntur. Non enim caput Ioannis, qui modo tripudiant, sed animas recumbentium petunt. Cum enim voluptatum seruos efecerint, & illicitis meretricum amoribus occuparint, non caput à ceruicibus, sed animam à Christo disiungunt, enerues ac effœminatos spectatores reddêtes. Nec audebis, recte scio, mihi respondere, vino te sepultum, & ebrietate superatum: tripudio mulieris, & cantu non fuisse commotum. Moueris enim certè, & illud in te horribile perficitur, quòd Christi mêbra, meretricis conficis membra: etsi non assit Herodiadis filia, sed adest tibi diabolus, qui etiam tunc in illa tripudiauit, & tunc in ista te spectatore tripudiat, & discumbentium atque spectantium animas captiuas abducit. Quòd si quis potest non commouerit videndo, sed omnem huiuscemodi remulentiam superare: aliorum tamen peccatis adesse, nihil aliud est, quàm peccato se participem facere. Multis certè rapinis huiuscemodi conuiuia plena sunt. Nam si cum appositas videas carnes, & ingentis placentas preci: vnde illarum rerum copia collecta sit, cogitas, iuuenies vi, & rapina fuisse accumulatas. Quòd si illa non fuerint rapta, neque tamen etiam sic opiparæ comparata cœnæ, delictis carêt, audi qualiter propheta hinc accusat. Væ qui bibitis vinum colatum, & vnguêtis pretiosis vngimini. Vides qualiter hic delicatam vitam reprehendit? Nõ enim auaritiam his verbis, sed voluptatem accusat. Et tu quidem immoderatè deuoras, cum Christus esuriat. Tu pretiosissimas placentas, ac liba, Christus verò nec siccum quidem frustum panis. Tu vina bibis falerna, Christo verò nec frigidæ quidem aquæ calicem sitienti dedisti. Tu in tenerrimo lecto atque perornato stertis, cum Christus frigore laboret. Quare si omni etiam auaritia conuiuia tua vacent, tamen ideo flagitiosa sunt, quia cũ immoderatè omnia facias, nec necessaria quidẽ Christo præbes, præsertim cum rebus illius lasciuias. Sed & si orbi pareutũ adolescentuli tutelas haberes, quo famescente turebus illius lautissimè viueres, & mille homines haberes accusatores, & a legibus sta tuta supplicia non euaderes: cum autem diuitias Christi receperis, non putas frustra eas consumendo pœnas te aliquando daturum? Hæc non de his dico, qui scorta nutriunt: non enim magis ad illos mihi sermo est, quàm ad canes, nec de auaris, atque rapacibus, nec de his, qui tam suo, quàm aliorum ventri diligentissimè student: nihil enim mihi commune cum ipsis est, quemadmodum neque cum porcis, aut cum lupis: sed de his dico, qui abundè rebus suis potiuntur, nihil alijs præbentes, de his qui paterna bona ociosè cõsumunt, qui omnes grauiter accusandi sunt. Cur enim iure non accusaberis, cum gnatones tibi, & canes pleno ventre assistant: Christus vero indignus, qui tibi assit, videatur, cum histrio ad risum te mouendo abũdè ac delicatè cibum abs te sumat: Christus vero cœlorum regnum offerendo, nec minimam quidem partẽ accipiat? Et ille si facetè aliquid dixerit, plenus abiit: Christus aũt qui ea docuit, quæ nisi sciremus, nihil canibus præstantiores profecto essemus, nec tãtum quidem quãtum ille consequitur. Horresçis hęc audiẽdo? Horresce (quæso) non verbo, sed opere: eiice hos gnatones, suscipe loco ipsorum Christum. Si sale ac mensa tibi communicauerit, mitis erit cum te iudicet: solet n. valde mensam venerari. Nec id iniuria, cũ eam etiam latrones venerentur, quanto magis dominus? Veniat tibi in mentem meretricis illius, quæ à mensa ita manſuetum Christum reddidit. vt Simonem increaret, dicens. Osculum non dedisti mihi. Quòd si hæc de negligente, Chrs quid tibi retribuet fastidienti? Nec inopem fastidias, quoniam sordidus, atque pannosus accedit: sed recordare, quia Christus domum per illum tuam ingreditur, & derelinquas aliquando verborum actimoniã, quibus semper confundis accedentes importunos, ociosos, cæteraque huiusmodi inclamando. Cogita, oro, quando hoc dicis, quot quantasque res tibi gnatones conficiunt, quod emolumentum tibi, aut domui tuæ afferunt. Prandium, inquies, suauius reddunt. Quomodo suaue quicquam facere possunt, qui palmis ceduntur, qui turpissimè loquuntur? Quid amarius, respondeo, quàm ad imaginem Dei factum, pugnis lacessere, & ab hac proximi contumelia iucunditate affici? An non pu-

K

Amo. 6. b

Luc. 7. g

M

L

A

det spectaculum ex domo tua facere, conuiuio hominum repleta, & scenicos imitari cum ingenuo vir, & generosus esse videaris? Hæc igitur suauia tu vocas, responde (quæso) pro quibus largus lachrymarum fluuius effundendus, pro quibus flendum atq; ingemiscendum est? Cumque deberes ad probam eos vitã exhortari, & rectè consulere, tu ad periuria, & ad turpissima verba impellis: inanem hanc rem tu vocas, & voluptatis materiam tibi præbere putas, quæ gehennam tibi administrat. Cum. n. vrbanè quicquam dicere gnatones nõ possunt, iureiurando, & periurio inde se soluunt. Hæc tu risu, & non lachrymis, & planctu prosequenda ducis. Quis non mentis inops hæc diceret? Hæc à me dicta sunt, non quia prohibeam alimenta illis præstari, sed quia hac de causa nollem præstari. Ex misericordia enim non ex contumelia originem alimonia trahit: misereſce, non derideas, nutriasq; quia inops est, nutrias quia Christum in ipso nutris, nõ quia diabolicis verbis cachinnum inuet, & suam obruituitam. Noli faciem respicere ridentis, sed animum eius cõsidera, & tunc intelliges millies sibi à seipso maledici, tunc gementem atque plangẽtem videbis Quã rem, si occultat, propter te quippe occultat; Adhibeas igitur pauperes homines, & liberos in conuiuio, non periuros, neque mimos. Quòd si huius impendii atque laboris mercedem exigere ab eis uelis, da eis libertatem, vt siquid abs te fieri absurdè videant, increpent, admoneant, habeant curam domus atque familiæ tuæ: habes liberos, sint tecum patres illorũ qui omnes lucra tibi afferant; qui Deo placeãt, in spiritalem ipsos remitte mercaturã. Auxilio quis leget, patrocinare, administra, venare peregrinos his modis, indue nudos, necessitates dissolue proximorum, tunc tibi alimoniæ gratiam referant: quæ tam tibi, quàm illis prodesse potest, quam nullus vnquam accusabit: hoc modo etiam amicitiæ conglutinantur. Nam & qui gratis nutriuntur, etiam si diligi videantur, verentur tamen quasi apud te incassum viuentes. Si vero aliquid conferant, & ipsi ad te facilius veniẽt, & tu suauius recipies, atque liberius. Ita domus tibi nõ spectaculum, sed ecclesia fiet. Ita fugam inde diabolus rapiet, & Christus cum angelorũ innumera multitudine ingredietur. Vbi n. Christus est, ibi angeli sunt. ibi cœlum, ibi lux hac solari luce fulgentior. Quòd si vberiores fructus ab eis capere volueris, iube cũ aliarum rerum curam agis diuinas ab eis legi scripturas: libentius in his tibi morem gerent, quibus tam tu q̃ illi honestiores efficimini, quã in illis gnatonicis, quibus vna omnes dehonestamini tu quasi contumeliator ac temulentus. illi quasi miseri ac uentri seruientes. Nam qui ad contumeliam aliquos miserit, grauius quid facit, quàm si occideret: qui uero ad lucrum, & laudem, is magis prodest, quàm si à morte liberaret. Et modo quidẽ magis quàm fœnora ipsos contemnis, & vernæ ipsi, cæteriq; serui liberius apud te uiuunt, tunc uero angelis æquales facies Libera igitur, & te, & illos ab his opprobriis, & gnatonum, & parasitorum omisso uocabulo, socios uiuendi appella amicos, non adulatores uoca. Amicitia enim diuinitus non in malo amicorum, sed in utilitate atque laude inuenta est. Illæ uero parasitorum amicitiæ omni capitali peiores inimicitia sũt. Nam multa ab inimicis lucrati sumus, ab istis uerò semper nobis opprobria, semper nocumenta inuehuntur. Non retineas amicos damni magistros, non retineas amicos mensæ magis, quàm amicitiæ cupidos. Hi omnes, crede mihi, nisi deliciis dirumparis, non erunt tibi amici. Qui uero uirtutis gratia tecum uiuunt, erunt continui, & si aduersa fortuna reflauerit: parasitorum autem genus sæpe etiam ulciscitur, praua de hoibus æstimationem suscitantes Non enim ignoro multos hinc ingenuos uiros praua & falsa fama laborasse, alios maleficis artibus, alios adulterii crimine, alios aliter dehonestatos. Cum enim nihil faciant, & lautè apud aliquem frustra uiuant, uoluptatis ministri fuisse facilè tradũtur. Quare ne in hanc suspicionem deueniamus, & ut maximè Deo placeamus, & gehẽnę supplicia fugiamus, diabolicam hanc cõsuetudinem omnino dissoluamus: & comedentes itaque, & bibentes, ad gloriam Dei omnia facite, vt ad gloriam suam peruenire possitis, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi. Amen.

B C D 1.Co.10 g

Homilia

Homilia l. ex cap. xiiii.

ET cũ audisset Iesus, recessit inde in na
Supra. a uiculã ] Vide crebro ipsum secedentem. Nam &
Supra. 3 b quãdo Ioannes traditus fuit, & qñ interemptus, & quando Iudæi audierunt complures ad eum discipulos cõfluere: quod fecit vt mores hominum plurimũ disponat, atque gubernet: cum nondũ tẽpus aderat, quo deitatem suam manifestè
Mat. 17 & Mar. 9. a, & Luc 9. d vellet reuelare, qua de re discipulis quoq; dicebat, ne vlli dicerent, quia ipse esset Christus: post resurrectionem enim suã hoc manifestari volebat: vnde nõ seuerus fuit in eos Iudæos, qui ante crucem non crediderunt, sed ad dandã veniã paratissimus. Cum autem recessisset, nõ ad vrbem aliquam, sed in cremum, & cum nauigio proficiscitur, vt nemo ipsum sequeretur.
Supra. 9 b Tu vero considera, quo Ioannis discipuli familiariores Iesu facti sunt. Ipsi enim erant, qui occisum Ioãnem nũciauerũt: ita cæteris omnibus derelictis, ad Iesum cõfugiunt. Sic quæ optimè differendo ab eo responsa fuerant, nõ parũ vtilitatis post calamitatem illis attulerunt. Sed cuius rei gratia non antè recessit, quàm de interempto Ioanne nuncium acceperit, præsertim
Ioã. 21. Mar. 23 cum omnia, vel antequam fiant non ignoret? Ideo non solum aspectu, sed re ipsa, & opere hominem se credi volebat, quoniã diaboli versutiam atque malitiam nouit, quem omnia facturum videbat, vt non verè homo factus fuisse, videret. Et ipse quidem hac de causa discessit, turbæ aũt neq; sic remorantur, nec Ioãnis interitu quic-
F quam de se reformidant, sed sequuntur diligenter vbiq; (dilectio nempe atq; amor cuncta facilè mala, & terribilia depellit) ideo etiam confestim retributionem laboris acceperunt [Cũ enim exisset, ait, vidit, turbã multã, & misertus est eis, & curauit, languidos eorũ. ] Quanuis magno sudore illi sequebantur, tamen quia Christus sibi retribuit, omnem studii sui diligentiã superabãt. Idcirco huius curationis causam intensam quandam misericordiam fuisse asserit: curauit enim omnes, nec fidem vt solius fuit eorum petiit. Nam quoniam vrbibus relictis, incertis eum locis diligenter quærebant, ac inedia etiam cogente non recedebant, quo animo atque fide in ipsum essent, latere non poterat. Cumque famescẽtibus cibum miraculosè allaturus esset, nõ à se ipso illud facit, sed pces aliorum expectat. Conseruat em consuetudinẽ suã, vt iã diximus, neq; prior quasi exultãs, sed vocatus atq; rogatus signa, & miracula cõficit. Sed curnã nemo ex turba de seipsis cũ Christo collocutus est? Mirũ in modum G vtebãtur ipsum, atq; amabant, adeo vt vel inediã æqniori aĩo perferrent: sed neq; discipuli pro turba orauerunt, imperfectiores enim adhuc erant. [Vespere autẽ facto, ait, accesserunt ad eum discipuli eius, dicẽtes. Desertus est locus, & hora iã præteriit, dimitte turbas, vt euntes in castella emãt sibi escas. ] Nã si post factũ miraculũ obliti sunt, si post sportas, cũ doctrinã pharisæorum fermentum appellaret, de panibus ipsum putarunt dicere: quanto minus antea quàm hæc viderunt, nihil huiusmodi suspicati fuissent? Et quanuis præueniens, multos curauit ægrotos; sic tamen adhuc imperfectiores erant, vt neque hinc quod de panibus factum est, cogitare potuisset. Perpende igitur Christi sapientiam, quomodo ad fidem vocare voluit. Non enim dixit, ego ipsos pascam: incredibile enim id videretur audientibus. Quid igitur? [ Iesus aũt, inquit, dixit eis Nõ habent necesse ire, date illis vos mãducare. ] Nõ dixit, ego eis dabo: sed, vos date: vt homini enim solum ei administrabant, nec adhuc commoniti emẽdantur, aut ad alteriora eriguntur, verum vt homini respondent, dicentes. [ Non habemus nisi quinq; panes, & duos pisces. ] Vnde Marcus quoq; ait, quia non intellexerunt quod dictum erat: erat enim Marc. 6. obscuratum cor eorum, quoniã humi iacebant, a seipso iam omnia peragit. [ Afferte, nãque, ait, illos mihi huc. ] Nã etsi locus desertus est, tamen qui vniuersum orbem terrarum pascit, hic præsens est: etsi transierit hora, sed qui temporibus non subiH citur, nobiscum colloquitur. Ioannes autem hordeaceos panes fuisse scribit, non superfluè, neque ociosè id enarrans, sed deliciarum luxum Apostolorum exemplo calcandum esse instruens. Talis nempe prophetarum etiam mensa erat. Cum igitur sumpsisset quinque panes, & duos pisces, ac iussisset turbas recumbere in fœno: respexit, inquit, in cœlum, & benedixit, cumque frægisset, dedit discipulis suis, discipuli autem turbis: & manducauerunt oẽs, & saturati sunt: & tulerunt reliquias Ioã. 6. a

duodecim cophinos fragmentorũ plenos. Manducãtiũ autem fuit numerus quinq; millia virorũ, exceptis mulieribus, & pueris.] Cur ita respexit in cœlũ, & benedixit? Vt crederetur non aliunde, quàm à patre missus fuisse, & qm̃ illi æqualis est, quarũ rerũ approbationes repugnare sibi ipsis videntur. Nam æqualitas quidẽ, qm̃ magna potestate oĩa faciebat, demõstrabatur: a patre verò ipsum esse vnde persuaderetur, nisi multa cum humilitate quæcunque faciebat, in ipsum ita retulisset, vt etiã eum ad præclara facinora inuocaret? Propterea nõ alterum ipsorum semper solum factitauit, I sed vt vtraq; illa cõfirmaret, modò summa cum potestate imperii, modò inuocans patrem atq; orans, miracula peragit. Ac ne repugnantia quædã in ipsis esse videretur in cœlum minora peracturus respicit, cũ maiora cum potestate à seipso faciat: vt videlicet tu discas, non quia non posset minora peragere, id circo inuocasse, atq; orasse, sed vt patri honorem redderet. Nã qm̃ peccata dimisit, qm̃ paradisum aperuit, & latronem introduxit, quando legem, vt author eius soluit, quando mortuos quasi a somno excitauit, mari imperauit, secreta cordium reuelauit, oculos cæci hominis curauit: quæ nullus nisi Deus facere potest, non orauit, neque inuocauit. Quando autem panes multiplicauit, quod multo minus erat, tunc in cœlum respexit: partim vt ea, quæ diximus, firma, stabiliaq; haberentur, partim docens non esse ad mensam accedẽdũ, quousq; gratias ei agamus, qui cibum nobis præbuit. Sed cur panes non facit ex eo quod non est? Vt Marcionis, & Manichæi impudentia ora hinc obstruantur, qui eũ non esse creatorem asseuerant. His.n. operibus docet opera sua esse omnia quæ videntur, & eũ esse, qui terræ
Gen.1.b fructus præbet, qui ab initio dixit. Germi-
K net terra herbã fœni, & producat reptilia viuentia animarũ. Non est certè minus illis, nã etsi ex eo quod non est, reptilia tunc producta videntur, ex aquis tñ fuere. Nec est minus ex quinq; panib⁹ tot panes produxisse, & ex duobus piscibus tam magnã multitudinem piscium, quàm aut germinasse a principio terram, aut aquas pisces produxisse. Hoc nempe signum erat terræ ac maris ipsum esse creatorem. Nam quoniam crebrò in singulis ægrotantibus diuinas vires suas ostendebat, vniuersale, nũc beneficium turbæ contulit, ne spectatores solummodo aliorum multitudo salutis essent, sed ipsi quoque in seipsum gratia fruerentur: ita quod Iudæis in deserto mirabile videbatur: dicebant quippe. Nũquid, & panem potest dare, vel parare mensam in deserto, idipsum opere conficit. Propterea in eremum etiam ipsos duxit, vt & maius, & absque suspicione aliqua, signum & esset, & videretur: nequis putet si vicus aut villa propinquior esset, inde ad illam mensam aliquid fuisse conductum. Quocirca non modo loci, verumetiã tẽporis, atque horæ mẽtionem fecit. Illud enim hinc discimus, quanta philosophia, angustaq; disciplina viuendi Apostoli viuerent, oĩum deliciarũ luxum contemnentes. In duodecim nẽpe hominibus, quinque panes, & duo pisces L
reperti sunt: ita quæ ad corpus pertinẽt, oĩa superflua, & contemnenda sibi videbantur ita spiritualium rerum tantummodo cura tenebantur, vt ea quoque pauca libenter aliis tradiderint: vnde docemur etiam si pauca possideamus, ipsa tamen egentibus esse concedenda. Nam & illi cum quinque panes afferre ad Christum iussi essent, non clamauerunt. Nihil nobis postea relinquitur, quo nostram inediam mitigare possimus: sed confestim nihil murmurantes paruerunt. Accedit autem ad ea, quæ quæsita sunt, quamobrem ex subiecto produxit? Quoniam ad fidem eos, meo quidem iudicio, paulatim attrahebat: imbecillores enim adhuc erant, qua de causa etiam in cœlum respexit. Nam aliorum quidem signorum multa sibi poterant exempla proponere, huic autem simile nihil habebãt. Cũ ergo accepisset panes, dedit discipulis suis, honoratiores hac ĩ re ipsos cõstituẽs: nec id solũ, verumetiã, vt ministri rerũ facti, nec dubitarent, nec obliuiscerẽtur eius miraculi, quia manus suæ attestarent. Qua
de causa non prius eum fecisse crediderim M
quàm acriore inediæ sensu turba vexaretur, quanquã discipuli accessissent, atq; rogassent, per quos etiã multitudinem vocauit, & quorum manibus distribuit, ita singulos opere ipse voluit p̃occupare: ad hæc panes etiam ab ipsis accepit, vt multa signi haberentur testimonia, multa miraculi monumenta extarent. Nam si etiam his omnibus adhibitis, obliti sunt, si hæc nõ fuissent facta,

sent facta, quid sibi accidisset? Iubet autem in fœno discumbere, ad sublimiorem philosophiam eos instituens. Nec.n. corporibus solum, verum etiam animis alimenta præbere volebat. Sic & a loco: & quoniam non plures panes ac pisces propositi fuerant, & quoniam omnibus communiter eadem allata sunt, & qm̃ æqualiter distributa, ad humilitatem, abstinentiam, charitatẽ mutuam, & vt oĩa communia esse putarẽt, eos inducebat. Cum igitur quinque panes fregisset eosdẽ in quinque manibus discipulorum reddit, vbi mirificè quasi è fonte magna copia panes atque pisces saturabãt, adeo vt non sufficerint solum, verumetiã superabundauerint. Non integri quidem panes, vt ostenderent illorũ panũ has reliquias esse, vtque ad oẽs quod factum esset, peruenire facilius posset. Propterea & esuriisse turbas permisit, ne quispiam phantasma id fuisse opinaretur. Duodecim verò corbes abundarunt, vt Iudas etiam corbẽ portaret. Potuisset autem facere, vt extincta fame, nihil superflui remaneret: verum
A quoniam, & sub Helia simile quid factum
3. Reg. 17. c est, non ita omnipotentiam eius discipuli cognouissent. Vnde adeò ipsum hinc Iudæi mirati sunt, vt regem quoque constituere voluerint, cum in aliis signis nunquam commoti fuissent. Sed qua quis oratione assequi poterit, qualiter panes è panibus, vt de fonte profluebant, qũo multiplicabantur in deserto, qua ratione tam multis satisfecerunt? Quinq; mille enim erant absque mulieribus, & pueris. Magna profecto laus multitudinis illius, cum & fœminæ, & pueri vnà cum viris omni labore contẽpto, sequerentur. Sed illud prioribus minus non est, qũo tantæ reliquiæ factæ sunt, vt æquales numero corbes, nec plures, neq; pauciores discipulis exequarẽtur: quos quidẽ fragmentorum corbes nõ turbis, sed discipulis tradidit. Imperfectior nanq; multitudo erat, quàm discipuli. Signo aũt facto, statim ad nauigium ascendere discipulos iussit, ac in vlteriorem ripã traiicere, quousq; ipse turbas dimitteret: vt si præsentia sua phantasmatis suspicionẽ, non veritatis certitudinem ipsis præberet, absentia magis corroborarentur, cum monumenta signi, & testimonia miraculi se-
B cum habentes, traiicerent: quanuis etiam, quandocunq; maiora faciebat, turbas a discipulis, & seipsum ab hominibus dirimere solebat. Docet quippe eos nunq; inanẽ multorum gloriã esse nuncupandã, neque multitudini semper adhærendũ. Iussit vero atq; coegit nauigium ascẽdere, qm̃ magno suæ amore p̃sentiæ discipuli detinebantur, & occasione quidem turbæ misisse videt, Iussit autẽ ut in montẽ ipse solus ascenderet, vt nos discamus non semper cũ multis esse cõuersandum, neque semper multitudinẽ fugiendam, sed alterutrum esse faciẽdũ. Discamus igitur ẽt nos Christo adhærere, non corruptibilium harum rerũ præmio, ne Iudæorum exprobremur more. Quæritis enim inquit me, non quia signa videtis, sed quia panibus saturati fuistis. Quapropter nec crebro id signum, sed vix semel ac iterum operatus est, ut doctiores omnes redderet, non esse ventri seruiendum, sed iugiter ac semper in spiritalibus commorandum. Sic igitur faciamus: quæramus panem diligenter illum cœlestem, quo accepto, omnium secularium rerum curam proiiciamus. Nam si illi domo, patria, propinquis omnibus neglectis, in desertis morabantur, nec vrgente inedia rece- C
debant: quid facere nos oportet, qui in tali, tantaq; mensa recumbimus? Maiurẽ certè afferre nos philosophiam debemus, & spiritalia semper petenda. Nã & illos accusari uidemus, non quia pp panes, sed quia propter id solum, atque principaliter eum quærebant. Caueamus igitur: nã si quis magna, & mirabilia dona negligit, & parua diligentius fectatur, ita illa magna perdit, quẽadmodum si illa fectatur, hæc quoque parua sibi accederunt. Magna.n. parua, non econtra, in accessionem data sunt. Hæc autem caduca, & instabilia, etiamsi maxima in se videantur, tamen illis collata, parua & vilia comperiuntur. Non ergo his studeamus, sed tam possessionem, quam priuationem indifferentem arbitremur, Iob illum imitantes, qui neque cum hæc adessent vehementius his detinebãtur: neque cum abessent, valde quærebat Pecuniæ Iob. 1. d
certè chremata Græca lingua dicuntur. quia non suffodere, sed uti probè eis debemus, cum chraomæ Græcè, Latinè utor dicamus. Et quẽadmodum artificum vnusquisq; propriam artificii sui scientiam nouit, sic diuites non fabricare, nec ædificare, nec texere, nec gubernare, nec aliud



UNIVERSIDAD DE MURCIA

huiusmodi sciunt, nec scire debent: illud
D suum artificium atq; studiũ est, vt diuitiis
rectè vti non debeant ignorare. Non est.n.
certè ars illa cõtemnenda, qua discunt opu
lenti conferendum indigentibus esse Præ-
cipua enim est, & alius artibus multo præ-
stantior. Huius artis officina in cœlo est, hu
ius non à ferro, neque ab ære instrumenta
sunt: sed voluntate sola, ac benignitate mẽ-
Luc. 6.f tis cõstructa. Huius magister Christus est,
& pater eius. Sitis misericordes inquit, sicut
& pater vester, qui in cœlis est. Quodq; mi
rabilius est, cum ita cæteras artes antecel-
lat, non opus est labore, neq; tempore, sed
sola voluntas sufficit, vt perdiscatur Sed cõ
spiciamus etiã finem istius artis. Quis igi-
tur finis huius est? Cœlum, & quæ in cœlo
felicissima atq; beatissima sunt, ineffabilis
illa gloria, spiritales thalami, fulgentissimi
lapides, conuersatio æterna cum sponso,
cæteraq; huiusmodi, quæ nulla oratio, nul
lum flumen ingenii põt assequi: quare à fi-
ne quoq; multo excellentius hoc cęteris ar
tificiis est. Nam cum complures aliarum ar
tium ad hanc solummodo vitam cõferãt,
hęc et ad futuram vitam nos ducit. Quòd si
commodissimis, & necessariis in hoc sęcu-
lo artibus tãtum præstat, vtputa medicinæ,
E ædificatoriæ, cæterisq; huiusmodi: quan-
to magis aliis excellat, quas nec artes qui-
dem, siquis curiosius inuestigat, appellabit?
Nunquam enim ego superfluas atq; ocio-
sas artes vocabulo artis esse dignas puta-
bo. At enim coquorum nobis prodest, im-
mo vero ad quid non obest, cum tam cor-
pori, quàm animo non mediocriter offi-
ciat? Matrem.n. omnium ægrotationum
atq; passionum, deliciarum. s. vsum, magna
pompa constipatam, in medium adducit,
Neque pingendi artem, aut numulariam,
artes ego nominarim, quippe cum nihil
conferant necessariarum rerum, quibus vi-
ta nostra continetur: artes constructiuæ
sunt. Propterea mens diuinitus nobis da-
ta est, vt artificia inueniamus, quibus faci-
lius atque honestius viuere possumus: qui
vero animalia in tabulis pingunt, aut in
pannis intexunt, respondeo, quæso, ad quid
conducunt? Quas ob res, & à texentibus, &
ab his, qui calceos consuunt, multa sunt
circuncidenda: Necessitate nanque supe-
rata, ad delicatissima atque superflua artes
peruenerunt, quod ædificatoria quoque
ars passa est. Sed quemadmodũ ipsam quo-
usq; domus non theatra construit, & in do
mibus necessaria non superuacanea cõpo-
nit, artem appello. Textoris artificiũ quo- F
usque pãnos vestitui necessarios texit, nec Ars.
araneas ita imitamur, vt multa ridicula in-
ferat, artem nominare soleo. Similiter cal-
ceamentorũ sutores, donec necessarios fa-
ciunt calceos, artificis vocabulo largior: cũ
verò virorum calceos mulieribus adaptãt,
& ecõtra: tunc qa vtrũq; sexum eneruant, Artifex.
superfluam, immo vero maleficam artem
appellamus. Nec ignoro quia multi pusil-
lanimi quærere, ac vade me curiosum esse
opinantur, nec verò idcirco hæc prætermit
tam, nam etsi parua hæc peccata videan-
tur, ac ideo negligantur, maiorum tamen
delictorum causas nobis præbent. Sed qđ
minus peccatum mueniri poterit, inquies
quàm ornatos, & quasi resplendentes habe
re calceos, ac pedibus ita inhærentes, vt nul
la inde ruga conficiatur? Quod nec peccati
quidem appellatione notandum est. Vul-
tis igitur, vt largas orationi habenas mit-
tamus, ac dedecus huius rei præ oculis po-
namus? Sed nolite (oro) irasci, immo vero
etiam si irascimini, parua mihi cura est, nõ
enim ipse, sed vos huius leuitatis cã estis,
qui cum nec peccata quidem ista putetis,
ad reprehendendum acrius tale iniuriæ ge
nus impellitis. Agè igitur diligentiori vsi
examine, quale malum hoc sit, videamus.
Quantum vobis dedecus esse putatis, cum
serica licia calciamentis vestris, quæ nec ve
stibus quidem vir probus vnquam subtexe G
rit, diligenter inseritis, quamuis hoc di- Curiosi
gnũ cachinnis arbitramur? Quòd si huic tas uesti
nostræ sententiæ non acquiescitis, audia- mẽtorũ
tis Paulum quanta hæc cum acrimonia re- uitupe-
prehendat, & authoritate ipsius turpitudi- ratur.
nem rei cognoscite. Quid igitur hac de re
Paulus scribit? Non implicationibus, in- 1.Tim.
quit, auri, aut margaritarum, nec vestimen 2.c
to pretioso. Quã igitur veniam habere po-
teris, cũ neq; vxori tuæ, iubente Paulo, pre-
ciosæ vestes permittantur: tu calceos luxu-
riosissimè polias, ac ita cõstruas, vt nimiũ
attentus ad ridiculosa dedecore esse videa
ris? Nonne vides naues fabricari, eligi re-
miges, uela dari uentis, maria nauigari, ac
mercatores patria, & liberis relictis, ac uita
contempta, & fluctibus commissa, ad ex-
tremas Barbarorum partes mille periculis
perue-

peruenire propter serica hæc licia, ut tu.s. calceis tuis ipsa inseras, quibus te ornatiorem esse putes? Dic, oro, quid hac curialitate amentius? Non erant uterũ certe huiusmodi, sed uirorum calcei curialitatẽ quandã ostendebant. Quare ipse timeo ne tps ueniat, in quo adolescentes apud nos uestibus atq; calciamentis sine pudore aliquo mulierum utantur. Illud autem molestius differendum est, ꝙ iuuenũ parentes cum indifferentem hanc rem censeãt, non increpent, nõ expostulent. Vultis ut afferam, qđ grauissimum mihi uĩ in quo dedecore uos pecuniis abutimini, cum media multi laborent? Inops carne igitur, tum esuriens Christus, ac nudus in medio uestri uersẽt, catenis etiam vinctus nonnunquam, uos sericum calceis inseritis. Ipse cum discipulos suos legibus instituebat, nullos illis calceos permittebat: nos aũt non dico nudis pedibus, sed viriliter calceatis deambulare non patimur. Qua turpitudine atq; risu quid pius fiat? Magnam enim animi molliciem hoc ostendit, magnam leuitatem vnà cum curiositate temeraria. Nam qñ rebus poterit, qui tantis defluit luxuriis diligenter vacare? Qñ animę suæ curam habebit? Immo vero, quãdo se omnino habere animam cognoscet? Pusillanimis enim omnino est, atq; abiectus, qui hæc admiratur. Atrox. n. atq; crudelis, qui hac de causa pauperes negligit. Virtutis quoque penitus expers, qui studium suum ad hæc cõtulit vniuersum. Nam qui gloriam serici, qui florem coloris, qui ad aureos intextus curiosẽ perspicit: quando in cœlum suspiciet, quando illam pulchritudinem admirabitur, qui tincturas istas respiciens, & ad terram flexus alrius se non potest erigere: Tu uerò ad terrena quasi porcus diaboli artibus persuasus deuolueris. Hæc enim omnia ille excogitauit, vt illa tu beatitudine priuatus, & ad hæc miserrima detrudaris. Ita Deus qui cœlum tibi offert, a diabolo serica tibi licia offerente superatur: immo vero nec ista offert diabolus, opera enim hæc etiam Dei sunt, sed molliciem, luxum, atq; maleficus artes, quibus oppressi adolescentes aspicere terram coguntur: qui cœlorum philosophiæ studere iussi sunt, magis calceis suis gloriantur, quàm si nouas res atque inauditas gessissent. Digitis enim pedũ subleuatis deambulant in plateis, nimio plerunque inde mœrore confecti, in cœno in hyeme, aut puluere in æstate, ne vestimẽta, & calcei sui maculentur. Quid facis hõ? Animã hac luxuria in cœnũ coniecisti, eam in terra negligis detineri, & calciamentorum tãto mœrore angeris? Discas vsum ipsorum, & tanti ea facere pudebit. Adinuẽta enim certe sunt, vt lutum, & oẽs terræ sordes audacter conculcemus. Quod si tu ab huiusmodi labe munda cupis calciamẽta seruare, ceruicibus tuis, aut capiti conecte. Ridetis hoc audientes, mihi autem lachrymandũ potius uidetur, cum studia in his rebus uestra, & vesaniã considero, cũq; intelligã corpus vos malle luto, q̃ calceos deturpare. Ita pnsillanimi, ac penitus molles hinc iuuenes efficiuntur, erunt etiam auidi non minus. Nam qui uestibus, calceis, cæterisq; huiusmodi ualde inhiare soliti sunt, enm multa in his rebus consumant, magno indigent pecuniæ cumulo, ꝙ si acciderit, vt ambitiosum etiam, & ostentatorem patrem quispiam habeat, tũc uero hac turpissima captus cupiditate, acrioribus seruitutis vinculis coarctatur: sin uero auarum, cogitur ad alia peiora confugere, ut sibi pecuniam ad impendia ista conquirat. Hac ratione multi ex adolescentibus ætatis florem perdiderunt, & gnatones atque parasiti diuitum constituti, ut huiusmodi cupiditatem, atque animum suum expleant, turpia nimium ministeria subierunt. Quòd igitur auarus, effœminatus, pusillanimis atque ociosissimus sit, & ad omnẽ luxuriam pronior, qui hæc optat manifestum ex istis fecimus. Quòd autem etiam crudelis, ac inanis gloriæ cupidus, quis unquam non insanus dubitauit? Crudelis enim est, quia cum uideret pauperem tanta sui ornatus cura detinetur, ut nec aspexisse quidem uideatur: sed auro quidem atque serico seipsum ornat, pauperem aũt fame deperire sinit. Inanis uero gloriæ cupidus est, qui uel minimarum rerũ gloriã aucupatur. Ego quippe sic arbitror, Romanorum nunquam imperatorem fuisse, qui se tantum propter trophæa sua iactaret, quantum luxu perditi adolescentes cæsarie in modum pilæ tonsoris opere circunducta: nec pudet alienis artificum operibus gloriari. Quòd si aliorum artificio se iactant, quid facerent si quicquam magni de seipsis præstarent? Adderem alia his grauiora,

Sup. 10. b
Mar. 6. a. & Lucæ. 9. a
H
I
K
L

grauiora, at hæc vobis satis sunt: sed mihi opus est orationem iam renunciare. Longior autem pp contentionis cupidos fui, qui nullum his rebus committi dictum arbitrantur. Et quamuis non ignorem plurimos adolescentum tanta huius passionis temulentia mente capi, vt nullam verbis meis attentionem præbuerint, non fuit ta
M men consilium silentio hæc præterire Nã partes eorum, nisi mente capti sint, vel inuitos filios ad meliorem cogent vitã trãsire Nemo ergo mihi dicat nihil esse hoc, aut nimium, etenim idipsum iam pridem cuncta deiecit. Quippe qui paruis in rebus magnanimos, & ornamentorum cõtẽptores filios reddit, is ẽt in magnis probatiores inueniet. Quid.n. elementorum doctrina humilius? Hinc tamen rethores, hinc eloquentes, hinc philosophi eruuntur. Et qui elementa ignorant maiora percipere nequeunt. Quare non ad iuuenes solum, verumetiam multo magis ad puellas, & mulieres hæc dicta esse velim: quæ eo magis spectãtur, quo virginibus, & mulieribus honestatis decus magis conuenire videtur. Quamobrem, quæ ad adolescẽtes diximus, ne rursus eadem reuoluere opus sit vobis quoque dicta putate. Sed iam tempus est sermonem orando cõcludere. Orate igitur vniuersi nobiscum, vt adolescentes baptismatis lauacro renouati, honestè vitam perducãt, & ad maturam senectutem perueniant. Nam qui luxuriosè ac malè viuunt, eos senes fieri nõ expedit: qui vero in adolescentia moribus consenescunt, eos oro ad extremam vsque viuere senectutem, & liberos sui similes procreare, quorum virtute Deus gaudeat: qui vtinam non istum solum ornatus morbũ, sed oẽm animi perturbationem radicitus ex vobis reuelat. Nam quemadmodum ager diu non proscissus, sic iuuentus neglecta sylvescit, ac passim innumeras vepres
A producit. Ignis ergo sanctispiritus immittendus est, quo improbis cupiditatibus cõ crematis, noualia excolamus, quæ spiritalia semina possint suscipere. Quod si nunc aperte fecerimus, iuuenes nobis senibus erunt modestiores: quod certe admiratione dignum est, vt in adolescentia diligens fulgeat moderatio. Nam qui modestus est in senectute, eum cum ętate plurimum iuuetur, non magnam suæ modestiæ mercedem arbitror habiturum: illud vero mirum est, vt in fluctibus, & procellis tranquillitate fruaris, & in media fornace non ardeas, & in iuuenta nulla corrumparis luxuria. Hæc igitur memoria tenentes, beatum illum Ioseph, qui summis temperantiæ laudibus coruscauit, diligenter imitemur, vt vnà cum illo fulgentissimas conse- Gen. 39. b.c
quamur coronas. Quibus vtinam omnes potiamur, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi, cui gloria & imperium nunc, & in secula. Amen.

Homilia lj. ex cap xiiii.

ET dimissa turba ascendit in montẽ so B
lus orare, &c.] Cuius rei gratia in mõtem ascendit? Certe vt nos erudiat, cum orandum Deo sit, tunc eremo, ac solitudine nobis maximè opus esse. Propterea igitur crebro deserta petit, & solus orans plerunque pernoctat, vt eius exemplo tam a tempore quàm a loco tranquillitatẽ oran di quæramus. Tranquillitatis quippe mater eremus est, quietus portus, omnis turbationis expultrix. Et ipse quidem his de causis ascendit in montem, discipuli vero iterum procellis, & fluctibus vexantur, & tempestate non minori, quàm prius exagi Sup. 8.c
tantur, nisi quia tunc in nauigio secum dominus erat: nũc vero absentia domini desolati, hyemis acerbitate iactantur. Paulatim.n ad maiora ipsos ita ducebat, vt excelso cuncta perferre animo discerent: idcirco præsens quidem etat in primo periculo, sed dormiebat, vt non longe salutem abesse crederent. Nunc vero firmiorem illorum animum faciens, cum omnino absit tempestate ipsos per totam noctẽ laborare permittit, vt hyemis, & temporis terrore perculsi magis ipsum desiderarent, & firmam eius atq; perpetuam memoriam retinerent. Propterea, nec confestim periclitantibus succurrit, sed quarta vigilia in mari ambulãs venit ad ipsos, erudiẽs nos, nõ a se cito solutionẽ calamitatum quærẽdam, sed magno animo aduersa perferenda. Verum quoniã iam confestim se liberatum iri crediderunt, tunc maior eis timor calamitatum erat. Hoc uero nunc obseruat, vt quando vrgentia mala expulsurus sit, tunc grauiora, & terribiliora inducat: quod etiam tunc accidit. Ad hyemis enim terrorem non minor a visu terror accessit:

UNIVERSIDAD DE MURCIA

ceſſit: propterea, nec tenebras oīno diſſoluit, nec ſe ſtatim manifeſtauit, vt (quod dixi) periculorum frequentia fortiores redderētur. Hoc & in Iob factum fuiſſe videm⁹. Iob. 4. 8 & 13. Nam cum tentationi finem allaturus eſſet, tunc moleſtiora fieri permiſit, non dico de liberorum morte, non de verbis vxoris, ſed de ſeruorum, atq; amicorum opprobriis. Similiter qñ ꝺ peregrinationis afflictione Iacob illum liberabat, maior turbatio accidit: ſocer. n. eum perſecutus, mortem minabatur, & paulopoſt frater ſucceſſit, qui maiorē illi timorem īcuſſit. Nā qm̃ ferre iuſti homines non poſſent, ſi longo tēpore, atq; acerrimè tētarentur, cum pericula euaſuri ſint: tunc vt maiora mereantur, maiora īferri permittit certamina. Id etiā in Abraham factum nō ignoramus: ultima enim, Gen. 22 a, b atq; terribilis illa tentatio fuit, qua immolatione filii angebatur. Sic enim, quæ intolerabilia ſunt, tolerari poterunt, ſi iuxta tētationum finem illata velociter diſſoluantur. Hoc igitur tunc etiam factū videmus. D Nec enim prius ſe Chriſtus reuelauit, quā magnitudine terroris ſuperati vna oēs voce clamitaſſent. Qua ex re: Lætior enim, atque gratior præſentia eius illis apparuit: cū enim clamaſſent, ait. [Statim locutus eſt Ieſus ipſis, dicēs. Habete fiduciā, ego ſum no lite timere.] His verbis timor omnis ſolutus, fiduciæ, ac certæ ſpei locum reliquit. Nam cum viſu ipſum non cognouiſſent, partim propter noctis tenebras, partim etiā quia nunquam auditum fuit ſuper aquas hominem ambulaſſe, voce ſeipſum manifeſtauit. Quid igitur Petrus, qui ſemper fer uentiſſimus fuit, & vbiq; antè alios præſilie bat? [Domine, inquit, ſi tu es, iube me venire ad te ſuper aquas.] Non dixit, ora & deprecare Deum, vt venire poſſim: ſed iube, vt veniam. Vides quàm vehementer arderet? Vides quanta fides ipſis etiam tunc eſſet? Et certè ſæpenumero, quia maiora petit, quam vires ſuæ poſtularent, in periculum incidit, & nunc amore, & non oſtentatione impulſus immenſa petiit. Nemo E enim ita, vt ipſe Ieſum amabat, propterea, nec dixit, iube vt ſuper aquas ambulē: ſed, iube vt ad te veniam. Pariter etiam poſt reſurrectionem fecit. Non. n. potuit alios expectare, ſed feruore victus pręcurrit, nō charitatem ſuam ſolum, verumetiam fidē oſtēdens: quia enim credebat, nō tātummodo Chriſtum ſuper mare ambulare: verumēt aliis id poſſe concedere, auſus eſt hoc petere, vt cum eo citius eſſe poſſet. [Ipſe aūt dixit. Veni. Et cum deſcendiſſet de nauicula Petrus, ambulabat ſuper aquas, ut ueniret ad Ieſum. Videns vero vētum validum, timuit: & cū cœpiſſet mergi, clamauit dicēs. Dñe ſaluum me fac. Et cōtinuo Ieſus extēdens manum, apprehendit eum, & ait illi. Modicæ fidei quare dubitaſti? Hoc priore multo mirabilius eſt, ac iō poſt illud etiam conficitur. Cum. n. inde patuerit in maria ipſum habere imperium, tunc mirabilia peregit. Prius enim ventis ſolummō imperauit, nunc verò, & ipſe ambulat, & alium ambulare ſuper maria facit: quod ſi ab initio feciſſet, non ſimiliter cerrè Petrus non enim tantam fidem adhuc habebat) mari ſe cōmiſiſſet. Quamobrem igitur Chriſtus F iuſſit? Quia ſi dixiſſet: Petre non potes, ille amore concitatus contendiſſet: ideo re ipſa eum deterret, vt modeſtior poſtea fieret. Ille autē non potuit ſeipſum detinere, ſed deſcendit: & timore victus, fluctibus obruebatur. Et timor quidē a ui procellarum, pe Ion. 6. c riculum verò a timore originem cœpit. Ioannes autem ait, quia voluerunt ipſum in nauigiū accipere, & confeſtim nauigiū venit ad terram, ad q̃ ibat, idipſum certè ſignificans, ita cum terræ applicatur⁹ eſſet, de nauigio deſcendit; & ad Ieſum ibat, non tm̃ gaudens, quia ſup mare ambulabat, quātū q̃ ad Ieſum itinere mirabili veniebat. Ita (qꝺ maius erat) ſuper maria. ſ. ꝺ nauigio cō fidenter deſcendere, magno aīo fecit: vi autem ventorum, & impetu fluctuum (quod erat minus) ſuperatus timuit. Naturæ quippe humanæ hæc conditio eſt, vt difficilioribus nonnunquam ſuperatis, ſuccumbat 3. Re. 19 in minoribus, quod etiam Helias, & Ezechiel paſſus eſt, Moſes in Aegypto, Dauid Exo. 2 b 2. Re. 11 in Bethſabee: & nunc Petrus terrore tempeſtatis tota nocte vexatus, magna cum fiducia, in aquas deſcendit: ad ventorum autem impetum animi magnitudinem retinere non potuit, præſertim cum iam propè Chriſtum eſſet. Nihil certè prodeſt loco iuxta Chriſtum eſſe, ſi fide non ſis. Hac de re quantum intereſt inter magiſtrum, & diſcipulum patuit. Hinc cæteri ſolamen conſecuti ſunt. Nam ſi in ꝺnobus fratribus cōmoti fuerant, multo magis id moleſtè tuliſſent; nōꝺum. n. gratia ſpūs corroborati, G

facilè

facile mouebãtur: gratia vero accepta,nõ
Gal. 1.b & Act. 2. c.f tales nempe fuerunt, ſed vbiq; primatum Petro præbent, & in concionibus eũ anteponunt, quamuis cæteris rudior videret. Sed cur nam non impetrauit ventis, vt ceſſarent, ſed ipſe manu extẽſa accepit eum? Quia videlicet fide ipſius opus eſſet. Cum enim nos ipſi deficimus,tunc Dei patrocinia retardant. Vt ergo oſtenderet nõ a procellis, neq; a ventis, ſed a modica fide ſua ipſum euerti, ait. Quid hæſitaſti modicæ fidei? Niſi enim labefactatus in fide aliquo mõ fuiſſet,etiam vẽtis facile reſtitiſſet: idcirco manu comprehendens,eum cõfirmauit vento ſpirante, qui donec firma fides erat,nihil nocere potuit. Et ſicut eũ antequam volare queat, ſi nido pullus exierit, in terram decidat, mr̃ velociter raptum in nidum reſtituit:ſic tunc Chriſtus in Petro
Sup. 8. d peregit.[Et cum aſcendiſſet in naviculam ceſſauit ventus.]Et prius quidem dicebãt, qualis eſt homo hic, quia venti obediunt ei:nunc autẽ non ita.Nam qui erant in naui cula venientes,inquit,adorauerunt eum dicentes. [Vere filius Dei es tu.] Perpende quõ paulatim ad ſublimius oẽs adduxit.
H Nam & quia ipſe ambulauit ſup maria, & quia alium etiam fecit ambulare, & quia ipſum a periculo liberauit,non parum eorum fides creuit. Et prius quidem imperauit mari,vt quieſceret: nunc autem non ſic:ſed alio quodam multo mirabiliori pacto oĩpotentiam ſuam oſtẽdit. Vnde in fidẽ ducti:verè filius Dei es tu,dicebant. Nõ igitur increpauit dicentes,immo vero ecõtra verba eorum confirmauit, cum maiori poteſtate quàm antea venientes ægrotos curauit.[Et cum trãsfretaſſent, ait,venerũt in terrã Geneſar.Et cum cognouiſſẽt eum viri loci illius,miſerũt in vniuerſam regionẽ illã, & attulerũt ei omnes malè habentes,& rogabãt eũ,ut uel fimbriã ueſtimenti eius tagerent.Et quicũq; tetigerũt,ſalui facti ſunt.] Nõ. n. quẽadmodum prius ad domos ſuas ipſum trahebant, nec manuũ tactum quærunt, nec imperia eius verbis ædita, ſed maiore fide altioreq́ue philoſophia curationem morborum conſequebãtur.Ita mulier, quæ fluxum ſanguinis pa-
Sup. 9. c tiebatur,rectius philoſophari omnes eru-
Mat. 5. 3 diuit. Vt aũt oſtenderet euãgeliſta magno tpis interuallo illuc Chriſtum rediiſſe,ait. Quia cum cognouiſſent eũ viri loci illius, miſerunt ad omnem regionem, vt ægro- I
tos ad eum offerrunt. Sic longa temporis ſpatia non modo non debilitarunt fidem illorum, verumetiam in maius deſideriũ extulerũt.Tangamus ergo & nos fimbriã veſtimenti eius,immo vero totũ.Ipſum n. ſi volumus, non veſtis ſolum, ſed corpus ipſius nobis ꝓpoſitum eſt,nõ vt tangamus ſolũmõ,ſed vt comedamus, & ſaturemur. Adeamus igitur Chriſtum ſinguli ægrotãtes magna cum fide.Nam ſi qui fimbriam veſtimenti eius tunc tetigerunt, recte omnes cõualuerunt: quãto magis corroborabimur,ſi totũ in nobis habebimus? Cum fide aũt accedere,non eſt,vt tm̃modo ꝓpoſitum corpus recipias, verumetiam multo magis,vt mundo corde tangas,vt ſic adeas quemadmodum ad ipſum Chr̃m.Quid n. ſi uocem eius nõ audis? Nonne uides iacentem, immo uero & loquentem p euangeliſtã ipſum audis?Credite igitur omnes, quia etiam nunc illa cœna celebrat, in qua Chriſtus ipſe recumbebat. Nihil quippe Sacerdos.n. ĩ intereſt inter illam,& hanc.Non.n.hæc ab perſona homine,illa ab ipſo conficitur. Quando Chriſti igitur ſacerdotem corpus tibi præbere uideris, noli ſacerdotis, ſed Chriſti manum loquẽs, ad te porrigi arbitrari. Nam quemadmodum in baptiſmo non a ſacerdote baptizaris,ſed a Deo caput tuum in uirtute uiſibili tenetur, non ab angelo, nullus enim tũ, tanq̃ agentis priorſus id facere poteſt:ita etiam nunc. principalis.
Cum enim homo regeneratur, ſolius dei K
hoc munus eſt. Non uides eos, qui poſt hanc uitam ſibi filios adoptant,quomodo nullo pacto rem ſeruis committunt, ſed ipſi præſentes in iudicio cuncta peragunt? Sic Deus non angelis hoc munus commiſit,ſed ipſe præſens iubet, ac dicit. Ne uo- Inf.23. a
ces patrem in terra, non ut parentes contemnas, ſed ut omnibus illum anteponas qui te creauit, & adoptauit. Qui n. maius, id eſt animam ſuam pro te poſuit, quare dedignabitur ſuum tibi tradere corpus? Audiamus igitur tam ſacerdotes, q̃ alii,q̃ magna, quàm admirabilia res nobis conceſſa eſt. Audiamus, oro, & perhorreſcamus:carnes ſuas nobis tradidit, ſeipſum immolatnm propoſuit.Quam igitur ſatisfactionem offeremus, cum tali pabulo nutriti peccamus, cum agnum comedentes in lupos cõuertimur,cũ ouinis carnib. ſaturari, leones rapiamus. p̃ſertim cum id

ſacra-

UNIVERSIDAD DE MURCIA

sacramentum non a rapina solum, verum etiam ab omni suspicione inimicitiarum mundum semper seruare iubeamur? Pacis enim sacramentum est hoc sacramentum, inquisitioni pecuniarum, & simoniæ non
ad Eph. 5. conuenit. Nam si ipse sibi gratia nostri nõ pepercit, quo supplicio non erimus digni,
L si animæ non parcimus, prõ qua Christus seipsum tradidit, & pecuniis parcimus: Et Iudæis quidem singulis annis beneficiorũ suorum monimẽta post festos dies Deus proposuit, tibi vero quotidie ipse ne obliuiscaris proponitur. Noli ergo crucem verecundari: hæc enim sunt decora nostra, hæc sacramenta, hoc ornamur dono, hoc gloriamur: nec si cœlum, si terrã, si maria dixero a Deo creata: si prophetam, si angelos missos quicquam huic æquale offerã.
Ro. 8.f Hoc certe caput bonorũ est, quia proprio filio non pepercit, vt fugitiuos seruos ser-
Mat. 27 a uaret. Nullus ergo Iudas, nullus Simon hanc mensam adeat, quorum uterque ẽtis
Act. 8.c cupiditate periit. Quare fugiamus, oro, hanc foueam, neq; putemus satis esse nobis ad salutem, si cum videas, & orbos parentum spoliaueris, aureum calicem, & gẽmis, ornatum huic mensæ offeras. Vis hoc sacrificium honorare? Animam tuam offeras, propter quam Christus immolatus est, eam auream facito. Quòd si anima plumbea testa æris est, quid tibi proderunt aurea vasa? Non igitur laboremus ad aurea
M vasa offerenda solum, verum etiam multo magis de iusto labore acquisita offeramus. Hæc enim aurea sunt, & pretiosa, quæ auaritia nõ maculantur: non enim auri, vel argenti furiosum, sed angelorum celebritas ecclesia est. Animarum ergo munditia opus est, propter quas etiam vasa hæc Deus recipit. Et certè non erat ex argento illa mensa, nec ex auro ille calix, quo Christus discipulis sanguinem præbuit suum: pretiosa tamen erant omnia, & venerationis plena, quia spiritu abundabãt. Vis corpus Christi honorare, non despicias ipsum nudum: neque hic quidem in ecclesia sericis
Infr. 26 c & Marc 14.c Infr. 25 d pannis induas, foris aut frigore, ac nudita te cõfici negligas. Qui enim dixit. Hoc est corpus meum: & rem simul cum verbo cõfecit, idem dixit: Esurientem me vidistis, & non cibastis, & inquantum non feci stis vni eorũ minimorum, nec mihi feci-
stis. Hoc certe corpus Christi non amictu, sed anima munda indiget: illud aũt multa cura, & magna diligẽtia eget. Perdiscamus igitur Xp̃m Iesum philosophari, & ipsum ex voluntate sua honorare: nam qui honoratur, eo maxime honore lætetur, quẽ ipse vult, non quem optamus. Sic, & Petrus honorare Christum credebat, si eum a lotione pedum prohibuisset: quod certe contrarium erat. Pariter tu etiam ita eum honora, vt ipse vult, expone diuitias tuas pauperibus. Non est opus vasis, sed animis au-
A reis. Hæc dico, non quia vetare velim taliũ vasorum oblationem, sed quia dignũ putem ante omnia misericordiæ, ac benignitati esse incumbendum: nam & vasa Deus suscipit, sed illa multo magis sibi gratiosa sunt. Et vasa quidem danti solum profuerunt, benignitas vero etiam accipienti. Et hic quidem ostentatio nonnunq̃ põt accusari, ibi vero totum misericordi animo attribuitur. Respondè, quæso, quænam vtilitas est, si cum mensa eius multis calicibus aureis ornat, ipse inedia pereat? Prius igitur ipsum esurientem satura, deinde ex quadam superabundantia mensam etiam eius ornabis. Calicem aureum facis, & aquę frigidę calicem ei non præbes & quod hinc emolumentum consequitur? Cooperatoria mensæ auro nitent, & ipsi necessaria velamina negas? Quid igitur ipsi præbes? Dic, oro, si quem fame pereuntem videres nec cibo soluere necessitatem sibi curares, sed multo argento, ac auro mensam exornares: quas putas illum gratias tibi habiturum? Quid porrò si frigore congelatum hominem aspiceres, nec vestem aliquam ei præparares? Si aureas statuas ad laudem
B eius erigeres, nõ ne contemnere videreris? Ita te oportet in Christo etiam cogitare, cum errabundus, & peregrinus circumagetur, tecto indigens, tunc tu ipsum quidem non suscipis: vermiculato emblemate pauimenta ornas, magnificos muros cõstruis, columnarum capita erigis, lychnos ab aureis laquearibus dependere facis: ipsum vero nec visitare quidem curas in carceribus vinctum. Nec prohibeo magnifica tẽpla condere, sed prius illa facere moneo: immo vero illa inquã facere moneo, nemo enim quia templa magnifica non condiderit, vnquam accusatus est: at vero gehenna, ignis inextinguibilis, supplicia dæmonum imminent, nisi quis diligenter

illa

illa peragere velit. Cum ergo ædes exornes, noli afflictum fratrem despicere: hoc enim templo multo principalius est: nã & illud infideles, reges, & tyranni, & latrones capere possunt. Quicquid benigne in fratrem feceris, nec diabolus ipse poterit vnquam eripere, sed manet thesauris æternis reconditum. Quare igitur, inquies, ipse dixit: Pauperes vobiscum semper habetis, me autem semper non habebitis? Propterea etiam censeo misericordia liberaliter esse vtendum, quia non semper, sed in præsenti tantummodo vita ipsum esurientem habemus. Quòd si sensum cupis illius textus vniuersum perdiscere, scias illud non esse aduersum discipulos dictum quamuis ita videatur, sed imbecillitati mulieris accommodatum. Nam cum adhuc imperfectior esset, ne verbis discipulorum quasi perperam faciens turbaretur, ad confirmãdam ipsam hæc dicta sunt. Vnde pro ea respondens, intulit. Quid labores tribuitis huic mulieri? Nam quia ipsum nobiscum semper habemus, alibi manifestauit dicẽs. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Ex quibus omnibus patet, nõ alia de causa Christum ita dixisse, nisi vt tenera militia, atq; tunc primo virescens discipulorum fides increpatione cresceret. Non confugiamus ergo ad ea, quæ tunc aliqua de causa dicta tempori accommodata fuerunt, sed omnia quæ in scriptura, siue noua, siue ueteri, de misericordia, & benignitate scripta sunt, diligenter lectitantes, magno studio huic rei incumbamus. Hæc enim à peccato mundat. Date, inquit, misericorditer, & omnia vobis munda erunt. Hæc sacrificio maior est: Misericordiam, inquit, volo, & non sacrificium. Hæc cœlos aperit. Orationes, inquit, tuæ & misericorditer facta tua conscenderunt in memoriam in conspectu Dei. Hæc magis necessaria, quàm virginitas est: testantur virgines, quarum aliæ huius rei diligenti cura susceptæ, aliæ expulsæ à thalamis negligentia sunt. Quæ omnia colligentes, seminemus in benedictionibus, vt compiosa nobis messis afferatur, & futura bona consequamur, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi. Amen.

Infr. 26 & Mar. 14. a

C

Ibidem

Infr. 18

Lu. 11. f

Ose. 6 c & Mat. 9 b

Act. 10. a

Infr. 25 a

D

## Homilia lij ex capite xv.

TVnc accesserũt ad Iesum à Hierosolymis scribę, & pharisæi, dicẽtes ] Quare, &c. Tunc, inquit, quando scilicet innumera signa operatus est, quando tactu solummodo fimbriæ multos curauit ægrotos: propterea enim euangelista notauit tẽpus, vt magnam eorum malitiam ostenderet. A Hierosolymis autem ait scribas illos, & pharisæos fuisse, quoniam per omnes tribus in duodecim partes erant dissẽminati: ac nequiores aliis Hierosolymitanos fuisse non est dubitandum, quia cum maiores honores consequerentur, plurimum sibi arrogabant. Tu autem considera, quomodo ab ipsa interrogatione capiuntur: nõ enim dicunt, cur legem Mosi, sed cur traditionem seniorum transgrediuntur. Vnde patet multa fuisse à sacerdotibus innouata: & quamuis Moses magno terrore comminatus fuerit, nequid addat, aut auferant. Nõ enim adiicietis ad verbũ, ait, quod ego dico vobis hodie, nec auferetis ab eo, plurima tamen noua induxerũt. Ex quibus illa erant, ne illotis comederẽt manibus, calices, ac vasa ænea, & seipsos baptizarent. Cumq; oportuisset eos progressione tẽporis huiusce modi obseruationes contemnere, pluribus, ac maioribus seipsos coarctauerunt. Ita cum timeret ne priu cipatum amitterent, ceu legũlatores, vt maiores viderentur, plurima innouarunt. Quę res ad tantam peruenit nequitiam, vt pręcepta sua magis, quã Dei mandata custodirẽtur, adeo vt iam iure reprehendi viderentur, qui obseruationes suas negligebant. Qua ex re duplicem culpam contrahebãt: nam & innouatio ipsa non paruum erat crimen, & quia nullam de mãdatis Dei curam facientes, obseruationum cõtemptores vleiscebantur, maximi delicti obnoxii erant. Prætermissis ergo cæteris, quod præcipuum sibi videbatur, id in medium afferunt, vt si quoquomodo possent, ad iram eum incitarent. Quocirca de senioribus etiam mentionem faciunt, vt si eos despicere videretur, quasi victum, iam atque cõfusum tenerent. Sed considerationẽ dignum est, cur illotis manibus discipuli mãducarent. Cuius igitur rei gratia sic comedebãt? Non studiose, atq; data certe opera, sed seriis, atque necessariis apprime attendentes,

I

E

Deut. 4. a

Apoc. vlti.

F

dentes, superflua & inutilia facilè spernebant, ita vt nullam haberent legem lotis, aut illotis manibus comedere: ex tẽporis oportunitate alterum faciebant. Nam qui alimenta necessaria plerunq; negligebãt, qũo his minimis aĩum dedissent? Qm igitur sæpius illotis manibus nulla obseruatione comederent: vt qñ in deserto, vt qñ spicas incidebant, idipsum pro crimine illi obiiciunt: quia grandia semper negligẽtes, maxima de friuolis cura solicitabant.

Sup. 14. b & 12. a Quid igitur Christus? Nõ resistit eis, neq; cãm discipulorum dixit: sed statim recriminatus est, vt audaciam eorum reprimeret, atq; ostenderet non oportere, illos, qui delinquunt in maximis, pro paruis aliorũ criminibus adeo moueri, vt diligentiores eorum trutinæ subiicere velint. Nõ enim accusari debet, qui accusandus non est. Tu aũt diligenter perpende, quomodo quandocũq; legale aliquod soluere volebat, excusationis quodã ordine illud fecit: quod hoc loco factum videmus. Non enim ad transgressionis crimen subito venit, nec

G friuolum esse, id atque superfluum dicit, ne audientes magis inflammarentur: sed prius maiora in caput illorũ crimina ingessit, deinde ferocitatem retrudit. Nec dixit rectè ipsos facere, qui nõ Dei, sed legẽ hominum contemnunt, ne reprehẽdi ansas ipsis præberet: neque rursus perperam discipulos suos facere concessit, ne legem ipsorum approbaret. Nec seniores tanquã iniquos, & scelestos accusauit, ne quasi cõuiciatorem ipsum auersarentur. Verũ omnibus his neglectis, aliam, quandam, & altiorem viam peregit: & videtur quidem is, qui hæc discipulis imponebãt, increpare, pungit verò eos, qui hæc quasi legalia tradiderunt. Ita quanuis nullam de senioribus fecerit mentionem, istos tamen accusando, in illos deiecit, vt duplex id esse crimen ostenderet. Primo, quia Deo nõ parerent, deinde quia hominum gratia id facerent, ac si diceret. Hoc inquã vos pdit, qa senioribus vbiq; obtẽperare vultis. Nõ aũt exprimit apte, sed occultius id significat, hoc mõ respondendo. [Quare etiam vos

H transgredimini mandatũ Dei pp traditionem uestrã? Deus.n. dixit Honora patrem tuum, & matrem tuam: & q maledixerit patri vel matri, morte moriat: uos autẽ dicitis. Quicunq; dixerit patri, vel matri, min⁹ quodcunq; est ex me tibi, pderit: & nõ honorabit patrẽ suũ, aut matrẽ suã, & irritum feciſtis mandatum Dei pp traditionem vestram.] Nõ dixit seniorũ traditionem, sed vestrã: nec quia seniores, sed quia vos dicitis, vt minus molestior sermo videret. Nã qm transgressores legis discipulos ostendere conabantur, idipsum eos re uera facere ostẽdit, & discipulos ab hoc crimine vindicauit. Nõ. n. hẽt authoritatẽ legis, quod ab hoĩbus adinuentũ est: quocirca non legem, sed traditionẽ hoĩum iniquissimorũ appellat. Verum qm non erat illa traditio legi õria, quæ lotis manibus comedere iubebat, aliam legi contrariam in medium adducit. Quod enim dicit, tale quid est. Pietatis simulatione despicere parentes adolescentes fuerunt eruditi. Quo pacto? Siquis parẽs à filio ouem flagitaret aut vitulum, aut hmõi aliquid, præmonitus a scribis, & pharisæis filius respondebat. Quod a me in vtilitatem tuam pater petis, dono iam Deo promissum est, ac ideo dare non possum: ita dupliciter peccabant. Nã neque Deo offerebant, & parentes oblationis no I mine deridebant. Parẽtes igitur quasi gratia Dei, & Deum parentum nomine contẽnebant. Non intulit autem id antequam legem diuinam recitasset, qua ostenditur, quam maximè Deo placeret, parentes a liberis honorari. Honora enim, inquit, patrem tuum, & matrem tuam, & eris longæuus in terra. Item. Qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur. Christus autem determinatum his, qui parentes honorant, præmium promisit, & horribile contemnẽtibus genitores supplicium posuit, vt perterriti, comminatione legis resipiscerent. Morte nanque digni facilè occidũtur. Nam siqui verbo parentibus iniuriantur, morte plectantur: quo supplicio digni estis, qui re ipsa, & opere violatis? Nec solum id vos facitis, verumetiam alios instruitis. Qui ergo capitali supplicio digni estis, quomodo meos discipulos criminamini? Non autem mirum est, si ita me quem non cognoscitis, ac meos repellitis, cum aduersus patrem talia machinati sitis. Ita vbique, & dicit, & ostendit a contemptu patris hanc arrogantiam originem traxisse. Nonnulli aliter id exponunt, donum quodcunque ex me tibi proderit: id est, nullum honorem tibi

Exo. 21 c & Leui. 20. b & Pro. 20. c

Exo. 20 c & Deu. 5. b

debeo,

debeo,sed dono tibi datum sit,si a me ho-
K noratus fuisti. Sed huius contumeliæ nul-
lam Christus mentionem fecisset. Marcus
et liquidius fecit sic dicēs. Corban quod-
Mar.7. cunq; tibi proderit. Corban vero non do-
b num,non munus, sed oblationem.Latine
possumus dicere.Cum igitur demonstras-
set,non iure illos, qui legem Dei conculcent,alios reprehendere, quòd seniorum
instituta non seruant:prophetica etiam au
thoritate idipsum approbat, & aduersus
confusos vi maiori inuehitur: quod vbiq;
facit,scripturam in medium producens, vt
eius authoritate cōsonum se Deo atq; cō-
cordem ostendat. Quid igitur,ait prophe-
Esa. 29. ta:[Populus hic labiis me honorat,cor aūt
d eorum longe a me est,in cassum vero colūt
me docentes mandata,& doctrinam homi
num.]Vides ad vnguem prophetica verba
euangelicis cōuenire? Vides a priscis tem-
poribus malignitatem ipsorum esse prædi
ctam? Quod n. Christus postea criminaba
tur,id Esaias multo ante prædixit,quia scili-
cet Deū quidem spernent: incassum.n.
inquit,me colunt. Magnam vero curā de
seruanda sua doctrina habebant:docentes
enim inquit,mandata,& doctrinam homi
num. Iure igitur doctrinam non Dei, sed
L hoīum discipuli mei nō seruant.Ita tamē
moraliter eos certis rationibus perculit,
& rebus ipsis sua sententia prophetica au-
thoritate accusationem eorum in maius
extulit. Nihil iam ad illos, qui emendari
non poterant, sed ad turbas refert oratio-
nem,sublime quoddam,& perfectiore phi
losophia plenum dogma introducens,
sumptaque occasione maius illud ex hac
opportunitate constituit, uniuersam cibo
rum obseruationem eiiciens. Et perspice
quando. Quando leproso mundato sabba-
tum dissoluit, quando terræ, & maris do-
minum esse res ipsa ostendit, quando pec-
cata remisit, quando mortuos excitauit,
quando multa iam deitatis suæ testimo-
nia extabant,tūc de cibis disputat. Nec id
iniuria. Vniuersus Iudaismus hac re conti
netur, qua refutata totus facile refutatur:
hinc quippe ostenditur circuncisionē quo
que soluere oportere. Sed nō principaliter
de circuncisione quicquam induxit,quo-
niam cum multo antiquior esset aliis mā
datis, maiore hominum existimatione
seruabatur, sed discipulorum legibus eam
postea soluit.Nempe adeo magna res vide
batur,vt cum postea discipuli eam deiectu
ri essent,magna dispensatione atque tra-
ctatione ad deiiciendam indiguerint. Sed
videamus qualiter legem induxit. [Cū ad- M
uocasset(inquit)turbas,dixit eis. Audite,&
intelligite.] Ita nō simpliciter, quod uult,
enunciat,sed sonorose prius attentiores ad
audiendum facit,quod eo denotauit euan
gelista,quia dixit:Cum aduocasset turbas:
quanuis etiam opportunitate ipsa multo
attētiores reddebātur. Postea n. quàm pha
risæi,& scribæ confusi sunt, posteaquam
pphetica turbæ authoritate illos condem
nari audierunt, tunc legem proposuit, cū
iam facilius oīa,quæ dicebant, possent su-
scipere.Nec solum aduocando eos,uerum
et verbis attentiores facit,dicens. Intelligi
te,id est,attendite, atq; aures erigite. Si.n.
istis auscultastis institutis tradentibus
multo magis par est me audire, qui ad ve-
ram uos opportune prophetiam induco.
Nec dixit friuolam esse obseruationem ci-
borum,atq; inanem,nec quia nō recte fece
rit Moses,qui hæc præcepit,nec quia con-
descendentes hæc scripserit:sed quasi admonē
do, atque consulendo a conditione ipsarū
rerum testimonio sumpto, inquit. [Non
quod intrat in os coinquinat hominem,
sed quæ ab ore procedunt ] Ita secundùm
rerum ipsarum naturam legem ponit,&
sententiam profert. Hæc pharisæi, ac scri- A
bæ audientes,nec contradixerunt quidem,
nec dixerūt:Quid tu ais,cum Deus de ob-
seruatione ciborum millies præceperit, tu
contradicis, sed quoniam iam vehementius refutari,atque reiecti fuerant, non so-
lum,quia confusi, verumetiam, quia quæ
dolosæ intendebant,aperuit, & arcana mē
tis suæ reuelauit: cum silentio recesserūt.
Tu autem considera, quomodo nondum
manifeste propter infirmitatem multitu-
dinis contra obseruationem ciborum in-
uehitur. Non enim apertè dixit cibaria,
sed ea quæ intrant, non coinquinant ho-
minem. Quod non absurde de illotis etiā
manibus accipi potuisset.Tanta quippe cu
ra obseruatio ciborum defendebatur, tan-
ta existimatione hominum muniebatur, H
vt vel post resurrectionem Petrus dixerit,
Nonne domine, quia nunquam cōmune,
aut immundum, quid comedi. Nam etsi
aliorum gratia hæc dicebat, & vt satisfa-
ctionem

Rionem ad accusantes prępararet, cum se contradixisse ostenderet, nec quicquam efficere potuisset: magnam tamen monstrat de hac re curam, & opinionem hominum fuisse. Ideo & Christus non aper-
B tè dixit cibaria, sed quæ in os intrant. Cumq; circa huiusmodi sermonis finem clarius id expressisset, illis tamen verbis expressum obduxit, atq; obumbrauit, dicens. illotis autem manibus manducare non coinquinat hoïem. Ita visus est hoc orationis exitu de illotione manum cuncta disseruisse. Quocirca non dixit nulla cibaria, q̃ comedit homo, inquinant eum: sed quasi de te illa disputans, quæ intrant dixit, vt illi omnino confusi, nec mutire quidem possent. Hæc igitur audientes, inquit, scandalizati sunt, non turbæ, sed pharisæi. [Accedentes enim inquit, discipuli eius dixerunt ei. Scis quia pharisæi audito hoc verbo scãdalizati sunt?] Et certè nihil aduersus eos dictũ erat. Quid igit̃ Christ⁹? Non soluit scandalũ illorũ, sed increpauit, dicẽs. [Oĩs plantatio quã non plantauerit pr̃ meus cœlestis, eradicabitur.] Sciebat. n.
Inf. 17. a q̃n contemnenda, & q̃n non contemnenda scandala erant. Quippe alibi, ait, Sed ne scandalizemus eos, mitte hamum in mare hic aũt: [Sinite illos cæci sunt & duces, cę corũ. Cæcus aũt si caro ducatum præstet ambo in foueã cadũt. Hęc autem dicipuli dixerunt, non quia solum pro illis dole
C bant, verum etiam quia ipsi quoque aliquantulũ turbabantur, neque audentes de seipsis hoc dicere, quasi condolentes aliis certiores fieri nitebantur: quod ita esse facilius credideris, si ardentem illum, & vbique cæteros prævenientem Petrum audias: paulò. n. pòst accessit, ac dixit [Edissere nobis parabolam hãc.] Ita & si turbationem, atque imbecillitatem animi nõ omnino reuelauit, tamen quia parabolæ petebat explanationem, cõmotum se esse ostẽdebat. Quid igitur Christus? [Omnis plãtatio quã non plantauerit pr̃ meus, eradicabitur.] Quod de lege dictũ esse Manichæi contendunt: sed ea quæ præcesserunt, ora ipsorum penitus obstruunt. Nam si de lege hoc dictum est, quomodo superius acerrimè pro lege ipse pugnabat, dicens: Quare mandatum Dei propter obseruandas traditiones vestras transgredimini? Quomodo etiam prophetam in medium induxit? Nõ igitur de lege, sed de illis ipsis, ac de traditionibus suis hæc disputat. Præterea si a Deo est: honora patrẽ tuũ, & matrem tuã: qũo non est plantatum a Deo, quod a Deo dictum est? Exo. 20
sequentibus autẽ etiam patet nõ de lege, sed de ipsis, & traditionibus dictum esse. Quippe cũ subiunxeret, duces sunt cæci cæcorum: ita legem ab oĩ accusatione vindicauit & ad illos omnem culpã D
traiecit, q̃ si de lege illud dictum esset, dixisset vtique, dux est cæcus cæcorũ, deinde multitudinem ab eis disseparans, q̃ per doctrinã illorũ ad interitum veniebat, ait. [Si cæcus cæcũ ducat, uterq; in foueã cadet.] Magnũ quidem malũ est, si quis cæcus est: q̃ si talis quispiam existat, non solum doctorẽ aspernetur, verumẽt ipse si ducis locũ retineat, multiplex culpa cõtrahitur. Si enim periculosum cæco est ductore carere: multò periculosius profectò erit, si aliis quoq; loco ducis velit præsse. Quid igit̃ Petrus, Nõ dicit, quid hoc est, quod propositi, nec tanquam iniquum reprehendit, ne cõmotus putaret, sed quasi de obscuro dicto interpretationẽ desiderat. Quòd verò non obscuritatis causa, sed scandalizatus quærebat, iocus ipse in quo nihil obfuscatum latet, ostẽdit. Quocirca, & increpatura Christo dicente. [Adhuc nos etiam amentes estis?] Nam turbæ forsan ĩtellexerunt, quæ dicebantur ipsi verò scandalizati, primò quidem quasi de pharisæi dolentes occulti⁹ discere voluerũt, deinde postquam comminantem ipsum, atque dicentem audierunt: Quia omnis plantatio, E
quam non plantauerit pater meus cœlestis eradicabitur: & duces sunt cæci cæcorum: depressi, atque coarctati tacuerunt. Sed ardor Petri silere nõ patitur. Quid igitur dicit? Edissere nobis parabolam hanc. Christus verò vehemẽtius increpat, dicẽs. Adhuc vos sine intellectu estis? Nondum scilicet hæc intelligitis. Hæc dicebat, & reprehendebat, vt a præoccupatione animos illorum eriperet. Ideo non hic finem fecit, sed alia quoque adiecit, dicẽs. [Qm̃ omne quod intrat in os, in uentrẽ uadit, & in secessum emittitur: quæ autẽ procedũt, ex ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hoïem. De corde enim exeũt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, blasphemiæ, falsa testimonia, & hæc sunt, q̃ coinquinant hoïem. Non lotis aũt

manibus mãducare,nõ coĩquinat hoĩem.] Vides quanta vehementia, atq; acrimonia vtitur, ab eo, quod natura duce, solet fieri ad vtilitatẽ ipsorum,quæ dicta sunt, cõprobans.Cum enim dixerit, in ventrem vadit, & in aluum emittitur: iuxta Iudaicam deiectionem adhuc ad illos respondet. Non enim permanet, inquit, sed egreditur, ac certè ẽtsi permaneret, nullo modo immundum redderet Sed nondum id æquo aĩo; audire poterant.Propterea, & legislator tanto
F dimittit tempore,quanto intus maneat:cũ autem egressum fuerit,non amplius ita: infero deniq; lauari iubet, ac mundum esse, digestionis,ac expulsionis tempus diligentius examinans. Quæ autem cordis sunt,ĩquit,non solum cum intus locata sint, verumetiam egressa contaminant. Primum autẽ prauas posuit cogitationes, quod maximè Iudæorum erat: nec adhuc à natura rerum,sed à partu ventris, & cordis redarguit, quia hæc remaneant, illa minimè. Nam quæ deforis ingrediuntur, foras rursum expelluntur: quæ verò intrinsecus oriuntur, hæc & cum intus sint, & multo
Mar. 7. magis cum exierint,maculant.Hæc ita di-
8 cit, quia nondum poterant altiora conuenienter recipere. Marcus autem scribit, quia hæc ad purganda cibaria dixerit,non tamen expressit,quia talibus ueſci non maculat animam.Nõ enim potuissent ita clarè id dictum æquo animo perpeti, ac ideo illico subiunxit Illotis autem manibus mãducare, non coinquinat hominem. Discamus igitur, obsecro, quænam ea sint, quibus turpiter homines fœdantur. Discamus, oro, & fugiamus: in nonullis enim
G iam ecclesiis hunc morem corroboratum videmus,vt diligenter mu'ti studeant,quomodo manibus lori, candidis induti vestimentis,in ecclesiam ingrediantur: quomodo autem animam,atq; mentem suam puram,atq; desœcatam offerant Deo, nullam prorsus habent curam.Hęc dico,non quia lauare os,aut manus prohibeam: sed quia non aqua solum lauare os velim, verumẽt, vtæquius est, omni virtutis numero. Sordescunt quippe manus homicidio,cęteriſque operationibus prauis:os autem maledictione,blasphemia,contumelia,verbis iracundis,atque obscœnis,dissoluto risu, atq; scurrilitate. Si ergo nullius horum tibi cõscius es,neq; his maculis obscęnus, ingenti accede fiducia:sin autem millies his sordibus te deturpasti, cur incassum laboras? Cur aqua os,atq; linguam diligenter lauas pernicioſam vero, atque pestiferam maculam ipsorum, non abstergis? Dic sodes,si stercore manus, atq; cœno illitas haberes, auderesne ita sordibus orare? Minimè,inquies. Atqui hoc nullum tibi damnum afferet:illud omni peste pernicioſus est. Quo igitur ea,quæ indifferentia sunt,vereris: q autem certam perniciem habent, ex desidia abiicis? Quid igitur? An non est orandum,inquies?Orandum quidem tibi est,se non sordido,neq; ita deturpato. Sed si casu lapsus fueris,inquit, quid faciendum censes esse? Deterge maculas tuas diligenter. H
Quo pacto? Largas effunde lachrymas, ingemisce,misericorditer pauperibus de tuis offeras,si iniuriatus cuipiam es, satisfacias abundè, reconcilia te illi, & ne magis oratione tua Deus irritetur, deterge linguam oraturus. Nam siquis pedes tuos stercore sordidatis manibus supplicando tangeret, non modò non exaudires,verumetiam calcibus expelleres Quomodo igitur audes tu hoc modo Deum orare? Nam qui orat, quasi manu lingua vtitur, qua genua Dei supplicando attingit. Nolite igitur ipsam Esa. 1.d
maculare,ne Deus ad vos dicat:Si multipli caueritis deprecationem, non exaudiam Pro. 18.
vos.Vita enim,& mors est in manu linguæ d
& ex sermonibus tuis iustificaberis, atque Sup. 12.
condemnaberis. Magis igitur vertice ipso c
capitis linguam tuã custodias, regius quidem equus est lingua nostra.Si ergo ei frænum immiseris,doctrina tua gradarium feceris,ascẽdet in eum rex & quiescet in eo, si autem nullo fræno domueris,sed huc,atque illuc infrænem iactari permiseris,diaboli eam vehiculum feciſti. Tu verò eo die quo liberis legitimè operam dedisti, quanuis crimen illud non sit,orare tamen
I non audes:conuiciatus autem, atque contumeliatus, quod gehennam tibi præparat, antequam reipsum mundes,manum ad eę lum tollis:dic quæso,quomodo non inhorreſcis? An non audisti Paulum dicentem, Heb. 13
honorabiles esse nuptias,ac lectum incon- a
taminatum?Quod si ab incontaminato resurgens lectulo times ad orandum accedere:cum in diaboli lectulo sis, cur horribile Dei nomen audes inuocare?Diaboli quippe lectus,est omne conuicium, atque ira,

quasi

quasi pernicioſus quidam adulter, occulta voluptate cum animo adulteratur, & ex pernicioſo ſpermate diabolicas inimicitias parit: contraque matrimonium omnia peragens, eos qui pacis vinculo in vnum coarctantur, in multas dirimit partes, cum matrimonium in vnâ duos carne coniungat: nec coniunctos ſolum diſſeparat, ſed ipſum etiam animũ ſcindit, & lacerat. Quare vt liberè Deum adire poſſis, coniunctionem hanc atq; adulterium furoris quaſi rabidum canè procul ab animo tuo extermina. Sic Paulus etiam iuſſit: Leuãtes, inquit, ſanctas manus abſque ira & diſceptatione. Noli igitur pati linguam ſordeſcere: quo enim pacto pro te deprecabitur, ſi libertatẽ propriam amittat? Orna eam humilitate atque modeſtia, dignam fac Deo qui per eam rogatur, repleas ipſam benedictionibus, repleas miſericordiæ muneribus: poſſumus enim etiam verbis miſericordiæ opera efficere. Melior, inquit, eſt ſermo quàm datio, & reſpondе pauperi pacifica in mansuetudine: omni tempore diuinarum legum narratione ipſam pollitiorem facere coneris. Omnis enim narratio tua, inquit, in lege altiſſimi ſit. Sic diſpoſiti, atque affecti ad regem accedamus, & ad genua eius procidamus, non corporis ſolum, verumetiam multo magis mentis, atque animi figura. Veniat nobis in mentem quem adire conſtituimus, & pro quibus, & quid facturi adimus, quem Seraphin aſpicere nequeunt, quem terra contremiſcit, qui lucẽ inacceſſibilem habitat. Adimus autem, vt nos à tormentis gehennæ vindicemus, vt peccatorum indulgentiam impetremus, vt intolerabiles pœnæ diſſoluantur, vt cœlos, & quæ ibi bona ſunt, conſequamur. Concidamus igitur tam corpore, quàm mente, vt ipſe iacentes nos erigat: oremus humiliter, ac manſuetè. Sed quis ita miſer, inquies, ac ærumnoſus, vt dum orat, humilis, atq; manſuetus non ſit? Ille certè, qui maledictionibus, & furore plenus orat, qui inimicos proſequitur. Nam ſi uis accuſare, teipſum accuſa: ſi vis acutam, atque volubilem ad eneruanda peccata hominis linguam habere, tua delicta ſedulo recẽſe: nec quid alius, ſed quid tu aduerſum teipſum feciſti, enarra. Id enim maximum malum tibi eſt, quod tu perpetraſti. Nemo enim poteſt iniuriam tibi inferre, præter te ipſum. Quare ſi iniuriatos tibi perſequi cupis, teipſum primo inuadas, nullus enim prohibet: nam ſi alium aggrediẽris, maiori iniuria preſſus iacebis. Quas vero iniurias alterius aduerſus te dicere potes, quia tibi ſcilicet alius conuiciatus eſt, alius te percuſſit, alius tua rapuit, alius in pericula iniecit? Sed non eſt hoc iniuriam pati: verum ſi uigilanter inſpicimus, non paruo emolumento iuuari: non enim, qui paſſus eſt, ſed qui fecit, iniuriam patitur. Omnium certè malorum hæc cauſa eſt, quia nec intelligimus quidem, quis facit, & quis patitur iniuriã. Nam ſi rectè intelligeremus, non iniuriis nosipſos vexaremus aduerſus alium orantes, cum certiores eſſemus, neminem in terris poſſe nobis officere: non enim tua rapi, ſed aliena te rapere, tibi malum eſt. Quare ſi rapuiſti, acerrimè teipſum accuſa: ſin uerò alius tua rapuit, non parua tibi ſedulitate orandum pro illo eſt, qui tibi maximè profuit. Nam, & ſi non ea mente fecerit, plurimum tamen tibi contulit, dummodo tu viriliter, ac magno animo perferas. Illum quippe, tam homines, quàm diuinæ literæ miſerantur: te autem, qui patienter iniuriam pertuliſti, & corona donant, & æternis præconiis laudant. Quemadmodum enim ſiquis febricitans, plenum frigidiſſima vas aqua rapuerit ab aliquo, & cum peſtiferam bibendi cupiditatem expleuerit, morti ſeipſum tradiderit, non eum vnde aqua rapta eſt, ſed eum, qui rapuit accuſamus, & ſibiipſi iniuriarum ceuſemus: ſic certè de auaris, atque rapacibus cogitare debemus. Peiore nanque iſti febri laborantes, alienarum rerum rapina habendi cupiditate inflammantur. Si quiſquis etiam furore concitus, gladio à latere cuiuſpiam rapto, ſeipſum occiderit: nonne, qui rapuit, ſibiipſi iniuriam intulit, cum is à quo enſis raptus fuit, nulla ſit vexatus iniuria? Hoc ipſum ergo in pecuniarum quoque rapina fieri iudicemus. Sicut enim periculoſiſſimum eſt furioſo, ſi enſem teneat: ſic diuitiarum cumulus auaro pernicioſus, immo verò etiam multo magis. Inſanus enim ille mucrone ad ſeipſum conuerſo, à furore liberatus quieuit: rapax verò, atque auarus poſteaquam, ſemel ſeipſum percuſſerit mille in dies vulneribus laceratur.

K
1. Ti. 2. b
Ecc. 4. a
Phi. 9. d
1. Ti. 6.
L
M
A

Non enim pōt à cupiditate ſeipſum rapiēdo vindicare; ſed quantò plura, maioraque vlcera ſibi præparauerit, tanto inconſideratius ad alia ruit. Hæc igit̄ nobiſcum quotidie verſantes, magno hunc mucronem ſtudio fugiamus, inhorreſcamus iſtam inſaniam: non parum faciemus ſi aliquando quanuis tardè, ab hac liberati, temperiem colemus. Non.n. minus hæc uirtus modeſtia poteſt appellari, quàm illa, cui hoc uocabulum vulgo accommodatur. Ibi.n. aduerſus unā cupiditatem certatur, hic multæ, ac variæ cupiditates extirpandæ ſunt: nihil eſt quippe amentius, nihil deterius eo, qui pecuniæ ſeruit. Dominari videtur, cum ſeruiat: imperare cæteris credit, cum à uiliſſima metallorum ſibi materia imperetur: vinculis ſeipſum vehementius coarctando gaudet, cum ferocior propter maiorem rerum copiam aduerſus ipſum beſtia inſurrexerit. Lætatur tunc in cupiditate
B vinctus, gaudet, & exultat: cumque à rabido iſto auaritiæ cane opprimi ſe videat, nec vinculis arcere, nec inedia eum conſumere parat, ſed largiora ei pabula præbet, quibus, & fortior factus, maiore vi aduerſus miſerum inſiliat. Hæc igitur omnia cogitantes, diſſoluamus vincula quibus ligati ſumus, interimamus atrociſsimam hanc feram, quæramus temedium morbi, liberemus nos à furore: ut quiete animi ſereniſſima, & ſanitate potiti, ad tutiſſimum ſecurumque deducamur portum, gratia & mīa Domini noſtri Ieſu Chriſti. Amen.

## Homilia liij. ex capite xv.

Mar. 7. c

ET egreſſus inde Ieſus, receſſit in partes Tyri, & Sidonis. ]Marcus autē ait, quia cum in domum veniſſet, latere nō potuit. Quam ob rem autem in illas partes profectus eſt? Quoniam obſeruationem ciborū contemnendam eſſe docuit: tunc recto itinere; ac ordine progrediens, gentibus etiā
Act. 10. b ianuam aperit. Sic & Petrus, cum ſoluere has obſeruationes iuſſus eſſet, tunc ad Cornelium miſſus fuit. Si vero quiſpiam dixerit, & quonam modo cum diſcipulis iniūxerit, dicens: In viam gentium ne abieritis,
C Sup. 10. illo ipſe abiit, primum illud adducemus, quia non tenebatur ipſe, quæ diſcipulis ſeruanda præcepit, omnino conſeruare: deinde quia non vt prædicaturus ille acceſſit, quod denotauit Marcus dicens, quoniam, & occultauit ſeipſum, & non latuit. Mar. 7. c
Et quemadmodum rerum conſequētia poſtulabat, ne ad gentes primum proficiſceretur, ſic non erat humanitatis, vltro uenientes repellere: nam ſi fugientes ſequendi ſunt, multo magis ſequentes expectandi. Conſidera denique omni beneficio dignā mulierem fuiſſe: non autem auſa fuit in Iudæam abire, quando ſeipſam indignam putabat. Niſi enim is timor eam deterruiſſet Hieruſalem ipſam profecto petiiſſet: quod partim ardore fidei ſuæ, partim, quia terminos ſuos egreſſa fuerat, comprobatur. Nonnulli autem, & allegoricè iſtud exponunt, dicentes: quia quando a Iudæa Chriſtus exiuit, tunc, & eccleſia gentium terminos ſuos egreſſa, adire ipſum auſa
Pſ. 44. d eſt. Obliuiſcere nanque, ait, populum tuū & domum patris tui. Tam enim Chriſtus, quàm mulier illa egreſſi à terminis ſuis, conuenire, & colloqui potuerunt. [Ecce nanque, inquit, mulier illa Chananæa egreſſa à finibus ſuis ]Accuſare mulierem euangeliſta videtur, vt & miraculum oſtendat,
D & ipſam laude dignam fuiſſe confirmet. Cum enim audiueris Chananæam, non poteris nō meminiſſe iniquiſſimarum illarū gentium, apud quas etiam leges ipſius naturæ funditus euerſæ fuerant: quod cum memoria repetieris, virtutem quoque aduentus Chriſti diligentius cogita. Qui enim eiecti ſunt, ne Iudæos peruerterent, hi adeò ipſis Iudæis meliores fuerunt, vt terminis ſuis relictis, ad Chriſtum accederent, cum Iudæi ad ipſos v[illegible]nientem extruſerunt. Cum igitur acceſſiſſet mulier, nihil aliud niſi, miſerere mei, exclamabat, & ingens ſpectaculum clamore ſuo concitauit. Erat enim certè miſerabilis quædam res, mulierem aſpicere tam magno dolore coactam exclamare: mulierem, inquam, & matrem, & pro filia quæ malè vexabatur, miſerabilis res erat exclamantem præ dolore aſpicere. Nec enim auſa fuit ad magiſtrum & dominum dæmoniacam filiam adducere, ſed illa domi iacere dimiſſa, ſola ipſa ad ſupplicandum proficiſcitur: & morbi quidem genus exponit, medicum autem non domum ſuam, vt regulus ille adducere conatur, qui dicebat, Veni & impone manū Sup. 9. d
tuam, & deſcende antequam moriatur E puer meus: ſed calamitatibus ſuis expoſi-

tis,

tis, & morbi longinquitate narrata, miseri cordiam a domino postulabat vehementius clamas. Nec dicit, miserere filiæ meæ: sed, miserere mei: nam illa insensata iacet, ego verò quam sensus morbi non fugit, q̃ sentiens, atque intelligens insanio, misse vexor ærumnis. [Ipse aũt non respondit ei verbum. Quàm nouum, atq; inauditum hoc est. Iudæos ingratos rationibus ẽt inducit, & blasphemantes rogat, & tentantes non negligit, hanc autem quæ sponte venit, quæ deprecabatur, & supplicabat, q̃quã, quę nulla lege, nullis prophetis fuit commonita, tñ tanta cum reuerentia accessit, nec responso quidem dignam putare videtur. Et quis nõ moueret, cum aliter, quàm fama prædicaret, fieri videret? Audierunt certè, quia ciuitates, & vicos Iudææ circũiens, ægrotos curabat, & hanc vident mala sua deplorantem depelli. Quis porrò misericordia flexus nõ fuisset, cum ita humiliter illam pro laborante filia supplicare oculis cerneret? Nec enim quasi digna, nec quasi debitum efflagitans adiit, sed misericordiam petebat, & calamitates suas tragica oratione narrabat, nec responso digna fuit. Multi forsan eorum, qui audiebant, scandalum passi sunt, ipsa vero, nec commota quidem fuit. Quid dico, multos audientium, vbi & discipulos ipsos calamitate mulieris commotos fuisse, atque turbatos arbitror, nec tamen ausi fuerunt dicere, concede sibi quod petit. [Sed Accedentes discipuli eius, rogabant eum, dicentes. Absolue eam, quia clamat post nos.] Nos enim cum volumus, vt auditorum animum nostra oratio penetret, contraria sæpenumero dicimus. Christ⁹ vero ait. [Nõ est bonum sumere panem filiorum & mittere canibus.] Ita quando responsum ei dedit, tunc magis, quàm prius silentio exulcerauit: non enim ad alios causam traducit, nec se non esse missum affirmat: sed quanto illa feruentius orat, tanto ipse vehementius retrudit: nec oues Iudæos amplius, sed filios, ipsam verò canem appellat. Quid igitur mulier? Ab ipsis Christi verbis deprecatoriam orationem connectit. Nam & si canis sum, inquit, non tamẽ penitus aliena sum. Rectè igitur Christus dicebat, in iudicium se in mundum venisse. Philosophatur alienigena fœmina, & dum contemnitur, singularem patientiã, præcipuamque fidem ostendit. Iudæi verò tantò affecti honore, tot tantisq; miraculis admoniti, mala pro bonis referunt. Non enim ignoro, inquit, quin necessaria hæc alimenta filiis seruanda sint: veruntamen cur ego vetor, etiam si canis sum? Nã si nefas est quicquam accipere, nec amicæ quidem sumendæ sunt: sin verò licet quodammõ participare canibus, non omnino ipsa prohibeor. Hac de causa certè Christus eam repellebat, ideò negare videbat gratiam, vt philosophiam eius omnibus patefaceret, non quia curare filiam eius nolebat, quam certè curauit: sed quod ad Centurionem dixit, Ego veniẽs curabo ipsum vt reuerentiam, & fidem illius nos perdiscamus, ac audiamus dicentem: Non sum dignus, vt intres sub tectum: quodq; influxum sanguinis patiente fecit: Ego, inquit, noui virtutem ex me egressam: vt & miraculum, & fides illius paterent, quod denique in Samaritana, vt nec redarguta quidem destitisse nosceret, hoc in hoc loco facit: noluit enim talem, tantam q; mulieris virtutem ignorationis tenebris obfuscari. Non ergo quia negligebat, verum, vt repositum, atque absconitum in animo eius virtutis thesaurum in lucem protraheret, eam repellebat. Tu verò non fidem solum illius, verumetiam humilitatẽ mecum admirare: nam cum ipse Iudæos filios appellasset, adeò procul aberat, ne honore alienæ laudis contaminaretur, vt maius adiecerit, atque dominos nuncupauerit. [Etenim catelli, inquit, edunt de micis, quæ cadunt de mẽsis dñorum suorum.] Vides prudentiã mulieris? Vides quomodo nec contradixit, nec aliorum laudibus doluit, nec, quia contemni videbatur, molestè tulit? Vides magnitudinem animi, atque constantiam? Non est bonum, ipse dicebat: atque illa, vtique domine, respondebat. Filios ipse Iudæos vocauit, illa dominos: in conditione canum illam vocauit, & confestim ipsam conditionem canum, atque statum vltrò illa subiunxit. Mirabilis tibi hæc videtur humilitas, audias, & Iudæorum iactantiam Sperma, inquiunt, Abraham sumus, & nulli vnquam seruiuimus, & ex Deo nati sumus. Non sic certè mulier, sed quemadmodum se canẽ, ita illos dominos appellauit, & hac humilitate ex abiecta cõditione canum vendi-

eata, filia facta est. Quid igitur Christus? I [Magna est fides tua ô mulier] Iõ certè eã repellebat, vt ad hanc vocem consequentia rerum cõuenirent, vt fulgente corona mulierem ornaret [Fiat, inquit, tibi sicut vis] Ac si diceret, fides quidem tua maiora, quã petis posset impetrare, veruntamen fiat, vt vis. Hæc vox illi affinis est, qua dictũ est: Gen. 1.a Fiat cęlum, & factum est cœlũ. [Saluata est enim, ait, filia eius ab illa hora.] Perspicis iam non parum ab ipsa ad curationem filiæ collatũ fuisse, propterea nec dixit Christus, sanet filia tua: sed magna est fides tua, fiat tibi vt vis: vt nos discamus non ociosè, nec assentationis gratia ita ipsum dixisse, sed eximiã illius virtutem, ac fidem prædicare voluisse: rerum enim euentus facilè fidem illius docuit Sanata est enim, inquit, statim filia eius. Tu uerò diligenter considera, cũ nihil ab Apostolis in re mulieris factum fuerit, totum ab ipsa fuisse perfectũ tantum quippe potest iugis, & feruens oratio: mauult enim nostram Deus, qui rei sumus, quàm aliorum pro nobis orationem. Nam quamuis maiore illi ad Christum postulabant libertate, magnam tamen mulier patientiam ostendit, & exitu ipso rerum facillimè intellexerunt Apostoli, quam ob rem non statim ipsis quod pro ea petebant concessit. [Et cum transisset inde Iesus, ve- K nit secus mare Galilææ, & ascendens in mõtem, sedebat ibi: & accesserunt ad eum turbæ multæ habentes secum claudos, cæcos, mutos, debiles, & multos alios: & proiecerunt eos ad pedes Iesu, & curauit eos: ita vt turbæ mirarentur, videntes mutos loquentes, & claudos ambulantes, & cæcos videntes: & magnificabant Deum Israel] Nonnunquam quidem ipse ciuitates ac vicos circuit, nonnunquam sedet, expectatque laborantes, & claudos ad cacumina montium ascendere facit. Nec fimbria vestimenti modo tangitur, sed sublimiores iam animo, qui adeunt, ad pedes se ipsius proiiciunt, & dupliciter fidem suam ostendunt: quia claudi ascẽderunt, & quia nihil aliud quæsierunt, sed solum coram eo proiecti, posse sanari crediderunt. Et erat ingens omnium admiratio, cum multos illuc portatos ambulare absque ductore viderent, ita & multitudo eorum qui curati fuerant, & summa curationis facilitas obstupescere vniuersos cogebat. Perpendis quia Chananæam quidem tardius, & quasi virtute illius inductus, tandem curauit, hos verò confestim, vt ad eum peruenerunt: non certè quia meliores illa fuerunt, sed quoniam fide illa multò istis fruentior. Quocirca tardior tunc fuit, vt perseuerantia mulieris ostenderetur: at vero istis statim quod petebant concessit, vt Iudæorum L ora magis obstrueret, & nullus eis defensionis locus relinqueretur. Nam quo maiora quis beneficia cõsecutus est, eo maiori subiacet culpæ, si nullo beneficiorum aceruo victus, in ingratitudine pertinaciter perseuerat. Qua de re locupletes quoque, quia nulla copia rerum facti sunt meliores, multò magis quàm pauperes punientur. Nec volo mihi respondeas, quia misericorditer aliquid ædiderũt: nam nisi liberaliter secundum rerum tuarum affluẽtiam dederis, non omnino pœnas euitabis. Non enim mensura rerum quæ offeruntur misericordia iudicatur, sed largitate ac liberalitate mentis & animi. Quòd si hmõi homines puniantur, multo magis vexabuntur, qui superflua detinent, qui sibi tristega, & quadristega fabricantes, nulla cura esurientiũ cõmouentur: qui unde argentum colligant, perspiciunt, qũo rectè collocent, nec cogitant quidem. Verũ quoniam, & de misericordia, & benignitate mentionem feci, agè iam sermonem illum susc ipiamus, quem nudiustertius de humanitate ac liberalitate facientes, infectum reliquimus. Meministis profecto qũ iam pridem de inani calceamentorum cura, de vano circa huiusmodi res labore, de adolescentium molli ornatu disputabam, qũo à liberalitate ad illa crimina lapsa nobis oratio fuit. Quòd igitur fuit exhortationis illius initium? Quia cum ars quædam liberalis misericordia sit, in cœlis habens officinam, & non hominem, sed Deũ magistrum possideat: deinde quærentes quidnam ars sit, in vanos labores, & inutiles artes excidimus: & sic etiam huius artis qua faciunt calceos, superfluitatem reprehendimus. Habetisne memoriæ? Age igitur hodie illum sermonẽ resumamus, ostẽdamusq; quomodo ars misericordiæ sit cęteris omnibus multo præstantior. Et certe si illud maximè proprium artis esse ab omnibus prædicatur, vt ad vtilissimum finem rectissimè tendat nec illius quicquam liberali. M Misericordiã uocatat tem.

rali misericordia facilè inuenies: nemo ipsam, & artem esse, & cæteris excellentiorē dubitabit. Non sanè hæc nobis calceamenta, nec vestimenta cōtexit, nec lapideas domos construit: sed vitam æternam facilè p̄bet, ac à manibus mortis eripit, & tam in hac vita, quàm in futura præclaros reddit. Hæc mansionem nobis in cęlo ædificat, &
A æterna tabernacula præparat, Hæc lampades nostras extingui nō sinit, hæc vestes nostras ita lauat, vt non sordidi, sed niue candidiores ad nuptias peruenire possimus. Si
Isa. 1. c enim fuerint, ait, peccata vestra sicut puniceum, super niuem dealbabo. Hæc non pa-
Luc. 16. titur eo nos detrudi, vbi dives ille cruciatur, sed ī sinum Abrahę certo itinere ducit. Et cæterarum quidem artium quælibet vnum aliquem finem respicit, vt agricultura hominis pabulum, ars textoria nostrum amictum, immo verò nulla sola finem suū consequitur. Et primò, si placet, in agricul-
Agricultura. tura id curiosius perscrutemur. Hæc igitur nisi ferrarius faber vomerem, rastros, falcē, securim, aliaq; complura sibi mutuetur, ni si lignarius aratrum sibi fabricet, & iugum præparet, & vehiculum ad terendas construat spicas, nisi a coriariorum artificibus corigiam sumat, nisi ædificator aliquis arātribus tauris stabulum, & colentibus agrum tugurium struat, nisi deniq; pistoris artificium tandē accedat, uniuersa penitus agricultura euanuit. Non aliter etiam textoria multas ad auxilium sui artes conuocat, q̄ si opitulatæ non fuerint, remanet inutilis: ita singulæ artium altera alterius auxilio eget. Cum verò liberaliter misericordia moti, quippiam facimus, nulla re alia præ-
B ter voluntatem nobis opus est. Si autem
Mat 12 d, & Lu. 21. a putas magno pecuniarum cumulo, & uestibus, & calceis tibi opus esse illæ Christi uerba quæ de uidua dixit, tecum retracta: & si adeò pauper es, ut mendicare cogaris, nulla tamen animi solicitudine laborabis. Nam si duo minuta misēris, dummodo id ex facultate feceris tua, præclarum facinus ædidisti. Si panis frustum, quia nihil aliud habeas, dederis, ad huius artis fastigium ascendisti. Hanc igitur artem, oro, professi, diligentes officia eius persequamur. Hæc uberiores nobis affert fructus, quàm imperia huius uitæ ac regna. Nō n. hæc re solum cęteris præstat, quia eis non indiget, uerumetiam quia multa nobis, & uaria sola construit. Nam & domos perpetuas in cœlis condit, & facit, ut professores eius in mortali morte non moriantur, & thesauro locupletat immarcesibili, q̄ nec a latronibus, nec a uermibus, nec a tineis, nec a longis temporum spatiis uiolatur. Siquis te docere polliceretur, quo artificio ad longiora tempora fruges terræ posses reseruare: quid non dares, ut tibi frumenta magnis temporibus illæsa permanerent? Ecce autem hæc non ut frumenta solum, C
sed ut cuncta, quæ habes in æternum conserues, docet, & pollicetur, & potest: nec solum quemadmodum externæ res tuæ, uerumetiam quomodo tam corpus, quā anima perpetua integritate fruantur, diligenter instituit. Cur tempus conterimus in exponendis artis huius officiis? Hæc erudire solet quo pacto possis Deo similis esse, q̄ omnium bonorum caput & radix est. Sed breuiter fines quoque ipsius perstringam⁹, ut uideas quomodo ad plurima conducit, nulla re alia adiuta. Vestimenta igitur texit, thesauros immarcesibiles reddit, mortem superari facit, diabolū nobis domat, Deoq; deniq; similes efficit. Quid igitur hac arte utilius atque præstantius? Nam alia ad ea, quæ dicta sunt, simul cum hæc uita prætereunt, & cum artifices ægrotent, labantur, opera quoque sua non permanent, & ad hæc longo egent tempore, aliisq; quā plurimis. Hæc uero post hanc uitam maximè fulget, post radios suos, & opera sua ostendit: nec spatiis temporum lōgioribus, nec labore improbo, nec alia re huiusmodi eget: quodq; maius est, etiam quando ægrotatione laboras, quando senio confectus iaces, operatur & tecū similiter ab hac uita egreditur, nec te unquam solum deserere patitur. Hæc eloquentissimis te oratoribus superiorem facilè reddit, & cum illis plures inuideant, & prosperitate illorum tabescant, qui hoc artificio utuntur, ab vniuersis benedicuntur. Accedit, quòd illi ad mortalium tribunalia uenientes, ab iniuria nonnullos defendunt, & nonnunquam iniuriantibus patrocinantur: hæc uero ad tribunal Christi accedit, nec ipsa solum patrocinatur; ut pro eis sententiam ferat: Misericorditer nobis patrocinatur.
D
sed & si millies homo peccauerit, coronat tamen eum & laudibus effert. Misericorditer enim dare, inquit, commemoro. Multos ego arbitror homines, si optio sibi detur;

detur: eloquentes ne se oratoros, aut misericordes, humanos, & benignos vellet predicari: hoc vltimum potius electuros. Et meritò quidem. Nam si volubilitatem linguæ de medio tollas nihil mali humana vita patietur, quippe quæ multò antequã ars oratoria, & perpolita orationis compositio inuenta sit, non peius gubernabatur. Sin verò misericordiam, quemadmodum nauigare tutè per maria nunquam poteris, si portus, & stationes omnino destruas, sic nulla erit hæc vita, si misericordiam, indulgentiam, humanitatem radicitus extripaueris. Quas ob res non voluntati solũ hanc tantam rem Deus commisit, verumetiam multas non paruas eius partes naturæ necessitate constituxit. Natura enim duce patres, & matres liberorum miserentur, & filii parentum: neque id in hominibus tãtum, sed in rationis etiam expertibus fieri videmus. Natura duce fratres alter in alterum humaniores sunt, propinqui etiã, ac affines, & simpliciter homines inter se vniuersi. Natura vtique proni ad misericordiã facti sumus. Quemobrem etiam si iniuria pelli aliquos videamus, molestè ferimus, cõmouemur, irascimur: & cædi homines aspicientes, aut interimi, flecti mur: & cum flentes cernimus, collachrymamus: ita qm̃ huius rei armis, & pugnare, & defendi nos Deus voluit, iussu eius natura nobis ad ista plurima contulit, vt saltem ex hoc intelligamus, quàm magnæ Deo curæ misericordia sit. Hęc igitur nobiscũ versantes, nosipsos, liberos, propinquos, atq; affines ad misericordiæ scholam perducamus. Magna quippe res homo est, & pretiosum quid est vir misericors. Qui hoc non habet, natura hominis decidit, hoc sapientes facit. Et tu miraris si hoc, homo est? Hoc Deus est, & tu miraris? Sitis enim misericordes, inquit, sicut, & pater vester cœlestis misericors est. Discamus igitur hanc misericordiæ artem, non solum multorum, sed omnium gratia, præcipuè autem, quia nobis quoque ipsis magnam misericordiã agimus. Misericordiam porrò quando dico, de illa dico, quæ auaritia vacat. Nam, si qui suis contentus nihil offert, procul a misericordiæ officio abest: quomodo misericors erit, qui aliena rapit, etiam si contra inopibus subuenerit? Quòd si suis solum frui, putatur esse inhumanũ: inhumanius certè multò erit, si abstuleris aliena. Si igitur, qui nihil iniuriati sunt, qm̃ de suo nõ dederunt, punientur: quantò magis vexabuntur, qui alios suis priuant? Nolite ergo mihi dicere, qm̃ si abstuli ab alio, huic tãtundem contuli. Hoc em̃ certè pessimum est. Par enim erat, cum ipsum, qui passus iniuriam est, misericordiæ opera iuuari: nunc verò alios cædis, & quos non cæcidisti, curas, cum æquum sit illos curare, quos sauciasti: immo vero nullo modo cædere hominem, aut iniuriari oportet. Misericors enim non est, qui curat quem vulnerauit, sed qui aliunde vulneratis medetur. Tuos ergo morbos diligenter cura, resarcias, quæ laceraſti, immo verò noli alium lacerare, noli alii detrahere: ludẽtis enim est quotidie deiicere, ac erigere, sed erige deiectos vndecunque. Nec credes esse possibile eadem dando mensura, qua rapuisti, vulnus illud curare, quod ab aliena tibi fraude illatũ est. Nam qui mnam rapuit, non erit sibi satis ad remedium huius vlceris, si pœnitentia pulsus, mnam misericorditer dederit, sed talento indigebit, propterea furti condemnatus quadruplum reddit: Cum igitur fure multò peior rapax sit, cumque ille quadruplum reddat, decuplum, immo verò multò plus restituere isto debet, atque vtinam etiam sic rapinæ sordes omnino detergamus. Non enim puto hãc illam esse misericordiam, cui magnus meritorum cumulus reseruetur. Quocirca Zacchæus dicebat. Si quid calumniatus sum, quadruplum dabo, & mediam mearum rerum partem inopibus offeram. Quòd si quadruplum tempore legis redditur, quantò magis sub gratia? & si furem tantum restituere oportet, quantum rapacem? Nam præter damnum contumelioſa res rapacitas est. Quare si centuplum etiam dabis, vix totum reddidisti. Non temere igitur diximus talentum esse offerendum, si mna tibi rapta sit. Quæ cum ita se habeant, si hunc ordinem perueretis, & integras aliorum hæreditates rapueris, pauca verò ex multis, & ea non illis, quibus iniuriam intulisti reddideris: quæ tibi satisfactio, quæ indulgentia, quæ salutis spes remanet? Vis videre, quàm magnum ex huiusce modi misericordia facinus committas? Audi scripturam. Sicut, inquit, qui filium coram patre suo interficit,

ita

ita qui offert sacrificium ex pecuniis pauperũ. Has intentatas nobis minas in corde primò scribamus, deinde hinc abeamus has in parietibus, has in cubilibus, has vbique conscribamus, vt saltem harum minarum iugi memoria ingens semper, ac recens formido manus nostras a quotidiana cæde coerceat. Peior sanè multò, quàm cædes rapina est, paulatim tabo pauperem consumẽs. Vt igitur hoc scelus euitare possimus, & nobiscum adinuicem hæc crebro loquamur: hoc enim pacto ẽt ad mĩam erimus proniores, & fructus vberiores eius capiemus, & ꝛternа bona cõsequemur, gratia & misericordia dñi nr̃i Iesu Christi. Amẽ.

Ecc. 34. d

Homilia liiij. ex cap xv.

I Esus aũt cõuocatis discipulis suis dixit. Misereor turbæ. ] Quemadmodũ superius cũ tale signũ facturus esset, primò corporis ægrotationes curauit: sic ẽt in hoc loco à cæcorum, atq; claudorum curatione, ad id tandem deductus est. Cur autẽ tunc quidem discipuli eius miserti plebis, Dimitte turbas dicebant: nunc verò nihil huiusmodi dicunt, præserrim tribus iam diebus exactis? Aut quia iam meliores facti erant, aut quia etiam multitudinem non nimia inedia vexari, sed glorificare Deũ in his, q̃ facta erant, videbant. Tu etiam cõsidera, qm̃ etiam nunc non simpliciter, neque priusquam discipulos ad hoc prouocasset, ad agendum miraculosè peruenit. Nam turbę quidem quę ob morborũ curã suorum ipsum petierant, non audebãt aliquid petere: ipse verò, qui misericors est, quiq; oĩum curam gerit, etiam non petentibus p̃bet, & ait ad discipulos [Misereor turbæ, quia triduo iam perseuerauerunt mecũ, & non habent quod manducent: & ieiunos dimittere ipsos nolo.] Nã ne rñdere possent, quia secũ viatica portarunt, triduò iam mecũ sunt, inquit. Ita ẽt si quicquam secũ habuerunt, consumptũ esse debet: quocirca nõ in prima, neq; in secunda die id fecit, sed expectauit, vt omnibus cõsumptis, indigentia coacti maiori admiratione factum prosequerentur. Ne autẽ in via dissoluantur, ideo ait, vt ostenderet, nõ propè sibi esse domicilia, & simul aperiret nihil eis esse derelictum. Sed si non vis, quispiam obiiciet, ieiunos dimittere, cur prius ad miraculum non accedis, quàm te moueri super turbam dixeris? Vt, inquit, verbis de hac re vltro citroque datis attentiores fiant discipuli, & fidem suam ostendentes, peterent panes produci. Sed illi nõ intellexerunt quamobrem ita locutus esset: vnde postea dixit ad eos, ut Marcus ait. Sicne sunt obturata corda vestra, vt oculos habentes non videatis, & aures habentes non audiatis? Qua enim de causa nisi hoc esset, discipulis ostendere voluisset dignã esse turbam huiusmodi beneficio? Aut quia misericordia moueri super turbam addidit. Matthæus autem, quia postea increpauit, dicens: Paruæ fidei, nondum intelligitis, nec meministis quinque panũ, & hominum, & quot portastis corbes? nec septem panum, & quatuor hominum millia, & quot sportas habuistis? Ita euangelistæ concordes inter se sunt, discipuli autem adhuc serpunt. Et quamuis multa fecerit atq; dixerit vt prioris miraculi memoriã haberẽt, interrogando rñdendo, & qño ministerio ipsorum vsus fuerit, & quomdo eis corbes distribuerit: tamen quasi nulla re admoniti, imperfectiores adhuc respondent [Vñ nobis in solitudine tot panes?] Sic & prius, & nunc solitudinis meminerunt, quod quanis ipsi ex imbecillitate dicebãt, signo tamen ab hac infirmitate, & omni suspicione liberans, clarum faciebat. Nam ne quemadmodum diximus, cogitare quispiam posset, a propinqua quadã villa, aut vico panes assumptos fuisse, solitudo loci vndique idcirco declaratur, vt miraculi fides excrescat. Propterea, & prius, & nunc multo procul a vicis, atq; habitatione hominum in deserto tale signum operatur. Sed discipuli horum nihil intelligentes: vnde nobis, dicebant, tot panes in solitudine. Putarunt enim ita Christum dixisse, quasi eis præciperet, vt panes inuenirent. Ideo etiam superius dixit, Date vos eis manducare: ut commoti rogare ipsum compellerentur. Nunc uero dicit, date uos ipsis manducare. Sed quid? Misereor, inquit, & dimittere ieiunos nolo: mouens ac incitans ipsos, vt apertis oculis videant, vt ab ipso petant. Verbis enim illis certè significatur, quia poterat non ieiunos eos dimittere, potestatem enim suam ostendebat, profecto cum nolle se dicebat: sed postquam, & multitudinis, & loci, & solitudinis ipsi mentionem fecerunt: unde nãq;

I

Sup. 14. b & Mar. 6. c

K

Mar. 8. b

L

Sup. 14. b

M

nobis

nobis in ſolitudine,inquiunt,tot panes, vt tantam turbam ſaturemus, poſtquam igitur nihil intellexiſſe videntur,tũc ſuũ ipſe opus peragit.[Et ait ad eos,Quot panes habetis? At illi dixerũt Septẽ & paucos piſciculos? Sed hęc qd ſunt ĩ tãta multitudine.] Sic etſi rem totam non comprehenderẽt, ſublimiores tamen paulatim fiebant:quãobrem ipſe quoq; vt mentem eorum erigeret,ſimili quodam modo,vt prius interrogauit,vt ipſo interrogationis modo &(vt ita dicam)vultu interrogantis prioris miraculi recordarentur.Vidiſti diſcipulorum imperfectionem, vide nunc quam ſublimi poſtea fuerint philoſophia, quantam curam veritatis habuerunt. Hæc enim ipſi ſcripſerunt,& tamen culpam ſuam,quanuis non paruam occultare noluerunt. Magnum enim erat profecto crimen, miraculi,& inauditi,& recentis nullam tenere memoriam.Qua de re increpati,nec increpationem quoque ſiluerunt. Ad hæc illud etiã philoſophiæ tu genus admirare, quòd veraciter ventris ſuperiores nulla præpatã dæ menſæ ſolicitudine tenebãtur. Triduo
A enim iam in vaſta ſolitudine commorantes, ſeptem ſolummodo panes habebant. Sed Chriſtus cætera quidem omnia ſimiliter:vt prius. Recumbere nanque illos fecit
Ioan.12 c in terra, & in manibus diſcipulorũ panes multiplicauit.[Iuſſit enim,ait:turbis recũbere ſuper terram, & accipiens ſeptem panes,& piſces, & gratias agens fregit, & dedit diſcipulis ſuis:diſcipuli aũt populo, & comederũt.]Finis vero miraculi huiꝰ priori non fuit ſimilis.[Manducauerunt oẽs,& ſaturati ſunt,& quod ſuperfuit de fragmentis,tulerunt ſeptem ſportas plenas. Qui comederunt autem,erant quatuor milia,ſine mulieribus,& paruulis.]Sed cur nam tunc quidem cum quinque milia virorum comederent,duodecim corbes ſuperfuerunt, nunc autem ſeptem ſportæ poſtquam quatuor virorum milia comederunt? Quamobrem igitur,quamuis pauciores eſſent comedentes,pauciora relicta ſunt? Certè,aut multo maiores corbibus ſportæ fuerunt, aut ne reliquiarum æqualitas miracula cõfunderet, & obliuionem obduceret, hoc diſcrimen hac differentia vtriuſque ſigni memoria voluit confirmare: propterea, tunc quidem diſcipulorum numero corbium numerum, nunc vero panibus ſportas exæquauit.Accedit quòd ineffabilem B
quoque virtutem ſuam,& quod omnia poteſtati ſuæ ſubiecta ſunt,vt quoquo modo velit, nutu tantummodo peragat, omnibus monſtrauit. Non enim erat humanæ virtutis ita in vrroque numerum poſſe cõ ſeruare, vt cum multitudo comedentium alia,atque alia fuerit, nec plura, nec pauciora reliquiarum fragmenta, quàm duodecim corbes, aut ſeptem ſportæ ſuperfuerint. Signo autem facto relicta turba, vt
prius, nauigio receſſit, ſicut ait Ioannes. Sup.14.
Nam quoniam nullo miraculo ad ſequen c
dum ipſum magis turbæ inducebaantur,q̃ Ioã.6.b
hoc ſigno:quippe qui nõ ſolum ſequerentur, verum etiam ad regni faſtigium promouere vellent: vt omnem tyrannidis ſuſpicionem euitaret, poſt huiuſmodi miracula confeſtim recedit,nec pedibus ſecuti
eum ſunt,ſed nauigio ad Magdalorum ter C
minos nauigauit. [Et acceſſerunt, inquit, Cap.16.
phariſæi,& ſadducæi tentantes, & rogauerunt eum, vt ſignum de cœlo eis oſtenderet.Ipſe autem ait eis. Veſpere facto dicitis,ſerenum erit, rubicundum enim cœlũ eſt:& mane hodie tempeſtas erit,rutilat.n. triſtæ cœlum.Hypocritę faciem quidem cęli noſtis diiudicare, ſigna vero tẽporũ non poteſtis. Gñatio mala,& adultera ſignum
quærit,& ſignũ nõ dabitur ei,niſi ſignũ Io Ionæ.2.
næ ꝓphetæ.Et derelinquẽs eos abiit. Marcus autem dicit, quia cũ acceſſiſſent,& q̃- Mar.8.
rerent,ingemuit ſpiritu:ac dixit, quod generatio hæc ſignum quærit: ita quòd cuiuſuis animam hæc interrogatio ad iram poſſet concitare non commouetur tamen ille miſericors,& protector hominum:ſed tanquam miſeros,ac incurabili morbo laborantes miſeratur eos,qui poſt tot tantaque ſuæ virtutis ſigna, vt tentarent acceſſerunt. Non. n. vt crederent quærebant, ſed facultatẽ reprehendendi inueſtigabãt. Nã ſi quaſi crediturꝰ ipſum adiiſſent, certè q Chananæa dixit: Non eſt bonum panem
filiorum canibus mittere, & tamen præ- Sup.15.
buit ei quod quærebat: multò magis iſtis c
petentibus præſtitiſſet.Idcirco etiam hypo & Mar.
critas appellauit, quia aliud ore proferebant, aliud mente tegebant. Quanuis in 7.c
de quoque pateat, nulla illos fide adiiſſe, quòd increpati, & redarguti verbis non reſponderunt:quia ignoramus,idcirco diſcere quærimus. Quæ porrò ſigna de cœlo
petebant?

petebant? Certe vt Solem sisteret, aut Lunã quasi fœnum, aut fulmina proiiceret, aut aera commutaret, aut huiusmodi aliquid faceret. Quid autem ipse ad hæc ait? Faciẽ dici diiudicare scitis, & signa temporũ nõ potestis. Vide mitissimum, ac humillimũ animum. Non enim solũ negauit, vt prius, verumetiam quamuis nõ discendi gratiã quærerent, causam subiecit, quare negauit. Sicut enim in cælo, inquit, aliud hyemis, aliud sereni temporis signum est, & nullus signo hyemis cognito, signum tranquillitatis quærit, neque in tranquillo tempore tempestatem scrutatur: eodem quoque modo in me cogitare oportet: Aliud enim tẽpus huius aduentus est, aliud futuri. His miraculis, quę modo facimus, vobis nunc opus est: quæ vero de cœlo fiunt, illi tempori reseruantur. Nunc enim quasi medicus veni, tunc quasi iudex adero; nunc quasi errabundas oues reducam, tunc verò factorum rationes repetam. Et nunc quidẽ occultius, tunc vero apertissimè cœlo, reuoluto, Sole abdito, Luna obscurata veniam, tunc virtutibus cœlorum commotis, quasi fulgur subitò meus aduentus omnibus apparebit: sed horum opportunum nunc tempus non est: non enim ad hæc, sed ad passionem veni, atque ad mo tem. Non
Es. 41.a audistis prophetam dicentem. Non contendet, neque clamabit, neque audietur
E foris vox eius? Et alium prophetam rursus.
Psal. 71. Descendet sicut pluuia in vellus. Quòd si
Exod. 7. quis ea signa commemorat, quæ Pharaonis
& seq. tempore facta fuerunt, sciat non iniuria, tunc ad incutiendum hosti terrorem illa facta fuisse, quibus, non eget, qui ad amicos, ac domesticos venit. Quomodo autem, & magna illa, quæ petitis faciam, cum parua hæc non credatis? Parua quantum ad ostentationem dico. Nam virtute quidem multo hæc illis maiora fuerũt. Quid enim peccatorum remissioni exæquabitur? Aut quid maius excogitari potest, quàm mortuos excitare, dæmonia depellere, dissolutam corporis compaginem verbo consolidare? Tu autem cordis eorum tarditatem, & mentis cęcitatem considera, quomodo cum audierint, quia non dabitur eis signum nisi Ionæ prophetæ, non interrogarunt. Oportebat enim certè, cum non ignorarent, quæ illi prophetæ accedissent, cumque iam iterum idipsum audirent, diligentius rogare, vt discerent quidam erat, quod dicebatur. Verum, vt diximus, non discendi, sed tentandi gratia ista dicebant, ac ideo ipsis re- F
lictis abiit [Et cum venissent, ait, discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes accipere. Iesus autem dixit eis. Intuemini, & cauete a fermento pharisæorum, & sadducæorum] Quare non apertè dixit, cauete diligenter à doctrina eorum? Quia cum sciret præteritarum rerum iam esse oblitos, in memoriam sibi eas reducere voluit, ac ita occasione ab ipsis habita, opportunè reprehendit, adeo, vt nullam criminatio hæc molestiam afferre videatur. Et quamobrem, inquies, tunc non increpauit, quando dixerunt: Vnde no- Ma. 14.
b bis in solitudine tot panes, præsertim cum Ioã. 7.a
non parua opportunitas reprehendendi sibi daretur? Ne videretur cum ostentatione ad signa præcurrere, quanuis coram multitudine reprehendendi opportunitas, non esset ei, qui ambitionem, & inanem gloriam contemnit. nunc vero hæc idcirco etiam iustior est increpatio, quia bis iam eodem miraculo facto, nihilominus non commouebantur, quocirca cogitationes eorum in medium producit. Quid porrò cogitabant? Ipsi autem, inquit, cogitabant in seipsis dicentes, quia panem non accepimus. Adhuc enim purgationibus, & obseruationibus ciborum Iudaicis nimium solicitabantur quorum omnium gratia acrius inuehitur, licens. [Quid cogitatis inter vos modicæ fidei, quia panes non habetis? Nondum intelligitis, neque recordamini, turbatum est cor uestrum, oculos habentes, non uide G
tis, aures habentes, nõ auditis. Nõ meministis quinque panum in quinque millia hominum, & quot cophinos sumpsistis: neq; septem panum in quatuor millia hominũ & quot sportas sustuliſtis?] Vides tanta eũ ferri in illos acrimonia, vt nunquã alibi sic vehementer in repasse ipsos uideatur. Cur igitur ita facit? Vt ciborum obseruationem, qua præoccupati erant, eiiceret: quapropter tunc quidem, nec intelligere, nec cognoscere ipsos solummodo dixit: nunc uero magna cum uehementia parum fideles ait. Non enim semper uerborum remissio laudabilis est. Quare sicut magna uti libertate apud eum sibi

conce-

concedebat sic etiã si opus erat reprehendebat, vt hac veritate rebus accõmodata, mirabili sua dispensatione salutem eis cõferret. Tu aũt animaduerte quõ mansuetudo increpationi permista est. Quasi enim excusando increpata responderit, dixit: Nõdum intelligitis, nec meministis quinque panum, & quinque millium, & quot corbes accepistis, & septem panum, & quatuor millium, & quot sportas accepistis? Nam idcirco tam eorum, qui manducarunt, q̃ reliquiarum numerum posuit, vt & præterita memoria colligerent, & ad futura se
H attentiores præberent: atque vt videas quãtum hæc increpatio valuit, & quõ mentes eorum quasi somno gravatas excitauit, ipsius euangelistæ verba diligenter considera. Nam cum Iesus increpasset, atq; subiunxisset, quõ non intelligitis, qa non de panibus dixi vobis, attendite à fermento pharisæorum, & saducæorum, tunc tandẽ euangelista illud addit [Et tunc intellexerunt, quia non dixerit, cauendum a fermẽto panis, sed a doctrina pharisæorum, & saducæorum] Vides quàm multa præclara vehemens efficit increpatio. Nã a iudaicis obseruationibus eos abduxit, & desidia remota multo attentiores reddidit, & ad maiorem fidem inuitauit, vt iam non formident, neque contremiscant, siqñ pauciores habere panes videantur, ne inediæ malo pereant, sed oĩa hæc ceu caduca oĩno negligant. Sic igitur etiam nos non vbique, neque semp assentari subiectis velimus, nec optemus, vt principes nobis adulentur. Nã vtrisq; remediis istis mens hominum, atque animus indiget. Vnde vniuersum quoque orbem terrarum ita gubernat, vt mo-
I do hoc, modo illud adhibeat, nec secunda semper concedat, nec aduersa incutiat. Et quemadmodum nox est post diem, & dies post noctum, & æstas atqua hyems vicissim: eodem nos quoque modò aliàs dolor vexat, aliàs voluptas permulcet, & nunc quidem ęgrotatione laboramus, modò autem fruimur sanitate. Non ergo admiremur, quando morbis exagitamur, quoniam etiam quando nobis sanitas adest, admirari oporteret: nec conturbemur cũ nos dolor exagitat, quoniam etiam quando gaudemus, conturbari par esset. Naturali enim successione, ac consequentia hæc omnia fiunt. Cur igitur admiraris, si hæc tibi accidat rerum vicissitudo, cum & priscis illis, atque sanctissimis viris non aliter accidisse perspicias? Verum, vt inducas animum, ita id esse, illis vitam hominis in medium producamus, quam procul maximè ab omni cura constitutam, ac voluptatis plenam fuisse arbitrare. Vis igitur Abrahę vitam ab ineunte adolescentia examinemus? Quid ergo ille adolescentiam ingressus statim audiuit? Exeas de terra, inquit, atque cognatione tua. Perspicis rem doloris plenam illi mandari? Vide nunc prospera succedere. Veni in terram, quam ego tibi Ididem monstrauero, ac faciam te in gentem magnam. Quid deinde, posteaquam in terram illam peruenit, ac ceu in portum quendã K deductus fuit? Nihilne aduersi accidit? Minime: sed alia rursum grauiora irrumpũt, fames, trãsmigratio, vxoris rapina. Meliora Ge. 12. deinde successerunt, Pharaonis videlicet c, d vulnus, honor, dimissio, & magnifica munera illa, & in domum suam regressio. Cætera quoq; omnia hanc inter se habuerunt seriem, quæ prosperis, & aduersis cõnectebantur. Apostolis quoq; similia euenerũt Vnde Paulus dicebat qui nos consolatur 2. Co. 1. in hac tribulatione, vt possimus nos quoq; illos consolari, qui in omni tribulatione sunt. Sed quid hæc ad me, dices, qui semper in doloribus sum? Non sis ingratus, neque animo ita duro, vt meliora non cognoscas: non enim in doloribus quisquam semper esse potest, quippe cum ipsa natura id sufferre nequeat. Verum quoniam in gaudio semper esse vellemus, idcirco in doloribus semper esse putamus. Nec hac de causa solum, verumetiam quia secundarum rerum obliuio citò irrepit, aduersarum verò memoria iugis, atque stabilis est: idcirco in doloribus nos semper esse contendimus, cum impossibile sit hominẽ semper in doloribus esse. Sed si vultis, cõditionem quoq; illorum inuestigemus. qui aut deliciis, & abundantia rerum omnium affluunt: aut viuendi angustia, omni onere, ac ærumna opprimuntur. Facilè L nanque vobis ostendemus neutram vitæ conditionem dolore, aut voluptate carere. Afferantur autem in medium rex, & plebeius, ac etiam delitiis defluens iuuenis, qui magnam diuitiarum copiam à parentibus susceperit: & huic oppositus mercenarius quidem, qui quotidiano labore

panem

panem inquirat. Vis igitur illius angores primo perstringamus, cui magna facultas affluit rerũ. Cogita quibus illius mẽtẽ fluctibus par est agitari, cũ maiorem appetat gloriam, q̃ assequi possit: cum nõnunquã a seruis suis etiam despiciatur, cum a minoribus negligatur, cũ mille luxum suum accusent, ac si studiosissime detrahant. Nemo posset oratione assequi, quæ incommoda diuitias consequuntur. Quis n. recensebit angustias offensiones, dãna, inuidentium insidias, qui si non potuerint falsis criminibus opes eius in seipsos traducere, mille calumniis huc atq; illuc hominem trahentes, quiescere non sinunt? Videas nunc mercenariis voluptates, cunctis enim huiusmodi molestiis vacat. si quispiam vitupe-
M rat, qui nullo se maiorem ducit, non doler, non angitur, neq; timet ne magnum aliqd damnum patiatur: vescitur voluptuosè, dormit tutus, non ita phalerno vino gaudent, qui luxu pereunt, vt hic fontibus, & liquidæ fluuio. Verum quia forsan, quæ dicta sunt tibi non sufficiunt, vt præclara sit nostra victoria, age iam plebeium, & regem inter se comparemus. Videre igitur licebit illum quidem magna voluptate commotũ ridere, ludere, gestire: hunc vero diademate ornatum, & purpura resplendentem, mille curis, & solicitudine continua vexari, & timore, ita etiam nonnunquam pallescere, vt morti propinquus esse videatur. Non est igitur, non est sine dolore vitam hominis inuenire, sed nec voluptatis quidem omnino expertem. Non enim posset natura humana, vt iam diximus, perferre. Quòd si alius alio plus gaudet, aut dolet, non naturæ rerum istud, sed hominis animo tribuendum est. Si enim continuo gaudere volumus, multas certe ad hoc causas habemus. Nam si virtuti nos tradamus, nihil poterit nobis dolorem inferre. Hæc enim spem bonam suggerit, semper hæc, & Deo nos reconciliat, & hominibus gratos facit, hæc denique ingenti animum
A replet voluptate. Nam etsi laboriosa virtutis operatio esse videtur, facile tamen efficit, ut cum nullis stimulis conscientiæ animus pungũtur, magno semper fruatur gaudio, adeo ut nemo id oratione possit exponere. Quid enim tibi uidetur in præsenti uita iucũdum atq; suaue? Mensanè delicio q̃, bona ualetudo corporis, ingens gloria, diuitiarum copia? Sed hæc illa illi uoluptati, quæ uirtutem consequitur collata: amara, & mœstitiæ plena uidebuntur. Nihil n. aliud iucundum est, quàm cõscientia proba, & spes futurorum certior. Quòd si uultis firmiter credere, iam moriturum hominem, ut à senio confectum, cum ei in memoriam primum reduxerimus, magnificæ mensę, insignis gloriæ, præcipuæ laudis, & gestarũ rerum quas ex officio uirtutis operatus est: tunc demũ interrogemus, quibus maxime gaudet, & uidebimus non mediocri pudore ipsum propter illa commoueri: propter hæc autem quàm recte fecit tanta lætitia gestientem, ut salire, & uolare uideatur. Sic & Ezechias cum ægrotaret, nõ mensæ deliciarum plenæ recordabatur, non eximiæ glorię, non regnorum, aut imperij, sed iustitiæ, ac rectæ conscientiæ. Memento enim, inquit, qualiter ambulauerim in conspectu tuo in uia recta. Paulum quoque uide propter hæc exultantem, atque dicentem. Certamen bonum certaui, cursum cõsumaui, fidem seruaui. Sed quid aliud, inquies, Paulus poterat dicere? Honores certe, gloriam, cæteraque huiusmodi, nec parua, nec pauca. An non audis ipsum dicentem: Sicut angelum Domini suscepistis me, sicut Iesum Christum: & si possibile fuisset, oculos uestros effodientes dedisse tis mihi, & quoniam pro anima eius collum suppoſuerunt? Nihil autem horum omnium, sed labores, sed pericula, & repositas pro his sibi coronas in medium attulit. Neque id iniuria. Illa enim cum hac uita finiuntur: hæc uero nobiscum egrediuntur: & illorum quidem rationes exiguntur, pro his autem præmia nobis retribuentur. An ignoratis quemadmodum in die nouissimo acerba recordatio est delictorum, quomodo funditus cor euertit, quomodo summis doloribus cruciat? Tũc igitur, tunc iucunda bene actæ uitæ memoria, quasi trãquillitas post tempestatem ueniens, conturbatam facile animam consolatur. Verum si ab omni temulentia liberi uigilaremus, per totam uitam huiusmodi nobis formido abesset: sed quoniam sicut insensati uitam agimus: in decedendo ex hac uita proculdubio aderit. Nam
C & qui uinctus propter sua scelera fuerit, cum soluitur, ut ad iudiciũ produci queat, tunc maxime tremit, tũc formidat quãdo

ad

4. Reg. 20. a
B
2. Ti. 4. b
Gal. 4. b

ad tribunal iudicis iam appropinquat, quã do ad relationem rationum iam deuenit. Idcirco terribiles visiones narrare solẽt mo rituri, quarum speciem nullo modo ferentes, & lectulos plerunq; ipsos magno iacẽtes impetu concutiunt, & toruis eos, qui adsunt, aspiciunt oculis: vel quia vi a corpore rescinditur anima, vel quia spirituũ speciem ferre non possunt. Si enim terribiles timemus homines, quid faciemus cùm minaces angeli, & rescindentes aĩam a corpore virtutes nos inuadunt, cũ a corpore
Luc. 16 f aĩa tracta multa incassum deflet? Sic & dines ille post mortem multum plorauit, & nihil sibi prodesse potuit. Hæc igitur no biscum versantes, & reuoluentes, nequid tale ipsi quoq; patiamur, iugem horũ omnium timorem retineamus, si uolumus re ipsa timorem, & punitionem effugere, & ad æterna bona peruenire, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amẽ.

## Homilia lv. ex cap. xvj.

CVm uenisset aũt Iesus ĩ partes Cęsareę Philippi, interrogabat discipulos suos
D dicẽs Quẽ dicunt homines esse filium hominis? ]Cuius rei gratia nomen illius scripsit, qui vbẽ cõdidit? Qm̃ alia etiã est quæ Strationis dicitur, nec in illa, sed in hac discipulos ĩterrogauit. Procul enim à Iudęis abduxit, vt ab omni solicitudine liberi, nõ dubitarent apertè dicere, quæ sentirẽt. Cur autem non statim de sua, sed de multorũ prius sententia ipsos interrogauit? Vt opinione aliorum exposita, rursus interrogati, Vos autem quem me esse dicitis, ab ipso interrogandi modo, non abiecta, atq; humilia, vt multi: sed sublimiora, ac diuiniora responderent. Qua etiam de causa non illicò ab ipso p̃dicationis initio hęc quęsiit, sed quando multa coram ipsis operatus miracula iam fuit, cũ sublimiora dogmata perceperint, cum de sua deitate, ac æqualitate cum patre multa significauit. tunc demum ad hæc interroganda descendit. Nec dixit, quem nam me asserunt esse scribę, & Pharisęi, quamuis crebrò etiam ipsi collocuti cum eo fuerint, & miracula nonnulla viderint: sed quem me, inquit, homines esse dicunt? Populi certè opinionem de se quærebat. Quoniam & si deiectior esset, procul tamen ab omni erat malitia, qua pharisæi, & scribæ maxime peruertebantur. Vt autem ostenderet, quàm valde vellet humanitatis suæ dogma, filiũ E hominis inquit: deitatem enim suam sic solet appellare. Nullus n ait, ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descẽdit filius ho- Ioã. 3. b minis. Et rursus. Cum autem videritis ascẽ & Eph dentem filium hominis vbi erat prius. Cũ 4. b itaque discipuli respondissent, quoniam a- Ioã. 6. g lii te Ioãnem, alii Heliam, alii Hieremiã, aut vnum prophetarum æstimãt, hac falsa eorum opinione in medium prolata, [Vos vero, inquit, quẽ me esse dicitis?] Ita hac secunda interrogatione, vt maiora de ipso cogitarent, admonuit. Ipso enim interrogandi ostendit modo, multum a dignitate sua vulgares illas abesse opiniones. Idcireo enim iterum interrogando aliam ab eis sententiam quærit: & quoniam plura maioraque signa, quàm cæteri viderũt, maiora etiam de ipso dicerent, quàm homini conueniat. Nam vulgus quidem hominem nudum putabant ex mortuis resurrexisse, veluti etiã Herodes dicebat, a qua Luc. 9. a suspicione procul abducens: vos vero, ait, quem me esse dicitis? Vos, inquam, qui plura me fecisse vidistis, qui meo nomine cõplures virtutes ipsi quoque fecistis. Quid igitur? Petrus omnium apostolorum os, vertex consortii totius, cum omnes interrogati essent, ipse solus respondet. Et quan doquidem de sententia vulgi petebat, om- F nes responderunt: cum vero de sua eos rogaret, Petrus confestim præsiluit, ac præueniens ait. [Tu es Christus filius Dei uiui.] Quid igitur Christus? [Beatus es Simõ Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi.] Atqui nisi propriè sic Petrus intellexisset, & ab ipso patre natum crederet, nõ fuisset reuelationis opus illa confessio, nec aliqua beatificatione digna, si vnũ ex multis Dei filiis illũ putasset. Etenim iam pridem post tempestatẽ, qui erant in nauigio, verè filius Dei es tu, dixerunt: & quanuis verè dixerint, beatificati tamen ab eo non sunt. Supr. 14 Non enim ita, vt Petrus, sed vnum ex mul- d tis verè filium ęstimabant, præcipuum quidem, magisque dilectum, non tamen ex patris substantia natum. Nathanael quoq; Ioã. 1. g dicebat. Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israel: nec solum beatificatus non est, verum etiam quasi multò inferiora, quàm oporteat, cogitaret, sic a Christo erat redarguitus. Quoniam tibi dixi, quia vidi te sub ficu, credidisti: maiora his videbis. Ea igitur

tur de te Petrus beatificatur, quia Christū patris propriè filium confessus est, qua ēt de causa nihil tale de illis dictum est, quale de hoc dicitur, quia pater reuelauit tibi.

G Nā ne, qm̄ vehementer amoris vinculo Petrus Christo coniungebat, assentatiuncula gratificans, hæc uerba dixisse multis videretur, in mediū patrem produxit, qui ad cōfessionē veritatis animum Petri commouit. ita Petrus quidem locutus est, pater aūt illi quod loqueretur, subiecit, ut nō humana opinionem, sed diuinam sententiam diuinitus dictam Petrum credas enunciasse. Quare autem non ipse aperte dicit, ego sum Christus, sed de aliorum sententia togādo discipulos cōducit? Quia videlicet, & ipsum magis ita decebat, & illi ad fidē hoc modo inuitabantur. Vides quomodo filium pater, patrem filius reuelat. Nec. n. patrē quisquam recognoscit, ait nisi filius, & cuicunque voluerit filius reuelare. Non ergo possumus aliunde cognoscere filium quam à patre: nec patrem aliunde, quam à filio: ita etiam hinc honoris gloria, & substantiæ prædicatur identitas. Quid igitur Christus? Tu es Simon filius Ionæ, tu vocaberis Cephas. Nam quia patrem meū prædicasti, ego etiam illum nomino qui te genuit: ac si diceret, quemadmodum tu Ionæ filius es, sic ego patris mei filius sum. Nam aliter superuacaneum omnino, atq; superfluum esset dicere, tu es filius Ionæ.

Sup. 11. d & Luce. 10. d

H Verum quia ille dixit, tu es filius Dei: vt sic se esse filium Dei ostendat, sicut ille Ionæ filius eiusdem videlicet substantiæ cū patre, idcirco illud adiecit. [Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.] id est, fidem atque confessionem. Hic apertè prædixit magnam eorum qui crediturī, & erant, & sunt multitudinē fore, & sublimiora sapere ipsum facit, & ecclesiæ futuræ pastorem constituit. [Et portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.] Si uero aduersus ecclesiam non prævalebunt, multo minus aduersus me prævalebunt. Non enim turbari te conuenit, cum audieris, quia tradar, & crucifigar. Alium deinde honorem ei pbet. [Et ego autem dabo tibi claues regni cælorum.] Non dixit, rogabo patrem, vt tibi det, sed quāuis magna erat potestas, & doni magnitudo ineffabilis, & ego tamen dabo tibi, inquit, ac si diceret. Quēadmodū tibi pr̄ dedit, vt me cognosceres, ita & ego tibi dabo. Quid das, q̄so? Claues, inqt, regni cælorū: [Vt quæcunq; ligaueris sup terrā, sint ligata in cœlis: & quęcunque solueris sup terram, sint soluta in cęlis.] Quomō igitur non est eius qui dicit, ego tibi dabo, sessum ēt in dextris, & sinistris cōcedere? Animaduertis quo pacto ipse ēt ad altiorem de se opinionē Petrum adducit, & seipsum his duabus pollicitationibus reuelādo filiū dei ostendit. Nam q̄ Deus concedere solus pōt peccatorū, & remissionē, & vt futura ecclesia tot tantisque fluctibus impetu irrūpentibus immobilis maneat, cuius pastor, & caput piscator homo, atq; ignobilis terrarum orbe reluctante adamātis naturam firmitate superet, hæc inquam oīa quę solius Dei sunt, se pollicetur daturum. Ita & pater ad Hieremiam dicebat. Sicut columnam ferream, & sicut murum æneū posui te. Sed ipsum quidem gēti vni pater, hūc autem vniuersō terrarum orbi Christus præposuit. Quare libenter ab his quærerē, qui dignitatē filij minorem, quā patris dicunt, quęnam sibi maiora dona videantur, quæ pater, aut quæ filius Petro largitus est? Pater q̄dē reuelationem ei filii sui dedit: filius autem partim, vt tā patris quam filii sui reuelationem vbiq, terrarū posset seminare, partim vt quamuis homo esset mortalis, cęlesti tamen potestate polleret, & claues haberet regni cœlorum: ita Petrus ecclesiam per uniuersum orbē amplificatam, cœlo etiā ipso validiorem monstrauit. Transibunt enim inquit, cœlum, & terra, verba autem mea non transibunt.

Petrus pastor, & caput ecclesiæ.

Hie. 1. d

Inf. 24. c

K Quō ergo minor est, q̄ hæc in Petro effecit? Hęc aūt nō ideo dico, quia alia patris, alia filii opera esse putē. Omnia enim per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: sed ut linguā eorum abscindamus qui talia proferunt. Tu vero mecum ex eis omnibus quanta sit potestas eius intellige. Ego tibi dico, inquit, tu es Petrus, & ego super te ædificabo ecclesiam meā, ego tibi dabo claues regni cœlorum. Hæc cum diceret, [Præcepit eis, nt nulli dicerent, quia ipse est Christus.] Cuius rei gratia mandauit? Vt scilicet scandalis de medio sublatis, & mysterio crucis, ac omnino passiōne consummatā, cum nihil testaret quod retūdere aut perturbare fidē posset, syncera, & īmobilis opinio de ipso in audiētiū

Ioā. 1. a

Et cōsequēter, ac simul totam ecclesiā catholicam.

animis

animis confirmaretur. Nondum enim clarè sua virtus effulserat, qua de causa post resurrectionem, qñ rerum veritas erat coruscatura, & virtus eorum, quæ fiebãt præcipuè apostolis auxiliatura, volebat ista prædicari. Non enim erat æquale, modò quidẽ miracula facientem in Palæstina videre, modò aũt contumeliis pelli, ac maximè qñ crux miraculis erat successura, & vbiq; terrarum fide, ac adoratione certa perspice
L re nihil amplius tale patientem: pp hæc igitur oĩa mandauit, ne vlli dicerent. Quod enim iam radices egit, si euulsum fuerit, nõ facile potest iterum plantatum pullulare: quod vero posteaquam semel locatum est, immobile, atque innexum remansit, facilè propagatur, accrescit. Nam si discipuli, qui plura viderunt, multaque audierunt arcana, solo auditu scandalizati fuerunt, nec ipsi solũ, verumetiam, & vertex oĩum Petrus: cogita nunc tecum, quid vulgus, qui nihil altius secretè inspexerũt nulla spiritus gratia stabiliti fuere, perpessi fuissent, si quem filium Dei esse perceperint, eum crucifigi, & omni contumelia exagitari viderent. Præterea si discipulis dicebat, Multa ha-
Ioã. 16. a beo vobis dicere, sed non potestis ferre modò: quantò magis reliqua multitudo decidisset, si ante opportunum tempus huiusce modi mysterium fuisset reuelatum? Et vt credas quantum intererat, plenam postea doctrinam accipere, cum ea quæ scandali zare possent præterierint, ipsius Petri facta diligenter considera. Ille nanque ipse Petrus, qui post tot tantaque signa ter negaLuc. 22. f uit, & vilem puellam timuit, posteaquam
M crucis mysterio cõsummato claras habuit resurrectionis demonstrationes, ne quicquam relinqueretur, quod animum eius conturbaret, atque concuteret: sic immobilem, & fixam doctrinam spiritus tenuit, vt veluti leo in populum Iudæorum irrueret, & pericula mille, ac denique ipsam mortẽ contemneret. Iure igitur iussit, ne ad multo, sermonem æderent, cum neque ipsis, qui orbis magistri futuri erant, cuncta cõmittere apertè ante crucem voluerit. Multa enim illis dixit, quæ ante crucem non intellexere: Ipse quoque ait. Habeo vobis dicere multa, sed non potestis ferre modò. [Et tũc incepit eis ostendere, qm oporteret eum pati ]Et tunc, inquit, quando in animis eorum præcipuum hoc dogma fixit, atque locauit, tunc de passione incepit dicere: neque tñ etiã sic intellexerunt, qđ dicebatur. Erat enim, inquit, quasi velamine obductus hic sermo, & ceu obscuritate ita tectus, vt capere non possent, quia & resurrecturus erat: ideirco in difficilioribus immoratur, & sermonem in latius extendit, vt mente ipsorum adaperta, percipere possent quicquam. Sed non intellexerunt, inquit, sed erat hoc occultum ab eis, & timebant eum interrogare, non vtique vtrum morietur, sed qualiter, & quomodo & quidnam hoc mysterium sit. Nam cum nescirent, qđ ipsum resurrectionis verbũ significaret, nõ mori, nõ modico præstãtius esse putabant: A
quam ob rem cum alii dubitantes turbarentur, Petrus iterum ex feruore solus audet ea de re quicquam dicere, neq; illud palam, sed sigillatim, atque seorsum aliis remotis discipulis. [Propitiꝰ, inquit, tibi esto, nec fiat tibi hoc ]Quid nã ò Petre hoc est, Supra. 9.
tu qui reuelationem desuper habuisti, qui beatificationẽ consecutus es, cui claues cœlorum traditæ, tam citò adeo grauiter lapsus cecidisti, vt passionẽ pertimueris? Cur mirũ tibi videtur, inquit, si ea re id passus sum, de qua nihil reuelatum est? Hinc certè videmus, non a sepiso, sed ex reuelatione illa dixisse: quia in his, quæ reuelata nõ sunt turbari, & turbare, & centies audiendo nõ sentit, qđ dicitur. Didicit certè, quia filius Dei est: quid autẽ mysterium crucis, & resurrectionis sibi velit, nondum didicit. Erat enim, ait, occultus ab eis hic sermo. Perspicis quia iure mãdauit, ne in publicum hæc efferrentur. Vbi enim isti turbantur, quibus hæc necessariò committuntur, quid non paterentur cæteri? Ipse vero vt ostenderet, sponte se ad passionem venire, increpauit Petrum, & satanam appellauit. Audiant quicunque passionis Christi crucem verecundantur. Nam si apostolorum vertex, etiam antequam crucis mysterium disceret, satanas vocatus est: quam veniam impetrabunt, qui vbique iam prædicatam Christi crucem negare audent? Nã si qui a Deo beatificatus fuerat Petrus, qui ex reuelatione fuit veritate confessus, sic acriter increpatur: quo supplicio cruciabũtur, qui crucis mysterium non suscipiunt? B
Nec dixit, quia satanas per te locutus est: sed, vade post me satana. Hæc enim illius oppositi cupiditas erat, ne Christus è morte resur-

te resurgeret: idcirco sic vehementer, increpauerit, quia sciebat tam ipsum q̃ veteros valde id formidare, nec facile posse audire: quocirca & mentis eius arcana reuelat, dicens: [Quia non sapis ea, quæ Dei sunt, sed ea quæ hoīum.] Nam ille cum humanis ca ducisq; cogitationibus rem pensaret, turpe ac indecorum id omnino futurum æstimabat. Carpēs igitur ipsum, ait: nequaquā me quidem passio dedecet, sed tu carnali consilio id ita iudicas. Nam si diuinis ductus præceptis, atq; carnalis sensus immunis, hæc audires: non te fugeret profecto, quia præcipuum mihi decus est passio, tu indignamne ipsam arbitraris? Ego vero dico, quia passionis negatio meæ ex cōsilio diaboli est. Sic ex contrarijs solicitudinem C mentis eius comprimebat. Et quemadmodum Ioanni indignū putanti, q̃ à se Christus baptizaretur, baptizare persuasit, cum Mar. 3. dixerat, ita decens est nobis, & huic ipsi Pe Ioā. 13. tro pedes suos prohibenti lauari, cum dixerit: Nō habebis partē mecum, si pedes tuos non lauero, sic etiam hic à contrarijs eum repressit: & increpationis acrimonia timorem passionis extinxit. Neminē igitur pudeat horum salutis nostræ symbolorum, atque signorum. Passio certe domini nostrę beatitudinis caput est, atq; origo, qua viui mus, & per quam sumus. Sed ueluti coronam, sic læto animo crucem Christi circumferamus. Omnia enim quę ad salutem nostram conducunt, per ipsam consummantur. Nam cum regeneramur, crux domini adest, cum sacratissimo alimur cibo, cum Crux v- in ordine consecrandi statuimur, vbiq; ac biq; in- semper id uictoriæ insigne nobis asistit: ferēda. quapropter, & in penetralibus, & in parietibus, & in fenestris, & in fronte quoque ac mente, magno studio crucem inseramus. Id enim salutis nostræ, id communis libertatis, id mansuetudinis, atque humilitatis Esa. 53. Domini signum est. Ductus est enim ut c. & Act. ouis ad occasionem. Quando igitur cruce 8. f te signas, uniuersam tecum crucis causam verte, & iræ, ac reliquarum passionum D cendia extingue: quando te cruce signas, magnam tuam frontem arma fiducia, libertate animum munias. Nec enim latet uos quænam sint, quibus libertati donati sumus. Paulus enim cum ad capessendam veram hanc libertatem nos hortaretur, ad crucis, & sanguinis dominici memoriam reduxit dicens: Precio empti estis, non sitis serui hominum. Precium aūt hic crucem 1. Co. 6. appellauit, quam non simplicite, digito in d corpore, sed magna profecto fide in mēte formare oportet. Nam si hoc modo ea impresseris, nullus sceleſtorum dæmonum cū hastam videat, qua lætale uulnus susceperit, cōgredi tecum audebit. Nam si cum solūmodo loca in quibus capite dānati pœnas persoluunt videmus, ingenti horrore concutimur: quid passurum putas diabolum, si mucronem tenere te viderit, quo uires eius Christus dissoluit, & quo caput draconis magno ictu rotauit? Noli ergo tāto bono verecundari, ne qñ in maiestate sua ueniat Christus de te uerecundetur. Tunc enim signum hoc super radiis solis corruscans, ante Christū videbis. Præcedet enim profecto crux magnam vocem aspectu emittens, & ad vniuersos homines pro domino respondens, atque ostēdens nihil ex parte domini defuisse. Hoc signum, & pri- E scis, & nostris temporibus clausas ianuas reserauit, hoc uenenorum vires extinxit, hoc feroces bestias represit, hoc lętales serpentum morsus curauit. Etenim si portas inferni perfregit, si cœlorum ostia reclusit, si paradisi renouauit ingressum, si diaboli neruos recidit, quid mirum est, si pestifera venena, atroces bestias, aliaque hmōi superauit? Hoc igitur in mente tua celato, & animarum amplectere salutem, hæc crux terrarum orbem conuertit, atque sanauit, hæc terrorem abegit, veritatem reduxit, terram in cœlum restituit, ex hominibus angelos effecit. Hæc crux non terribiles, sed despicabiles hominibus dæmones effecit. Hac cruce mors in somnum redacta est hac omnia, quæ nobis aduersabantur, humi deiecta conculcantur. Si ergo gentilis quispiam tibi dixerit, crucifixum ne adores, noli dubitare clara uoce, & læta facie dicere. Et adoro, & adorandi nunquam faciam finem, & si ridebit, largas tu effunde lachrymas de insania eius. Agas immortales domino gratias cuius beneficio hæc susscepimus, quæ nullus absq; diuina gratia dicere potest. Nā idcirco hic etiam ridet, 1. Co. 2. quia homo animalis non suscipit ea, quæ ipsius spiritus sunt. Sicut etiam pueri tunc mirantur, quando magnum quid, atq; mi- F rabile perspexerint: & si ad videnda mysteria infantes perduxeris, procul dubio ridebunt.

bunt. Infantibus ſane gentes mihi ſimiles videntur, immo vero illis quoq; imperfectiores, ac iō multo miſeriores: quia nō in ætate iuuenili, ſed in prouecta infantiū leuitate adeo perturbantur, vt nulla venia digni, & ſint, & videantur. Sed nos clara, & magna voce dicamus, & tunc maximè qñ aſſunt gentiles, eximia fiducia exclamemus. Gloria nr̄a, caput & origo beatitudinis libertas, & corona, crux eſt. Vellē cum Paulo poſſe dicere: Per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. Sed cū multis atq; varijs detinear paſſionibus nequeo id ſanè dicere. Quare vos moneo, & multo anteq̄ vos meipſum, crucifigamur mundo, nihil cōe habeamus cum terra: ſed tota mens noſtra amore ſuperioris patriæ, gloria beatitudinis ardeat. Cęleſtis. n. milites regis ſum⁹, ac arma ſpiritalia induti: cur igitur cauponum, & abiectarū perſonarum, immo, uermium vitā eligimus, cum ibi oporteat eſſe militem, vbi & imperator eſt? Militamus enim non ſub illis qui lōge abſunt, ſed ſub illo qui prope adeſt. Mortales quippe imperatores, non omnes in prætorio, & ad latus ſuum eſſe patiuntur: at vero cœleſtis omnes prope ſuam regiam ſedem eſſe deſiderat. Et quomodo fieri poteſt, inquies, cœleſti aſſiſtere ſedi quempiam, cum in terris conuerſetur? Ita & Paulus cum in terris eſſet, vbi Seraphin ſunt, ibi conuerſabatur, propius Chriſtus aſſiſtens, quàm haſtati, & ſtipatores iſti regi ſuo aſſiſtant. Quippe cū iſti aſpectum huc atque illuc circunferāt, ille uero nulla rerum ſpecie motus vniuerſam mentis aciem ad regem ſemper tēdat: quare ſi uoluimus, nos quoque proculdubio poterimus. Nam ſi locorum interuallo diſiuncti eſſemus, non iniuria illud obiectum eſſet: ſi vero vbique rex noſter eſt, ſtudenti ſemper atque attēto proximus adeſt, ideo propheta quoque dicebat Non timebo mala, quoniam tu mecum es. Et ipſe rurſum Deus. Deus appropinquans ego ſum, & non Deus à longè. Quare quemadmodum peccata nos ab illo diſiungunt, ſic virtus nos illi conglutinat. Adhuc enim te loquente, ait, dicens: ecce ego ad ſum. Quis. n. adeo fuit paratus, & erectis continuè auribus adſtans, ne qñ à filiis ſuis vocaretur? Nemo profectò. Deus autem paratus continuè ad ſuorum vocem ſeruorum eſt, nec vnq̄, vt oportet, vocatus, obaudiuit.

Gal. 6.d

G

Pſ. 22.a
Hie. 23.c

Eſa. 58.

H

Hac de cauſa dicit, adhuc te loquente: non expecto, inquit, vt orōnem finias, ſed confeſtim cum incipias, exaudio. Vocemus ergo ita ipſum, vt nocari deſiderat. Qūo autem vocari uult? Solue ait, oē vinculum iniuſtitię, diſſolue faſciculos violentarum permutationum, diuelle iniuſtam oēm cōſcriptionem: Frange panem tuū eſurienti, & pauperes, qui ſine tecto ſunt, in domum tuam induceas. Si uideris nudū induе ipſum, & domeſticos ſeminis tui non deſpexeris. Tunc ſcindetur maturinale lumen tuum, & veſtimenta tua cito tibi orientur, & præibit ante te iuſtitia tua, & gloria Dei circumamiciet te. Tunc vocabis me, & ego exaudiā te: & adhuc te loquente, dicam. Ecce adſum. Sed quis hæc oīa poterit facere, inquies? Immo vero, dic quæſo, quis non poteſt? Quid enim ex illis difficile, aut quid arduū? Quæ certè ita facilia facta ſunt, vt multi menſuram eorū in agendo exceſſerint: non iniuſta chirographa ſolum lacerantes, verumēt omnibus ſuis ſe denudantes, non tecto, & menſa pauperes tantummō recipientes, verumēt magno ſe ſudore conficiētes, vt inopes nutriant: qui non cognatis tantummodo, verumetiam inimicis beneficia contulerunt. Tu uero neſcio quid illorum difficile putas. Non. n. dixit, montes pertranſeas, maria nauiges, tot tantaq̄ terræ iugera effodias, ieiunus permaneas, cilicio te induas: ſed præbe de tuis, frange panem eſurienti, iniuſta chirographa proijce. Quid iſtis facilius inuenire poteſt? Si vero tu difficilia putas, magnitudinem præmiorum conſidera diligentius, & facillima tibi reddētur. Nam quemadmodum reges in equorum curſu atq; certamine, in ipſo agone coronas, veſtes, cæteraq̄ munera ante certantiū oculos ponunt; ſic & dñs in medio ſtadio præmia locauit, & quaſi multorum manibus per verba prophetæ oſtendit. Et reges quidem iſti, & ſi reges ſunt, tamen quia & ipſi mortales ſunt, & ſua facultas caduca, liberalitas facile poteſt exhauriri: idcirco, vt multa videantur, quæ donant, ſingulis ſingula munera miniſtris in medium producunt: rex autem noſter è contra. Nam quoniam immortalis, & ditiſſimus, & nihil omnino facit ad oſtentationem, omnia ſimul collecta ante oculos poſuit: quæ ſiquis per ſingula diuidat, innumera erunt, & infinitis opus manibus erit, vt teneri, & oſtenta-

Ibidem

I

ri.

ri possint. Quod ita esse credes, si vnūquod-
Esa. 58. que in se diligenter perspicias. Tunc scin-
b detur, ait matutinale lumen tuum. Putasne
K vnum multis hoc munus videri? Sed nō est
certè vnum multas. n. coronas, multa præ-
mia in seipso includit. Quare si placet, re-
uoluamus hoc in uolucrum, quātum in no
bis situm est, & ingentes in hoc contineri
diuitias inspicietis, dummodo non deficia
tis: sed attentè, oro, mentē adhibeatis. Et pri
mum illud videamus cur non, apparebit, di
xit: sed, scindetur? Vt velocitatem. s. & co
piam dantis exprimeret: vtq; hoc uerbo in-
telligamus valde illū nostræ salutis cupidū
esse, quodq; muneribus plenus ex largiēdi
festinatione quasi prorumpit, cū nihil sit,
quod inæstimabile dandi desideriū prohi-
bere possit, quibus omnibus infinitam pro-
fecto bonorum copiam paratam nobis esse
ostendit. Deinde videamus, quid sibi matu
tinale uelit. Nihil aliud certè hoc te nomi-
ne docet, nisi vt scias, q̄ non posteaquam
periculum tentādo fecerit, neq; postquam
afflictiones inuaserint solum, verum etiam
antea præuenire solet. Nam quemadmodū
in frugibus matutinalia, quæ citius, quam
speraumus in maturitatem peruenerunt,
appellare soliti sumus: eodem hic sanè pa-
Ibidē. c cto quod vel ante tempus nobis illucēat,
matutinale nuncupauit. Quale illud etiam
L est, adhuc te loquente dicam. Ecce adsum.
Quod porro lumen dicit? Non istud certè
quod sensibus nostris subiectum est, sed a-
liud multo præstantius, quo cœlum, ange-
los, archangelos, Cherubin, Seraphin, sedes,
dominationes, Principatus, Potestates, vni-
uersum cœlestem exercitum, regia denique
illa tabernacula uidemus. Quod lumen, q̄
receperunt, non ad gehennam, non ad uer-
mem, à quo pestifera funduntur uenena,
non ad stridores dentium, non ad uincula
quæ dissolui non possunt, non ad angustias
tribulationes, profundas tenebras, fluuium
ignis, maledictionem, loca doloris: sed eo
perueniūt, unde dolor, & mœstitia semper
fugit, ubi gaudium ingens, pax, charitas,
deliciæ spiritales, ubi uita æterna, ineffabi-
lis gloria, inenarrabilis pulchritudo, maie-
Isa. 64. stas regis inæstimabilis, ubi bona illa sunt,
1. Cor. 2 quę oculus non uidit, auris non audiuit, &
quæ in cor hominis nunquam ascenderūt:
ubi thalamus est spiritalis, ubi ornamenta
cęlorum cōspiciūtur, vbi uirgines, quę ful-
gidas habent uestes, & omnes, qui nuptiale
habent amictum conuersantur, ubi opes M
sunt dñi, ac thesauri, & æraria eius. Vidisti
q̄ multa, & magna sunt hæc præmia, quæ
oia uno uerbulo comprehendit: sic aliorū
etiam uocabulorum potestatem reuoluen-
tibus, magna nobis copia, & profundissi-
mum pelagus occurret. Tardabimus igit,
respondeq(quæso) adhuc, nec prompti eri-
mus ad miam? Minimè, oro: si omnia no-
bis eiicienda essent, si in ignem saliēdum,
si in enses, atq; mucrones incumbendum,
magno animo cuncta perferamus, ut regni
cœlorum amictum, & ineffabilem illā glo-
riam consequamur, gratia & misericordia
domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia lvj. ex cap xvj.

TVnc Iesus dixit discipulis suis. Siquis
vult post me uenire, abneget semetip-
sum, & tollat crucē suam, & sequatur me. J
Tunc, istud ad quodnam est tempus referē-
dū? Ad illud videlicet, quādo Petrus dixit,
propitius esto tibi: & audiuit, Vade post me
satana. Nam cum magis, atq; magis horū
verborum Petri absurditatem, & passionis
vtilitatem noluerit ostendere, non fuit con
tentus increpasse solummodo, sed tu, in-
quit, mihi dicis, propitius tibi esto, nec erit
tibi hoc: ego vero tibi respondeo: quia si
meam passionem prohibuerisaut molestè
feras, quia patiar, non solum damnaberis,
uerumēt nulla tibi prorsus spes salutis re-
stabit, nisi & ipse ad passionem semper pa-
ratissimus sis. Nam ne indignam eam pas-
sionem putarent, non contentus his, quę di
cta sunt, alia etiam attulit consequenter,
quibus vtilitas euodatur: ac apuo Ioannem A
quidem dicit, Nisi granum frumenti ca-
dens in terram mortuum fuerit ipsum so-
lum manet: si uero mortuum fuerit, mul- Ioā. 12.
tum fructum affert: apud istum uero, Mat- c
thæum dico, hoc ipsum magis probare stu
dens, non se solummodo pari oportere o-
stendit, uerumetiam, & discipulos in id tā-
dem deuenturos prænunciat. Tāta. n. istius
rei vtilitas est, vt non bene vobiscum aga-
tur, si hanc mortem effugiatis, beatissimi
autem sitis, si parati semper ad patiendum
fueritis, sed hæc quidem postea, interim ve
ro ex una tantummodo parte hoc probat.
Tu autem perpēde, quomodo nullo pacto

cogit oratio. Non. n. dixit oportere ipsos pati vellent nollentq;: sed quid? Si quis, ait, post me venire vult: non impello, non vrgeo, sed liberam singulorum voluntatem efficiens, dico, si quis vult. Nō. n. ad afflictiones, & onera, nec ad supplicia, & pœnas, vt cogere mihi opus sit, sed ad ineffabilia bo
B na conuoco, quorum ea natura est, vt facile per seipsam vos inuitare possit. His dictis vehemēter eos attraxit. Nam sicut, qui vim affert, plerunq; auertit: sic qui liberos audiētes constituit multo magis attrahit: potentior enim omnino est oratio mitis, quàm violēta, ideo dicebat. Si quis vult Magna. n. sunt, ait, quæ retribuo, ac talia, vt vltro ac sponte homines ad ea cōcursuros dubitare non debeas. Non. n. si quis aurum, atq; argentum proponeret, vim inferret: quāto igitur magis in cœlestibus bonis inferenda non est? & certè si rerum ipsa natura non persuadet, & nisi sponte curres, nec accipere quidem dignus es, nec si acceperis, quale qua utumq; sit quod acceperis, cognosces: ideo non cogit Christus, sed hortatur, indulgens nobis. Nam, quia murmurādo, turbati, & commoti propter dictum illud videbantur, nō est opus, inquit, turbari, si nō putatis vobis commodum esse, quod dixi: nec ad similia vos descendere arceo, sed
C eos dumtaxat voco, qui me sequi volunt. Nec istud sic qui quod modo facitis, post me venientes, intelligere me arbitremini: multis laboribus vobis opus erit, multa pericula subeunda, si me illo modo sequi constitueritis. Non enim ò Petre, qm̄ me filiū Dei confessus es, hac re solum coronæ tibi expectandæ sunt, & quasi hoc tibi ad salutem sufficerit, totaq; res consummata sit, in ocio, & voluptate viuendum. Nam etsi facile ipse queam, quia filius sum Dei omnium te periculorum expertem facere: tui tamen gratia nolo, vt & ipse nonnihil asferas, & maiore probitate confirmeris. Quēadmodum enim qui ludicrum instituit agonem: sicut athletarum amicitiæ vinculo iungitur, nunquam eum nisi descenderit in certamine coronabit, qui proprium illius videlicet laborem desiderat: & quo magis eum diligit, eo magis victorem videre cupit: sic etiam Christus quos maxime diligit eos non solum auxilio suo dūtaxat, verumēt, & à seipsis vult comprobari. Minime autem onerosam orationē reddit, quia non sibi solis hæc imminere, sed communiter uni uerso terrarum orbi proponit, dicens. Si quis uult, siue uir, siue mulier, siue princeps, siue subditus, hāc uiam ingrediatur. Et sermo quidem vnum quid significare vī, tria uero cōtinet abnegationem tui ipsius, & vt crucē accipias, & tertio, vt Christum sequaris: quorum duo cōiuncta sunt, vnum per seipsum seperatim ponitur. Consideremus igitur prius quidnam sit abnegare seipsum. Si ergo intelligis quid sit alium abnegare, tūc recte percipies quid sit abnegare teipsum. Quid igitur abnegare D
teipsum? Quid igitur abnegare alium? Qui alium iam abnegauit, fratrem puta, aut seruum, aut quemuis alium, si cædi eum virgis videat, si arceri vīculis, quicquid aliud mali pati eum conspexerit, non occurrit, non auxiliatur, non flectitur, nec prorsus vllo modo mouetur, ceu ille qui penitus ab illo alienatus est. Sic igitur nullo nos pacto corpori nostro parcere vult, vt neque si cæditur, neque si pellitur, neque si vritur, nec siquid aliud huiusmodi patitur, ei parcamus. Quid dixi non parcamus: cum id profecto sit verè parcere? Nam etiam tunc patres maximè filijs parcunt, cum magistris, atque doctoribus tradentes, maximè rogant ne parcant. Sic igitur Christus non dixit tamen non parcas, sed significantius, ac expressius, denega teipsum, pericula subi, certaminibus te offer, & quasi alius hæc patiatur, sic afficiare. Nec dixit, neget: sed abneget: ac vt hac adiunctiuncula plurimum addat, cum abnegare multo plus q̄ negare profecto sit. [Et tollat crucem suā.] Nam ne quis putet ad verba usque tantūmodo, ac contumelias, & opprobria abnegationem hanc sui fieri oportere, id subiunxit, vt videas abnegandos nos esse vsque ad mortem, & mortem turpissimam: E
quam designans non dixit, abneget seipsum vsque ad mortem, sed, tollat crucem suam: non semel, nec bis, sed continue per totā vitam hanc tecum mortem circunferas, & continue ad necem paratissimus sis. Multi quidem pecunias contempsere, multi delicias vitæ, ac gloriam conculcauerūt, mortem autem despicere non potuerunt, sed pericula, & dolores formidarūt: ego uero ad effusionem usq; sanguinis uolo certatores meos luctari, & ad necem usq; pugnā continuare. Quare si mortem obire oportet,

UNIVERSIDAD DE MURCIA

ceat, & eam turpissimam, & æstimatione hoīum pessimam, ferenda omnia sunt æquo, immo potius læto animo. [Et sequaē me, Jinquit. Nam qūo posset quis sic talia pati, vt Christum non sequeretur? Si nihil videlicet pp ipsum pateretur. Quippe latrones, sepulchrorū violatores, dæmonum inuocatores, multa plerunq; talia patiuntur. Ne igitur credas ipsius passionis naturam per se sufficere, causam eius subiecit. Quam ipsam? Vt quæ dicta sunt, vniuersa
F faciens atq; patiens, ipsum sequaris: vt s. propter ipsum omnia sustineas, vtq; oēm virtutis numerum habeas. Is.n Christum sequitur, qui non in periculis modo fortitudinem adhibet, sed modestiam, sed humilitatem, & omne sublimioris philosophiæ genus complectitur. Id.n. est recta dominum sequi, vt & propter ipsum cuncta sufferas, & alias virtutes nō negligas. Multi diabolum sequentes, multa patiuntur, & vitam propter ipsum perdunt, quam nos propter Christum, immo vero propter nos ipsos perdamus. Illi hoc faciunt, & tam hic quàm in futura vita sibi obsunt: nos in vtraq; vita patiamur, faciamus obsecro. Summa enim ignauia est, non tantam saltem solertiæ magnitudinem animæ nos adhibere, qui fulgentibus coronis fruemur, quātam perditi hoīes ostentant, præsertim cum nobis Christus ad sit atq; opituletur, illis vero nemo patrocinium præbeat. Verum hoc præceptum iam tunc dixit, qñ mittebat eos, dicens. In viam gentiū ne abieritis. Mitto enim vos, inquit, sicuti oues in medio luporum, & ad principes, & reges ducemini. Nunc aūt idipsum multo intensius, atque acrius expressit: Mortis.n. tūc solūmodo, nunc aūt crucis ēt mentionem fecit, & crucis iugis atq; ppetuæ. Tollat nanq;, ait, crucē suā: id est portet semper feratq; secum. Illud porrò solitus est vbique conseruare, vt non a primis exordiis,
G sed paulatim progrediēdo, ne audientes, cō turbētur, sublimiora præcepta edicat. Verū qñ nimium videbatur qđ dixit, vide qūo ex consequentibus illud mitigat. Nō enim solummodo præstantissima præmia, quæ labores excedant: sed vitiorem etiam supplicia ponit, in quibus multo magis immoratur, quoniam non ita præmiorum retribu ione, quemadmodum pœnis, & cruciatu, multi resipiscere solent. Quare

Sup. 10. a

Ibi. b. & Luc. 10.

considera quomodo, & initium hinc sumpsit, & exitum huc tandē conducit. [Quicunque enim uoluerit animam suam, ait, saluam facere, perdet eam: quicunque aūt, perdiderit animam suam propter me, inueniet eā. Quid enim ꝓdest hoī, si vniuersum mundū lucretur, animæ aūt suæ detrimentū patiatur? Aut quā dabit homo permutationē pro anima sua?] Tale quid igitur est quod dicit. Non quia nolim vobis parcere, sed quia ualde parcere uolo, hæc impero. Nam & qui liberis parcit, is eos perdit: qui aūt castigat, & non parcit, is salutē eis prębet: qđ & sapiens quidam dixit. Pro. 23.
*Si erudieris, inquit, filium tuum virga, non* b
*morietur, sed aīam eius eripies de morte, & rursus. Qui refrigerat filiū suū, colligabit, uulnera eius.* Hoc & in re militari fieri so- Ibid. 29
let. Nā si qñ militibus dux parcat, & idcir- c
co in urbe semper eos detineat, tā milites, quàm alios simul corrumpit, ac perdit. Qđ
ne uobis accidat, inquit, necesse est, ut ad H
mortē semper expediti sitis: bellū n. graue indicitur, quare noli domi sedere, sed expeditus ad pugnā egrediaris, & si ceciderit in acie, tunc uicisti. Nam si qui in his secularibus pugnis morte contempta magno aggrediat hostes animo, is probatissimus inter alios, & inuictus plerunq; permanet, & terrorem hostibus facilius incutit: quibus de causis, quāuis post mortē īperator, cuius edicto arma capta sunt, suscitare neminē pōt, multi tñ uiri fortes inueniūtur: quāto magis in spirituali, & nostra pugna, ubi certa resurrectionis spes nobis proponitur, is inueniet aīam suā, q morti eā exposuerit? Primo quidē, quia cito nō capietur: deinde etiā si ceciderit, ad meliorē uitā perducit eam. Verum qñ dixit, Qui uult aīam suam saluare, perdet eam: & quicunque perdet saluabit, & salutem, & perditionem in utroq; collocauit, nequis, & hanc perditionem illi æqualem putet, & salutē saluti similem: sed certior sit tanto salutē a salute discrimine differt, quanto perditio à salute simpliciter distat: a contrariis hoc comprobat. Quid n expedit homini, ait, si uniuersum lucrabitur mundum, & I
aīæ suæ detrimentum patietur? Vides salutem hanc animæ perditionem esse, immo perditione omni peiorem, quia nullo remedio sanari, nullo præmio amplius redimi potest. Non ergo dicas, ait, animam

suam eũ seruasse, qui hæc pericula euasit. Nã si orbẽ quoq; terrarum lucratus fuerit, quid plus habebit? Dic, oro, qd lucraberis, si dum seruos tuos magnificis dapibus deliciosè viuere videas, tu extremo inediæ, malo debilitatus iaceas? An fortè quia dñs es lucrari te quicquam dices? Nequaquam. Id ergo ipsum ad animã tuã transferas, cũ deliciaris corpore, & magna rerum affluentia ditaris, esurięte anima, & extremam expectante perditionem. Quid autem dabit homo in permutationem pro anima sua? Immoratur iterum atq; iterum in eodem. Nũ, ait, aliã habes animam, quã possis pro anima tua dare? Nam pecuniã, qui amisit, aliam pro amissa potest afferre, similiter q̃ ædes, qui seruos, qui cætera huiusmodi amisit: animam vero si perdas, aliam pro ea dare nunquam poteris: sed si rex orbis, atq; dominus esses, si omnia, quæ in orbe sunt, K & ipsum orbem offerres, non poteris aĩam eruere vnam. Non est autem mirum, si hoc in anima ita fit, cum & in corpore similia perspicere liceat. Nam si natura debile corpus habes, non poteris si mille alia corpora, mille vrbes, mille regna, infinitam pecuniam impenderes, a debilitate illud vindicare. Pariter itaque de anima, immò multò magis, quã de corpore cogita, & cæteris oĩbus neglectis, oẽm curã, oẽ studium, omnem operam tuam ad ipsam conferas. Noli igitur de alienis curare, & te ac tua negligere: quod pleriq; omnes nunc faciunt. His similis es, qui metallorum operi traditi sunt, nullum enim illi emolumentum, nullas opes inde consequũtur, sed magno periculo, atque detrimento suo aliis laborant, nihil prorsus de sudore, ac labore, & morte, quam plerunq; obeunt, ad fructum suum inde conuertentes. Hos igitur plurimi nunc imitantur, qui non sibi, sed alijs diuitias quærunt. Immo vero, & his multò miseriores sumus: quoniam mors doloris finem illis, nobis autem quos gehenna expectat, veræ afflictionis initium affert. At si dices, fruar laboribus, atque diuitiis meis. Animam fruẽtem ostende, quæ prin- L ceps omnium nostrarum est rerum, vt mite persuasisti: sin vero corpus pinguescit, atque floresc̃it illa tabescente, quid ad te pertinet hæc rerum copia? Nihil certè, sicut, nec ancillæ voluptas mœrenti dominæ aliquid cõfert, nec vestis magnificentia & imbecilitati corporis. Quare tibi Christus iterum, atque iterum dicit. Quid dabis ò homo in permutationẽ pro anima tua? Ita sursum, atque deorsum, & vbique ad conseruandam animam te impellit, & de ipsa solum curandum admonet. Verũ post hos terrores à retributione bonorum dolores mitigat. [Vẽturus est n filius hominis, ait, in gloria patri suĩ, & tunc reddet, vnicuiq; secundũ opera eius ] Vides vnam esse gloriã patris, & filii: q̃ si gloria vna est, necessario, & substantia vna. Nam si vna substantia, gloriæ differentia inuenitur. Alia enim inquit, gloria Solis, alia Lunæ, alia 1.Cor. 5 a Stellarum: &, stella a stella differt in gloria, quanuis ambarum vna substantia sit: quonam modo quorum gloria vna est, eorum aliam, atque aliam substantiã esse putabimus? Non enim dixit, in tali gloria, qualis patris gloria est, ne discrimẽ aliquod esse suspiceris: sed exactissimè, ac exquisitissimè in ea gloria, inquit, adeò, vt vna, & eadẽ, sit. Cur igitur reformidas Petre, cum morituru me audias? videbis. n tunc me in gloria patris. Si vero ipse in gloria ero & vos simi- M liter. Non enim præsens hæc vita terminũ vobis apponet, sed vera beatitudo vos susciet. His dictis, non fecit hic finẽ, sed terribile illud iudicium relationẽ rationũ, ineuitabilem sentẽtiam, quæ flecti, & iudiciũ, qd decipi non potest, in medium adduxit. Quã orationẽ rursus bona spe permiscuit, quia nõ dixit, tunc se peccatores puniturũ, sed vnicuiq; fm operationẽ suã redditurum. Hoc ita facit, vt & peccatores suppliciis, & rectè viuentes coronæ, ac præmiorum recordentur. Et ipse quidem, vt & bonos confirmaret, & alios reduceret, hæc dicebat. Ego vero cum cognosco, quia nõ sum de numero eorũ, qui coronantur, perhorresco hæc audiens: puto autem in hoc timore, atq; angustia nonnullos me socios habere. Quem n non possent hæc verba in seipsum ita conuertere, vt cum sibi cõscius sit, non perhorresc̃at, persuasus, quia cilicio nobis opus est, & longiore ieiunio, quã Ionæ. 3. b Niniuitarum populus olim adhibuit? Nõ enim orbis euersio, & communis mors nobis imminet, sed æterna supplicia, & ignis inextinguibilis intẽtatur. Quare illos monachos, qui eremum habitant, & aliorum multorum causa, & maximè propter hæc A verba & laudo & admirar. Nam illi post grandium

prandium, immo vero post cœnam, prandium enim penitus ignorant, quia videlicet certiores sunt, luctus, & ieiunii præsens tempus hoc esse: post cœnam igitur quosdam gratiarum actionis hymnos ad Deum dicentes, huius etiam vocis meminerunt. Sed (si placet) vniuersum sacratissimum illum cantum vobis exponam, vt assiduè illum vos quoque canatis. Benedictus Deus, qui me pascis a iuuentute mea, qui omni carni cibum præbes, reple lætitia, & gaudio corda nostra, vt semper satis habētes, ad omne bonū opus abundemus, in Christo Iesu dño nostro, cū quo tibi gloria, honor & imperium cum sancto spiritu in secula. Amen. Gloria tibi domine, gloria tibi sancte, gloria tibi rex, qm dedisti nobis escas, gaudio, & lætitia reple nos in spiritu sancto, vt iuueniamur in cōspectu tuo acceptabiles sine verecundia, qm vnicuique
Mat. 16 reddes secundū opera sua. Oīa igitur huius
Psal. 61. hymni admiratione digna sunt, sed exitus multò magis. Nam qm mensa, & cibus diffundere solet, atque grauare, quasi frenum aliquod hæc euangelica verba tempore lætitiæ animo imponunt, vt diligenter illius iudicii recordentur: non.n. fugit eos quanta mala passus a mēsa luxuriosa Israel fuit
B Deu. 32. Comedit.n. inquit, & incrassatus est, & calcitrauit dilectus. Ideo etiā Moses scripsit.
c Ibi. 6.b Cum manducaueris, atque biberis, & impleueris te, memento domini Dei tui post mensam.n. iniquissimè agere ausi fuerant. Caue igitur etiam tu, ne tale quid patiaris: nam si nec lapidi, nec auro, oues, ac vitulos sacrificaueris, caue tamen ne animam tuam, ne saluationem tuam fornicationi, aut huiuscemodi cæteris passionibus sacrifices: hac enim de causa etiam monachi hæc præcipitia, & prærupta metuentes, cū mensa, immo vero ieiunio vsi fuerint, ieiunium quippe mensa eorum est, in illius se diei, & terribilis iudicii memoriam reducunt. Si autem illi, qui ieiunando, humi dormiendo, vigilando, cilicium induendo, milleque aliis seipsos castigant, hac etiam admonitionē indigent: quando nos moderatè, ac probè viuemus, quibus mensæ mille naufragiis refertæ proponuntur: qui nec in principio manducandi, nec in fine ad orationem nos conuertimus? Quid ne faciamus, & vt naufragia mensarum dissoluamus: totus ille hymnus in medio positus explanetur, & quantam vtilitatem afferat non ignorātes, assiduè ipsum in mensa canamus, & ventris, & insultationes com C primamus, moribus, atq; legibus illorum domi nostræ susceptis. Nam qm ad illos, vt oportet vos ire non vultis, saltē nostris verbis huius spiritalis cantus fructum colligite, & post mensam singuli hæc verba cātetis, sic incipiētes. Benedictus Deus: Secūdū 1.Co.10 apostolicam legem, qua iubemur, vt quæ- g & cunque facimus, aut dicimus, in nomine Col. 3.c Iesu Christi, gratias Deo patri reddentes, agamus, statim incipiūt: & gratiarum hæc actio non pro illa, & vna die solum, sed pro vniuersa vita effunditur. Qui. n. me pascis, ait, a iuuentute mea. Ecce sublimioris philosophiæ doctrina: cum enim Deus te pascat, nulla tibi solicitudine opus est. Nam si rege aliquo tibi pollicente quotidianum ex mensa sua cibum, ac refectus cibum nō quæreres: multò magis cū oīa tibi diuina voluntate quasi ē fontibus emanant, omni cura expers esse debes. Idcirco enim hæc dicūt, vt tam sibiipsis, quàm discipulis suis persuadeāt, ut ab omni seculari cura immunes se conseruent, ac nequis suspicetur, pro seipsis solummodo gratias Deo reddere, subiungūt: Qui omni carni cibum præbes: ita quasi uniuersi orbis parentes pro omnibus gratias agunt, & ad fraternam omniū dilectionem seipsos hortantur, non enim possunt eos odisse, pro quibus, quia diuinitus nutriantur, Deo gratias agant. Perpen- D dis in actione gratiarum, & præcipuā charitatem adesse, & secularem calcari solicitudinem. Nam si carnem omnem nutriat, multò magis alet eos, qui semper ei adhærent: & si eos qui secularibus crucis inuoluti sunt, q̄tò magis illos, qui oīa hæc mūdana contēnunt? Quā rem Chrs ēt confirmans dicebat. Quot passeribus meliores Luc. 12 d uos estis? His.n: uerbis inducit nos, ut non opibus, & terræ seminibus nos iactemus qm non his, sed uerbo Dei alamur. Cæterū hoc exordio hymni, Manichæos quoq;, ac Valentinianos, & uniuersum illorū morbum retrudūt. Non.n. nequam, & prauus pōt esse ille, qui omnibus ipsis ēt non adorantibus, immo blasphemantibus eū affatim sua proponit. Reple lætitia, & gaudio corda nostra De quanam lætitia dicūt? De secularine? Minimè: non.n. profectò, si hāc expectarent, deserta loca, & montium

cacuminia peterent, nec cilicio sibi opus esset: sed illam optant lætitiam, cui nihil cum vita præsente cõe est. Illam dico, quæ angelorum est, quæ suprema omnium est, nec simpliciter eam petũt, sed optant Nõ n. dicunt præsta, sed reple: nec dicunt nos, sed corda nostra. Hæc enim maxima lætitia, & summum gaudium est, quæ cordis
E Gal. 5. d est. Fructus n. spiritus, inquit, charitas, lætitia, & pax. Et qm̃ mœstitia peccato inducta est, orat vt per gaudium iustitia in cordibus eorum plantetur, nec sane aliter lætitia vnquam vera poterit generari. Vt semper satis habentes, ad oẽ opus bonum abũdemus. Vide euãgelicum illud dictum ab ipsis impleri, quo dicitur: Panem nostrum
Supra. 6 b. & Luc. 11. a quotidianum da nobis hodie. Quem panem etiam propter spiritualia quærunt. Vt ad oẽ opus bonum abundemus. Nec dixerũt, vt faciamus quod debemus, sed vt vlterius etiam, quàm nobis iniunctum est, progrediamur: hoc enim significat, vt ad oẽ opus bonum abundemus: sic a Deo quidẽ, quod sibi satis sit, petũt: ipsi vero maiora, & plura, quàm sufficiant, immo aũt oĩa offerre parati sunt. Hoc seruorum non ingratorum est, hoc virorũ qui verè philosophãtur, vt semper, & in oĩbus bonis abundare velint. Deinde vt imbecillitatis suæ memores, sint nec obliuiscantur, nihil absq; Dei nutu generosum fieri posse, cum dixerit, vt
Ephe. 3. b ad omne bonum opus abundemus: adiiciunt. In Christo Iesu dño nostro in secula.
F Amen. Aequalem principio finem per gratiarum actionem texuerunt. Deinde vñr iterum exordir. i, cum eandem orationem continuẽt, sic & Paulus in quodam exorsu
Gal. 1. a. epistolæ cum in glorificationem deueniisset dicens: Secundum voluntatem Dei patris, cui gloria in secula, amen, & alibi rursus: Et coluerunt creaturam præter creatorem, qui est benedictus in secula, amen:
Ro. 1. c non absoluebat orationem, sed continuabat. Nemo igitur hos angelos incusẽt, tanquam sermonis seriem confundentes, qui leges apostolicas sequentes, quamuis in glorificationem exisse videantur, sacrum tamen hymnum continuant. Sed a glorificatione cœperunt, & in glorificationem diuerterunt, & post huiusmodi diuersorium ceu iterum exorsi dicunt. Gloria tibi domine, gloria tibi sancte, gloria tibi rex, quoniam dedisti nobis escas in lætitia, nõ enim pro magnis solum, verumetiam pro minimis gratiæ agendæ sunt: quamuis ẽt hinc Manichæorum hæresim, & omnes qui præsentem uitam malam arbitrantur, repellãt. Nam nequis propter arduam eorum philosophiam, & ventris contemptũ suspiceetur, q escas sicuti illi qui se præcipitent, abominentur: his verbis docent omnes, quòd non abominatione creaturarum Dei, sed quia sublimiori philosophia viue G re statuerunt, a pluribus se abstinẽt. Tu aũt consídera qũo ab actione gratiarũ propter illa quæ iam data sunt, ad petitionẽ maiorum accedunt, nolentes ex cupiditate cœlestium in terris permanere. Dicunt n. reple nos spiritu sancto. Non n. probe, ac ut oportet, agere possumus, nisi gratia illa repleti fuerimus. Quis enim potest genero se quicquam facere, nisi Christi nutus accedat? Sicut igitur postquam dixerũt, ut ad oẽ bonum opus abũdemus, in Christo Iesu adiunxerũt, ita hic dicunt, reple nos spiritu sancto, ut inueniamur in cõspectu tuo acceptabiles sine uerecundia, ac si dicerẽt. Nulla cura est nobis, ne verecundemur in conspectu hoĩum, sed quæcunq; de nobis homines, aut ridẽtes, aut exprobrantes dixerint, ad ea nec uertimur quidẽ: totũ aũt hoc certamen nobis est, ne tunc uerecũdemur. His dictis ignei tandem fluuii recordantur, & præmiorum mentionẽ faciunt: nec dicunt ne puniamur, sed ne uerecundemur: id n. nobis ẽt gehenna ipsa terribilius est, si uidebimur dñm offendisse. Qđ (quia multos, & rudiores nõ terret) addũt. Qũ unicuiq; reddes secundũ opera sua. Vi H des quantum nobis aduenæ, ac peregrini Iob. 34 posuerunt, hi dico eremi habitatores, immo uero cœlorum ciues: nos certè, qui harum urbium ciues sumus, peregrinamur à cœlo, illi autem econtra. Qui post huiusce modi orationem, ac hymnum magna cõpũctione commoti, & largioribus lachrymis perfusi, ad somnum gradiuntur, tm̃ dormientes, quantum necesse ad requiem est: ac rursus ex noctibus dies facientes, in actionibus gratiarum, glorificatione, & psalmis uiuunt: nec uiri solum, sed mulieres ẽt hoc genere philosophandi exercentur, & naturæ infirmitatem magnitudine animi superant. Vereamur igitur inuictũ illarum robur, nos qui uiri sumus, & censemur, aliqñ præsentium rerum, immo

uero

vero vmbræ somniorum, ac euanescentis fumi cupiditate tabescere. Magna. n. pars vitæ nostræ sensu quasi carere videtur. Iniens enim ætas multa dementia plena est: matura vero, & quæ iam senectuti admouetur, sensus aciem hebetiorem reddere solet. Ita parua illa vitæ particula est, quæ deliciarum voluptate potest potiri: imo uero, nec illa syncerè hoc facere potest, cum mille curæ, mille labores impedimẽto sint. Quare (obsecro) stabilia, immortaliaque illa quæramus bona, & eam vitam, in qua nunquam senescimus. Potes enim & vrbes habitare, & monachorũ philosophiam imitari. Potes & vxorem habere, & in magna familia versari, & orare, simul ieiunare atque compungi. Nam & qui ab apostolis in principio initiati fuerunt, vrbes quidem habitabant, & eorum qui in eremo conuersantur vitam viuebant, quorum nonnulli, vt Priscilla, & Aquilla officiniæ præerant: prophetæ quidem omnes, & vxores, & domos habebant, sicuti Esaias & Ezechiel, & eximius ille Moses, & nihil hinc virtuti eorum fuit impedimẽto. Horum igitur zelo commoti, semper gratias Deo agentes, semp hymnis eũ laudemus: & omne virtutis genus amplectamur, & eremi philosophiã in vrbes adducamus, vt cœlestium bonorum participes in æternũ gaudeamus, gratia & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen.

Act 18.a

Exo.2.d & 18.a

Homilia lxvij ex cap. xvi. & xvij.

AMẽ dico uobis, sunt qdã de hic adstãtibus, qui nunq̃ gustabũt mortẽ, donec uiderint filium hois uenientẽ in regno suo. ]Quoniã multa de periculis, multa de morte, multa de passione sua, & de cæde discipulorum locutus est, & aspera complura, atque ardua eis iniunxit: quæ omnia cũ præsentem vitam sequerentur, imminere iam atque incumbere videbantur: bona vero, quę pollicebatur, longiore spe erant expectanda, vtputa quia seruarent animã suam si perderent eã: quia in gloria patris sui venturus sit, & præmia redditurus: vt visu etiam certiores faceret, quãtum capere possint, gloriam suã quacum venturus est, in præsenti vita ipsis ostendere, & iam visuros pollicet, ne aut sua, aut domini morte doleant, & maximè Petrus. Et vide quid agit, cum de regno & gehenna disseruerit. Quando enim dixit, Qui inuenit animam suam perdet eam, & quicunque perdet eã gratia mei, inueniet ipsam: & qa vnicuiq; secundum opera sua reddet: regnum & gehennã designauit. Cum igitur de vtrisque disseruerit, regnum quidem, vt oculis cernatur concedit gehennam autem minimè. Quare sic? Quoniam rudioribus, ac inceptioribus id necessarium erat, probis vero, & iam perspicacibus satis fuit a melioribus confirmari: præterea hoc multo magis ipsum decebat: non tamen omnino illam partem prætermisit, sed est quãdo atrocitatem gehennæ quasi ante oculos oratione proponit: veluti quando Lazari effigiem descripsit, & eius meminit qui denarios centum repetiit, & illius qui sordida veste vestitus erat. [ Et post dies sex assumpsit Petrũ, Ioãnem & Iacobum. ]Alius autem euangelista, post octo, ait: nec vlla cer tẽ dissonantia est. Nam alter tam illam diem qua Christus locutus est, quàm qua in montem adduxit: alter intermedias solum connumerauit. Tu vero Matthæi philosophiam considera, qui non celauit nomina eorum, qui præpositi fuerant: quod & Ioannes sæpius facit, cum eximias Petri laudes verissimè, ac diligentissimè describat. Nullum. n. in hoc apostolorum consortio liuor inanis gloria locum habebat. Primos igitur apostolorũ seorsum assumpsit [Et adduxit in montem, & transfiguratus est ante eos, & resplenduit facies eius sicut sol: uestimẽta uero eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerũt eis Moses & Helias loquẽtes cũ ipso. ]Quã ob rẽ hos accipit? Quia excellẽtiores cæteris videlicet erant. Et Petrus quidem, quia valde Christum diligeret, idcirco præstabat. Ioannes vero, qui nimium diligebatur, ac Iacobus a responso quod dedit, cum fratre interrogatus dicens, possimus hunc calicem bibere: ab operibus etiam ipsis, partim aliis, quia perfecit quod dixerat: sic acer atque grauis Iudæis erat, vt magnum munus illis obtulisse, cum eũ interfecerit Herodes visus sit. Cur autem non illicò, sed post sex dies hoc fecit? Ne cęteri. s. discipuli seu homines mouerentur. Qua de re nec eos nominauit quos accepturos erat? Ne audientes alii ardore sequendi vexarentur: desiderassent enim exemplum futuræ gloriæ videre, doluissent etiam forsan tanquã neglecti. Nam & si corporale magis illud ostende-

Ioan 12 d

Ro.2.a

L

Lu.16.c

Inf.18 d

Inf.22 b

Cap.17.

Luc.9.d

Inf:20. c

K

M

ostendebatur, summa tamen erat cupidita te desiderandum. Cur aũt id prædixit? Vt ipsa prædictione dociliores, ac paratiores ad spectaculum faceret, & dictum numero, atq; mora maiori desiderio cõcitati, vigilanti, animo, & attenta mẽte accederẽt. Cuius aũt rei gratia Mosen & Heliam produxit? Multas quidem dicere quis causas posset, & primum qm̃ turbæ, alii Heliam, alii Hieremiam, alii priscorum prophetarum vnum opinabantur: idcirco Mosen, & Heliã cęterorum prophetarum vertices, vt q̃ magnum sit inter seruos, & dominum discrimen oculis cernerent, vtq; rectè laudatum crederent Petrum, qui filium Dei cum confessus est. Deinde qm̃ assiduè, quasi transgressor m legis Iudæi accusabant, & blasphemare putabant, quasi gloriam patris nihil ad eum pertinentem vendicaret, dicebant enim hic non est à Deo, quia sabbathum non seruat, & rursus: De bono opere non lapidamus te, sed cum sis homo, Deum te facis, vt ipsa remonstretur, quia ex inuidia hæc criminabantur, quia neutri horum criminum subiiceretur, nec legis præuaricator esset, nec alienam gloriam sibi acquireret, æqualẽ se patri faciendo: eos produxit in medium, quorum alteruter in alterutra istarum rerum perfulsit. Mosi enim legem dedit, quare non fuisset passus Moses conculcari legem vt Iudæi credebant, nec præuaricatorem eius, & legum latori hostem lator ipse vnquam coluisset. Helias aũt pro gloria Dei zelauit, quare non astitisset, ei qui æqualẽ se patri dicebat si nõ esset, nec paruisset illi qui sibi quod nõ habebat vendicaret. Ad hæc omnia illud ẽt possumus dicere, vt tã mortis, quàm vitæ habere ptãtem liquidò ac verè crederetur, vtq; supernorũ, & infernorum dns ostẽderetur, idcirco Mosen iã mortuum, & Heliam, qui nondum id passus est in medium produxit. Quartam verò causam (quarta enim est prioribus connumerata) euangelista quoque ipse tetigit. Quænam igitur illa est? Vt crucis gloriam ostendat, & tam Petrum, quàm reliquos, qui passionem formidabant consolaretur, & ad sublimius erigeret. Nõ enim tacebant, inquit, sed loquebantur de gloria, quam completurus erat in Hierusalẽ, de cruce videlicet, ac passione, sic enim ipsam semper appellabant. Accedit ad hæc omnia virtus quoque virorum singularis atq; præcipua, quam maximè à discipulis flagitabat. Nam qm̃ dixit: Siquis vult post me venire, tollat crucem suam, & sequatur me: hac de causa eos, qui centies p Dei præceptorum custodia, & populi, qui sibi crediturus fuerat morte susceptissent, in medium producit: quorũ vterq; cũ animam perdiderit, inuenit eam, vterque sanè magna libertate aduersus tyrannos locuti sunt: alter aduersus Aegyptum, alter aduersus Achab, & quod magnum est, pro ingratis hominibus, & inobedientibus, à quibus in atrocia pericula compulsi sunt: quia etsi priuati ac absque potestate fuerant: propositum tm̃ habuerunt ab idolorum cultu populum eripere: quorum alter tardus lingua, & voce tenuis, alter etiam aliquo mõ rusticior, & vterque secularium diuitiarũ apprimè contemptor. Nam neq; Moses qc quam possidebat, nec Helias præter melotem aliquid habebat, præsertim cum veteres essent, neq; tanta gratia signorum pollerent. Nam etsi mare Moses scidit, sed Petrus per maria deambulauit, montes transferre poterat, varios morbos curabat, immanissimos dæmones pellebat, & sola vmbra corporis miraculosa agebat, & vniuersum orbem ad Christum reduxit. Si vero etiam Helias mortuum suscitauit: sed ab istis mille, vel antequam spiritu essent donati, fuerant excitati. Produxit igitur illos in medium, vt eos qui maximè populares fuerunt imitarentur, & animi robur atque constantiam sequerentur, fierentque mites vt Moses, zelotes vt Helias, & piæ curiositatis similirer. Alter enim triennem annonæ inopiam ad emendandum Iudaicum populum intulit, alter dicebat, Si quidem dimiseris ei peccatum, dimitte, aut dele me quoque de libro tuo. Ad hæc omnia suæ quoque gloriæ Apostolos admonebat, cum assistere feciſſet, non vt ad similem solum, sed vt ad maiorem certando statum conscenderent. Quare quando dixerunt, dicamus ignem de cœlo descendere, & Heliæ qui hoc fecit, meminerunt, Nescitis respondit, cuius spiritus estis: ad innocentiam enim eos charismatis, ac doni præstantiam exercebat. Non putet autem aliquis Heliam nos tanquam imperfectum vilipendere: perfectũ enim illum omnino, temporum tamen

suorum

Ioã. 9. c

A

Ibid. 10.

Deu. 5. c

3. Re. 19

B

Luc. 9. d

Sup. 16. d

Exo. 5. 3. Reg. 17. a

Exo. 4. c

C

Exo. 14. d

3. Reg. 17. d

3. Re. 17

Exo. 32.

Luc. 9. f 4 Re. 1. c

D suorum consideratione arbitramur fuisse. Nam cum puerilior tunc, vt vita dicam, mens horum fuerit, nō tàm exquisita ege bat doctrina. Hac quoque ratione Mosen perfectum ęstimamus fuisse, & tñ plus ab apostolis petitur, quàm ab illo fuit desideratum. Si enim iustitia vestra inquit, scribarum & Pharisæorum iustitiam non excedet, non intrabitis in regnum cœlorum. Sup. 5. Non enim in Aegyptum solum, sed in vniuersum terrarum orbem non minore idololatriæ insania furentem mittebantur: neque vt cum Pharaone colloquerentur, sed vt aduersus ipsum diabolum vitiositatis principem arma sumerēt. Illud certè ipsis luctamē fuit propositū, vt diabolum vincerent, & vasa eius omnia raperent: quæ quidem fecerunt, nō mare diuidentes, sed impietatis profundum maioribus insurgens fluctibus virga Iesse dirumpentes. Et expēde diligenter, quot quantaque à Christo illos remouebant, mors, paupertas, infamia, & mille passiones, quibus omnibus magis terrebantur, quàm tunc mari rubro Iudæi. Persuasit tamen eis, vt omnia despicerent, & quasi solido itinere securi pertransirent.

E Ad hæc igitur omnia ipsos confirmans, vi ros adduxit, quorum virtus apud veteres rutilauit. Quid igitur ait feruentissimus ille Petrus? [Bonum est nos hic esse.] Nam quoniā audit iturum ad Hierosolymam, vt pateretur, propitius quidem esto tibi: semel increpatus non amplius hoc audet dicere. Sed quoniam adhuc pauore tenebatur, idem aliis verbis occultius suggerit. Nam cum montem, & solitudinem viderit, tutum se a loco putauit fore. quare volebat ibi se perpetuò manere, quocirca & tabernaculorum recordatus est. Cogitabat enim si non ascenderet in Hierosolymam, non mori, tutum Christum, quia ibi audiuit scribas eum aggressuros: hæc cum dicere non auderet apertè. occultius adstruit, dicens: Bonum est nos hic esse, vbi Moses, & Helias quoque adsunt. Helias qui de cœlo fecit ignem descendere: Moses qui ingressus in caligi nem cum Deo collocutus est: præterea nullus sciet hic nos esse. Vides quanto Christi ardore incendebatur. Non enim quærere debes, quàm prudenter hortabatur, sed quàm feruens charitate Christi, quanquam inflammatus esset. Nam, quòd non pro se tantum, quantum pro Christo timeret, quando mortem insidias Christus prædicabat, ipsum audias dicentem. Ani- F mam meam pro te ponam: etsi oportuerit me tecum mori, nō te negabo. Vnde factū est, vt in medio periculo constitutus tā ingenti caterua circunfusus, non modo non fugerit, verumetiam gladio arrepto sacerdotis serui autem absciderit. Non itaque pro se, sed pro magistro expauescebat. Deinde qm̄ bonum est nos hic esse, enuunciauit: timens ne iterum increpatur, emendauit seipsum dicens [Si uis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Mosi unū, & Heliæ unum.] Quid facies Petre? Nonne paulò antè à seruis eum separasti? cur seruis modò connumeras? Perpendis quomodo ante crucem erant imperfectiores. Nam etsi pater ei reuelauit, sed non continuè reuelationem secum tenebat, sed pauore, non quo diximus solum, sed etiam eo, qui tunc visu ipsum inuasit turbatus fuit: quod alii euangelistæ significantes, & confusionem mentis à visione illa facta ostendentes. Marcus quidem dicit, Non Mar. 9. a enim sciebat, quid loqueretur: perterriti nanque fuerunt. Lucas vero cum illud Luc. 9. d posuerit, faciamus hic tria tabernacula, statim subiunxit, nesciens quid dicit. Deinde ostendens magno fuisse omnes terrore deiectos, Grauati erant somno, ait, &c cum vigilassent viderunt gloriam eius.

G Somnum enim hic vocauit, magnam resolutionem virum, quæ ab illa visione facta fuit. Nam veluti oculi ex nimio fulgore obtenebrantur, sic tunc illis non in nocte, sed in media die accidit, & splendoris excellentia imbecillitatem oculorum grauabat. Quid deinde? Ipse quidem nihil locutus est, sed nec Moses, nec Helias pater aūt omnibus maior, & fide dignior, magnam ex nube vocem emittit. Quamobrem ex nube? Sic ferè semper Deus vi- Psal. 96 detur. Nubes enim & caligo in circuitu Act. 1 b eius, & sedet in nube leui. &, Qui posuit Ps. 103. nubem ascensum suum. Et, Nubes susce Mar. 13. pit eum ab oculis eorum. Et, sicut filius & Lucæ hominis veniens in nubibus. Vt igitur 21. c credant ab ipso Deo vocem venire à nube vox emittit, quæ lucidissime erat [Adhuc enim, inquit, eo loquente, ecce nubes lucida obūbrauit illos & ecce uox de nube dicens, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi

mihi bene complacui, ipsum audite.] Qñ enim minatur, tenebrosam ostendit, quẽ admodũ in Sina: intrauit enim, ait, in nubẽ & in caliginem Moses, & velut vapor
Exo. 16. d ita ferebatur fumus, & propheta de minis
Ps. 17. b eius differens, Tenebrosa, inquit, aqua in nubibus aeris, hic vero, quia non terrere,
H sed docere volebat, lucida nebula vr, & Petrus quidem dicebat. Faciamus hic tria tabernacula, ipse autem tabernaculum nullis factum manibus ostendit: ideo ibi fumus, & pauor fornacis, hic vox, & lux ineffabilis. Vt aũt nulla dubitatio emergeret, de quonam vox emitteretur, vtq; de Christo solum dictum esse intelligerent, illis iam duobus, Mose scilicet, & Helia remotis, vox fertur. [Hic est filius meus dilectus.] Nullo metu Petre mouearis, oportet. n. tẽ omnipotentiam eius non ignorare, ac de resurrectione certiorem esse: verum qm̃ adhuc dubitare videris, saltem a voce pr̃is fidentior esto. Si enim omnipotens pr̃ est, proculdubio etiam filius omnipotens est: quòd si adhuc formidas, & pauescis, nõ solum filium esse, verumetiam dilectum scito. Quid igitur metuis? Nemo perdit quẽ amat. Noli ergo turbari, non potes tu magis ipsum diligere, quàm a parente ametur. [In quo bene complacuit.] Nõ. n. quia genuit idcirco tantummodo diligit, verũ etiam quia cum sit ipsi æqualis, in omnibus eiusdem etiam, penitus est voluntatis.
I Duplex igitur immo vero triplex dilectio est, quia filius, quia dilectus, quia bene in ipso complacuit. Quid porrò significat, in quo bene complacuit? Ac si diceret, in quo requiesco, cui placeo. Quæ ideo ita se habent, quia expauisti: patri æqualis vnam cũ patre voluntatem habet: & cum permaneat filius, vnum cum patre est: in omnibus ipsum, inquit, audite: quare si crucis patibulum sustinere vult, non contradicas. [Et cũ audissent, ceciderũt in faciem suã, & timuerũt ualde. Et accessit Ies⁹, & tetigit eos & dixit, surgite, nolite timere. Leuãtes aũt oculos suos, neminẽ uiderũt, nisi Iesum so-
Sup. 3. d & Ioan. 1. c lum.] Quomodo autem cum iã ante simi-
Ioã 12. d lis vox in Iordane audita fuerit, nemo ex turba, qui aderat expauit: & iterum quando tonitrum factum fuisse dicebãt, nullus commotus fuit: quomodo, inquam, nunc timore perculsi ceciderunt? Quoniam videlicet solitudo, & altitudo montis ingẽs, & transformatio plena horroris, lux fulgẽtissima, profunda nubes & latior, & hæc omnia magnum vndiq; illis pauorem inferebant, & ceciderunt trementes, simul atque adorantes. Ne autem ex timore obliuio fieret, citò eos liberauit, & solus ipse visus mandauit, eis ne cuiquam dicant, donec a mortuis resurrexerit. Cum. n. descenderent de monte, ait. [Nemini dixeritis uisionẽ donec filiꝰ hois à mortuis resurgat.] Nam quanto maiora de ipso dicebantur, K tantò difficiliora tunc creditu multis videbãtur, & scãdalum, quod a cruce oriebat, multo magis crescebat: idcirco silentium iussit, neque id simpliciter, sed cum passionis intentione, quasi causam exponat, quare opus silentio sit, donec à mortuis resurrexerit, ita hic quod iucundum erat, solũ dixit: asperum vero atque amarum, silentio tradidit. Quid igit̃, inquit? Nõne id post resurrectionẽ scandalum passi sunt? Minimè. Nam & spiritu recepto, & signis clara voce atteſtantibus, cæterisque rebus omnibus ad declarandum omnipotentiam ipsius vndique confluentibus, nullo scandalo poterãt commoueri. Nihil ergo apostolis, & maximè his tribus, qui sub nube vna cum domino fuerunt, beatius inuenitur. Verum si voluerimus nos quoque Christũ, non vt illi tunc in monte videbimus, sed multo certè fulgentiorem. Nam tunc discipulis parcens tantum splendorem adaperuit, quantum illi percipere poterant: in extremo autem die in ipsa gloria, atque maiestate patris, non cum Mose, & Helia solis, sed cum innumero angelorum, archangelorum, aliarumque potestatum exercitu L veniet, nulla nube caput eius contegente, verum etiam mirum in modum cęlo compresso: & quemadmodnm cum publicè sententiam iudices prolaturi sunt, velamina starores contrahunt, vt ab omnibus videantur: sic in solio suo dicentem, vniuersi conspicient, & vniuersum genus hominum iudicio aderit, quos ipse non per alium, sed per seipsum alloquetur. & aliis quidem dicet, Veni-
Inf. 25. c te benedicti patris mei: esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Alii: Euge
Ibid. b seruе bone, & fidelis, super pauca
Ibid. d fuisti fidelis super multa te constituam. Contra vero aliis: Ite maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo, &

lo,& angelis eius. Alii: Male ſerue, ac deſes & hos quidem bipartitò ſcindens tradet tortoribus: hos vero manibus, & pedibus in tenebras iubebit immitti exteriores. Ita poſt ſecurim fornax ſuccedat,& qui a ſagena proiiciuntur, ibi mirabiliter inſident. Tunc quaſi ſol iuſti,immò verò multò magis,quàm ſol reſplendebunt. Non enim id dictum eſt, quoniam tantus ſplendor eorum futurus eſt: verum, quia nihil ſole fulgentius videmus, ab eo quod nobis notiſſimum eſt,futurum deſignare ſanctorum ſplendorem voluit Hac enim de cauſa,& in monte ſicut ſol effulſiſſe ſcribitur. Nam maiorem lucem illam fuiſſe,quã ſit hæc ſolaris: inde patet, quia diſcipuli cum ferre non poſſent,ceciderunt. Sic igitur iuſti ſolem fulgore ſuperabunt, peccatores autem extrema ſupplicia patientur. Non erit tunc opus chirographis,non argumentis, non teſtibus, omnia.n hæc in ipſo iudice ſunt,ipſe teſtis, ipſe argumentorũ radix,ipſe iudex, & omnia nuda,omnia clara ſunt apud oculos eius: nõ diues, non pauper,non robuſtus,non imbecillis, non ſapiens,non inſipiens,non ſeruus,non liber aliquis ibi videbitur: ſed his laruis contritis, operum ſolummodo erit ſcrutatio. Nam ſi quando de tyrannide, aut de cæde quiſpiam cauſam dicit, quicunque fuerit, ſiue prefectus, ſiue conſul,ſiue quauis alia dignitatis excellens præſtantia, nihil penitus valet,ſed condemnatur,ad pœnam arripitur multò magis id tunc in omnibus pariter fieri videbitis. Quod ne fiat, deponamus(obſecro)ſordidos peccatorum amictus, & arma lucis diligenter induamur,& gloria Dei amicict nos.Quid enim ex præceptis graue ac onerſum eſt? Nec flectes ſicut ſubiugo collum tuum, & ſaccum ac cinerem ſubſternes,neque id vocabis ieiunium acceptabile: ſed ſolue omnem connexionem in iuſtitiæ, diſſolue commutationum violentarum faſciculos. Vide quanta ſapientia loquitur propheta: abſtulit difficiliora, & a facilibus ſaluari iubet, vt cognoſcas non labores, ſed obedientiam a Deo expoſci. Deinde oſtẽdens virtutis facilitatem, & grauiſſimum vitioſitatis onus,nudisque nominibus id comprobans,vincula & faſciculos,vitium: virtutem vero horum omnium diſſolutionẽ appellat: omnem conſcriptionem iniuſtam perrumpe, fœnoris videlicet, ac vſurarum literas, abſolue confractos, & miſeros in remiſſione Talis quippe debitor eſt qui cum viderit creditorem,mente infringitur, & magis eum quàm atrocem beſtiã formidans, poſtergatur. Pauperes tecto carentes in domum tuam inducas: ſi videris nudum, operi eum, & proprios ſeminis tui non deſpicias. Et quoniam pridem hac de re diſputantes, quàm magna præmia, quàm inæſtimabiles diuitiæ iuſtis reſeruentur, monſtrabamus: videamus nũc ſiquid horum mandatorum difficile ſit, & naturam humanam tranſgrediens. Nihil igitur tale profecto,ſed econtra, incredibilem in his facilitatem,in omni autem vitio maximum laborem,& ſudorem non paruum inueniemus. Quid enim difficilius,quàm fœnerari, & pro vſuris, vel huiuſcemodi commutationibus vehementer ſolicitum vades quærere, & modò de pignoribus, modò de ſorte,nunc de calculis, nunc de vſuris, nunc de nudibus ipſis formidare? In his enim ſecularibus etiam ſubtilis fideiuſſionum ſecuritas ſuſcepta fragilis eſt: ex miſericordia verò detuis offerre tam facilè, quàm ab omni cura liberum eſt. Non utamur ergo illa mercatura,quæ calamitatem aliis infert,nec quę liberaliter offerenda ſunt, ceu caupones fœneremur. Non ſum autem neſcius moleſta hæc uerba multis uideri, uerum quoniam nullum emolumentum ſileatii eſt, apertè mihi dicẽda eſſe omnia uideo quippe ſi tacuero, nec uerbis uos exagitauero, non potero per taciturnitatem a ſupplicio uos liberare:immo vero econtra non ſolũ ueſtrę afflictiones futuræ augẽtur, uerumetiam meæ creſcunt Quid igitur ualet blãda uerborum palpatio, quæ non modò nõ iuuat ad opus, uerum etiam uehementer deterret? Quid lucrabor ſi lætitiam uobis afferam uerbo, & re ipſa mærorem præparabo, ſi delicatiſsimum auriũ ſenſum demulceam,& animam in pœnas detrudam? Quare neceſſe eſt mœrorem hic inferre,ne ibi atrociter puniamur.Grauis dilectiſsimi morbus,& magno ſtudio indigẽs in eccleſiã ĩcidit.Nã cum neq; à iuſtis quidẽ laboribus recõdere pecuniã iubeamur,ſed apertas pauperibus domos tenere, ex aliorum inopia opes nobis colligimus, excuſabile auaritię ac rapinę genꝰ ĩueniſſe putãtes:nec

Ibidẽ. c

M

Heb. 4. Hie. 29

B

Is. 58. b

A

Ibidem

C

de

de illis quicquam mihi dicas, quæ exterio
Luc. 18. ris sunt legis. Nam & publicanus exterio-
b rē seruat legem, & tamen punitur, quod sa-
nè nos quoque patiemur, nisi conterendi.
Pauperes comprimuntur ad componendū
abeuntes: ea enim de causa pecuniis abun
das, vt paupertate homines liberes, non vt
in paupertatem intrudas: tu verò simulatio
ne solaminis maiores facis ærumnas, & li-
beralitatem vendis fœnore. Vendas licet, si
vendis, regna cœlorum, nec centesimam
partem, abiectum certè, & minimum libe
ralitatis pretium, sed vitam rapis immor-
talē. Quid ita pauper, & egenus es, ita pusil-
lanimus, vt paruo magna, & caducis pecu-
niis liberalitatem vendas, cum possis æter-
no regno vendere? Cur omisso Deo huma-
no lucro solicitaris? Cur diuitem transcur-
risti, & pauperi adhæres? Reliquisti eū, qui
reddere potest, & ingrato ac inopi loque-
D ris. Ille restituere desiderat, hic non reddet
Mar. 10 nisi coactus: hic vix centesimam partem,
ille centuplum, & vitam æternam: hic con
uicio & contumeliis, ille singulari ac præ-
cipua laude: hic inuidiam multorum in te
suscitat, ille immarcessibiles tibi coronas
cōnectit: hic deinde vix in hac vita, ille tā
in hac, quàm in futura. Putasne igitur ex-
tremæ non esse amentiæ, sic lucrari? Nescis
quot homines fortem amiserunt fœnoris
expectatione, quot in pericula deciderunt,
quoniam ampla desiderarūt fœnora. Quot
tam seipsos, quàm alios in vltimam deuo-
luerūt paupertatem pp nimiā auaritiā? No
li enim mihi dicere, quæso, quia gaudet, &
gratiam habet, quòd sibi fœnore pecuniā
colloces: id enim crudelitate tua coactus
Intelli- fecit: Nam & Abraham cum vxorem bar-
ge, ut in baris traderet, ipse modum inuenit, quo
Genesi, facilius vxor susciperetur. Non libenter
suis in autem, sed timore Pharaonis impulsus: sic
locis. & pauper post quam ea re tu dignum non
Ge. 12. c putas, cogitat crudelitati gratias agere. Tu
d autem mihi videris si a periculis hominē
vindicares, mercedem ab eo flagitare, quo-
niam liberasti. Minimè, inquies. Quid
dicis? Si a maioribus liberasti, pecuniam
non exiges, qui pro multò minore tantam
E inhumanitatem ostendis, nec vides, quòd
intentantur pœnæ? Non audis quia ve-
Deu. 15. teri etiam testamento prohibetur? Sed quæ
b, & Lu. nam est multorum excusatio? Fœneratus
6. c sum aiunt, sed pauperi obtuli. Bona ver-
ba (quæso) talia Deus sacrificia non accipit.
Noli cauillare legem. Multò melius est nō
dare pauperi, quàm hoc modo dare. Quod
enim iustis laboribus collectum argentum
est, propter hos iniquos fœtus plerunque
contaminas, quasi quis fœcundum cogat
verum scorpiones parere. Cur autem dixi
legē Dei te cauillare? An non & vos vsuras
sordes appellatis? Quòd siqui hæc faciunt,
ita cēsent: cogita iam qualis Dei de hac re
sententia sit. Quòd si exteriores legum cō-
ditores interrogare volueris, discces ab illis,
quia extremæ impudentiæ signum fœnus
semper iudicatum est: quare nec amplissi-
mos homines quos senatores appellant,
huiusmodi emolumētis deturpari sinunt,
sed lege prohibent, ne qui rem publicam
gerunt, tali lucro maculentur. Quomodo
igitur horrescere non oportet, si tantum re
gno cœlorum honorem non tribuis, quan
tum legislatores senatui? Sed minus tibi cę F
lum videtur, quàm terra: nec te pudet talē
in hac re excusationem excogitare. Quid
enim irrationabilis inueniri potest, quam
vt sine agro, & pluuia, & aratro seminare
contendas? Has ob res omnes qui hanc pe
stiferam agriculturam adinuenerunt, zizā-
nia metunt, quæ igni æterno tradentur. An Sup. 13.
forsan viuendi iustè modi non inueniun-
tur? Num sunt agrorum cultus, gregis pa-
bula, armentorum custodia, manuum ope
ratio, solers rerum tuarum cura? Quid insa
nis, quid cespitas, agricultura spinarum oc-
cupatus? Sed aduersantur, inquies, frugibus
terræ multa grando, rubigo, imbres copio-
si. Sit sanè, non tamen tot tantaque illis cō
traria sunt, quot fœnori. Quicquid enim
accidit, fructui solum modo nocet: sors au-
tem, id est ager, semper inuiolabilis re-
manet. In hac verò tua mercatura multi
sortis etiam naufragium pertulerunt, &
antequam detrimentum patiantur, conti-
nuis curis uexantur. Nunquam enim re-
bus suis iucundè utitur fœnerator, nec læ-
tatur quoniam habet, sed quando sibi fœ-
nus collatum est, non tantum gaudet, q
additio facta sit, quàm mœret q nondum
usuræ sortem adequarunt: ac ideo antequā
pernicioſus iste fœtus perfectius ædatur,
cogitur alium fœtum producere: ita fœno- G
ra in sortem redire cōpelluntur, & imma-
turum ac abortiuum partum parere uipe-
rarum. Tales certè isti fœtus pecuniarum
sunt,

sunt, vt magis miserorum animas corrodant, quàm illæ feræ aluos parentum soleant lacerare. Hęc iniustitię vincula sunt, hic fasciculus vlolentarũ commutationũ.
Luc. 6.c & Deu. 15. b Do enim concedoque, inquit, tibi non vt habeas, sed vt maiora restituas, & cũ Deus nolit, quod dederis, accipere: date nanq; illis, inquit, a quibus accipere nõ putatis: tu etiam plusquam dederis flagitas, & quod nunquam dedisti, illud quasi debitum exigis: & putas maiorẽ hinc tibi, atq; affatim bonorum copiã præparari, vnde inextinguibilem ardorẽ ignis tibi incẽdis. Quod ne fiat, huiusmodi pecuniarum partũ excidamus, recludamus hos iniquos parturiendi dolores, exiccemus hunc pestiferum vterum, & sequamur illa, quæ sola & magna lucra sunt. Quæ aũt ista sint, à Paulo audi,
1. Ti. 6. qm̃ magnus quæstus est puritas conscientiæ. His igit̃ ditemur diuitiis: vt & hic iucũdè viuamus, & futuris bonis fruamur, gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi. Amen.

## Homilia lviii. ex capite xvii.

H ET interrogauerũt eũ discipuli eius dicẽtes. Quid igit̃ dicũt scribæ, q̃ Heliã oporteat primũ venire? Nõ ergo a scripturis id faciebant, sed qm̃ scribæ illis declarabant, vulgo hæc opinio ferebatur: quẽ
Ioã. 4.c admodum & de Christo, ideò & Samaritana dicebat. Messias veniet, & cũ ille venerit, nunciabit nobis hæc omnia, ab ipsis quoq; interrogatus fuit Ioannes, Heliasne
Ioã. 1. c es tu, aut propheta, latè nanq; vt dixi, hæc de Christo, & de Helia opinio animas hominum occupauerat, non tamen rectè ab illis hęc interpretabantur. Diuinæ nanque scripturæ duos aduentus Christi testantur,
Tit. 2. c quorum alter iam factus est, quod significauit Paulus, dicens: Apparuit gratia Dei, & saluatoris nostri omnibus hominibus: erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & seculares cupiditates, modestè, iustè, ac piè viuamus. Ecce de primo aduentu. Au-
Tit. 2. d dies nunc quomodo & alterum significãs, subiunxit: Expectantes beatam spem, & apparentiam magni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi. Sed prophetæ quoque vtriusque mentionem faciũt, & secundi, cui præcursorem Heliã asserunt futurum: primi I enim Ioannes fuit præcursor, quem etiam Heliam Christus appellabat, non quia Helias esset, sed quoniam ministerium Helię faciebat: nam sicut ille secundi aduentus præcursor erit, sic primi fuit Ioannes. Sed scribæ ista confundentes, & populum peruertentes, secundi aduentus solummodo recordabantur, & dicebant ad plebem. Si Christus hic esset, iã Helias venisset. Quapropter discipuli quoque dicũt. Quare igitur scribæ Heliam oportere prius venire asserunt? Hac de causa pharisæi miserunt ad Ioannem, ac interrogabant Heliasne es tu, nullam prioris aduentus memoriam retinentes: quam solutionem attulit Christus, quia scilicet Helias quidem venit, scilicet ante secundum meum aduentum, & nunc iam venit: si vero Thesbitem quæritis, veniet: ideo dicebat. Helias quidem venit, & restituet omnia. Quænam omnia? Quæcunque Malachias propheta dicebat. Mittam enim vobis Heliam The- Ma. 4.b
sbitem, ait, qui restituet cor patris ad filiũ, ne veniens percutiam terram simul. Vides exactam diligentiam propheticæ prædicationis? Nam quoniam propter ministerii similitudinem Ioannes quoq; poterat Helias nominari, ne confusio fiat, patriam adscripsit, Heliam Thesbitem appellans, Ioãnes enim nõ erat Thesbites. Aliud ẽt signũ addit, dicẽs: ne percutiam terram simul: secundum atque terribilem illum aduẽtum significans, non enim ad feriẽdam terram primò venit Nõ veni, ait, ut mundum iudi K
cem, sed vt saluem. Quod dixit, vt expres- Ioan. 3.
se significaret ante illum aduentum, quo iudicium exercetur Thesbitem esse venturum: causam quoque cur venturus sit, docuit. Quænam verò causa est? Vt Iudæis credere in Christum persuadeat, ne omnes simul condemnentur: quam rem ipse in memoriam reducens, inquit, & restituet omnia, incredulitatem videlicet Iudæorum, qui tũc erunt residui ad fidẽ conuertet. Exquisitissimè autem dictum est, qui restituet non filij cor ad patrem, sed patris ad filium. Iudæorum enim filii apostoli erant, ad quorum dogmata pectora patrum, id
est, Iudæorum generis mentem conuer- Isa. 10.
tet. [Dico autem vobis, Helias iam venit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt in eo, quæcunque voluerunt, sic filius hominis passurus est ab ipsis.] Tunc intellexerunt quoniam de Ioanne dixit eis: nam et-

fi.

si nec scribæ, nec scripturæ id dixerunt, tñ qm̃ acutiores, & attentiores facti sunt, citò illud intellexerunt, & maximè quia iam prædixit, ipse est Helias, qui venturus est, & rursus: Dico autem vobis, quia Helias iã
L venit, Nec vllo confusionis errore sermonẽ implicari putes, si modò venturum venisse asserat: ambo enim hæc vera sunt. Nam quando dicit, Helias venit, & restituet omnia: de ipso Helia dicit, qui venturus est, propter ministerii autem similitudinem Ioannem intelligit. Sic & prophetæ vnum quenque ex approbatis regibus Dauid appellabant: & Iudæos propter morum depravationem Sodomorum principes, & filios Aethiopum nuncupabant. Sicuti enim ille secundi aduentus, ita iste primi præcursor fuit: quanuis & illa de causa Heliæ nomine Ioannem appellet, vt & ualde se veteris scripturæ cõcordem, & hunc aduentũ prædicatione prophetæ confirmari ostendat, ac ideo subiecit [Iam uenit, & non cognouerunt eum, sed fecerunt ei quæcunque uoluerunt.] Quid est, quæcũque voluerunt? In uincula coniecerunt, cõtumeliis affecerunt, occiderunt, caput disco portarunt: sic & filius hominis passurus est ab ipsis. Opportunè iterum de passione sua facit mentionem, partim a Ioannis passione dolorem eorum mitigans, partim quia mirabilia signa confestim operatus est. Inuenies enim sæpius, si diligentius obseruaueris, qñcunque de passione sua locutus est, & antè & post illico miraculosè ipsum egisse. [Tũc deniq; incepit ostẽdere, quoniam oportere eum abire Hierosolymã, & multa pati.] Tunc istud quando significat? Quã
M do prædicatus fuit Christus, & filius esse Dei, quando in monte mirabilem eis uisionem ostendit, & de gloria sua prophetas colloquentes apostoli uiderunt, tunc apertius de passione prædixit: primo quia & filius hominis passurus ab ipsis est, deinde post paululum eiecto dæmone, quem discipuli expellere non potuerunt. Cum n.
Mar. 8. d in Galilæam reuerterentur, dixit eis Iesus, quia tradendus est filius hominis in manus peccatorum hominum, & interficient eum, & in tertia die resurget. Hoc autem faciebat, ut magnitudine miraculorũ magnitudinem doloris minueret, & solamen omni modo ipsis præberet, ut hic ex memoria Ioannis eos cõsulatus est. Si autem quispiam obiiciet, si tot tantaque aduentu Heliæ bona futura testatur, cur ipsum mõ non misit? Quia certè quanuis Christum Heliam esse putarent, non crediderunt tñ ei. Alii enim Heliam dicebant, alii Hieremiam, & inter Ioannem, & Heliam præter temporum spatia nihil interest. Quomõ igitur crediturus sunt, inquies? siquidem Helias cuncta restituet non mõ sanè, quia notus, verumetiam qm̃ usque ad illum diẽ A
amplior magis, atq; amplior gloria Christi solaribus iam radiis erat fulgentior: ad quæ omnia cum prædicatio illius accedat, ad Christi fidem impellens, facillimè susci pient. Cum autem dicat: [Et non cognouerunt eum,] excusare illos uidet, & partim, quia iniustè passurus ab ipsis est, discipulos cõsolatur: quia partim quia signis duobus dolorem obruit, altero iam in monte facto, altero iam futuro. Cum uero hæc audissent, aut mœrore passionis pressi, aut interrogare ueriti, quando uenturus sit Helias non quęsierunt: qñ denique in Galilęa commorabantur, cum audissent tradendũ esse filium hominis, & interficient eum:
Mar. 9. c Luc. 9. c subiunxit, ualde illos doluisse. Marcus autem dicit, quia ignorabant hoc uerbum, & interrogare uerebantur: Et Lucas, quia occultatum fuit ab ipsis hoc uerbum, ne sentirent, & interrogare de hoc timebant. [Cũ uenisset autẽ ad turbã, accessit ad eum homo genua flectens añ eum, & dicens: Dñe miserere filio meo, qm̃ lunaticus est, & male patitur. Sæpius n. cadit in ignem, nõnun
B quam in aquam, & attuli eum discipulis tuis, & non potuerunt eum curare.] Valde
Mar. 9. d hunc hoĩem infirmum in fide, scriptura
Ibid. ostendit, quod multis manifestum est: uel quia Chrs dixit, oĩa esse credẽti possibilia, uel qa ille dicebat, iuua ĩcredulitatẽ meã: uel quia iussum a Christo dæmoni fuit, ne amplius in eum intraret, uel quia rursus ille Christo dicebat, si potes. Cæterum si hominis illius infidelitate factum est ne dæmonium exiret, quare discipulos crimina
Act. 10. d 4. Re. 13. d tur? Vt ostendat, quòd etiam absque fide adducentium curare poterant. Nam quemadmodum petentis fides a minoribus miracula elicuit: sic uirtus eorum, qui faciũt, quanuis parum credant adeuntes, perficere potest: quæ ambo in scripturis inueniũtur. Cornelius enim sua fide gratiam spiritus inuitauit: & ab Heliæo, nemine credente,

dente, mortuus suscitatus est. Nam & qui proiecerunt, & proiectus ille cum esset mortuus, sola sancti corporis virtute surrexit. Quare non latet, quia & discipuli hac in re titubarunt, quanuis non omnes. Colū-
C næ nanque apostolorum non aderant: sed dementiam huius hominis illud quoque significat, qđ discipulos magna turba præsente, ad magistrū accusat. Attuli enim, inquit, eum discipulis tuis, & non potuerunt curare. Christus vero maiorē culpā illi attribuit, dicēs. [O generatio incredula, & peruersa, vsquequo vobiscū ero? vsquequo sustinebo vos?] Nō ad hunc hominē solum dirigit sermonem, ne cōturbaret eum, sed vniuersum Iudæorum genus: multos enim commotos fuisse credibile est, maleque de discipulis suspicatos. Cum aūt dicit, quousque vobiscum ero, q̄ mori sitiat quantūque ad patrem redire desideret: & quia nō sit sibi molesta passio, sed cum huiuscemodi hominibus conuersatio facilè ostendit, nec tñ increpatione Iudæorum sermonem terminauit, sed adiecit. [Ducite ipsum ad me.] Interrogauitque quanto hæc tpe patiatur: tum vt discipulos hinc defenderet, tū vt meliore spe pater ductus crederet posse filium liberari: quē tamē vexari à dæmone permisit, non ad ostentationem, quippe turbis coeuntibus cōpressit ipsum, sed propter patrem, vt si trepidare sola vocatione dæmonium videret, saltē hoc pacto ad futuri miraculi fidem duceret. Sed postquam
Marc. 9. d ille, ab ineūte respondit ætate, adiuua me si potes: respondit Christus, oīa esse possibilia credenti. Rursum Christus respondit,
Sup. 8. a & Lu. 5. c iterum in eum culpam reiiciens. Et q̄n qui dem leprosus dicebat: si vis, potes me mundare: laudans, atque cōfirmans verba eius
D respondebat, volo, mundare. Nunc vero, cum iste nihil dignū omnipotentiæ Christi attulerit, perpende quomodo ab errato eum reuocat: omnia, inquit, credenti possibilia sunt: ac si diceret, tanta virtus mea est, vt alii meo nomine miracula possint conficere: quare si credis, vt decet, tam filiū tuum, quàm alios facilè curabis: his dictis dæmoniacum liberauit. Tu autem non hinc solum prouidentiam, ac benignitatem eius cōsidera, sed ex illo tempore, ex quo dæmoni fuit permissum in hominem intrare: iam enim diu mortuus homo esset, nisi diuina prouidentia fuisset protectus. Nam qui in ignem, & aquam eum immittebat, interfecisset profecto, nisi diuinitus frænaretur, quod similiter illi passi fuissent, qui nudi deserta petentes, lapidibus seipsos cædebant. Non turberis aūt si lunaticus est appellatus, patris enim dæmoniaci hæc vox fuit. Cæterū & euāgelista Sup. 4. d multos lunaticos curatos fuisse alibi ait, à communi omniū consuetudine ipsos nominans: vt enim elemento illi, ac luminari dæmones detrahant, secūdum lunares cursus aggrediuntur, & remittunt homines. Vnde hæc falsa opinio apud multos conualuit, q̄ luna varietate sui cursus operetur: qđ minimè verū est. [Tunc accesserunt discipuli ad eum secretò, & dixerunt. Quare nos non potuimus eiicere illū?] Timuisse mihi videntur apostoli, ne concessam sibi gratiam amiserint: data enim sibi aduersus immūdos spiritus potestas fuit, quare seorsum accedentes interrogare non verecundantur. Nā cū re ipsa potentia eorū fuerat redarguta, cur puduissent verbis cōfiteri, qđ opere apparebat? Seorsum aūt, & remotis arbitris faciunt, q̄m de arcana, & magna re quæsituri erant. Quid igitur Chrius? [Propter incredulitatē vestrā ait. Si enim habueritis fidē sicut granum sinapis, dicetis mōti huic: trāsi hinc, & transibit: & nihil impossibile vobis erit.] Si verò qui spiam dicet, & quando montes transtulerunt? Respondebimus, quia multa maiora fecerunt: multos enim mortuos excitauerunt: æquale quippe non est, montes transponere, & Act. 20. animam hominis reuocare. Dicunt autem b nonnulli, postea sanctitate illis multò minores, id re postulante fecisse. Vnde patet, F quia si opus fuisset, montes quoque transtulissent: ideo non dixit, transponetis omnino montes, sed transponere poteritis: si autem non fecerunt, non est argumentum impotentiæ. Maiora enim ab ipsis facta, non ignoramus, sed quoniam res non postulauerat, noluerunt: quanuis possit etiā aliquid tale factum esse, & non scriptum. Non enim omnia miracula sanctorum cō scripta sunt. Nonne igitur, inquies, tantam fidem tunc habebant? Nonne certè. Ita enim imperfectiores erant, vt non semper idem essent: vnde Petrus quoque modo beatificatur, modò increpatur: & reliqui quasi amentes castigantur, cum sermonem de fermento non intellexerint. Sic ergo &

nunc ex imperfectione ipsorum accidit, vt maiore infirmitate languerent, quod sæpius ante crucem patiebantur: fidem autem hic signorum dicit, & sinapis meminit, cuius maxima uirtus est. Nam cum minima sit, magnitudine uirtutis cæteris omnibus uehementior est. Vt igitur ostenderet syncerę fidei minimum ingentia posse, sinapis mentionem fecit: neque hic stetit, sed montes addidit, & vlterius progressus, nihil (inquit) vobis erit impossibile. Tu uero, & discipulorum philosophiam, qui suam impotentiam non occultarunt, & Spiritus sancti virtutem admirare, qui paulatim hoies vt granum, quidem sinapis fidē habentes, sic in summa contraxit, ut largos fructus, copiosos fidei fontes egererent.

G [Genus autē hoc, inquit, non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium.] Vniuersum dæmonū genus, non lunaticorum solūmō intellexit. Et vide quō iam in ipsis ieiunii semina iecit: nec mihi ea, quæ rara sunt dicas, q. s. absq; ieiunio eiecti dæmones aliqñ fuerint: si enim unus aut alter sic expulit, impossibile tñ est, si quis id patitur, & in deliciis uiuit, ab hoc furore liberari. Ægrotis enim ieiunio maximè opus est. Sed si fide opus est, inquies, cur ieiunare oportet? Quia unà cum fide, non paruas vires affert ieiunium. Cumq; maioris philosophię singulare opus sit, angelum ex hoie facilè reddit, & uirtutibus icorporeis mirum in modum reluctatur, quanuis non ieiunio solū, sed oratione quoq;, ac multo magis oratione opus sit. Expende igitur, quæso, quot quantaq; bona ex utrisq; iunctis emanent. Qui enim orat, & ieiunat, ut oportet, is multis rebus non indiget: qui uero multis non indiget, nunquā fiet auarus, & pronior semp ad misericordiam erit. Qui ieiunat, leuior est, & uigilanter orat, & cupiditatis incendia extinguens, ac animam suam humiliaus, facilè Deum placat: idcirco, & apostoli ferè semper ieiunabant. Qui orans ieiu-

H nat, binas possidet alas, quibus ventos ipsos volando prætereuehitur: non enim oscitat, nec extenditur, nec torpet orando, quæ multi patiuntur: sed igne ardentior, & terra superior est, quare terribilis hostis dæmonibus redditur. Nihil enim est homine probo orante potentius. Nā si mulier crudelem iudicem, qui nec Deum timebat, nec hoiem uerebatur, flectere potuit: multo magis propitium Deum faciet, qui continuè orationi adhærens, uentrem superat, & delicias spernit. Si uero imbecillis corpore ieiunare semper non potes, non eris tñ ad orandum infirmus, neq; ad contemnendas uētris delicias inualidus. Ieiunare quidem non potes, sed non uiuere in deliciis potes; quod sane paruum non est, nec magno interuallo à ieiunio distat. Sed sufficit etiam hoc diaboli furorem deprimere, cui nemo magis amicus est, quā qui deliciis, & ebrietate maculatur: hic enim fons, hęc mater, atq; origo uitiorum omnium est: hac uia olim Hebræos in cultum diabolus idolorum iniecit, hac iniquos amores Sodomitarum inflammauit: hęc. n. ait, iniquitas I
est, Sodome in copia, & plenitudine panis Eze. 16.
luxuriabantur, hac deniq; uia mille alii gehennæ traditi, periere. Quid enim deliciarum hęc fęditas mali non inducit? Sues ex hominibus facit immo uero etiam multo maiores. Sus enim in luto voluitur, & stercore nutritur, hic uero abominabilem magis sibi mēsam construit, iniquas cōmistiones excogitans, & amores nepharios: hic nullo certè à dæmoniaco discrimine separatur: imprudens enim, & furiosus pariter est, & dæmoniacum quidem omnes miseramur, hunc uero auertimur, & odimus. Quid ita? Quia spōtè furorē sibi attrahit: & os, oculos, nares, & cætera simpliciter sensuum instrumenta amarissimas uoluptatis conficit cloacas. Quòd si etiam interiora inspicias, uidebis animam eius ceu hyeme, ac intentissimo frigore congelatam adeo, atque torpentem, ut nulla utilitas corpori ab ea possit afferri. Verecundor apertius enarrare quæcunque à deliciis mala tam uiri, quàm mulieres patiuntur: quare cōscientiæ singulorum, quæ certius hæc nouit, relinquenda esse statuo. Quid turpius ebriosa fœmina, quæ huc, & illuc extemulentia peruagatur? Quanto enim infirmius uasculum est, tanto magis naufragium fit, siue libera, siue ancilla mulier sit: nam libera in medio ancillarum spectaculo deformatur, & serua similiter inter ancillas turpior redditur: ita faciunt, ut Dei
munera à stolidioribus uituperentur. Au- K
diui enim multos, cum insanæ istæ accidunt passiones, dicentes: Vtinam non esset vinum. O amentiam singularem, ò stoliditatem inauditam, alii delinquunt, & Dei

Luc. 18. a

tu

tu dona criminaris putasne a vino hoc factum malum? Nòn fecit uinum certè, sed incõtinentia eorum, qui uino abusi sunt. Dicas ergo, vtinam nõ esset ebrietas, non essent deliciæ, si uerò dicis, utinam non esset uinum ordine paulatim progrediens, optabis ne sit ferrum propter homicidiũ, ne sit nox propter fures, ne sit lux pp calũniatores, ne sit fœmina ptopter adulteriũ, & sic oĩa Dei opera tibi destruent. Non igitur ita dicas, nec vinum, sed ebrietatẽ crimineris: & ebrio, cum in se fuerit reuersus oĩ dedecore suo prius descripto, dicas datum esse vinũ ad lætitiã, non ad turpitudinem nostram: datum est, ut rideamus, nõ ut derideamus, ut rectè ualeamus, non ut ægrotemus: ut imbecilla corpora reficiamus, nõ ut robur animi deiiciam⁹. Honorauit te hoc munere Deus, cur dehonestas pp intemperantiã bibendi teipsum? Audi
1. Ti. 5. d quid ad Timotheũ dicit Paulus. Modico uino utere pp stomachum tuum, & crebras
L ęgrotationes tuas. Quod si sanctus uir ille morbo depressus, & alteris ęgritudinibus laborans, quousq; magister pmisit, uino nõ utebatur: quam ueniam nos consequemur, uino ad ebrietatẽ sani abutentes? Et illi quidem dicebat, pauco utere uino pp stomachum tuum, ebrioso uero dicit, utaris modico uino, ppter fornicationes, ut crebra turpilo quia fugias, propter pestiferas cupiditates quas ebrietas parit. Quòd si hæc non persuadens uobis, ut ab his abstineatis, saltem propter dolores, & euersiones stomachi abstineatis. Non ad mœrorem, nec ad dolorem, sed ad lætitiã uinum datum est. Vinum.n. inquit, lætificat cor
Ecc. 31. hominis: quam eius virtutem uos deiicitis. Nam quæ lætitia est, si non es in teip-
Ps. 103. b so, si mille doloribus uexaris, si omnia tibi circunferri uideantur, si tenebris detẽtus, quasi febricitans hominibus indigeas, qui oleo caput tuum perfundant? Hæc nõ omnibus dicta esse uelim, immo uero dicta sunt omnibus: non quia omnes uino corrumpantur, sed quia nullam de ebriosis curam sobrii habent, idcirco ad sobrios magis orationem direxerimus, quoniã, & medicus ægrotis omissis, sanos alloquitur. Vos ergo sobrios oro, ne hac turpissima
M insania unquam capiamini, & ut eos qui capiuntur, diligenter sanare curetis. Nolite pati peiores bestiis homines fieri, nihil enim vltra, quàm opus est illæ desiderant: isti autem mediocritatis terminos excedẽtes, irrationabiliores illis constituuntur. Quanto.n. melior asinus ebrioso est, quanto canis præstantior? Omnes certè animãtes, quæ rationis experres sunt, cum bibũt, aut comedunt, vltrà quàm satis est, & si mille homines cogerent, nunquàm elabũtur. Peiores igit irrationabilibus vos estis, qui inebriamini, non apud mentis compotes solum, verumetiam apud vos iudices. Inde nanq; manifestum est, canibus atq; asinis vestro vos iudicio esse peiores, quia nullũ brutorum comedere, aut bibere cogitis. Et siquis huius rei causam q̃reret, nemo respondere dubitabit, ne comedendi, atq; bibendi excessus detrimento ei sit. Cum igitur minus tibi, quam bestię prouideas, nõne hoc facto tuo minoris te putarevideris, qui te continuè in dolores impellas? Nõ n. in die quo inebriaris, verumetiam in crastinum ebrietatis reliquiæ cõseruantur. Et quemadmodum cum febris cessauerit, debilitas tamen inde facta, diutius remanet sic ebrietate transacta, effectus tñ eius tam corpus, quàm animã diutius exagitat. Iacet.n. plerunq; tanquàm tẽpestate cõquassata nauis miserũ hominis corpus, anima A
verò detestabili cupiditate compulsa, vehementer incẽditur: & cum iam ab ebrietate resipuerit, tunc multo magis, quàm prius insanit, uinũ, dolia, calices, cyathos, & crateres plenos confringens. Et quemadmodũ quãuis tranquillitas ex tẽpestate facta sit, detrimẽtum tñ qđ inde factum est, nõ restituitur si semel iactura facta, sic omnium penè bonorum iacturam ebrii patiũtur. Modestiam.n. pudorem, prudentiam, patientiam, humilitatem, omnia hæc quasi naufragiũ passi, iniquitatis pelago submerserunt: uerum multo peiora sunt, quæ sequuntur ebrietatem, quàm quę tempestatem. Nam ibi quidẽ iactura leuior est, hic uerò grauiorem nauiculam reddit: quæ diuitiis uirtutum electis, arenam, atq; aquã fœtidam ex ebrietate sibi coaceruauit, quibus nauicula cũ uectoribus, atq; guberuatore simul demergitur. Quæ ne accidant, fugiamus, oro, hanc tempestatem: reuoluamus semper nobiscum ebriosum neminẽ in cœlorum regnum peruenturum. Nolite, inquit, Apostolus, errare: nec ebriosi, b
1. Co. 6. b nec conuiciatores regnum Dei hæredi- B

tabunt. Quid regnum cœlorum dixi, cum nec præsentibus quidem iucundè vtantur noctem in die habentes, & in luce tenebris abuoluti, & apertis oculis nihil rectè vidētes? Et ad hoc grauissimū illud suppliciū luunt, cum mœrore sine ratione conficiātur, insaniant, ægrotent, ac omnibus ridiculi sint. Quæ igitur venia ipsis dabitur, qui sponte tantis se malis obruunt? Nulla profectò. Fugiamus igitur hunc morbum, si tam præsenti vita, quàm futura frui uolumus. Quod nobis gratia, & misericordia domini nostri Iesu Christi concedat, cui gloria in secula. Amen.

## Homilia lix. ex cap. xvij.

COnuersantibus autē ipsis in Galilea dixit eis Iesus. Tradendas est filius hoīs in manus hoīum, & occident eum, & tertia die resurget. Et contristati sunt vehemēter. Idcirco de passione sua uerba facere voluit, ne qua de causa ibi moram trahere
C possent, ac interrogare. Passurum n. in Hierosolyma ipsum audientes, nec videre quidem illam vrbem uolebant. Considera igitur, qūo, & si Petrus fuerit increpat⁹, & Mo
Luc. 9. d ses, & Helias cum ipso collocuti, gloriam hanc rem appellarint, & pater è nube vocē emiserit, & signa non parua fuerint facta⁹, ac denique resurrectio in ianuis post passionem adesset: nō enim longo tempore post, sed tertio se die resurrecturum affirmauit: nullo tamen pacto ferre potuerunt, sed tristati sunt, inquit, valde: quod eis accidebat, quando adhuc eorum verborum potestatem ignorabant. Quod Marcus, & Lucas
Mar. 9. c significarunt quorum alter ignorasse illos verbum, & ueritos modo interrogasse ait: alter uelatum ab eis fuisse ne sentirent, & tamen timuisse de hoc verbo quærere. Atqui quomodo ignorantes contristati fuerunt? Quia uidelicet moriturum eum non ignorabant, sed mortem hanc non duraturam, & mille allaturam bona penitus ignorabant, cum qualisnam futura esset illa resurrectio non intelligerent: dolebant ergo quia ualde magistrum suum diligebant. [Cum aūt venisset in Capernaum, adierūt Petrum, qui didrachma accipiebant, & dixerunt ei. Magister uester non soluit didrachma? Quænam sunt ista didrachma? Qñ Aegyptiorum primogenita Deus interfecit, tunc Leuiticam tribum accepit, quoniam huius tribus minor numerus erat, q̄ primogenita Iudæorum fuissent, pro deficientibus ad supplendum numerum, sicū iussit deferri. Consuetudo igitur ex illo tēpore obtinuit, vt primogeniti hoc victigal persoluerent: cumq; ita primogenitus esset Christus, Petrus quoque discipulorum D primus esse videretur, ipsum adeunt. Puto Col. 1. c autem quoniam in Capernaum, quæ pa- & Apo. tria Christi putabatur, istud gesserunt, per 1. b singulas ciuitates id vectigal petere solitos fuisse. Non fuerunt autem aust Christum aggredi, sed Petro nulla fere acrimonia, nec ut criminantes, sed vt interrogantes dixerunt. Magister uester non soluit didrachma? Nam etsi de ipso conuenientem, decentemque non habebant opinionem, hominem eum nudum putantes, tamen propter signa, quæ fecerat, nonnihil reuerentiæ ipsi attribuebant. Quid igitur Petrus? [Vtiq; ait.] Ita illis quidem soluturum esse respondit, Christo autem, ut erubescens forsan, hac de re quicquam dicere, nihil retulit: sed mitis ille quem nihil fugere pōt præueniēs, ait. [Quid tibi vr Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum, uel cēsum? A filiis suis an ab alienis? At ille dixit. Ab alienis. Dixit illi Iesus. Ergo liberi sunt filii.] Nam ne posset Petrus opinari hæc à Christo dici, qm̄ ab illis quicquam perceperit, anteuertit Christus, vt hoc ipsum significaret, & fiduciam timenti quippiā de his dicere Petro præbet. Quod autem dicit, E tale quid est. Immunis ego à censu sum. Nam si reges terræ non à filiis, sed à subditis censum capiunt, multo magis me, qui non terrarū, sed cœlorum regis filius sum. liberum à tributis esse oportet. Perpendis quomodo distinxit filios à non filiis? Si. n. filius non esset, hoc profecto regum exemplo usus non fuisset. Sed filius quispiam, inquiet, est, non autem proprius, non ergo filius: quòd si non filius, nec proprius, nec omnino eius, sed alienus. Ita exemplum nullas vires habebit. Nō enim de filiis simpliciter, sed de propriis, & regni hæredibus disputat. Atque ideo distinguendo alienos opposuit, quo uocabulo eos appellauit, qui ab ipsis regibus nati non sunt. Tu uero etiam illud considera, quomodo reuelatam Petro cognitionem hic confirmauit, neque hic terminauit sermonem: sed condescendendo, quod sapientiæ inæstimabilis

est,

est,i dipſum approbauit,cum hæc dixiſſet,
F ait.[Vt aũt non ſcandalizemus eos,uade ad
mare,& mitte hamum:& eum piſcem,qui
primus aſcenderit,tolle, & aperto ore eius
inuenies ſtaterem , illum aſſumẽs da eis ꝓ
me,& te.]Vide quemadmodum , nec oĩno
recuſat, nec ſimpliciter iubet dare tributũ:
ſed prius monſtrauit non eſſe his vectiga
lium legibus ſe ſubiectum,tunc demũ dari
iuſsit:alterum ne illi, alterum ne iſti ſcan-
Sup.15. a dalum patiantur.Non.n. vt debitor reddi-
dit , ſed ut illorum infirmitati conſuleret.
Et certe alibi cum de cibis diſſereret,ſcãda
lum nullo mõ cõſideraſſe, ſed penitus ſpre
uiſſe videtur:ita nos decet temporum,&
opportunitatum rationem habere, ac ſcire
quando , quibuſq; in rebus contemnenda,
vel curanda ſcandala ſint.Sed dationis etiã
modo ſeipſum demonſtrat. Nam ut re-
rum omnium dominum ſe eſſe oſtenderet
vtque maris ipſius ditionem habere vide-
retur, non à reconditis , ſed mirabili quo-
dam modo inuentam pecuniam deferri iu
bet:& quãuis tum increpatione, tum quia
Sup.14. d uirtute ſua ſuper fluctꝰ Petrus ambulauit,
maris dominus demonſtraretur , tamen a-
lio quodam modo,nec minus mirabili id-
ipſum impræſentiarum oſtendit. Non erat
quippe paruum prædixiſſe à profundiſsi-
mis fluctibus eum piſcem hamum hauſu-
rum,qui vectigal erat ſoluturus . Ita impe-
rio eius quaſi iaculo in mari demerſo ille
captus eſt piſcis , in quo ſtater reſeruaba-
tur.Diuinæ igitur, ac ineffabili eius virtuti
munera pelagus offerebat , & undique ſu-
biectionem ſuam oſtẽdebat,uel quia incre
G patum ex furore in tranquillitatem ſubito
ſe conuertit.Da eis,inquit,pro me,& te. Vi
Marcus Petri diſcipulꝰ. diſti honoris excellentiam,uide nunc quã
ta philoſophia utitur Petrus.Hũc enim lo-
cum Marcus,qui Petri diſcipulꝰ fuit, ideo
non ſcripſiſſe uidetur,quoniã ingens hinc
honor magiſtro deferebatur. Sed negatio-
nem quidem ille quoque diligentiſsime
ſcripſit,hæc uero,quæ ad magiſtri laudem
pertinent, ipſo forſan ita uolente omnino
ſiluit,pro me uero,inquit , & te,quoniam,
& Petrus primogenitus erat . Miraris om-
nipotentiam Chriſti, mirare diſcipuli etiã
fidem,qui ad rem ita natura incredibilem
illico paruit,cuius quidem fidei retributio
nem confeſtim habuit , Chriſto in tributi
ſolutione coniunctus . [In illa hora adie-
runt diſcipuli Ieſum dicentes. Quis putas
maior eſt in regno cœlorum?] Humanum Cap.18. a
quid paſsi diſcipuli ſunt, quod euãgeliſta
quoque ſignifícauit, dicens . In illa hora,
quando.ſ. cæteris omnibus Petrum prætu-
lit. Nam cum,& Iacobus,& Ioãnes primo-
geniti eſſent , nihil tamen tale pro ipſis fe-
ciſſe uidetur:ueriti autem turbationẽ præ-
ferri ſuam , non aperte Petrum præponi ſi-
bi,ſed confuſe,quis ergo maior eſt,interro-
garunt . Quando certos præferri conſpe-
xerunt , nihil tale paſsi ſunt : cum vero ad H
unum delatus honor eſt , tunc nimirum
doluerunt : quanuis non ex hac re ſolum,
ſed ex aliis quoque multis inflammati fue
runt.Tum quia dixit illi, Dabo tibi claues
regni cœlorum,tum quia , Beatus es tu Si- Sup.16.
mon Bar Iona:tum etiam hic , Da eis pro c
me,& te : tum denique , quia liberius eum Ibidem
multo Chriſto colloqui conſpiciebant.
Quôd ſi non interrogaſſe, ſed ſecum id co Marc. 9
gitaſſe Marcus ſcribit,non ſunt oppoſitæ c
profecto hæc , ſed ualde inter ſe cõſonant:
nec ſemel,ſed bis,ac tertio hæc eos cogitaſ
ſe crediderim , & tunc demum interrogaſ-
ſe. Tu uero non ſolum modo crimen conſi
dera,ſed illud quoq; tecum uerte primum,
quod nulla eis de rebus huius ſeculi quæ-
ſtio eſt : deinde quod poſtea hac quoque
turbatione ſuperata , alteri alteris in pri-
matu cedebant.Nos uero,neq; ad hos qui-
dem defectus eorum deuenire poſſumus,
nec quis futurus ſit maior in regno cœlo-
rum , ſed quis in terris maior ſit, quis di-
tior,quis potẽtior quærimus. Quid autem
Chriſtus? Reuelat arcana eorum , nec ſim-
pliciter ad uerba , ſed paſsionem reſpõdet.
[Et aduocans Ieſus paruulum ſtatuit eum a.2.
in medio eorum,& dixit . Amen dico uo-
bis,niſi conuerſi fueritis , & efficiamini ſi-
cut paruulus iſte,non intrabitis in regnum
cęlorum.]Curiosè,inquit, ſcrutamini vos, I
quis ueſtrum maior ſit,& de primatus ho-
nore contenditis: ego autem ſiquis humi-
liorem ſe cæteris non effecerit,ipſo ingreſ
ſu cæleſti omnino indignum aſſero . Rec-
tè autem ante oculos monſtratione par-
uuli totam rem poſuit, ipſo aſpectu eos cõ
uertens,ac perſuadens , vt abſq; ſimulatio-
ne aliqua humilitatem amplectantur. Par
uuli autem non inuidere , nec inanem ex-
pectare gloriam , nec primatus deſiderare
dignitatẽ nouerunt. Non ergo fortitudine

tm̃,ac prudentia, ſed humilitatis quoq; virtute, & ſimplicitate nobis opus eſt: quæ ſi non adeſt, ſalus noſtra certè claudicat. Paruuli enim, nec ſi cõtumelientur, aut uerberentur, afficiuntur odio: nec ſi laudãtur, & honorantur, vlla commouentur arrogantia. Vides quõ rurſus ad hęc nos prouocat, vt oſtendat poſſe nos voluntatem iſtã nanciſci, & pernicioſam Manichæorum rabiẽ acuto cõcidit gladio. Si.n. natura per ſe mala eſt, cuius gratia philoſophandi exempla inde trahit? Paruulum aũt ætate, & quidem mea ſententia, valde paruulum, qui ab oĩbus eſſet paſſionib⁹ liber in medio ſtatuit: Illa.n. ętas oĩ arrogãtia, oĩ gloriæ inanis furore, oĩ liuoris inſania, oĩ contentionis cupiditate, cęterisq; hmõi immunis eſt. Cũque præcipuis muniatur virtutibus, ſimplicitatis, ac humilitatis, de nulla iſtarum ſuperbit, ita duplici philoſophia ornat. Nam & hæc bona poſſidet, & nihil ſibi pter hæc arrogat, his de cauſis in medio paruulum ſtatuit: nec ſermonis finem hic fecit, ſed ulterius admonitionem producit dicens. [Et quicunq; ſuſceperit unũ paruulum talẽ in noĩe meo, me ſuſcipit.] Non.n. ſolũ, inquit, magna erit merces ueſtra ſi tales efficiemini, verumetiam ſi alios pp me honorabitis propter ueſtrum erga illos honorẽ regnũ uobis retribuetur, quodq; oĩum extremum eſt, me ipſum ſuſcipietis. Ita uehemẽter humilitate, & moribus, qui procul ab oĩ ſimulatione abſint, afficior. Paruulos quidem hic ſimplices homines, atq; humiles, quos multi ſpernunt, appellauit: hunc autem ſermonem non præmiis ſolum in animum penetrare facit: verumetiam terrore pœnarum corroborat, dĩcens. [Qui aũt ſcandalizauerit unum de paruulis iſtis, expedit ei, ut mola aſinaria ſuſpẽdatur in collo eius, & demergatur in profundum maris.] Nam quemadmodum, qui hos paruulos propter me honorant, cœlum poſſidebunt, inquit, immo uero ſolo quoq; ipſo maius aliquid atq; præſtantius: ſic & qui deſpiciunt, atq; uituperant, hoc.n. ſcandalizare, hic ſignificat, maximo plectentur ſupplicio. Nec mireris ſi ſcandali uocabulo, contumeliam, & uituperationem ĩtellexit, cum multi pp puſillanimitatem, non parum ſi cõtempti uituperatiq; ſint, ſcandalizarentur. Detrimentum autem, quod huius criminis cauſa homines inuadet, & acerba ſupplicia, & ab his, quæ nobis notiſſima ſunt, præ oculis poſuit. Nam cum rudiores commouere ſummopere velit, ſenſibiliorib⁹ utitur exẽplis. Quare in hoc etiam loco atrocitatem punitionis exprimens, qua contemptores paruulorum poſſit commouere, ſenſibilem pœnam molæ, ac ſubmerſionis in medium attulit. Et quamuis ſecundum rerum conſequentiam, qui non ſuſceperit unum horum paruulorum, non ſuſcipiet me, dici conueniebat, quæ res omne punitionis genus excedit: tamẽ quia nec rudes, atque inſenſatos, nec inuidos multum id mouere poteſt, molam, potius, & ſubmerſionem poſuit: nec dixit molam collo eius ſuſpenſum iri, ſed expediet huiuſmodi ſi hoc patietur: vt oſtendat grauius quoddã, atq; acerbius malũ iſtum expectare. Quòd ſi hoc intolerabile rure videtur, quãto magis illud? Ita vtrinque terribilem intentationem effecit conſolationem quidem exẽpli notiſsimi ante oculos adducens, exceſſum uerò multò maiorem hac illos cogitare compellens. Vides quomodo radicitus arrogantiæ tumorẽ euulſit, quomodo edocuit nulla in re primatus dignitatem expetendam, quomodo animos primatus honorem deſiderantium induxit, vt ubiq;, ac ſemper in ultimo ſe uelint ordine collocare? Nihil certè arrogantia, atque ſuperbia peius, quæ mentis quoq; uires natura hominibus conceſſas ita deiicit, vt amẽtes ex prudentia, ac animo ſtolidos efficere uideatur? Nam quemadmodum ſiquis cum ſtatura cubitus ſit, inſtar montium, immo ẽt altiorẽ ſe putet, ac ideo ſeipſum quaſi mõtes exceſſurus erigat, nullum aliud argumentum inſaniæ ſuæ quæremus: ſic cum inflatum uideris hominem, qui meliorem ſe cæteris arbitretur, contemnique opinetur, ſi cæteris hominibus cõferatur, nullũ iam aliud ſignum uecordiæ hominis exquiras. Tanto quippe ridiculoſior his eſt, q natura inſaniunt, quanto ipſe ſponte hunc ſibi morbum iniecit: nec hæc ſolum miſer, uerumetiam quia in miſeriæ fundum ſe detruſit, ut nihil ſentiat. Quando enim is peccata ſua, ut oportet cognoſcet? Quando nimiũ ſe delinquere ſentiet? Certè quaſi uile mancipium, & miſerum, captiuum diabolus eum abduxit, agitatq; uerberib⁹, & mille contumeliis quocunq; uelit. Nam in tantam amentiam plerũque impelluntur,

Scandalizare quid.

tur, ut persuasi esse uideantur liberis quoque, ac uxoribus, & parentibus, ac maioribus suis multo se esse meliores. Nonnullos autem maiorum excellentia inflari nimiũ facit. Ita contrariis causis febricitant. Nam alii quoniam parẽtes, auos, proauos humiles ipsi habuerunt, alii quoniam claros, & nobiles, efferuntur: quomodo igitur quispiam utriusque poterit tumorem deprimere? Si ad alteros scilicet dixerit, tu qui magna de nobilitate maiorum iactas ultra proauos, atque atauos tuos si progrediaris, inuenies multos è genere tuo agasones fore, aut caupones fuisse: ad alteros è contrario, progrediaris tu aliquantulum ultra parentes, & inuenies multos te clariores fuisse: hoc enim cursu genus ferè humanũ etiam à scripturis comprobari potest. Salomon rex erat, & regis illustrissimi filius, cuius pater abiectus, atque ignobilis: maternus etiam auus adeo vilis, ut nec gregario militi filiam collocare posset: hæc ipsa si al
B tius repetes, inuenies rursus horum uiliũ genus illustre, ac regium. Hoc de Saul, hoc de multis aliis dici potest. Non igitur mul tum hinc extollamur. Dic enim quæso, quid genus est? Nihil aliud certè, quàm uerbi sonitus ab omni re destitutus, quod in extremo illo die probe scietis. Verùm quoniam nondum dies illa adest, rationibus quantum in nobis situm est, nullam in genere fieri præstantiam uobis persuadebimus. Considera igitur, quando bellum irrumpit, quando fames premit, quando cætera huiusmodi mala incumbunt, quomodo uniuersus nobilitatis huius flatus euanescit: nescit inter diuitem & pauperem ullo modo morbus discernere, glorio sum, & inglorioſum, nobilem, & ignobi lem non cognoscit. Mors quoque aliæque humanarũ rerum mutationes pariter omnes aggrediuntur, immo uero, quod mirabile fortasis uidebitur, multo magis diui tes inuadere solent. Quo enim minus ad ferendas mutationes exercitati sunt, eo magis cum inciderint, pereunt. Timor etiam ditiores maximè terret. Nam & prin-
cipes summopere formidant, & liberos po
C pulos, non minus, quam principes metuunt. Multas quippe diuitum ædes modo impetuosa ira populi, modo principis furor euertit, quorum pauper fluctuum immunis omnino est. Hac igitur nobilitate omissa, si nobilitatem tuam ostentare placet, libertatem mihi animi ostende, libertatem dico eam, quam ille uir beatus habebat, cum esset pauperrimus, à quo iterum, atq; iterum, Herodes audiuit. Non licet tibi fratris tui Philippi uxorem habere. Quã is quoq; habuit ante istum, & post istum. Huic similis fuit, qui dicebat Achab. Non ego, sed tu, & domus patris tui Israelẽ peruertis. Mentis igitur nobilitatem posside re propera, quam prophetæ, quam apostoli omnes possidebant. Quales eorum animi, qui diuitiis seruiunt esse non possunt: sed quemadmodum, qui sub mille pædagogis degunt, quiq; à lictoribus detinentur: sic non audent extollere oculos, nec libere quicquam dicere de uirtute. Acris enim cupiditas gloriæ, ac aliarum rerum auiditas, tantum terrorem eis inferunt, ut seruiles, abiectos, adulatoresque constituant. Nihil prorsus libertatem animi sic tollit, quemadmodum secularium rerum cupiditas, & eorum, quæ uidentur esse præclara. Non.n. sibi uiuunt, sed alteri, & mille crudelibus dominis huiusmodi homines prẽmuntur: quos si recẽsere placet, aliquem ex his qui apud reges plurimum possunt, nobis proponamus, cui magna rerum affluat copia, D ingens potentia, patriæ splendor, maiorum nobilitas, ad quem uniuersa penè respiciat ciuitas. Cõsideremus igitur, an iste seruus omnium abiectissimus sit: quod ut facilius demonstremus, non simpliciter seruum, sed seruum serui ei conferamus. Is igitur serui seruus, etsi non liberum, unicum tamen habet dominum, ad cuius nutum omnia refert: quem si bene agẽdo propitium sibi faciat, sine aliqua cura quietè uiuit. Ille uero quem admiraris, nõ unum aut alterum, sed multos, & importunos sibi dominos conquisiuit. Dominatur enim ei primò rex ipse. Non est autem æquale abiectum habere dominum, & regi seruire cuius aures multorũ uerbis expositæ sunt, & modo hi sibi, modo illi persuadent. Quare quanuis nullius sibi mali conscius sit, qui regi seruit, omnes tamẽ timet, tam pares, quàm sibi subiectos, & tam amicos, quàm inimicos: sed hic etiam, inquies, domini terrore agitatur. At non est æquale unum, & multos timere, immo uero si quis uoluerit diligentius inuestigare, multos ille, neminem hic formidat. Cur, & quo pa-

3. Reg. 18. c

cto? Q̃m isti nemo est, qui inuideat, quiq; velit isto expulso ad eandem se intrudere
E seruitutem. Quare fit, vt nullus inueniatur qui sibi velit insidias tendere: multi verò sunt, qui nulli aliæ rei student, quàm illũ, qui proximus regi est, a statu eiicere, quare oĩbus adulari cogitur, maiori, æquali, amicis. Nam vbi gloriæ cupiditas est, ibi quia liuor vires suas exercet, nulla syncera potest amicitia inueniri: sed quemadmodũ, qui eodem artificio quæstum habent, sic omnes, qui vnam rem in seculo appetunt, syncero, ac puro nequeunt amore coniungi, vnde fit, vt bellum intus sine induciis semp geratur. Vidisti acerborum multitudinem dn̄orum? Vis grauiores alios afferamus? omnes qui ea minores sunt, maiores fieri diligentissimè student. Qui verò excellunt, quoniam timent, ne iste anteueniat, apertè ipsi aduersantur. Proh fidẽ horum. Quid dicam? Ideo me pollicitũ fuisse dominorum horum multitudinem recensere. Oratio verò cõsequenter progressa, magis, q̃ polliciti sumus attulit, cum hostiũ ingentem acceruum, non dominorum recensuerit: immo verò, & dominos, & hostes eosdẽ esse probauerit, quippe qui ceũ domini diligenter coluntur, & ceu hostes nimiũ terrent, ceuque inimici occultè insi
F diantur. Nescio enim quid peius excogitari possit, quàm vt eosdem quispiam, & dominos & inimicos habeat. Nam serui, & si iusta capessere coguntur, diligenti tñ cura dn̄orum proteguntur. Illi verò, & iusta vt serui faciũt, & vt hostes impugnantur: & tantò peius, quàm qui aperto prælio certant, alter in alterum insurgit, quantò occultius pungunt, quantoque personas amicorum induti quasi hostes aggrediuntur, & aliorum calamitatibus fœlicitatem sibi componunt. Nostra vero non sunt huiusmodi: sed siquis aduersa opprimitur fortuna, multi secum patiuntur, & dolent, in secundis rursus multi congratulantur, sicut apostolus ait. Siue vnum membrorum pa-
1. Co. 12 d tiatur, omnia compatiuntur: siue vnũ glorificatur, omnia membra congaudent. Et
2. Co. 2. b modò quidem dicebat. Quæ autem mea spes, vel lætitia est, an non, vel vos? Modò
2. Co. 11 g autem ex multa tribulatione, & cõpressione cordis scripsi vobis. &, Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego nõ vror? Cuius igitur rei gratia exteriores fluctus sustinemus, nec volumus, ad tranquillissimum nauigare portũ? Quare nominibus omissis, res oro, amplectamur. Gloria n. & potentia, diuitiæ, ac nobilitas, cæteraq; hmõi nomina sunt apud exteros nuda, apud nos res firmæ, atq; perpetuæ. Eõ verò, mors, ignominia, cæteraque G q̃bus dolor, ac mœror efficitur, nuda sunt apud nos nomina, res aũt apud illos verissimæ. Quod vt oculis ipsis cernas, gloriã in mediũ primò adducamus, q̃ magna expetendaq; illis vr̃. Non dico igitur, quia breuissimi est tpis: non dico, quia citò extinguitur: sed q̃n maximè floret, tũc mihi (rogo) ipsam ostende. Non auferas à scorto picturam, & fucos, sed ornatum inducas, & tunc magis deformitatem ipsius reprehendam. Vestitum igitur expone, lictorũ multitudinem, præconis vocem, populi subiectionẽ, silentiũ omnium, & quod admirantes aspiciunt. An igitur, inquies, hæc præclara nõ sunt? Agè perscrutemur ne sint superflua, & potius inutili quadam, ac falsa opi- 3
nione, quàm veritate rerum comprobentur. Quid n. melius, aut corpori, aut animæ inde accidit? An maior sta tuta huic erit, aut sanior, aut velocior, aut acutiores perspicacioresq; sensus acquiret? Minimè. Consideremus ergo ne fortè anima quicquam lucrata sit. Num igitur modestior, aut prudentior, aut mansuetior eo cultu hominum erit? Nequaquam, immo verò è
contra: non n. quemadmodum corpori ni- H
hil eueniebat, sic & animæ accidit. Sed quod grauissimum est, non solum nihil tũ proficit anima, sed magnum insuper vitiorum cumulum attrahit: hinc n. ad arrogantiam, hinc ad inanem gloriæ dementiam, iram, milleque alias passiones impellitur. Sed gaudet, inquies, iactat, atq; gloriatur. Incurabilem morbum, & malorum apicẽ ei attribuis. Nam qui lætatur his rebus, nõ volet, nec poterit facilè liberari, cum hac voluptate viam remedii omnino abscide Prou. 2
rit. Id igitur pestiferum penitus est, quod nõ dolet, sed lætatur magnitudine, ac multitudine malorum. Non n. semper lætari bonum est. Nam & fures furto lætantur, & adulter matrimoniis sordibus, auarus rapina. Non ergo si lætatur solum considera, verumetiam si rectè lætatur. Animaduertendum enim est, ne talis lætitia eius sit, qualis adulteri, & furis. Cur n. dic (obsecro,

ſecro,)lætatur? Quoniam à multis honora
tur,circunſpicitur,& extolli atq; inflati po
teſt. Et quid hac elatione leuius excogitari
poteſt? Nam ſi id malum non eſt, cur ina-
nis gloriæ cupidos vituperantes,mille op-
probriis laceramus? Cur arrogantes, &
aliorum hominum cõemptores odimus?
I Quòd ſi rectè ab omnibus fit, quãuis mil-
le iſti habeant lictores, accuſandi tamen
iniuria non ſunt. Hæc de modeſtioribus
mihi principibus dicta ſunt. Multi enim
eorum maiora, quàm latrones, quàm ho-
micidæ,quàm adulteri,& ſepulchrorũ vio-
latores plerunq; committunt, cum princi-
patu non rectè utantur. Nam & furantur
aliena impudentius, occidunt crudelius,
multo iniquius petulantia efferuntur, nec
parietem vnum, ſed innumeras domos ef
fodiunt, facilius omnia principatus licen-
tia peragentes. Ita duriſſima eſt eorum ſer-
uitus,cum paſſionibus dediti neminem ve
reantur.Verè igitur liber,& ſolus princeps,
ac rex regum ille, qui paſſionum immu-
nis eſt. Quæ omnia intelligentes,veram
libertatem amplectamur, & pernicioſam
uirtutem fugiamus, nec principatus ma-
gnitudinem, nec diuitiarum pondus, nec
aliud huiuſmodi præter virtutem beatifi-
candum putemus: ſic enim & hic iucundè
uiuemus, & futura bona conſequemur,
gratia,& miſericordia domini noſtri Ieſu
Chriſti. Amen.

Homilia lx.ex cap. xviij.

VÆh mundo ab ſcãdalis.Neceſſe.n.eſt
uenire ſcandala, veruntamen uæh
hoĩ illi per quẽ ſcandalum uenit.Si aũt ma
nus tua uel pes tuus,&c ] Sed ſi neceſſe eſt,
vt ſcandala ueniant,quiſpiam opponet,cur
mundum quaſi miſerũ deflet, cum manũ
ei porrigere atq; opitulari poti⁹ oporteret?
Hæc quippe prudentis medici, dominiq;
K prouidentiſſimi, illud cuiuſuis opus eſſe
non iniuria põt?Quid igitur ad tam impu
dentiſsimã linguam rñdebimus? Quòd li-
Phil. 2. cet nihil diligentiſſimæ illius curæ par ex-
cogitari queat?Cum n.Deus ſit,non quoq;
propter te factus eſt, & ſerui aſſumpta for-
ma, extrema omnia paſſus, nihil quod ad
ſe pertineret,prætermiſit: cæterum quoniã
nihil hinc vtilitatis ignauiſſimi homines
conſecuti ſunt,idcirco eos deflet.Quia etiã
poſt tot tantaq; ſibi allata remedia in mor
bis eorum perſeuerarũt: veluti ſiquis febri-
citãtem, cui licet petitus medicus, affue-
rit,tñ quia præcepta eius contempſit, com
plorans diceret. Væh illi homini à graui
ægrotatione,quã per ignauiam plurimum
atq; plurimum auxit. Verum ibi nihil plo-
ratus conducere põt.Hoc genus quoddam
curationis eſt,futura mala prędicere,& de-
flere non pœnitentes, præſertim cũ multi
nullã ex conſilio, nullam ex fletu vtilitatẽ
habuerunt.Ideo,væh dolentis vocem adhi
buit, vt dolore ſuo ipſos incitaret, ac dili-
gentiores vigilantioresque faceret.Ad hæc
beneuolentiam quoque ſuam erga illos,&
clementiæ magnitudinem oſtendit, quia
uel contradicentes deflet. Ita non modo L
nullam moleſtiã ex duritia aduerſariorum
capiebat,verumetiã & flendo,& prædicen-
do,ad ſanã eos mentem reuocare conaba-
tur. Sed qũo,inquies,id fieri poteſt? Nam
ſi neceſſe eſt, vt ſcandala ueniant, quo pa-
cto ea euitare poterimus? Quia videlicet
neceſſe quidem eſt,vt ſcandala veniant, pe
rire autem non omnino neceſſe eſt: ceu ſi
medicus quidem dixerit, ſi nulla medici-
na veteris, neceſſe eſt vt in hunc rurſus in-
cidas morbum:non omnino perire neceſ-
ſe eum erit,qui uigilanter attendit. Acce-
dit, q̃ diſcipulos etiam hac ratione nonni-
hil exuſcitat. Nam ne quaſi dormitantes,
quoniã ad profundam pacẽ, & tranquillã
vitam mittantur,negligentiores ſint, mul-
ta vndiq; aduerſus eos tam deforis, quàm
intus inſurrectura bella oſtendit. quod Pau 2.Cõ.7.
lus quoq; ſignificauit dicens: Foris pugnæ Ibid.11
ſunt,intra timores, & pericula in falſis fra- M
tribus:& ad Miletos diſſerens dixit. Exur- Act.20.
gent quidam ex uobis loquentes peruerſa. f
Ipſe quoq; dicebat. Inimici hominis do- Mic.7.b
meſtici eius. Cum autẽ neceſſitatem ſic di-
cat,non quia uoluntas libertatem,poteſta-
temq; liberi arbitrii tollat,nec quia neceſ-
ſitati rerum humanam ſubiiciat vitã. h. d.
ſed quod omnino venturum eſt prænun-
ciat.Quod Lucas aliis uerbis expreſsit, nõ Lu.17.a
eſſe ſuſceptibile dicens, quòd non veniant
ſcandala. Quæ porro ſunt ſcandala? Rectè Scãdala
ac probæ vitæ confuſio atque peruerſio.
Sic etiam qui uerſantur in ſcena, eos qui
corpora peruertunt, ſcandala uocant. Non
ergo prædictio ipſius ſcandala inducere pu
tanda eſt. Non enim quia futura ſcandala
prædixit, idcirco veniunt: ſed quoniam
omnino ventura erant, idcirco prædixit.

Non

Non enim fierent, si nollent ea excogitare nequam hoīes atq; pestiferi: quòd si ventura non fuissent, nec ipse futura prędixisset. Ventura verò erant, quia multi erant grauiter ægrotātes, qui noluerūt nō agere malignè, & ipse quod futurum erat prædixit. Sed si illi curati fuissent, quispiam dicet, ac nemo esset, qui scandala faceret, nōne hic sermo falsitatis crimine teneret? Certè si curari, sanariq; omnes voluissent, non dixisset, necesse, est scandala venire. Sed quia sua sponte incurabiles futuros prospiciebat, ideo ventura omnino prædixit. Sed A quamobrem ipse non eiecit scandala, inquies? Et cuius rei gratia tollenda erāt, an pp eos, qui detrimento afficiuntur? Sed nō quia qui inde detrimentum patiuntur pereunt, sed desidia, & ignauia sua: quod virtutis cultores verum esse ostēdunt, qui nō modo nullam a scanlis iniuriam patiunt, sed præcipuos etiam quæstus nanscisc̄unt. Qualis certè Iob ille erat, qualis Ioseph, Quales iusti denique omnes. Quòd si multi pereunt, pp negligentiam suam id accidit Nisi-n ita res se haberet, si pp scandala ipsa homines perirent, vniuersi sānè hoīes id paterentur: quoniam verò multi euadunt, qui nō effugit, sibiipsi culpam attribuat, nam scandala quidem vt iam tetigimus, excitant ēt atq; acuunt, & perspicacio rem faciunt non solum eum, qui sibi diligenter cauit, verumetiam eum qui fortè incidit: nam posteaquàm inde se eripuerit, cautior atq; tutior redditur. Quare si diligentiores sumus non paruum fructum ea ex re capiemus, quare vigilare semper compellimur. Quòd si in ipso cōgressu hostiū cum tot tantęque incumbant tentationes, quasi somno dissoluti iacemus: quid de no B bis sperandum esset, si magna in tranquilli tate rerū viueremus? Quòd, si vis, à primo statim homine id considera. Nam si cum breui tpe, nec die fortasse integra ī paradiso deliciarum vixerit, ad tantum prauitatis deuenit, vt æqualitatem Dei falsa cogitatione sperauerit, & seductorem huius beneficii authorem opinatus, vnum præceptū seruare non potuit: quid ille non feciſ set, si longissimo in tranquillitate illa tēpore vixisset? His ita dictis, alia rursus interrogātes opponūt & cur, inquiunt, Deus talem in ipsum effecit? Non fecit quippe Deus talem: non enim pœnis afflixisset, si talem ipsum fecisset. Nam si nullius nos rei, cum ipsi causa sumus, seruos nostros, & vernas criminamur, multò minus creator omniū criminaretur. Vnde igitur hoc factum est inquiunt? Ab eo sanè ipso, & negligentia sua. Quid porrò est, inquiunt ab eo ipso? Diligenter abs te ipso require. Nam si malignitates à seipsis non sunt, noli tuos seruos castigare, nec vxorem si peccat increpa, nec liberos verbera, nec amicos incusa, nec offendentibus inimicis infensus sis. Nam hi omnes nisi sponte delinquāt, non punitione, sed miseratione digni sunt. Nō possum, inquies, ita philosophari: certè si non illorum culpa quicquam factum con C spexeris, sed quadam alia necessitate incūbente, minimè non poteris philosophari. Nam qñ seruus ægritudine oppressus, iussa non fecerit: non mō non criminaris, verūetiam valde commiserescis. Quare tu ipse testimonium perhibes, nonnihil ab ipso, nonnihil aliunde, ac non ab ipso fieri. Si militer ergo ēt hic, si scires primū hoīem prauum fuisse, ea talis fuerat factus nō solum non accusares, verumetiam ueniā facilè dares. Nam si morbo serui conditioni ignoscis, cur creaturæ Dei non ignoscis, si talem factum a principio arbitraris? Verū inde quoque ora istorum obstruere facile possumus: nam vndique veritatis affluunt adminicula, si eos interrogabimus, quam ob rē nunquam seruos criminatus, si facie formosi nō sint, si non pceres statura, si nō quasi volucres in eundo, cęteraq; huiusmodi, quia videlicet natura hæc, nō voluntate concedunt: immunis est ergo ipse eius culpę quā sibi natura inuexit: nec vllus vnquā huic orationi contradicet. Cum igit accusas, tunc ostendit profectò non a natura, sed a voluntate mali quippiam processisse. Nam si quæ minimè culpamus, ea naturæ delicta esse, aut saltem non voluntatis testamur, patet ea solum culpari, quæ voluntate committuntur. Noli ergo peruersas in medium ratiocinationes inferre, nec sophismata & orationis contextum telis aranearum viliorem. Verum illud mihi rursum respondeas. Nonne omnes homines a D Deo creati sunt? Quis dubitat, inquies? Quomodo igitur virtutis ac vitiositatis ratione omnes æquales non sunt? Nam si naturæ sunt hæc, & non voluntatis, quomodo virtutem ali eliguunt, alii vitiositatem sequun-

UNIVERSIDAD DE MURCIA

sequuntur: cũ certè, si natura omnes vitiosi essent concreati, nemo virtutem colere posset? Sin verò è cõtra natura boni omnes prodiremus, nullus vnquam malus inueniretur. Nam si vna, eademque natura oĩum est, hac ratione vnum vniuersos esse oportet, si bonos quis dicat, siue malos: si putarit natura alios bonos, alios malos, id (vt diximus) præter omnem rationem est? Nam cum, quæ natura fuerint, immobilia sint, nunquam profectò hæc mouentur: quod hoc pacto considera, mortales omnes sumus atque passibiles, quare nemo impassibilis erit, etiam siquis contemnendo dirũpatur. Nunc verò multos a probis moribus ad improbos, & è contra à malis ad bonos
E conuerti: & illos negligentia delinquere, hos diligentia proficere quotidie videmus quod maximè non naturæ hæc esse facilè demonstrat. Quippe cum naturalia nec vllo modo mutentur, nec studio, ac diligentia hominum acquirantur: & quemadmodum nulla indiges ad videndum audiendumque opera, sic nullo tibi labore ad colendam virtutem opus esset, si natura nobis insita esset. Cuius autem rei gratia malos natura nos ab initio creasset, præsertim cum posset bonos creare? Nullius profectò. Vnde igitur mala, inquies, ortum habuerunt? Tu tibiipsi responde. Meum enim opus est, non a natura hoc, neq; a Deo inditum nobis fuisse. Casu ergo, inquies? Minimè, minimè inquam. An igitur nullum eorum principium est, sed ab æterno semper fuerunt? Meliora dic verbo homo, & immanissimum hunc furorem execrare, quo vnum Deo, & peccato cultum attribuis, & cultum præcipuum, immo verò supremũ, meo iudicio. Præterea si mala ingenita sunt, tantas vires possidebunt, vt nec euelli, nec omnino non esse possint. Nam quod ingenitum, & absque principio est, nulli corruptioni subiicitur. Ad hæc si nequitia sic inuicta esset, quomodo tam multi homines virtutem colere potuerunt, aut
F quomodo mortales, & caduci æternum, & immortalem vitiositatem superauerunt? Sed Deus, inquies, vires eorum eneruat. Quomodo eneruabit, aut omnino quomodo destruet coæterna vitia, nec minus pollentia, sed æqualium virium, & eiusdem (vt ita dixerim) ætatis? O acutam diaboli malitiam, quãtum quamque pernicioſum malum excogitauit, qua impietate ac blasphemia inuoluit homines. Simulatione nanque pietatis, ne a Deo peccatum esse videatur, pestiferum dogma introductum est quo ingenitum esse peccatum asserunt. Vnde igitur orta sunt, inquies? Ex eo profectò quod est velle, & nolle. Ipsum autem velle, & nolle vnde nã est? Sanè à nobisipsis. Verũ hæc crebra interrogatio tua ita profertur, quemadmodum si è me quæreres, vnde homines videant: cumque ipse responderem, ex eo quod est oculos claudere, ac nõ claudere: rursum tu interrogationibus me fatigando diceres, hoc ipsum autem claudere oculos, & non claudere vnde est at si ego a nobisipsis dicerem, & a voluntate nostra huius rei responsum voluntatis causas quæreres. Nihil enim aliud malum est, quàm Deo non obedire. Sed hoc ipsum, inquies, vnde homines inuenerunt? Dic quæso, putasne difficile adinuentum fuisse? Non dico, inquies, quia difficile hoc sit: sed vnde inductus est, vt obtemperare nollet? Ex desidia sanè atque ignauia. Nam cum dominus ad vtrum libet sit, pronior ad hoc pro G
pter desidiam fuit. Quòd si adhuc ancipiti mente vagaris, & obstupescis cum hæc audias, ego abs te non arduum quidẽ ac multiplex, sed & simplex & perspicuum quærã. Fuistine vnquam malus, cũ antea probus esse? Vtputa fuisti aliqua passione superior antè, deinde ab eadem ipsa superatus? Sopitusne vnquam vino fuisti, & rursus bibẽdi voluptatem depulisti? Aut nonnunquã ira commotus, nonnunquam in te conuersus, nihil aut parum passus ab ira es? Despexisti pauperem aliquando, & aliquando fouisti? Fuisti fornicatus aliquando, cũ impræsentiarum modestissimè viuas? Responde igitur quæso. Vndenam hæc omnia sunt? Quod si non facis, ego pro te libenter faciam, quia videlicet studio ac diligentia voluisti à malo nonnunquam abstinere, nonnunquam verò desidia dissolutus cedidisti. Hæc ad te. Nam his, qui bene agẽdi desperatione quasi furore quodam adacti, ita semper in peccatorum sordibus inuoluuntur, vt nec audire, quicquã de virtute velint, nullum de viuendi philosophia verbum committam: cum his verò qui modò rationem secuti rectè agunt modo cupiditate superati delinquunt, iucun- H
dè disseram. Rapuisti aliquando alienum,

deinde

deinde pœnitẽtia flexus, non modò restituisti, verumetiã de tuis egeno contulisti. Vnde igitur hæc tanta mutatio? Nonne a voluntate atq; cõsilio tuo? Nemo profectò dubitabit. Quare (obsecro) studere inquam virtuti, & friuolas quæstiones has relinquatis. Mala enim cum nullam rem habeant, nomina solum sunt. Non ergo quæras vnde sint, nec ancipiti mente pẽdeas, sed cum audieris ex negligentia nostra proficisci, quasi venenum ea fugito: & siquis dixerit non esse à nobis ipsa, cum eum videris sero iratum, infestum vxori, criminantem liberos, improbantem iniustos, dic ad eũ. Quomodo igitur dicebas hæc non esse a nobis? Nam si à nobis non sunt, cur illos criminaris? Ac rursum ad ipsum dicas, abs tenè ipso ad obiurgandum, & contumeliãdum procedis, an non? Nã nullo pacto abs teipso, nec tibi alius, nec tu aliis irascaris: sin verò abs teipso, iam vides ab te, ac negligentia tua originem vitia traxisse. Quid porrò? Num opinaris nonnullos esse probos? Si nemo enim probus est, vnde tibi hoc nomen inuentum est? Vnde hortatio ad virtutem? Vnde bonorum laudes? Sin verò probi aliqui sunt, proculdubio iure improbus increpatur: & increpantes ipsi hac ratione, quoniam iniuria increpant, boni non erunt. Quid enim peius excogitari possit, quàm innocentem criminibus falsò accusare? Quòd si prauos idcirco boni reprehendunt, quia possent esse non praui, hoc certè nõ paruum probitatis suę argumentum dixerim. Vnde vel mente captis patere arbitror, neminem vnquam necessario malum fuisse. Si verò post hæc omnia vnde sunt mala quæreres, non dubitabo sæpius dicere, à desidia ac ignauia tua: quia cũ prauis conuerseris, quia virtutem spernas, hinc certè, & mala sunt, & hoc ipsum, vt vnde sint mala quæras, hinc omnino est. Nemo enim rectè viuẽtium, nemo eorum, qui modestiam, atq; humilitatem colunt, friuola ista quærit: sed audaces atque proterui, qui desidiam suam defendere conantur, has aranearum consimiles telis rationes frustra confingunt, quas non verbis solum, sed multò magis opere nos destruamus. Nam si ex necessitate mala fierent, non dixisset profecto Christus: Væh homini illi per quem scandala veniunt. Illos enim solos quasi miseros deflet, q̃ ꝑ te sua malis adhærent. Noli autem admirari si, Per quem, scriptum est, Consueuit quippe scriptura, Per quem, nonnunquam pro, a quo, dicere: sic ut qñ dicitur, Possedi hominem per Deum: non. n. secundã quandam causam, sed primam omnino posuit. Et rursus. Nonne per Deum manifestatio eorum est: & fidelis est Deus, per quem vocati estis in communicationem filii sui. Cæterum vt discas, non necessariò nos malos esse, sequentia considera. Nam posteaq̃ malos, quasi miseros defleuit. [Si manus vel pes, ait, tuus te scandalizauerit, abscinde, & proiice abs te. Bonũ est tibi claudũ, vel debilẽ intrare in vitã, quã duas manus vel duos pedes habentem, mitti in ignem. Et si oculus tuus dexter scandalizauerit te, erue eũ. Bonũ tibi est monoculum in vitã intrare, quàm duos oculos habentẽ, mitti in caminũ ignis. ]Nõ enim hæc de mẽbris sibi dicta sunt, sed de amicis ac necessariis quos quasi membra nobis coniunctos ducimus: quod etsi superius ab eo tactum sit, tamen etiam nunc dicitur. Nihil enim ita pernicioſum ac pestiferum est, vt consuetudo prauorum hominum, & conuersatio: quippe cum amicitia atque necessitudo, & ad nocendum, & ad iuuandum plus nonnunquam efficit, quàm necessitas potuisset: ac ideo magna quadam cum vehementia iussit nocẽtes à nobis propinquos depellere: eos verò amputandos atq; proiiciendos esse, consequentia ipsa rerum significat, qui scandali authores sunt. Vides quemadmodum futurum è scandalis detrimentum exterminat: tum quia prædixit omnino ventura, vt nullus ocio possit marcescere: sed expectatione scandali commotus, iugiter vigiler, tum quia ostenderit extrema, & maxima esse mala. Non enim solummodo simpliciter, væh, dixit mundo a scãdalis, verumetiam vt maximã ab illis sequi perniciem monstret, authorẽ scandali multò magis, quasi miserũ deplorauit dicens [Verumtñ væh illi homini. ]Quibus verbis magnũ ostendit supplicium illi futurum, nec id sibi satis fuit: sed similiũ adiectione terrorem in maius extulit, & viã monstrauit, per quam hæc scandala fugere possimus. Quæ autem hæc via est? Praui homines, inquit, etiam si valde tecum amore, aut necessitudine coniuncti sint, abscindendi sunt ab amicitia tua. Nam nisi etiam

I

L

Per quã quid in scriptura. K

Ge. 4. a

1. Co. 1 b

nisi etiam hoc feceris, nec illos lucraberis, & tu ipse simul peribis: sin verò ꝓcul abs te illos abieceris, tu saltē salutē consequeris: quare siquius coniunctio saluti tuæ obest, reiice ipsum abs te. Nam si nostra plerunq; M mēbra rescindimus, cùm incurabili morbo, & ipsa tabescunt, & reliquis officiunt: multo magis in amicis, atq; cognatis id faciendum. Sin aūt natura nobis mala insita essent, hæc sanè admonitio, atq; consilium frustra omnino daretur, cum omni cura, & diligētia nihil posset prodesse: sin verò vanum hoc consilium non est, sicut certè nō est, patet à voluntate hoīum improbitatis opera proficisci. [Videte ne contemnatis vnum de paruulis istis, dico enim vobis, ga angeli eorum semper uident faciē p̄is mei, q̄ est in cęlis.] Paruulos hic nō ætate, sed multorum ęstimatione appellauit: pauperes dico, ignotos, cęterosque hmōi, quos multi contemnere solent, qui nec reuera paruuli sunt, cum creatori omnium amici sint, sed multorum æstimatione tales esse putant: hinc iterum detrimentum scandali quasi materiam quandam semouet, atq; disterminat. Nam quemadmodum siquis proteruos homines fugiat, sic si probis adhæret, vberes fructus inueniet, ac duplici quadam tutela, & firmiore securitate vtet: altera, quia scandalizantium cōiunctionē aspernat: altera, quia probos ac sanctos viros colit, atq; honorat, quos multo magis venerabiliores facit, dicens: Quia eorum angeli patris mei faciē semper aspiciunt. Hinc manifestum est, quia omnes sancti angelos habeāt. Apostolus etiam ait de mu A liere, qm̄ velamen debeat habere in capite 1.Co.11 propter angelos. Et Moses, statuit fines, inb quit, gentium secundum numerum angelorum Dei. hic verò nō de angelis simpliciter dicitur, sed de angelis excellentibus, atque supremis. Nihil enim aliud designat, cum faciem dicat patris mei aspiciunt, q̄ summa fiducia eorum, & honor p̄cipuus. [Venit n. filiꝰ hominis saluare quod perierat.] Aliam rursus infert rationē, & multò quàm prior fuerat firmiorem, cui similitudinē subiungit, qua patri eadem velle inducitur. [Quid enim vobis vr̄, inquit, si fuerint alicui centum oues, & errauerit una ex ipsis, nonne relinquens nonagintanouē, ad montē profectus, q̄rit eam q̄ errauit? & si inuenerit eam, lætatur super eam magis, q̄ super nonaginta nouem, quæ non errauerant. Ita nō est uoluntas corā patre meo, q̄ est in cęlis, vt pereat unꝰ de paruulis istis.] Perpendis quot quibusq; rationibus ad curam tenuiorum fratrum nos inducit. Noli ergo dicere ferrarium esse aliquem fabrū, aut sutorem, aut agricolam, ac ideo, quasi rudem, atque indoctum esse contemnendum. Vide quanta sibi cura sit, ne hoc patiaris, vide quot te argumētis ad modestiā & ad curam minorum fratrum reuocat: In B fantem in medio statuit, & dixit. Efficiamini, vt paruuli: & quicunque talem susceperit paruulum, me suscipiet: quicunque hunc scandalizabit, extrema luet supplicia: & ad terrorem molæ, ac submersionis, væh, nimium miserātis verbum adiecit: & scādalizātes hoīes, etiam si loco manuum atque oculorum nobis essent, abscindere iussit, angelorum quoque, qui hos tenues fratres tutantur authoritate, ut eos uenere mur impellit, ac demum a sua volūtate, ac passione hortat. Nā cum dicit, Venit filius Luc.19. hoīs saluare quod perierat: passionem & Ro.14.c crucē suā significat, sicut & Paulus de fratre scribēs dixit. Propter quem Chr̄s mortuus est. Nec sufficerunt sibi hæc omnia, verumetiā a dignitate patris ad hoc ipsum inducit, quia nec patri quidem videtur, vt unus istorum paruulorum pereat, & a cōi consuetudine hominum, quia pastor saluis ouibus derelictis, eam quæ errauit diligentius quærit: & cum inuenerit, summopere de illius salute lætatur. Si ergo Deus mirum in modū inuento paruulo gaudet qua tu audes ratione ea contemnere, atq; C conculcare, quæ Deo charissima sunt, cum oporteat animam quoque ipsam pro vno istorum tradere pusillorum? Ita inquies, sed abiectus, & tenuis est. Hac quidem ratione multò diligentius tibi omnia facienda sunt, vt eum conserues. Nam & ipse nonagintanouem relictis ouibus ad errātem descēdit, nec potuit illarum multarum salus perditionem vnius obducere, atq; obfuscare. Lucas aūt in humeris quoq; attu- Lu.15.a lisse ait, & maiorem factam esse lætitiam in uno peccatore asserit, quàm in nonaginta, & nouem iustis. Ita & quia propter errantem vniuersum dereliquit gregem, & quia magis in hac inuenta lætatus est, magnum studium mulramq; curā eius se habuisse ostēdit: criminationibus. n. illis quibus in-

bus intendit, nõ vult peruenturum ad cẽlos, qui non fuerit ſicut paruulus, & mola & ſubuerſione tumorem proteruorum hominum depreſſit. Nihil ſanè ita charitati repugnat, ſicut ſuperbia, & mentis elatio. Quia verò dixit ſcandala neceſſaria fore, vigilantiores nos reddidit. Cumq; adiecerit, Væ illi per quem ſcãdala veniunt: vnũquenq; cauere hortatur, ne culpa ſua ſcandalum accidat. Quòd autem præcepit ſcãdalizantes eſſe propellendos, ſalutis iter nobis expeditius faciẽdum admonet. Quod deniq; iuſſerit, neq; ad ſimpliciter, ſed vehemẽter, atq; acriter cum dicat: Videte ne
D aliquem iſtorũ cõtemptoris paruulorũ, quia eorum angeli patris mei faciem ſemper aſpiciũt: & quia ego propter eos veni, & hæc patris mei voluntas eſt, ad tuendos conſeruandosq; puſillos diligentiores nos reddit. Perſpicis quã ingentia in tutelam tenuium mœnia erexerit, & quantum ſtudium, curamq; habeat nè perdantur, tum quia ſupremas decipiẽtibus eos pœnas ſtatuit, tum quia ſummã pollicetur mercedẽ his qui curã eorum ſuſcipiunt, idq; tam ſua, quã p̃ris authoritate corroborat. Dñm igitur etiam nos imitemur, & nihil ꝓ fratribus omittamus, etiam eorum, quæ humilia, viliaq; nimium videant: ſed ſi adminiſtratione noſtra ẽt opus fuerit, quamuis tenuis, atq; abiectus quidẽ cui adminiſtrãdum ſit, fuerit, quanuis ardua nobis res, atque laboris plena eſſe videat, quanuis mõtes, præruptaq; præcipitia tranſeunda, oĩa hæc ꝓ fratris ſalute tolerabilia, facilioraq; (oro) videantur: tanto n. ſtudio, tantaq́ue cura Deus dignã eſſe aĩam oſtẽdit, vt neq;
Ro. 8. f filio ſuo pepercerit. Quare, obſecro, ſummo mane cum a domo exieritis, hanc vnicã intentionẽ habeatis, & hoc ante omnia ſtudiũ, vt è periculis aliquẽ liberare poſſitis.
E Nec dico ab hoc corporis periculo ſolum: nam hoc neq; periculum quidẽ verè dici põt, ſed multò magis à periculo animæ, quod tẽtatione diabolica hominibus inferri ſolet. Si mercator, vt rem familiarẽ amplificet, teroris plena maiora nauigat: ſi opifices, vt rebus ſuis quicquam adiiciant, duros tolerant labores: & nos pariter ſaluti noſtræ ſalutem proximorum adiiciamus, præſertim cum qui ſua contentus negligit alienam, ne ſuam quidem conſequi poteſt. In p̃lio enim, ac expedita acie, qui ſibi ſolũ conſulit miles, nec aliud reſpicit, quàm qũo poſſit fugiendo aĩam ſuam ſeruare, is cæteros quoque milites ſecum ad perniciem trahit: quemadmodum è cõtra, generoſus miles cum alios tutari conatur, ſe quoque ipſum defendit. Cũm igitur bellum quoque nobis indictum eſt, & prælium agitur amariſſimũ, & acie inſtructa iam pugnamus ſic magno animo, vt noſter iuſſit imperator, ad ſanguinem, & ad necem ſimus præparati, vt ad ſalutẽ oĩum pugnemus, alios cohortatione, alios auxilio iuuantes. Multi enim in hac acie fra- F
tres perfoſſi, atq; ſanguinolenti iacent, nec vllus inuenitur, qui medicetur, nõ è vulgo aliquis, non presbiter, non pontifex, non amicus, nõ frater, nõ alius quiſpiã: ſed omnes ita nobis attendimus, ne ipſa quoque noſtra ſimul cum alienis corruant. Atqui non ignoramus magnam inde ad eum fiduciam, magnam approbationem comparari, ſiquis ob aliorum ſalutem ſuam iugiter quæritet. Cuius rei oppoſitum facientes, tam prauis hominibus, quàm diabolo faciliores, imbecilliores q; noſipſos conſtituimus: non enim alter pro altero arma capimus, nec Dei charitate nos communius, ſed externæ cuiuſdam amicitiæ iuuamina quærimus: ſic alius affinitate, alius conſuetudine, alius conſortio, alius uicina, alius alia quadã ratione, nemo fidei, ac religionis pietate nobis amicus eſt. Cumq; deberemus hinc ſolummodo amicitiæ fœdera contrahere, oppoſitum omnino, & quidẽ ſtudioſè faciamus, cum Iudæis nonnunquam, & gentilibus magis, quàm cum eccleſiæ filiis amicitias coniungentes: proteruus enim iſte, ille verò humanus (aiunt) eſt atq; modeſtus. Quid agis, proteruum tu fratrem vocas, qui nec recta quidem dicere videris, nec aliquo pudoris ſigno erubeſcis: ita de fratre ſentiens atque prædicans, qui membrum eſt tuum, qui eoſdem
G vna tecum parturienti labores attolit, qui eadem tecum alitur menſa? At ſi fratrem ſecundum carnem habeas, etiam ſi mille vitiis polluatur, non parum tñ ad illius defenſionẽ ſtudes, cũ putes ſi facinora illius in lucẽ prodeant, ſociũ te dedecoris futurum: ſpiritalẽ aũt fratrem non ſolũ a contumelia, & maledicto non vis defendere, verumetiã turpiter vltro calũniaris. Proteruus enim eſt, ais, atq; importunus: idcir

co igi-

co igitur amicitia illi coniungaris, & vt ab hoc vitio semoueas, & ad virtutem reducas: sed non exaudiet me inquies, nec consilium meum approbabit: Vnde id scis? An admonuisti vnquam, emendareq; conatus es? Sæpius id, ais, atq; sæpius feci. Dicas oro, certiore quodam ac definito numero. Et semel, & bis feciſſe me arbitror inquies. O rem miram, ita semel, aut ad summum iterum illud sæpius atque sæpius tibi significauit, & si per totam tuam id vitam feciſſes, non oportuiſſet te labore uictum defeciſſe. Nonne uides, quo continuè per prophetas, per apostolos, per euangelistas nos Deus admonet? Putasne igitur per omnia nos persuasos emendare, rectèq; uiuere? Minimè: utrum ab admonitione destitit, utrũ siluit, an potius quotidie clamat. Non potestis simul mammonæ, atque Deo seruire. Crescit diuitiarum cupiditas atq; sitis, & tamen intonare non cessat. Dimittite, & dimittetur uobis. In dies ferarũ more ad luxuriam ruimus, ille semper ad continẽtiã nos hortatur: nos quasi porci in luto libidinum inuoluimur, ille prædicare nõ cessat. Cuius ergo rei gratia hæc non cogitamus, neque id nobiscum dicimus? At Deus semper nos alloquitur, neq; quanuis ex negligentia obaudiamus defatigatur semper id faciens: hac de causa nẽpe dicebat, pauciſſimos eos fore, qui saluabuntur. Nam si nõ est nobis satis ad salutem, q̃ uirtuosè ipsi uiuamus, sed oportet aliorum salutẽ re ipsa desiderare: cũ neq; nos rectè uiuamus, neque alios hortemur, quid respondebimus siqua nobis spes salutis reliqua erit? Sed cur hæc criminor, cũ neque eorum cũ quibus habitamus: uxoris, liberorum, famulorum ullã curã habeamus, sed aliæ pro aliis quasi temulenti soliciti cogitamus, quo scilicet plures famulos comparabimus, qui diligẽtiori nobis studio ministrabunt, quo liberis amplas hæreditates relinquemus, quo uxor pretiosis uestibus, & ornatu auris pollicetur? Nullam enim nostri, sed rerum nostrarum curam habemus: uxoris obliuiſcimur, & quæ uxoris sunt recordamur: de liberis non prouidemus, & quæ liberorum sunt, amplificare atque augere studemus. Itaque his similes sumus, qui cum malè maceriatam, ac ruinosum uideant domũ ipsam quidem restituere negligunt, amplos autem ei hortos in circuitu præparant: aut illis, qui quanuis morbo cõficiantur, cura tñ ualetudinis neglecta, aureas sibi ueſtes contexunt: aut mulieri quæ cum aduersa ualetudine nimium laboret, nullũ ægrotationis remedium, sed ancillas, & ornamenta, cæteraq; huiusmodi sibi studeat comparare. Non aliter sanè nos cum anima nostra, modò ire furore, modò cupiditatis ardore, nunc maledicendi studio, nũc inanis gloriæ iactatione mirabiliter uexetur, ac humi iacens, & secum ipsam dissidens, ab innumeris laceretur ferris: non ut ipsam curemus, sed ut magnificas ædes cõstruamus, & gregem seruorum, cæteraque huiusmodi acquiramus, omni studio atq; cura uigilamus. Et si ursa fugã è cauea ceperit, domos præcludimus, uicos obsidemus, ut intercepta nemini noceat: nũc uerò cum non una bestia, sed multæ atq; obscœnę cogitationes omni bestia ferociores animam nostram lacerent, nec sentire quidem uidemur: & urbium sanè habitationi adeo prouidemus, ut uel in desertis locis, uel in uallatis atque munitis atrocem feram coerceamus: in anima uerò nostra vbi locus consilii est, vbi regia sedes, vbi iudicium, eò immanes bestiæ ad mentem ipsam, ad regale solium omnia perturbantes magna licentia conscendunt: propterea ad inferiora depelluntur, quæ superius stare debebant, omniaq; simul turbata conquassantur vrbana suburbanaq;, quæ intus, quę foris sunt. Ciuitatiq; similes sumus, q̃ barbarorum incursu conturbatur: aut auiculis q̃ dracone ad nidũ serpente, trepidè ac conturbatè circũuolant. Quare vehementer vos oro, atq; obsecro, interficiam⁹ hũc draconẽ, arceamus atroces bestias, & prauas cogitationes mucrone spiritus confodiamus, ne nobis quoq; ꝓpheta Iudæorũ mala intentet dicens. Centaurii, ericij, & dracones illic tripudiabunt. Sũt enim sunt certè homines asinocentauris multo peiores, qui ceu in deserto viuentes calcitrẽt, & ætatẽ iuuentæ miserabiliter agant. Nã cũ atroci cupiditate vexentur, non aliter q̃ effrenes asinocentauri circũeuntes saliunt, & calcitrant, nulli rei probę studentes: cuius mali patres eorũ causa sunt, qui equorum quidẽ domitores cogunt, vt studioſiſsime sibi equos domitent, nec incuria cõmittant ad firmiorẽ indomitos ætatẽ peruenire, sed frænum ac cætera quibus opus

est,

Sup. 6. d H

Luc. 7. f

Inf. 20. & 22. b

I

K

L est, incipientes adhibent: liberos aũt suos longè prouehi absque castigationis negligunt fræno, & dimittunt circuire, scortis, aleis, obscœnis spectaculis inhiantes, cum deberent antequam fornicationibus, se traderent, prudenti, & modestæ vxori coniungere, quæ ab omni mala consuetudine maritum eripiat, & frænum pullo facta salutari dominatione contineat. Non enim fornicationes, & adulteria aliunde proueniunt, quàm ex nimia iuuentutis licentia. Nam si cum prudenti vxore nuberet laudis æstimatione hominum ac denique domus curã haberet. Sed uix ab ephebis exiuit, inquies: nec ego ignoro, & certè si annos Isaac attigit quadraginta, & tamen cœlebs postea sponsam duxit: multò magis iuuentutem hanc hæc philosophia deceret, qui sub gratia nati sunt. Sed quid faciam? Non uultis modestiæ temporum curam habere, sed sordibus, atq; cœno, omniq; turpitudine inquinari negligitis, nescientes hoc præcipuum esse matrimonii
M lucrum, ut castimonia conseruetur: quod si non fit, quænam utilitas ex matrimonio erit? Vos autem quid facitis, cum omni turpitudine liberi uestri se maculauerit, tunc frustra uxori copulatis? Decet nanque, ais, ut in republica comprobatus, conspicuus antea fiat, quàm uxorem ducat. Animæ uerò nulla uobis cura est, sed deiectum despicitis: idcirco omnia confusa turbataque iacent, quia quasi superflua quædam res anima spernitur: quia quæ necessaria sunt, contemnuntur: quæ uilia sunt, & caduca, magno studio confouentur. Nescis nihil te ita magnũ posse filio tuo largiri, quàm ut à fornicationis immunditia integrum conserues? Nihil sanè ita magnum nobis est sicut anima. Quid enim proderit ho-
Su. 16.d mini, si uniuersum orbem terrarum lucretur, & animæ suæ detrimentum patietur? Sed certè cuncta peruertit, atque deiicit immensa diuitiarum cupiditas, & ceu crudelissimus quidam tyrannus arce occupata, libertate ciuitatem priuat: sic animis omnium deiectis uerum Dei timorẽ turpiter expellit. His rationibus tam nostram, quàm liberorum nostrorum salutem negligimus ac unum solummodo respicimus, ut magis locupletati magnum pecuniarum numerum aliis relinquamus, qui pariter aliis relinquant: sic pecuniarum transmissores (ut ita dicam) ad postéros, non domini sumus, nec sentimus hac recordia seruis nostris uiliores nos reddere. Nam seruos quidem, etsi non sui causa, attamen nostra castigamus: liberis uerò tantum prouidentiæ nequaquam tribuimus, sed quasi uiliores mancipiis præ- A
termittimus. Cur, mancipiis, dixi: cum uel pecudibus ipsis minores fieri uidemur? Maiorem enim asinorum ac equorum, quàm filiorum curam habemus. Nam si burdonibus, atque asinis agaso nobis præficiendus est, non parum uigilamus, ne dementem, aut temulentum, aut furem, aut rei eius imperitum præficiamus: sin uerò ad colendum filiolum ingenium pædagogus sit nobis inueniendus, qui casu oblatus fuerit, eum recipimus, nec consideramus nullã artem hoc artificio sublimiorem inueniri. Quid enim maius quàm animis moderari, quàm adolescentulorum fingere mores? Omni certè pictore, omni certè Ars pue
statuario, cæterisque huiusmodi omnibus rorũmo
excellentiorem hunc duco, qui iuuenum derato-
animos fingere non ignoret. Quamobris, cæte
rem nos omnia spernimus, ac illud tan- ris sub
tummodo consideramus, quomodo uolu- mior.
bilitate linguæ adolescentes præstabunt, quod etiam quæstus gratia facimus. Non enim ut eloqui sciant, sed ut pecuniam elò quentia colligant, eloqui studant. Nam si eum facilius posse ditari absque ulla elo-
quentia uideremus, tunc omnis apud nos B
squaleret eloquentia. Vides quàm tyrannica uis pecuniarum sit, uides quo pacto cuncta occupauit, & quasi mancipia, uel potius pecudes quouis homines detrudit? Verum nescio, quid lucrabimur hac nostra in eam oratione: uerbis eam nos ferimus, illa rebus nos uulnerat. Non cessabimus tamẽ, sed uerbis scelera sua patefaciemus: & siquid oratione consequemur tam nos, q̃ nos mirificè lucrabimur: sin uerò in proposito perseuerabitis, nos tñ officio nostro fungemur. Creator aũt omniũ & uos morbi huius immunes, & nos in uobis gloriari faciat, cui gloria in secula seculorũ Am̃.

Homilia lxi. ex capite xviii.

SI aũt peccauerit ĩ te frater tuus, uade & corripe eum inter te, & ipsum solum: & si te audiuerit, lucratus eris fratrẽ tuũ. ] Qm̃ acri oratione aduersus scandalizantes usus multis eos argumentis terruit, ne

supini

ſupini,atque deſides hac ratione hi fiãt quibus ſcandala inferuntur,& ne putantes totã in alios culpam eſſe reiectam ad mollicici vitium delabantur, & quaſi cultu Dei digni in arrogautiam incidant:perſpice
C quo ipſos etiam comprimit,atque coercet, & inter duos ſolummodo redargutionem fieri iubet,ne ſcilicet teſtimonio multitudinis grauiore accuſatione viſa, dedignatus ille duriorem ſe ad corrigendum præbeat: ideo dico,Inter te,& ipſum ſolum,& ſi quidem te audierit, lucratus es fratrem tuum. Quid eſt, ſi te audierit? Si perſuaſus videlicet abs, te peccati ſe condemnabit,lucratus es fratrem tuum : nõ dixit ſatisfactum tibi eſt,cum hoc modo animaduerſum eſſe in ipſum videatur:ſed lucratus es fratrem tuũ, vt deſignaret communiter vtrique inimicitias eſſe detrimentum.Nec dixit,effeciſti,vt frater tuus ſeipſum lucraretur, ſed tu fratrẽ lucratus es.Ita ſignificauit vtrunque iacturam feciſſe,alterum fratris,alterum propriæ ſalutis.Idipſum etiam cum in monte ſedebat,admonebat:tum ipſum, qui commiſit
Sup.5.c ad eum cui fuit iniuriatus mittens. Si enim munus tuum ad altare attuleris, ait, ac ibi recordatus fueris,quia frater tuus aduerſus te aliquid habeat, vade primò, & reconciliare fratri tuo:tum ipſum,qui paſſus iniuriam eſt, remittere proximo peccata iu
Sup.6.b bens.Dimitte namque,ait, debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Nunc verò alium quendam modum induxit,nec eum,qui fecit, ſed eum, qui paſſus iniuriam eſt, primò reducit. Nam quo-
D niam non facilius, qui fuit iniuriatus, ad ſatisfaciendum eſt,rubore ac dedecore quo dam impeditus, eum qui paſſus eſt ad illum non temerè, ſed emendationis cauſa mittit:non enim dicit, accuſa increpa, pœnas petito: ſed argue inquit. Nam cum ille partim ira,partim rubore quaſi vino ſopitus
Arguere quid. non videat,opus eſt, vt tu qui rectè ualeas, ad ægrotum proficiſcaris, & priuato quodam iudicio conſtituto,remedium facilius inferas . Nihil enim aliud eſt arguere, quàm in memoriam eius peccata reducere,ac ad eum quæ paſſus ſis exponere.Quòd ſi rectè ſit, quaſi pars quædam defenſionis
De.19.b eſt,quæ vehementer ad reconciliationem impellit.Quid igitur,inquies, faciam ſi durus ac pertinax fuerit? [Aſſume tecum, inquit,unum, aut duos:ut in ore duorum aut trium teſtium,ſtet omne uerbum.] Nam quantò ille impudentior atque pertinacior fuerit, tantò magis ad emendationem abſque ira, & moleſtia nobis ſtudendum eſt. Nám & medicus cum grauiorem viderit morbum,non deſiſtit, nec moleſtia oppreſſus deſicit, ſed ad ferenda remedia diligentius ſe accingit,quod nos quoque facere iubet:quoniã enim ſolus imbecillior viſus es
E adiectione duorum fortior factus,argue delinquentem. Perpende quia non eius, qui laceſſitus iniuria eſt, verumetiam laceſſentis vtilitatem quærit. Nam verè paſſus Iniuriã verè pati, quis dicatur.
iniuriam is certè eſt, qui paſſione victus ſuccubuit:is,inquam,eſt,qui morbo captus laborat: propterea ſæpius ſanum ad illum, modò ſolum, modò cum aliis mittit: & ſi pertinacia obduratus eſt, etiam eccleſiam ad hunc ægrotum adducat.[Dic enim, inquit,eccleſiæ,]quoniam ſi eius, qui patitur commodum tantummodo quæreret, certè non iuſſiſſet ſeptuagies ſepties pœnitenti eſſe remittendum,nec toties,tamque multos paſſionis emendatores ei ſtatuiſſet: nũc verò,non ſemel,ſed bis atque ter,modò ſolum,modò cum duobus,modò cum pluribus ad curam illius te remittit. Ac de exterioribus,quidem nihil tale præcepit : ſed ſiquis,inquit, dexteram uerberibus tibi cædit maxillam,ei alteram quoque uerte: hic autem non ita, ſed ſicut Paulus etiam ait: Quid mihi,& eos qui exterius ſunt iudica- 1.Co.5.
re fratres autem, & arguere, & auerti iubet, d
& inobedientes abſcindi, ut rubore impulſi meliores fiant: id ipſe quoque hic facit. Nam cum de fratribus legem promulget, tres peccati magiſtros, atq; iudices conſti- F
tuit,qui doceant, & enarrent, quæcunque in temulentia ſibi perpetrata ſunt.Nam etſi tu omnia feceris,atq; dixeris,doctoribus tamen ſicut vinolentus indiges, omni ſanè ebrietate peccatum magis mentem perturbat,& animum inſania furoreque replet. Quis.n.ſapientior, quàm Dauid fuit? Sed tñ cum rationis uires a cupiditate tenerentur, quæ quaſi fumus animum eius occupauerat, in peccatum delapſus non ſentit, ac ideo lucerna ſibi prophetica opus fuit, & 2.Re.1. & 12.a,b
uerbis quæ perperam geſta, in memoriã, reducerent: propterea etiam hic ad delinquentem multos,ac uarios conducit, ut de iniuriis ſecum conquerantur. Cur autem hunc qui paſſus eſt,& non alium arguere,&

expostulare præcepit? Qm̃ patietibus hũ, in quem iniurias iaculatus est, cui dolorem intulit, quẽ oppressit, laturus est. Non. n. pariter ęquo aĩo ab alio quàm iniuriã perpesso, & contumeliis lacessito expostulatus sustinebit, præsertim cum solus sit, cũ eum arguat. Nam si qui pœnas ab eo petere posset, is de salute ipsius laborat, maxime omniũ poterit eum placare. Vides nõ supplicii, sed emendationis gratia id fieri, propterea nullos sibi testes initio præbet, sed cum ipse per se nihil effecerit, neque tunc multitudini committendam rem præcipit, sed vnum aut ad summum alterum addidit, quos si
G pp suam potentiam despexerit, tunc tandem ad ecclesiam offerendam rem censuit. Ita magnum sibi est studium, ne proximorum delicta nisi post primam, & alterã admonitionem efferantur. Quid autem sibi vult, in ore duorum, vel trium testium stabit omne verbum? Habes iã testes, inquit, opus abs te tuum ita esse confectum, vt nihil quod ad te pertineat, reliquum esse videatur. [Si autem eos nõ audierit, dic ecclesiæ:] præsulibus scilicet, ac præsidentibus. [Quod si etiam ecclesiæ non obedierit, tibi sit sicut ethnicus, & publicanus.] Tu vero cõsidera qũo publicanum ad exemplum sum
Supra 5. mæ nequitiæ semper posuit. Iam enim supe rius dixit. Nonne publicani quoque hoc faciunt? Ac deinde, publicani præcedent vos, ait, in regnum cęlorum: id est, qui valde im
Inf. 21.c probitate condemnantur. Audiant hæc attẽtè, qui sibi quæstus iniustos excogitant, qui fœnus fœnori adiiciunt. Cur autem istum cum publicanis collocauit? Vt certè, & illũ qui pertulit iniuriam consolaretur, & hũc meritò perterreret. Num igitur hoc modo solummõ iste punitur? Non certè, sed audi, quæ sequuntur. [Quæcunq; alligaueritis sup terrã, erũt ligata & in cœlis.] Nec dixit ecclesię præsuli: vinculis istum cõstringe: sed, si ligaueris, ei qui dolorem pertulit totum permittens: tunc hæc vincula indissolubilia manent. Patet ergo extremis istum supplicijs esse vexandum, sed nulla culpa eius est, qui detulit, sed totum crimẽ iure in eũ, qui pertinax in malignitate fuit, reiicitur. Animaduertis quo pacto duplici hunc necessitate vinxit, præsenti dico punitione, & futuro supplicio? Hæc minatus est, ne hæc accidant, sed tum ne ab ecclesia eiiciatur metuẽs, tũ vt vincula tam terrestria, quàm cęlestia reformidans mitior fiat. Nam cum hæc sciat, quanuis primo ingressu minus fecerit, multitudine tũ vitiorum conuictus, iram fortasse deponet: hac enim de causa non confestim abscindit, sed ad tertium vsque iudicium progressus est: vt si primò nõ paruerit, obtemperet alteri, quòd si ẽm etiã spreuerit, tertio saltem moneatur: at si hoc etiam neglexerit, æterna suppilcia tandem, & iudicium Dei expauescat. [Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumq; petierint fiet, eis à patre meo qui in cœlis est. Vbi enim duo sunt, vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum.] Animaduerte quemadmodum etiam hic dissidio & inimicitias dissoluat, & pusillanimitatẽ omnẽ exterminet, & homines ad vnã congreget voluntatem, non pœnarum tantummõ terrore, vt iam vidimus, verumetiã his donis, quæ a charitate profluunt. Nam postea quàm contentionis extrema supplicia posuit, magna concordiæ præmia exponit, cum & a patre, qui consensu, & charitate cõiuncti sunt, facilè impetrent quod petunt, & ipsum Christum in medio sui possideant. Putasne igitur, vllibi duos reperiri cõsentientes? Puto sanè multis in locis, ac forsan etiam vbiq;. Quomõ igitur a patre cuncta nõ consequuntur? Quia videlicet, multæ sunt, causæ non impetrandi. Nam aut inconducibilia postulant. Nec mirum est, si
2. Cor. 12.b non exaudiuntur, cum & Paulus ille audierit: Sufficit tibi gratia mea, virtus enim i infirmitate perficitur. Aut indigni exaudiri sunt, nec quicquam boni à seipsis offerunt, cum dominus apostolorum similes denotare videatur. Ex vobis enim, inquit, qui virtute polletis, qui euangelicam doctrinam recte uiuendo complectimini Aut aduersus eos, qui sibi dolorem intulerunt, vltionẽ
Sup. 5.d & Luc. 6.d orantes petunt, quod omnino prohibetur. Orate nanque ait, pro inimicis vestris. Aut misericordiam postulant, cum nullam egerint pœnitentiam. Qua re potiri penitus est
K impossibile, etiam si qui multam fiduciam ad Deum habent pro eis deprecentur: veluti Hieremias cum pro Iudęis oraret, audiuit. Noli orare pro populo hoc, quoniam te non exaudiam. Si vero cuncta hæc affuerint, & conducentia petas, & quan-
Hie. 7.d 11.c, & 14.b tum in te, euangelicam vitam te ipsa probes, & concorditer atque cum charitate

ritate cum proximo viuas, impetrabis orando misericordiam Dñi. Verumetiam quoniam a patre meo dixit, vt vna cũ patre seipsum queq; postulata largiri ostendat, subiunxit. Vbi enim duo, uel tres congregati sunt in noĩe meo, illic sum in medio eorum. Nonne igitur sunt duo aut tres in noĩe suo usquequaq; congregati? Rarò siquidem inueniuntur. Non enim de conuẽtu simpliciter dixit, nec cõgressum tm̃modo quærit; sed primo iam, ut dixi, virtutis opus, deinde hoc ipsum exactissimè ac diligentissimè. Tale quippe est, quod dicit. Siquis propter me principaliter charitate proximo coniungitur, secum ipse sum, si ad hoc uirtutis etiam opus adiecerit. Nũc autem complures uidemus alias quasdam causas amicitiæ quærere. Nam alius amat, quia redamatur, alius quia honore afficitur, alius quia utilitati sibi esse, aut fore hominem putat: Christi verò causa difficillimè quenquam inuenies, qui amicum, vt oportet diligat, sed omnes ferè secularium uinculo rerum inter se uinciuntur. Nõ ita quippe Paulus, sed propter Christum diligebat: quare quanuis non tantum amabatur, quantum amabat: tamen quoniam robustas amoris radices iecit, non dissoluit charitatẽ. Nunc uero si omnia diligentiori cura scrutabimur, amicitiarum efficientia commoda magis secularia, quã hoc inueniemus. Quòd siquis mihi potestatem inuestigandi concederet, in hac multitudine facilè ostenderem: sed perspicuum id erit, siquis uigilanter inimicitiæ causas inuestigabit. Nã qui caducis, citoq; instabilibus causis copulantur, eorum coniunctio perpetua esse non potest, sed uel contemptus, vel pecuniarum iactura, uel liuor, uel gloriæ cupiditas, uel aliud huiusmodi amicitia dissoluta dissidium induxit. Vbi si spiritalis esset radix, nulla res secularis eã euelleret. Ea certè charitas, quæ Christi causa fundatur, firma, stabilis, atque inuicta est, nec vlla re conquassatur, non obtrectatione, non periculis, non morte, non alia re temporali. Nam qui hac de causa diligit, nullo dissidio disiungetur: qui enim amat, quoniam redamatur, siquid minus iucundum ab amico ad eum profectum fuerit, finem amandi illico fecit: qui uero Christi charitate amicis conglutinatur, nunquam ab amando desistit: idcirco Paulus quoq; dicebat. Charitas nunquam excidet. Quid enim dicere poteris, an quia honorat⁹ abste contumeliæ vicem honoris loco retulit 1.Co.13
an quia pro beneficiorum gra interficere b
conatus est? Sed si pp Christum diligis, hæc ipsa ad maiorem te impellũt charitatem. Oĩa n. quæ seculares amicitias tollunt, spiritalem confirmant amorem magis, atque stabiliunt. Quo pacto inquies? Primũ, quia hic præmia tibi præparat amicus, deinde quia magis ope indiget tua, qui sic miserè affectus est. Quapp, qui hoc amore spiritali diligit, non generis nobilitatem, nõ prẽstantiam patriæ, non excellentes diuitias, non denique quantum redametur, inuestigat: verumẽt si odio habeatur, si contemnatur, si interficiatur, quoniam sufficiens sibi ad amandum Christus causa est, perseuerat in amore. Firmius ergo ac stabilis stat, fixus, & immobilis ad Christum respiciẽs, à quo inimici, contemptores, obtrectatores, pſecutores, qui nec videre ipsum æquo animo poterãt, supremo amore, quo maiorem excogitare nõ possumus, amati sunt. A
Maiorem enim hoc amorẽ nemo inquit, Ioã. 15.
habet, quàm ut aliquis animam suam ponat pro amicis suis. Et considera quoniam etiam eos, qui crucifixerũt ipsum, qui summo furore aduersus ipsum insaniebant, magno studio curare conabatur. Sic enim ad patrem de illis dicit. Dimitte eis, nescĩunt n. quid faciunt. Et discipulos quoq; Luc.23.
postea ad saluandos eos misit. Hanc igitur charitatem imitemur, & ad hanc, quasi ad exemplar respiciamus, ut imitatores Christi facti, tam præsentia, quàm futura bona consequamur, gratia, & misericordia Domini nostri Iesu Christi, cui gloria in secula seculorum. Amen.

## Homilia lxij. ex cap. xviij.

TVnc accedẽs Petr⁹, dixit. Dñe, quoties peccabis in me frater meus, & dimittã ei? Vsque septies? Qm̃ magnum quid se allaturum Petrus putauit, idcirco quasi gloriabundus, usq; septies, intulit. Nã si semp frater meus peccat, semperq; cũ arguat, ad pnĩam reducatur: quoties, inquit, remittere debemus? In usq; septies? Video. n. vltro te illi terminũ afflixisse, q ptinaciter in peccato perseuerat, cum dixeris. Sit tibi ceu gentilis ac publicanus: hinc uero quem B

pœnitet, nullum terminum attuliſti, cum ſimpliciter iuſſeris ipſum eſſe recipiendũ Quoties igitur ipſum ferã pœnitẽtẽ? An ſepties? Quid igit facilis ac miſericors dñs? [Non dico tibi uſq; ſepties ait, ſed uſq; ſeptuagies ſepties.] Quia quidẽ oõne nullũ oĩno numerũ poſuit, ſed indefinitè, continuè, ac ſemper ſignificauit Nã ſicut millies iſtinitè deſignat, ſic qñ hic numerus dr, pleriſq; multa indefinitè, atq; indiſtincte denotantur: veluti cum dr. Quia ſterilis pepe- 1. Re. 2. a
rit ſeptẽ. Non ergo certo numero indulgetiam cõcluſit, ſed cõtinuo atq; ſemper indulgendum eſſe denotauit: quod & ſequẽti parabola confirmat. Nam ne uideat difficilia, & onerosa imperare, cũ ſeptuagies ſepties dixerit, confeſtim parabolam adiũxit, vt & dictum cõiter præceptum, & iactã tem in hoc deprimeret, & facilitatẽ rei oſtẽderet Quocirca miam quoq; ſuam in medium adduxit, ut hac collatione facilius diſcas, etiam ſi ſeptuagies ſepties indulſeris, ẽt ſi cuncta ſimpliciter proximo peccata
C dimiſeris, tantum quantum aquæ ſtillã in gẽti mari comparata: tm, immo uero multo ẽt magis mia tua ab infinita Dei bonitate diſtabit: qua tu vehementer indigebis, cum vitæ tuæ rationes in iudicio relaturus fis: ideo parabolam attulit, dicens. [Simile eſt regnum cœlorum homini regi qui voluit ponere rationem cum ſeruis Et cum cœpiſſet ponere rationem, oblatus eſt ei unus, qui debebat decẽmilia talenta, nõ habente autem eo reddere, iuſſit eum dñs uenundari, & uxorem & filios eius, & omnia quæ habebat.] Sed miſericordia deinde dñi impetrata. [Cum uidiſſet conſeruũ, centum ſibi denarios debentẽ, angebat eũ, & ſuffocabat, quæ ex re adeo commotus dñs fuit, ut rurſus in carcerem eum coniecerit, quouſq; uniuerſum debitum redderet.] Perſpicis quantum inter peccata, & peccata differimen eſt? Quantum enim cẽtum denarii à decem millibus talentis diſtant: tantum, immo verò multò plus ea, q̃ in hominem peccata, diſtant ab his, quæ in Deum committuntur: quod tum differẽtia perſonarum, tum crebritate, immo uero continentia peccandi perſpicitur. Nam cum peccantes nos homo quiſpiã videat, veriti à peccando deſiſtimus: cum autem Deus quotidie delinquentes perſpiciat, nequaquam uereмur, ſed oĩa intrepidè faci-
mus atq; dicimus: neq; hac ratione ſolũ, verumetiam, & propter collata beneficia, & honoris gratiam, uo diuinitus ſumus, aduerſus Deum delicta grauiora reddun- D
tur. At ſi uultis, latius quomodo decẽ millia talenta, immo uero multo plura ſunt, quæ aduerſus Deũ delinquimus, explanare cõabor. Quod quãuis timeam, ne aut his qui ad nequitiam proniores ſunt, quiq; cõtinuo in luto peccatorum inuolui deſiderant, maiorem licentiam præbeam, aut tẽperantiores in deſperationem ĩducã, vt ve-
lut diſcipuli dicant, quis poteſt ſaluari, fa- Mat. 19
ciam tamen, ut qui attente audiunt, humiliores ac tutiores conſtituantur. Nam qui morbo laborantes incurabili non dolent, etiam ſine hac oratione à deſidia, & ignauia ſua non recedent. Quòd ſi etiam hinc maiores cauſas contẽnendi arripient, non meis profecto verbis, ſed amentiæ ſuę culpa erit attribuenda Nam oratio quidẽ hæc, & reprimere, & compungere attẽtiores facilè poterit, & qui moderate uiuunt, cum magnitudinem peccatorum intellexerint, & pœnitentiæ vires didicerint, magis proficient. Dicendum mihi ergo, & ita dicẽdum, vt quæcunq; aduerſus Deum committimus, & quæcunq; communiter E
in homines, exponã, quæ aũt propria ſunt, vnuſquiſq; prout ſibi conſcius eſt, afferat, atque coniungat: ſed prius beneficia ergà nos Dei breuiter præcurram. Quæ igitur ſunt beneficia? Creauit nos, atq; produxit cum non eſſemus, & omnia quæ videntur, cœlum, terrã, maria, aerem, quæque in ipſis ſunt, omnia animalia, plantas, ſemina, cauſa noſtri effecit. Neceſſe.n. eſt propter infinitam rerum multitudinem capita ſolum tangere: animam nobis viuentem inſpirauit, ac ſolis talem animam cõdidit, paradiſum plantauit, auxiliatricem dedit, cunctis irrationabilibus præpoſuit, gloria & honore coronauit. Cũ uerò ingratus in benefactorem hõ inueniretur, maioribus eum donauit muneribus. Non n. ſolum cõfiderandum eſt, quia ex paradiſo eiecerit, ſed quid inde quoq; lucri ſecutum eſt. Nã poſteaquam è paradiſo eiectus eſt, & poſt innumera illa beneficia, & varias atq; mirabiles diſpenſationes, filium quoq; ſuum ad præuaricatores miſit, cœlum eis recluſit, paradiſum reſeruauit, & filios ex ingratis atque inimicis effecit. Quare opportu-

num

num est ēt nunc dicere. O profunditatem
Ro.11.d diuitiarum,& sapiētię,& cognitionis Dei.
Prębuit nobis in remissionem peccatorum
baptismum,eripuit a suppliciis,hæredes re
F gni constituit, infinita syncere credētibus
pollicitus est:manum porrexit, spiritum ī
corda nostra infudit. Quō igitur post tot,
tantaq; bona sponte sua nobis collata,affi-
ci nos erga ipsum oportet? Putasne si quo-
tidie pro eo, qui nos tā mirificè amat mo-
riemur,condignas posse referre grās, im-
mo uero minimum quid debiti reddere?
Nequaquā.Nam si hoc ēt faceremus,ad v-
tilitatē nostram id redundaret. Cum uero
sic affici deberemus quonam pacto erga ip
sum affecti sumus? Quotidie,immo vero ī
horas atq; in momenta tēporis, leges atq;
præcepta ipsius contemnimus. Sed nolite,
oro,si liberiorem in peccantes linguam di
misero,iniquiore animo ferre : non.n.uos
solum,sed me quoq; ipsum accusabo. Vn-
de igitur uultis incipiam:à seruis, an à li-
beris,an à militibus,an à priuatis, an à vi-
ris,an à fœminis, an à senibus, an ab ado-
lescētulis?A qua ætate,à quo genere, à qua
dignitate,à quo artificio?Vultis à militan
tibus exordiar ? An igitur parum isti delin
quant,cum in dies atq; horas contumeliē-
tur,maledicant,conuicientur,ex alienis di
tentur calamitatibus,rapaces lupos imiten
tur:nunquā à delinquendo desistant, nisi
quis absq; vndis maria esse cōtendat? Quæ
enim passio ipsos non turbat?Aut quænam
G ægritudo aīam eorū non obsidet? O quali-
bus nō inuident, & inuidentes mirificè se
apud eos ostentant: subiectis auarissimè
vtuntur, his qui alicuius causa coacti, ad
eos quasi ad portum refugiunt, tanquam
hostes inferuntur? Quot apud eos rapinæ,
quod obtrectationes, atq; cauponationes
sunt,quot seruiles adulationes, quot men-
dacia,quot maledicta? Sed ad singula sin-
Sup. 5.c gulas leges Christi opponamus. Qui dixe-
Ibidē.d rit fratri suo,stulte,reus erit gehēnæ ignis.
Inf.18. Qui mulierē ad concupiscentiam inspexe
a rit, iam eam in corde suo mœchatus est.
Nisi qui se humiliauerit sicut paruulus,
non intrabit in regnū cœlorum. Isti vero
tumorē, atq; arrogātiā aduersus minores,
vt eos uehementius timeāt magno studio
exercēt,ac omni atroci fera crudeliores in
eos inueniuntur. Nihil pro Christo, om-
nia pro ventre,pro quæstu,pro vana gloria
faciunt. Putasne posse nos oratione delicta
eorum recēsere ? Quis posset detractiones,
quibus vtunt, verbis consequi? Quis profu
sissimū risum? Quis importunas cōtentio-
nes? Quis turpiloquia? Nā de auaritia nihil
dicendum est. Etenim quēadmodū in ere-
mo educati monachi, nec quid sit auaritia
sciūt:ita & isti auaritiā ignorant, q̄uis alio
quodā,q̄ illi modo. Nā illi quia lōge a mor H
bo absunt, isti quia valde huius passionis
ebrietate occupātur,nec sentire quidē mor
bū hunc possunt. Sic.n.hoc uitium expul-
sa uirtute,aīum ipsorum detinet, vt nec cri
mē apud insaniētes illos esse videatur. Sed
his omissis, iam ad alios moderatiores ve-
niamus. Age igitur opificum gen⁹,qui ma-
ximo labore atq; sudore suo iustē degere
videntur,diligenter inuestigemus. Verum
& isti quia parum sibiipsis attendunt,mul-
ta de laboribus suis colligunt: mala uēden
do.n. ac emēdo complures iustis operibus
iniurias coniungunt:iurant,deierant,men
tiuntur, ac vt multa possideant totos se ne-
gociis secularibus tradunt, & terræ affixi,
oīa, vt pecunia crescat faciunt, nullam cu-
ram de pauperibus habentes. Quid dicam
de maledictis,& contumeliis eorum , de
fœnore,de commerciis, quæ more caupo-
num peragunt? Quid multa ? Non aliare
magis, quam impudentia ducuntur. Verū
istos quoque si uultis omittamus, & ad lo-
cupletes,qui agrorum fœtu diuitias acqui
runt,quique cæteris iustiores videntur de-
ueniamus, quorū iniustitia tanta est, vt si-
qs penitus inquirat, nihil penè iniuriosius
inueniat.Quō enim miseris vtuntur agri- I
colis,nonne humanius multo Barbari eos
tractarent?Fame nanq; tabescentibus, & p
totam insudantibus vitā intolerabilia nō
erubescunt vectigalia imponere, ac onera,
& labores quotidie maiores afferre: & sicu
ti asinis immo uerò quasi lapidibus corpo
ribus illorum abuti, nec respirare quidem
concedentes, sed siue ager quicquam pro-
duxerit, siue non eodem semper exigunt
modo,nihil eis concedentes. Qua re quid
miserabilius excogitari potest? Tota hye-
me laborant,frigore,imbre,uigiliis contri
ti,nec vacuis solum manibus,verum etiam
multa debentes recedunt. Cæterum omn-
nium famem ac naufragia, procuratorum
tormenta,exactiones,& seruitutem intole-
rabilem reformidāt. Quis negociationes,

caupona tionesq; ipsorum enarrabit? Ingentia ipsi sudore hominum dolia replent, nec vrceum domũ afferre illis permittũt: sed quicquid vinea protulit, in cella condunt vinaria, & argenti aliquid hac de re illis nihil proijciunt. Fœnoris inaudita excogitationis genera, quæ nec gentilium quidem legibus comprobãtur, mutui literas male dictionis pleuas conscribunt. Nõ enim centesimam totius partem, sed medietatem flagitant, cum illo quæ soluit, & vxorem habeat, & paruulos nutriat, & homo sit: quodq; maximum est, tam aream, quàm torcular suis laboribus impleat: quorum illi omnium nihil omnino cogitare volunt. Quare opportunè prophetã, vt exclamet induxerimus: obstupeas cœlum, & horresce terra, quia in ferarũ mores humanum genus detrusum est. Hæc cum dico, non artes, non agriculturam, non militiã, non agros, sed nosipsos vitupero. Nam & Cornelius centurio erat, & Paulus scenofactoriæ artis peritus, quo artificio etiam prædicando vsus est Dauid quoq; rex fuit, & Iob locupletissimus, & multorum agrorum dominus, nec horum aliqui impedimento illis fuit ad virtutem: quæ omnia probè tenentes, & decem millia nobis cũ talenta vertentes, saltem hinc videamus, vt pauca illa, & vilia proximis remittamus. Referenda.n nobis ratio est de mandatis. nobis cõmissis, quæ ita negleximus, vt non possimus integram de omnibus reddere rationem: ac ideo bonã atq; facilem ad satisfaciẽdũ nobis viam præbuit Deus, qua omnia nostra debita possumus persoluere. Quænam hæc via? Obliuio eorum omniũ quæ aduersus te a fratre tuo cõmissa sunt. Quod vt rectè perdiscas, ordine progrediens totã hanc parabolam audi. Oblatus est n. inquit, debitor decem milium talentorũ, quo non habente reddere, iussit cum vendi, & vxorẽ, & filios eius. Cuius rei gratia, dic quæso? Nõ ex crudelitate certè, nec quia inhumanus esset, cum ad seipsum detrimentum rursus redundaret, è seruis. n. suis debitor fuerat: sed quia incredibili cura illius deuictus hac cõminatione ad supplicandum ne venderetur, adducebat. Non si propter debitum fecisset, non annuisset, sanè petitioni debitoris, nec vniuerso ipsum debito condonasset. Quamobrem igitur, antequam ratio sibi oblata esset, debitum non dimisit? Vt non ignoraret seruus quot, quantaq; sibi remitterentur, quorum notitia erga cõseruum mitior fieret. Nam si debiti magnitudinem, & mirabilem indulgentiæ modum re ipsa expertus conseruum angebat, si tantopere non fuisset, castigatus, quò crudelitatis non irruisset? Quid aũt calamitate oppressus ait? [Patientiã habe in me, & oĩa tibi reddã. Misertus aũt dñs serui illius, dimisit eũ, & debitũ ei dimisit.] Perspexisti rursus mirabilẽ exaggerationem misericordiæ: dilationem solũ modo temporis, ac prorogationem quandam seruus postulauit, ille aũt multò magis, quàm petiit, videlicet totius mutui donationem vltrò præbuit. Ita patet voluisse ipsum, tñ non prius id facere, nisi debitor supplicaret, vt donũ non modo suum, verũ etiam petitiones illius esse videretur: quod fecit, vt coronam quoq; seruus consequeretur: totam tñ ad dñm meritò refertur. Nã etsi procidit debitor, atq; rogauit, ex causa tñ indulgentiæ vniuersam rem dño attribui videmus. Commotus enim misericordia dimisit eum, nec antequam supplicaret, vt cum videretur aliquid ipsum quoq; fecisse, non maiore confunderetur rubore, vtq; calamitate sua productus facilis ad ignoscendum conseruo fieret: Sed ad hoc vsq; probus ac placens fuit. Nam nec debitum negauit, & redditurũ se vniuersum promittens procidit, atq; orauit, & quasi vt delinquentẽ se condemnauit, cum magnitudinẽ peccati non ignorauerit. Quæ vero sequũtur, indigna oĩno prioribus sunt. Nam cũ exiisset, inquit, non multo tpe post, sed cõtinuò beneficii magnitudinẽ ante oculos adhuc habens, tãto munere, tantaq; libertate dñi abusus est. [Cũ enim inuenisset vnũ conseruorum suorũ, qui sibi centum denarios debebas suffocabat eũ, dicẽs. Redde quod debes.] Vidisti humanitatẽ, & misericordiã dñi, vide nunc inauditam serui crudelitatẽ. Audiatis hæc quicũq; pecuniarum gratia similia in dies committitis. Nã si in peccatis id fieri non licet, quantò minus in pecuniis licebit? Quid aũt ille cõseruus? [Patientiã habe in me, & oĩa reddam tibi.] Ne verba quidẽ ipsa veritus est, quibus salutem acquisiuit: his enim ipse dictis mille talentorũ debitũ euitauit. Ita nec portũ qdẽ cognouit, quo tutat⁹ a naufragio esset, nec mod⁹ ipse supplicationis ad misericordis

Act. 10. c
Ibi. 18. a
1. Re. 16.
Iob. 1. a

K

L

M

A

cordis domini memoriam eum reduxit: sed omnia illa, crudelitate ac auaritia oblitus, omni fera sæuius in conseruum insiliebat. Quid facis homo? Nõ sentis aduersus teipsum mucronem adigere, ac sniam, & munus dñi reuocare? Sed ille nihil horum cogitauit, nec rei suæ meminit, nec vllo mõ remisit. Et certè non æquali de re iste supplicabat, cum pro talentis hic decẽmilibus, alter aũt pro centum denarijs suppli cauerit: & ille conseruo se prostrauit, iste domino: & cui omnino indultũ fuit, is ne prorogationem quidem cõcessit: vinculis enim atque carcere ipsum oppressit, quod alii serui non ferentes, totam rem ad dñm retulerunt, qui nihil debebant. Quid igit Deus faciat? [Dñs autem, nequam, inquit, serue, omne debitum dimisi tibi, qm rogasti me. Nonne ergo oportuit, & te misereri cõserui tui, sicut & ego tui misertus sum?] Animaduerte, quàm mitis sit dñs, quasi cõstitutus in iudicio satisfactionem reddit, quare donationem illam vniuersam reuocauit, immò verò non ipse reuocauit, sed ille qui accepit, euertit. Quid enim ait? erue nequam omne debitum illud dimisi tibi, quia rogasti me. Nonne oportuit etiam te misereri conserui tui? Nam & si dura hæc res tibi vr, oportebat tamen, & lucrum iam acquisitũ & futurum perspicere. Graue & oneroſum præceptũ hoc est, sed oportet magnitudinem quoque præmij considerare, nec illud tecum solummodo vertas, quia ille te contristauit, sed tu cum magis Deum offendisses, sola deprecatione reconciliatus es. Quod si tibi oneroſum ac durum nimis, eum qui te contristauit, diligere videtur: sed multò magis oneroſius est gehẽnę supplicijs in æternum torqueri: quod si illi opposuisses, cognouisses sanè multò læuius hoc quàm illud, atque facilius esse. Et quandoquidem decem millia talenta debebantur, non conuiciatus debitori, sed misertus fuit: quando vero aduersum consociũ crudelitatem exercuit, tunc nequam atque improbum seruum appellauit. Audiamus, qui aliena rapimus: nobis. n. hæc quoq; dicuntur. Audiamus oẽs, qui crudelitate occupati nemini miseramur: audiamus inquam, quia non in alios, sed aduersus nosipsos sæuitiam exercemus. Quare cum peccati alieni recorderis, cogita tibiipsi, non alii detrimentum inferre. Tua enim non proximi peccata in falcem colligis: & tu quidẽ qui c quid aduersus delinquentem operatus fueris in præsenti vita, hæc vt homo facis: Deo vero non ita, sed maioribus ac æternis te supplicijs puniet [Tradidit enim eum, ait, tortoribus, donec uniuersum debitũ solueret.] Id est, ad perpetuitatem eum supplicii tradidit: nũquam enim inde rediturus est. Nam qm beneficiis melior fieri non potuisti, reliquum est, vt pœna torquearis. Et quãuis charismata hæc, & dona irreuocabilia sint, tantum tamẽ malignitas valuit, vt hãc quoq; legem superauerit. Quid igitur deterius memoria peccatorum, ac vltione, quæ tot tãtaq; diuina dona euertere posse videtur? Nec quietus, sed ira cõmotus eum tradidit. Qñ enim vendi eum iussit, nulla ira fuit in verbis, ideo nec vendidit: nunc autẽ hæc sententia non parua cum molestia ad compunctionem, atque supplicium terminatur. Quid autẽ hęc parabola sibi voluit? [Sic, ait, faciet uobis pr meus, si nõ dimiseritis unusquisq; fratri suo de corde uestro peccata ipsorũ.] Non dixit, pater uester, sed pr meus. Nõ enim digni sunt isti, quorum pater Deus vocetur, cum ita nequam sint, vt homines odio persequantur. Duo enim hinc eum quærere diligenter animaduerte: vt & nosipsos peccantes culpemus, & aliorum peccata dimittamus, ita hoc postremũ propter alterũ facilius reddit. Nam qui sua cogitat, ad dandam conseruo veniam, nõ ore solum, sed corde facilior est. Nõ impellamus ergo aduersus pectora nostra mucronem: nunquam enim tantum tibi doloris afferre alius poterit, quantum ipse tibi si recordatus iræ vindictam quæras, & aduersus teipsum sententiam iudiciis attrahas. Nam si vigiles atque philosopheris in illius caput totum malum retorquetur, ac ipse mla patietur, nõ tu: sin verò modestè ac grauiter feras, tunc non ab illo, sed a teipso detrimento afficieris Noli ergo dicere, & obtrectauit, & calumniatus est mihi, & mille intulit incommoda. Quanto enim plura dices, tanto reipsa benefactorem ipsum ostendes, qui causam tibi præbuit, vt tuorum possis peccatorum sordes detergere. Ita quo mitiores ille iniurias in te iaculatus est, eo maioris indulgentia tibi causa constitutus est. Nam si voluerimus, nemo nobis vnquam iniuriari poterit, sed cum inimici sint, præcipua tã

Ro. 11. Nempe ex cõditione, & statu recipiẽtis & ex vo luntate consequenti diuinæ maiestatis oĩno ac sempernec non & vbique immutabilis.

nobis conferunt lucra. Cur de hominibus tantum loquor, cum diabolus quoq; ipse quo nihil pernicioſius, non paruas nobis approbationis cauſas afferat? Quam rem Iob ille manifeſtam omnibus fecit. Si ergo diabolus occaſionem coronę, præbuit: cur alios inimicos formidas? Perſpice igitur quot quantaq; lucreris, ſi æquo animo oppreſſiones inimicorum tuleris. Primo, quod maximum eſt, peccatorum remiſſionem. Deinde patientiam atq; perſeuerantiam laudabilem. Tertiò, manſuetudinem & humanitatem: nam qui neſcit aduerſus inimicos iraſci, multò magis amicis erit commodior. Quartò, quia procul ab ira trãquillo ſemper animo viues. Cui rei, qd vnquam conferri poterit? Qui enim ira nõ capitur, is iucunditatem animi conſecutus eſt. Nec vitam vanis laboribus, ac doloribus vnquam conſumet. Nam qui neſcit odiſſe, nec triſtari cognouit, ſed continuè gaudens, bonis ſuis perfruitur. Quare non mediocri ſupplicio nos afficimus, ſi alios odio perſequamur: quemadmodum etiam è diuerſo nobis ꝓſumus, ipſi ſyncerè alios diligentes. Ad hæc omnia ipſis quoq; inimicis ac æmulis, etiam ſi dæmones eſſent, venerabilis eris: immo verò ſi animum, vt diximus, tuum ita praueris, nemo te inimicitiis perſequetur: primum autem omnium atq; præſtantiſſimum, Dei miſericordiam nanciſceris: & quemadmodum peccatorum veniam, ſic virtutum maiora præmia conſequeris. Diligenter igitur ſtudeamus, ne quenquam odio habeamus, ſi volumus, vt nos quoq; a Deo diligamur: vtq; quanuis decem millium talentorum rationes eſſent referendæ, miſericordia motus, cuncta nobis remittat. Sed iniuria me vexauit, inquies. Miſerere igitur eius, non auertaris ab eo, ſed lachrymis, & fletu ipſi auxiliator: non.n. tu, ſed ille Deum offendit. Tu autem ſi pertuleris, valde Deo te approbaſti. Præterea tecum crebrò verte, quia Chriſtus ad crucem iturus ipſe quidẽ gaudebat, de crucifigentibus autem lachrymabat. Quẽ ita imitari debemus, vt quo magis perſeuerant perſecutores noſtri, eo largiores lachrymas ꝓ ipſis effundamus: innumera. n nobis hinc bona, illis aũt non pauca incõmoda comparamus. Sed corã, inquies, omnibus & verbis, & verberibus, me duriter vexauit. Coram igitur omnibus, dedecore atq; infamia ſe notauit, & multorum aduerſus ſeipſum aperuit ora, tibiq; maiores ſubtexuit coronas, & multos præcones patientiæ ac magnanimitatis tuæ conſtituit: Sed clam, inquies, apud alios mihi detraxit. Et quid hoc eſt? Huius enim rei rationem Deus, non illi qui detrahentem audierunt, petiturus eſt. Accedit, quòd pœnas ſibi multiplicauit, non de delictis ſuis ſolum, verumetiam de his, quæ de te oblocutus eſt, rationem redditurus: præterea apud homines tibi detraxit, & apud Deũ ſibi detractũ eſt. Quòd ſi hæc tibi ſatis non ſunt, cogita quia Deo apud homines, quos maximè diligebat, diabolus detraxit, & vnigenito filio ſimiliter. Nã ſi patrẽfamilias, inquit, Beelzebub vocarunt, quid facient familiaribus eius? Nec obtrectauit ſolum iniquiſſimus ille dæmon, verumetiam fides ſibi adhibita eſt, nec minima, ſed maxima ei crimina intulit, dæmoniacum, ſeductorẽ, & aduerſarium Deo appellãs. Sed magis oppreſſus ſum ærumnis ab eo, ais, qui beneficio meo conſpicuus eſt. Ideo maximè tibi gaudẽdum eſt, quia Deo, qui tam ad probos, quàm improbos Solem oriri facit, ſimilis factus es. Quòd ſi arduum, ac vltra vires tuas imitatio Dei tibi videtur, quanuis ſtudioſo difficile non ſit, tamen quoniã te tuo iudicio excedit, age ad ſeruorum eius venias imitationẽ. Imitare Ioſeph, qui ad ſeruitutem vſq; fratrum iniuria traditus, beneficio ſuo ſponte ipſos ſubleuauit. Imitare Moſen, qui vel poſt mille iniurias pro populo deprecabatur. Imitare beatum Paulum, qui quanuis mille a Iudæis afflictionibus quotidie præmeretur, anathema tamen eſſe pro ſalute ipſorum volebat. Imitare Stephanum, qui dum peteretur lapidibus, vt hoc peccatum lapidantibus remitteretur, orabat. Hæc omnia cogitantes omne ire incendium extinguamus, vt & noſtra Deus delicta penitus remittat, gratia, & miſericordia domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

Ioan. 1. & 2.

F

G

H

Sup. 5. g

Ge. 42. c

Exo. 32 b, & g

Ro. 9. a

Act. 7. g

I

Homilia lxiii. ex cap. xix.

ET factũ eſt, cũ Ieſ⁹ cõſummaſſet iſtos ſermones, migrauit a Galilęa, & venit in fines Iudææ trãs Iordanẽ. Aſſiduè a Iudęa ꝓp Phariſæorum inuidiam Chriſtus excedebat, nunc quoniam paſſionis tẽpus appropinquabat, in ea immoratur: nec tamen ad

mẽ ad Hierusalem interim ascẽdit, sed in finibus eius cõuersatur. [Et secutę sunt] inquit, [veniẽtę turbæ multæ, & curauit eos.] Nec cõtinuò verbis, atq; doctrina, nec signorum miraculis, sed mõ hoc, modo illo vicissim adhęrentibus, & sequẽtibus prodest, ita signorum magnitudine, ac multitudine fidẽ dignior doctrina videbatur. A prædicatione vero, atq; doctrina, miraculorũ vtilitas vberior resultabat. Sic vtrinq; ad cognitionem Dei adducebantur. Tu autem illud perpẽde, qũo integras plebes vnico verbo euangelistę transcurrunt, nomina singulorum, qui curabantur prætermittẽtes. Nõ enim dixerunt illũ, atq; illum, sed multos curatos fuisse, vt fugiendã esse iactantiam significarent. Christus aũt ægrotos curabat: vt & illis, & multis aliis per ipsos prodesset. Curatio nanq; illorum multis causam præbuit, vt eũ cognoscerent: non tamen ẽt Pharisæis: immo econtrà, idcirco ad atrocitatem feratum educti, ad tentandum accedebant. Nam quoniam, quæ fiebant, carpere nequibant, problemata quædam ei proponunt. Dicebant enim tentantes. [Si licet homini quacunq; causa dimittere vxorem suam?] O singularem arrogantiam, putarũt se posse qõnibus os illius obstruere. Atqui rerũ experientia, quanta hoc in genere sua virtus esset ostenderat, vt quando de sabbatho multa disseruerunt, quando quasi blasphemantem redarguebant, quando dęmonium habere asserebant, quando transeuntes per sata discipulos reprehendebant, qũ de illotis manibus disputabãt: in his enim omnibus oribus eorum confutis, & impudenti lingua repressa, confusi abiere, non tamen omnino desistunt. Peruicax sanè malum inuidia est, & millies retrusa aggredi non veretur. Tu autem quanta malitia interrogent, diligenter attende. Non enim dixerunt, iussisti iam non esse repuniãdam vxorem. Nam quãuis esset de hac re prius locutus, nullam tamen horum verborum illi mentionẽ faciunt, verum putantes maioribus hinc eum insidiis posse capere, vt studentes in repugnantiam eum deducere, non dicunt: cur sic, & sic legem sanxisti, sed quasi nihil hac de re dictum esset, quærunt, oblitum eum iam existimantes, paratique, si licere dixisset, sua sibi opponere: sin vero propria confirmasset, legi Mosaicæ repugnantem ostendere. Quid igitur Christu? Non statim dixit, Cur me tentatis hypocritæ? Quare sic? Vt cum omnipotentia sua humilitatem quoque monstraret. Ideo nec semper hæc silẽtio tradit, ne ignotam ipsi malitiam suam putarent: nec semper carpit, vt cuncta mansueta ferre discamus. Quoniã igitur pacto respondet? [Non legistis, quia qui fecit a principio, masculũ, & fœminam fecit eos? Et dixit. Propter hoc hõ relinquet patrẽ suum, & matrem suam, & adhęrebit vxori suę, & erũt duo in carne vna, quare nõ sunt duo, sed caro vna. Quod igitur Deus coniunxit, hõ non separet.] Vide magistri sapientiã, qui cũ interrogatus esset si liceret: ne conturbarẽtur, antequam sniam profertet, confirmationem a scriptura posuit, ostendens Dei, & patris omnium id esse mandatũ. Et quia his, quæ prius sibi dicta de non repudianda erant vxore, non modò non repugnat, verumetiã valde cum Mose conuenit. Considerandum autem est, quia non authoritate solum scripturæ, verumetiã rerum dignitate sniam suam corroborat. Non enim dixit, quia virum, & mulierem vnã solum modo fecit, verumetiam quia iussit, vt vnus vni coniungatur. Nam si voluisset alteram etiam conduci vxorẽ, vni viro creato, multas conformasset mulieres: nunc verò, vt creationis, & sanctionis modo, vnã vni perpetuò coniungi, & nunquam rescindi oporrere perdocuit. Audi qũo dicit. [Qui fecit à principio masculũ, & fœminam fecit eos.] Ex vna radice germinarunt, & in vnũ corpus inuenerũt. [Erunt enim duo in carne vna.] Deinde terrorem his intulit, qui hanc sanctionem legis carpere auderent. Nã vt fixa stabiliorq; lex pmaneret, non dixit nolite igitur vos diuortio separare: sed quod Deus coniunxit, homo non separat. Quòd si authoritate Mosi tutaris, ego tibi non Mosen, sed Deum produco, vt vetustate præterea temporum superior sim. Deum enim a principio masculum, & fœminam fecit eos: hæc ergo lex, & si modo a me promulgari videatur, diligentissimè tamen a principio temporum sancita est. Hac etiam non simpliciter mulierem viro collocari videris, sed patrẽ, & matrem dimittendos iuberi: nec ad mulierem accedere virum simpliciter voluit, verumetiam cõglutinari, potestate dictionis ostendens minimè illos esse separandos. Nec illud sibi solum sufficit, sed maiorem

Sup. 12 a
K
Sup. 9. a
Luc. 7. c
Sup. 12 a
Sup. 15. a

Ge. 1. d
Ibi. 2. d,
& Eph. 5. g, & 1. d

Ge. 2 d
M

UNIVERSIDAD DE MURCIA

rem coniunctionem ostendit, cum dicat, Et erunt duo in carne vna, Deinde prisca iam perlecta lege, quæ tam verbis, quàm rebus firma persistit, & authoritate latoris nitit, magna iam cum potestate ipse quoq;, & interpretatur, & legem sanxit, dicēs Quare nō sunt duo, sed caro vna. Quemadmodū igitur scelus est, in duo diuidere vnam carnem, sic & mulierem a viro suo diripere, ini
A quissimum est. Nec in hoc stetit, sed demū quoque atulit, dicens. Quod igitur Deus cō iunxit, homo non separet. Ita ostendit, & p̄ter naturā, & contra legem esse repudium: præter naturam quidem, quia caro incidit ꝑ legem aūt, quia cum Deus coniunxerit, ac iusserit non separare, ipsi contra præcepta Dei facere ausi estis. His auditis, nonne quiescere, ac laudare dicta eius oportebat? Nonne admirari tantum sapientiam? Non ne stupescere, cum tantam consonantiam, cum patre viderent? Sed nihil horum faciunt, sed cèu pugnaces, & cōtentiosi aiūt.
Deu. 24 a [Quo igitur Moses præcepit libellum repudii dare, & dimittere ipsam?] Quod quāuis, non ab illis, sed contra illos ab ipso proferri poterat, non tamen insultat, nec dicit, nihil ad me hoc, sed hoc quoque soluit. Atqui si oppositus veteri testamento fuisset, non decertasset certè pro Mose, neque ea, q̄ semel a principio facta fuerunt, confirmasset, nec sua priscis conuenire studuisset ostē
Ibid. 12 b, c dere. Cæterum cum etiam multa Moses alia iusserit, vel de cibis, vel de sabbatho, cuius
B rei gratia nullibi præterquam in hoc loco authoritate illius seipsos tutantur? Quippe quia studebant ingentem vitorum multitudinē aduersus eum incitare: ita enim indifferens hoc apud Iudæos erat, vt omnes vulgo factitarent: quapropter cum multa in monte disseruisset, hoc eius mandatum memoriæ maximè mandarunt, inæstimabilis tamen illa sapientia pro Mose quoque satis facit, dicens [Ad duritiem cordis eorum illam legem ita latam fuisse] Nam quoniam ab ipso etiam illa emanauit, iure ab omni crimine illam descendit, ac totam accusationem in caput eorum conuertit: quod vbi
Sup. 12. a que ferè factitat. Nam & quando discipulos
Ibi. 5. b incidisse spicas accusabant, eos in culpa esse ostendit: & quando quasi præuaricatores, quia non lauabant manus, criminabantur, eos transgressores comprobauit. Et quan
do de sabbatho disputabat. Deinde quoniā acre nimium, atq; onerosum erat, quod dixerat, valdeq; ipsis detrahebat, ad priscam subitò legem orationem reduxit, replicans quod superius dixerat. [A principio autem C
non fuit sic.] Id est, rebus ipsis contratia his Deus se nobis sanxisse ostendit. Nam ne dicere possent, vnde clarum facies, Mosen pp cordis nostri duritiem ita scripsisse, inde rursus ora eorum obstruit. Nam si hæc lex principalis, atque commoda esset, non illa statim a principio sancita fuisset, nec creator sic aut creasset, aut dixisset. [Dico autē uobis, quia quicunque dimiserit uxorem suā, excepta causa fornicationis, & aliā duxerit, mœchatur.] Non fusis iam illis summa cum authoritate legē sanxit, quod etiā cum de cibis, cumq; de sabbatho disputare, militer fecit. De cibis. n. differens, posteaq̄ illos conuicit, tunc turbas alloquebatur, dicens non ab eo quod intrat hominem coinquinari. Et de sabbatho pariter illis confusis intulit, licet ergo in sabbatho benefa Ibi. 15. b cere: hic quoq; eodem modo. Verum quem admodum ibi confusis Pharisæis discipuli Ibi 12. b turbati accedentes cum Petro dixerunt, Ex- Ibi. 13. c pone nobis parabolam hanc: sic nunc quoque tumultuantes, dicebant. Si ita est, causa hominis, non expedit nubere. Ita quia melius nunc intellexerunt, turbantur: tunc autē non intelligentes, siluerunt. Nā ex interrogatis & responsis clarior modò lex facta est. Non audentes autem apertius interrogare, quid graue videbat, id in medium producunt, dicentes. Si sic est causa hominis cum uxore, non expedit uxorem ducere. Onerosum ac durum valde sibi videbatur, omni nequitia plenam mulierem retinere, & tam atrocem beluam in penetralibus domus seruientem fouere. Hac ratione illos turbatos fuisse Marcus aperit, dicens, arbitris remotis illos dixisse. Quid porrò il D
lud sibi vult. Si sic est causa hominis cum vxore. Id est, hac de causa coniuncti sunt, vt vnum sint, nec, si causā maritus habeat, possit eiicere: facilius enim hac cupiditate erat seipsum abdicare, quàm vxori improbæ repugnare. Quid igitur Christus. Non respondit, vtique facilius est, ne legis vim id putassent habere: sed intulit. [Nō omnes capiunt, sed quibus datum est.] Ita rē extulit, præcipuamque ostendit, & hac ratione attraxit, atque hortatus est. Sed perpende repugnantiam magnam: ipse arduum

id esse

id esse confirmat, illi vero paruum ac facile: vtrũq; certè commodè factum. Nã cum ab ipso magnum esse confirmetur: instructiores, paratioresq; fiunt, qui hoc desiderant. Cũq; à verbis eorum facile esse uideatur, hac rõne ad eligendam continentiã, atq; virginitatem proniores redduntur. Nã quibus ad perpetuam hortari virginitatem arduum, atq; durum vr, necessitate legis in cupiditatem virginitatis impellit. Posse autem nos perpetuã seruare cõtinentiam ostendit dicens [Sunt eunuchi, qui ex uentre matris ita nati sunt: & qui ab hoĩbus facti sunt: & sunt, qui seipsos castrauerunt pp regnum cęlorum. [His oĩbus ad optanda, eligendamq; virginitatem inducit: possibile nanq; id esse hoĩbus hoc ferè modo confirmat. Cogita tecum, si aut à natura eunuchus esses, aut iniuria hominum sic effectus: quid faceres cum & huiusmodi voluptate careres, & nullam carẽdo mercedem cõsequereris: Gratias igitur Deo agas, quia magna præmia, rutilantesq; coronas habebis, si ita viues quemadmodum sine aliquo illi præmio: immo uero multo facilius, tutius, atq; iucundius, tum quia spe retributionis corroboraris, tum quia conscientia virtutis gaudes, & ad hæc non ita ingentibus cupiditatis fluctibus iactaris. Nõ. n. sic amputatio membri, quemadmodum ratio nis frænũ, immo vero sola ratio huiusmodi fluctus cõprimit, & in trãquillitatis portũ aĩum reducit: idcirco igitur illos recensuit, vt hoc vehementius exhortaretur: nisi enim hue tenderet, ad quid aliorum feciſ-
F set eunuchorum mentionem? Quando autem dicit eunuchos se fecerunt, nõ de absciſione membrorum dicit, sed prauę cogitationis interemptionem intelligit. Nam qui membrum incidit, maledictioni subiectus est, vt Paulus ait. Vtinam abscindantur, qui uos conturbat. Neque iniuria. Nã cũ homicidæ opus id esse videatur, & Dei creaturæ apertè detrahit, Manichæorum ora recludit, & eandem qui hoc agit, iniquitatem committit, quam qui apud gentes mutilantur. Diabolicæ nanq; membrorum inciſio inuentionis opus à principio fuit, vt operi diuino detraheretur, vt ratione animal læderetur, vt non uoluntati, sed membrorum naturę uniuersa re attributa, largas sibi ad peccandum homines portas reſerarent: ac ita dupliciter læderentur, tũ quia mẽbris suis carerent, tum quia voluntatis ad bona inclinatio reprimeret. Quæ oĩa ex lege diabolica sunt, qui ad ea, q̃ dicta sunt via quadam progrediens, pernicioſum illud fatalis rerum neceſſitatis dogma introduxit. Ita vndiq; datam nobis libertatem diuinitus, vitia esse suadens, euellere conat, multaq; alia hinc peſtifera dogmata occulti' seminat. Talia quippe sunt diaboli pernicioſa uenena: quare, oro, atq; ob ſecro, fugiatis hanc abstinendi nequitiam. Ad ea. n. quæ dicta sunt accedit, q̃ nec cupiditatis incendia mitigantur, sed grauiora inflammatioraq; redduntur. Alii nanque sunt fontes ſpermatis hoĩum, ac aliunde certè prorumpunt, quidam à cerebro, quidam à lumbis illum inquietiſſimum aſylũ proficiſci cõtendunt: ego uero non aliũde dixerim, quàm a laſciuia mentis, & cogitationis neglectu. Quippe modeſtia mentis G facit, vt naturales motus nullũ afferant detrimẽtũ. Cũ ergo de his eunuchis dixerit, qui niſi ẽt ipſi mẽte ſe contineant, fruſtra, & incaſſum tales sunt: ac de his, qui ut cœlos nãciſcantur, ſe cõtinent, ſubiunxit rurſus dicens. [Qui põt capere, capiat.] Ita magis aĩat, atq; incendit, vel quia magnitudinem uirtutis oſtendit, vel quia inæſtimabili miſericordia ſua noluit rem in neceſſitatem legis cõcludere. Et ad hæc poſſibile id esse monſtrat, vt eligendi cupiditas creſcere poſſit. Sed ſi electionis opus eſt id, inquies, qũo incipiens ſtatim dixit, [Non oẽs capiunt, ſed quibus datum eſt:] Vt ſingulare id esse certũ perdiſcas, non ut ſorte datã neceſſitatẽ ſuſpiceris. His. n. datum eſt, qui ſponte id eligunt: q̃ iõ dixit, vt oſtenderet ſuperiore nobis auxilio esse opus: quod q̃- Apoc. 3.
dem omnibus paratum eſt, ſi uolumus, in hac luctatione ſuperiores euadere. Solitus quippe eſt, quandocunque res ardua proponitur, hoc uti modo dicendi. Vt etiam H
Gal. 5. b quando dicebat, Vobis eſt datum noſſe Sup. 13.
myſteria regni cœlorum, quod maximè ita esse præſenti loco approbatur. Nam ſi b, &
datum ſolummodo ſuperius eſt, atnihil pe Luc. 8. b
nitus, qui ſe in perpetua virginitate conſeruant conferre uidentur, ſuperfluè ipſis regnum cęlorum pollicetur, nec merito à cęteris eunuchis diſtinguit. Tu autem perpẽde quomodo ab aliorum malicioſis quæſtionibus non parum alii lucrantur. Nam Phariſæi q̃dẽ, qui vt caperẽt, nõ ut diſcerẽt:

interro-

interrogabant,nihil inde consecuti abierunt, discipuli vero attetè cuncta percipiẽtes multa didicerunt. [Tunc oblati sunt ei paruuli,vt manus imponeret sup eos,& oraret.Discipuli aũt increpauerũt eos, ipse uero dixit eis: Dimitte paruulos uenire ad me, taliũ enim est regnum cœlorũ. Et cũ imposuisset eis manus,abiit inde.]Cuius rei gratia discipuli paruulos repellebãt? Dignitatis profecto causa. Quid porrò ipse? Humiliores esse, tumoremque mundanũ calcare diligentius docẽs, libẽter suscipit, & manus imponit, regnumq; cœlorũ talibus pollicetur: quod ab ipso ĩ superioribꝰ etiam factum est. Quare nos quoque si cę-
I lorum hæredes constitui volumus, paruulorum virtutem consequi studeamus. Hoc enim supremum philosophiæ culmen est, vt cum prudens sis,nihil ficti, nihil simulati ascisças,id angelorum vita est.Ab omnibus.n passionibus anima paruulorum mũda est, his qui dolorem intulerunt nullas vltionis vices reseruant,& quasi nihil actũ esset,veluti ad amicos accedunt. Quantò magis a matre vapulant, tantò magis eam quæritant,atque cæteris omnibus eam anteponunt.Nam etiam si regina cum diademate,atq; purpura sibi offerretur,non præponerent eam matri, etiam si pannosa esset,quam cum sordido habitu aspicere malunt, quàm reginam ornatu aureo decoratam Quid n.suum,aut alienũ est, nõ inopia & copia rerum, sed quasi philosophia discernunt: nec vltra necessitatem aliquid quæritant,sed cum lacte repleti fuerint,statim reliquunt mãmillam,non dolent pecuniarum,aliarumq; rerum huiusmodi iactu ram,sicuti grandiores: nõ venustas formas admirãtur,ideo dicebat.Talium est regnũ cœlorum:vt ea nos volentes faciamus,quæ ingenita paruulus,atq; insita,duce natura, facit.Nam quoniam omnia Pharisæi malitia,& arrogantia faciebant, idcirco vbiq; discipulos ad simplicitatem hortatur,illos occultè malignos esse significans, & hos apertius erudiẽs. Nihil enim ita in superbiam euehit,sicut principatus,& primi cõfessus. Quoniam igitur per vniuersum terrarum orbem, magnum discipuli honorẽ
K consecuti erant,ne humanum quid patiãtur, & aut honores a multitudine petant, aut se coram aliis ostendant, præueniens solidiori doctrina mentes eorum cõfirmauit. Nam & si parua hæc esse videantur, magna tñ hinc viria originem trahunt.Sic eñ Pharisęi ab adolescentia ducti,ad sum mã superbiæ arcẽ salutationes,primos cõsessus,& insessus medios requirentes,facilè ascenderunt. Ab istis.n.ad furiosam gloriæ cupiditatẽ, & hinc ad impietatem delapsi sunt:propterea qm̃ ad tentandum accedebant, maledictione peccati contracta recesserunt:paruuli vero ꝙa ab his omnibus immunes fuerunt,benedictionem consecuti sunt Imitemur igitur etiam nos paruulos,& corũ mores in omni fastu,& malitia contemnenda complectamur. Non.n. est,nõ est,inquam aliter possibile cœlos attingere, sed necesse omnino est in gehẽnã detrudi malitiosos omnes,atque simulatores:immo vero,vel antequam tempus gehẽnæ venerit, nõ patuis hic suppliciis cruciãtur.Si.n. malus fueris, inquit, solus mala exhauries:sin vero bonus,tibiipsi eris,& ꝓximo: quod ita solitũ euenire facilius credes,si priscorum vitam considerabis. Nemo quippe, q̃ Saul versutior vnquam fuit: L
nemo simplicior,atq; integrior,quàm Dauid.Vter igit̃ munitior,atq; tutior? Nonne bis illũ in manibus habuit Dauid, & cum interficere posset, pepercit? Nõne itretitũ, 1.Re.24
& quasi carcere circumuallatum tenebat, b
& dimisit? Et quãuis in Dauid ille commiserit crimina, quanuis a multis in necẽ illius Dauid incitaretur,intactũ tñ abire voluit.Ita etsi cum magno exercitu alter ꝓsequeret, alter cum paucis omni spe destitutus esset, nihilominus fugitiuus ille, q̃ de loco ad locum vagabatur, instructũ legionibus regem superauit: quod ideo factum est,quia cũ simplicitate alter,alter cum malitia cuncta gerebat. Quid.n.illo perniciosius excogitari potetit, qui ducem militiæ suæ,a quo bella gerebãtur, summiq; labores ferebant,victoriæ vero ꝓmia, & triumphi quieto ipsi atq; imbelli referebãtur,interimere q̃rebat? Hmõi certè inuidia malum est,ꝓpriis semp cõmodis insidiat, ac eum tabefaciẽs,qui eam hẽt, mille calamitatibus inuoluit. Nã & miser ille antequã ab eo Dauid discesserat, flebilem illã vocẽ M
nõ emiserat qua deplorãs dicebat:nimium 1.Re.28
tribulor, alienigenæ insurgunt aduersus c
me, & dominus desistit a mẽ.Nec in ꝓlio fuerat anteà victus, quàm ab eo Dauid discesserat:immo vero victor, ac triũphator,

idcirco